



Acerca de este libro

Esta es una copia digital de un libro que, durante generaciones, se ha conservado en las estanterías de una biblioteca, hasta que Google ha decidido escanearlo como parte de un proyecto que pretende que sea posible descubrir en línea libros de todo el mundo.

Ha sobrevivido tantos años como para que los derechos de autor hayan expirado y el libro pase a ser de dominio público. El que un libro sea de dominio público significa que nunca ha estado protegido por derechos de autor, o bien que el período legal de estos derechos ya ha expirado. Es posible que una misma obra sea de dominio público en unos países y, sin embargo, no lo sea en otros. Los libros de dominio público son nuestras puertas hacia el pasado, suponen un patrimonio histórico, cultural y de conocimientos que, a menudo, resulta difícil de descubrir.

Todas las anotaciones, marcas y otras señales en los márgenes que estén presentes en el volumen original aparecerán también en este archivo como testimonio del largo viaje que el libro ha recorrido desde el editor hasta la biblioteca y, finalmente, hasta usted.

Normas de uso

Google se enorgullece de poder colaborar con distintas bibliotecas para digitalizar los materiales de dominio público a fin de hacerlos accesibles a todo el mundo. Los libros de dominio público son patrimonio de todos, nosotros somos sus humildes guardianes. No obstante, se trata de un trabajo caro. Por este motivo, y para poder ofrecer este recurso, hemos tomado medidas para evitar que se produzca un abuso por parte de terceros con fines comerciales, y hemos incluido restricciones técnicas sobre las solicitudes automatizadas.

Asimismo, le pedimos que:

- + *Haga un uso exclusivamente no comercial de estos archivos* Hemos diseñado la Búsqueda de libros de Google para el uso de particulares; como tal, le pedimos que utilice estos archivos con fines personales, y no comerciales.
- + *No envíe solicitudes automatizadas* Por favor, no envíe solicitudes automatizadas de ningún tipo al sistema de Google. Si está llevando a cabo una investigación sobre traducción automática, reconocimiento óptico de caracteres u otros campos para los que resulte útil disfrutar de acceso a una gran cantidad de texto, por favor, envíenos un mensaje. Fomentamos el uso de materiales de dominio público con estos propósitos y seguro que podremos ayudarle.
- + *Conserve la atribución* La filigrana de Google que verá en todos los archivos es fundamental para informar a los usuarios sobre este proyecto y ayudarles a encontrar materiales adicionales en la Búsqueda de libros de Google. Por favor, no la elimine.
- + *Manténgase siempre dentro de la legalidad* Sea cual sea el uso que haga de estos materiales, recuerde que es responsable de asegurarse de que todo lo que hace es legal. No dé por sentado que, por el hecho de que una obra se considere de dominio público para los usuarios de los Estados Unidos, lo será también para los usuarios de otros países. La legislación sobre derechos de autor varía de un país a otro, y no podemos facilitar información sobre si está permitido un uso específico de algún libro. Por favor, no suponga que la aparición de un libro en nuestro programa significa que se puede utilizar de igual manera en todo el mundo. La responsabilidad ante la infracción de los derechos de autor puede ser muy grave.

Acerca de la Búsqueda de libros de Google

El objetivo de Google consiste en organizar información procedente de todo el mundo y hacerla accesible y útil de forma universal. El programa de Búsqueda de libros de Google ayuda a los lectores a descubrir los libros de todo el mundo a la vez que ayuda a autores y editores a llegar a nuevas audiencias. Podrá realizar búsquedas en el texto completo de este libro en la web, en la página <http://books.google.com>



Über dieses Buch

Dies ist ein digitales Exemplar eines Buches, das seit Generationen in den Regalen der Bibliotheken aufbewahrt wurde, bevor es von Google im Rahmen eines Projekts, mit dem die Bücher dieser Welt online verfügbar gemacht werden sollen, sorgfältig gescannt wurde.

Das Buch hat das Urheberrecht überdauert und kann nun öffentlich zugänglich gemacht werden. Ein öffentlich zugängliches Buch ist ein Buch, das niemals Urheberrechten unterlag oder bei dem die Schutzfrist des Urheberrechts abgelaufen ist. Ob ein Buch öffentlich zugänglich ist, kann von Land zu Land unterschiedlich sein. Öffentlich zugängliche Bücher sind unser Tor zur Vergangenheit und stellen ein geschichtliches, kulturelles und wissenschaftliches Vermögen dar, das häufig nur schwierig zu entdecken ist.

Gebrauchsspuren, Anmerkungen und andere Randbemerkungen, die im Originalband enthalten sind, finden sich auch in dieser Datei – eine Erinnerung an die lange Reise, die das Buch vom Verleger zu einer Bibliothek und weiter zu Ihnen hinter sich gebracht hat.

Nutzungsrichtlinien

Google ist stolz, mit Bibliotheken in partnerschaftlicher Zusammenarbeit öffentlich zugängliches Material zu digitalisieren und einer breiten Masse zugänglich zu machen. Öffentlich zugängliche Bücher gehören der Öffentlichkeit, und wir sind nur ihre Hüter. Nichtsdestotrotz ist diese Arbeit kostspielig. Um diese Ressource weiterhin zur Verfügung stellen zu können, haben wir Schritte unternommen, um den Missbrauch durch kommerzielle Parteien zu verhindern. Dazu gehören technische Einschränkungen für automatisierte Abfragen.

Wir bitten Sie um Einhaltung folgender Richtlinien:

- + *Nutzung der Dateien zu nichtkommerziellen Zwecken* Wir haben Google Buchsuche für Endanwender konzipiert und möchten, dass Sie diese Dateien nur für persönliche, nichtkommerzielle Zwecke verwenden.
- + *Keine automatisierten Abfragen* Senden Sie keine automatisierten Abfragen irgendwelcher Art an das Google-System. Wenn Sie Recherchen über maschinelle Übersetzung, optische Zeichenerkennung oder andere Bereiche durchführen, in denen der Zugang zu Text in großen Mengen nützlich ist, wenden Sie sich bitte an uns. Wir fördern die Nutzung des öffentlich zugänglichen Materials für diese Zwecke und können Ihnen unter Umständen helfen.
- + *Beibehaltung von Google-Markenelementen* Das "Wasserzeichen" von Google, das Sie in jeder Datei finden, ist wichtig zur Information über dieses Projekt und hilft den Anwendern weiteres Material über Google Buchsuche zu finden. Bitte entfernen Sie das Wasserzeichen nicht.
- + *Bewegen Sie sich innerhalb der Legalität* Unabhängig von Ihrem Verwendungszweck müssen Sie sich Ihrer Verantwortung bewusst sein, sicherzustellen, dass Ihre Nutzung legal ist. Gehen Sie nicht davon aus, dass ein Buch, das nach unserem Dafürhalten für Nutzer in den USA öffentlich zugänglich ist, auch für Nutzer in anderen Ländern öffentlich zugänglich ist. Ob ein Buch noch dem Urheberrecht unterliegt, ist von Land zu Land verschieden. Wir können keine Beratung leisten, ob eine bestimmte Nutzung eines bestimmten Buches gesetzlich zulässig ist. Gehen Sie nicht davon aus, dass das Erscheinen eines Buchs in Google Buchsuche bedeutet, dass es in jeder Form und überall auf der Welt verwendet werden kann. Eine Urheberrechtsverletzung kann schwerwiegende Folgen haben.

Über Google Buchsuche

Das Ziel von Google besteht darin, die weltweiten Informationen zu organisieren und allgemein nutzbar und zugänglich zu machen. Google Buchsuche hilft Lesern dabei, die Bücher dieser Welt zu entdecken, und unterstützt Autoren und Verleger dabei, neue Zielgruppen zu erreichen. Den gesamten Buchtext können Sie im Internet unter <http://books.google.com> durchsuchen.











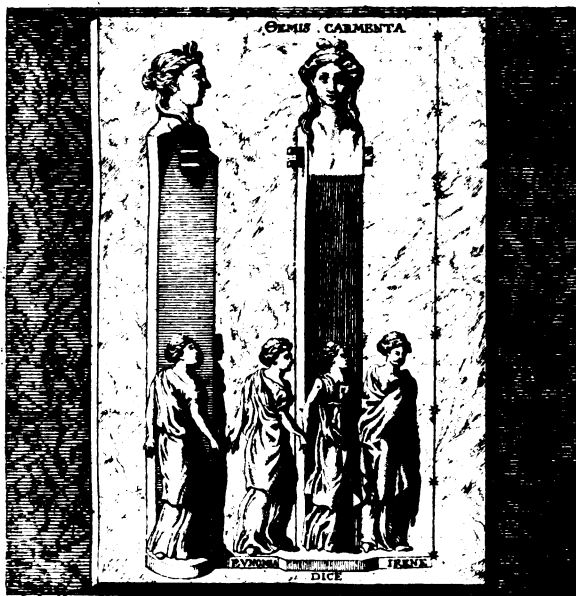
~~1758~~

J. H.

XIV on boy

DANIELIS NETTELBLADT
 ICTI HALENSIS
 I N I T I A
 HISTORIAE LITTERARIAE
 IVRIDICAE VNIVERSALIS.

*KW 369
R4*



Gründler J.

EDITIO SECUNDA, AVCTIOR ET EMENDATIO.

CVM PRIVILEGIIS

*Manuskript
Bibliothek
1. 3. Stage.*

HALAE MAGDEBURGICAE,
 PROSTAT IN OFFICINA LIBRARIA RENGERIANA

1774.

V I R O

ILLVSTRISSIMO ATQVE EXCELLENTISSIMO

D O M I N O

IOSEPHO CAROLO

MAXIMILIANO

LIBERO BARONI

DE F V R S T

ET

K V P F E R B E R G

AVGVSTISSIMI BORVSSORVM REGIS

ADMINISTRO STATUS INTIMO

SVPREMI PROVOCATIONVM TRIBVNALIS PRAESIDI

RERVVM FEVDALIVM DIRECTORI

REGIARVM ACADEMIARVM CVRATORI

MAECENATI INDVLGENTISSIMO.

CON

1911

1911

1911

VIR ILLVSTRISSIME



Quanta sit litteraturae iuridicae necessitas et utilitas, quis TE ignorat minus, in quo eruditionem et sapientiam maximam, cum animo excelso virtutibusque omnibus, omni praedicatione dignis, sed omni maioribus, coniunctam agnoscimus et admiramur. Adhaec tanta

TVA est humanitas, tantaque in litte-
ras propensio, vt non possis non eo-
rum approbare conatus, qui ad ampli-
ficandas scientias quidquam conferunt.
Quae quum ita sint, veniam dabis, vt
spero, benignissimam, me audere huñc
ad TE deferre libellum, eumque TIBI
sacrum esse iubere; licet eius dotes
non sint tantae, vt TVA sit dignus
perlustratione. Me praesertim, non
vana opinione id conicere, vel ideo
confido, quoniam sub TVA curatela
in

in Fridericiana iura doceo, sicque TIBI ad rationes reddendas obstrictus sim, quomodo muneris mei partes omni modo implere annitar. Hinc etiam laboris impensi fructus me tulisse vberrimos arbitrabor, si intellexero, TIBI non displicere meum conatum in Fridericiana resuscitandi litteraturae iuridicae studium, et quod inde sequitur, TE, patrocinio TVO, me non indignum iudicare. Quod superest, opto, vt DEVS T. O. M. TE litterarum

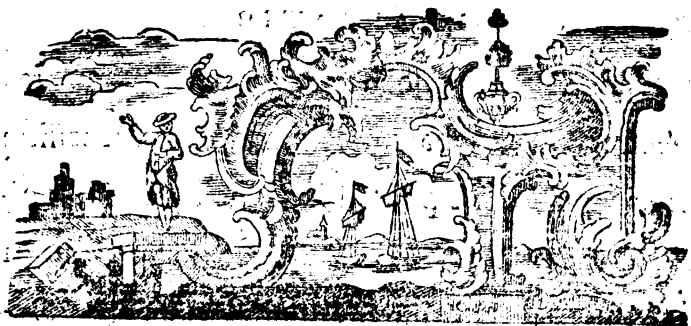
rarum praesidio inuigilantem diutissime
conseruet bonis omnibus cumulatissi-
mum, TIBIQUE commendatum habeas

**ILLVSTRISSIMI
EXCELLENTISSIMIQUE NOMINIS TVI**

deuotissimum addictissimumque

DAN. NETTELBLADT.

PRAE-



me
ffi-
s

PRAEFATIO

PRIMAE EDITIONIS.



Accidere saepe in puncto, quod non speratur in anno, me iterum docet viua experientia. Dum occupatus sum in colligendis subsidiis; ad edenda aliquando litteraturae iuridicae elementa, secundum schema Halensibus in Symbolis litterariis iuridicis delineatum, necessariis, a me desiderantur scholae litterariae iuridicae. Ut itaque, et hac ex parte, officio meo facerem satis, aperire eas, in earumque usum brevissimis positionibus comprehendere litteratu-

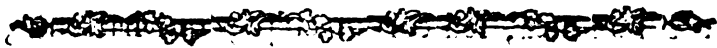
PRAEFATIO

ram iuridicam, quoad potiora eius momenta, mecum constituebam. Sic enata sunt successiue haec, quae nunc publici iuris facio, initia, opinione mea citius, quum optassem me demum pluribus subsidiis instructum ad hoc opus accedere, eique plus temporis impendere, potuisse. Licet vero, occasione ita ferente, hunc ingenii foetum, citius, ac cogitaueram, lucem videre contingat: omnem tamen, quantum per temporis angustiam licuit, adhibui operam, ne sit immaturus et luce plane indignus. Quid alii, qui ante me iam voluerunt hoc saxum, praestiterint, constat. Licet vero eorum, praesertim Ill. CAR. FERD. HOMMELII, in rem litterariam iuridicam merita, magni faciam, me tamen, ab aliis iam dicta centies, non tantum compilasse, nec ea non nisi nouo habitu induta iterum hic comparere, certo certius mihi persuasum habeo. Nonnullas vulgares et satis tritas doctrinas, praesertim in Notitia Ictorum, obuenire, ingenue quidem fateor:


ast

est non mea, sed eorum culpa, qui hactenus,
 limites inter historiam iuris et historiam littera-
 riam iuridicam transgrediendo, historiae iuris
 immiscuerunt, quae pertinent potius ad litte-
 raturam iuridicam, sicque ei vindicare debui.
 Nec in eo, si quid video, peccaui, quod,
 separando a se inuicem historiam iuris et histo-
 riam litterariam iuridicam, entia praeter ne-
 cessitatem multiplicauerim; quum ex ipsis his
 initiis litteraturae iuridicae satis appareat, pla-
 ne diuersas disciplinas esse historiam iuris et
 historiam litterariam iuridicam. Interim cen-
 suram aliorum me effugere non posse prae-
 video, nec metuo eam, quum me ipsum non
 fugiat multa deesse huic libello. Primas li-
 neas, initia, esse, quae offero, perpendat ve-
 lim aequus arbiter. Optima interim, mihi-
 que gratissima, erit censura, si censoribus
 placuerit dare meliora, quae auide exspecto.
 Dabam Halae die III Maii MDCCLXIV.

PRAE-



PRAEFATIO
SECUNDAE EDITIONIS.

 **Secundam** Tibi, **BENEVOLE LECTOR,**
nunc exhibeo huius libelli editionem.

Emendavi varia, et supplevi quae sup-
plenda esse duxi. Praesertim in notitia scripto-
rum iuridicorum, non solum quaedam mutavi
quoad ipsum ordinem, sed et recentissima scri-
pta ubique suis locis addita sunt. Feci, quod po-
tui, aliis negotiis obrutus; ideoque non omnia
sic, uti optarem, perficere potui. Non adfecto
gloriam litteratoris: at tamen et ex mea parte,
aliquid conferre volui ad incrementa historiae
litterariae iuridicae, quae eget adhuc multo-
rum auxilio, si ad aliquem perfectionis gradum
evehenda. Vehementer opto alium hanc spar-
tam ornare et dare meliora, sicque peccata omis-
sionis et commissionis a me, quod non diffiteor,
commissa emendari. Interim fruiere his **BENE-
VOLE LECTOR** et faue saltem laudandae vo-
luntati. Scrib. Halae d. 3. Oct. 1773.

CON-



CONSPECTVS.

PRAECOGNITA HISTORIAE LITTERARIAE IV-
RIDICAE GENERALIA (§. I-16.)

NOTITIA IVRISCONSULTORVM (§. 17-191.)

Praecognita notitiae Ictorum (§. 17-28.)

Pars I. De ICTis in genere eorumque ortu, progressu, sectis, responsis, collegiis, societatibus, honoribus academicis, munere Antecessorio, Deabus tutelaribus, patronis et diebus festis. (§. 29-65.)

Tit. I. De ICTis in genere (§. 29-32.)

- II. De ICTorum ortu et progressu (§. 33-88.)

- III. De Sectis inter ICTos (§. 39-43.)

- IV. De ICTorum responsis (§. 44-49.)

- V. De ICTorum scholis, collegiis et societatibus litterariis (§. 50-56.)

- VI. De gradibus academicis in iure et ICTorum munere Antecessorio (§. 57-62.)

- VII. De ICTorum Deabus tutelaribus, patronis et diebus festis (§. 63-65.)

Pars II. De singulis ICTis (§. 69-171.)

Sect. I. *De ICTis veteribus seu antiquis (§. 69-123.)*

Membrum I. *De ICTis Romanis strictè sic dictis (§. 71-93.)*

Tit. I. De ICTis romanis strictè sic dictis primaevis (§. 72-80.)

- II. De reliquis ICTis Romanis strictè sic dictis (§. 81-93.)

Membrum II. *De reliquis ICTis antiquis, praeter ICTos Romanos strictè sic dictos (§. 94-123.)*

Tit. I.



Tit. I. De ICTis antiquis Sec. III. (§. 100-104.)

- II. De ICTis Sec. IV. (§. 105-108.)

- III. De ICTis Sec. V. (§. 109-113.)

- IV. De ICTis Sec. VI. (§. 114-119.)

- V. De ICTis Sec. VII. VIII. IX. X. XI. et
ICTis Graeco-Romanis posteriorum
temporum (§. 120-123.)

Sect. II. De ICTis mediis (§. 124-144.)

Tit. I. De Glossatoribus (§. 127-137.)

Tit. II. De reliquis ICTis mediis praeter Glossato-
res (§. 138-144.)

Sect. III. De ICTis novis seu recentioribus. (§. 145-
171.)

Membr. I. De ICTis recentioribus iam demortuis
(§. 146-164.)

Tit. I. De ICTis recentioribus Sec. XVI.
(§. 147-154.)

Tit. II. - - - Sec. XVII. (§. 155-160.)

Tit. III. - - - Sec. XVIII. iam demortuis
(§. 161-164.)

Membr. II. De ICTis adhuc viventibus (§. 165-171.)

Tit. I. de ICTis adhuc viventibus qui in academi-
is et gymnasiis docent (§. 166-167.)

Tit. II. de reliquis ICTis adhuc viventibus
(§. 169-171.)

Pars III. De ICTorum conditione quoad corpus, animam
et statum externum (§. 172-191.)

Tit. I. de ICTorum conditione quoad corpus
(§. 172-173.)

Tit. II. - - - animam (§. 178-183.)

Tit. III. - - - statum externum (§. 184-191.)

HISTO.



HISTORIA IVRISPRVDENTIAE (§. 192-307.)

Præcognita historiae iurisprudentiae (§. 192-200.)

Pars I. Historia iurisprudentiae sub ICTis veteribus seu antiquis (§. 201-230.)

Epocha I. De fatis iurisprudentiae sub ICTis Romanis strictè sic dictis primæuis (§. 201-208.)

Epocha II. - - sub ICTis Romanis strictè sic dictis reliquis præter primæuos (§. 209-218.)

Epocha III. - - sub reliquis ICTis antiquis præter Rom. strictè sic dictos (§. 219-230.)

Pars II. Historia iurisprudentiae sub ICTis mediis (§. 231-256.)

Epocha I. de fatis iurisprudentiae sub Glossatoribus (§. 231-247.)

Epocha II. de fatis iurisprudentiae sub reliquis ICTis mediis præter Glossatores (§. 248-256.)

Pars III. Historia iurisprudentiae sub ICTis recentioribus seu novis (§. 257-309.)

Epocha I. de fatis iurisprudentiae sub ICTis recentioribus Sec. XVI. (§. 257-270.)

Epocha II. - - Sec. XVII. (§. 271-282.)

Epocha III. - - Sec. XVIII. (§. 283-309.)

NOTITIA SCRIPTORVM IVRIDICORVM (§. 310-321.)

Præcognita notitiae scriptorum iuridicorum (§. 310-321.)

Pars I. De scriptis iuridicis in genere, eorumque origine, progressu, conditione tam interna quam externa, nec non bibliothecis iuridicis (§. 322-347.)

Tit. I. de scriptis iuridicis in genere (§. 322-325.)

Tit. II. de ortu et progressu scriptorum iuridicorum (§. 326-328.)

Tit. III.



Tit. III. de scriptorum iuridicorum conditione
externa (§. 329-334.)

Tit. IV. de interna scriptorum iuridicorum con-
ditione (§. 335-337.)

Tit. V. de variis scriptorum iuridicorum diuifio-
nibus (§. 338-342.)

Tit. VI. de bibliothecis iuridicis (§. 343-347.)

Pars II. De singulis scriptis iuridicis (§. 348.)

Sectio I. Bibliotheca iuridica generalis (§. 346-372.)

*Membrum I. De collectionibus scriptorum diuersorum
auctorum et varii argumenti (§. 350-366.)*

Tit. I. De Tractatu vniuersi iuris seu vulgo sic di-
cto Tractatu Tractatum (§. 351-353.)

Tit. II. de Ottonis thesauro iuris Romani (§.
354-356.)

Tit. III. de collectione sub titulo: Iurisprudentia
Romana et Attica (§. 357-359.)

Tit. IV. de Meermannii thesauro iuris (§. 361-
363.)

Tit. V. de reliquis collectionibus huius generis
(§. 364-366.)

*Membrum II. De collectionibus scriptorum vnius
auctoris et varii argumenti, seu de operibus et
opusculis Ictorum (§. 367-371.)*

Tit. I. de operibus et opusculis mediorum Icto-
rum (§. 368. 369.)

Tit. II. de operibus et opusculis recentiorum
Ictorum (§. 370-372.)

Sectio II. Bibliotheca iuridica specialis (§. 373-742.)

Membrum I. Bibliotheca iuris ciuilibis (§. 374-725.)

*Caput I. Bibliotheca iuris ciuilibis legalis (§. 375-
504.)*

I. de



I. de scriptis legalibus stricte sic dictis (§. 376-485.)

1. de scriptis legalibus ratione legislatoris homogeneis (§. 377-485.)

A. de scriptis legalibus iuris secularis (§. 378-447.)

a - - iuris romani (§. 379-421.)

α. - - latino-romani (§. 380-413.)

a. - - Anteu Justiniani (§. 381-393.)

Tit. I. De scriptis iuris romani anteu Justiniani singulas eius species concernentibus (§. 382-383.)

Tit. II. de scriptis legalibus Barbarorum populorum (§. 384-387.)

Tit. III. de scriptis veterum Ictorum romanorum, aliorumque scripta quae ea concernunt (§. 388-391.)

Tit. IV. de collectionibus scriptorum legalium iur. roman. Anteu Justiniani (§. 392. 393.)

β. - - Iustiniani et postiu Justiniani (§. 394-413.)

Tit. I. de ipso corpore iur. romani Iustiniani seu corpore iur. civil. (§. 395-399.)

Tit. II. de scriptis singulas partes corporis iur. civil. concernentibus (§. 400-405.)

Tit. III.



Tit. III. de scriptis quae faciunt ad
singulorum textuum corporis
iuris ciuilis illustrationem
(§. 406-408.)

Tit. IV. de scriptis quae faciunt ad
notitiam corporis iuris ciuilis
et eius commodiorem usum
(§. 409-410.)

Tit. V. de scriptis quae iur. rom. cen-
suram, collationem cum aliis
iuribus et valorem concernunt
(§. 411-413.)

B. - - graeco romani (§. 414-421.)

Tit. I. de singulis scriptis iur. graeco
romani (§. 415-418.)

Tit. II. de collectionibus scriptorum
ius graeco-romanum concer-
nentium (§. 419-421.)

b. - iuris francici & iuris aliorum populo-
rum qui germaniam olim inhabita-
runt (§. 422-432.)

Tit. I. De scriptis legalibus iuris anti-
quorum populorum qui ger-
maniam olim inhabitarunt
generatim (§. 424-427.)

Tit. II. De scriptis legalibus iuris feu-
dalis longobardici speciatim
(§. 428-432.)

c. - - iuris germanici (§. 433-447.)

A. - - - Antemaximiliani (§. 434-441.)

Tit. I^o



Tit. I. De singulis scriptis iuris germanici Antemaximilian. (§. 435-437.)

Tit. II. De collectionibus scriptorum iur. germ. Antemaximil. (§. 438-441.)

B. - - - Maximiliani et Postmaximiliani (§. 442-447.)

Tit. I. De singulis scriptis legalibus iur. germ. Maximilian. et Postmaximil. (§. 443-445.)

Tit. II. De collectionibus scriptorum legalium iur. germ. Maximil. et Postmaximil. (§. 446-447.)

B. De scriptis legalibus iuris ecclesiastici (§. 448-503.)

a. - - - generalis (§. 449-473.)

II. - - - iuris canonico-pontificii antiqui (§. 450-456.)

Tit. I. De singulis scriptis iur. canonico-pontificii antiqui (§. 451-453.)

Tit. II. De collectionibus scriptorum iur. canonic. pontif. antiq. (§. 454-456.)

B; - - - iur. canon. pontif. medii (§. 457-464.)



Tit. I. De Gratiani Decreto et ad illud pertinentibus scriptis legalibus (§. 458.)

Tit. II. De script. legal. Decretales concernentibus (§. 459-462.)

Tit. III. De corpore iuris canonici aliisque scriptis legalibus iur. ecclesiastic. huc pertinentibus (§. 463. 464.)

c. - - - iuris canonico-pontificii novi (§. 465 - 471.)

Tit. I. De scriptis legalibus canones recentiorum conciliorum generalium concernentibus (§. 466. 467.)

Tit. II. De scriptis legalibus Recentiorum pontificum constitutiones concernentibus (§. 468 - 471.)

b. - - - particularis seu specialis (§. 472 - 482.)

Tit. I. De scriptis legalibus leges Imperii obiective ecclesiasticas concernentibus (§. 473 - 475.)

Tit. II. De scriptis legalibus Statuta synodalia et alia particularia iura in praelatorum dioecesibus concernentibus (476. 477.)

Tit. III. De scriptis legalibus corpora et collegia ecclesiastica concernentibus (§. 478. 479.)

Tit. IV.



Tit. IV. De scriptis legalibus leges ecclesiasticas euangelicorum concernentibus (§. 480-482.)

2. de collectionibus legum eiusdem obiecti seu corporibus iuris specialibus (§. 483-485.)

II. De actis publicis et diplomatum collectionibus (§. 486-504.)

1. De actorum publicorum et diplomatum secularium collectionibus (§. 490-496.)

Tit. I. De actorum publicorum et diplomatum collectionibus, quae statum publicum externum regnorum et rerumpublicarum Europae concernunt (§. 491-493.)

Tit. II. De actorum publicorum et diplomatum secularium collectionibus, quae statum publicum internum regnorum et rerumpublicarum Europae concernunt (§. 494-496.)

2. De actorum publicorum et diplomatum ecclesiasticorum collectionibus (§. 497-504.)

Tit. I. De collectionibus actorum conciliorum (§. 491-501.)

Tit. II. De epistolarum, bullarum et breuium Pontificum collectionibus (§. 502-504.)

Caput II. Bibliotheca iuris ciuilibus doctrinalis, (§. 505-725.)

- I. De scriptis doctrinalibus generalibus (§. 506-525.)



Tit. I. De scriptis propaedeuticis iuridicis generalibus (§. 507-510.)

Tit. II. De elementis vniuersae iurisprudentiae vel saltim variarum eius partium (§. 511. 512.)

Tit. III. De lexicis iuridicis generalibus (§. 513-520.)

Tit. IV. De scriptis vnius argumenti ob eius generalitatem generalibus (§. 521-523.)

Tit. V. De scriptis ob plurium argumentorum ex diuersis iurisprudentiae partibus combinationem generalibus (§. 524-525.)

II. De scriptis iur. ciuil. doctrinalibus specialibus (§. 526-711.)

I. De scriptis iur. ciuil. theoreticis (§. 527-684.)

A. De scriptis iur. publici (§. 528-556.)

a. De scriptis iuris publici in specie sic dicti (§. 529-548.)

α. De scriptis propaedeuticis et compendiis atque systematibus iuris publici (§. 530-537.)

Tit. I. De scriptis propaedeuticis iur. publici (§. 531-533.)

Tit. II. De systematibus et compendiis iuris publici (§. 534-537.)

β. De scriptis de singulis argumentis iur. publici (§. 538-548.)

a. De scriptis de variis singulis argumentis iuris publici (§. 539-548.)

Tit. I.



Tit. I. De scriptis vnius auctoris de varijs singulis argumentis iuris publici (§. 540-541.)

Tit. II. De collectionibus scriptorum variorum auctorum de singulis argumentis iuris publici (§. 542-543.)

b. De scriptis de singulis argumentis iuris publici quae sunt scripta vnius argumenti (§. 544-548.)

α. De scriptis de singulis argumentis iuris publici quae sunt scripta vnius argumenti, aut ad certam partem theoriae iur. publ. referri nequeunt (§. 546-547.)

β. De scriptis de singulis argumentis iur. publici quae sunt scripta vnius argumenti talia, quae ad certam partem theoriae iur. publici referri possunt (§. 548.)

b. De scriptis iuris gentium Europaei (§. 549-556.)

α. De scriptis iur. gent. europaei generalibus (§. 550-554.)

Tit. I. De scriptis propaedeuticis et systematibus atque compendiis iur. gentium europaei (§. 551.)

Tit. II. De scriptis de singulis argumentis iur. gent. europaei generalibus (§. 552-553.)



B. De scriptis iuris gentium europaei specialibus 554-556.)

a. De scriptis iuris gent. europaei specialibus quoad gentem germanicam (§. 555.)

b. De scriptis iur. gent. europaei specialis quoad reliquas gentes praeter gentem germanicam (§. 556.)

B. De scriptis iuris priuati seu ciuilibus strictè sic dicti (§. 557-601.)

a. De scriptis iuris priuati priuatorum (§. 558-596.)

α. de scriptis propaedeuticis et systematibus atque compendiis iur. priuati priuatorum (§. 559-566.)

Tit. I. De scriptis propaedeuticis iuris priuati (§. 560-562.)

Tit. II. De systematibus et compendiis iuris priuati (§. 563-566.)

B. De scriptis de singulis argumentis iuris priuati (§. 567-586.)

a. De scriptis plurium argumentorum singularium iur. priuati (§. 568-573.)

Tit. I. De scriptis plurium argumentorum singularium iuris ciuilibus quae coniunctim explicata (§. 569-571.)

Tit. II.



Tit. II. De scriptis pluriū argumen-
torū singulariū iuris priuati
quae sunt collectiones scriptorū
huius generis (§. 572-573.)

b. De scriptis vnius singularis argumenti
iuris priuati (§. 474-596.)

a. De scriptis vnius argumenti singu-
laris iuris priuati varias theoriae
eius partes concernentis (§. 575-
582.)

Tit. I. De scriptis de definitionibus,
diuisionibus, actionibus et ex-
ceptionibus iuris priuati (§.
576-579.)

Tit. II. De scriptis de controuersis
iuris priuati (§. 580-582.)

β. De scriptis vnius argumenti singu-
laris iuris priuati certam theoriae
eius partem concernentis (§. 583-
596.)

Tit. I. De scriptis de iure in re
(§. 584-587.)

Tit. II. De scriptis de iure ad rem
(§. 588-590.)

Tit. III. De scriptis de iure perso-
narum (§. 591-593.)

Tit. IV. De scriptis de successione
allodiali (§. 594-596.)



b. De scriptis iur. priuati principum seu illustrium (§. 597-601.)

Tit. I. De scriptis propaedeuticis et compendiis atque systematibus iuris priuati principum seu illustrium (§. 598-599.)

Tit. II. De scriptis de singulis argumentis iuris priuati principum seu illustrium (§. 600-601.)

C. de scriptis iuris feudalis (§. 602-636.)

a. de scriptis propaedeuticis atque systematibus et compendiis iuris feudalis (603-609.)

Tit. I. de scriptis propaedeuticis iuris feudalis (§. 604-606)

Tit. II. de systematibus et compendiis iuris feudalis (§. 607-609.)

b. de scriptis de singulis argumentis iuris feudalis (§. 610-636.)

α. de scriptis plurium argumentorum iuris feudalis (§. 611-614.)

Tit. I. de collectionibus scriptorum de singulis argumentis iuris feudalis (§. 612-613.)

Tit. II. de scriptis plurium argumentorum iuris feudalis quae collectiones non sunt (§. 614.)

β. de scriptis vnius argumenti iuris feudalis (§. 615-636.)

a. de



- a. de scriptis vnius argumenti iuris feudalis, certam theoriae eius partem non concernentis (§. 616-619.)
- b. de scriptis vnius argumenti iuris feudalis, certam theoriae eius partem concernentis (§. 620-636.)

Tit. I. De scriptis de feudorum origine, natura et indole, personis feudalibus, et inuestitura atque praescriptione feudali in genere (§. 621-623.)

Tit. II. De scriptis de feudo constituendo (§. 624-626.)

Tit. III. De scriptis de acquisitione feudorum (§. 627.)

Tit. IV. De scriptis de iuribus et obligationibus feudalibus in se spectatis (§. 628-631.)

Tit. V. De scriptis nexus feudalis dissolutionem concernentibus (§. 632.)

Tit. VI. De scriptis de causis feudalibus (§. 633.)

Tit. VII. De scriptis doctrinam de feudis imperii concernentibus (§. 634-636.)

D. De scriptis iuris ecclesiastici (§. 637-684.)

a. De



a. De scriptis propaedeuticis et systematibus atque compendiis iuris ecclesiastici (§. 638.)

Tit. I. De scriptis propaedeuticis iuris ecclesiastici (§. 639 - 640.)

Tit. II. De systematibus et compendiis iuris ecclesiastici (§. 641 - 642.)

b. De scriptis de singulis argumentis iuris ecclesiastici (§. 643 - 684.)

A. De scriptis plurium argumentorum singularium iuris ecclesiastici (§. 644 - 650.)

Tit. I. De collectionibus scriptorum vnus auctoris de singulis argumentis iuris ecclesiastici (§. 645 - 646.)

Tit. II. De collectionibus scriptorum iuris ecclesiastici de singulis argumentis variorum auctorum (§. 647 - 648.)

Tit. III. De scriptis plurium argumentorum iuris ecclesiastici vnus auctoris non collectis (§. 649 - 650.)

B. De scriptis vnus argumenti singularis iuris ecclesiastici (§. 651 - 648.)

a. De scriptis vnus argumenti singularis iuris ecclesiastici, certam quandam theoriae eius partem non concernentis (§. 652 - 653.)

b. De scriptis vnus argumenti certam theoriae iuris ecclesiastici partem concernentis (§. 654 - 684.)

a. De



α. De scriptis iuris ecclesiastici generalis (§. 655 - 662.)

Tit. I: De scriptis quae opera pietatis et functiones sacra concernentes in genere concernunt (§. 656.)

Tit. II. De scriptis de statu publico interno seu politica ecclesiae pontificiae et evangelicae in genere (§. 657-659.)

Tit. III. De scriptis de statu publico externo ecclesiae pontificiae et evangelicae, tam in relatione ad potestatem civilem germaniae, quam in relatione ad se inuicem in genere (§. 660-662.)

β. De scriptis vnus argumenti iuris prudentiae ecclesiasticae specialis (§. 663 - 684.)

Tit. I. De scriptis de exercitio religionis, liturgia, diebus festis et singulis operis pietatis communibus atque functionibus sacra concernentibus (§. 664-665.)

Tit. II



Tit. II. De scriptis de vniuersitatibus personarum ecclesiasticis (§. 666-671.)

Tit. III. De scriptis de rebus ecclesiasticis communibus (§. 672-674.)

Tit. IV. De scriptis de beneficiis ecclesiasticis (§. 675-677.)

Tit. V. De scriptis de causis ecclesiasticis (§. 678-679.)

Tit. VI. De scriptis iuris matrimonialis (§. 680-684.)

2. De scriptis iuris ciuilibus practicis (§. 685-711.)

A. De scriptis practicis strictè sic dictis (§. 688-705.)

Tit. I. De scriptis de expeditione negotiorum publicorum (§. 689-692.)

Tit. II. De scriptis de expeditione negotiorum priuatorum extraiudicialium (§. 693-695.)

Tit. III. De scriptis de iudiciis et de expeditione negotiorum iudicialium in genere (§. 696-699.)

Tit. IV. De scriptis de expeditione negotiorum iudicialium voluntariorum (§. 700-701.)

Tit. V. De scriptis de expeditione negotiorum iudicialium, quae in causarum ciuiliu[m] discepta-



disceptatione coram iudice obveniunt
(§. 702-703.)

Tit. VI. De scriptis de arte acta tractandi (§.
704-705.)

B. De scriptis doctrinam de processu civili concer-
nentibus (§. 706-711.)

Tit. I. De scriptis doctrinam de processu civili
communi concernentibus (§. 707-709.)

Tit. II. De scriptis doctrinam de processu parti-
culari, praesertim iudiciorum imperii,
concernentibus (§. 710-711.)

Caput III. *Bibliotheca iuris civilis casuistica* (§. 712-
725.)

Tit. I. De scriptis quae formulas et exempla sistunt
(§. 713-715.)

Tit. II. De deductionibus (§. 716-718.)

Tit. III. De consiliis et decisionibus (§. 719-723.)

Tit. IV. De reliquis scriptis casuisticis (§. 724-
725.)

Membrum II. *Bibliotheca iuris criminalis* (§. 726-743.)

Tit. I. De scriptis iuris criminalis legalibus (§. 727-
728.)

Tit. II. De scriptis propaedeuticis et compendiis
atque systematibus iuris criminalis (§. 729-
730.)

Tit. III. De scriptis plurium argumentorum singu-
larium iuris criminalis (§. 731-733.)

Tit. IV.



Tit. IV. De scriptis de singulis argumentis iuris
criminalis generalis (§. 734-735.)

Tit. V. De scriptis iuris criminalis specialis theore-
tici (§. 736-737.)

Tit. VI. De scriptis iuris criminalis specialis practici
(§. 738-740.)

Tit. VII. De scriptis iuris criminalis casuisticis (§.
741-743.)

Appendix I. Specimen bibliothecae scriptorum iuridicorum
anonymorum et pseudonymorum.

Appendix II. Specimen bibliothecae scriptorum iuridicorum
rariorum.

Appendix III. Index alphabeticus scriptorum in *Tractatu
tractatum*, OTTONIS ET MEERMANNI *Thesauris*
contentorum.



PRAE.

PRAECOGNITA
HISTORIAE LITTERARIAE
IURIDICAE
GENERALIA.

A



§. 1.



Quae sub nomine *historiae litterariae iuridicae*, seu *litteraturae iuridicae*, (*der iuristischen gelehrten Historie*) venit disciplina, est pars historiae litterariae particularis, quae continet veritates singulares de iurisconsultis, iurisprudentiae positiuae factis et scriptis iuridicis. Conf. *Praecognita mea eruditionis generalia*. §. 76.

§. 2.

Ad historiae litterariae iuridicae cognatas, ab ea tamen curate distinguendas, disciplinas, pertinent: 1) *historia litteraria vniuersalis*; 2) *reliquae partes historiae litterariae particularis*; 3) *historia historiae litterariae iuridicae*; 4) *historia iuris*, quae est complexus veritatum singularium de legum positiuarum origine et factis, sicque potius *historia legum* dicenda.

§. 3.

Historia litteraria iuridica diuiditur in *vniuersalem* et *particularem*, quarum partium haec ad certae cuiusdam partis iurisprudentiae positiuae cultores, facta et scripta restringitur, illa non.

§. 4.

Historia litteraria iuridica vniuersalis abit in tres partes, quae sunt 1) *Notitia Iurisconsultorum* seu *Biographia iuridica*, (*die Kenntnis der Rechtsgelehrten*); 2) *Historia iurisprudentiae*, (*die Geschichte der Rechtsgelahrtheit*), 3) *Notitia scriptorum iuridicorum*, seu *Bibliographia iuridica*, (*die Kenntnis der iuristischen Schriften, iuristische Bücherkunde*). Ista circa ICros seu auctores iuridicos; illa circa fata iurisprudentiae positiuae; haec circa scripta iuridica versatur.

Conf. *Grundris der iuristischen gelehrten Historie*, in *Symbolis litterariis iuridicis Hallensibus*, (*Hallischen Beiträgen zu der iuristischen gelehrten Historie*) Vol. III. P. XI. p. 569-598.

§. 5.

Historia litteraria iuridica particularis tot admittit partes; quot sunt iurisprudentiae partes. Quaelibet harum partium vero iterum sub se continet 1) *Notitiam eorum ICtorum*, quorum praesertim in eam partem, de qua agendum, exstant merita; 2) *Historiam eius partis iurisprudentiae*, cuius fata recensenda; 3) *Notitiam eorum scriptorum iuridicorum* quae pertinent ad eam partem iurisprudentiae cuius historia tradenda.

Speciminis loco hic conferri meretur *Grundris der gelehrten Historie des teutschen Staatsrechts*, in *Symbolis litterariis iuridicis Hallensibus* Vol. I. P. V. p. 38-73. nec non *Entwurf einer Historie der Privatrechtsgelahrtheit der erlauchten Personen in Teutschland* l. c. Vol. I. P. I. p. 97-130.

§. 6.

Licet historia litteraria iuridica vniuersalis sub se comprehendat particularem omnem, vniuersalis et particularis historia litteraria iuridica tamen in eo differunt inter

inter se, *quod, quae in vniuersali attinguntur saltem, in particulari exhaurienda.*

§. 7.

Fontes historiae litterariae iuridicae vniuersalis, sunt vel *communes* fontes, vel huius seu illius eius partis (§. 4.) *proprii* fontes. De communibus hic, de propriis infra suis locis agendum.

§. 8.

Ad communes fontes referri possunt:

- I) *Scriptorum priuatorum fide dignorum testimonia.*
- II) *Scripta publica fide munita, veluti annales academici et praesertim facultatum iuridicarum annales.*
- III) *Ephemeries et Nouellae litterariae.*
- IV) *Ipsa scripta iuridica, praesertim praefationes.*
- V) *Epistolae eruditorum.*

§. 9.

Subsidia huius studii sunt itidem, vel *generalia*, vel *specialia* huius seu illius partis historiae litterariae iuridicae vniuersalis (§. 4.) subsidia. De specialibus suis locis agendum, de generalibus vero hic.

§. 10.

Generalia subsidia sunt studium

- I) *Historiae litterariae vniuersalis.*
- II) *Historiae historiae litterariae iuridicae.*
- III) *Historiae iuris seu historiae legum.*

§. 11.

Inter haec subsidia praecipuum est historiae litterariae iuridicae, de qua notandum eam sub se comprehendere, 1) *Notitiam litteratorum iuridicorum*, id est, eorum eruditorum quorum existant in historiam litterariam iuridicam merita; 2) *Historiam historiae lit-*

terariae iuridicae in specie sic dictam quae est recensio factorum huius disciplinae; 3) *Notitiam scriptorum litterariorum*, quae versatur circa ea scripta, quae non nisi ad historiam litterariam iuridicam pertinentes veritates continent. De singulis his partibus paucis agendum.

§. 12.

Notitia litteratorum iuridicorum, vel *uniuersalis*, vel *particularis* est, prout vel litteratores iuridicos in genere respicit, vel in specie eos, quorum praesertim in hanc vel illam historiae litterariae iuridicae vniuersalis partem (§. 4.) exstant merita. Quod itaque notitiam litteratorum iuridicorum *uniuersalem*, de qua hic agendum, attinet, litteratorum iuridicorum iam demortuorum praecipui sunt: *Sextus POMPONIVS*, litteratorum iuridicorum primus; *Bernbard. RUTILIVS*; *Nic. HENELIVS*; *Io. BERTRANDVS*; *Guil. GROTIUS*; *Io. FICHARDVS*; *Marcus MANTVA*; *Guido PANZIROLVS*; *Frid. Bened. CARPZOVIUS*; *Dionysius SIMON*; *Caspar THVRMANN*; *Mar. LIPPENIVS*; *Georg. BEYERVS*; *Io. Gottl. STOLLIVS*; *Pierre TAISSAND*; *Nic. Hier. GVNDLINGIVS*; *Io. Gottl. HEINECCIUS*; *Everb. OTTO*; *Burc. Gottb. STRVIVS*; *Christ. Gottf. HOFFMANN*; *Gottl. August. IENICHEN*; *Paul. Phil. WOLFARHDT*; *Christ. Gottl. BVDER &c.* Inter viuentes vero principatum tenent: *Car. Ferd. HOMMEL*; *Io. Frid. EISENHART*; *Io. Georg. ESTOR*; *Henr. Gottl. FRANCKE*; *Io. Iac. MOSER*; *Car. Frid. GERSTLACHER*; *Io. Frid. IVGLER*; *Aug. de BALTHASER*; *Aug. Rud. Ies. BÜNEMANN*, *Carl. Frid. WALCH*; *Christ. WEIDLICHIVS*; *Io. Andr. HOFMANN*; *Io. Henr. Christ. de SELCHOW*; *Aug. Frid. SCHOTT* etc.

§. 13.

Historiae historiae litterariae iuridicae in specie sic dictae studium breuissimis absolui potest, modo notetur

notetur hanc historiam esse, vel *vniuersalem*, vel *particularem*, prout vel generatim ad historiam litterariam iuridicam totam, vel speciatim ad certam quandam eius partem (§. 4.) dirigitur. Sunt vero vniuersalis historiae historiae litterariae iuridicae, de qua hic, primae lineae hae. Ante hoc, in quo viuimus, seculum, nemo, ne tentauit quidem, quantum constat, vniuersam historiam litterariam iuridicam in formam artis redigere; sed potius litteratores iuridici qui vixerunt ante hoc seculum, non nisi hanc vel illam eius partem, et potissimum non nisi hanc vel illam particularem eius doctrinam, excoluerunt. In hoc nostro, in quo viuimus, seculo vero alii tentarunt tale quid, alii perfecerunt. Tentarunt vero hoc Syndicus quidam prouincialis Pomeranicus CAROCCIVS, de cuius conatu videantur *Relationes litterariae Lipsienses de a. 1725. num. 37.* et Io. Ernst. SCHROETER, qui suum propositum in *Diurnis litterariis Erlangensibus de a. 1741. num. 42. p. 329-336.* cum orbe litterato communicauit. Qui perfecerunt, aut, me quidem iudice, non satis feliciter, sunt Io. Gottl. STÖLLIVS, *Aug. Rud. Iesaias BÜNEMANN*, Io. Frid. EISENHART et Carl. Ferd. HOMMEL, editis historiae litterariae iuridicae elementis, mox laudandis.

§. 14.

Notitia scriptorum litterariorum iuridicorum quam exhibent *Symbola litteraria iuridica Hallensia*, Vol. I. P. II. p. 250-308. et P. III. p. 519-556. versatur circa scripta litteraria iuridica, tam *generalia*, quae nimirum ad certam partem historiae litterariae iuridicae referri nequeunt, quam *specialia*, quae ad vnam alteramue eius partem (§. 4.) referri possunt. Specialia scripta suis locis in ipsa tractatione obueniunt. Ge-

neralia vero ad sequentes quatuor classes commode reduci possunt.

I) *Scripta propaedeutica quoad historiam litterariam iuridicam in genere.*

Horum scriptorum in his praecognitis generalibus suis locis mentio facta.

II) *Elementa historiae litterariae iuridicae, veluti*

Gottl. STOLLII *Einleitung zur Historie der iuristischen Gelehrtheit.* Jen. 1745. 4.

Aug. Rud. Ies. BÜNEMANNI *historiae litterariae iuris primae lineae.* Hanov. 1750. 8.

Io. Frid. EISENHARTI *Institutiones historiae iuris litterariae.* Helmst. : 752. 8. Edit. secunda ibid. 1753. 8.

Car. Ferd. HOMMELII *Litteratura iuris.* Lips. 1761. 8. quae lines ductas in Progr. sub titulo: *Schola iuris litteraria.* Lips. 1758. edito, subsequuta est.

Dicatur de Io. HEVMANNI *apparatu iurisprudèntiae litterario.* Norimb. 1752. 8.

III) *Ephemerides litterariae iuridicae generales, veluti*

Acta Ictorum, oder neueste Nachrichten von gelehrter Iuristen Leben und Schriften. Witt. 1734-1737. 8. P. 1-8.

Iuristischer Büchersaal, oder gründliche Nachrichten von den besten iuristischen Büchern, der berühmtesten Rechtsgelehrten Leben und anderen zur Rechtsgelahrtheit dienenden Sachen. Leipz. 1737-1739. 8. P. 1-16.

Noua acta Ictorum, oder gründliche Auszüge und unparteiische Urtheile über die neuesten iuristischen Bücher und Disputationes, nebst vollständigen Lebensbeschreibungen berühmter Iuristen. Witt. 1738-1739. 8. P. 1-9.

Allerneueste Nachrichten von iuristischen Büchern, academischen Abhandlungen, Deductionen und Verordnungen grosser Herren, Leben der berühmtesten verstorbenen und noch lebenden Rechtsgelehrten, nebst anderen zur Rechtsgelahrtheit gehörigen Sachen. Frankf. und Leipz. 1739-1755. 8. P. 1-80.

Vnpar-

- Vnparteiffche Critik über iuriftifche Schriften in- und außerhalb Teutfchland.* Leipz. 1750-1758. 8. Vol. 1-6.
 Carl. Frid. GERSTLACHERS *iurift. Bibliothec.* Vol. 1. Stutg. 1758. 8. et Vol. 2. P. 1. *ibid.* 1762. P. 2. *ibid.* *cod.*
Journal de iurisprudence. Bouillon 1763. et 1764. 8.
 Io. Henr. Chrif. de SELCHOW *Iuriftifche Bibliothec.* Vol. 1. Goett. 1764. Vol. 2. *ibid.* 1768. Vol. 3. *ibid.* 1770. 8.
 Carl Ren. HAVSEN *Bibliothec der Gefchichte und einheimifchen Rechte.* Vol. 1. Halle 1767. 8.
 Aug. Frid. SCHOTT *Vnpartheyifche Critik über die neufften iuriftifchen Schriften.* Leipz. 1768. P. 1-40. etc.

IV) *Obferuationes litterariae iuridicae, veluti*

- Hallifche Beitræge zu der iuriftifchen gelehrten Hiftorie.* Halle Vol. I. 1755. Vol. II. 1758 Vol. III. 1762. 8.
 Iof. Ant. RIEGGER *alte und neue ciuiliiftifche Bibliothec.* Augfp. 1765. 8.
Kräftiges Wörterbuch über iuriftifche Sachen. Erstes Buch. Franck. 1770. Zweites Buch. *ibid.* 1772. 8.

§. 15.

Neceffitatem hiftoriae litterariae iuridicae euincit, aquam haurire cribro qui sine fcriptorum iuridicorum notitia difcere vult iurisprudentiam. Vnde per fe fluit neceffitas litteraturae iuridicae quoad eam partem quae dicitur notitia fcriptorum iuridicorum. Quum vero vulgaris notitia fcriptorum iuridicorum non fufficiat, fed eam doctam effe requiratur, et haec acquiri nequeat nifi ab eo qui notitia Ictorum imbutus, ipfiusque iurisprudentiae fata cognita habet, et reliquarum partium neceffitas in aprico iacet. Sic euicta hiftoriae litterariae iuridicae neceffitate, de eius vtilitate nemo dubitabit, qui perpendit facere eam ad 1) fugienda praeciudicia; 2) euitandos foloecismos litterarios iuridicos; 3) minuendum ftudii iuridici laborem immenfum, quoad theoriam tam, quam quoad praxin; 4) recreationem animi ex amoeniffimo hoc ftudio capiendam.

Io. Gottl. OLEARIJ Diff. *de utilitate et necessitate rei litterariae in iurisprudencia* Regiom. 1713.

Io. Phil. CARRACH Exercit. iurid. *de necessario litteraturae iuridicae studio*. Hal. 1751. 4.

Rudolph. Christ. HENNE Praef. *Delineationi Hist. iur. Rom. et Germanici Thomasiae Erfordiae 1750 a se editae, praemissa: de acquirenda notitia iurisprudenciae litterariae.*

§. 16.

Quoad methodum docendi discendique historiam litterariam iuridicam non occurrunt specialia notatu digna praecepta. Generalia praecepta vero, quae vel methodum docendi discendique quoad omnes disciplinas concernunt, vel etiam speciatim in docenda discendaque historia omni obseruanda, iam alia occasione, nimirum in *Praecognitiis meis eruditionis generalibus* Sect. III. a me tradita, hic repetere nolo.

Aug. de BALTHASAR *Vorbericht von den Nutzen des studii historiae litterariae, und der Art und Weise dasselbe besonders in der Rechtsgelahrheit nützlich und ordentlich zu tractiren.* Vid. EIVS *Spicilegium supplementorum ad Bibliothecam iuridicam Lippenio-Ienichianam*. Gryphisw. 1752. 4.



ci litera

terarium

ur. Rom.
a fe edi
rudentiu

e hifo-
talia no-
ro, quae
nnes di-
docenda
ia occa-
is gene-

s studii
elbe be-
dentlich
ntorum
ianam

**NOTITIA
IVRISCONSULTORVM.**

OTI.

PRAECOGNITA

NOTITIAE IVRISCONSULTORVM.

Praef. mea: *Von der Kenntnis der Rechtsgelehrten*, praemissa P. I. *der zuverlässigen Nachrichten von den jetztlebenden Rechtsgelehrten*, quae auctore WEIDLICHIO prodierunt.

§. 17.

Notitia *ICtorum* est pars historiae litterariae iuridicae vniuersalis, quae continet veritates singulares de *ICtis* (§. 4.).

§. 18.

Differt itaque Notitia *ICtorum* hic obiectiue et pro disciplina quadam sumpta a 1) *Notitia ICtorum subiectiue* seu *habitualiter* sumpta, quae in eo consistit, quod animus alicuius sit imbutus veritatibus singularibus de *ICtis*, estque vel *vulgaris*, vel *docta*, prout hae veritates vel vulgares sunt, veluti nomen, aetatem, statum externum, vel non vulgares, veluti capacitatem, scientiam, merita, *ICtorum* concernunt, Conf. *Praecognita mea eruditionis generalia* §. 9; 2) *Lexico ICtorum*, in quo non systematice, sed secundum ordinem alphabeticum, et quidem non omnes veritates singulares de *ICtis*, sed tantum singulorum *ICtorum* vitae recensentur.

§. 19.

Fontes proprii (§. 7.) huius partis historiae litterariae iuridicae sunt:

- I. *Intimationes et programmata in promotiones et funera ICtorum publicata,*
- II. *Personalia concionibus funebris adiuncta et Orationes in memoriam ICtorum habitae.*

III. *Epi-*

III. *Epitaphia ICtorum.*IV. *Numismata in ICtorum memoriam cusa,*V. *Insignia, Symbola et Effigies seu Icones ICtorum, praesertim iis haud raro subiectae inscriptiones.*

Praef. *Von den vielerley Quellen, aus welchen Lebensbeschreibungen vornehmer Juristen gesamlet werden können, quae vitae PAVLI WEHNERI ab ERNSTIO scriptae est praemissa.*

Christ. Theod. SCHOSSERI *Epitaphia praecipuorum ICtorum Europae.* Hamb. 1615. 8.

Car. Ferd. HOMMELII *Effigies ICtorum in ordinem redactae.* Lips. 1760. 8.

Nachricht von Bildnissen berühmter Rechtsgelehrten. In den Hall. Beitr. zur iurist. gel. Hist. P. I. p. 360 seq.

§. 20.

Ad subsidia specialia (§. 9.) notitiae ICtorum referri possunt.

I. *Comuersatio cum ICTis per commercium epistolicum et conversationem in specie sic dictam, quorsum facit iter litterarium iuridicum.*

II. *Collectio iconum ICtorum.*

III. *Studium historiae historiae litterariae, quoad hanc partem historiae litterariae iuridicae.*

§. 21.

De primo subsidio nimirum itinere litterario iuridico, notandum, ad duo summa capita redire quae ab eo sunt obseruanda, qui cum fructu huius generis peregrinationem instituere vult. Haec sunt 1) quorsum hoc iter sit dirigendum; 2) quid peregrinantem ibi, vbi subsistit, occupatum tenere debeat, tam a) in genere, quam b) in specie in certis locis, veluti in iis in quibus vigent academiae.

ab.

Abhandlung: von rechter Einrichtung einer gelehrten iuristischen Reise. Vid. Hallische Beiträge zur iuristischen gelehrten Historie. Vol. I. P. IV. p. 668 seqq.

Georg. Paul. HOENII *Iter litterarium iuridicum, quod iurium cultor per Belgium, Angliam et Italiam iucunda cum utilitate instituire potest.* Wilt. 1687. 12.

Io. Gottl. KLINGNERI *Comm. de promotionibus studioforum iuris ad iter iuridicum pertinentibus.* Lips. 1744. 4.

Rom. TELLER *Rede von den Vortheilen einer vernünftigen Reise, und das dieselbe weit grösser bey einem Rechtsgelehrten als bey einem Gottesgelehrten sind.* Leipz. 1728. 4. mai.

Io. Guil. BERGERI *Pf. de ICto peregrinatore* Vit. 1740. quod etiam insertum EIVS Stromateo academico p. 803 seqq.

Christ. Frid. REVSCHENS *Vortheile des Vaterlandes von dem Reisen eines Rechtsgelehrten.* Königsb. 1750. 4. quod scriptum etiam insertum P. I. der Schriften der freien Gesellschaft in Königsberg p. 348 - 356.

Christ. Gottl. BVDERI *Praef. de utilitate peregrinationis litterariae pro ICto, quae praemissa SCHOTGENII et KREISII Hist. Script. medii aevi Tom. 3.*

§. 22.

Licet icones ICtorum ipsi ad fontes notitiae ICtorum referri possint (§. 19. num. V): collectionem iconum ICtorum tamen tanquam secundum subsidium huius studii laudare licet. Si enim eiusmodi collectio debito modo ordinata, sicque ICtorum effigies chartae candidae insitae, secundum ordinem chronologicum, nulla formae aut magnitudinis ratione habita, in capsulis sine ligatura asseruantur, non vno modo facit ad faciliorem in studio biographico progressum. Frequens enim adspectus eiusmodi collectionis memoriam iuvat, quae in hoc studii genere praesertim quouis modo subleuanda. Dein, qui intuetur dignissimos venera-

neratione vultus doctissimorum Ictorum, eum per adspēctum ad eorum glōriam et famam acquirendam excitari, facile contingere potest. Accedit quod ex facie habituque corporis non levis de moribus et indole animi coniectura desumi possit.

Sigismundi APINI Vitae et effigies procancellariorum academiae Altorffinae. Nor. 1741. 4.

Illustrium Ictorum imagines quae inueniri potuerunt ad vitam effigiem expressae. Ex musaeo MARCI MANTVAE BENAVIDII. Romae 1566. fol. min. Graphio repetitus hic primus liber minoribus virorum vultibus, atque alia manu prioris artificis artem non attingente. Venetiis 1570.

Illustrium virorum Ictorum effigies Liber II. Ex musaeo M. MANTVAE BENAVIDII. Venetiis 1570. fol. min.

§. 23.

Tertium subsidium, nimirum historiam historiae litterariae iuridicae, quoad eam partem historiae litterariae iuridicae, de qua hic agendum, sicque historiam notitiae Ictorum, quod attinet, illud sub se comprehendit 1.) *notitiam eorum litteratorum iuridicorum, quorum praesertim in notitiam Ictorum exstant merita;* 2.) *historiam notitiae Ictorum;* 3.) *notitiam scriptorum litterariorum iuridicorum biographicorum.*

§. 24

Sunt vero ii ex litteratoribus iuridicis supra §. 12. recensitis, quorum praesertim in notiam Ictorum exstant merita, GROTIUS, HEINECCIUS, OTTO, PANZIROLVS, SIMON, TAISAND, MOSERVS ET WEIDLICHVS.

§. 25.

Historiae notitiae Ictorum primae lineae hae sunt. Haecenus nemo ne tentavit quidem totam notitiam Ictorum, tanquam peculiarem disciplinam, systematico

matico ordine pertractandi, licet *Perill.* ESTOR in *No-*
titia Auctorum iuridicorum, quae Marburgi 1748 pro-
 diit, aliquam eius partem dicto modo exhibuerit. Ast
 tales qui lexicon ICTorum, quod tamen a notitia ICTo-
 rum, tanquam disciplina in formam artis redacta, dif-
 fert (§ 18.), concinnandi consilium coeperunt, immo
 tale quid actu praestiterunt, non defunt. Tentarunt
 CASPARVS THVRMANNVS, et V. C. IO. FRID. IVGLERVS.
 Prior enim teste MOLLERO in *Cimbria litterata Tom. 2.*
p 870 seqq. catalogum omnium ICTorum, qui unquam
 scriptis inclaruerunt, compilauit; ast lucem nunquam
 vidit hoc scriptum. Posterior vero a. 1741 in *Episto-*
la ad Leyserum de concinnando lexico ICTorum Lipsiae
 typis vulgata, notum fecit orbi litterato se moliri lex-
 icon ICTorum, et leges quas sibi hanc in rem praescrip-
 sit his indicat verbis: „Primo vitam cuiusque ICTi,
 „pleniore, quam vulgo solet, penicillo depingam et
 „ingenium illius indolemque, quantum licet, explo-
 „rabo. Nullius dignitatem laedam verbis, acerbitate
 „quadam permixtis. Praeterquam enim quod non
 „sic inter bonos agatur, minime conueniunt haec ta-
 „lia meam aetatem, nostrique seculi consuetudinem.
 „Si quis igitur notandus necessario sit, faciam illud qui-
 „dem duce veritate, at comite semper modestia, iu-
 „dicioque suffultus aliorum faciam, qui periti harum
 „rerum et a partium alieni studio fuerunt. Peracto
 „hoc ad scripta me vertam, et, quo prodierunt ordi-
 „ne, illa constituam. Varia hic erunt obseruanda. Di-
 „cam de pretio, vel si hoc definiri vix possit, scripto-
 „rum singulorum plagulas recensabo: haud obliuiscar
 „editionum praestantiorum: iudicabo saepius occasio-
 „nem, quae hunc vel illum foetum in lucem produxit:
 „occupatus ero in enarrandis quos scripta concitarunt
 „nonnunquam tumultibus, vel amicis saltim contro-
 „uersis

„uerſis: ſubiungam, ſi librorum quidam ſint raro-
 „res, praecipua illorum capita: peruolutabo rei pu-
 „blicae litterariae annales, et, ne ignoret futurus Le-
 „ctor, vbi de ſcriptis nonnullis dictum ſit copioſius,
 „iſta diligenter loca adferam: mentio abs me fiet me-
 „thodi atque opinionum quas aliquis vel elegit primum
 „ac diulgauit, vel cum paucis minimum communes
 „habet: iuſtis denique laudibus eos proſequar, qui in
 „iuriſprudentiae partibus, fracta glacie, commodio-
 „rem poſteris viam aperuerunt.„ Nondum tamen li-
 „berauit fidem datam IVGLERVS, licet vehementer op-
 „tem tale lexicon mox lucem publicam adſpicere. Qui
 „tale quid praestiterunt ſunt quoad ICTOS omnis aevi
 TAISAND; quoad ICTOS ab Irnerio vsque an ſinem Sec.
 XVII. SIMON, et quoad viuentes ICTOS MOSERVS atque
 WEIDLICHVS, in ſcriptis infra ſuis locis nominandis.

§. 26.

Quoad notitiam ſcriptorum litterariorum iuridi-
 corum biographicorum notandum, huius generis ſcrip-
 ta eſſe:

I. *Scripta propaedeutica biographica.*

Quae huc pertinent ſcripta ſuis locis in his praecognitis
 ſunt recensita, praetereaue huc referri debent.

Paul. Phil. WOLFHARDT Sched. *de modis acquirendi noti-
 tiam ICTorum.* Rint. 1746. 8.

Io. Gottl. OLEARIJ Diff. *hiſt. de biographis veterum ICTo-
 rum.* Regiom. 1714 rec. Witt. 1735. Inſerta etiam
 eſt haec diſſertatio den Hall. Beitr. zur iuriſt. gel. Hi-
 ſtorie. Vol. I. P. 2. p. 265.

Praefationes quas FRANKIUS, HOFMANNVS ET LEICKHERVS
 ſuis ſcriptis de vitis ICTorum, infra ſuis locis laudan-
 dis, praemiſerunt.

II. *Elec*

II. *Elementa notitiae ICTorum.*

Praeter ESTORIS notitiam auctorum iuridicorum, cuius mentio iam facta, desunt adhuc scripta quae huc referri possent.

III. *Scripta de ICTorum ortu, progressu, collegiis, societatibus, sectis, responsis, gradibus academicis, munere antecessorio, Deabus tutelariibus, Patronis et diebus festis.*

Quae huc pertinent scripta infra suis locis recensenda.

IV. *Vitae singulorum ICTorum.*

I. *plurium simul, et quidem*

A. *promiscue, nulla habita temporis aut loci quo floruerunt ratione, secundum ordinem alphabeticum, veluti*

DIONYSI. SIMON *nouvelle bibliothèque historique et chronologique des principaux auteurs et interpretes du droit civil, canonique et particulier de plusieurs Etats et provinces depuis Irnerius, avec le caractère de leur esprit et des iugemens sur leur ouvrages.* Tom. 1. Paris 1692. 12. Tom. 2. *ibid.* 1695. 12.

Pierre TAISAND *les vies des plus celebres Iuris Consultes de toutes les nations, tant anciennes que modernes, savoir Latins ou Romains, Francois, Espagnols, Italiens, Allemands, Anglois, Hollandois &c.* Paris 1721. 4. Nova editio emendatio et auctior prodit *ibid.* 1737. 4.

B. *figillatim, ratione*

a. *certi temporis quo floruerunt.*

De his scriptis in ipsa tractatione suis locis agendum.

b. *certi loci ubi floruerunt, veluti*

Memoriae ICTorum Helmstadiensium qui diem suum obierunt. In *Gebb. Theod. MEIERI Monumentis Iuliis, memorias Professorum Helmstadiensium, qui diem suum obierunt, exhibentibus.* Helmst. 1680. p. 73. *seqq.*

Io. Casp. ZEVMERI *Vitae Professorum iuris Academiae Ienensis.* Ienae 1705. 8. et inter **EIVSDEM** *Vitae Professorum Ienenfium.* Ien. 1710. 8.

Nic. REVSNERI *Or. de praecipuis luminibus academiae Ienensis maxime in iurisprudentia.* Exstat in Vol. 2. *Orat. paneg.* **EIVS.** *Orat. XV.* p. 194 seqq.

Io. ZANGERI *Or. Sec. de initiis et incrementis doctrinae et doctorum iuris in academia Vitebergensi sub Illustrissimis Saxoniae Electoribus Eriderico III. Ioanne, Io. Eriderico, Mauritio, Augusto et Christiano I. habita* Vitteb. 1602. Vid. **SVEVI** *Academia Wittenbergensis cui inserta est.*

Io. Henr. BERGERI *Or. de ICTis Academiae Vitebergensis qui superiori Seculo vixerunt, habita* 1703. Adiecta est **EIVS** *Enarrationi in l. 10. ff. de iure fisci.* Lipsiae 1705.

Aug. de BALTHASAR *tredecim Programmata de vitis et fatis ICTorum Gryphiswaldensium ab a. 1737 successiue publicata, de quibus vid. EIVS* *Catalogus scriptorum suorum Rostochii* 1759 editus. p. 25 seqq.

Sebast. BACMEISTER *Megapoleos litteratae, speciatim Rostochiensis Lib. I. singularis, quo agitur de ICTis Rostochiensibus ab a. academiae initiali ad a. 1700. apud WESTPHALVM in monumentis ineditis &c. Tom. 3. p. 1307 seqq.*

Godofr. ELBND *Pf. in quo vitae ICTorum qui in Christiano-Albertina floruerunt, breuiter delineantur.* Kil. 1734.

Christ. Vlr. GRASSI *Or. de quibusdam ICTis Altorfinis.* In *Actis sacrorum secularium quae a. 1723 celebravit academia Altorfina.* p. 294 seqq.

Sigism. APINI *Vitae et effigies procancellariorum academiae Altorfinae,* Norimb. 1721. 4.

Car. Seb. ZEIDLER *Vitae Prof. Iur. in Academia Altorfina.* Nor. 1770. 4.

Nach.

Nachricht von der Salzburgischen Rechtslehrer Leben und Schriften in den Hall. Beitr. zur iurist. gel. Historie. Vol. 3. P. 9. p. 65 - 100.

Lüd. MENCKEN Or. de luminibus ordinis Ictorum Lips. præteriti seculi. Lips. 1709.

Eph. DONDORF Pr. de luminibus ordinis Ictorum Lipsiensis nostri seculi. Lips. 1727.

Gottl. Frid. IENICHEN Pr. de ordinariis facultatis iuridicae Lipsiensis in funere Lüd. Menckenii propositum. Lips. 1726.

Nachricht von den Ordinariis, welche vom Anfang der Academie Leipzig bis auf diesen Tag dieses wichtige und ansehnliche Amt verwaltet haben. In dem iuristischen Bücheraal. P. I. p. 44.

Car. Ferd. HOMMEL Or. de ordinariis facultatis iuridicae Lipsiensis. Lips. 1763. 4. Edit. secunda ibid. 1767. 8.

Nic. Pasq. ALIDOSI li Dottori bolognesi di legge canonica e civile, dal principio di essi per tutto l'anno 1619 con li viventi per ordine del loro Dottorato. Bologna 1620. 4.

Iul. a PVTEO Elogia collegii Veronensis iudicum, advocatorum, doctrina, natalibus, honoribusque illustrium. Veronae 1653. fol.

Franc. ARISII Spectabiles causarum patroni ex inchoyto Cremonensi collegio. Placentiae 1697. 4.

Fasti doctorales iuris utriusque, hoc est, Doctores et Professores iuris utriusque, quotquot in academia Louaniensi supremum hunc titulum adepti sunt, aut aliunde attulerunt. Louanii 1629. 4.

2. Inius: vel illius Icti.

Horum scriptorum recensio ipsi tractationi reservanda.

V. *Scripta de Ictorum conditione quoad animam, corpus et statum externum.*

Infra suis locis haec scripta laudanda. 57101

Dicatur de 1) *Io. Wolffgangi-FREYMONII Symphonia iuris utriusque chronologica &c.* Franc. 1574. fol. 2) *Ios. Aur. de IANVARIO republica Ictorum*, quae prodit Neapoli 1731. 4. Lipsiae vero 1732. 8. cura FRID. OTT. MENCKENII recusa; 3) *SCHWARZII vitis Ictorum qui doctrinae famaeque celebritate academiam Altorfnam illustrarunt*, ab aliis allegatis; 4) scriptis biographicis iuridicis deperditis e. g. de THOMAE DIPLOMATATI *Lib. XII de praestantia Doctorum et clarissimis ICTis*; BALDI scripto *de illustribus iuris utriusque doctoribus &c.*

§. 27.

Quae in genere de historiae litterariae iuridicae utilitate et necessitate dicta sunt (§. 5.), et partis eius, quae sub Notitiae Ictorum nomine venit, necessitatem et utilitatem evincunt. Speciatim vero Notitia Ictorum hunc spondet usum, quod incitet ad similia tentandum, si cognoscimus quanti viri, Musarum ope ac beneficio, evaserint alii.

§. 28.

Quoad methodum docendi discendique Notitiam Ictorum in specie notandum, hic maxima opus esse cautione, ne quoad singulos ICTos, tam ratione eorum quorum mentio facienda, vel non, quam ratione eorum quae in vitae descriptione observanda, vel in excessu, vel in defectu peccetur, qua de re infra pluribus agendum.







TRACTATIO IPSA.

PARS I.

DE ICTIS IN GENERE EORVMQVE
ORTV, PROGRESSV, SECTIS, RESPONSIS,
COLLEGIIS, SOCIETATIBVS, HONORIBVS
ACADEMICIS, MVNERE ANTECESSORIO,
DEABVS TVTELARIBVS, PATRONIS ET
DIEBVS FESTIS.

T I T. I.

DE

IVRISCONSULTIS IN GENERE.

§. 29.

Qui hic sub *Iurisconsultorum* seu *Auctorum iuridicorum* nomine veniunt eruditi, sunt, sumta hac voce in sensu latissimo, omnes ii qui callent iurisprudentiam positivam; vt itaque iidem sint qui et *Iurispreriti*, *Iurisprudentes*, *Iuristae* appellari solent.

§. 30.

Apud Romanos vero non omnes ii qui iuris peritiam profitebantur, in proprio et stricto sensu iurisconsulti appellari solebant, sed erant eorum varia nomina. Obueniunt nimirum *Studiosi iuris*, *Prudentes*, *Antecessores*, *Pragmatici*, *Assessores*, *Aduocati* et denique *Iurisconsulti*. Qui *ICTi* appellantur, a consulendo ita dictos esse, certo certius est, sicque qui sua iuris peritia utebantur aliis consilia suppeditando in negotiis iuridicis, *in proprio et stricto significato ICTi* dicti sunt.

sunt. Ast tamen in sensu generali et reliquos, qui praeter eos iuris peritiam profitebantur, sub ICTorum nomine venisse, vel ex CICERONIS *de Orat. Lib. 1. Cap. 48.* verbis colligi posse videtur. Ait enim: *si autem quaereretur quisnam ICTus vere nominaretur, cum dicerem, qui legum et consuetudinis eius qua priuati in ciuitate vterentur et ad respondendum, et ad agendum, et ad cauendum peritus esset.* Erat itaque, si quid video, sub libera republica et ante ortum scholarum iuridicarum, *studiosi iuris* appellatio generalis, et omnes sub se comprehendebat quibus legum studium curae cordique erat. Ex his, pro modi quo iuris peritiam profitebantur diuersitate, alii appellabantur *ICTi in sensu speciali*, modo definiti; alii *Assessores*, qui Magistratibus, saepe imperitis, ius suggerebant, *l. 1. ff. de offic. assess.*; alii *Pragmatici*, qui contractuum, testamentorum, aliorumque instrumentorum formulas concipiebant, hoc tempore etiam Antecessores dicti. Quod vero, tempore liberae reipublicae et ante ortum scholarum iuridicarum, *ICTi in specie sic dicti, Prudentis* et *Aduocati* distincta officia fuerint, sicque inter eos qui iuris peritiam profitebantur, Prudentes et Aduocati ab ICTis stricte sic dictis distinguendi, haecenus, quicquid dicant alii, perspicere nequeo.

Cornelius van BYNCKERSHOECK *Observ. iuris. Lib. 6. Cap. 3. De antecessoribus et studiosis iuris nonnulla.*

Io. Nic. FVNCIYS Pr. de origine et auctoritate Prudentum apud Romanos olim iuris legumque interpretum. Marb. 1754. fol.

Adr. STEGER Pr. de nomine Aduocatorum honorificentissimo Lips. 1735. 4.

§. 31.

Licet eorum qui iuris peritiam profitebantur apud Romanos diuersa erant officia, praetereaque et alias eru-

eruditionis partes, praesertim philosophiam et artem oratoriam, cognitae et perspectae habuerint ICTi, prout ex infra dicendis patebit: dici tamen nequit ICTos apud Romanos. praeter ICTi officium, simul Philosophi et Oratoris officium gessisse. Erant potius apud Romanos, sub libera republica, aliae ICTi, aliae *Philosophi*, aliae *Oratoris seu Rhetoris* partes; licet ICTi ex aemulatione cum Philosophis nonnunquam pii et honesti regulas inculcauerint, et Oratores causas agentes, si quid maioris momenti incideret, ICTos interrogasse constet. Mansit etiam semper officium ICTi et Philosophi apud Romanos diuersum, sicque falsa est GERARDI NOODTHI doctrina cui visum est, duplicem personam, alteram Philosophi, alteram Iurisconsulti, egisse veteres ICTos. ICTi et Oratoris iudem distinctum officium vero sub Imperatoribus coniunctum, et ex ea coniunctione ICTi dicti fuerunt Oratores et Rhetores.

Io. Gottfr. SCHAYMBVRG Prol. acad. *de fide ICTorum veterum duplici officio.* Ienae 1736. 4. Adiecta etiam est eius Tractationi *de iurisprudencia veterum ICTorum Romanorum Stoica* p. 207-223.

Corn. van BYNCKERSHOECK *Observ. iur.* Lib. 7. Cap. 6. *Officium Oratoris et ICTi antea distinctum post coniunctum fuisse.*

§. 32.

Non quilibet eruditus qui iurisprudentiam positivam callet, sicque omnino in sensu generali ICTus dicendus (§. 29), ideo, si in historia litteraria eruditi in classes secundum scientias, in quibus excellent, redigendi sunt, ad ICTorum classem referri debet, eiusque notitia huc pertinet. Requiritur potius, ut quis hic ad ICTos referri possit, eum, praeterea quod sit eruditus, et citra hunc respectum ICTus dici possit, talem esse, 1) qui, nisi sit Polyhistor, studium iuridicum,

cum, tanquam principale studium, elegit; 2) cuius exstant immediata merita in iurisprudentiam positivam, potissimum per docta ab eo edita scripta iuridica acquisita. Vnde facile diiudicari potest an, et quo sensu, ad ICtos referri possint M. T. CICERO, HORATIVS, VIRGILIUS, APOSTOLVS PAVLVS, REX DAVID, HVGO GROTIVS, GOD. GVIL. LEIBNIZIVS, CHRISTIANVS WOLFIVS aliique.

Ant. SCHVLTING *Or. de iurisprudentia Ciceronis.* Franecq. 1702. Reperitur etiam in eius Triade Dissert. ibid. 1708. vt et in VHLII *Opusculis ad historiam iuris pertinentibus* p. 312-350.

Cornelius van BYNCKERSHOECK de Cicerone non ICto. In Praeternissis ad l. 2. ff. de O. I. ad §. 46.

Rud. HENNE *Prol. Acad. de Cicerone non ICto.* Erfurt. 1736. 4.

Io. Christ. FVGMANN *Diss. de Ciceronis iurisprudentia in libris de officiis comprehensa.* Witt. 1679.

Henr. BROCKES *Diss. de Cicerone iuris ciuillis teste et interprete; speciatim de Cicerone ICto.* Vit. 1738.

IDEM *Diss. de Cicerone iur. civ. teste et interprete, speciatim in suis de inuentione libris.* Ibid. 1739.

IDEM *Diss. de Cicerone iuris ciuillis teste et interprete, speciatim in primo de oratore libro.* Cap. 1-38. ibid. 1741.

Henr., Ernst. KESTNER *Diss. de Cicerone ICto, in tractatu de officiis.* Rint. 1719.

Io. Georg. ESTOR *Praef. de iurisprudentia Q. Horatii El. quae praemissa est Opusculis* HAMBERGERI.

Erhardus REVSCHIVS *Disq. de P. Virgilio Marone Ireconsulto.* Helmst. 1728.

IDEM *Diss. de iurisprudentia Regis Davidis.* Rint. 1706.

Aug. Christ. MARCHE *Specimen iurisprudentiae Apostoli Pauli quoad rem tutelarem.* Lips. 1736.

Georg. Guil. KIRCHMAIERI *Diss. de D. Pauli iurisprudentia, sigillatim locum sacrum iustificationis penitus enucleante.*

Vit. 1730.

Io. Samuel STRYK *Diss. de iurisprudentia Pauli Apostoli.* Halae 1695. rec. ibid. 1734.

Io.

Io. Ortiv. WESTENBERG. Or. *de iurisprudencia Pauli Apostoli*, recitata Franequerae a. 1721. et ibidem impressa, recusa 1738. sumtibus Orphanotropei Barutini, operibus eius Hanouerae editis vero non inserta est.

Der Apostel Paulus als ein grosser Rechtsgelehrter bey dem Leichenbegängnis Io. Paul. Kressens vorgestellt von Christ. Thim. SEIDEL. Helmst. 1741. fol.

Abhandlung: *von den Verdiensten des Freyherrn von Wolff um die positive Rechtsgelahrtheit*, in den Hallischen Beiträgen zur iuristischen gel. Historie. Vol. I. p. 2. P. 208-247.

T I T. II

DE

ICTORVM ORTV ET PROGRESSV.

§. 33.

Quum certum sit inter mortales qui terram inhabitant ante diluuium mundi vniuersale, non fuisse tales eruditos qui ad ICTos sub aliqua veritatis specie referri possunt: ICTorum origo apud populos post diluuium ortos quaerenda, inter quos, non *Asiae et Africae*, sed potius *Europae* incolae primos produxerunt ICTos. Quicquid enim dicant alii de νομοδιδασκαλῶν, apud Hebraeos paulo post captiuitatem Babylonicam ortorum, legum peritia, ea tamen talis non erat, vt eruditorum classi ideo adscribi possint, sicque ICTos fuisse dici nequit.

Theod. Christ. LILIENTHAL Medit. epistolica: *de νομικοῖς ἱερίσιν* utriusque apud Hebraeos doctoribus priuatis. Halae 1740. 4.

Christ. Gottl. Frid. WOLFF Sendschreiben: *von den Advocaten der Israheliten.* Leipz. 1754. 4.

§. 34.

§. 34.

Mitto itaque Asiam Africamque atque Europam me conuerto, vt definiam an *Graecia*, an vero potius *Roma* produxerit primos ICTos, dum reliqui Europae populi in censum non veniunt, si origo ICTorum investiganda. Quum vero, Graeciam quod attinet, inter eius sapientes inueniam neminem qui ICTus dici posset et aetate superaret eos apud Romanos qui sine dubio tales fuerunt, Romae ICTos suam debere originem nullus dubito. ORPHEVM, LINVM et MVSÆVM certe, ICTos fuisse, dici nequit, prout nec LYCVRGVS, nec DRACO, nec SOLON, nec ZALEVCVS huc referri possunt. Ast quid dicendum de APOLLINE? Non in Deorum choro, sed inter mortales quaero primos ICTos.

Carol. Ferd. HOMMELII de Apolline Iurisperito dissertatio, in qua ostenditur oracula primis temporibus non de futuris, sed de iure consulta fuisse. Lips. 1748.

Io. Frid. ECKHARD PR. de Apolline iurisperito. Franckenh. 1754.

§. 35.

Ast Roma sub Regibus nondum vidit ICTos, sed potius demum sub libera republica, post latas LL. XII. Tabb. Videlicet, licet et apud Romanos iam existerint ante hoc tempus viri qui legum aliqua peritia tincti, quorsum patricos refero, in quorum fidem iam a ROMULO dati plebeii, qui ideo patroni eorum dicti, hi vero clientum eorum nomine insigniti, hi patroni tamen veri nominis eruditi, sicque ICTi, non erant. Quum vero postquam LL. XII. Tabb. compilatae erant, cepit, vt naturaliter euenire solet, et POMPONIUS l. 2 §. 5. ff. de O. I. testatur, earum interpretatio, et deinde ex his legibus eodem tempore fere actiones compositae sunt, quibus inter se homines disceptarent, quod vtrumque factum a Prudentibus, vt eos appel-

lat

in POMPONIVS l. c. et paullo post, per eos Pontifices seu Pontificum collegium intelligi, non obscure declarat, nunc aderat materia, ex qua, forma artis accedente, prima iurisprudentiae stamina oriri poterant. Is itaque, qui primus huic materiae dedit aliquam artis formam, sine dubio pro primo ICTo habendus, idque fecisse APPIVM CLAVDIVM, qui *coecus*, a POMPONIO vero l. c. §. 36. *centemmanus*, dicitur, et diuersus est ab illo APPIO CLAVDIO qui inter Decemviros erat, testis est idem POMPONIVS l. c. dum eum actiones scripsisse et de usurpationibus librum composuisse narrat. Quae cum ita sint APPIVS CLAVDIVS iure meritoque pro primo, quem vidit Orbis litteratus, ICTo habendus, et falsa est vulgaris sententia, iam ex eo tempore quo *Patroni* sunt orti, originem cepisse ICTos apud Romanos: prout etiam defendi nequit *Prudentes* seu *Pontifices*, quos POMPONIVS l. c. laudat tanquam primos interpretes LL. XII. Tab. et inuectores legis actionum, ad ICTos esse referendos.

Daniel. MITZIVS de origine ICTorum romanorum. Basil. 1747. 4.

Abhandlung: von dem wahren Ursprunge der Rechtsgelehrten in den Hallischen Beiträgen zur iurist. gel. Historie Vol. I. P. 2. p. 327-354.

Io. Burch. GEIGER Pr. de origine et fatis ICTorum Romanorum. Erl. 1764.

§. 36.

Qui sic apud Romanos orti sunt ICTi 1) floruerunt semper a sua origine ad hunc usque diem: 2) omnes, quotquot vixerunt vnquam veri nominis ICTi, sunt veterum ICTorum Romanorum propago; 3) per omnia Europae regna sensim disseminata. Licet enim quod attinet *primum* negari nequeat, huius generis eruditos, non quouis tempore eadem nominis celebri-

tate

tate ad posteros propagata, floruisse; praesertim a Sec. post natum mundi Salvatorem III, vsque ad Sec. XII. celebrium ICTorum, quorum memoria ad nostra vsque tempora pertingit, numerum esse valde exiguum: nonnullos tamen, qui et hoc tempore floruerunt, esse, ex infra dicendis patebit. Licet porro, quod *secundum*, non nisi legum patriarum sui regni periti, nulla vero iuris Romani cognitione tincti, et in specie veterum Germanorum Sachibarones, Romanorum ICTorum successores non sint: hoc non obstante defendi tamen potest, totam ICTorum veri nominis cohortem a Romanis ICTis suam ducere originem. Qui enim non nisi sui patrii iuris in formam artis non redacti periti sunt, ICTorum nomen non merentur (§. 29.) et de his omnibus valet, quod de ICTis Angliae olim ICTos Romanos dixisse fertur: *quod anglicarum legum Doctores desinant esse in numero eruditorum extra Angliam.* Qui vero callent ius suum patrium in formam artis redactum, veri nominis ICTi quidem sunt, ast hi semper aliqua iuris Romani cognitione sunt tincti. Et quod in specie attinet veterum Germanorum *Sachibarones*, seu *Sagibarones*, a *Sache* lite, causa, rixa, et *Bar* viro, ita dictos, et a *Scabinis* distinguendos, hi erant viri honesti et sapientes, qui magistratui apud Germanos a consiliis erant ius iis suppeditando, sicque Assessoriis apud Romanos (§. 30.) et hodiernis Syndicis ciuitatum, simillimi. Fuisse itaque morum apud Germanos peritos Sachibarones, indeque et *legales homines* subinde appellatos esse, negari quidem nequit, in ea tamen aetate vixerunt, in qua Germania nondum produxit eruditos, et formae artis tum vix simulacrum habebat ius germanicum. Licet tandem quoad *tertium*, hoc vel illud regnum Europae prae aliis superbiat pluribus et celebrioribus ICTis, vel demortuis,

vel

vel adhuc viuentibus, nullum tamén allegari potest, quod plane destitutum ICti veri nominis et iuris ro-
mani cognitione instructis.

*Car. Erid. SCHROEFF Pr. de Sagibaronibus in mallobergiis, von alten teutschen Rechtsgelehrten in Oberhöfen. Sue-
vofurthi 1740. 4. inferum den Hallischen Beitr. zur
iurist. gel. Historie. Vol. 2. P. 8. p. 621-637.*

*Henr. BROCKES Pr. de veterum Sachibaronibus. Ienae
1753. 4.*

*Christiani L. B. de NETTELBLA Praefatio: qua ICti Suetici
vindicanur ab eorum accusationibus qui eos Iur. Rom.
prorsus imperitos putant; eosque tantundem sibi sumere
posse, quantum ICti Germaniae, ostenditur, praemissa
EIVS Themidi Romano - Suecicae. Gryphisw. 1729.*

*M. Nic. OSANDER Dissert. sub titulo. Fama eruditorum in
Suecia virorum praesertim ICTorum ac Historicorum a
contemptu iuris publici patrii et documentorum medii et
nouissimi acui quam ipsis tribuit. E. I. W. vindicata. Gry-
phisw. 1725. Inserta etiam haec Diss. der Schwedi-
schen Bibliothec P. V. num. 1.*

§. 37.

Dudum etiam ius ciuitatis impetrarunt ICti in
orbe litterato. Sunt veri eius ciues, et ridicula est con-
trouersia in Gallia olim, SALLONE et MENAGIO auctori-
bus, agitata, vtrum ICti inter eruditos sint referendi,
cui ansam praebebat SALLONIS recensio amoenitatum
iuris MENAGII in Ephemeridibus suis, *Journaus de Sca-
uans*, dictis. Hinc ICti eandem in orbe litterato susti-
nent personam ac alii eruditi, nec illis in hac et futura
vita ne hilo quidem postponendi. Sunt et inter eos
eruditi 1) *praecoces*; 2) *autodidacti*; 3) *inuentones*; 4)
*eademque vtuntur cum aliis eruditis sentiendi libertate,
nullam admittentes imperium, nisi rationis et modestiae.*
Ast, cum et in republica litteraria dentur ciues male
morati, boni ciuis officia non implentes, et inter ICTo-
rum

rum nationem tales proh dolor obueniunt. Sunt enim et inter hos qui, vt alii eruditi; 1) *praeiudico auctoritatis occoecati*; 2) *nimio disputandi amore abrepti*; 3) *in disputando affectibus nimium indulgentes*, 4) *plagii litterarii rei*; nec non ἀλλοτριεπισκοποι qui nimirum temere artis suae fines transgrediuntur. De reliquis vitiis et virtutibus ICTORVM infra Parte III. dicendum, quum hic tantum eatenus de iis agendum, quatenus respectum habent ad litterariam rempublicam, suosque in ea conciuēs. Ceterum et iuris cultorum numerus nonnunquam per apostatas minuitur, ast nec deficiunt transfugae.

Beni. Christ. OLEARIUS Rede von dem Vorzuge der Theologen vor den Rechtsgelehrten im ewigen Leben. Ienae 1747. 4.

Herrn. Beni. Christ. OLEARII Rede von den Vorzügen der Theologen vor densen Rechtsgelehrten im ewigen Leben, nach ihren Aberglauben und Unwahrheit betrachtet von Friedrich Theophilo FELLERN sac. minist. cauditato ob crumenae vacuum non promot. Francof. et Lips. 1753. 4.

Io. Henr. STOLTENBERG Epist. de claris ICTis qui in ipso iuuentutis flore peculiarem sui nominis famam consequuti sunt. Ienae 1714. 4.

Georg. Ludw. GOLDNER Selectae autodidactorum bibliothecae ordinis II. qui politicos et ICTos complectitur. Exercitationes octo. Gerae 1715. et 1716.

Io. Vl. L. B. de CRAMER Or. De ICTo inuente. Marb. 1733 et Opusc. Tom. 3. num. 13.

Io. Ludov. LANGVHT Diss. de libertati sentiendi iurisperitorum veterum Romanorum hodiernorumque. Lips. 1735.

C. H. TROTZ Or. inaug. de libertate sentiendi dicendique Iurisconsultis propria. Franck. 1742. fol.

Herm. Henr. ENGELBRECHT Orat. inaug. de nullo inter eruditos et sigillatim ICTos imperio. Gryphisw. 1737. 4. Gottl.

- Gottl. Ger. TITHI Pr. de libertate iuridica.* Lips 1710.
Chrif. SCHOENE Pr. de feruitute iuridica. Lips. 1729. 4.
 IDEM *Diff. de legulciffimo.* Erfordii 1714.
Aug. LEYSER de fuperfitione iuridica. Helmft. 1722.
Io. Henr. BERGER f Resp. Aug. LEYSERVS Diff. de logomachii in iure. Vit. 1707.
Aug. a LEYSER Diff. de ICTo difputatore. Vit. 1749.
 IDEM *Diff. de pugnis ICTorum.* Ibid. eod.
Guil. Hier. BRÜCKNER Pr. de plagio litterario in ftudio iuris. Ienae 1717.
Frid. Bened. CARPZOV Diff. de ἀλλοτριεπιςκοπία ICTorum. Witt 1743.
Io. Gottl. OLEARIVS Diff. de Luthero ex iuris ftudiofo theologo, et Zieglero ex Theologo ICTo. Ienae 1709.

§. 38.

Non in orbe litterato folum ICTi fe praeftant viros, fed et reipublicae ciuilis, nifi me omnia fallunt, quam maxime intereft florere in ea ICTos cordatos et fapientes. Quae eruditorum fpecies maximam afferat reipublicae vtilitatem, et an ne ICTis haec concedenda praerogatiua, quod iis praefertim fine infigni detrimento carere nequeat ciuitas? iam definire nolo. Sufficiat quemlibet qui perpendit, quantum faciat ad reipublicae finem rem iudiciariam efle bene ordinatam et iuftitiam bene admiftrari, concediturum, egregie falli eos, qui ICTorum, qui fui officii partes implent, in reipublica neceffitatem in dubium vocant.

G. M. T. id eft *Georg. Mich. THILO* *Disc. de neceffitate ICTi ad Hypolitii a Lapide praefationem libri cui titulum fecit de ratione ftatus.* Argent. 1751. 12.

Henr. Ernest. KESTNERI Or. quod nulla reipublica abfque Doctore iuris fubfiftere poffit. Rint 1715.

Boetius EPO Oratio: de romanae perfectaeque iurisprudenciae fructibus genuinis. Duaci 1564. 12.

Sam. Frid. WEITZMANN Medii. de felicitate reipublicae fapientibus ICTis ornatas 1739. 4.

Herm. Henr. ENGELBRECHT Praef. de eo quod interest imperantis vt in academiis collegia ICTorum florant; praemissa consultationibus ICTorum Academiae Gryphiswaldensis.

T I T. III.

DE SECTIS INTER ICTOS.

§. 39.

Quae in orbe litterato inter suos conciues non vltimum occupat locum, ICTorum natio, cum aliis et in eo conuenit, quod et hanc nationem fere semper turbauerit et adhuc turbet sectarum studium. Agendum itaque hic paucis de ICTorum sectis, est ita, vt nec origo earum inuestigetur, nec quomodo per sectas ipsa iurisprudencia turbata sit, eiusque incrementis obex positus, ostendatur; quippe quae sibi merito vindicat historia iurisprudenciae: sed ita potius vt non nisi generalia quaedam, de hoc malo orbis litterati iuridici necessario, hic praemittantur.

§. 40.

Prout non omnes dissensiones eruditorum, indeque ortae controuersiae, erumpunt in sectas: ita et idem valet de ICTorum dissensionibus et disputationibus. Tum enim demum ex eruditorum, et speciatim ICTorum, dissensionibus, sectarum semine, nascuntur sectae, si, orto inter ICTos dissensu, non tam hanc vel illam specialem doctrinam, quam potius vniuersae iurisprudenciae seu partis cuiusdam principia et oeconomiam concernente, contingit, multos, non infimi subfellii, ICTos, stare ab vna, aliosque ab altera parte; licet alii sint medii seu neutrarum partium ICTi.

§. 41

§. 41.

Quae cum ita sint facile pater, ICTorum diuerfas quasi familias inde ortas, quod hi vel illi ICTorum, huius vel illius iuris, ratione originis diuersi, studio tantum se consecrauerint, vel huius seu illius, ratione obiecti eius, diuersae partis iurisprudentiae amore capti, eam prae reliquis excoluerint et in deliciis habuerint, ad sectas ICTorum referri non posse. Male itaque sectis annumerantur, quae olim floruerunt diuersae quasi ICTorum familiae *Legistarum* et *Decretistarum*, et hodie diuersas sectas ICTorum constituere sic dictos *Ciuitistas*, *Canonistas*, *Criminalistas*, *Feudistas*, *Publicistas* &c. dici nequit. Idem etiam valet de ea ICTorum differentia, quod alii sint *Theoretici*, alii *Practici*, siue ex differentia occupationum, siue ex differentia partium iurisprudentiae in quibus excellent, deducatur haec ICTorum diuisio.

§. 42.

Sunt itaque potius ad sectas ICTorum, easque illustriores, referendae *Sabinianorum* et *Proculeianorum*; *Bulgarianorum* et *Gosianorum*; *Realistarum* et *Humanistarum*; *Naturalistarum*, seu si mauis *Haeticorum* et *Orthodoxorum*; *Methodistarum* seu *Systematicorum* et quos dicere liceat *Textualium*; *Latinistarum*, speciatim *Romanistarum*, et *Germanistarum*, sectae, de quibus singulis suo loco in historia iurisprudentiae agendum.

Io. Iul. SVRLAND Pr. de ICTis haeticis. - Marb. 1749.

Dicatur de secta compendiariorum et perfectionistarum, quam sibi fingit IENICHEN in orat. de secta compendiariorum et perfectionistarum iurisprudentiae perquam fatali. Giesae. 1750.

§. 43.

Quae sunt in genere sectarum inter eruditos caesae, sunt etiam sectarum inter ICTos caesae. Hinc

nouandi et per nouationes inclarescendi pruritus, auctoritatis praeiudicium, lucri bonus odor ex re qualibet &c. sunt sectarum inter ICTos causae generales; licet et veritatis amori nonnunquam sectas originem debere, negari nequeat. Ex quibus causis specialibus vero, haec vel illa ICTorum secta orta, in historia iurisprudentiae inuestigandum.

Io. Christ. DRESLER Epist. de varia illustriorum sectarum inter modernos ICTos causa et indole. Lips. 1724.

Christ. Lud. SCHEIDIVS Diss. de optuma inter dissentientes ICTos secta. Goett. 1738.

T I T. IV.

DE ICTORVM RESPONSIS

§. 44

Iurisconsulti artem suam, vt alii eruditi, cohunt viua voce docendo et scribendo. Exercent vero eam potissimum *respondendo de iure*, id est, quid in casu dato iuris fit, declarando. Quum vero culturae quae fit docendo et scribendo, iurisprudentia debeat sua fata, de hac ICTorum occupatione in ipsa historia iurisprudentiae agendum, indeque hoc loco tantum de eorum responsis scitu necessaria sunt proponenda.

§. 45.

Respondendo de iure ICTos artem suam exercere, est antiquissimus mos, ortus cum ipsis ICTis. Interim tamen non semper responsorum ICTorum eadem fuit conditio, indeque distincte et sigillatim agendum de *ICTorum romanorum responsis*, tam sub *libera republica*, quam sub *Imperatoribus*, et de *reliquorum ICTorum responsis*.

§. 46.

§. 46.

Apud I. Romanos et quidem sub libera republica respondebant omnes de iure qui habebant fiduciam sui, quibuscunque consultoribus, siue partibus, siue oratoribus, siue ipsis iudicibus de sententia ferenda ambigentibus. Liberum vero erat iudicibus ICTI opinionem sequi et non sequi, nec necessitate sequendi eorum effata constringebantur. Hinc POMPONIVS in l. 2. §. 47. ff. de O. I. ait: *Masurius Sabinus in equestri ordine fuit et publice primus scripsit. Posteaquam hoc coepit beneficium dari a Tiberio Caesare: hoc tamen illi concessum erat. Et, ut obiter sciamus, ante tempora Augusti publici respondendi ius non a Principibus dabatur, sed qui fiduciam studiorum suorum habebant consulentibus respondebant: neque responsa utique signata dabant: sed plerumque iudicibus ipsi scribebant; aut testabantur qui illos consulebant.*

§. 47.

Sub Imperatoribus iam AVGVSTVM aliquid immutasse quoad ICTorum responsa certissimum quidem est; at, quid mutatum sit? et quamdiu durauerit haec mutatio? non satis liquet. Sunt enim POMPONII verba l. c. obuia, quae huc pertinent, obscura. Ita autem ille pergit. *Primum diuus Augustus, ut maior iuris auctoritas haberetur, constituit, ut ex auctoritate eius responderent: et ex illo tempore peti hoc pro beneficio coepit. Et ideo optimus Princeps Hadrianus, cum ab eo viri praetorii peterent ut sibi liceret respondere, rescripsit eis, hoc non peti, sed praestari solere: et ideo si quis fiduciam sui haberet, delectari se; populo ad respondendum se praepararet. Ergo Sabino concessum est a Tiberio Caesare ut populo responderet. Interim maxime probabile est, AVGVSTVM quidem promiscuam de iure respondendi facultatem plane sublatisse, at tamen certis ICTis de*

iure respondendi facultatem ita indulgisse, vt eorum responsa essent instar legis a quibus iudici recedere non licuit, sicque reliqui adhuc libere, vt stante republica, respondebant de iure. Quae cum ita sint, distinguendum est inter responsa Ictorum *publica* et *privata*, prout vel ab iis ICTis data quibus AVGVSTVS publicam de iure respondendi facultatem concesserat, vel ab aliis. Quamdiu vero durauerit haec diuersitas? Quid a TIBERIO concessum SABINO quem primum publice *scripsisse* dicit POMPONIVS l. c. et sub HADRIANO viris Praetoriis petentibus, vt sibi liceret respondere, denegatum? nondum satis expeditum est. Interim certum est, huc plane non pertinere, nec de responsis Ictorum loqui, VALENTINIANEAM constitutionem in *l. vn. C. Th. de responsis Prudentum* obuiam.

§. 48.

Sufficiant haec de ipsa de iure respondendi facultate veterum Ictorum Romanorum et autoritate responsorum prudentum. Quod attinet modum respondendi de iure, hic aliter se habebat quoad *responsa sub libera republica*, cum quibus in omnibus conueniunt responsa privata sub Imperatoribus, aliter quoad *responsa publica sub Imperatoribus*. De posterioribus plura dabit sequens segmentum, et de prioris generis responsis tantum accipienda sunt, quae de iis hinc inde narrat CICERO. Haec data sunt ab ICTis, vel domi in solio sedentibus, vel transuerso ambulatibus in foro. Haec dabantur variis de rebus, non solum vt de iure ciuili ad consultores referretur, verum etiam de filia collocanda, de fundo emendo, de agro colendo, de omni denique officio aut negotio. Eos ICTos qui privata auctoritate respondebant, accedebant consultores solenni ritu quaerentes: LICET CONSVLERE? Hi modeste respon-

respondabant: CONSVLE, et causa a consultore prolata
respondabant: SECVNDVM EA QVAB PROPONVNTVR EXI-
STIMO, PLACET, PVTO. Rotunda miscent quadratis,
qui hic inter publica et priuata responsa non distin-
guunt.

Io. Christ. BALSERI Comment. de responsis prudentum ad
§. 8. I. de I. N. G. et C. Giesae 1742. 4.

Henr. Frid. EGGERS Epist. grat. de ritu veterum Romano-
rum ICTos variis de rebus consulendi. Ienae 1748. 4.

Georg. Christ. GEBAVERI Excursus ad librum primum Insti-
tutionum Iustinianearum. Excursus I. ad Cap. VIII. I.
de iur. nat. gent. et civ. in EIVS Ordine Institutionum
Iustinianearum. Goett. 1752. 8.

Andr. OCKEL ICTus rationalis, siue de rationibus decidendi
veterum ICTorum Romanorum. Halae 1702. 8.

§. 49.

Progredior II. ad reliquorum ICTorum responsa
(§. 45). Huc vero referri nequeunt 1) sic dicta *con-*
silia et responsa prudentum Germaniae, tam veterum Sa-
chibaronum (§. 36.) quam Scabinorum mediis aevi,
quippe qui ad ICTos veri nominis referri nequeunt, sic-
que nec eorum responsa et consilia verae species re-
sponsorum ICTorum sunt, quae successerunt in locum
priorum. Nec 2) proprie huc referri possunt sic dicta
responsa ecclesiastica episcoporum ecclesiae christianae,
praesertim ecclesiae Romanae, quum nec semper de iure
consulti Episcopi, nec fuerunt artem professi ICTi.
Potiori iure itaque *ICTorum recentioris aevi responsa ab*
his a Sec. XII. inde data et petita, huc pertinent. Haec
responsa sunt verae species responsorum ICTorum et
vel publica auctoritate concipiuntur a collegiis ICTorum
ad respondendum de iure constitutis, veluti Scabinati-

bus hodiernis et Facultatibus iuridicis, vel priuati Doctores eorum auctores sunt. Differunt tamen haec responsa a responsis veterum Ictorum Romanorum quam maxime, quoad facultatem de iure respondendi, responforum auctoritatem, et modum respondendi, suntque praesertim inde, quod Ictis a Sec. XII. occasione responforum ecclesiasticorum placuerit ea multis rationibus dubitandi et decidendi, nec non allegationibus interpretum, firmare, nata prolixissima Ictorum a Sec. XII. vsque ad nostrum Seculum, responsa, consultationes et decisiones. Mos ab academiis petendi responsa vero in Italia primum visus est, et postmodum Germaniae itidem probatus circa finem Sec. XV, quo tempore responsa prudentum Germaniae mediæ aevi peti desierunt, cum Icti academici germanici ad morem Italorum rationes ex iure adderent. Ab initio vero ipsi Icti germani lingua latina, vt Itali, plerumque utebantur in suis responsis, donec demum Sec. XVI lingua germanica vti coeperunt.

Christ. Gottl. BVDER Pr. de consiliis et responsis prudentum Germaniae mediæ aevi. Ienae 1749.

Io. Petr. de LVDEWIG Praef. von rechtlichen Gutachten in Römischen und Teutschen Reich, quae Tom. 1. Conf. Hallens. Ictorum praemissa.

Iust Henn. BOEHMER Praef. de more Ictorum antiquo et recentiori de iure respondendi et responforum collectionibus, quae ornat frontem Tom. 1. eius Consult. et Decision. iuris.

Henr. Christ. L. B. de SENCKENBERG quando responsa sententiaeque facultatum lingua germanica primum condita coeperint. In Medit. de vniuerso iure et historia, Fasc. II. Med. 2.

T I T. V.

D E

ICTORVM SCHOLIS, COLLEGIIS ET
SOCIETATIBVS LITTERARIIS.

Nic. REVSNERI Or. *de academiis et scholis praesertim ICTorum.* Vid. eius Orationes Ienae 1595 iunctim editas Vol. 2. Orat. 14 p. 160.

§. 50.

Differunt inter se ICTorum scholae, collegia et societates litterariae striete sic dictae, in eo, quod *ICTorum scholae* seu *scholae iuridicae* destinatae sint culturae iurisprudentiae, quatenus sit docendo discendoque iurisprudentiam; *collegia ICTorum* ad respondendum de iure publica auctoritate sint constituta; *societatum litterariorum iuridicarum* finis vero sit cultura iurisprudentiae per noua inuenta. Dicam nunc de singulis, quae huc pertinent, hic tradendo; reliqua dabit historia iurisprudentiae.

§. 51.

Quoad I. *scholas iuridicas* distingendum est inter *scholas iuridicas academiis antiquiores* et *scholas iuridicas in academiis seu studiis generalibus*, in quibus et ICTi docent, constitutas. Scholae iuridicae academiis antiquiores ante natum Christum non fuerunt, quum priuata institutio ICTorum sub libera republica apud Romanos, pro scholarum iuridicarum initio, haberi nequeat. Fuerunt itaque primae scholae iuridicae publicae quae *Romae, Beryti et Constantinopoli*, demum post natum Christum, ortae sunt, et solae apud Romanos manserunt postquam IUSTINIANVS alibi, veluti *Alexandriae et Caesariae*, iura explicari interdixit.

C 5

Scholae

Scholæ ICTorum in Academiis constitutæ vero sunt a Sec. XII in academiis Europæ successiue enatae scholæ iuridicæ, quatenus nimirum hæe academice, vel statim ab initio, vel ex post, facultatibus iuridicis instructæ.

Gottfr. Leonb. BAUDIS Pr. inuit. ad audiendam Orat. auspicalem: *de scholarum publicarum Romani iuris ante et post Iustinianum habitu et indole*, in quo, *de scholis iuridicis apud veteres*, actum. Lips. 1734. 4.

Io. STRAVCHII Berytus seu ad. *Tit. Cod. de metropoli Beryto dissertatio publica, recitata in illustris Salanae superiori anno habita panegyri Doctorali. Nunc uberius et auctius edita.* Brunsw. 1661. 4.

Iac. HASAEVS de Berytensi ICTorum academia, in Fasciculo V. librorum rariorum Halæ 1716. 8.

Georg. Tob. SCHWENDENDÖRFFER Pr. *de urbe Roma communi et præcipua legum schola.* Lips. 1668.

Franc. Car. CONRADI Or. *de scholæ iuris ciuilibus Romanæ fati*, quæ *EISENHARTI* historiae iuris literariæ annexa.

§. 52.

Quod attinet porro II. *ICTorum collegia*, nec *Oraacula*, nec *Pontificum collegium*, huc referri possunt. Primum itaque de quo, aut saltem probabiliter, constat, quod exstiterit, collegium ICTorum, fuit 1) *collegium eorum ICTorum quibus ab AVGVSTO data est publica de iure respondendi facultas* (§. 47). Sum enim, cum LVDEWIGIO aliisque, in ea haeresi, ICTos tempore AVGVSTI ad respondendum de iure constitutos formasse collegium quoddam, nec singulos sigillatim de iure respondisse. Horum itaque publica auctoritate collegialiter concepta et signata responsa publica plane diuersa erant a responsis ICTorum priuatis de quibus §. 48. actum.

§. 53.

Licet porro dubio careat, 2) *hodierna collegia Scabinorum*, quaeque vix umbram pristinorum scabinatum seruarunt, ad collegia ICTorum referri posse: idem tamen de *antiquis illis scabmatibus* seu *scabinagiis*, vulgo *Oberböse* etiam dictis, defendi nequit. Erant enim olim haec collegia confessus virorum honestorum et morum germanicorum peritorum, qui praeterea quod essent iudicium ordinarium, ob insignem acquisitam famam ab exteris consuli et de iure respondere solebant. Quum itaque hi antiqui scabini, licet morum germanicorum periti, eruditorum classi adscribi nequeant, nec eorum collegia, ICTorum collegia, dici possunt.

Christ. Frid. HARPRECHT Diss. *de curiis superioribus in Germania von den Oberböfen in Teutschland.* Tub. 1732.

Sam. Frid. BOEHMER Praef. *de consultationibus et prouocationibus quibus maiores nostri in Germaniae curiis superioribus denen Oberböfen sese manciparunt, sententiasque ab his velut oraculis petierunt, quae praefixa Tom. 3. P. 2. Consult. et Decisionum iuris IVST. HENN. BOEHMERI.*

§. 54.

Superfunt satis nota collegia iuridica; quae sub nomine 3) *Facultatum iuridicarum* seu *ICTorum* vel *Iuristarum*, in Academiis seu Vniuersitatibus adhuc hodie florent. Quum per facultatum iuridicarum ortum iurisprudentia magna ceperit incrementa, nec tantum eo fine haec collegia sint constituta vt de iure respondeant, sed et praeterea per ea iurisprudentiae cultura insigniter promouetur, quae de origine *Facultatum iuridicarum* dicenda reseruo historiae iurisprudentiae, et hoc loco tantum quaedam monenda sunt, quae earum internam constitutionem concernunt. Quod itaque eam attinet,

net, Facultates iuridicae in eo quidem conueniunt cum reliquis Facultatibus, quod vnus ex membris earum *Decani* officio fungatur; in eo vero differunt, quod praeter Decanum facultatis iuridicae, in Germaniae facultatibus iuridicis, licet non omnibus, *Ordinarii* obueniant, quorum officium a Decanorum officio plane diuersum, quodque, licet regulariter academiae tantum vna Facultate iuridica vniuersali ad vtrumque ius directa gaudeant, dentur tamen academiae, vel *duabus Facultatibus iuridicis*, altera *iuris canonici* seu *pontificii*, altera *iuris ciuilibis* seu *Caesarei*, quarum quaeque suum habet Decanum, vel *vna tantum particulari*, veluti *iuris pontificii*, instructae.

Sigism. FINCHELTHAVS Or. de collegiorum iuridicorum origine et auctoritate, officio atque utilitate, a. 1636 Lipsiae recitata, eius Tr. de iure patronatus adiecta.

Io. Georg. ESTOR Einladungsschrift zu seinen Wintervorlesungen, nebst einer Nachricht von der ehemaligen Einrichtung der Iuristen Facultäten, dem Ursprung und Amt eines Ordinarius. Marb. 1742.

Geschichte der Iuristen Facultät in der Vniuersität zu Rostock, aus denen bisherigen Sammlungen derer gelehrten Rostockischen Sachen für gute Freunde und andere Quellen. Rost. 1745. 8.

Erste Fortsetzung der Geschichte der Iuristen Facultät in der Vniuersität zu Rostock. Rost. 1746. 8.

Paul. Wilh. SCHMIDT Praef. in qua memorabilia quaedam collegiorum iuridicorum Ienensium exposita, quae *ENGAVII Dec. et Resp.* praemissa.

Christ. Frid. Imm. SCHORCH Praef. de facultatis iuridicae Erfordiensis ortu, constitutione, fatis aliisque ad eam pertinentibus rebus, quae ornat frontem *Collectionis inclyticae facultatis iuridicae Erfordiensis responsorum et sententiarum selectiorum* ab eo editae.

Angeli GAGGI Collegii Bononiensis DD. Pontificii, et Caesarii iuris origo et doctes. Romae 1710.

§. 55.

Ab his haectenus recensitis ICTorum collegiis III societates litterariae iuridicae distinguendae, si modo adessent societates litterariae quae hoc nomen merentur. Huc enim referre velle, si duo pluresue libros communi studio scribunt, non satis concinnum. Quae Lipsiae, sub nomine: *Die hochteutsche Rechtsgelehrte Societaet*, et directione IO. HENR. ROTHERI, innotuit societas, fuisset quidem talis, si modo existisset. Exitu etiam caruit IO. PETRI de LVDEWIG consilium Halae erigendi academiam scientiarum, in eaque classem iuridicam adornandi. Idem fatum experta est societas illa, quae a 1755, a quibusdam celsissimae camerae imperialis membris proposita eo fine, vt per eam rei iudiciariae et processus huius iudicii cultura promouea- tur. *Academia iuris publici Hanouiensis (Hanauische Staats und Cantzlei Academie)* a IO. IAC. MOSERO 1750 erecta, mox iterum interiit, praetereaue potius scholis iuridicis accensenda. Societas Pomeranica sub nomine: *collectorum historiae et iuris patrii*, Griphiswaldiae 1742 ab AVG. de BALTHASAR et IO. FRID. de BOLTENSTERN fundata, floruit quidem adhuc 1743, ast ab eo tempore extincta est.

Veranstaltung wegen einer bey der Vniuersitaet zu Halle zu errichtenden Societaet der Wissenschaften, in LVDEWIGS gelehrten Anzeigen P. I. p. 40.

B. C. H. N. S. *Obnziehlsetzlicher Vortrag eine gelehrte Privatgesellschaft zur Erläuterung, Verbesserung und Erleichterung des Kaiserlichen Reichs Cammergerichts Iustizwesens und processus einzurichten. 1755. 4.*

IO. IAC. MOSERS *Entwurf einer Staats- und Cantzlei Academie, oder nähere Anleitung und Zubereitung iunger von Vniuersitaecten und Reisen kommender Prinzen, Grafen und andere Personen zu der europäischen, besonders der Teut-*

Teutschen Staats-Klugheit, zu den ieszüblichen Völkerrecht in Friedens- und Kriegs-Zeiten, zu den neuesten Europäischen, besonders denen teutschen, Comitial- Judicial und extraiudicialen Staats - Angelegenheiten und Streitigkeiten, zu allen Arten von Staats - und Cantzelei Aufsätzen und zu der in einem wohlgeordneten Cantzelei-Collegio, auch bey Congressen, Conferentien u. s. w. üblichen Handels- Weise.

Maasregeln der Pommerischen Gesellschaft, welche unter den Nahmen der collectorum historiae et iuris patrii zu Greifswalde im Jahr 1742 errichtet, und am 1 Oct. desselben Jahres eröffnet worden. 4. Vid. das Greifswaldische Wochenblatt de h. a. num. 2. art 2.

Verzeichniß der jährlichen Bemühung der unter den Nahmen der collectorum historiae et iuris patrii alhier blühenden Gesellschaft. Greifswald 1745. 4.

§. 56.

Caeterum non possum non adhuc, tanquam valde singularare, de Gymnasio Patauino annotare, illud constare duabus vniuersitatibus, quarum vtraque aliquando suum habuit Rectorem. Altera vocatur *vniuersitas Iuristarum*, eiusque Rector appellatur Rector Iuristarum, ipsos Archi-Episcopos et Episcopos praecedens. Altera *Vniuersitas Artistarum* dicitur, ad quam Philosophi, Medici et Theologi referuntur.

De constitutionibus et immunitatibus almae vniuersitatis Iuristarum Gymnasii Patauini Libri quatuor. Ex Illustr. Senatus Veneti auctoritate denuo correcti et emendati. Patauii 1564. 4.

Instituta et priuilegia ab Excell. Senatu Veneto Almae vniuersitati DD. Iuristarum Patauini Archigymnasii concessa, in libros quinque digesta quorum ultimus postremo adiunctus. Editio Sexta. Patauii. Typis Io. Bapt. Pasquati Impr. Vniuersit. 1645. 4.

Statuta

*Statuta et priuilegia iuridicae Facultatis in Vniuersitate Pat-
tauina, aucta et commodiori ordine digesta die 30 Ian.
1718. Patavii 1718. 4.*

Dicatur de PASQUATI *historia Academiae Iuristarum Pata-
vinae, quam allegant alii.*

T I T. VI.

D E

GRADIBVS ACADEMICIS IN IURE ET
ICTORVM MVNERE ANTECESSORIO.

§. 57.

Nec de origine graduum academicorum in genere, nec in specie de eorum origine in iure, hic agendum; quum prior tractatio huius loci non sit, et, quod in specie graduum academicorum in iure originem attinet, demum in historia iurisprudentiae inuestigandum, quo tempore et qua occasione sint introducti. Hic itaque non nisi hoc quoad originem graduum academicorum in iure notandum, IVSTINIANI diuisionem cupidae legum iuuentutis secundum annos doctrinae in *Duondios* seu *Iustinianeos nouos, Edictales, Papinianistas, Lytas* et *Prolytas*, infra suo loco explicandam, huc non pertinere.

§. 58.

Equitis legum, (Ritter der Rechte) titulum quod attinet, is itidem non denotat gradum quendam academicum in iure: sed potius ex comparatione militiae sagatae et togatae, magnaue quae est inter equites, et eos qui gradibus academicis in iure ornati sunt, similitudine, factum hos equites legum appellatos esse. Prout etiam qui apud Anglos introducti sunt honores in iure anglico *Barristarii (Barrister at Law)* ac *Seruentis ad legem*
(Ser-

(*Sergeant at Law*) non nisi ad exemplum graduum academicorum in iure excogitati sunt.

Georg. Henr. AYRERI *Commentatio de Equitibus legum.*
Goett. 1748. Vid. eius Opusc. Sylloge noua n. IV.

§. 59.

Sunt potius veri nominis gradus academici in iure, postquam *Magistri legum* titulus in vsu esse desit, tres noti academici gradus *Baccalaureatus*, *Licentia* et *Doctoratus iuris*, quatenus *Doctoratus* dignitatem quandam, non nudum docendi munus, significat, et loco tituli *Magistri* et quoad *ICTos* substitutus. Distincti vero ab initio fuerunt gradus academici in iure *Caesareo* seu *ciuili* et in iure *Pontificio*, postquam hi gradus, olim soli iuri *Ciuili* proprii, cum *Decreti studiosis* communicati. Hinc olim alii iuris *Caesarii* seu *Ciuilis*, alii *Pontificii* seu *canonici* iuris *Baccalaurei*, *Licentiati* et *Doctores* fuerunt, et hi gradus separatim collati, ita ut e. g. *Licentiatus iuris ciuilis*, non simul *Licentiatus iuris pontificii* fuerit, licet vni vterque gradus separatim conferri potuerit. Ast postea illis separatis promotionibus a *Sec. XVI* fere sublati, iuris vtriusque creati solent *Baccalaurei*, *Licentiati* et *Doctores*, immo hodie gradus *Baccalaurei* in iure fere in vsu esse desit. Caeterum omnino, et hodie adhuc, in promotionibus iuridicis, tam apud pontificios, quam protestantes, et ipsos reformatos in Belgio, sub *vtriusque iuris* nomine ius civile et canonicum intelligitur, et tantum iuris vtriusque, non triplicis aut quadruplicis iuris, *Doctores* creantur. Vnde, quod habemus in nostra academia exemplum, *Doctoris triplicis iuris*, *Romani* nimirum *Canonici* et *Germanici*, ita a *LVD. wigio* promoti, et candidati qui sub *THOMASII* praesidio disputauit *pro licentia summos*

summos in iure DIVINO et HVMANO honores capescendi, in suo genere vnicum esse, certo mihi persuasum habeo.

Göthof. Lud. MENCKEN Pr. de origine tituli I. V. D. Viteb. 1717. 4.

Paul. VOETIVS de more promouendi Doctores utriusque iuris, quae tractatio facit Caput VI libelli ab eo editi: de usu iuris, civ. et canon. in Belgio unito.

§. 60.

Quum Doctores in genere vel *bullati*, vel *academici* sint, prout vel a Comitibus Palatinis diplomatis seu bullae interuentu, vel in Academiis insignia Doctoralia consequuntur: ita et Doctores iuris vel *bullati*, vel *academici* sunt. Quod praeterea et ii qui gradibus academicis in iure ornati, in aliis facultatibus superioribus ad supremos academicos honores adscendere possint, sicque non desint exempla ICTorum duarum vel trium facultatum superiorum Doctorum, vix opus est vt moneam. Caeterum reliqua de gradibus academicis in iure dicenda, praesertim quod attinet *priuilegia* et *praerogatiuas* Doctorum iuris, remitto ad doctrinam de conditione ICTorum quoad statum externum, de qua infra.

Vlr. MARBACH Diss. de doctore iuris bullato positiones 30. Argent. 1695.

§. 61.

Cum dignitates academicae seu gradus academici differant a munere docendi, nunc etiam de ICTorum docendi munere quaedam monenda. Ortis scilicet scholis iuris Romani, orta est *Studioforum iuris* seu *Auditorum*, *Aduocatorum* seu *togatorum ICTorum* et *Antecessorum* differentia, nuncque haec nomina in

D

alio

alio sensu, ac olim (§. 30.), veniunt. Qui fuerint *iuris studiosi*, a scholis in quibus student sic dicti, per se patet. *Togati ICTi* seu *Aduocati* vero erant, qui causas orabant et in foro legum scientiae, quam sibi acquisiuerant, faciebant periculum. Ab his differabant ii quibus munus, leges in scholis publicis profitendi, erat demandatum, qui *Doctores in vulgari sensu*, *Professores*, et praesertim *Antecessores* dicebantur, quae denominatio iis propria. Hi antecessores prouinciam iura docendi exsequabantur, tradendo elementa iuris et ipsas leges interpretando in cathedra, hisque officiis absoluta erat prouincia iis commissa, et vel maxime praeter ea paratita scribebant. *Iuris studiosi* seu auditores vero praescriptis iis temporibus pensum suum absoluebant. Ad specialiora hic non descendo, quae dabit historia iurisprudenciae.

Car. Frid. WALCH *ICTus antecessor ex variis iuris civilis veterumque auctorum locis descriptus.* Ienae 1752. 8.

§. 62.

Ab his Antecessoribus differunt recentiores Sec. XII. in Italia orti, et hodie in academiis et gymnasiis docendi iura prouinciam ornantes, *Lectores* seu *Professores iuris*, qui itidem titulo ICTi Antecessoris sibi placere solent. Licet vero ab initio iis distinctae et determinatae professiones non fuerint assignatae, sed diuersae lecturae inter eos distributae, successiue tamen in Germaniae academiis determinatae professiones iuridicae ortae sunt, veluti professiones *Decretalium*, *Pandectarum*, *Codicis*, *Institutionum*, *de verborum significatione et regulis iuris* &c.

Car. Otto RECHENBERG *Pr. de origine et historia professionis de V. S. et R. I. eiusdemque Professoribus in academia Lipsiensi.* Lips. 1715. 4. Legi etiam potest in den Hall. Beiträgen zur iurist. gel. Historie Vol. II. P. V. p. 27-37.

TIT. VII.

T I T. VII.

DE

ICTORVM DEABVS TVTELARIBVS,
PATRONIS, EORVMQVE DIEBVS
FESTIS.

§. 63.

Inter Deos Deasque artium et scientiarum tutelares, arti nostrae duas praesides dederunt diuinitatum architecti, THEMIDEM nimirum et ASTRAEAM, quae sunt itaque ICTorum Deae tutelares. THEMIDEM veteres finxerunt foeminam venustam et blandam, Coeli et Telluris filiam, coniugem IOVIS secundam, eique tres peperisse filias EVNOMIAM, DICEN et IRENEM. ASTRAEA autem virgo perhibetur, aut morosa et contractae ad tristitiam frontis, eamque pro IOVIS et TH-MIDIS filia habendam ipsamque *Dicen* seu *Iustitiam* esse, multi contendunt, aliis dissentientibus. *Putabant* porro *antiqui*, teste FESTO voce: *Themis*, THEMIM Deam quae hominibus praeciperet id petere quod fas esset illamque id esse existimabant quod fas est, sicque THEMIDIS partes non, ut aliorum Deorum legiferorum, in legibus ferendis, sed applicandis, positae esse apparet. Tres filias THEMIDOS vero, nihil aliud quam tres iustitiae proprietates esse, facile patet. EVNOMIA enim bonam legum dispositionem denotat: DICE iustitiam, ad iusti regulam omnia distribuens; et IRENE pacem et concordiam iustitiae omnis finem. Caeterum veteres THEMIDEM statua terminali, id est, capite tantum, sine manibus, sine pedibus, expresserunt, et tres filiae statuae terminali circumstant in signo, quod aeri incisum, ex STEPHANI PIGHII *Themide. Dea seu lege diuina*, GRONOVII *Tbelauro graecarum antiquitatum* Vol IX. p. 1139 seqq. inserta, exhibui in libelli huius titulo.

D 2

Gaudet

Gaudet porro THEMIS¹ quatuor symbolis origano, pecti-
ne, ense et lucerna, quibus symbolis huius Deae vir-
tutes denotari creduntur.

Christ. Gottbold WILISCH Diff. de numinibus ICTis olim sa-
cris. Lips. 1720.

Christ. WOLLE de Themide diua iustitiae praeside e sacra
Christi ciuitate proscribenda. Lips. 1737. 4.

§. 64.

Mitto Gentilium Deas ICTorum tutelares, cum
et patronorum eorum, e gremio sanctorum ab iis ele-
ctorum, aliqua hic mentio facienda. Inter plures IC-
tos in sanctorum numerum relatos, est etiam Diuus
Ivo, ille inter plures Iuones, itidem ICTos, qui in
Britanniae minoris pago Martini (Kermatin) a MCCLIII
natus et postquam sanctissimam vitam d. XIX. Maii a.
MCCCIII finiuerat, a Pontifice CLEMENTE VI a.
MCCCXLVII die eius ipso emortuali XIX Maii coeli-
tum numero ritu solenni adscriptus. Hic Ivo is est
qui ICTorum Patronus inter sanctos ICTos est, praeter
quem ICTi etiam S. CATHARINAM tanquam patronam
suam venerantur.

Io. ROBERTVS Elogia quinquaginta sanctorum iurisperito-
rum contra popolare commentum de solo Iuone. Leodii
1631. 12.

Sam. HEYDEN Or. de Iphone qui olim iurisprudenciae patro-
nus creditus est. Tub. 1595. 4.

*Panegyris Diuo Iuoni ICTorum tutelari dicta a VALERIO AN-
DREA DESSELIO I. V. D. Louianii a 1622. XIV. Kal. Iu-
nii. Accedit laudatio Eiusdem V. C. Petro Gudelino au-
ctore. Sine loco et anno impressionis. 12.*

MAVROGORDATI ET IVRATI Orationes binae: de S. Cathari-
na virgine, tutelari ICTorum praeside. Patav. 1660.

§. 65.

Sunt et dies festi ICTis proprii. Huc refero 1)
festum PAPINIANI, a sic dictis Papinianistis olim celebra-
tum

tum, cuius meminit IVSTINIANVS in *Constit. ad Antecessores* dum inquit: *Ne autem tertii anni auditores quos Papinianistas vocant nomen et FESTIVITATEM eius amittere videantur, ipse iterum in tertium annum per bellissimam machinationem introductus est: librum enim bypotbecariae ex primordiis plenum eiusdem maximi Papiniani fecimus lectione, ut et nomen ex eo habeant et Papinianistae vocentur et eius reminiscentes et laetificentur et FESTVM DIEM, QVEM CVM PRIMVM LEGES EIVS ACCIPIEBANT, CELEBRARE SOLEBANT, PERAGANT; et maneat viri sublimissimi praefectorii Papiniani et per hoc in aeternum memoria.* Porro huc pertinet 2) *festum IVONIS*, quo olim ICTi omnis generis d. XIV Kal. Iunii seu d. 19 Maii, huius sui Patroni memoriam religione sacrorum quotannis colere solebant, licet alii hoc festum ad d. VI. Kalend. Septembr. collocent.

Dan. PRIEZACI Dies natalis Papiniani ex praescripto Iustiniani celebratus. Vid. EIVS Miscellanea. Lut. Paris. 1658. p. 68-100.

Christ. Hartm. Sam. GATZERT de natali Papiniani seu ad §. 4. Constit. Iustin. ad Antes. Commentarius. Goettingae 1766. 8.

PARS II.

DE SINGVLIS IVRISCONSVLTVS.

§. 66.

Amplissimum nunc ingredior campum, dum singulos ICTos recensere suscipio, quorum numerus ultra quindecim millia adscendit, solis iis numeratis qui per scripta iuridica inclaruerunt in orbe litterato. Quum vero hic non lexicon ICTorum concinnandum (§. 18.), sed potius systematico ordine singuli ICTi recensendi sunt; non nisi eorum ICTorum mentio facienda,

cienda, qui inter eos excellentissimi sunt; nisi quod in iis seculis, in quibus deest tanta ICTorum, quorum memoria ad nostra vsque tempora pertingit, copia, vt excellentissimi inter eos eligi possint, in fugam vacui tales substituendi, qui ad primae magnitudinis ICTos referri nequeunt.

§. 67.

Vt vero haec recensio singulorum ICTorum ita fiat, prout fieri debet, si notitia ICTorum systematice pertractanda, in certas classes redigendi sunt ICTi omnis aevi. In his constituendis inhaerendum quidem ordini chronologico, ast tamen simul eo despiciendum, vt plane diuersi generis ICTi a se inuicem separentur. Huic duplici fini vero optime inferuit ICTorum diuisio in ANTIQVOS seu VETERES, MEDIOS ET NOVOS, sicque secundum eam singuli ICTi sunt recensendi.

Abhandlung: von der Eintheilung der Rechtsgelehrten in alte, mittlere und neue in den Hall. Beytr. zu der iurist. gel. Historie Vol. III. P. I. p. 29.

§. 68.

Quod porro attinet methodum docendi notitiam ICTorum quoad hanc eius partem, per se patet nec hic singulorum ICTorum scripta esse recensenda, nec definiendum esse, an et quatenus huic vel illi debeat iurisprudencia sua incrementa, vel decrementa, quippe quae partim in Notitia scriptorum iuridicorum, partim in Historia iurisprudentiae demum tradenda: sed potius non nisi eo dirigendam esse hanc tractationem, vt constet de nomine, aetate et praecipuo caractere distinctiuo singulorum excellentium ICTorum. Sunt itaque vitarum eorum primae lineae ducendae, cum perpetua remissione ad eos scriptores qui pleniori penicillo depinxerunt cuiusque ICTi vitam. Haec enim sunt

sunt quae in Notitia ICtorum, systematice, vt hic, pertractanda, de singulis ICTis dicenda. Reliqua, quae nimirum in descriptione vitae cuiuslibet ICTi pertractanda sunt, si ex instituto ICtorum vitae enarrandae, in lexico ICtorum quaerenda. (§. 18.)

S E C T I O I.

D E

ICTIS VETERIBVS SEV ANTIQVIS.

Chronologisches Verzeichnis der alten Rechtsgelehrten, in den Hall. Beitr. zur iurist. gel. Hist. Vol. III. P. XII. p. 607-725.

§. 69.

Sub *veterum* seu *antiquorum* ICtorum nomine comprehendendo omnes eos ICTos qui ante IRNERIVM, vel etiam in Graecia post IRNERIVM, floruerunt. Sicque ad ICTos veteres, praeter eos ICTos qui partim ante natum *Christum*, partim post natum *Christum* Seculis I. XII. floruerunt, referri debent ii ICTi qui adhuc Sec. XII. XIII. XIV. et XV, vsque dum Imperium Romanum orientale a Turcis euersum, in Graecia vixerunt, cum eos ad sequentia tempora referri magis turbaret ordinem, quam sit, si his ICTis adnumerantur.

§. 70.

ICTi veteres sunt duplicis generis, dum in eo differunt inter se, quod alii sint ii qui ante ea tempora, quibus cum HERENNIO MODESTINO obmutuerunt ICtorum oracula, sicque Romae, partim sub libera republica, partim sub Imperatoribus, vsque ad dimidium Sec. III. floruerunt: alii ii qui post haec tempora, sicque a dimidio Sec. III. vsque ad Sec. XII, et, Graeciam quod attinet, ad Sec. XV, vixerunt. Liceat prio-

res appellare ICTOS ROMANOS STRICTE SIC DICTOS, vt sic posteriores sub nomine RELIQVORVM VETERVM ICTORVM comprehendi possint.

MEMBRVM I.

D E

ICTIS ROMANIS STRICTE SIC DICTIS.

Sexti POMPONII liber singularis Enchiridii, ex quo excerpta dedit TRIBONIANVS in l. 2. D. de O. I.

Commentatores ad l. 2. D. de O. I. quorum nonnullos collegit V. C. VHLIVS sub titulo: Opuscula ad historiam iuris et maxime ad Pomponii Enchiridion illustrandum pertinentia. Halae 1735. 4.

Index ICTorum codici Digestorum Florentino praemissus.

Scriptores historiae Iuris Romani, potissimum HEINECCIUS ET BACHIVS.

Ant. AVGVSTINVS de nominibus Pandectarum propriis. Taracone 1579 et in OTONIS Thes. iur. Rom. Tom. I.

Bernb. RVTILII Vitae veterum ICTorum. Romae 1536. 8. rec. Bas. 1537. 4. Argent. 1538. 8. iterumque Basiliae 1555. 4.

Io. BERTRANDI Βιοι νομικῶν sive de iuris peritis Lib. II. Tolos. 1617. 4. Ibid. 1622. 4. Lugd. Bat. 1675. 8.

Guil. GROTII Vitae ICTorum quorum in Pandectis exstant nomina. Lugd. Bat. 1690. 4.

Io. Christ. FRANCK Vitae tripartitae ICTorum veterum a Bernb. RVTILIO, Io. BERTRANDO et Guil. GROTIO conscriptae. Halae 1718. 4.

Nic. HENELIVS ab HENEFELD de veteribus ICTis e quorum legibus iustitiae Romanae templum exaedificatum est. Lips. 1641. et 1654. 8. cui accesserunt Nic. HENELII ICTorum veterum, quorum verba pro legibus in Pandectis leguntur, commemoratio metrica; Casp. CVNRADII in veteres ICTos duodequadragesima disticha; Io. LORIGII catalogus ICTorum veterum.

Io. STRAVCHII Vitae veterum atque ICTorum. Ienae 1723. 8.

TOR-

TORTORELLI di FOGGIA *degli antichi Giureconsulti Romani.*
Napoli 1736. 4.

§. 71.

Vt veteres Icti, quos Ictos romanos in specie sic dictos appello, ad quos tamen LVCIVS TITVS, cuius frequens mentio fit in Pandectarum libris, referri non poterit, si et inter Romanos unquam vixisset aliquis huius nominis, ita a se inuicem distinguantur, prout a se inuicem in usum historiae iurisprudentiae distinguendi sunt; ii Icti romani stricte sic dicti qui ante ortum sectarum sub AVGVSTO, sicque potissimum sub libera republica, floruerunt, a reliquis, sub nomine ICTORVM PRIMAEVORVM separandi, hique sunt qui in Digestis nonnunquam appellantur Icti veteres veluti l. 3. §. 19. *D. de atq. vel amitt. possess.*

Vita Lucii Titii apud Ictos celeberrimi viri ex pandectarum libris recens edita PAPIRIO MASSONIO auctore.
Lugduni 1597. 8.

TIT. I.

DE ICTIS ROMANIS STRICTE SIC DICTIS PRIMAEVIS.

§. 72.

Icti primaevi hodie adhuc cogniti, nobis innotuerunt ex CICERONE, GELLIO aliisque Auctoribus qui eorum scripta citarunt, in Digestis vero paucissimorum fit mentio. Multorum itaque, ne nomina quidem ad nos peruenerunt, et omnes qui cogniti sunt, Icti in strictissimo sensu summi (§. 30.) fuerunt, cum, nondum ortis scholis publicis iis temporibus quibus vixerunt, Antecessores inter eos non obuenant (§. 61.). Ex iis vero quorum memoria ad nostra usque tempora pertingit, potiores sunt qui nunc sequuntur.

D 5

§. 73

§. 73.

Prodeat itaque nunc primus, quem orbis litteratus vidit, ICTus veri nōminis, omnium reliquorum dux. Fuit is I. APPIVS CLAVDIVS dictus *Coecus*, ante coecitatem autem *Crassus*, quem POMPONIVS l. 2. §. 36. *D. de Or. Jur.* CENTEMMANVM appellat. Distinguendus est ab APPIO CLAVDIO Decemviro, cuius abnepos est, floruitque circa a. V. C. ccccxl.

Henr. Theod. PAGENSTECHEI Diff. philol. iurid. de *Appio Claudio Centemmano*: Duisb. 1738. Vid. eius *Dissertationem trias*. Lemg. 1739. cui nūm. III. inserta.

§. 74.

Hunc excipit II. TI. CORVNCANIVS a V. C. D. primus ex plebe Pontifex creatus, de quo, quod a V. C. dix. obierit, constat.

Lud. Aug. WÜRFEL Comment. de *Tiberio Coruncanio, ICTo Romano, diuini humanique iuris instauratore atque interprete*. Halae 1740. 4. inserta den Hall. Beitr. zu der iurist. gel. Hist. Vol. I, P. IV. p. 634-667.

§. 75.

His temporibus circa a. V. C. DL. floruerunt etiam duo fratres AELII, ex quibus sufficit vnicuique tantum nominare, nempe III. SEX. AELIVM PAETVM *Catum* quem egregie cordatum hominem appellat ENNIUS; nec non pater et filius CATONES. Pater IV. M. PORCIVS CATO obiit in summa senectute a. V. C. DCV. Filius vero, itidem V. M. PORCIVS CATO dictus, turbato mortalitatis ordine ante eum a. V. C. DC. naturae debitum reddidit.

Casp. SAGITTARII *Vita M. Porcii Catonis*. Ienae 1667. 4. quae deinde subiuncta eius *Commentationi de vita et scriptis Liuii Andronici, Cn. Naevii &c.* Altenburgi 1672. 8. vnde eam repetiit et suis vitis summorum dignitate et eruditione virorum restituit inseruit IO. GERH. MEVSCHEN Tom. IV. p. 165-190.

§. 76.

§. 76.

Nunc me ad se vocant celeberrimi Icti ex gente MVLIA, quae iurisprudentiam pro gentilitio bono habuit, hosque hic, ne confundantur, coniungere placet. Tres eorum hic tantum nominabo, quorum princeps est VI. F. MVLIVS P. F. Q. N. SCAEVOLA; cuius frater patruelis erat VII. Q. MVLIVS Q. F. Q. N. SCAEVOLA, augur dictus: filius vero VIII. Q. MVLIVS P. F. P. N. SCAEVOLA. Liceat, vt facilius a se inuicem distingui possint, primum appellare *fundatorem iuris ciuilibus*, secundum *augurem*, tertium *MVLIVM iunioyem*.

Franc. BALDVINI Commentarius de iurisprudentia Mutiana. Basil. 1558. 8. et cum praefatione Gundlingii. Hal. 1729. 8.

Georgii d'ARNAVD Vitae Scaeuolarum. Dissertatio posthuma. Edidit, adiecta praefatione, obseruationibus et indice Henr. Ioan. ARNTZENIVS. Trai. ad Rhenum. 8.

§. 77.

In fundando iure ciuili *P. Mucii Scaeuolae* fundatoris iuris ciuilibus, collegae fuerunt IX. M. IVNIVS BRVTVS et X. M' MANILIVS. *Q. Mucii Scaeuolae* auguris auditor vero, qui nominis celebritatem tanquam Ictus consequutus, est XI. P. RVTILIVS RVFVS in exilio Smyrnae mortuus. Ast multo plures auditores *Q. Mucii iunioris* innotuerunt, quorum princeps haud dubie fuit XII. C. AQVILIVS GALLVS, qui a. V. C. DCLXIV dirissima morte periit.

Ant. OSELII Vita P. Rutilii in Meermannii Thesauro iur. Rom. et Can. Tom. I.

Io. STRAVCHII Pr. de vita C. Aquilii Galli Vid. eius vitas veterum Ictorum p. 112.

Io. Gottl HEINECCII Or. de C. Aquilio Gallo. Francof. ad Viadr. 1731 et in Sylloge Opusculorum varii argumenti

menti Exercit. XXII. p. 766. 787 in cuius Praef. supplementa quaedam dedit.

§. 78.

Mitto meos eorumque cœtaneos et discipulos, quum dignior adsit qui ostia pulsar, dignissimus nimirum omnium ICTorum huius classis XIII. SER. SULPITIUS LEMONIA RVFVS, [qui e gente Sulpitia erat, cuius vna ex vndecim familiis erat familia Ruforum, et Lemoniae tribui adscriptus fuit. Erat *Aquilii Galli* discipulus, et ex eius schola iterum magna ICTorum turba, tanquam ex equo Troiano, prodiit. Mortuus est a. V. C. DCEXII.

Euer. OTTO de vita, studiis, scriptis et honoribus Serui Sulpitii Lemonia Rufi ICTorum principis liber singularis.

Traj. ad Rhenum 1737. 8. Inseruit etiam hoc scriptum suo Thesauro Iur. Rom. Tom. V. p. 1549 seqq.

Io. STRAVCHII Pr. de vita Serui Sulpitii in eius vitis veterum ICTorum p. 68.

§. 79.

Inter eos qui *Sulpitium* praeceptorem suum venerantur, prae ceteris inclaruerunt XIII. A. OSILIUS et XIV. ALFENVS VARVS, quorum itaque hic mentio facienda, licet aetatem Imperatorum iam attingant, sicque eos ad sequentis classis ICTos referendos esse, videri posset. Quum *Osilii* auditor iterum fuerit XV. Q. AELIUS TVBERO et eum ad hanc classem referre placet.

Ev. OTTO Alfenus Varus Vlt. 1736. 8. Est etiam eius vitae Sulpitii adiectus, ut et Thesauro Iur. Rom. Tom. V. p. 1619 insertus.

Andr. Flor. RIVINI Pr. ad l. 2. §. 46. de O. I. quaedam singularia de Tubero ICTo. Vitteemb. 1746.

§. 80.

Claudat agmen ICTorum huius classis, ex quibus paucos tantum selegi XVI. C. TREBATIVS TESTA, magni nomi-

nominis Ictus *Caesari* et *Ciceroni* familiarissimus et ab ipso *Augusto* in consilium adhibitus. Quo tempore floruerit, ex iis quae de eius amicis dicta sunt, iam patet.

Nic. Hier. GVNDLING C. *Trebatius Testa Ictus ab iniuriis veterum atque recentiorum scriptorum liberatus*, Halae 1710. et in eius *Exercit. acad.* P. I. n. 5. Iterata editio prodit Lipsiae cum variis additamentis in titulo nouo expressis; recensuit opus, praefationem de Ictis romanis illustribus absolutissimae perfectissimaeque virtutis exemplis adiecit, et singularia quaedam de *Trebatio* annotauit *Gottl. Aug. IENICHEN.* Lips. 1736. 4.

Paul. Phil. WOLFHARHT Pr. de responso *Trebatii ad quaestionem Ciceronis: Possitne heres quod furtum an ea factum esset, furti recte agere.* Rint. Vid. eius Sched. de modis acquirendi notitiam Ictorum p. 209.

T I T. II.

DE

RELIQVIS ICTIS ROMANIS STRICTE
SIC DICTIS.

§. 81.

Aboluta Ictorum Romanorum stricte sic dictorum, quos *primaeuos* appellauimus (§. 71.), notitia, nunc et de reliquis Ictis Romanis stricte sic dictis agendum, quorum notitia adhuc maiorem spondet utilitatem ac praecedentium, quum potissimum ex horum scriptis *Digesta* sint compilata.

§. 82.

Licet vero hi Icti in eo differant inter se, quod alii eorum sint *Sectatores*, quum hoc tempore *sectae Sabinianorum* et *Proculeianorum* ortae, alii uero *Eriscundi* seu *Miscelliones*; hic tamen, hac differentia non attenda, de singulis huius classis Ictis agendum, et

et quae de harum sectarum ortu et indole dicenda ad historiam iurisprudentiae remittenda, ibique definiendum quinam Ictorum huius aevi ad hanc vel illam eorum classem referendi.

§. 83.

Differunt porro ICTi huius temporis et in eo, quod alii fuerint in scholis iuridicis (§. 51.) his temporibus iam existentibus, *Antecessores*, alii *non*. Ast quum, licet certum sit Antecessores iam existisse, eorum memoria tamen temporum iniuria periit, haec differentia ICTorum hic attendi nequit.

§. 84

Tertia horum ICTorum differentia itaque, quae oritur ex diuersitate temporis quo floruerunt, hic vni- ce attendenda est; sicque secundum seriem Imperatorum sub quibus floruerunt, singuli ICTi huius aevi sunt recensendi, qui tantam nominis celebritatem sunt consequuti, vt hic eorum mentio facienda.

§. 85.

Duces inter ICTos nunc recensendos sunt I. C. ATEIVS CAPITO et II. M. ANTISTIVS LABEO, qui floruerunt sub AVGVSTO, et priorem circa a. C. 22. mortuum esse constat. Notandum vero LABEONEM, de quo hic, non confundendum esse cum patre suo eiusdem nominis, qui floruit adhuc sub libera republica, ast non tantae famae, quam hic eius filius, fuit.

Christ. THOMASIVS Pr. Comparatio Antistii Labeonis et Atteii Capitonis. Lips. 1683. et inter Programmata Thomassiana iunctim edita. Halae 1724. num. 1. p. 1-13.

Idem Pr. Comparatio Labeonis et Trebatii. Ibid. 1684. et inter dicta programmata num. 2. p. 13-28.

Corn. VAN ECK Orat. de vita, moribus et studiis Q. Antistii Labeonis et G. Atteii Capitonis. Franeg. 1692.

Adiecta

Adiecta est haec oratio *Thef. nou. diff. in Acad. Belg. habitarium* Vol. I. Tom. 2.

Paul. Phil. WOLFHARDT Pr. de posterioribus Labeonis seu de libris aliquot Labeonis post eius diuulgatis obitum, indeque Posteriorum nomine insignitis. Rint. 1741., 4.

§. 86.

Inter ICtos qui sub *Tiberio* qui successit *Augusto* a. C. 13. floruerunt, notatu digni sunt III. MASVRIVS SABINVS et IV. M. COCCEIVS NERVA, sub patris nomine a sequenti eiusdem nomis filio distinguendus. Prior is est cui a *Tiberio* facultas de iure respondendi data (§. 47.).

Dan. Guil. MOLLER Diff. de Masurio Sabino. Altorf. 1693.

§. 87.

Sub *Caligula*, *Claudio* et *Nerone*, ficque a. C. 37. vsque ad a. 68, innotuerunt inter ICtos V. C. CASSIVS LONGINVS, *Sabini* discipulus; et VI. M. COCCEIVS NERVA praecedentis ICti huius nominis filius et pater Imperatoris *Nervae*.

Paul. Phil. WOLFHARDT Pr. de supremis vitae diebus *Cassii Longini*. Rint. Vid. eius Sched. de modis acquirendi notitiam ICtorum p. 201.

Io. STRAVCHII Pr. de vita *Cassii Longii* in eius vitis veterum ICtorum p. 30.

IDEM Pr. de *M. Cocceio Nerua* l. c. p. 104.

§. 88.

Tempora *Vespasiani*, qui a. C. 70. Imperator lectus, nobis dederunt tres celeberrimos ICtos, veluti VII. CAECILIVM SABINVM VIII. SEMPRONIVM PROCVLVM et IX. PEGASVM.

Henr. Theod. FAGENSTECHE Oratio de *Pegaso* ICto ad l. 2. §. 47. de O. I. publice dicta XI Kal. Quint. M. DCCXXVII. Vid. eius Ius *Pegasianum* cui haec oratio adiecta.

Io. STRAVCHII Pr. *de Vita Pegasf.* Vid. EIVS VITAS VETERVM ICTORVM p. 75.

§. 89.

Progredior ad Imperatorum *Nervae* et *Traiani*, qui a. C. 99. vsque ad a. C. 117 regnarunt, tempora, quibus inter ICTOS eminent X. IUVENTIVS CELSVS filius; XI. PRISCVS IAVOLENVS; et XII. NERATIVS PRISCVS. Primus inter hos a patre eiusdem nominis distinguendus, et propter celebre responsum quod *Domitio* cuidam *Eabeoni* dedit l. 27 ff. *qui test. fac. poss.* notandus, cum inde insulae quaestiones vocentur *Domitianae*. *Priscus Iauolenus* Caecilii Sabini discipulus fuit, eumque vltimis *Traiani* temporibus satis concessisse probabile est. *Neratius Priscus* Imperatori *Traiano* amicissimus et familiarissimus fuit.

Io. Gottl. HEINECCIUS Pr. *de P. Inuentio Celfo ICTo eximio, suique Seculi ornamento.* Franc. ad Viadr. 1727 et in Sylloge Opusc. eius p. 503 seqq.

Io. STRAVCHII Pr. *de vita Celforum patris et filii*, in EIVS VITAS VETERVM ICTORVM p. 12.

Gottl. Aug. IENICHEN *de Prisco Iauoleno ICTo incomparabili et praecipuo Seculi sui ornamento* Lips. 1734.

Hier. VAN ALPHEN Diss. *continens spicilegia de Iauoleno Prisco ICTo et spec. obs. ad quaedam eius fragmenta in Pand. Trai ad Rhenum.* 1768.

Car. BENI ACOLVTHI Or. *de Neratio Prisco.* Ien. 1756. 4.

§. 90.

Sub *Hadriano*, *Antonino pio* et *M. Aurelio Antonino*, philosopho cognominato, cum fratre quem collegam sibi adsciuit, *L. Vero*, qui duo in digestis appellari solent *Diui Fratres*, sicque Sec. II, vixerunt XIII. VLPIVS MARCELLVS; XIV. SALVIVS IVLLIANVS, conditor edicti perpetui; XV. SEX. POMPONIVS primus litteratorum iuridicorum (§. 12.); XVI. CAIVS seu GAIVS magni nominis ICTUS

ICTus, XVII L. VOLVSIVS MARCIANVS, *Divi Marci* praecceptor in iure ciuili; XVIII Q. CERVIDIVS SCAEVOLA, ex cuius schola *Papinianus* prodiit.

Marc. TYDEMANN *de Vlpri Marcelli vita et scriptis*. Trai. ad Rhenum 1762 et in Thef. nouo Diff. in acad. belgicis habit. Vol. I. T. I.

Io. Theoph. SEGER *de Vlpio Marcello*. Lips. 1768.

Io. STRAVCHII Pr. *de vita Saluis Iuliani* in eius vitis veterum ICTorum p. 1.

Io. Gottl. HEINECCIUS Pr. *de Saluis Iuliano ICTorum sus aetate Coryphaeo*. Halae 1733. et in eius Sylloge Opusc. var. p. 788 seqq.

Bern. Henr. REINHOLD Or. *de Sex. Pomponio Herb.* 1710. et in Opusculis a IVGLERO editis p. 522-648.

Henr. BROCKES Diff. *de Pomponio historiae romanae ignaro*. Vitteb. 1733.

IDEM Diff. *de Pomponio historiae litterariae ignaro* ibid. 1736.

Io Gottl. HEINECCII Praef. *de vita Pomponii, Vhlii Opusc.* ad hist. iur. pertinentibus, praemissa.

Henr. Theod. PAGENSTECHER *Sexti Pomponii ICTi quae in Pandectis reliqua sunt ex libro ad Sabinum*. P. I. 4. Lemg. 1725-1733. 4.

Franc. Car. CONRADI Observ. *de vera Caii, institutionum auctoris, aetate*. In Actis erudit. Lips. M. Febr. 1727.

EIVSDEM *vindictiae huius obseruationis* in Parergis L. II. Parerg. V. p. 279.

Io. STRAVCHII Pr. *de vita L. Vol. Maeciani* in eius vitis veterum ICTorum p. 48.

Io. WUNDERLICH *de L. Volusio Maeciano ICTo itemque ICTo Volusiano* Commentatio. Hamb. 1740. 4.

Io. Ortiv. WESTENBERG Or. *Q. Ceruidius Scaevola*. Lugd. Bat. 1734. 4.

Io. Lud. CONRADI *de vita et scriptis Q. Ceruidii Scaeuolae ICTi liber singularis*. Lips. 1734. 4.

§. 91.

Antequam ad sequentium temporum ICTos progredi licet, hic aliqua ICTORVM SATVRNINORVM mentio facienda. Varii occurrunt ICTi in corpore iuris qui SATVRNINI appellantur, diuersae tamen aetatis, et praenominibus diuersis a se inuicem distincti, nimirum XIX QVINTVS SATVRNINVS, XX. CLAVDIVS SATVRNINVS et XXI VENVLEIVS SATVRNINVS. Sicque omnino tres, non duo tantum, ICTi SATVRNINORVM cognomine celebres, occurrunt. CLAVDIVS et QVINTVS floruerunt sub Diuis Fratribus, VENVLEIVS vero demum sub Alexandro.

Io. Gottl. HEINECCIUS Pr. de variis Saturninis ICTis. Franc. ad Viadr. 1731. 4. Collocatum est in *Vblii* Opusc. ad hist. iuris pertinentibus. p. 351 - 356.

Ier. Eberh. LINCK de ICTis Saturninis. Argent. 1730.

Hermann OOSTERDYK ad Fragmenta quae ex Vetusli Saturnini libris de officio Praeconsulis supersunt. Trai ad Rhenum. 1755. et in *Thef. nou. Diss. belg.* Vol. 1. T. 2.

§. 92.

Ad ICTos qui post Diuos fratres floruerunt, et quidem sub *L. Septimio Seuero*, *Caracalla*, et *Alexandro Seuero*, sicque *Sec. III*, pertinet, praeter XXII, CLAVDIVM TRYPHONINVM, omnium ICTorum huius aevi Princeps XXIII. AEMILIYS PAPINIANVS, natus circa a. C. 177. et a. 212 a *Caracalla* interfectus. Iungo ei XXIV. Q. SEPT. FLOR. TERTVLLIANVM sub ICTi nomine ab alio *Tertuliano*, patre ecclesiastico, de quo infra, distinguendum.

Christ. RAV De Claudio Tryphonino ICTo romano. Lips. 1768.

Matt. WESENBECHII Papinianus. Wittenb. 1570.

Io. STRAVCHII Pr. de vita Aemilii Papiniani in eius vitis veterum ICTorum p. 38.

Ev. OTTO Papinianus, seu de vita, studiis, scriptis, moribus et morte Aemilii Papiniani, ICTorum Coryphaei Diatriba. Duisb. 1718. 8. et ex repetita praeslectione auctior, *Bremae* 1743. 8

Io.

Io. LECTII Oratio de vita et scriptis *Papiniani*. Genenae 1694 et apud *Ottonem* in *Thesauro iur. Rom.* Tom. I. p. 41 seqq.

Io. Phil. SLEVOGT Pr. de philosophia *Papiniani*. Ien. 1681.

Io. Paul. KRESSII Or. de religione iudicantium *Papiniana*. Helmst. 1714.

Franc. BALDVINI Vita *Papiniani*, quae eius disputationibus de iure ciuili ex *Papiniano* praemissa. *Heidelb.* 1561. et *Halae* 1730. 8.

§. 93.

Reliqui quos haec tempora produxerunt celeberrimi **ICti** sunt, **XXV. DOMITIVS VLPIANVS**, *Papiniani* aemulus; **XXVI. IULIVS PAVLVS**, omnium veterum **ICtorum** πολυγχαφωτατο; **XXVII. AELIVS MARTIANVS**, **XXVIII. CALLISTRATVS**; **XXIX. FLORENTINVS**; **XXX. LICINIVS RVFINVS**, et, qui paulo post haec tempora floruit, **XXXI. HERENNIVS MODESTINVS**, cum quo **ICtorum** oracula obmutuerunt in medio *Seculo III.* quique est vltimus **ICtorum** huius classis.

Iac. LECTIVS Or. duae de vita *Domitii Vlpiani* et scriptis 1601. in *OTTONIS Thesauro iur. Rom.* Tom. I. p. 51-66.

Petrus de **TOVLLIEV** Or. de *Vlpiano*, an *Christianis* infenso? contra *Baronium* et alios 1724 et in *EIVS collectaneis* p. 495-515.

Adr. STEGER *Domitius Vlpianus*. *Lips.* 1724.

Io. Gottl. HEINECCIUS Pr. de *Vlpiani ICti hebraismit*. *Francof.* 1730. et in *EIVS syll. Opusc. var.* num. XVIII. p. 696-703.

Christoph. WOLLII Ep. crit. de *Hebraismit Vlpiani ICti*. *Lips.* 1739.

Nachricht von denen zu des Vlpians Leben gehörigen Abhandlungen, welcher **ADR. STEGERI** *Dissertatio de Domitio Vlpiano* und **WOLLII** *Epistola de hebraismit Vlpiani* beigefüget worden, in den *Hall. Beitr. zur iurist. gel. Hist.* Vol. II. P. VI. p. 199-268.

Io. STRAVCHII Pr. *de vita Iulii Pauli in eius vitis veterum* ICTorum p. 91.

Franc. Car. CONRADI Prol. acad. sub. titulo: *Iulius Paulus ab iniuriis criticorum vindicatus*. Helmst. 1733 et in eius *Parergis* L. IV. *Parerg.* II. p. 507.

Al. Arn. PAGENSTECHER *Iulius Paulus* in eius *Syhoge* Diff. p. 523. seq.

Henr. Theod. PAGENSTECHER *Gryphorum Magister Paulus iniuria vapulans, sive de stilo PAVLLI*. Wetzl. 1724 4.

Io. STRAVCHII Pr. *de vita Martiani* in eius vitis veterum ICTorum p. 83.

Gerh. OELRICHS Diff. *de vita studiis, honoribus et scriptis Aelii Marciani* ICTi. Ultraï 1754.

Gottl. Aug. IENICHEN *singularia de Callistrato* ICTo. Lips. 1742.

Henr. Io. Otto KOENIG Pr. *de Licinio Rufino* ICTo Romano. Halae 1772.

Christ. Gottf. IASPIS *Commentatiuncula de Florentino eiusque eleganti doctrina* ad l. 3. ff. de I. et I. Chemnicii. 1753. 4.

Car. Frid. WALCH *Epist. de philosophia Florentini*. Ienae 1754.

Andr. Flor. RIVINI Diff. *in qua Florentini iurisprudentiae testamentariae reliquiae in Instit. Imp. Iustiniani repertae et notis illustratae exponuntur*. Vitemb. 1752.

Io. SCHILTERI *Herennius Modestinus, sive fragmenta libri singularis quam de cautelis scripserat Modestinus commentario illustrata*. Argent. 1687.

Henr. BRECKMANNI *Comment. in Herennii Modestini librum de Eurematicis*. Lugd. Bat. 1706. 8.

Io. van NISPEN Diff. *ad fragmenta quae in Digestis ex Herennii Modestini Pandectis supersunt*. Lugd. Batau. 1752.

MEM-

M E M B R V M. II.

DE RELIQVIS ICTIS ANTIQVIS, PRAETER
ICTOS ROMANOS STRICTE SIC DICTOS.

§. 94.

Licet hoc segmentum sub se comprehendat eos ICTOS antiquos seu veteres, qui, praeter iam recensitos ICTOS romanos stricte sic dictos, adhuc Sec. III. vixerunt; nec non ICTOS qui Seculis IV. V. VI. VII. VIII. IX. X. XI. vbique, et in specie in Graecia adhuc Sec. XII. XIII. XIV. et XV. floruerunt (§. 71.); breuissimis tamen absolui potest notitia horum ICTORUM in his primis lineis et initiis notitiae ICTORUM, quum pauci sint ICTI huius aevi quorum memoria ad nostra vsque tempora conseruata, quique notatu digni sunt.

§. 95.

ICTI huius aevi non solum pro temporum quibus floruerunt diuersitate, secundum quam ordine chronologico hic recensendi sunt, inter se differunt: sed et alia eorum datur differentia hic praemittenda. Hinc de huius aevi 1) *Canonistis*; 2) *Cauilistis* 3) *ICTIS eorum populorum qui a Sec. V. Imperii Romani occidentalis prouincias occuparunt*, generatim hic agendum, vt in sequentibus in quolibet Seculo hi diuersi ICTI a se inuicem distinguí possint.

§. 96.

Est, vt iam recte obseruauit DOVIATIVS in *Praenotionibus canonicis Lib. 3. Cap. 1.* collectionum canonum, si ordinem et methodum spectas, non vnum genus. Verustissimae enim simpliciter temporum feriem sequuntur. Deinde vero, aucto canonum numero, conducibilis est visum artis aliquid adhibere, ac certa in capita, et velut classes, distributa ecclesiasticae

disciplinae materia vniuersa, sub vnamquamque elassem variorum conciliorum placita, hisque addita Pontificum et Patrum scita atque sententias, redigere. Collectionum posterioris generis auctores itaque omnino ICTis adnumerandi sunt, mihiq; sub CANONISTARVM, et quidem, vt a reliquis Sec. XII seqq. ortis distingui possint, PRIMAEVORVM nomine veniunt, suntque vel *graeci*, vel *latini Canonistae*.

§. 97.

Ab his Canonistis differunt ii horum temporum ICTi qui, prout ICTi haecenus recensiti, ius Romanum excolebant, et natione Romani erant, quos CIVILISTAS inter hos antiquos ICTos appello, et eos sub nomine CIVILISTARVM PRIMAEVORVM a Ciuilibus sequioris aetatis distinguo. Hi vero vel tales sunt, qui antequam a. DCCCCX. Ius Iustinianeuum in Graecia viuere desit, per nouum corpus iuris a BASILIO coeptum, et a filio eius LEONE consummatum (*Introd. mea in iurispr. positiuam* §. 128.) floruerunt in Imperio Romano siue occidentali, siue orientali: vel tales qui post haec tempora in Graecia, vsque ad excidium constantinopolitanum, floruerunt. Priores CIVILISTAS LATINO-ROMANOS, posteriores vero CIVILISTAS GRAECO-ROMANOS appello, et illi vel ANTEIVSTINIANEI, vel IVSTINIANEI vel POSTIVSTINIANEI ciuilibus sunt; prout vel ante, vel sub, vel post IVSTINIANVM floruerunt.

§. 98.

Superest tertia quaedam ICTorum huius aevi species, quae proprie nec *Canonistis*, nec *Ciuilibus* adnumerari potest, et mihi sub nomine ICTORVM EQRVM POPVLORVM, QUI IMP. ROM. OCCIDENTALIS PROVINCIAS A SEC. V. OCCVPARVNT, veniunt, quosque etiam *ICTos barbarorum populorum* per me appellare liceat. Quum enim

enim ex historia iuris (*Intr. in iurispud. positiuam* § 121.) constat, in regnis ab his populis conditis ius Romanum in vsu mansisse, nec minus ex infra dicendis patebit ipsam scholam iuris romanam sub his populis non plane extinctam esse, sed floruisse etiam sub iis; inde probabiliter colligi potest floruisse inter eos ICTOS veri nominis, si etiam nullum exemplum ICTORUM huius generis allegari posset.

§. 99.

Caeterum adhuc notandum inter ICTOS antiquos huius classis a Sec. III. inde obuenire et tales qui *Christiani* fuerunt, sicque initium ICTORVM CHRISTIANORVM cadere in haec tempora. Ad ICTOS Christianos enim referri nequeunt illi Iudaeorum *νομιστοι* qui Christo nomen dederunt (§. 33.): sed potius, qui inter ICTOS Romanos christianam religionem professi sunt, huc referri debent. Quae quum ita sint, NICODEMVM primo ICTO Christiano habendum esse, defendi nequit, sed fuit, si quid video, primus Christianus ICTUS Q. SEPTIMIUS FLORENS TERTVLLIANVS, vulgo Presbyter dictus, de quo infra.

Io. Mich. HEINECCII Dissertatio historica: *de Iurisconsultis Christianis priorum Saeculorum eorumque in ecclesiam meritis.* Halae 1713. 4.

Io. Ernest. FLÖRCKE *Historische Nachricht von Kirchen-Schreibern, welche Juristen gewesen.* Ien. 1726. 8.

T I T. I.

DE ICTIS ANTIQVIS SECVLI III PRAETER ICTOS ANTIQVOS ROMANOS STRICTE SIC DICTOS.

§. 100.

Celebrum ICTORUM Seculi III, praeter eos qui ad antecedentem ICTORUM classem pertinent, et in-

ter eos (§. 92 et 93.) iam recensiti sunt, numerus est valde exiguus; Vix operae pretium itaque esset horum ICTorum mentionem fieri, nisi deessent alii magis digni vt hunc occupent locum. Ignoramus vero huius aevi *Canonistas primaeuos* (§. 96.) hoc tempore nondum existentes, nec, quod per se patet, *ICTi barbarorum populorum* (§. 98.) haec tempora attingunt. Sunt itaque omnes huius seculi ICTi *Ciuiilstae* et quidem *Anteuustiniani* (§. 97.)

§. 101.

Primus qui huc referri potest est I. Q. SEPTIMIUS FLORENS TERTVLLIANVS, vulgo Presbyter dictus, antiquissimus ille latinorum pater, quem EVSEBIUS *L. H. Hist. c. 2. p. 32.* appellat *legum Romanarum peritissimum virum*, eumque antequam Christianis nomen dedit causas in foro egisse, valde probabile est. Non confundendus tamen hic TERTVLLIANVS cum ICTo eiusdem nominis cuius §. 92. mentio facta. Obiit a. C. CCXX.

Io. Henr. BLUMBACHII Epist. de Senatusconsulto, Q. Septimo Florente, Presbytero et ICTo, Tertullianis. Lips. 1735. 4.

Iust. Car. WISENHAVEN de ICTo et Q. Sept. Florente Tertullianis. Hild. 1743.

§. 102.

Porro ad ICTos huius seculi referri etiam potest II. MINVTIVS FELIX itidem scriptor ecclesiasticus, qui non multum a TERTVLLIANI *Presbyteri* aetate abfuisse videtur. Eum enim non ignobilem inter caudicos loci fuisse testatur LACTANTIUS *Lib. 5. p. 459*, et HIERONIMO *Catat. Cap. 58. p. 67.* vocatur insignis Romae caudicus. Sunt tamen qui eum numero ICTorum eximendum esse defendunt.

Cbrist.

*Christ. Aug. HEVMANNI. Observ. quae numeris Ictorum exami-
natur Minutius Felix in Parergis Göttingensibus
Tom. I. Libr. I. p. 208. 212.*

§. 103.

Quum omne trinum perfectum, his adiungo
adhuc alium huius seculi scriptorem ecclesiasticum III.
TASCIUM COECILIVM CYPRIANVM. Ictum eum ante con-
versionem fuisse ex ipsius epistola ad DONATVM *Epist. I.
p. 2.* non obscure colligi potest. Obiit a C. CCIX.

§. 104.

Caeterum inde quod, prout ex dictis patet, non
plane desint Ictorum Sec. III. praeter huius aevi Ictos
Romanos, exempla, quibus adhuc alia iungi possent,
et ex flore in quo tunc temporis adhuc scholae iuris
Romani erant, facile colligi potest, multos Ictos vixisse
hoc tempore, licet eorum memoria deleta.

T I T. II.

DE ICTIS SECVLI IV.

§. 105.

Quum constet initio Sec IV. CONSTANTINVM M. reli-
cta pagana superstitione CHRISTO nomen dedisse
et sub eo iurisprudentiam Romanam reuixisse, ut et
tunc temporis floruisse iam ante ortas scholas iuris Ro-
mani, tam Romae, quam Beryti; vel inde colligi
potest hoc aeuo studium iurisprudentiae non ita deser-
tum fuisse, ut plane nulli vixerint in eo Icti. Interim
pauci eorum noti sunt, nec eos noscere multum inte-
rest, indeque sufficiet aliqualem eorum notitiam hic
exhiberi.

§. 106.

Sunt vero omnes huius seculi Icti *Ciuitatis La-
tino-Romani* et quidem *Anteuustiniani*, quum nec Ca-

nomistae, nec *ICTi barbarorum popularum* in hoc seculo obueniant. Licet porro dubio careat ciuilitas huius seculi, partim Antecessorum munere in scholis iuris romani esse functos, partim non, nullus Antecessorum tamen allegari potest cuius merita in iurisprudentiam cognita sunt. Quod enim GREGORIANVS seu GREGORIVS, et HERMOGENIANVS seu HERMOGENES Antecessorum munere functi sint in vna alteraque scholarum iuridicarum huius aevi, probari nequit.

§. 107.

Qui tanquam huius sec. ICTi notandi et quidem inter ethnicos sunt I. GREGORIVS; II. HERMOGENES, quos antiquos illos codices ab iis nominatos (*Introd.* §. 116.) compilasse constat; III. AVRELIVS ARCADIVS CHARISIVS; IV. IVLIVS AQVILA; V. INNOCENTIVS; VI. DOMNVS. De nemine horum enim probari potest quod vel Antecessor, vel Christianus fuerit, licet de aliquibus ex iis hoc adserant alii.

Io. STRAVCHII Pr. *de vita Hermogeniani*, in eius *Vitis veterum ICTorum* p. 22.

§. 108.

Non desunt tamen alii inter Christianos huius seculi, qui ad ICTos referri possunt, VII. IVLIVS FIRMICVS MATERNVS; VIII. AMBROSIVS.

T I T. III.

DE ICTIS SECVLI V.

§. 107.

Paullo sereniora fata habuit ICTorum natio in Seculo V. ac quidem retro in Sec. IV et ex parte Sec. III. Sunt vero huius aevi, in quod barbararum gentium ICTorum quidem, non vero Canonistarum, initium incidit

incidit ICri, vel *Ciuijistae*, vel *ICri barbararum gentium*. Priores partim *Antecessores* seu Professores iuris in vna alteraque trium scholarum fuerunt, partim alii *ICri*, de quibus quod *Antecessores* fuerint probari nequit.

§. 110.

Inter notos *Ciuijistae* Sec. V. qui *Antecessorum munere sunt functi* occurrunt I. LEONTIVS, qui *Theodosii* II. temporibus Constantinopoli ius professus est et primus comitiuum primi ordinis meruit; II. HEROS PATRICVS, Professor iuris in schola Berytensi; III. HEROS RVDOXIVS, eiusdem scholae *Antecessor*; IV. DOMNINVS, qui itidem ibidem hoc munere functus est.

§. 111.

Qui, licet *Antecessores fuisse probari nequit*, ad *Ciuijistae* huius aevi tamen referendi, partim ii sunt quorum opera vsus est THEODOSIVS in conficiendo Codice Theodosiano, ast quoad solum nomen tantum cogniti, nimirum V. ANTIQCHIVS; VI. MAXIMINVS; VII. MARTYRIVS; VIII. SPERANTIVS; IX. APPOLODORVS; X. THEODORVS, XI. EPIGENIVS, XII. PROCOPIVS: partim ii, quorum scripta tantum cognita sunt XIII. AVCTOR NOTITIAE DIGNITATVM ORIENTIS ET OCCIDENTIS; XIV. AVCTOR COLLATIONIS LL. MOSAICARVM ET ROMANARVM; XV. AVCTOR CONSVLATIONIS DE PACTIS, de quibus scriptis infra agendum.

§. 112.

Porro inter *scriptores ecclesiasticos* huius Seculi *Ciuijistae* adscribi possunt XVI. AVGVSTINVS; XVII. PONTIVS MEROPIVS PAVLLINVS; XVIII. SEVERVS SVLPITIVS; XIX. AVRELIVS PRVDENTIVS CLEMENS; XX. MARIVS MERCATOR; XXI. SOCRATES; XXII. SOZOMENVS.

Iust. Henr. BOEHMER *Specimen iurisprudentiae Anteiustinianae ex A. Augustino Hispanensi Episcopo*. Halae 1742.

§. 113.

§. 113.

Quod attinet *barbararum gentium ICTOS*, hoc loco GOARICI, ANIANI ET PAPIANI aliqua facienda est mentio. GOARICVS ET ANIANVS sũnt Visigothi, quorum prior breuiarium legum Romanarum ALARICI Regis Visigothorum (*Introd. in iurispr. posit. §. 121.*) composuit, secundus verò tanquam eius Referendarius edidit. Si itaque vni ex his debetur is honor, quod sit in numerum ICTorum recipiendus, potius GOARICVS, quam ANIANVS, pro huius generis ICTo esset habendus. PAPIANVM vero quod attinet, vulgo is liber, quem tanquam corpus legum Romanorum GVNDEBALDVS Rex Burgundionum compilare iussit, sub nomine *Responsorum PAPIANI* venit (*Introd. l. c.*). Ast probari nequit hunc librum ab auctore suo PAPIANO sub nomine responsorum Papiiani venire, sicque hoc tempore existisse eruditum, et in specie ICTum, PAPIANVM dictum: sed potius valde probabile est hunc librum de cuius auctore non constat, ex imperitia librariorum, cum a loco quodam responsorum Principis illius ICTorum Romanorum PAPIANI (§. 93.) initium duceret, nomen PAPIANI seu PAPIANI *responsorum* accepisse.

Franc. Car. CONRADI Observatio de Pseudopapiano Burgundione, in *EIVS Parergis*. Lib. I. Par. V. p. 96. Conf. etiam Praefatio noua Parergis praefixa p. 27.

T I T. IV.

DE ICTIS SECVLI VI.

Guil. Otto REIZII Memorabilia ex scholiis Basilicorum excerpta, quae faciunt ad indagandam aetatem ICTorum maxime eorum qui sub Imperatore Iustiniano magno floruerunt: noue collecta et conscriptis atque porismatis illustrata. Vid. *EIVS Theophilus*. Excursus XX. p. 1233 seqq.

§. 114.

§. 114.

Pleniorem notitiam Ictorum Sec. VI. qui *Ciuilistae Latino-Romani* fuerunt, ac quidem notitia Ictorum proxime praecedentium seculorum erat, debemus FLAVIO nostro, qui occasione compilationis Pandectarum varios suae aetatis ICTos laudat, partim Antecessores, partim alios qui causarum patroni fuerunt. Incidit etiam in hanc aetatem *Canonistarum primaevorum* origo, qui numerum Ictorum huius aevi augment, nec defuerunt *ICTi barbarorum populorum*. Sigillatim itaque nunc de Sec. VI. *Ciuilistis Latino-Romanis* tam *Iustinianeis* quam *Postiustinianeis*, vt et *Canonistis* huius Seculi agendum. Quod vero attinet *populorum barbarorum ICTos* huius aevi, de iis notatu digna non obueniunt.

§. 115.

Inter *Ciuilistas Iustinianeos* primum merito sibi vindicat locum I. TRIBONIANVS, qui summus in aula IUSTINIANI honores consequutus, summaque apud Imperatorem auctoritate et gratia floruit et a. 546 mortuus est. Sub eius directione ius Iustinianicum compilatum esse in vulgus notum est.

Io. Petr. de LVDEWIG *Vita Iustiniani et Theodora Augusta-
storum, nec non Tribontani.* Halae 1731. 4.

Io. Gottl. HEINECCII Praefatio, qua *Iustinianus, Tribonianus et corpus iuris ciuile defenduntur*, praemissa corpori Iur. Civ. Romani. Lips. 1725.

Fr. HOTMANI *l'Antitribonian*, cura P. LEVELET 1602. Latina versio sub titulo: *Antitribonianus* prodiit Hamburgi 1647.

Io. CHIFLETII *de iuris vtriusque architectis Iustiniano, Triboniano, Gratiano et Raymundo* Diss. apologetica Antwerp. 1651. 4. et in Eves. *Ostons* Thes. iur. Rom. Tom. I. p. 161.

Io.

Io. Andr. HELWIG *de paganismo Triboniani*. Gryphisw. 1728. 4.

Christ. Henr. FRIESLEBEN *de habitu philosophiae Tribonianae in Institutis*. Diss. prima. Alt. 1732. Secunda Ibid. Eod.

Ant. SCHVLTING Or. *Culpandusne sit Tribonianus quod ICTorum qui stante republica romana claruere scripta suppresserit, ac posteriorum qui sub Imperatoribus florueret responsa in Pandectas retulerit*. Franeg. 1695. quae etiam EIVS Iurispr. Anteiustinianae adiecta.

Io. SCHWARZII *Disquisitio: Vtrum iure culpandus sit Tribonianus, quod in compilandis Pandectis ethnicorum hominum scripta compilauerit*. Lugd. Bat. 1737. 4.

I. H. B. id est IAC. HENR. BORNII *Animaduersiones in IO. SCHWARZII disq. acad. vtrum iure culpandus &c.* Lips. 1737. 4.

§. 116.

Ad *Ciuitistas Iustinianos* pertinent porro Antecessores Berytenses et Constantinopolitani quibus IVSTINIANVS ad ius condendum et docendum est vsus. Ex his praesertim sunt notandi II. THEOPHILVS; III. THALELAEVS; IV. IULIANVS, Antecessores Constantinopolitani: nec non V. ANATOLIVS; VI. DOROTHEVS Antecessores Berytenses. THEOPHILVM speciatim quod attinet, eum esse illum cui paraphrasin graecam debemus, hodie extra omnem dubitationis aleam positum est. Quoad IULIANVM vero notandum eum ab aliis Iulianis eiusdem nominis, aut diuersae aetatis, distinguendum esse. Antecedit eum is cuius supra §. 91. mentio iam facta, alius vero eum subsequitur de quo infra.

Io. Gotfr. SAMMET *Coniecturae de Theophili vita*. In EIVS XI. Opusc. varii argumenti n. VII. p. 211 seqq.

Io. Henr. MYLII *Vindictiarum Theophili praeeparatio, qua historia ipsius et paraphraseos exponitur*. Lips. 1730. Haec dissertatio postea prodit sub titulo; *Theophilus, seu*

*seu de graecarum iuris institutionum constantiniquae auctoris historia, aetate, auctoritate, factis, votibus, non
vix liber singularis.* Lugd. Bat. 1733. 4. et in REE
ZII Theophilo p. 1034 seqq.

§. 117.

Reliqui noti *Ciuiilistae Iustinianaei* sunt causarum patroni, qui cum praecedentibus in compilandis pandectis operam suam collocarunt, inter quos praecipui sunt VII. STEPHANVS; VIII. ITHANASIVS; IX. VIRILVS;

§. 118.

Ciuiilistae Postiustinianaei qui hoc Saeculo floruerunt sunt partim tales, qui quidem scriptis clari aut nomina eorum ignorantur, quorum pertinent X. AVCTOR BRACHIOLOGI LEGVM ET XI. AVCTOR LEGVM GEORGICARVM IUSTINIANI II: partim tales quorum nomen cognitum est, veluti XII. IVLIANVS quidam a duobus antecedentibus IVLIANIS (§. 91. et 116.) diuersus; XIII. HEROS AMBLICHIVS; XIV. BESIES.

Henr. Christ. L. B. de SENCKENBERG Praefatio de auctore brachilogi legum, suae huius libri editioni de a. 1743. praemissa.

§. 119.

Sufficiant haec de *Ciuiilistis Saeculi VI.* vnde nunc ad *Canonistas primaeuos* (§. 97), quorum ortus in haec tempora incidit, progredior ad eosque in hoc saeculo referri posse I. IOANNEM SCHOLASTICVM; II. DIONYSIVM EXIGVVM; III. MARTINVM; IV. FVEGENTIVM FERRANDVM aliosque non dubito. PRIMUS IOANNES qui inter quatuor Patriarchas Constantinopolitanos, qui sub IUSTINIANO vixerunt postremus fuit, *scholasticus* appellatus est, quoniam ex schola seu ordine Advocatorum ad ecclesiasticum ordinem transiit. Secundus, DIONYSIVS nempe, a parua statura *exiguus* dictus, doctri-

doctrina et ingenio magnas, fuit monachus et abbas deinde, moribus et domicilio Romanus, et tempore IUSTINIANI floruit. Tertius MARTINVS Episcopus Baracensis, et quartus VULGENTIVS FERKANDVS ecclesiae Carthaginensis in Africa Diaconus fuit.

TIT. V.

DE

ICTIS SEC. VII. VIII. IX. X. XI.
ET ICTIS GRAECO-ROMANIS
POSTERIORVM TEMPORVM.

§. 120.

Superfunt inter veteres ICTos Sec. VII. VIII. IX. X. et XI. ICTi, nec non ICTi graeco-romani posteriorum temporum (§. 95.), de quibus quaedam addenda, sigillatim de huius aevi *Ciuilistis Latino-Romanis; Canonistis et ICTis graeco-romanis posteriorum temporum* agendo.

§. 121.

Quod itaque attinet *Ciuilistas Latino-Romanos Seculorum VII-XI*, his temporibus in oriente ICTos huius generis vsque ad Sec. X. interque eos Antecessores, floruisse, dubio caret. An vero, quod *occidentem* attinet, et de eo dici possit *Ciuilistis Latino-Romanis non fuisse his temporibus destitutum*, disputatur quidem: ast verior est eorum sententia qui defendunt, et in occidente *Ciuilistas Latino-Romanos hoc tempore non plane defuisse*. Quum enim ius Romanum adhuc his temporibus in Occidente in vsu fuisse et in scholis traditum esse probari possit, et ICTos ibi floruisse dubio caret. Interim tamen huius aevi *Ciuilistarum Latino-Romanorum*, tam in oriente quam in

in occidente, memoria ita delata vt pauci tantum quoad nomen cogniti sint, inter quos praesertim LANFRANCVS *Papiensis* notandus, qui vixit Sec. XI. fuitque a. 1042. Monachus in coenobio Beccenfi et a. 1070. Archiepiscopus Cantuariensis, a. 1089 vero naturae debitum reddidit.

MILONIS CRISPINI *Vita Lanfranci cura et annot. Dacherii eius* Opp. quae Lucas Dacherius Lutetiae Parisiorum 1648 edidit praefixa.

§. 122.

Notiores quidem sunt *Canonistae borum temporum*: ast tamen pauci eorum ita innotuerunt, vt eorum hic mentio facienda. Sufficiat itaque hic ex Sec. septimo I. CRESCONIVM Episcopum Africanum; ex Sec. octauo II. HADRIANVM Papam et III. BONIFACIVM, vulgo Germanorum Apostolum dictum, qui a. 745. Moguntinus Archiepiscopus creatus; ex Sec. nono IV. PHOTIVM, Patriarcham Constantinopolitanum, et impostorem illum qui sub adoptato nomine V. ISIDORI *Mercatoris* seu *Peccatoris* hoc tempore innotuit; ex Sec. decimo VI. REGIONEM Abbatem Prumensem; ex Sec. vndecimo VII. BYRCHARDVM seu BROCHARDVM; Episcopum Wormatiensem, et VIII. IVONEM, Episcopum Carnotensem, notasse.

BASNAGII *Observ. de Photio eiusque scriptis*, in eius *Edic. Lect. antiq. Canisii* Tom. II. P. II. p. 375-378.

Seb. de ROTENHAN *Epistola ad Wolsfg. Fabricium breuem de Reginonis vita notitiam exhibens*. In calce chronici Reginonis. Mogunt. 1521.

Io. FRONTONIS *Vita Iuonis Episcopi Carnotensis in Gallia*, in eius *epistolis et dissert. ecclesiasticis*. Hamb. 1720. 8. editis p. 489.

§. 123.

Sequuntur *ICTi graeco romani* quorum initium ad Sec. X. relatum (§ 98), quique euerso Sec. XV. a Turcis Imperio Romano orientali deserunt. De horum *ICTorum* existentia dubitat nemo, ast et eorum notitia tenebris est inuoluta. Cognita tamen sunt variorum ex iis nomina et scripta, indeque et horum *ICTorum* aliqua mentio hic facienda. Praesertim vero notari merentur I. MICHAEL PSELLVS qui in Sec. XI. circa a. MLXX. vixit sub *Michaele Duca* Imperatore; II. MICHAEL ATTALIALA *ICTus* graeco-romanus eiusdem cum praecedente aetatis; III. THEODORVS BALSAMON Patriarcha Antiochenus, qui floruit Sec. XII; IV. NICOLAUS HAGIOTHEORETVS, Metropolita Atheniensis, qui itidem ad *ICTos* graeco-Rom. Sec. XII. pertinet; V. EVSTATHIVS, quem Antecessorem fuisse constat, aetas eius vero non ita explorata est; VI. MICHAEL CHVMNVS Nomophylax et postea Metropolita Thessalonicensis, qui Sec. XIII. innotuit. VII. MATTHAEVS BLASZARES qui Sec. XIV. vixit; VIII. CONSTANTINVS HARMENOPVLVS qui Constantinopoli a. 1320. natus primum Antecessor, postea iudex Thessalonicensis fuit, et obiit circa a. 1383. Ad hanc *ICTorum* classem tandem referri etiam potest IX. THOMAS DIPLOVATATIVS, quoniam ex familia Diplouatatriana fuit quae Constantinopoli existit licet circiter 1466. Romam venerit, et postea in Italia vixerit, donec a. 1534. placide obiit.

Ioan. Mlatii Diatriba de *Pfellis* et eorum scriptis, apud *Fabricium* in Bibliotheca graeca Vol. V.

C. OVDINVS *Diff. de scriptis Mich. Pfellis* in eius *Comm. de S. S. E.* Tom. II. p. 646-684.

Paul. Phil. Wolffhardt Pr. de *Thoma Diplouatatio ICTo*, quod e. vs *Schediasmati* de modis acquirendi notitiam *ICTorum* annexum p. 217.

SECTIO

S E C T I O II.

D E I C T I S M E D I I S.

Io. FIGHARDI *Vitae recentiorum ICTorum qui post recuperatam Romani iurisprudentiam eandem docendo et scribendo professi sunt ad haec usque tempora.* Basil. 1539. 8. recusae vna cum **RVTILII** vitis Patauii 1565 4.

Marci MANTVAE BONAFIDII *Epitome virorum illustrium qui vel scripserunt, vel docuerunt iurisprudentiam in scholis et quo tempore etiam floruerunt, ordine alphabetico constitutum.* Patauii 1555. 8.

Guid. PANEIROLI *de claris legum interpretibus libri quatuor.* Venetiis 1637. 4. nec non *Ibid.* 1655. 4. Noua editio cura **Ghrif. Godofr. HOFFMANNI** prodit Lipsiae 1721. 4. cui adiunxit praeter **FICHARDI** et **MANTVAE** vitas iam recensitas 1) **IO. BAPT. de GAZALVS** *historiam interpretum et Glossatorum iuris*; 2) **CASTELLIANI COTTAE** *recensionem breuem insignium interpretum iuris ciuilib;* 3) **GRIB. MOPHAE** *catalogum interpretum iuris ciuilib;* 4) **ALBERICI GENTILIS** *de iuris interpretibus Dialogos VI.*

Chronologisches Verzeichniss der Rechtsgelehrten des XII. XIII. XIV. und XV. Jahrhunderts in den Hall. Beitr. zu der iurist. gel. Historie Vol. III. Part. XII. p. 1.

§. 124.

Sub ICTorum mediolorum, qui nunc, absoluta notitia veterum ICTorum, sequuntur (§ 67.) nomine, mihi veniunt ii ICri, qui praeter ICTos graeco-Romanos ad veteres supra §. 97. relatos, in reliquis Europae regnis praeter Graeciam, ab Irnerio vsque ad Andream Alciatum, sicque Sec. XII. XIII. XIV. XV. et ex parte Sec. XVI. floruerunt.

§. 125.

Licet ICTorum mediolorum notitia tantam non praestet vtilitatem, quam veterum et qui sequuntur re-

centiorum ICTorum notitia: plane negligi tamen nequit, est ea qua fieri potest breuitate tractanda. Sicque inter hos ICTos, quorum numerus non exiguus, ii tantum recensendi, qui inter eos quorum memoria ad nostra vsque tempora pertingit principatum tenent.

§. 126.

Variis modis a se inuicem distingui possunt ICTi medi, dum differunt pro 1) temporis quo floruerunt, 2) legum quas potissimum excoluerunt; 3) modi, quo hoc factum, diuersitate. Secundum *primum* diuidendi fundamentum, vel Sec. XII, vel Sec. XIII, vel Sec. XIV, vel Sec. XV. vel initio Sec. XVI floruerunt. Ex *secundo* diuidendi fundamento sunt, vel *Ciuilistae*, a primaeuis illis ciuilitis, quorum supra (§. 97.) mentio facta, diuersi, et speciatim *Legistae* dicendi, iique sunt qui in cultura iuris romani operam et industriam suam potissimum collocarunt; vel *Canonistae*, itidem a primaeuis (§. 96.) diuersi, *Decretistae* appellari soliti, qui potissimum iuris canonico - pontificii studio vacarunt; vel *Feudistae*, quibus potissimum iuris feudalis Longobardici cultura curae cordique fuit; vel *Germanistae*, sumta hac voce in eo sensu, quod eos sub se comprehendat viros, quorum extant quaedam in ius germanicum merita, indeque, si etiam stricte ad veri nominis ICTos referri nequeant, tamen et eorum aliqua mentio hic facienda. Tandem ex *tertio* fundamento oritur ea ICTorum mediorum differentia, quod alii sint *Glossatores*, alii *non*. Quum vero si quid video, conuenientissimum, hanc vltimam diuisionem in recensendis singulis ICTis mediis adsumi, habita tamen simul, quantum fieri potest, priorum diuisionum ratione, secundum eam de iis paucis agendum.

T I T. I.

DE GLOSSATORIBVS.

§. 127.

Sub *Glossatorum* nomine mox plures, mox pauciores comprehendi solent ICti medii, sicque latior et strictior huius denominationis significatus a se inuicem distingui debent. In latiori significato omnes ii ICti medii Glossatores dici possunt et solent, qui ab IRNERIO, sicque a. Sec. XII, vsque ad BARTOLVM, sicque Sec. XIV. primam partem, floruerunt. In *strictiori* significato vero non nisi ii ex mediis ICtis Glossatores appellantur, qui per *glossas*, quae sunt breues verborum in legibus obuiorum explicationes, iurisprudentiam excoluerunt. In priori significato, qui huius loci, itaque ad Glossatores referendi sunt ICti, praeter Graeco - Romanos horum temporum ICtos, qui Seculis XII. XIII. et ex parte XIV. vixerunt. In posteriori significato vero non nisi ii ICti praeter ICtos Graeco - Romanos sub nomine Glossatorum comprehendi possunt qui vsque ad FRANC. ACCVRSIVM, sicque Sec. XII. & ex parte XIII. floruerunt. Ceterum ex his quae de Glossatoribus in sensu latiori sumtis dicta sunt, per se patet, quinam ICti medii sint ii, qui Glossatoribus contradistinguuntur, sub nomine *reliquorum mediorum ICtorum praeter Glossatores*.

§. 128.

In recensione singulorum Glossatorum, quam nunc agredior, separandi a se inuicem *Civilistae* seu *Legistae*, *Canonistae* seu *Decretistae*, *Feudistae* et *Germanistae* (§. 126.) quum, licet sic aliquo modo turbetur ordo chronologicus, varia commoda tamen quae ex hac separatione oriuntur, compensent satis minora incommoda turbati ordinis chronologici.

§. 129.

Prodeant itaque primum ii inter Glossatores qui CIVILISTAE seu LEGISTAE fuerunt, inter quos, vt iam nihil de *Pepone* dicam, primum occupat locum I. IRNERIVS seu GVARNERIVS, WERNERIVS; de quo incerta sunt omnia, siue quaeras de eius patria, siue de loco studiorum suorum matre, siue de vitae initio et fine. Interim tamen valde probabile est iam ante a. 1150. vivere desiisse IRNERIVM, et licet plerique ICti qui cum IRNERIO et paullo post eum vixerunt, ab eo deriuandi, sint, defendi tamen nequit omnes ad eius discipulos referri posse. IRNERIO itaque adiungendus LANFRANCVS (§. 121.), et a se inuicem separandi sunt ICti huius æui qui potius LANFRANCO, quam IRNERIO, originem debent, licet sufficiat quoad eos qui ad priorem classem pertinent notare tales fuisse I. THEOBALDVM Abbatem Bleccensem et postea a. 1139. in Episcopum Cantuariensem promotum; II. IO. SARISBURIENSEM et III. PFTRVM BLECCENSEM itidem episcopos Cantuarienses. Forsan etiam IV. ROGERIVS quidam, qui vulgo *Magister Vacarius* appellari solet, diversus ab illo ROGERIO qui mox inter Irnerianae scholae ICTos nominandus, huc referri debet.

Seb. MÜNSTERI Or. de Irnerio et Bartolo. Vid. Orationes Phil. Melanchtonis Tom. II. p. 409. seqq.

Quaestiones de Irnerio historicae, a iuris Pontificii et Caesarii collegiis Bononiensibus excussae Decembr. a. 1641. in CONRINGII libro de origine iuris germanici.

§. 130.

Inter Irnerii discipulos ad Ciuiliistas referendos, praesertim notandi II. MARTINVS *Cremonensis*, ex nobili Bononiensi familia Gosiolorum; III. BVLGARVS condiscipuli sui Martini aduersarius, qui eum et auditorum et adsecularum numero longe superauit; a. 1166. mortuus

IV.

IV. IACOBVS qui vixit vsque ad a. 1150; V. VGO de PORTA RAVEGNANA qui 1168. vitam finiuit.

§. 131.

MARTINI discipuli et sectatores fuerunt VI. OTTO PLACENTINVS et VII. PYLEVS, quorum hic Bononiae et Mutinae, ille in Monte Pessulano, ius ciuile est professus. Ad BVLGARI discipulos et affectas vero referendi sunt VIII. ALBERIVS a PORTA RAVEGNANA; IX. ROGERIVS s. FROGERIVS; et X. IOANNES BOSSIANVS a. 1197. mortuus, cuius discipuli fuerunt XI. LOTHARIVS *Cremonensis*; XII. ROFREDVS *Beneuentanus* qui etiam interdum ODOFREDVS dicitur, et XIII. AZO *Bononiensis*.

§. 132.

Hic azo varios habuit discipulos qui nominis celebritatem sunt consequuti, inter quos praesertim notandi et huc pertinent XIV. FRANCISCVS ACCVRSIVS *Senior*, qui, licet quadragenarius demum ad iurisprudentiam accessit, omnes tamen inde ab Irnerio superauit, et XV. ODOFREDVS *iunior*. Ambo Bononiae ius ciuile docuerunt, vbi prior a 1229, posterior vera 1265 supremum obiit diem.

§. 133.

Quum ceteros obscurioris nominis huius aevi Legistas commemorare non sit ex legentium usu, satis erit quoad reliquos hic tantum mentionem fieri XVI. BARTOLOMAEI a CAPVA *Neapolitani*, qui Neapoli ius ciuile docuit et a. 1310. vitae cursum absoluit; XVII. PETRI DE BELLA PERTICA, qui Tolosae et aliquo etiam tempore Bononiae ius ciuile explicauit; XVIII. IAC. BVTRIGARII *Bononiensis*, circa a. 1330. Bononiae iura professi; XIX. CINI *Pistoriensis*, qui docuit Bononiae vbi *Bartolus* in eius disciplinam sese tradidit, deinde Perusii, et a. 1336. e vita excessit; XX. ALBERICI DE ROSATA, *Ber-*

gomenfis, qui Romae causarum patrocinio vacavit et
1354. e vita migravit.

§. 134.

Sufficiant haec de iis inter Glossatores in sensu latiori sumtos qui ad Ciuiliarum classem referri possunt. Sequuntur nunc celeberrimi CANONISTAE, qui licet non omnes in sensu stricto, in latiori significato tamen Glossatores dici possunt, quorum dux I. GRATIANVS, satis notus Decreti compilerator, merito constituendus. Fuit is natione Tuscus, Clusii, nunc Chiusi, haud procul Florentia, natus et regulam S. Benedicti professus. Docuit Bononiae, ibique obiit 1158.

Casim. ORDINI Diss. de Gratiano et collectione decretorum illius, in *SIVS Comm. de scriptoribus ecclesiasticis*. Tom. II. p. 1202. 1219.

Io. CHIFLETIVS *de iuris utriusque architectis &c.* Vid. supra §. 115.

Iust. Henn. BÖHMERS Abhandlung von Gratiani Cardinals-Würde, in den *Hall. Anzeigen* de a. 1749 num. 30. 31.

§. 135.

Gratiano iungo qui simul cum eo Bononiae docuit II. REYNERVM BELLAFECORA; III. BERNHARDVM CIRCA Praepositum Papiensem, qui floruit circa finem Sec. XII, et IV. RAYMVNDVM de PENNA FORTI qui ad Sec. XIII. pertinet et a. 1275. mortuus est. Praeterea Canonistae huius aevi celeberrimi sunt V. HVGOTIVS siue HVGGO VERCELLENSIS, qui in patria sua Verzellis professus esse creditur, et postea Ferrariensis Episcopus fuit; VI. TANCREDVS a Corneto dictus de patriae nomine, quae Tusciae ciuitas est, academiae Bononiensis Cancellarius et floruit circa a. 1217; VII. IOANNES SEMECA, *Teutonicus* siue *Germanicus* dictus, Praepositus Halberstadiensis a. 1269 mortuus; VIII. BARTHOLOMAEVS *Brixienfis*, qui circa a. 1256 floruit; IX. HENRICVS

RICVS de **SEGVSA**, Cardinalis hostiensis factus, hincque *Cardinalis Hostiensis* dictus, qui floruit a. 1256: **X. GVILILEMVS** **DVRANDVS**, vulgo *Speculator* dictus, qui praecedentis discipulus fuit circa 1263 mortuus.

Io. Andr. SCHMID Diff. de triumviris Halberstadiensibus *Clemente II. Io. Semeca et Conrado de Halberstadt.* Helmst. 1715.

§. 136.

Sequuntur ii inter Glossatores qui ad FEVDISTAS referri debent. Sunt hi, vt Consules Mediolanenses **I. GERARDVM** **NIGRVM** et **II. OBERTVM** DE **ORTO** silentio praeteream; **III. HVGOLINVS** siue **HVGO** A **PORTA** **RAVENNATE**, qui Bononiae docuit, vbi etiam decessit 1168; **IV. HVGOLINVS** de **PRESBYTERIS** post a. 1215 mortuus; **V. IACOBVS** **COLVMBINVS**, *Regiensis*, de cuius mortis tempore certo non constat; **VI. IACOBVS** **ARDIZONVS**, *Veroniensis*, discipulus Hugolini de Presbyteris.

§. 137.

Quod tandem **GERMANISTAS** qui huc pertinent attinget (§. 126.), sunt ii ex nobilitate Teutonica, veluti **I. IPKO** a **REPKO**; **II. HERMANNVS** ab **OSFELDE**; **III. BVRCARDVS** seu **BVRCHARDS**, Archiepiscopus Magdeburgensis, is nimirum inter plures eiusdem nominis et dignitatis, qui erat Comes a Schraplau, hinc *Burcardus a Schraplau* dictus, a. 1325 necatus; **IV. OTIO** **COMES** DE **FALCKENSTEIN**; **V. VOLRADVS** a **DREYENLEBEN**; **VI. CONRADVS** a **ROSLAV**; **VII. HENRICVS** a **BERTESLEBEN**; **VIII. BVRCARDVS** a **MANGELFELDT**.

Carl. Gottl. KNORR Praef. de *Eickone de Repchow Speculi Saxonici conditore*, quae eius hist. iur. praemissa.

Praefationes quas **GAERTNERVS** et **LVDOVICI** suis editonibus *Speculi Saxonici* praemisferunt.

T I T. II.

DE RELIQVIS ICTIS MEDIIS PRAETER GLOSSATORES.

§. 138.

Qui Glossatoribus opponuntur reliqui ICTi medii (§. 127.), partim Sec. XIV. nec non Sec. XV. et initio Sec. XVI. vixerunt. Ex magna eorum copia celeberrimi hic tantum recensendi, iterumque *Ciuitistae*, *Canonistae*, *Feudistae* et *Germanistae* a se inuicem distinguendi.

§. 139.

Prodeat itaque primum *Ciuitistarum* huius aevi chorus, quem ducit I. BARTOLVS, natione Picenus, patria Saxoferratenfis, iuris ille monarcha et lucerna. Natus est a. 1313, docuit Pisfis et Perusiis vbi a. 1355 e viuus excessit. A Perusiis legatus ad Imperatorem *Carolus IV.* missus, re bene gesta inter suos consiliarios ab eo lectus. Inter discipulos eius praesertim inclaruit vnus ex tribus filiis *Petri de Vbaldis*, nobilis Perusini artium et medicinae Doctoris, nimirum II. BALDVS DE VBALDIS, cuius fratres erant *Angelus de Vbaldis* et *Petrus de Vbaldis* eiusdem cum patre nominis, itidem non incelebres ICTi. Noster BALDVS docuit Perusii vt et Ticini, eumque alii a. 1400, alii 1404 mortuum esse defendunt.

Georg. CRACOVII Or. de Bartolo. Witt. 1562. 8. Vid.

Phil. MELANCHTONIS Orationes Tom. 5. pag. 610.

Thom. DIPLOMATII *Vita Bartoli* Colon. 1596. et in FABRICII bibliotheca graeca Tom. XII. p. 555.

Paul. LANCELOTI *Vita Bartoli* Perusii 1576. et apud MEVSCHEN in *Vitis Virorum eruditorum* Tom. 1. p. 78-122.

Sebal. MÜNSTERI Or. de *Irnerio et Bartolo ICTis* inter *Phil.* MELANCHTONIS orationes Tom. II. p. 409 seqq.

§. 140.

§. 140.

Sunt porro *Ciuiilstae celeberrimi huius aetatis*, quae ad Sec. XIV. referendi III. ALBERICVS ROSATES, qui a. 1350 floruit; IV. ANGELVS DE VBALDIS, Baldi frater, Florentiae eodem tempore quo frater mortuus; V. RICHARDVS SALICETVS; Bononiensis, et VI. BARTHOLOMAEVS SALICETVS, qui priorem patrum habuit, ambo vero floruerunt circa finem Secul. XIV.

§. 141.

Sequuntur *reliqui celeberrimi Ciuiilstae huius classis*, qui Sec. XV et ex parte Sec. XVI floruerunt quorum referri debent; VII. ANTONIVS DE BVTRIO, qui a. 1408 e viuis excessit; VIII. CRISTOPHORVS DE CASTILIANO seu CASTILIONEVS Mediolanensis, cuius discipuli sunt IX. RAPHAEL FVLGOSIVS et alter X. RAPHAEL COMENSIS qui Patauii 1420 floruerunt; XI. IOANNES DE IMOLA seu IMOLENSIS eiusque aequalis XII. PAVLVS DE CASTRO seu CASTRENSIS, qui in Italiae academiis docuerunt et in prima parte dimidia Sec. XIV floruerunt cum prior 1445, posterior 1447 mortuus; XIII. MARIANVS SOCINVS, qui iura docuit Patauii et Senis a. 1467. mortuus; XIV. ALEXANDER DE TARTAGNIS, Ioannis Imolae discipulus, qui Patauii docuit ibique concurrentem habuit; XV. BARTOLOMAEVM CEPOLLAM seu CAEPOLLAM, et prior diem obiit 1487, posterior vero 1477; XVI. GUIDO PAPA Gallus, Senator in tribunali Gratianopolitano et Ludouico XI. Delphino a Consiliis, qui obiit 1464; XVII. FRANCISCVS CVRTIVS Senior, ICtus Papiensis a. 1495 mortuus, XVIII. IO. MARIA RIMALDVS, natus a. 1434, Alexandri Tartagni discipulus, qui Ferrariae publice docuit et decessit a. 1497, eiusdem filius XIX. IACOBINVS RIMALDVS et nepos XX. HIPOLITVS RIMALDVS; XXI. IO. de BREITENBACH Antecessor et ordinarius

narius Lipsiensis circa finem Sec. XV, vel initium Sec. XVI. mortuus; XXII. FELINVS SANDEI, qui docuit Ferrariae et Pisae a. 1503 mortuus; XXIII. BARTHOLOMAEVS SOCINVS prioris filius, qui Senis et Ferrariae docuit, obiitque 1507; XXIV. MATTHEVS de AFFLICTIS, Neapolitanus a. 1510. mortuus; XXV. VLICVS TENGLER Praeses Altipolitanus seu Hochstettensis ad Danubium circa a. 1512 mortuus; XXVI. SEBASTIAN BRAND Cancellarius Argentoratensis; XXVII. IASON MAYNVS, Paduae, Paviae et Pisae iura professus, qui a. 1519 decessit; XXVIII. HENNING GODEN seu GOEDEN, Antecessor Erfortensis et Vitebergensis, quem mors oppressit 1521; XXIX. NICOLAUS MARSCHALLVS THVRIVS iuris Professor in Academia Rostochiensis 1525 mortuus; XXX. CAR. RVINVS, qui Ferrariae et Paviae docuit a. 1530 mortuus; XXXI. GREGORIVS HALOANDER Norimbergensis, qui ibi vixit et decessit 1531; XXXII. NIC. EVERHARDVS qui docuit Louanii et naturae debitum reddidit a. 1532; XXXIII. HVLDARICVS C VLDARICVS ZASIVS, Antecessor Friburgensis, denatus 1535; XXXIV. PHIL. DECIVS qui Paviae, Paduae et Pisae docuit vsque ad vitae finem 1534; XXXV. NIC. BOERIVS Gallus qui Bituriges docuit et 1539 decessit; XXXVI. PETRVS DE RAVENNAS, siue DE RAVENNA, qui docuit Paduae et Pisae, VI et per aliquot tempus Gryphiswaldiae, circa finem Sec. XV et initium Sec. XVI.

Nicol. CHORIER la iurisprudence de Guy Pape. Lyon 1692. 4.

Christ. Gottl. IOECHERI Progr. I. et II. de Io. de Breitenbach, ICto Lipsiensi. Lips. 1753. et 1745.

Io. Erb. KAPP I Progr. de Io. de Breitenbach ICti Lipsi. scriptis quibusdam et praecipue de eius consiliis MSR. CVI. Lips. 1754.

Christ. SCHOETTGENII Comm. de Vita Marschalci Thurii. Ob raritatem recudi curavit et annotationibus quibusdam

dam litterariis auxit IOAN. PHIL. SCHMIDIVS. Rostochii
1752.

Georg. Laur. HAYBRITZ *Memoria Gregorii Haloandri ICTi
et instauratoris iurisprudentiae.* Nor. 1736. 8.

Er. Car. CONRADI *Vita Georg. Haloandri* in *Parergis* Lib. 1.

Abhandlung: *von Goedens Leben und Schriften.* Vid.
Hal. Beitr. zur iurist. gel. Hist. Vol. II. P. V.

§. 142.

Absolutis ciuilibus inter reliquos ICTos medios
praeter Glossatores, sequuntur ii inter eos qui ad *Ca-
nonistas* referri debent. Hi sunt I. IOANNES ANDREAE,
Mugelli in agro Florentino natus, docuit Patauii, Pisis
et Bononiae a. 1348 vero decessit; II. HENRICVS BOICH,
Parisiis Sec. XIV. ius canonicum professus; III. IOANNES
CALDERINVS, Bononiensis, a Io. Andreae adoptatus et
circa a. 1350 mortuus; IV. PETRUS ANCHARANVS, qui
nomen sortitus est ab Ancharano Farnesiorum Custel-
lo, Bononiae docuit, vbi circa a. 1415. obiit; FRAN-
CISCVS DE ZABARELLIS seu ZABARELLA, qui docuit Patauii
et Florentiae et a 1417 decessit; VI. NICOLAVS DE TY-
DESCHIS, vulgo *Panormitanus* dictus, qui Senis Par-
mae et Bononiae ius pontificium interpretatus est, in-
deque, quoniam Archiepiscopus Panormitanus factus,
vulgo *Panormitanus* dici solet, et 1443 ex hac vita
migravit; VII. IOANNES A TVRECREMATE ab oppido Hi-
spaniae, quod vulgo Torquemeda dicitur, ortus, Ro-
mae ab a. 1449 docuit et naturae debitum reddidit a.
1468; VIII. ANDREAS BARBATIA, a patria Andreas Sicu-
lus dictus, Ferrariae et Bononiae docuit et circa finem
Sec. XV mortuus; IX. IOANNES ANTONIVS a S. GEORGIO,
Ticini iura professus est, deinde Praepositus fuit aedis
Ambrosii apud Mediolanum, vnde ipsi inditum *Prae-
positi* cognomen, obiit a. 1493.

§. 143.

§. 143.

Quod porro attinet *Feudistas* inter ICTos reliquos medios praeter Glossatores, ad huius classis ICTos referri possunt I. IACOBVS DE ISERNIA, qui in regio Neapolitano senatu ius dixit et 1353 violenta morte periit; II. ANTONIVS MINCVCCIVS DE PRATO VETERI, qui Bononiae et Florentiae ius douit et circa a. 1428 floruit; III. BARTHOLOMAEVS BARATERIVS, qui circa a. 1442 vixit; IV. IAC. ALVAROTTVS qui docuit Paduae et a. 1443. decessit.

§. 144.

Nec desunt tandem inter ICTos medios praeter Glossatores ICTi qui ad *Germanistas* referri possunt, qualès sunt I. BRAND VON TZERSTADT, patricius Luneburgensis, qui floruit a. 1442; II. DIETERICVS A BOXDORF seu BVRGSDORF, ordinarius Lector iuris Lipsiensis a. 1566 mortuus; III. TAMMÓ A BOXDORFF seu BVRGSDORFF, qui ante eum vixit; IV. CHRISTOPHRVS ZOBELIVS iuris Doctor Lipsiensis, quem his adiungere liceat, etsi eum vsque ad a. 1529 vixisse constet. His temporibus etiam vixit; V. IO. L. B. de SCHWARTZENBERG qui, licet proprie ad ICTos referri nequeat, hic tamen notari meretur. Natus est a. 1478 et denatus 1528.

Io. Frid. CHRIST Comm. de Io. Schwartzbergico viro pacis pariter atque bellicis artibus insigni. Halae 1726 4.
 Andr. El. ROSMANN von dem Verfasser der Bambergischen Brandenburgischen und des H. R. R. peinlicheu Halsgerichts - Ordnungen Iohann Freyherrn von Schwartzberg. In den Erlang. gel. Anzeigen vom Jahr 1751. num. XXV.

S E C T I O. III.

DE ICTIS NOVIS SEV RECEN-
TIORIBVS.

§. 145.

Absoluta ICTorum antiquorum et mediorum notitia, ad nouos seu recentiores progredior (§. 67.), sub quo nomine omnes reliquos comprehendendo praeter veteres (§. 69.) et medios (§. 124.); sicque omnes qui a temporibus ANDRAE ALCIATI ad hunc vsque diem flourerunt, et florent adhuc. Quum itaque alii eorum iam demortui sint, alii adhuc viuant, praemissis demortuis de viuentibus agendum.

M E M B R V M. I.

DE ICTIS RECENTIORIBVS IAM
DEMORTVIS.

Matth. WESENBECCII exempla iurisprudentias. Lipsiae 1585. 8.

GLAVDII SINCERI Vitae et scripta magnorum ICTorum. P. I. Witteb. 1-12. P. II. ibid. 1713. P. III. ibid. 1716. 8.

Historischer Schauplatz vornehmer und berühmter Staats- und Rechtsgelehrten P. I. Franckf. et Lips. 1710. T. II. Berol. 1715. 8.

Frid. Jac. LEICKHERI Vitae clarissimorum ICTorum. Ienae 1686. 8.

Christ. Gottl. SVDERI Vitae classimorum ICTorum. Ienae 1722. 8.

Io. Frid. IVGLER. Beyträge zur iuristischen Biographie. Oder genaue litterarische und critische Nachrichten von den Leben und den Schriften verstorbener Rechtsgelehrten auch Staatsmänner, welche sich in Europa berühmt gemacht haben. Ersten Bandes erstes Stück. Leipz. 1773. 8.

§. 146.

In recensione ICTorum recentiorum iam demortuorum generatim ordini chronologico inhaerendum, indeque ICTi Sec. XVI, XVII et XVIII a se inuicem separan-

separandi. In quolibet Seculo vero ICTi qui in eo floruerunt, ita a se inuicem distinguendi, prout eos distinguere conuenientissimum est.

T I T. I

DE ICTIS RECENTIORIBVS
SEC. XVI.

Melch. ADAMI Vitae Germanorum ICTorum et Politicorum qui superiori Seculo (id est Sec. XVI.) et quod excurret, floruerunt. Heid. 1620. 8.

Chronologisches Verzeichnis der berühmtesten Rechtsgelahrten des XVI. Jahrhunderts, in den Hall. Beitr. zur iurist. gel. Hist. Vol. 1. P. 4. p. 702-728.

§. 147.

Qui ad recentiores ICTos, ex iis qui Sec. XVI floruerunt, referri possunt, sunt praeter ANDREAM ALCIATVM omnes ii, qui vel cum eo, vel post eum, in hoc Seculo floruerunt; siue sint tales, qui eius vestigiis in coniunctione litterarum elegantiorum cum iurisprudencia institerunt, siue non. Quum enim ex variis causis ordini chronologico inhaerendum, huius et sequentium Seculorum ICTos pro ea diuersitate, quod alii fuerint *Humanistae*, quorum ducem constituere solent ANDREAM ALCIATVM, alii vero *Realistae*, a se inuicem separari nequeunt.

§. 148.

Sunt vero inter ICTos recentiores Sec. XVI. ante omnes notandi tres excellentissimi ICTi, qui omnibus reliquis palmam praeripuerunt, nimirum egregium illud trifolium, ANDREAS ALCIATVS, IACOBVS CUIACIUS ET ANTONIVS AVGVSTINVS. *Primus* inter eos floruit in prima parte huius Seculi, quippe in prouincia Mediolanensi 1492 natus, docuit Primo Auenione, deinde Biturigi-

gibus,

gibus, nec non in academia Ticinensi, Bononienſi et Ferrarienſi, et iterum Ticini vbi a. 1550 mortem cibo abundantiori ſibi arceſſiuit. *Secundus* floruit in ſecunda huius ſeculi parte, natus Tolofae a. 1520, docuit Cadurci, vnde in academiam Bituricenſem migravit, ibique naturae debitum reddidit a. 1590. *Tertius* a. 1516 Saragoſſae in Arragonia natus, in numerum auditorum rotae Romanae cooptatus, deinde Pontificis Iulii III. legatus in Angliam factus, tandemque Archiepiſcopus Tarraconenſis. E vita a. 1586 deceſſit.

Alex. GRIMALDI Or. in funere Alciati habita Ticini in aede cathedrali ad XIV Cal. Febr. 1550. Papiæ 1550. 4.

Io. BOVCKII Or. de vita Andreae Alciati. Roſt. 1560. rec. Franckf. 1571. 4.

Claud. MINOS Vita Andreae Alciati, Eius Emblematicibus annexa.

Franc. DERMAGONIS apologia pro Alciato aduerſus Ludonicum Catum ICTum Ferrarienſem. Lugd 1538. 8.

Papirii MASSONII vita Iacobi Cuiacii. Vid. LEICKHERVS l. c. p. 264 ſeqq.

Io. Gottl. HEINECCII Praef. de Cuiacii aduerſariis et obſtatoribus, quae editioni Halenſi Obſervationum Cuiacii praemiſſa.

Andr. SCHOTT Or. de vita Ant. Auſtini. Vid. LEICKHERVS l. c. p. 108.

§. 149.

Reliquos ICTos huius ſeculi quod attinet, inſignis eorum datur copia, et ab hoc tempore praefertim non in Italia ſolum, ſed et in aliis Europae regnis multi excellentiſſimi ICTi floruerunt. Quae cum ita ſint conuenientiſſimum eſſe arbitror, ſi, quod attinet

reliquos huius aevi Ictos, praeter dictos Triumuiros, ii pro diuersitate regnorum Europae in quibus nati et floruerunt, vel saltem nati, si et alibi floruerunt, distinguuntur, et sic diuersis eorum classibus constitutis, secundum mortalitatis ordinem in qualibet harum classium recensentur. Et hos Ictos enim, prout in recensione mediorum Ictorum factum, secundum eam diuersitatem quod alii fuerint Ciuilibus, alii Canonistae etc in certas classes redigi, ideo non satis concinnum esse arbitror, quoniam plerique recentiorum Ictorum in variis iurisprudentiae partibus simul excellerunt. Sigillarim itaque nunc de Ictis huius seculi *Italici, Gallici, Hispanici et Lusitanici, Belgici et Helueticis*, tandemque *Germanici* agendum, quum his terris potissimum originem debeant celeberrimi huius aevi Icti.

§. 150.

Quod itaque attinet Ictos *Italos*, inter multos Ictos Italiae qui Sec XVI. naturae debitum reddiderunt, et ad recentiores Ictos referri debent, notandi praefertim:

- I. HIERONIMVS CAGNOLVS qui docuit Paduae et a. 1551 decessit.
- II ANTON. GABRIELI Romae aduocati fisci munere functus a. 1555 mortuus.
- III. MARIANVS SOCINVS iunior, cuius pater est is cuius supra §. 141. mentio facta, patruus vero Bartol. Socinus iridem l. c. iam notatus. Docuit Senis, Pisis, Patauii, Bononiaeque, et obiit 1556.
- IV ANTONIVS CVCCHVS, iuris in academia Ticensi professor, qui hoc tempore floruit.

V. MAT-

- V. MATTHEVS GRIBALDI. Pisae et alibi in Italia docuit, animam vero a. 1564 efflauit.
- VI. HAIMO CRAVETTA, qui Ferrariae et Ticini, nec non Taurini, vbi a. 1569 mortuus, profitebatur.
- VII. TIBERIVS DECIANVS, qui Patauii docuit vsque ad 1581.
- VIII. MARCVS MANTVA *Benafidius*, Patauinus. Docuit in patria et obiit 1582.
- IX. ROBERTVS LANCELLOTVS, Professor Perusinus et postea aduocatus Romanus, qui a. 1585 decessit.
- X. IOSEPHVS MASCARDVS, Protonotarius apostolicus, qui a. 1589 vitam finiuit.
- XI. IO. PAVLVS LANCELLOTVS, prioris frater, qui inidem Perusiae docuit ibique a. 1591 mortuus.
- XII. ROLANDVS A VALLE. Floruit circa finem huius Seculi.
- XIII. VINCENTIVS CAROCCIUS, qui inidem hoc tempore floruit.
- XIV. LVDOVICVS VITALIS, Antecessor Turinensis circa finem huius Seculi.
- XV. MARCELLVS CALA, ICtus Neapolitanus, circa finem huius Seculi clarus.
- XVI. GVIDVS PANZIROLVS, Reginus; docuit Taurini et Patauii, atque vitae cursum peregit a. 1591.
- XVII. ANGELVS MATTHAEACCIUS, Professor Patauinus, natus a. 1536, a. 1600 vero denatus.

§. 151.

ICti *Hispani et Lusitani*, qui huc pertinent, sunt qui sequuntur:

- I. LVDOVICVS GOMESIVS seu GOMETZ, Oriola regni Valentiae ciuitate oriundus, floruit vero in Italia et obiit a. 1543.

- II. IO. BERNH. DIAZ de LVGO, Seuilianus Hispanus, supremus vicarius Antistitis Salamancæ et tandem Archiepiscopus Calahoræ. Obiit a. 1556.
- III. PETRVS DVENAS, Prof. iuris Salamancensis, qui circa medium Sec. XVI. floruit.
- IV. ARIAS PINELLVS qui Coimbræ et Salamancæ docuit hoc tempore.
- V. ANTONVS GOMETZ, Salamancæ itidem hoc tempore professorio munere functus.
- VI. ANTONIVS GOVEANVS, natus in Lusitania, docuit vero Cadurci, Valentia, Tholosæ et Gratianopoli. Viuere desit a. 1565.
- VII. FERDINANDVS VASQVETZ. Doctor iuris in Hispania, qui a 1566 viuere desit.
- VIII. DIDACVS COVAREVVIAS, natus a. 1512, docuit Salamancæ, denatus a 1577.
- IX. MARTINVS AB AZPILCVETA, a patria vulgo Nauarrus dictus. Salamancæ et Cadurci docuit. Obiit 1586.
- X. DIDACVS GOMETZ, Antonii sub. num. V. notati filius, qui circa finem huius Sec. floruit.
- XI. EMANVEL MENDEZ DEL CASTRO, Coimbræ docuit, postea rei forensi Madriti operam dedit. Floruit, circa finem Seculi.
- XII. EDVARDVS CALDERA, natione Lusitanus, circa huius seculi finem clarus.

§. 152.

Progredior nunc ad Ictos *Gallos* huius æui, qui magnam nominis celebritatem sunt consequuti et reliquis palmam præruperunt, ita vt excellentissimi Icti horum temporum sint Galli. Nomina eorum sunt hæc:

I. GVIL

I. GVILLIELMVS BVDAEVS, Parisinus a. 1467 natus. Proprio Marte in iure profecit, fuitque *Francisci I. Regis Galliae* sup. licorum libellorum magister.

L. ouici REGI Guiliel. Budaei Lutetiae 1577. 4. et apud LEICKHER. l. c. pag 28 - 108.

Iac. MARTHANI de Guil. Budaeo commentatiuncula. Paris 1540. 4.

II. EGINARIVS BARO, natus in Britannia minori a. 1509. Bituriges iura docuit ibique a. 1550 fato functus.

III. FRANCISCVS CONANVS, operam dedit rei forensi Parisiis et obiit 1551.

IV. AEMILIVS FERRETTVS, Etruscus Rauenna oriundus, qui Auctione iura docuit vsque ad a. 1552, qui vitae suae vltimus.

Heleni RIBITTI Vita Aemilii Ferretti. Vid. BVDER l. c. p. 1.

V. IAC. REBVFVS. Docuit in Monte Pessulano, Parisisque circa medium Sec. XVI.

VI. ANDREAS TIRAQVELLVS supremo fenatui Parisiensi adscriptus a. 1558 mortuus.

VII. FRANC. DVARENVS, Baronis conterraneus et collega in academia Bituricensi. Vixit ab a. 1520 vsque ad a. 159.

Abhandlung: *von Erantz Duarens Leben und Schriften*, in den Hall. Beitr. zur iurist. gel. Hist. Vol. 1. P. 1. p. 165 seqq. quae commentatio in linguam latinam translata a CAR. SEB. ZEIDLERO prodit Lucae 1768. 8.

VIII. CAROLVS MOLINAEVS natus Parisiis a. 1500. E Gallia ob religionem ad Germanos profugus docuit Tubingae, Argentorati, vt et Dolae et Vesontiae. Vitam finit in Gallia a. 1566.

Iulian. BRODEAV Vie de maitre Charles du Moulin. Paris 1654. 4.

IX. IO. CORASIVS, Tolofanus. Iura tradidit Aureliae, Parisiis, Tolofae et Ferrariae, et a. 1575 interfectus.

Antonii VSILII Vita Io. Corasi. Vid. *BYDER* l. c. p. 49.

X. FRANC. BALDVINVS. Lucem vidit ab 1520 vsque ad a. 1573, et in Galliae academiis non solum, sed et Argentorati et Heidelbergae docuit.

Io. Gottl. HEINECCI Praef. Iurispr. Rom. et Atticus praemissa.

XI. CLAVDIVS CHIFLETIVS, Antecessor in academia Dolona qui vsque ad a. 1583 vixit.

XII. ANTONIVS CONTIVS. Docuit Biturice et Aureliae, nec non Parisiis, a. 1589 vero animam efflauit.

XIII. FRANCISCVS HOTMANVS Parisiis 1524 natus. Lufanae, Argentorati vt et Biturice docuit, Basiliaeque periit a. 1590.

Petri Neuelliti DOSCHII Elogium Franc. Hotmani. Francof. 1595. et apud *LEICKHER* l. c. p. 206 seqq.

XIV. BARNABAS BRISSONIVS in Pictauiensi Gallorum regione natus, senatus Parisiensis Praefes atque demum status administrator. Violenta morte periit 1591.

Daniel MOELLER Diff. de Barnaba Briffonio. Alt. 1696.

Collectanea de vita et obitu Barnab. Briffonii apud *LEICKHERVM* l. c. p. 299 seqq.

Franc. Car. CONRADI de vita Barnabae Briffonii. Vid. Eius editio *Tractatus Briffonii de formulis.*

XV. HUGO DONELLVS Professor Bituricensis, natus a. 1527. Docuit etiam Heidelbergae, Lugduni Batauorum et Geneuae, et triennio ante mortem Altdorfium concessit, vbi professoris munere functus decessit a. 1591.

Scipionis GENTILIS Or. de Hugone Donello habita die VII. Maii An. 1591 et typis impressa Alt. 1591 & recusa ibidem 1641 in *Hugonis Donelli Opusculis posthumis ex biblio-*

bibliotheca Scipionis Gentilis, Hanouiae 1603. 4. editis pag. 46. et apud SVDER l. c. p. 77 seqq.

Gaspari BAVMGAERTNER Anniuersaria in honorem clarissimi consultiſſimique viri D. Hugonis Donelli, Cobillonensis Galli V. L. D. et Antecessoris, qui 4. Maii Nonarum anni superioris, pie in Christo Altorſii decessit. Altorphii 1592. 4.

Hier. GVDNLING Nachricht von Hugonis Donelli Leben und Schriften. In dessen kleinen Schriften n. XI. p. 253. vt et in der neuen Bibliothek Tom. 3. P. 39. p. 308.

Vita Hugonis Donelli apud ZEIDLERVM in Vitis Professorum Iuris qui in Academia Altorſina inde ab eius iactis fundamentis floruerunt. num. IV.

XVI. PETRVS PITHOEVS, Trevis ad Sequanam natus a. 1539, Cuiacii discipulus. Exercitationibus forensibus se tradidit et naturae debitum reddidit a. 1596.

Io. BOIVINI Vita, elogia, opera, bibliotheca Petri Pitboei. Vid. LEICKHER l. c. p. 353.

Io. Frid. ERDMANN Epist. de Petro et Francisco Pitboeis fratribus, ICTis in Gallia olim florentissimis. Lipsi. 4.

Vie de Pierre Pitbou avec quelques memoires sur son Pere et ses freres. Tome Premier a Paris 1756. Tome Seconde ibid. eod. 8.

XVII. PETRVS GREGORIVS, Tolosanus dictus a patria Tolosa, vbi etiam iura publice interpretatus est, vt et in Cadurcensi Academia: postremo in Lotharingicam Mussi pontanam studiorum vniuersitatem accitus. Obiit a. 1597.

XVIII. PETRVS FABER Senator Augusti Tribunalis Tolosani Decessit 1600.

XIX. IO. MERCERIVS, in patria Bituricensi academia Professor, a. 1600 mortuus.

- XX. GVILIELMVS FORNERIVS pater, professor Aurelianensis, qui circa finem huius Seculi floruit.
- XXI. PETRVS BVRGIVS qui Luictiae Parisiorum itidem hoc tempore vixit.
- XXII. TVSSANVS RVAEVS (de la Rue) Aduocatus Parisiensis huius aevi.

§. 153.

Inter ICTos huius aevi sunt et *Belgae* atque *Helveti*, qui nunc recensendi. Possunt vero huc referri:

I. HIERON. SHVRFFIVS, natione Heluetus, docuit vero Wittebergae et Francofurti. Natus est a. 1480, denatus vero a. 1554.

Mich. TEVBERI Or. de vita Hier. Schurffii. Witt. 1554.

Vid. die Hall. Beitr. zur iur. gel. Hist. Vol. 2. P. 5. p. 95-140.

II. GABRIEL. MVDAEVS Brechtae, Antwerpiae municipio, natus, qui Louaniae docuit, et a. 1561 decessit.

III. FRANCISCVS SONSBECK ICTus Frisius a. 1561 mortuus.

IV. IACOBVS RÈVARDVS seu RAEVARDVS prope Brugas Flandrorum natus 1533, docuit vero in academia Duacena. Obiit 1568.

V. IOACH. HOPPERVS Frisius a. 1523 natus, docuit Louanii, et postquam deinde ad alia officia euocatus in Hispania 1576 obiit.

VI. VIGLIVS AB AYTA, a patria Zuichemus dictus, natus a. 1507, docuit in variis Italiae et Galliae academijs, vt et Ingolstadii, 1577 decessit.

VII. IODOCVS DAMHOVDERS, Burgis Flandrorum natus 1507. Carolo V. a Consilijs fuit et Antwerpiae defunctus a. 1581.

VIII. PETRVS PECK in Seelandicis insulis circa a. 1529 natus, Louanii docuit et a. 1589 animam efflauit.

IX. BOE-

IX. BOETIVS EPO, Rorda Frisius, docuit Duaci estque a. 1599 mortuus.

X. IULIVS A BEIMA, Docomio Frisius, Leidae et Franeequae docuit, viuere desiit Leouardae a. 1599.

§. 154.

ICTorum recentiorum Sec. XVI agmen claudunt ICTi *Germani* huius aevi, de quibus nunc paucis agendum. Datur quidem insignis copia horum ICTorum, iam nunc tot academiis in Germania constitutis: ast tamen pauci inter eos tales sunt, quorum hic pro institui ratione mentio facienda. Sunt vero inter ICTos Germanos recentiores Sec. XVI praesertim hi notandi:

I. IO. SICHARDVS, Antecessor Tubingensis a. 1552 mortuus.

II. CASPARVS KOCH, natus Bilefeldae, Consiliarius Colonien-
sis, et tandem assessor Camerae imperialis, mortuus 1553. Frater eius WERNERVS KOCH circiter 1570 mortuus est.

III. IO. FERRARIVS, ICTus Marburgensis, qui ibi diem suum obiit a. 1558.

IV. MODESTINVS PISTORIS seu PISTORIVS, ICTus Lipsiensis, ibi natus 1516 et denatus 1565.

Io. a BEVST de vita Io. Schneidewini et Modest. Pistoris. Orat. duae Vitteb. 1585. 8.

V. IOANNES OLDENDORPIVS, ICTus Francofurtanus, Rostochiensis et Marpurgensis, denatus 1567.

VI. CONRADVS LAGVS. Docuit Wittebergae et circa hoc tempus floruit.

VII. IUSTINVS GOEBLER, Syndicus Reipublicae Francofurtensis qui a 1568 ad meliorem vitam abiit.

VIII. IOAN. SCHNEIDEWIN, ICTus Wittebergensis, Stolbergae a. 1519 natus a. 1567 vero denatus.

Io. a BEVST Oratio num. IX allegata.

IX. MELCHIOR KLINGE, Antecessor Wittenbergensis, postea Cancellarius Magdeburgicus, natus in Silesia a. 1504, denatus a. 1571.

Iust. Israel. BEYER zerstreute Nachrichten von Melch. Klingens Leben, Verdiensten und Schriften. Vid. der prüfenden Gesellschaft zu Halle Schriften Vol. 2. P. 7. p. 587 seqq.

Abhandlung: von --- *Klingens Leben und Schriften* in den Hall. Beitr. zur jurist. gel. Hist. Vol. II. P. V. p. 141-153.

X. SIMON SCHARDIUS natus in Saxonia a. 1535. Assessor camerae imperialis a. 1572 mortuus.

XI. FRID. SCHENCK a TAVTENBERG, Imperatori Carolo V. a consiliis secretis, postea Praefes supremi tribunalis Spirensis. Obiit 1580.

XII. IOAN. FICHARDVS, Francofurtanus. Syndici munere in patria functus, vsque ad vitae finem a. 1581.

Henr. PETREII Vita Io. Fichardi, apud BVDERVM l. c. p. 241.

XIII. NICOLAUS CISNER, natus Morbaci a. 1529. Prof. Iur. Heidelbergensis et deinde assessor camerae imperialis. Obiit 1583.

Quir. REYTER vita Nic. Cisneri apud BVDERVM l. c. p. 307.

XIV. ANDREAS GAILIUS, practicus celeberrimus, natus Coloniae Agrippinae a. 1525, camerae imperialis assessor et postea Cancellarius Colonientis, a. 1586 mortuus.

XV. MATTH. COLERVS natus a. 1530, Antecessor Ienensis, denatus a. 1587.

XVI. IOACH. MYNSINGER a *Frundeck*, natus Stuttgartiae a. 1514, Camerae imperialis assessor, postea Cancellarius Brunsvicensis. In otio litterario a. 1588 Helmitadii mortuus.

XVII. LYDOR-

XVII. LYDOLPHVS SCHRADER Brunsvicensis, qui primo Bolognae priuatim docuit, postea Antecessor Francofurtensis constitutus. Naturae debitum reddidit a 1589.

XVIII. IO. BORCHOLTEN ICTus Rostochiensis et Helmstadiensis, qui a. 1594 ex hac vita discessit.

XIX. MICHAEL GRASSVS itidem ICTus Rostochiensis 1595 mortuus.

XX. ANDREAS CLVDIVS ICTus Helmstadiensis, qui a. 1598 ad meliorem vitam abiit.

XXI. PETRVS HEIGIVS. Docuit Vitebergae et lucis vsura fruitus est vsque ad a. 1599.

XXII. DANIEL MOELLER, Brunsvicensis, Curiae prouincialis et Scabinatus Lipsiensis assessor a. 1600 mortuus.

XXIII. NICOLAVS VIGELIVS Antecessor Marpurgensis, qui professione abiit 1594, ast demum a. 1600 e vita migravit.

XXIV. NOE MEYER Consiliarius Palatinus.

XXV. RAPHAEL SEILER Augustanus, Camerae imperialis assessor.

XXVI. IOAN. MEICHSNER, qui in eodem officio constitutus fuit.

XXVII. IOAN. LVDOV. BENDER Aduocatus camerae imperialis.

XXVIII. PHILIPPVS TENNAGEL camerae imperialis assessor.

XXIX. LVD. GILHAUSEN Aduocatus Francofurtensis et Comitum Solmensium a consiliis.

T I T. II.

DE ICTIS SEC. XVII.

Henn. WITTEN Memoriae ICTorum nostri seculi (id est Sec. XVII.) clarissimorum renovatae. Francof. 1676. 8.

Chro-

Chronologisches Verzeichniß der berühmtesten Rechtsgelehrten des XVII Jahrhunderts. In den Hall. Beiträgen zur iurist. gel. Historie Vol. 1. Part. 4 p. 729 seqq. et Vol. 2. P. 5. p. 1 seqq.

§. 155.

Quum numerus ICTorum qui scriptis claruerunt his temporibus in dies creuerit, insignis datur multitudo ICTorum, qui, dum in Sec. XVII vitam cum morte commutarunt, ad huius Seculi ICTos referri debent. Et hic vero commodior, si quid video, in iis singulis recensendis via excogitari nequit, quam ea qua incessimus in recensione ICTorum Seculi praecedentis. Nunc iterum itaque sigillatim de ICTis *Italici, Hispanici et Lusitanici, Gallici, Belgici et Heluetici*, tandemque *Germanici* agendum. Reliquos vero populos Europae quod attinet, veluti *Anglos, Danos, Suecos, Polonos &c.* licet nec desint inter eorum eruditos ICTi huius Seculi, partim tamen numero pauci sunt, partim non tantae famae, ut eorum in his initiis notitiae ICTorum mentio facienda.

§. 156.

Vt itaque cum recensione ICTorum *Italicorum* iterum initium fiat, ex iis dabo celeberrimos, quorum numerus non valde magnus, quum hoc Seculo iurisprudencia natale suum solum magis magisque reliquerit. Qui vero notari adhuc merentur sunt fere hi:

I. SFORTIA ODDVS. Docuit Pisae, Paviae et Paduae, nec non Parmae, a. 1601 vita functus.

II. IACOBVS MENÖCHIVS natus Ticini 1532. Docuit in variis academiis Italiae et a. 1607 animam efflauit.

II. AL-

III. ALBERICVS GENTILIS, natione Italus, aſt Oxonii Antecceſſor a. 1582 conſtitutus, et vixit vsque ad a. 1608.

IV. PROSPER FARINACIVS, ſiſci pontificalis generalis procurator. Romae a. 1554 natus, denatus vero a. 1613.

V. ANDREAS FACHINAEVS. Docuit Ingolſtadii et Piſis, eſtque circa hoc tempus mortuus.

VI. FRANCISCVS MANTVA, Antecceſſor Paduanus, poſt Cardinalis factus. Obiit 1614.

VII. NICOLAVS DE PASSERIBVS Paduanus, deditque in patria rei forenſi operam. E vita migravit a. 1615.

VIII. ALEXANDER GALVANI ICTVS Ferrarienſis, qui in patria et Paduae docuit a. 1616 mortuus.

IX. MARCVS ANTONIVS PEREGRINI Vicentinus, natus 1540. Reipublicae Venetae a Conſiliis et Profeſſor iuris canonici primarius. Fato ceſſit a. 1616.

Io. Phil. THOMASSINI Vita M. Ant. Peregrini. Patauii 1636.

X. SCIPIO GENTILIS, Alberici (vid. num. III.) frater. Docuit in Germania et quidem Altorfii. Natus eſt a. 1563, denatus vero a. 1616.

Mich. PICCARTI laudatio funebris Scipionis Gentilis. Norimb. 1617. 4. et in WHITE Memorii ICTorum Dec. I. p. 25.

Vita Scipionis Gentilis in ZEIDLERI Vitis Prof. iur. Altdorfinorum num. VI.

XI. SIGISMVNDVS SCACCIA, Romanus cauſarum patronus, Florentiam a Cosmo II. accerſitus. Floruit circa a. 1620.

XII. DOMINICVS TVSCHVS Reginenſis, qui poſtquam Romae rei forenſi operam dederat, rotae auditoribus adſcriptus et tandem Cardinalis factus. Vitam perduxit vsque ad a. 1620.

XIII. CA.

XIII. CASPAR THESAURVS vel THESSAURVS. Vixit circa a. 1626.

XIV. HIERONIMVS CALA qui circa medium Sec. XVII. floruit.

XV. MARCVS AVRELIVS GALVANI, Alexandri (vid. num. VIII.) filius. Docuit Pisae et Paduae et a. 1659 mortuus est.

XVI. IOANNES GALVANI, ICTus Paduanus, qui a. 1665 decessit.

XVII. SEBASTIAN GVAZZINVS, ICTus Italus Umbriae natus, qui circa medium Sec. XVII floruit.

XVIII. PROSPER FAGNANVS, Aduocatus Romanus, a. 1678 mortuus.

§. 157.

Progredior, missis ICTis Italis huius aevi, ad ICTos *Hispanos et Lusitanos*, qui ad Sec. XVII referendi. Sunt vero tales :

I. IO. DE SOLORZANO PEREIRA apud Salamanticenses Caesarei iuris interpres, qui circa initium huius Seculi claruit.

II. GREGOR. LOPEZ MADERA, qui in academia Complutensi antecessoris munus administravit, et postea supremo ordini senatus Castellani adscriptus. Vixit itidem circa initium huius Seculi.

III. FRANCISCVS MVNNOZ DE ESCOBAR, Aduocatus in Hispania, qui itidem hoc tempore floruit.

IV. IOANNES DEL CASILLO, qui circa a. 1624 vixit, et Alcalae docuit.

V. AVGVSTINVS BARBOSA, Lusitanus, Protonotarius apostolicus et maior Virnariensis in Portugallia ecclesiae Thesaurarius. tandemque Episcopus Vgentinus in Regni Neapolitani Prouincia Hydruntina. Obiit 1649.

VI. AN.

- VI. ASTON PEREZ, natione Hispanus, docuit vero Louan-
nii, et decessit a. 1653.
- VII. FRANC. RAMOS DEL MANZANO in academia Salaman-
ticensi Antecessor, qui circa medium Sec. XVII floruit.
- VIII. IOSEPH. FERNANDEZ DE RETES, iridem Antecessor
in Salamanticensi academia, et paullo post inclaruit.
- IX. EMANVEL GONZALES TELLES. Docuit in academia
Salamanticensi his temporibus.
- X. FRANC. SALGADO DE SAMOZZA, natus in Galicia, in
regia cancellaria Vellisoletana Senator, a. 1664 mortuus.
- XI. IO. RAMOS DEL MANZANO, natione Hispanus, docuit
Pauiae in Italia et postea Consiliarius Hispanicus creatus,
a. 1668 mortuus.
- XII. NICOLAUS RODRIGUEZ DE FERROSINO, canonicus et
postea episcopus Astorgensis. Obiit 1669.
- XIII. NICOL. FERNANDEZ DE CASTRO Antecessor Salaman-
ticensis a. 1670 mortuus.

§. 158.

Sequuntur ICti Galli huius aevi, in quo adhuc
obueniunt varii eruditi ICti qui e *Gallorum* natione
inclaruerunt. En eorum indicem.

I. PETERVS AERODIVS, Antegauensis, Aduocati officio in
supremo Tribunali Parisiensi functus. Decessit a. 1601.

Aegid. MENAGII Vita Petri Aerodii. Parisiis 1675.

II. RENATVS CHOPPINVS, Aduocatus Parisiensis a. 1606
mortuus.

III. ANTONIVS LOISEL seu OISEL, qui ab a. 1536 vsque
ad a. 1617 vixit.

*Claud. IOLY Vitae clarissimorum virorum Ant. et Vidi
Loisellorum.* Paris 1643. 8.

IV. GVI-

IV. GVILIELMVS MARANVS. Iura docuit Tolosae, donec a. 1621 e vita migravit.

Bern. MEDONII Vita Guil. Marani. Vid. BVDER l. c. p. 131 seqq.

Chr. Henr. TROTZII Praef. Operibus Marani ab eo Vltraiecti 1740 editis praemissa.

V. ANTONIVS FABER, praefes Tribunalis Sabaudici. Natus a. 1557, denatus vero 1624.

VI. RVDOLPHVS FORNERIVS, filius Guilielmi Fornerii de quo supra §. 152. num. XX. Docuit Aureliae et circa a. 1624 animam efflauit.

VII. DIONYSIVS GODOFREDVS natus a. 1549 Parisiis. Geneuae, Argentorati, Heidelbergae docuit, et a. 1522 mortale quicquid habuit depofuit.

Mechior SEBITZ in appendice chronologica orationibus secularibus Gymnasii Argentoratensis adiecta. Vid. WIT- TEN l. c. p. 85.

VIII. IANVS a COSTA. Patriam habuit Diuonam Caducorum. In academia Cadurcensi tam quam Tolosana iura professus est, et 1637 decessit.

Io. d'AVEZAN Vita Iani a Costa Antecessoris Tolosani. Vid. BVDER l. c. p. 177-204.

IX. EDMVNDVS MERILLIVS, Tricassini a. 1578 natus, Tolosae, Cadurci et Biturice iura professus. Obiit 1647.

Gundlingiana P. VIII. Art. 2. p. 216 seqq.

Franc. Carol. CONRADI Parerga L. II. parerg. VI. p. 293.

Chr. Henr. TROTZII Praef. ad Merillii Comm. ad Inst. Ultraiecti 1739 editum.

X. DESIDERIVS HERALDVVS, Aduocatus Parisiensis a. 1649 mortuus.

XI. FRAN-

XI. FRANCISCVS FLORENS. In Alexienti Burgundiae Ducalis tractu circa finem Sec. XVI natus est. Aurelianensis deinde Parisiensis Antecessor, a. 1650 mortuus.

Jo. DOVIATII *Vita Francisci Florentis* apud BVDERVM I. c. p. 205-219.

IVGLER *Beiträge zur iuristischen Biographie* P. 1. n. XI.

XII. IO. DARTIS, apud Cadurcos in ipsa prima ciuitate natus a. 1572. Antecessor Parisiensis a. 1651 mortuus.

Jo. DOVIATII *Vita Io. Dartis*, apud BVDERVM I. c. p. 221-240.

XIII. CAROLVS HANNIBAL FABROTVS, Aquis Sextensis, natus 1580. Primum Aduocatus et deinde Professor in patria. Obiit 1659.

XIV. FRANCISCVS BOSQVETVS, Narbonensis. Exercitationibus practicis vacauit, tandemque Episcopus creatus. Decessit 1676.

XV. ANTONIVS DADINVS ALTESERRA, Cadurci sub initium huius Seculi natus. Ad antecessuram Tolosanam vocatus a. 1644. Viuere desinit ibi a. 1682.

XVI. FRANCISCVS DE ROYE, Andegauus. Antecessor Andegauensis factus et a. 1686 mortuus.

XVII. IO. DOVIATIVS seu DOVIAT, natus Tolosae. Relatus ibi a. 1647 in Aduocatorum numerum, anno 1651 Parisiis Professor constitutus. Ex hac vita migravit a. 1688.

XVIII. AEGIDIVS MENAGIVS, natus 1513 Andegauii, Aduocatus Parisiensis. Obiit 1692.

XIX. INNOCENTIVS CIRONIVS, Academiae Tolosanae Cancellarius.

XX. ALEXANDER CHASSANAEVS, ICtus Parisinus.

§. 159.

Sequuntur nunc ICti *Belgae* quibus *Heluetti* iungendi, de quibus in genere notandum hoc aeuo Belgium

H

gium

gium produxiffe celeberrimos ICtos, et praefertim in medio Seculo XVII in Belgia, prout hucusque in Gallia, floruisse ICtos magni nominis. Qui vero ex his ICtis praefertim notandi, sunt qui fequuntur:

I. HENRICVS SCHOTANVS, Frifius. Primo docuit Leouardiae, a. 1585 vero Professor iurisprudentiae nouae academiae Frifiacae, quae eft Franequerae, datus eft. Mortuus a. 1605.

II. CORNELIUS GROTIUS, Prof. iur. Lugdunenfis ab a. 1575; vsque ad a. 1610 in quo mortuus. Natus vero eft Delphis a. 1544.

III. ANTONIVS LECIIVS, Antecessor Geneuenfis, deinde Senator. Obiit 1611.

IV. PETRVS GVDELINVS, Louanienfis Antecessor, natus 1555, denatus vero 1619,

Max. WITTEBORT Or. Funeris in obitum Dn. Petri Gdelini. Habita Louanii in exequiis 22 Oct. 1619.
Vid. WITTEN l. 2. p. 56 feqq.

V. PAVLVS BVSIVS, Swolla Transfalanus. Creatus eft professor Franequerae a. 1610, at iam a. 1617 ex hac vita migravit.

VI. HENR. ZOESIVS, qui Amersfortio natales suos debet. Itidem Professor Louanienfis et Gudelini in Professione Pandectarum fuffeffor. Obiit 1627.

VII. EVERHARDVS BRONCKHORST, natus Dauentriae a. 1554. Docuit Wittebergae per annum et Erfordiae per biennium. Reuerfus Dauentriam ibi Consul factus, et tandem Lugduno-Batauorum vocatus ad iuris professionem. Ibi etiam a. 1627 mors eum oppreffit.

Petri CVNAE Or. in exequiis clar. viri D. Euerhardi Bronckhorstii a. 1627 recitata. Vid. WITTEN l. c. p. 126 feqq.

VIII. PAV-

- VIII. PAVLVS CHRISTINAEVS, natus Mechliniae a. 1553 et supremo senatui Mechlinensi adscriptus. Obiit 1631.
- IX. MELCHIOR GOLDASTVS, natione Heluetus. Variorum principum Germaniae consiliarius. Obiit 1635.
- X. IO. A SANDE Arnhemio Gelrus. Postquam per aliquot tempus causarum patronus fuerat apud curiam prouincialem Vltraiectinam, Professor iuris in Academia Frisiaca creatus est a. 1598. Vitam finiuit 1638.
- XI. MARCVS LYKLAMA. Docuit Franequerae, postea vero Praetor factus. Tempus mortis incidit in haec tempora.
- XII. BERNHARDVS SCHOTANVS, Henrici de quo num. 1 filius, natus a. 1598. Iuris Professor in Academia Frisiaca creatus a. 1625, euocatus a. 1635 ad Vltraiectinos et tandem a. 1641 a. Leidenfibus expetitus iis operam suam addixit. Vixit vsque ad a. 1652.
- XIII. IAC. GODOFREDVS, natus Geneuae a. 1587 ibique docuit, denatus vero a. 1652. Filius Dionysii de quo §. 158 num. VII.
- XIV. SIMON GROENWEGEN, oppido Delphinensi ab epistolis a. 1652 mortuus.
- XV. ANTONIVS MATTHAEI, filius Antonii Matthaei Icti Murgensis et Gröningensis, natus Herbörnae a. 1601. Academia Harderouicensis et praecipue nouiter fundatae academia Vltraiectensis per eum illustrata. Obiit 1656.
- XVI. ARNOLDVS VINNIVS, Monasterii Batauorum a. 1588 natus. Iuris Professor in Academia Lugdunensi 1636 constitutus, ibique vsque ad annum emortualem 1657 magno cum applausu iura docuit.

Adriani Beckerts a THIENEN Or. Funerbris in obitum Arnoldi Vinnii. Lugd. Bat. 1657. 4.

Abhandlung: von *Arnold Vinnius Leben und Schrifften* in den Beitr. zur iurist. gel. Hist. Vol. 2. P. 8. pag. 648 seqq.

XVII. IACOBVS MAESTERTIVS, Professor Lugdunensis ab a. 1639, anno 1658 vero mortuus.

XVIII. PAVLVS VOETIVS, Heusdae 1619 natus, a. 1654. Ultraiecti ordinariam iuris professionem obtinuit ibique 1667 naturae debitum reddidit.

XIX. CHRISTIANVS RUDENVRGIVS. Traiecti 1618 natales sortitus est, ibique in variis officiis vixit vsque ad finem vitae suae a. 1668.

XX. ABRAHAMVS A. WESEL seu WETZEL, ICtus Ultraiectinus a. 1680 mortuus.

XXI. IO. FRID. BOECKELMANN, Prof. Leidensis. Natus 1638, denatus vero a. 1681.

XXII. SIMON VON LEEWEN supremae curiae Hollandiae, Zelandiae Westfrisiaeque graphiarius. Natus est a. 1627. et a. 1682 mortuus.

XXIII. REGNERVS CYPRIANVS AB OOSTERGA, Frisius qui docuit Ultraiecti et a. 1687 mortuus.

XXIV. VLRICVS HVBER Frisius a. 1636 natus. Docuit Franqueracae et obiit a. 1694.

Caeterum adhuc notandum huc potius, quam ad ICtos Germanos, referendos esse *fratres* WESENBECCIOS Antwerpiae natos, et DOMINICVM ARVMAEVM Leouardiae 1579 natum, et Ienae vbi docuit 1627 defunctum. Quod vero speciatim WESENBECCIOS attinet, alter, MATTHIAS WESENBECCIVS ICtus Ienensis et Virebergensis, natus est 1531, denatus vero 1586: PETRVS WESENBECCIVS vero, qui ibidem, vt et Altorfi, docuit, nat. a. 1546 et a. 1603 mortuus est.

Ebregott Ioh. Aug. ZEITZ historische und genealogische Nachricht von dem aus Brabant im XVI Sec. nach Teutsch-

Teutschland gekommener Geschlecht dorer von Wesenbeck. Franckf. an der Oder 1751. 4.

Nic. Hier. GVDNLING von des Matth. Wesenbeccii Leben und Schriften. In Eius otii P. 3. q. 4.

Mich. RAYCHBAR de vita et obitu Matthiae Wesenbeccii. Witteb 1687.

Vita Petri Wesenbeccii in ZEIDLERI Vitae Prof. Iur. Altdorffinorum num. VII.

§. 160.

Superfunt ICti *Germani* huius seculi, qui numero vincunt reliquos. Potiores vt recensẽam, pro instituti ratione, sequentes hic notandi sunt:

I. HARTMANNVS PISTORIS, Lipsiensis, frater Modestini Pistoris (§. 154. num. IV.), curiae prouincialis assessor et consiliarius intimus Saxonicus, a. 1601 mortuus.

II. HENRICVS CAMERARIVS, Professor in Alma academia Rostochiensis, Ducum Lüneburgensium et Pomeraniae Consiliarius a. 1601 defunctus.

Orationes memoriae Henr. Camerarii viri optimi &c. scriptae, altera a Christ. STURCIO, altera a Martina BRASCHIO. Rostochii 1601. 4.

Valentini SCHACHTII Pr. in funere Henr. Camerarii &c. publice propositum. Vid. WITTEN l. c. p. 6 seqq.

III. HVBERTVS f. OBERTVS GIPHANIUS, natus a. 1534, Antecessor Altdorffinus et Ingolstadtensis, ac denique Imperatori a Consiliis, mortuus a. 1604.

Vita Huberti Giphanii apud ZEIDLERYM l. c. num. III.

IV. IO. ZANGER, Antec. Wittenbergenfis, natus Brunswigae 1557 et denatus 1607.

Christ. L. B. de SENCKENBERG Praefatio: de vita Zangeri praemissa suae editioni Tract. Zangeri de exceptionibus.

V. HIERONYMVS TREVTLER, Silesius, Fisci regii per vtramque Lusatiam aduocatus. Obiit a. 1607.

VI. TOBIAS PAVERMEISTER. Patriam habuit Cochstadium natus a. 1553. Docuit per aliquod tempus Friburgi, postea Syndicus capituli ecclesiae cathedralis Halberstadiensis constitutus. Vitam peregit a. 1608.

VII. VALENTINVS FOERSTER, natus Wittebergae 1530. In Marpurgensi, Heidelbergensi et Helmstadiensis academia Antecessoris munere functus, a. 1608 in alteram patriam migravit.

— *Vita Valentini Försteri eius Tr. de iurisdictione praefixa.*

VIII. PETRVS DENAEISVS, natus Argentorati 1561, Consiliarius Palatinus et Assessor camerae imperialis. Obiit a. 1610.

IX. ANTONIVS HERING, Burhauensis, Comiti Oldenburgico a. consilius. Obiit 1610.

X. IO. GODDAEVS, Suertensis Westphalus, Antecessor Marpurgensis, a. 1610 mortuus.

XI. IO. KOEPPEN Senior a. 1560 Professor iuris in Academia Francofurtana constitutus, post ab Electore Brandenburgico in secretiorem consiliarium cooptatus. Obiit 1611.

XII. PAVL. MATT. WEHNER, natus a. 1612 Coburgi, practicus celeberrimus a. 1612 defunctus.

VERONI FRANCKENS *Leben des berühmten Wehneri beschrieben von M. Christoph Ernsten.* Nurnb. 1735. 8.

XIII. GEOR-

XIII. GEORGIVS OBRECHT Argentini a. 1547 natus, et a. 1575 ibi Professor constitutus. E vita discessit a. 1612.

Parentalia facta Dn. Georgio Obrechtio &c. a. 1612 defuncto. Argentorati 1612. 4.

XIV. CONRADVS RITTERSHVSIVS, Antecessor Altdorfinus et reipublicae Norimbergensis Consiliarius. Brunsvici a. 1560 natus, et a. 1613 denatus.

Lesus suae Oratio parentalis cum magnae matri omnium terrae mandaretur Exc. et Cl. vir Dn. Conradus Rittershusius &c. a. 1613 scripta a Caspare PANSA, Phil. et L. V. D. Reip. Norimb. Aduocato. Norimb. 1614. 4.

Christ. Ad. WENZELICK Oratio parentalis in memoriam C. Rittershusii. Altd. 1613. 4.

Vita Contr. Rittershusii descripta a Georgio Rittershusiq. Vid. WITTEN l. c. p. 11.

Vita Conradi Rittershusii apud ZEIDLERV M. l. c. num. VIII.

XV. MARQVARTVS FREHERVS Augustanus, natus a. 1585. Consiliarius Palatinus, et dein Professor Codicis Heidelbergensis, tandem Tribunalis Heidelbergensis Propraefes. Obiit a. 1614.

Io. Henr. Dorn. GOESSE de vita scriptisque Freheri in Praef. praemissa Freheri Comm. de secretis iudicis olim in Westphalia usitatis. Ratisbonae 1762. 4.

XVI. ARNOLDVS DE REYGER. Lucem adspexit a. 1559. Docuit Ienae a. 1596, postea Consiliarius intimus et Procancellarius Brandenburgicus factus. Mors eum oppressit 1615.

XVII. PETRVS FRIDERVS, a patria vulgo *Mindanus* dictus. Gieslae docuit et a. 1616 decessit.

XVIII. GODOFREDVS ANTONIVS Consiliarius Hassiacus et in Academia Giessena Cancellarius Professorque Iuris primarius. Natus est a. 1571 in Westphalia, et denatus a. 1618.

Theod. REINKINGK Or. parent. in excessum Godof. Antonii &c. a. 1618 publice habita. Vid. WITTEN l. c. p. 43.

XIX. OSWALDVS HILLIGER Professor iuris Ienensis a. 1619 mortuus.

XX. IO. DAVHT Antecessor Wittenbergensis a. 1621 coelorum choris associatus.

XXI. ANDREAS KNICHEN, Cancellarius Saxonicus et postea Anhaltinus Seruestanus, Ascherslebiae natus. Vixit ab a. 1560 vsque ad a. 1621.

XXII. IOACH. STEPHANI Antecessor Gryphiswaldensis, Pyritzii in Pomerania natus, a. 1623 denatus.

Progr. Acad. Gryphiswaldensis ad Eius Exequias. Vid. apud WITTEN p. 89.

XXIII. ERNESTVS COTHMANN Lemgouienfis a. 1557 natus. Fuit Cancellarius Megapolitanus et Antecessor Rostochiensis a. 1624 mortuus.

BODOKII Fata posthumna Ern. Coshmanni. Rost. 1645. 4.

Io. SIMONII Or. in recordationem Ern. Coshmanni. Rost. 1624. 4.

Progr. Funebre Academiae Rostochiensis. Vid. apud WITTE l. c. p. 94.

XXIV. HENRICVS A ROSENTHAL, Basileae a. 1588 I. V. D. creatus. Vixit adhuc a. 1624, annus mortis vero ignoratur.

XXV. 10

XXV. IO. GEORG. BESOLDVS ICTus Tubingensis natus 1580 et a. 1625 mortuus. De fratre eius Christophoro Besoldo vid. num. XXXVIII.

IVGLER l. c. num. VIII.

XXVI. MARTINVS RÜMELINVS. Docuit Tubingae, ibique a. 1626 decessit,

XXVII. BARTHOLOMAEVS REVSNER, Wratislaviae a. 1565. natus. Docuit Wittenbergae ibique hanc vitam reliquit 1629.

Progr. Funebre Academiae Wittebergensis. Vid. apud WITTEN l. c. p. 137.

XXVIII. FRIDERICVS PRÜCKMANN a. 1562 Franckofurti ad Oderam natus. Consiliarius intimus et Cancellarius Brandenburgicus. Ex hac vita migravit 1630.

XXIX. HELFRIC. VLR. HVNNIVS Antecessor Giffensis et postea Procancellarius Marpurgensis. Obiit 1630.

XXX. IO. KOEPPEN, filius supra num. XI. memorati ICTi eiusdem nominis. Franckofurti ad Viadrum natus et Antecessor constitutus. Mors eum oppressit 1630 in dignitate Consilarii Brandenburgici et Praesidis Consistorii.

XXXI. HENR. BOGERVS ICTus Tubingensis natus 1561, de-natus 1630.

XXXII. RVTGER RVLANTVS, natus Aquisgrani 1598 Aduo-catus camerae imperialis, mortuus 1630.

XXXIII. HERMANNVS VVLTEIVS. Lucem adspexit a. 1555. decuit Marpurgi ibique decessit 1634.

Io. Phil. KVCHELBECKER Vita Hermanni Vulteil. Gief-fae. 1738. 8.

XXXIV. HENR. NEBELKRAE, Francoberga Hassus, Anteces-sor Giffensis a. 1635. Wetzlariae mortuus.

H 5

XXXV.

XXXV. REINERVS BACHOVIVS *ab Echt* professor iuris Heidelbergensis, deinde Argentoratensis a. 1635 mortuus.

Nic. Hier. GVDLING in Otiis. P. I.

XXXVI. CASPAR BITSCHIVS Hagenouiae in Alsatia natus a. 1579, Antecessor Argentoratensis, a. 1636 viuere desinit.

Io Ott. TABORIS Memoria coniunctissimi ICTorum paris Caspari Bitschii et Georgii Dav. Locomari vna oratione repraesentati 1637. Vid WITTEN l. c. p. 171.

XXXVII. CHRISTOPHORVS LEHMANNVS Syndicus Spirensis n. circa a. 1568 denatus 1638.

Erb. Cbrist. BAVERS Leben des berühmten Christoph Lehmanns. Franckf. 1756.

XXXVIII. CHRISTOPHORVS BESOLDVS, natus Tubingae a. 1577, ibi et Ingolstadii docuit, postea Consiliarius Imperatoris. Obiit 1638.

IVGLER l. c. num. VII.

XXXIX. MATTHIAS BÉRLICHIVS Thuringus, qui Lipsiae praxin iuridicam exercuit et a. 1638 decessit.

XL. IO. HARPRECHT Wallenhemio Wirtenbergicus, primus clarus ICTus ex gente Harprechtiana. Natus est a. 1560, fuitque Duci Wirtenbergiae a Consiliis et professor iuris in academia Tubingensi. Vitae cursum a. 1639 absoluit.

Thomae LANSII Io. Harprechtus Antecessor in Academia Tubingensi suprema laudatione celebratus a. 1639. Vid. WITTEN l. c. p. 224.

XLI. IOAN. STRAÛCHIVS natus Wittebergae 1588, ibique iura docuit. Mortem cum vita commutauit 1639,

Progr. Funerale in obitum Io. Strauchii. Vid apud WITTEN l. c. p. 212.

XLII. PR-

XLII. PETRVS THEODORICVS natus 1580, professor iuris lenensis ab 1608 vsque ad a. 1640, qui fuit vltimus vitae suae.

XLIII. ILLICO VMMIVS, Frisius, Consiliarius Oldenburgicus, natus 1581, denatus 1643.

XLIV. SIGISMVNDVS FINCKELTHAVS ICtus Lipsiensis ibique v. riis muneribus functus. Obiit 1644.

XLV. GODOFR. FIBIGIVS Wratislaviensis, qui docuit Ienae et a. 1646 mortuus.

XLVI. HENN. RENNEMANN Hildesiae natus, ab a. 1567 vsque ad a. 1646 vixit, docuit Erfordiae.

Vita Rennemanni EIVS iurisprudentiae Rom. Germ. prae. fixa.

XLVII. FRID. LINDEBROGIVS Hamburgensis, qui in patria triturae forensi operam dedit, et a. 1647 lucis vsura priuatus.

XLVIII. FRANCISCVS STYPMANNVS ICtus Gryphiswaldensis a. 1650 mortuus.

Or. in mortem Stypmanni scripta a. Io. POMERESCHIO. Vid. WITTEN l. c. p. 256.

XLIX. HIERONYMVS RAVCHEAR natus 1576. Onolsbaci. Postquam Basileae in Doctorem promotus Consiliarius Brandenburgicus factus et 1652 decessit.

L. IO. GRYPHIANDER Oldenburgicus, I. V. Doctor et Prof. Hist. atque Poeseos Ienensis. Obiit 1652.

LI. IO. STYCKIVS in ducatu Hanouerano a. 1587 natus. Munere Professorio in Academia Iulia functus, postea Ducatus Bremensis et Verdenensis Cancellarius factus. Obiit a. 1653.

LII 10.

LII. IO. IAC. SPEIDELVS Ictus Tubingensis, qui floruit hoc tempore.

LIII. CASPAR KLOCKIVS, natus Susati a. 1583, Consiliarius Brunsvicensis, mortuus 1655.

LIV. ANDREAS KOHL Marchicus, Vicecancellarius Brandenburgicus, a. 1655 obdormiuit.

LV. IO. MEHLBOMIVS Hanouerae a. 1611 natus. Professor Helmstadiensis, mortali hac vita pertunctus a. 1656.

LVI. HIERONYMVS BRÜCKNER, natus Erfordiae 1614, vnus ex varijs Brückneris qui inter Ictos inclaruerunt. Patrem veneratur Hieronymum Brüknerum, prout etiam filium eiusdem nominis habuit. Hic itaque dicendus Hieronymus filius, isque est qui fuit consiliarius Gothanus a. 1656 mortuus.

LVII. CASPAR BECCIVS Professor iuris Argentoratensis, natione Lusatus. Obiit 1657.

LVIII. IVSTVS SINGOLD, cognomento schütz, Prof. Marpurgensis et Cancellarius Hassiacus, a. 1657 mortuus.

LIX. IOANNES HERING, Natus Oldenburgi a. 1599. Antonii de quo supra num. IX filius. Fuit syndicus capituli Bremensis et Verdenensis, nec non Consiliarius Oldenburgicus, tandem Hanouerae a. 1558 mortuus.

LX. CASPAR MANZIVS, natus 1606. Docuit Ingolstadii, posthaec Cancellarius Palatinus fuit. Vixit adhuc 1659.

LXI. GEORGIVS FRANTZKIVS, Silesius a. 1594 natus. Comiti Schwarzburgico a Consilijs et in aula Gothana cancellarius. Mortem cum vita commutauit 1659.

Io. Henr. ACKERI Vita et fata Georgii Frantzki. Lipsi. 1714. 8.

Mart. HANCKII Panegyricus Georgio Frantzkiio scriptus.
Vid. WITTE l. c. p. 331.

LXII. ERAS

LXII. ERASMVVS VNGEPAVER Professör iuris Ienensis et Altor-
finus, Numburgi natus et 1659 denatus.

LXIII. WILHELMVS LVDWELL, Lucem adspexit a. 1589 El-
bingae in Prussia. Docuit in academiä Altdorfina et lucis
usura frui desit a. 1663.

Progr. Funebre Academiae Altdorfinae. Vid. apud WIT-
TEN l. c. p. 388.

LXIV. THEODORVS REINKINGIVS, natus in Curlandia 1590
eius familiae origo vero ex Westphalia est. Docuit pri-
mum Giessae, ex post Cancellarius Megapolitanus tan-
demque Holfaticus factus, a. 1664 pie defunctus.

*Balth. AREND Laudatio funebris memoriae et honori Theod.
Reinking &c. in solenni Panegyri Argentorati habito.*
Vid. WITTEN l. c. p. 497.

LXV. HENR. RINNIVS in ducatu Guelpherbytano a. 1610
in lucem editus, in Academia Iulia professoris munere
functus a. 1665 placide obdormiuit.

XXVI. IOANNES LIMNAEVS Ienae 1592 natus, Consiliarius
intimus Anspachiensis denatus a. 1665.

*Io. Sigism. STREBELS Leben und Schriften des ehemaligen
berühmten Staatslehrers Io. Limmaei; in den Allerneue-
sten Nachrichten von iurist. Büchern &c. Vol. 2. p. 9.*

LXVII. IO. IAC. WISSENBACHIVS Nassouius. Docuit Hei-
delbergae et Francuerae, viuere vero desit 1665.

LXVIII. BENEDICTVS CARPZOVIVS. Inter reliquos ICTos ex
gente Carpzouiana hic praecipue norandus. Pater eius-
dem nominis fuit Prof. iuris Wittebergenfis, inter cuius
quinque filios hic potissimum innoruit. Natus est
Wittebergae a. 1595, Lipsiae et Dresdae vixit et va-
ria officia in iudiciis Saxonis et collegiis iuridicis
Lip-

Lipfienfibus fucceffive gefit, tandemque a. 1666 obdormiuit.

Progr. Funebre Academiae Lipfienfis. Vid. apud WITTEN L. c. p. 458.

ANONYMI Tr. fub Tit. *Diffenfus fummorum Iurisprudentiae Antiftitum Brunnemanni et Carpzouii aliorumque ICTorum Saxon. in nobiliffimis iuris privati materiis.* Frf. et Lipf. 1704. 4.

Frid. Bened. CARPZOVII Vindiciae Carpzouianae f. opiniones B. Carpzouii a diffenfu modernorum ICTorum vindicatae. Witeb. 1736.

LXIX. HENRICVS HAHN Hildesheimii 1617 natus. Professor iuris Helmftadienfis, anno 1668 mortuus.

Progr. Funebre Academiae Helmftadienfis vid. apud WITTEN L. c. p. 469 feqq.

LXX. AMADAEVS ECKHOLDT. Antecessor Lipfienfis, qui lucis vifura Welfii, quod eft Austriae oppidum, a. 1623 frui coepit, et a. 1668 ea frui defuit.

LXXI. IO. MARQVARDVS, Lubecenfis, in patria Confulis munere functus. Obiit a. 1668.

LXXII. FRID. BRUMMER, L.V. Candidatus Lipfienfis a. 1642 natus, in ipfo iuuentutis flore extinctus a. 1668.

LXXIII. DAVID MEVIUS, natus Gryphiswaldiae, Professor in patria, pofthaec Propraefes fupremi prouocationum tribunalis Pomeranici Wifmariae. Obiit a. 1670.

Progr. Funebre academiae Gryphicae. Vid. WITTEN L. c. p. 495.

Praefatio nouae editioni Decisionum de a. 1740 a Iust. Henr. Boehmero praemiffa.

Aug. de BALTHASAR Monumentum memoriae Dav. Meuii. Wismar 1770. 4

LXXIV.

LXXIV. QVIRINVS SCHACHER, Professor Lipsienfis, natus 1597, denatus 1670.

LXXV. IO. BRVNNEMANNVS natus Coloniae ad Spream a. 1608. Antecessor Francofurtensis ad Oderam a. 1672 mortuus.

LXXVI. IO. HENR. BOEGLERVS, Antecessor Argentoratensis, qui lucem vidit 1611 et decessit 1672.

LXXVII. CHRIST. PHILIPPVS RICHTER, natione Francus, docuit Ienae, ibique 1673 mortuus.

LXXVIII. CHRISTOPH. BLVMLACHER, Salisburgi natus et in Professore promptus a. 1674 mortuus.

LXXIX. LVDOV. ENGEL, natus in Austria, Antecessor Salisburgensis, qui ibi 1674 placide obdormiuit.

LXXX. IO. PHILIPPI, Silesius nat. 1607, docuit priuatim Lipsiae ibique rei forensi operam dedit. Obiit 1674.

LXXXI. WOLFG. ADAM LAVTERBACH, Antecessor Tubingensis, consiliarius intimus Wirtembergicus, et senatus ecclesiastici Director. Vitam finiuit 1674.

Praefatio Collegio Lauterbachiano praemissa.

MAGNI HESENTHALERI *Effigies Lauterbachii s. virtutum structura ex Wolfg. Adami Lauterbachii vita et obitu praesentata.* Stuttgartiae 1681 fol.

LXXXII. IO. OTTO TABOR, natus Budissae 1604. Professor Argentoratensis, dein Cancellarius Megapolitanus, et tandem Professor Giessensis. A. 1674 Francofurti mortalitatis legem expleuit.

Io. Lud. PRASHII Musaeum V. Cl. Io. Ottonis Taboris, Ratisbonae 1675. 4. Vid. HYDER l. c. p. 339.

LXXXIII.

- LXXXIII. BENIAMIN LEVBER, I. V. D. Procurator cameræ in Lufatia, a. 1675 mortem cum vita commutavit.
- LXXXIV. IVST. GEORG. SCHÖTTEL natus Einbeckæ, Confiliarius Guelpherbitanus, 1676 mortuus.
- LXXXV. ERNEST. FRID. SCHRÖTER, Antecessor Ienenfis, natus etiam Ienæ a. 1621 et ibi denatus 1676.
- LXXXVI. NICOLAUS MYLER ab EHRENBACH, Confiliarius Wirtenbergicus a. 1677 mortuus.
- LXXXVII. DAN. CLASENIVS, ICtus Helmstadiensis, natus Luneburgi 1622, denatus 1678.
- LXXXVIII. IOAN. STRAUCHIVS, Vitæ huius vfuram coepit Coldici Misnicorum a. 1612, docuit Ienæ et Gießlæ, et obiit 1680.
- Laur. HAMBERGERI vita Io. Strauchii. Vid. eius Opuscula p. 433 seqq,*
- Nic. Hier. GÜNDLING kleine teutsche Schriften p. 314.*
- LXXXIX. HERMANNVS HERMES, natus Coloniae, ibi vt et in academia Salisburgensi docuit, et a. 1680 vitam deposuit.
- XC. GEORG. TOBIAS SCHWENDENDORFER. Norimbergæ a. 1597 natus, docuit Lipsiæ ibique 1681 decessit.
- XCI. HERMANNVS CONRINGIVS, satis notus Polyhistor et Professor Medicinæ Helmstadiensis. Natus est in Frisia orientali a. 1606, denatus vero a. 1681.
- XCII. IAC. BLYM, Bremenfis, Aduocatus cameræ imperialis, a. 1681 defunctus.
- XCIII. IO. VOLKM. BECKMANN, natus Fidelhusæ in Thuringia 1624. Docuit Ienæ. Beata eius analysis facta 1689.

XCIV.

XCIV. CASPAR ZIEGLER, Lipsiensis, a. 1621 natus. Doctrina sua academiam Wittebergensem illustrauit, ibique animam efflauit a. 1690. A patre suo eiusdem nominis distinguendus.

Abhandlung von Caspar Zieglers Leben und Schriften, in den Hall. Beitr. zu der iurist. gel. Hist. Vol. I. P. 3. P. 483 - 520.

XCv. ERICVS MAVRITIVS, Izehoa Holsatus, natus 1631. Docuit Heidelbergae, Tubingae et Kilonii. Tandem Assessor camerae imperialis factus. Obiit a. 1691.

XCVI. GEORG. ADAM STRVV, Magdeburgi a. 1619 vitae theatrum ingressus. Antecessor Ienensis. Obdormiuit a. 1692.

Burc. Gotth. STRVVI Vita Georgii Adami Struuii. Ien. 1705. 8.

XCvII. HIERONYMVS BRÜCKNER, Hieronymi Brückneri (vid. num. LV.) filius et Hieronymi nepos, natus 1639, eisdem Consiliarius Gothanus, antea Meinungenfis. Obiit 1693.

XCvIII. IO. DECKHER, Aduocatus et Procurator camerae imperialis, qui a. 1694 viuere desit.

XCIX. PETRVS MÜLLER, Nordhusae a. 1640 natus. Antecessor Ienensis et demum Cancellarius Geranus. Huic mundo valedixit a. 1696.

C. HENR. LINCKIUS, Antecessor Altorfinus, natus a. 1642 et denatus 1696.

CI. IOAN. GEORG. KVLPISTUS, natus 1652. Docuit in academia Argentoratensi, postea Ducis Wirtenbergici Consiliarius, et a S. Caes. Maiestate in numerum Consiliariorum

riorum imperii aulicorum cooptatus est. Mortalitatē crepius est a. 1690.

IVGLER l. c. num. I.

CII. VLDER. ab EYBEN, Norda Frisius orientalis, natus a. 1629. Docuit in academia Giffena et Helmstadiensis, tandemque Assessor camerae imperialis factus. Viuere desit a. 1699.

CIII. GEORGIVS HENR. BRÜCKNER, Hieronymi Brückneri de quo num. LV filius, eius qui num. XCI. notatus frater, Professor Erfordiensis, a. 1700 defunctus.

CIV. ANDREAS WEGE, Consiliarius Stolbergicus.

CV. IOACH. CHRIST. COCH, Tribunalis Wismariensis assessor.

CVI. GE. PFANKVCH, Ducis Neoburgici et Comitū Wertheimensis Consiliarius.

T I T. III.

DE

ICTIS SEC XVIII IAM DEMORTVIS.

Chronologisches Verzeichniss der Rechtsgelehrten des XVIII. Jahrhunderts in den Hall. Beitr. zur iurist. gel. Hist. Vol. II. Part. VI. p. 269 seqq. et P. VII. p. 397 seqq. nec non P. VIII. p. 585 seqq.

Erste Fortsetzung dieser Abhandlung Vol. III. P. X. p. 381 seqq.

Zweite Fortsetzung derselben l. c. P. XII. p. 779 seqq.

§. 161.

§. 161.

Inter ICtos Sec. XVIII. qui relicta hac vita nunc
 uoluerunt chōris adsociati, praesertim Belgae et Germa-
 ni notandi; licet nec desint aliarum Gentium ICTi, qui
 nominis celebritatem sunt consequuti. Sigillatim ita-
 que de ICTis *Belgis, Germanis et reliquarum gentium*
 huius seculi agendum.

§. 162.

ICTos *Belgas* quod attinet, in hoc in quo uiuimus
 seculo floruerunt inter eos et hic notandi sunt:

I. IOAN. A SOMMERN, natus Traiecti 1634, variis honori-
 bus et muneribus in patria functus est, et tandem obiit
 a. 1706.

II. ANTONIVS MATTHAEI, filius Antonii Matthaei de quo
 supra §. 159. num. XIV. In lucem editus est a. 1635,
 docuitque Vltraiecti et Leidae, ibique diem supremum
 obiit a. 1710.

III. LVCAS VAN DE POLL Traiectinus, qui docuit in patria
 usque ad finem vitae a. 1713.

IV. IOAN. VOETIVS itidem Traiectinus. Docuit Franec-
 querae, in patria, ut et in academia Leidensi, ubi mor-
 tuus est a. 1714.

V. GVILIELMVS BESTIVS, Amersfortiae natus, in academiam
 Harderouicensem euocatus post triennium ibi in flore
 aetatis a. 1715 obiit.

VI. GERARDVS NOODT, Nouiomago - Gelrus, natus 1647.
 Docuit in patria, Franquerae, Traiecti et Leidae, ubi
 a. 1725 vitam finiuit.

VII. ZEGER BERNH. VAN ESPEN, natus Louaniae 1646 et
1728 denatus.

VIII. IOAN. A MVYDEN, Traiecto natalis debet a. 1652 na-
tus. Docuit in patria et obiit a. 1729.

IX. CORNELIVS VAN ECK, Arenaco-Gelrus. Professoris mu-
nere functus in Academia Frisiaca et Ultraiectina. Mor-
tuus est a. 1732.

Abhandlung: von des Cornelius van Eck Leben und Schrif-
ten, in den Hall. Beitr. zur iurist. gel. Hist. Vol. I
P. 2: p. 335-376.

X. BALTHASAR BRANCHV. Vixit adhuc Leidae a. 1722 et
circa hoc tempus decessisse videtur.

XI. ZACHARIAS HVBER, filius Vlrici Huberi de quo §. 159.
num. XXIV. Natus est a. 1669 Franquerae vbi etiam
docuit, et a. 1732 vitam cum morte commutauit.

XII. ANTONIVS SCHVLTING, natus 1658 Neowagi. Docuit
Harderouici, Franquerae et Leidae, donec a. 1734
mortuus.

Gottl. Aug. IENICHEN *Vita Antonii Schulting* in conti-
nuatione notitiae auctorum iuridicorum Beyerii pag.
164-168.

XIII. HENRICVS BRENCMANN. Vixit Culemburgi, a. 1736
ad meliorem vitam euocatus.

Georg. Christ. GEBAYER *narratio de Henrico Brenkmanno*
&c. Goett, 1764. 4.

XIV IO. ORTWINVS WESTENBERG. Lucem adspexit Neohu-
fii in Comitatu Bentheimensi, et iura professus est Steia-
furti, Harderouici, Franquerae tandemque Leidae, ibi-
que a. 1737 vitam finivit.

Io. Conr. RÜCKER Or. de vita et obitu Io. Ortio. Westenbergii, annexa eius Diff. de ciuili et naturali temporis computatione in iure.

XV. GEORG. d'ARNAVD, natus 1711. Franequerac a. 1735. Iurisprudentiae Praeceptor constitutus, et a. 1739 Professor ordinarius. Viuere desit a. 1740.

XVI. CORNELIVS VAN BYNCKERSHOECK, Tribunalis supremi quod Hagae comitum degit, praefes. Obiit 1743.

Vita eius in Praef. quam VICAT nouae editioni Operum eius de a. 1761 praemisit.

IVGLER l. c. num. II.

XVII. ABRAH. WIELING, Antecessor Franequeranus et postea Traiectinus a. 1745 mortuus.

XVIII. IO. IAC. VITRIARIVS qui Heidelbergae, nec non Vltraiecti et Leydae docuit. Obiit 1745.

XIX. IOAN. VAN DE WATER, Graphiarius curiae Traiectinae a. 1688 natus.

XX. PETRVS WESSELING Prof. iur. nat. et iur. publ. in academia Vltraiectina natus 1692 den. 1764.

XXI. GERLACHVS SCHELTINGA Docuit Lugd. Bat. ab a. 1738 et viuere desit a. 1765.

XXII. GERH. MEERMANN Syndicus Rotterdamentis. Natus 1722 et den. 1772.

§. 163.

Sequuntur ICti *Germani* qui in hoc seculo ad meliorem vitam abierunt. Non paruus datur eorum numerus, ex quibus praesertim, qui sequuntur, notandi sunt:

I. IOAN. SIBRAND, Rostochiensis, vbi etiam docuit et a. 1701 decessit.

II. VLRICVS OBRECHT, Antecessor Argentoratensis, posthaec Praetor Regius a. 1701 mortuus.

III. AHASVERVS FRITSCH, Cancellarius Schwartzburgicus, qui vsque ad a. 1701 vitam perduxit.

Ahasueri FRITSCHII scripta varia tam sacra, quam politica haecenus edita. Ratisbonae 1686. 4.

IV. IOAN. WOLG. TEXFOR. Docuit Altorfii et Heidelbergae. Postea Syndicus Francofurtensis. Ad meliorem vitam abiit a. 1701.

V. GOTTFR. FERDINAND. DE BYRISCH Silesius. Vixit Brigae, Viennae et Coloniae in quo ultimo loco a. 1701 decessit.

VI. IOAN. GOTH. DE BOECKELEN, ICtus Helmstadiensis, qui a. 1702 e vita migravit.

VII. FRID. NITZSCHE, Giessae Professoris munere functus et academiae Cancellarius factus. Obiit 1702.

VIII. FRANCISCVS FRID. L. B. AB ANDLERN, Consiliarius Imperialis aulicus a. 1703 mortuus.

Henr. Christ. L. B. a SENCKENBERG Praefatio Andleri iurisprudentiae qua publicae, qua priuatae praemissa.

IX. IOAN.

IX. IOAN. CHRISTOPH. HEROLD, Scabinus, Consul et Iudex montanus Hallensis a. 1704 mortuus.

X. IOH. SCHVLTZ, A SZVLECKI. Docuit primum Gedani postea Francofurti ad Viadrum Antecessoris munere functus. Obiit 1704.

XI. IOAN. SCHILTERVS, Pegauiensis Misnicus, a. 1732 natus. Vixit Ienae per aliquot tempus vbi in I. V. D. promotus. Postea Professor Argentoratensis factus. Mortem cum vita commutauit a. 1705.

Commentatio posthuma de vita et obitu Ioan. Schilteri &c.
Argent 1711 fol.

Io. Schilteri Leben und Schriften durch Nic. Hier. Gundling, in Huius kleinen teutschen Schriften vnd Anmerkungen p. 321 - 388.

XII. BARTHOL. LEONH. SCHWENDENDÖRFER, Professor iuris Lipsiensis, vbi 1631 natus et a. 1705 denatus.

XIII. GEORGIVS ENGELBRECHT Senior, Ictus Helmstadiensis, natus Hildesiae. Obiit 1705.

XIV. IOAN. CHRISTOPH. WAGENSEIL. Professor iuris publici et historiarum Altorfinus, qui a. 1705 naturae debitum soluit.

XV. GODOFR. STRAVSS, Ictus Wittebergenis, ibi a. 1643 natus et a. 1706 denatus.

XVI. ADAM CORTREIUS, Syndicus Halensis et postea Magdeburgensis.

Vita Cortreii Tom. III. Eius Corporis iuris publici praemissa.

XVII. IO. FRID. RHETIVS, Marchicus. Docuit Francofurti ad Oderam, postea vero supremus Minister status Brandenburgicus factus. Obiit 1706.

XVIII. IO. EISENHARDT, ICTus Helmstadiensis, a. 1707 mortuus.

XIX. IOAN. DAV. THOENICKER, vixit Chemnitzii ibique iudicis et consulis munere functus, et a. 1708 mortuus.

XX. IAC. BORNIVS Lipsiensis, variis splendidis muneribus in patria praesertim Ordinarii Facultatis iuridicae munere functus, ibi a. 1709 decessit.

XXI. PETRVS. TORNOVIUS, ICTus Megapolitanus. Vixit Güstrouiae ibique viuere desit a. 1710.

XXII. SAMVEL STRYKIVS, Marchicus. Docuit Francofurti ad Viadrum, Vittebergae et Halae. Viuere desit a. 1710.

XXIII. IO. NIC. HERTIVS, ICTus Giessensis et academiae cancellarius. Natus est a. 1676, a. 1710 denatus.

*Ioan. Frid. HOMBERGK ZV VACH Praefatio opusculis Her-
tianiis praemissa.*

XXIV. IOAN. WERLHOFF, ICTus Helmstadiensis, qui ab a. 1660 vsque ad a. 1711 vixit.

XXV. IOACH. HOPPE. Professor iuris in Athaeneo Gedanensi. Obiit 1712.

XXVI. ADRIAN BEIER, Ienae 1634 natus, ibique Professor iuris constitutus. Viuendi finem fecit a. 1712.

XXVII. Q. SEPT. FLOR. RIVINVS, Lipsiensis, ibique Scabinus et Consul. Obiit a. 1713.

XXVIII. HENR. SAM. ECKHOLT Gerae natus 1653. Gymnasii patrii Inspector et Professor iuris, a. 1713 mortuus.

XXIX. GOTTL. GERARD. TITIVS, ICTus Lipsiensis, Nordhufae a. 1661 natus et Lipsiae a. 1714 denatus.

Götl.

Gottl. Gerb. Titii Glaubensbekänntnis und Lebenslauf, wie solches eigenbändig von ihm aufgesetzt und nach seinem Tode unter seinen Schriften gefunden worden. Leipz. 1744. 8.

Otto Lud. ab EICHMANN *Diatriba qua Gottlib. Ger. Titium defendit. Halae 1753. 4.*

Praefatio Disput. Titii iunctim editis praemissa.

XXX. ANDREAS HOMBORG Helmstadii, vbi etiam docuit, a. 1655 natus est, et a. 1714 ad meliorem vitam abiit.

XXXI. GEORG. BEYER, Ictus Vittebergensis, qui a. 1665 Lipsiae natus et vsque ad a. 1714 vixit.

IVGLER I. c. num. XII.

XXXII. FERD. CHRIST. HARPRECHT, natus Tubingae a. 1650 in patria docuit et ibidem mortuus est a. 1714.

XXXIII. IOAN. GAR. NAEVIUS Ictus Wittenbergensis a. 1714 mortuus.

XXXIV. IO. SAM. STRYKIVS, Samuelis de quo num. XXII. filius, iridem Antecessor Hallensis. Natus est a. 1668, denatus vero 1715.

XXXV. ALEXANDER ARNOLD FAGENSTECHER, Benthemius patria, natus 1659, iura docuit Steinfurti, Duisburgi et Gröningae. Obiit 1716.

XXXVI. LVDOV. GÜNTHER MARTINI, Consiliarius Stolbergicus et Cancellariae Director, nec non senatus ecclesiastici Praeses, a. 1718 mortuus.

XXXVII. CASPAR. HENR. HORNIVS, Ictus Virebergensis, natus a. 1657, denatus vero a. 1718.

XXXVIII. ANDREAS ÖCKEL, Consul et Scabinus Hallensis, ibidem natus 1690 et denatus 1718.

XXXIX. LAVR. ANDR. HAMMERGER, natus Opoldisbaci 1690. Iura priuatum docuit Ienae, in patria deinde Consiliarius de litibus expediendis factus. a. 1718 mortuus.

Praefatio ab ESTORR, opusculis eius praemissa.

XL. EPHRAIM GERHARD, Silesius. A. 1680 lucis vsura frui coepit. Docuit iura extra ordinem in academia Altorfina et a. 1718 decessit.

XLI. IOAN. GOEDDEVS ICtus Marpurgenfis, natus 1651, denatus vero 1719.

XLII. AVG. HOFMANN, variorum Principum Imperii Consiliarius. Natus est Halae a. 1651, Francofurti ad Moenum vero denatus a. 1719.

XLIII. HENR. DE COCCEII, Bremensis a. 1644 natus. Docuit Heidelbergae, Traiecti ad Rhenum et Francofurti ad Oderam. Vitam finiuit a. 1719.

Vita Henrici de Cocceii in qua fata eiusdem succincte enarrantur, motae controuersiae ordine recensentur, singulaeque scripta exacte exumerantur, Lemgouiae 1722. 4.

Henr. BROCKS Carmen heroicum vitam Henric de Cocceii exponens. 4.

XLIV. IOAN. IOACH. SCHOEPPER, Quedlinburgensis a. 1661 natus. Docuit Francofurti et Rostochii, et a. 1619 ex hac vita migravit.

XLV. PETRVS DE MASCOV ICtus Gryphicus ibi natus 1634, et denatus 1718.

XLVI. BERNH. LVD MOLLENBECCIUS ET IOHAN. HENR. MOLLENBECCIUS, duo fratres qui in academia Gissena iura docuerunt et 1720 naturae debitum reddiderunt.

XLVII.

XLVII. IOAN. CHRISTOPH. SCHACHER ICTus Lipsiensis, qui a. 1720 decessit.

XLVIII. CHRISTOPH. DE CLINGENSPERG ICTus Ingolstadiensis, natus in Bauaria a. 1651, denatus vero a. 1720.

XLIX. GÖTTFRID. BOENIGK, Lipsiensis a. 1651 natus Halae priuatim docuit et rei forensi operam dedit, vsque ad vitae finem a. 1720.

L. HENRICVS BODINVS, natus a. 1652 Rinteliae, vbi etiam docuit, donec Academiam Hallensem euocatus. Obiit 1720.

LI. GERH. DE MASTRICHT, ICTus Duisburgensis, postea Syndicus Bremensis, in quo officio a. 1721 defunctus.

LII. IOAN. PHIL. DATTIVS, Eslincae a. 1654 natus. In patria variis muneribus functus et postea consiliarius Wirtembergicus factus. Decessit a. 1722.

LIII. PHIL. HELFRIC. KREBS, Assessor Camerae Imperialis a. 1722 demortuus.

LIV. IOAN. STEPHAN. BYRGERMEISTER DE DEZISSAV. Vixit Vlmae ibique 1722 decessit.

LV. MELCH. DITHMAR GROLLMANN ICTus Giessensis. Obiit 1722.

LVI. HENR. ERNEST. KESTNER, ICTus Rintelensis, ibi natus a. 1671, et denatus a. 1723.

LVII. IAC. FRID. LVDOVICI, Treptouia Pomèranus a. 1671 natus. Professor iuris Hallensis, dein Gissensis et Cancellarius academiae. Obiit a. 1723.

Vita Ludouici in eius in doctrina iuris naturae iuridicae considerata.

Catalo-

Catalogus scriptorum in Acad. Hallensi primo deinde et Gießena ab a. 1700 usque ad a. 1723 publicatorum a Iac. Frid. Ludouici. Halae 1741. 4.

IVGLER I. C. num. IX.

LVIII. CHRIST. IOAN. CONR. ENGELBRECHT, Ictus Helmsta-
dientis, Georgii de quo num. XIII. filius. Obiit 1724.

LIX. HERMANN ZOLLIVS, Hassus a. 1643 natus. Docuit
Rinteliae, a. 1725 defunctus.

LXI. IMMAN. WEBER, a. 1658. in Saxonia natus, Professo-
ris et Cancellarii munere in Gießena functus. Obiit 1716.

*Immanuelis Weberi scripta ab a. MDCLXXIX successu tem-
poris edita. Gießae 1724. 4.*

LXII. NIC. CHRIST. L. B. DE LYNCKER, natus Marburgi a.
1643. Professor iuris Ienensis et postea Consiliarius
imperialis aulicus. Obiit 1726.

*Scripta quae Lynckerianum nomen praeferunt, vel ad istud
pertinent edita, plurimum et ex MSR. edenda. 4.*

LXIII. LÜDER MENCKEN, natus Oldenburgi a. 1658, Pro-
fessor iuris Lipsiensis, denatus 1726.

LXIV. BERNH. HENR. REINHOLD, natus 1677. Docuit
Bremae, Herbornae, Duisburgi et Francofurti ad Via-
drum. Obiit 1726.

*Frid. IVGLERI Praefatio Opusculis Reinholdi praemissa,
Lugd. Batav. 1755.*

LXV. IOAN. PHIL. SLEVOGT, Antecessor Ienensi, ibi a. 1673
natus et a. 1727 denatus,

LXVI. IOAN. PHIL. TREIBER, qui Professoris munere in
Academia Erfortensi functus a. 1727 decessit.

LXVII.

LXVII. GODOFREDVS BARTHIVS, Scabinus Lipsiensis ibi a. 1650 natus et a. 1728 mortuus.

Georg. Christ. GEBAVERI Praefatio eius Dissertationibus praemissa.

LXVIII. CHRISTIANVS THOMASIVS, Lipsiensis a. 1655 in lucem editus. Halam doctrina sua illustravit, ibique a. 1628 decessit.

M. Ioan. Abrab. BIRNBAYM Rede: von dem hohen Geist des erblasten Thomasius, Leipzig 1729.

LXIX. OTTO PHILIPPVS ZAVNSCHLIFFER, Antecessor Marburgensis, natus a. 1653, denatus a. 1729.

LXX. CHRISTIAN. WILDVOGEL, Halae a. 1644 natus Deceit Ienae, et vitam finiuit a. 1729.

LXXI. HENR. HILDEBRAND, ICtus Altorfinus a. 1668 natus et a. 1729 mortuus.

LXXII. IOAN. GVIL. ENGELBRECHT, ICtus Helmstädiensis, Obiit 1729.

LXXIII. NIC. HIERON. GVNDLING, Norimbergensis a. 1671 natus. Antecessoris Hallensis munere functus, a. 1729 obiit.

Nic. Hier. GVNDLINGII Leben und Schriften, collecta, studia, inuenta und andere Meinungen, desiderata literaria, Controuersien &c. antworten von C. F. H. Franckf. 1735. 4.

JACOBI SINCERI Sendschreiben wegen C. F. H. ans Licht gestellten umständlichen Leben und Schriften Nic. Hier. Gundlingii. Hamb. 1737. 4.

LXXIV.

LXXIV. IAC. CAR. SPENER. Lucem adspexit Francofurti ad Moenum a. 1684. Vittebergensem academiam docendo illustravit, et a. 1730 mortuus.

LXXV. HERMANN. ADOLPH. MEINDERS, Westphalus, natus 1665. Iudicis officio in comitatu Rauensbergensi functus. decessit 1730.

LXXVI. IOAN. FRID. PFEFFINGER, Professor iuris in Academia Equestri Lüneburgensi a. 1730 mortuus.

LXXVII. IOAN. CHRISTIANVS SCHROETER, Professor Ienenfis ibidem natus 1659 et denatus 1730.

LXXVIII. MICHAEL GRASSVS, Ictus Tubingensis natus 1657 denatus 1731.

LXXIX. CHRISTFRIED WAECHTLER, rei forensi Dresdae operam dedit; natus 1652. Obiit 1731.

Christ. Henr. TROTZII Praefatio ad eius opuscula iuridico-philologica.

LXXX. IOAN. HENR. BOECLER, Ictus Argentoratensis, ibi natus 1679 et mortuus a. 1732.

LXXXI. IOAN. de KLEIN, Professor Rostochiensis, postea Cancellarius Megapolitanus. Obiit 1732.

LXXXII. IOAN. AMSEL, Rostochiensis. Professor Regiomontanus a. 1732 mortuus.

LXXXIII. IOAN. HENR. Nobilis Dominus DE BERGER, natus 1657. Docuit Vittebergae et postea in numerum Consiliariorum Imperii aulicorum cooptatus. Obiit 1732.

RYGLER l. c. num. III.

LXXXIV. IOAN. HENR. KLEINSCHMIDT, Ictus Marburgensis, a. 1733 demortuus.

LXXXV.

LXXXV. IOAN. HENR. MYLIVS Lipsiensis. Designatus Professor Hallensis a. 1733 mortuus.

Gottl. Aug. IENICHEN Praefatio Opusculis eius Lugd. Bat. 1738 editis praemissa.

LXXXVI. CASP. ACHATIVS BECKIVS, ICtus Ieniensis. Natus est a. 1685, denatus vero 1733.

LXXXVII. MICH. HENR. GRIERNER, Lipsiensis a. 1692 natus. Professor Viitebergensis et demum professor iuris primarius Lipsiae. Mundo valedixit a. 1734.

Gottl. Aug. IENICHEN in Continuatione notitiae Auctorum iuridicorum Beyeri p. 173-164.

LXXXIX. GABRIEL SCHWEDEK Pomeranus. Docuit Tubingae. Obiit 1735.

XC. IOAN. SAM. BRVNQVELL, Quedlinburgensis a. 1693 natus Docuit Ienae et Goettingae, vbi a. 1735 animam efflauit.

Gottl. Aug. IENICHEN Praefatio ad eius libellum de Retractionibus ICtorum.

Praefatio nouissimae editioni eius historiae iuris praemissa.

XCI. FRID. LVD. N. D. de BERGER filius secundus GE. HENR. BERGERI (num. LXXXIII) nat. 1687 et denat. Weizlariae 1735 ad Assessoratum praesentatus.

IUGLER l. c. num. V.

XCII. GEORG. ENGELBRECHT *iunior*, ICtus Helmstädiensis. Natus est Helmstädi et patrem habuit Georg. Engelbrecht de quo supra num. XIII. Obiit 1735.

XCIII.

XCIII. IAC. BRVNEMANN. Docuit per aliquot tempus Halae extra ordinem, deinde Syndicus provincialis in Pomeria factus a. 1735 mortuus.

XCIV. STEPHAN. CHRIST. HARPRECHT AB HARPRECHTSTEIN, ab initio Tubingensis postea Kiloniensis Ictus. Relicta vero Kilonia Viennam petiit ibique decessit a. 1735.

XCv. CHRIST. GOTTFRIED HOFFMANN, natus in Lusatia a. 1692. Primo professoris munere in academia Lipsiensis, postea vero in Francofurtensi functus. Obiit 1735.

Io. Guil. HOFFMANNI Laudatio funebris in fratrem defunctum, quae inserta est Vitae Io. Guil. Hoffmanni p. 81-97.

XCVI. GVIL. HIER. BRÜCKNER, natus a. 1656. Erfordiae. Postquam post aliquot tempus in patria extra ordinem docuerat in academia Ienenli Professoris munere functus. Decessit a. 1736.

XCvII. IOACH. ANDR. HELWIG, Ictus Gryphicus natus a. 1677, denatus 1736.

XCvIII. PHIL. BALT. GERDESIVS, itidem Ictus Gryphicus, qui ab a. 1677 vsque ad a. 1736 vivit.

XCIX. CHRIST. HENR. Nob. Dominus de BERGER eius de quo num. LXXXIII, filius primus. Docuit vt pater Vittebergae et postea consiliarius imperialis aulicus factus. Obiit a. 1737.

IVGLER L. c. num. IV.

C. IOANN. PHIL. STREIT, natus a. 1653. Docuit Erfordiae et decessit a. 1738.

CL. EBALD

Ci. ESAIAS PUFFENDORF, Consiliarius in supremo tribunali Appellationum Cellensi. Natus est a. 1689 denatus vero a. 1738.

CII. ERIC. GOTTHELF STRUVIUS, Ienenfis ICtus, Struuii de quo §. 160. num. XCV. filius. Natus est a. 1671, denatus vero a. 1738.

CIII. IO. GOTTFR. KRAVSIVS. Nascebatur a. 1680. Docuit Vittebergae. Obiit 1736.

CIV. GEORG. MELCHIOR DE LVDOLPH. Editus est in lucem a. 1667, et tandem post varia officia Assessor camerae imperialis factus, vsque ad a. 1740 quo ex hac vita demigrauit.

Christ. Aug. HEVMANN Vita Georg. Melch. de Ludolph ab ipso scripta. Goettingae 1740. 8

CV. IOH. GÖTTL. HEINECCIUS, Eisenbergensis Osterlandus a. 1681 natus. Docuit Halae, Franquerac, Francofurti et iterum Halae. Obiit 1741.

Vita eius Operum omnium editioni quae a. 1744 Geneuae prodit praemissa.

CVI. IOAN. PAVL. KRESSIVS, ICtus Helmstadiensis, a. 1677 natus, et a. 1741 denatus.

CVII. IOAN. BALTHASAR L. B. a. WERNHER, Rotenburgi ab Tubarim natus. Docuit Vittebergae, post in Senatu imperii aulico consiliarius. Ex hac vita migravit a. 1742.

CVIII. IEREMIAS EBERH. LINCK, ICtus Argentoratensis, ibi natus a. 1685 et denatus a. 1743.

K

CIX. IOAN.

CIX. IOAN. FRIDER. HERTEL. Ienae natus est a. 1667, ibi docuit et mortuus est a. 1743.

CX. IAC. CARMON, ICTus Rostoch. ibi natus 1677 et de-natus 1743.

CXI. SIGM. GOTTL. HILLIGER, ICTus Lipsiensis. Natus est Dresdae 1686. Decessit a. 1743.

CXII. GOTTL. SAM. TREVER, natus a. 1683. Docuit Helm-stadii et Goettingae vbi terram reliquit a. 1743.

CXIII. TOB. IAC. REINHARDT. Erfordiae hanc lucem ad-spexit a. 1684. Docuit in patria, postea Goettingam euocatus et a. 1743 viuere desit.

CXIV. IOAN. PETRVS DE LVDEWIG, Hala Sueuus, qui a. 1668 hanc lucem adspexit. Academiam Hallensem sua doctrina illustrauit, ibique Academiae et Ducatus Mag-deburgici Cancellarius factus a. 1743 obdormiuit.

Frid. WIDEBVRGII de vita et scriptis Ioannis Petri de Lu-dewig Commentarius. Halae 1757. 8.

CXV. IOAN. IODOCYS BECK, Norimbergensis a. 1680 na-tus. Docuit Altorfii ibique naturae debitum reddidit a. 1744.

CXVI. GOTTFR. LVDOV. MENCKEN, Lipsiensis. Professor Lipsiensis, postea Vittebergenfis. Obiit Dresdae a 1644.

CXVII. EYCHARIVS RINCK, ICTus Altorfinus. Lipsiae a. 1670 natus, a. 1745 vero mortuus.

CXVIII. IOAN. GVIL. DE GOEBEL. Natus a. 1683. Docuit Helmitadii, ibique decessit a. 1745.

CXIX.

CXIX. IOAN. GOTFR. DE MEIERN a. 1692 natus. Docuit per aliquot tempus Gieffae posteaque Archiuarius Ha-noueranus factus. Obiit a. 1745.

CXX. DIET. HERM. KEMMERICH, Antecessor Ienensis, a. 1677 natus, et a 1745 denatus.

CXXI. SIM. PETRVS GASSER, Colberga Pomeranus, a. 1676 natus. Docuit Halae ibique mortuus a. 1745.

CXXII. IOACH. POTGIESER, natus Tremoniae 1679. Per aliquot tempus Martis castra sequutus. Postea Senator et tandem Consul in Patria. Viuere desit 1745.

Frid. Ioan. BEVRHEVS Vita Ioach. Potgieseri. Trem. 1743. 4.

CXXIII. PETRVS GEORGISCH I. V. D. Hallensis et Archiu-rius Dresdensis. Obiit 1746.

CXXIV. IOAN. GOTFR. SCHAVMBURG lucem adspexit a. 1703 Seruestae. Docuit Rintellii et Ienae, ibique a. 1746 ex hac vita migravit.

CXXV. IOAN. FRID. GVIL. PAGENSTECHER, filius Ant. Alex. num. XXXV Antecessor Harderouicensis, a. 1747 de-functus.

CXXVI. IOAN. WOLFG. KIPPING, Ictus Helmstadiensis, qui a. 1747 viuere desit.

CXXVII. IOAN. FRID. HOMBERGER ZV VACH, Marburgensis Natus est a. 1673, Professoris munere in patria functus, ibi decessit a. 1748.

CXXVIII. IOAN. ADAMVS KOPPIVS, natus Offenbachii a. 1698, Consiliarius Offenbacensis, Director cancellariae Birstei-
K a
t. nis,

nensis, demum Marburgensis et Regininis et Senatus
sacri Cancellarius. Obiit 1748.

CXXIX. FRANC. CAR. CONRADI, Professor iuris Helmsta-
diensis, a. 1701 natus et a. 1748 denatus.

CXXX. SAM. FRID. WILLENBERG Silesius. Docuit Franco-
furti ad Viadrum et Gedani, ibique a. 1748 mundo
valedixit.

CXXXI. IOAN. LAVR. FLEISCHER, Antecessor Hallensis et
Francofurtanus, a. 1749 mortuus.

CXXXII. IVST. HENNING BOEHMER, Hanoueranus a. 1674
natus. Academiam Hallensem doctrina sua illustravit,
ibique in dignitate directoris academiae et Cancellarii
Magdeburgici vitam finiuit a. 1749.

CXXXIII. CHRISTOPH. LAVR. BILDERBECK, Megapolitanus.
Vixit in terris Iüneburgicis et Hanoueranis in variis of-
ficiis, vsque dum a. 1749 vitam finiuit.

CXXXIV. IOAN. IAC. HELFERICH, Antecessor Tübingensis,
natus 1692, denatus a. 1750.

CXXXV. MATTH. BENONI HERING, Professor iuris Rosto-
chienf a. 1750 mortuus.

CXXXVI. CAR. OTTO RECHENBERG, Lipsiensis, docuit in pa-
tria ibique a. 1751 decessit.

CXXXVII. IOAN. FRID. KAYSER, Gießæ lucem adspexit
1685, ibidem docuit et mortuus est a. 1751.

CXXXVIII. CHRIST. HENR. ECKHARD, a. 1716 Quedlinburgi
natus. Extra ordinem iura docuit lenæ, vsque ad vi-
tæ finem a. 1751.

CXXXIX.

- CXXXIX. IO. CHTIST. PESLER, ICtus Francofurtensis a. 1706 natus, denatus vero 1752.
- CXL. AVGVST. de LEYSER, Vitebergae a. 1683. natus Professoris munere functus primo in patria, postea Helmstadii et denuo in patria. Vitam cum morte commutavit a. 1752.
- CXLI. GOTTL. GVIL. DINCKLER Lipsiae a. 1691 natus. Ibi- dem etiam docuit et mortuus est a. 1752.
- CXLII. FRID. GOTTL. STRVVIVS, Georg. Adami (§. 160. num. XCVI.) filius et Burc. Gotth. (num. CII.) frater, Ienae a. 1676 natus. Kilonii iura professus est vsque ad finem vitae a. 1752.
- CXLIII. HENR. THEOD. PAGENSTECHEK, Alex. Arnoldi (num. XXXV.) filius, et Io. Frid. Guilielmi (num. CXXIX.) frater, Gröningae 1689 natus, Antecessor Duisburgensis, a. 1752 mortuus.
- CXLIV. IO. SAM. HERING, natus Stargardiae, Gymnasii Sedinensis Professor, a. 1752 mortuus.
- CXLV. REINH. FRID. DE SAHME, ICtus Regiomontanus, vbi natus 1682 et a. 1753 denatus.
- CXLVI. ADAM. FRID. GLAFEY, Consil. Aul. et Archiuarius Saxonicus, natus 1692, denatus 1753.
- CXLVII. CARL. GOTTL. KNORRE, natus Halae 1696, in patria iura professus est, ibique Academiae Director et Ordinarius Facultatis iuridicae factus a. 1753 viuere desit.
- CXLVIII. IOAN. CAR. KOENIG Norimbergae 1705 natus Docuit Marburgi et Halae, vbi a. 1753 vitam finiuit.

CXLIX. ERNEST. ALEX. OTTO CONR. PAGENSTECHEP, tertius filius Alex. Arnoldi (num. XXXV.) nat. Gröningae 1697, docuit Herbornae ibique viuere desit 1753.

Critisches Wörterbuch über iuristische Sachen. Erstes Alphab. p. 72.

CL. IOAN. GEORG. SCHERTZ, Ictus Argentoratensis, natus 1678 et denatus 1753.

CLI. GEORG. FRID. HARPRECHT, Ictus Tubingensis, filius Ferd. Christ. (num XXXII.), natus Tubingae a. 1676, denatus 1754.

CLII. IAC. GABR. WOLFFIUS, Ictus Hallensis 1754 defunctus.

CLIII. IOAN. GEORG. PERTSCHIVS, natus 1694. Docuit priuatum Ienae, deinde Syndicus Hildesiensis factus, et demum Professor iuris Helmstadiensis. Obiit 1754.

CLIV. IOAN. RVDOLPHVS ENGAV, Erfordiae 1708 natus. Docuit Ienae ibique vitam finiuit a. 1754.

Gottl. Aug. IENICHEN Elogium diuis manibus Io Rudolph. Engau consecratum. Ienae 1755. 4

CLV. IOH. FRID. WAHL, a. 1693 natus. Docuit Giessae et Goettingae, a. 1755 mortuus.

CLVI. GEBH. CHRIST. BASTINELLER, Ictus Vittebergensis, Halae a. 1689 natus, a. 1755 denatus.

CLVII. SAMVEL L. B. DE COCCIL, Heidelbergae 1679 natus. Docuit per aliquot tempus Francofurti ad Viadrum, ast mox vitam academicam cum aliis officiis publicis commu-

commutavit, tandemque Cancellarius Brandenburgicus factus. Obiit 1755.

CLVIII. IO. GOTTL. SIEGEL, Ictus Lipsiensis, natus a. 1699, denatus vero a. 1755.

CLIX. IOAN. FLOR. RIVINVS, itidem Ictus Lipsiensis, qui vixit ab a. 1681 vsque ad a. 1755.

CLX. EVERM. OTTO, Westphalus a. 1685 natus. Docuit Duisburgi, et Ultraiecti, postea Syndicus Bremensis. Obiit 1756.

IVGLER I. C. NUM. X.

CLXI. IO. HENR. ROTHER, I. V. D. qui Lipsiae rei forensi operam dedit et priuatim docuit. Vixit ab a. 1685 vsque ad a. 1756.

CLXII. IO. CONR. SIGM. TOPP, natus 1692. Postquam antea Cellis officio secretarii in supremo tribunali, quod ibi floret functus, et ibi priuatim docuerat, Professor iuris Helmstädiensis constitutus obiit. a. 1757.

CLXIII. IOAN. IAC. SCHMAVSSIVS, Professor Goetingensis post Hallensis, et iterum Goetingensis. Vitam a. 1690 coeptam a. 1757 finiuit.

CLXIV. GEORG. FRID. DENLIN, Actorfit a. 1696 natus, docuit ibidem et a. 1757 viuere desiit.

Christ. WEIDLICH zuverlässige Nachrichten von den jetztlebenden Rechtsgelehrten P. I. p. 259. et P. IV. p. 365.

CLXV IOAN. IVL. SVRLAND, Hamburgensis a. 1724 natus. Postquam priuatim Goetingae et Marburgi per aliquot tempus docuerat, primo Professor Marburgensis et deinde Francofurtensis factus. Obiit a. 1758.

CLXVI. IOAN. GOTTL. GONNE, Antecessor Erlangenfis, natus a. 1713, denatus a. 1758.

WEIDLICH *l. c. P. I. p. 246 et P. IV. p. 360.*

CLXVII. THEOD. GEORG. WILH. EMMINGHAUS, a. 1723 lucem adspexit, Ienae extra ordinem docuit, a. 1758 mortuus,

CLXVIII. CHRIST. LVD. CRELL, Ictus Virtebergensis, natus Lipsiae 1703, denatus a. 1758.

WEIDLICH *l. c. P. II. p. 32. P. IV. p. 370.*

CLXIX. IOAN. AVG. BACHIVS, a. 1721 natus, Professor antiquitatum iuris in Academia Lipsiensi et Consistorii Lipsiensis Assessor. Obiit 1758.

Frid. PLATNERI Elogium Ioan. Aug. Bachii. Lips. 1759.

WEIDLICH *l. c. P. II. p. 305 et P. IV. p. 383.*

CLXX. CHRISTIAN. FERD. HARPRECHT, Ictus Tubingensis, filius Georg. Frid. (num. CXLIX.), Tubingae a. 1718 natus, et a. 1758 denatus.

CLXXI. ERNEST. IOACH. DE WESTPHALEN, Megapolitanus, a. 1700 natus. Docuit per aliquot tempus Rostochii privatim. Postea Kilioni fortunarum suarum sedem fixit, ibique Curatoris academiae et Cancellarii Holsatici munere functus. Obiit 1759.

CLXXII. GOTTL. AVG. IENICHEN, Lipsiensis, a. 1708 natus. Docuit in patria privatim, tandemque professionem in Academia Giessena obtinuit. Vitam cum morte a. 1759 commutavit.

WEIDLICH *l. c. P. II. p. 306 et P. IV. p. 375.*

CLXXIII.

CLXXIII. IOACH. SCHWARTZ, Magdeburgensis, a. 1686 natus. Lugduni Batauorum Professor constitutus, ibidem a. 1759 mortuus.

CLXXIV. IO. GVIL. DIETMAR, ICtus Ienensis, natus a. 1673, denatus a. 1759.

WEIDLICH *l. c. P. I. p. 164 et P. IV. p. 304.*

CLXXV. IOAN. MICH. ROTERMVND, natus 1688. Docuit Erfordiae, a. 1759 mortuus.

WEIDLICH *l. c. P. I. p. 156.*

CLXXVI. PAVL. PHIL. WOLFFHARDT, ICtus Rintelensis, natus Magdeburgi 1699. Obiit 1759.

CLXXVII. DIET. GOTTH. ECKARD, J. U. D. Lipsiensis, ibi a. 1759 mortuus.

CLXXVIII. CARL. GVIL. DE GAERTNER a. 1700 Dresdae natus. Docuit per aliquot tempus Lipsiae, postea consiliarius Imperialis aulicus, a. 1760 mortuus.

CLXXIX. IO. MARTIN. SILBERRAD, ICtus Argentoratensis, ibi a. 1707 natus, a. 1760 vero denatus.

CLXXX. IOAN. ERNEST. SCHROETER, a. 1722 Ienae natus. Docuit Erlangae et Ienae. Obiit 1760.

CLXXXI. IOAN. HEVMANN, natus 1711. Professor iuris Altorfinus, a. 1760 vitam cum morte commutauit.

WEIDLICH *l. c. P. IV. p. 160 et P. V. p. 370.*

CLXXXII. GOTTFR. MASCOV, Gedanensis. Professor Har-derouicensis, Goettingensis et Lipsiensis, a. 1760 vitam finiuit.

I. L. E. PÜTTMANN Memoria Gottf. Mascouii, Lips. 1771, 8.

CLXXXIII. IOAN. IAC. MASCOV, frater praecedentis, a. 1689
natus, Proconsul Lipsiensis, a. 1761 mortuus.

WEIDLICH *l. c. P. I. p. 286 et P. V. p. 418.*

CLXXXIV. ANDR. FLOP. RIVINVS, Professor Vittebergenfis
Lipsiae 1701 natus et a. 1761 denatus.

WEIDLICH *l. c. P. II. p. 289.*

CLXXXV. CHRIST. LVDW. SCHEID, natus 1709. Docuit
Goeringae et Hafniae. Postea Historiographus regius
Hanouerae. Obiit 1761.

WEIDLICH *l. c. P. V. p. 1 et P. VI. p. 405.*

CLXXXVI. HERMANN. HENR. ab ENGELBRECHT, nat. Gry-
phiswaldiae a. 1709, ibique docuit, donec in summo
appellationum tribunal. Wismariensi Assessor constitutus.
Obiit 1760.

Memoria vitae et meritorum Herm. Henr. ab Engelbrecht.
Commendata a IO. CAR. DAHNERT. Vid *Observ. Select.*
Forens. Herm. Henr. ab Engelbrecht Spec. posthumum or-
dine quarum cui haec memoria adiecta est.

WEIDLICH *l. c. P. II. p. 255.*

CLXXXVII. CAR. HENR. MOELLER, natus Rostochii a. 1709.
Vixit ibi Professor codicis constitutus, euocatus est a. 1751.
ad supremum tribunal Wismariense et itidem circa hoc
tempus naturae debitum reddidit.

CLXXXVIII. GOTTFR. LVD. MENCKEN, natus Lipsiae 1712.
Professor Helmstadiensis a. 1762 mortuus.

Vitae recensio G. L. Mencken auctore WERNSDORFIO
Opusculis MENCKENII praemissa.

WEIDLICH *l. c. P. I. p. 367 et P. VI. p. 392.*

CLXXXIX.

CLXXXIX. IOAN. ERNEST. FLÖRCKE, Ienae a. 1695 natus. Professoris munere functus est Ienae, postea Consiliarius Gothanus factus, tandemque Professor iuris Hallensis et academiae director. Vitam finiuit Norimbergae a. 1762.

WEIDLICH *l. c. P. I. p. 198 et P. VI. p. 381.*

CXC. IOH. GODOFR. BAVER Lipsiae 1695 hanc lucem aspexit. Lipsiae etiam Professoris iuris et ordinarii facultatis munere functus, ibidemque a. 1763 decessit.

WEIDLICH *l. c. P. IV. p. 76.*

CXCI. IO. GEORG. CRAMER, Professor Lipsiensis extraordinarius, nat. 1700 et denatus a. 1763.

WEIDLICH *l. c. P. I. p. 80. et P. VI. p. 278.*

CXCII. FAVL. WILH. SCHMIDT, natus 1704. Professor Ienensis, a. 1763 mortuus.

WEIDLICH *l. c. P. 200 et P. VI. p. 406.*

CXCIII. CHRIST. GOTTL. SVDER, natus 1693. Prof. Ienensis 1730. Obijt 1763.

WEIDLICH *l. c. P. II. p. 346.*

CXCIV. FRANCO. ALF. ICrus Heidelberg. 1763 mortuus.

CXCV. IO. GOTTL. STOER Doctor iuris Lipsiensis 1763 fatis functus,

CXCVI. REINH. WEGLIN Syndicus, Lindaiensis nat. 1692 den. 1763.

CXCVII. ALB. DIET. TRECKEL ICrus Hamburgensis qui 1764 vitam cum morte commutauit.

CXCVIII.

CXCVIII. FRID. VLR. PESTEL ICTus et Antec. Rintelenfis.
Natus est 1691 obiit 1764.

WEIDLICH *l. c. P. IV. p. 97.*

CXCIV. CONR. WILH. STRECKER ICTus et Antec. Erfordienfis
natus 1690 denatus 1765.

WEIDLICH *l. c. P. I. p. 340.*

CC. FERD. AVG. HOMMEL. Antecessor Lipsiensis qui ibidem
natus 1697 et diem supremum obiit 1765.

WEIDLICH *l. c. P. I. p. 307.*

CCI. AMANDVS CHRISTIANVS DORN Conf. Iustit. et Prof. iur
ordin. Kiloniensis, qui 1709 natus et obiit 1765.

WEIDLICH *l. c. P. II. p. 421.*

CCII. GVST. HENR. MYLIVS Senior Facult. iurid. Lipf. Lipsiae
1684 lucis vsura frui coepit et 1765 vitam finivit.

WEIDLICH *l. c. P. I. p. 186.*

CCIII. CHRISTIANVS HANACCIVS Vittebergae 1692 natus, ibi
que in munere antecessorio obiit 1765.

WEIDLICH *l. c. P. I. p. 228.*

CCIV. IO. FRID. MÖGLING Antec. Tubingensis natus 1690
et den. 1766.

WEIDLICH *l. c. P. I. p. 358.*

CCV. IO. CHRIST. PETERSEN Prof. Iur. Rostochiensis, po-
stea Conf. regim. megapolitanus, qui ab a. 1685 vsque
a. 1766 vixit.

WEIDLICH *l. c. P. VI. p. 239.*

CCVI.

CCVI. ANDR. EL. ROSMANN, Docuit Erlangae quorsum Hala
euocatus, vbi 1708 in lucem editus. Obiit 1767.

WEIDLICH *l. c. P. II. p. 237.*

CCVII. CHRIST. VLR. GRYPEN, Consul Hanouerenus 1767
mortuus.

CCVIII. FRID. ALEX. KVNHOLDT, Prof. Iur. Lipsiensis natus
1693 denatus 1767.

WEIDLICH *l. c. P. I. p. 332.*

CCIX. IAC. RAVE, Prof. Iur. Ienenfis 1767 mortuus.

CCX. HENR. CHRIST. L. B de SENCKENBERG, Conf. aulicus
Caesareus nat. 1704 et denat. 1768.

WEIDLICH *l. c. P. II. p. 87.*

CCXI. FRID. CARL. de BVRI, Conf. intimus Hass. Darmst nat.
1702 et a. 1768 mortuus.

WEIDLICH *l. c. P. VI. p. 193.*

CCXII. IO. ERNEST. FRID. MANTZEL. Docuit Rostochii et
Bützouii, ibique 1768 vitam a. 1699 coeptam finiuit.

WEIDLICH *l. c. P. II. p. 134.*

CCXIII. SIGFR. CAESO AB AEMINGA, Antecessor Gryphisw. nat.
1710 denatus 1768.

WEIDLICH *l. c. P. I. p. 322.*

CCXIV. IO. FRID. WILH. de NEYMANN, Consiliarius Branden-
gicus 1768 denatus.

CCXV. IO. FRID. HELFFERICH, Ictus Tubingensis a. 1769
mortuus.

CCXVI. ANDREAS FLOR. RIVINVS, Ictus Vitteberg. natus Lip-
siae 1701 et denatus 1769.

WEIDLICH *l. c. P. II. p. 289.*

CCXVII. CHRISTOPH. CONR. FRIDERICI, Prof. iuris Lips. et
Gryphisw. natus 1722 et denatus 1769.

CCXVIII. PHIL. HENR. SEYBERT, Prof. extraord. Goettingens.
1769 mortuus.

CCXIX.

CCXIX. IO. AVG. N. D. de BERGER, tertius filius Io Henr. Bergeri (num. LXXXIII.) Cellis a. 1770 mortuus.

IVGLER l. c. num. VI.

CCXX. FRANC. CHRIST. HENNEMANN, ICTus Heidelbergensis. Obiit 1770.

CCXXI. WOLFFG. SCHOEPPF, ICTus Tubingensis natus 1679 denatus 1770.

WEIDLICH l. c. P. I. p. 175.

CCXXII. FRID. PLATNER, prof. Lipsiensis, ibi natus 1730 et 1771 denatus.

CCXXIII. IO. PETR. SANNITZA, natus 1707. Docuit Viennae, denatus 1771.

WEIDLICH l. c. P. I. p. 96.

CCXXIV. IO. CASP. BARTHEL, Prof. Wurceburgensis qui ab a. 1697 vsque ad a. 1771 vixit.

WEIDLICH l. c. P. I. p. 33.

CCXXV. FRANC. IVST. KORTHOLT, nat. 1711. Giesfæ ubi docuit a. 1771 mortuus.

WEIDLICH l. c. P. IV. p. 205.

CCXXVI. IO. FRID. POLACK, ICTus Viadrinus. Natus est 1700 et vixit vsque ad a. 1771.

CCXXVII. COEL. KOWALEWSKY, ICTus Regiomontanus qui a. 1700 natus et 1771 denatus.

CCXXVIII. GVST. GEORG. KOENIG a KOENIGSTHAL, variarum statuum imperii Consiliarius 1771 mortuus.

CCXXIX. IO. GVIL. GADENDAM, Prof. Iuris Erlangensis et Kiloniensis, postea Consiliarius iustitiæ a. 1771 defunctus.

CCXXX. IO. VLR. L. B. de CRAMER, Prof. Iur. Marburg. Consil. imper. aul. et cameræ imperialis assessor. Natus est 1706. denatus 1772.

WEIDLICH l. c. P. III. p. 76.

CCXXXI.

CCXXXI. IO. SAM. FRID. de BÖHMER, Antecessor Hallensis et Viadrinus qui Halae natus 1704. et vivere desit 1772.

WEIDLICH *l. c. P. II. p. 58.*

CCXXXII. IO. HENR. BERNHARD, Prof. Iuris Seruicitanus a. 1772. mortuus.

CCXXXIII. IO. IAC. de ZWIERLEIN, Camerae imperialis procurator 1772 denatus.

CCXXXIV. IGNAT MVLTZER, S. I. Prof. Bamberg. Obiit 1772.

CCXXXV. IO. IAC. REINHARD, Conf. intim. Bado. Durl. natus a. 1714 et a. 1772 mortuus.

WEIDLICH *l. c. P. II. p. 16.*

CCXXXVI. GEORG. CHRIST. GEBÄUER, Antecessor Goettingensis. Natus 1690 den. 1773.

WEIDLICH *l. c. p. 169.*

CCXXXVII. BENI. GOTTFR. HOMMEL, Prof. iuris Erford. a. 1773 denatus.

CCXXXVIII. HENR. BRÖCKES, Prof. Ienensis, postea Consul Lubecensis. Natus est Lubecae 1706 ibique decessit 1773.

WEIDLICH *l. c. P. I. p. 210.*

§. 164.

Abolutis ICtis Belgis et Germanis Sec. XVIII, qui vitam cum morte iam commutarunt, nunc et aliqua *reliquorum ICtorum huius Seculi iam demortuorum* mentio facienda. Ast pauci sunt qui huc referri possunt, dum aut incogniti sunt, aut tantam nominis celebritatem per scripta sua non sunt consequuti, ut eorum hic mentio facienda. Qui notandi, sunt fere hi:

I. IACOBVS LA LANDE, natus Aureliae 1622. In patria munere Professoris functus a. 1703 vitam finiuit.

II. GVILIELMVS PROVSTEAU, natus 1626. Aureliae iura professus est, ibique 1715 mortuus.

III. STE-

III. STEPHANVS BALVZIYS a. 1630 natus. Vixit Parisiis ibique Professor iuris canonici in collegio regio fuit. Obiit 1718.

IV. IANVS VINCENT. GRAVINA, Lector Decreti Gratiani in Archigymnasio Romano. Natus in Calabria a. 1664, denatus a. 1718.

V. CLAVD. FLEVRY, ICTus Gall. nat. 1690 den. 1723.

VI. MATTH. TERASSON, ICTus Par. nat. 1669 denat. 1734.

VII. IOAN. PETR. GIBERT, natus in ciuitate Aquensi 1660. Docuit per aliquot tempus in academia patria, postea Parisiis in otio litterario vixit, ibique a. 1736 animam efflauit.

P. BOYGERELL *Eloge de Mr. Gibert.* Paris 1737.

VIII. PETRVS de TOULLIEV, natus Lutetiae Parisiorum 1659. Docuit in schola Lingensi, deinde ex Professore Lingensi factus Professor Gröninganus. Obiit a. 1737.

Vita Viri Cl. Petri de Toulleu ex Programmate Io. Beyeracii desumpta, quam WOLBERS praemisit Petri de Toulleu Collectaneis a se editis.

IX. IOSEPHVS AVERANIVS, Prof. Iur. Pisanus, natus Etruriae a. 1662 et a. 1738 denatus.

X. G. MARIA SCARLATI, ICTus Pisanus 1760 mortuus.

XI. G. BAPT. ALBERTI, ICTus et Ant. Senensis natus 1680 denatus 1761.

XII. IO. PETR. ANCHERSEN, ICTus Hafniensis 1765 mortuus.

XIII. BERNARDVS TANVCCIUS, causarum patronus, iurisque in Academia Pisana interpres.

XIV. DONATVS ANTONIVS ASTENSIS, ICTus Neapolitanus.

MEMB.

MEMBRVM II.

DE ICTIS ADHVC VIVENTIBVS.

Io. Iac. MOSERS *Lexicon der ictzlebenden Rechtsgelehrten in Teutschland, welche die Rechte öffentlich lehren oder sich sonst durch Schriften bekannt gemacht haben.* Züllichau 1738. 8. Ibid. 1739. 8.

Gottl. Aug. IENICHEN *Vnpartheißche Nachrichten von dem Leben und Schriften der ictzlebenden Rechtsgelehrten in Teutschland, nebst Anmerkungen über des Herrn geheimen Rath Mosers Lexicon der ictzlebenden Rechtsgelehrten in Teutschland.* Leipzig 1739. 8.

Christoph WEIDLICH *Geschichte der ictzlebenden Rechtsgelehrten in Teutschland, als ein Lexicon der Rechtsgelehrten in alphabetischer Ordnung.* Theil I. Merseburg 1748. Theil II. ibid. 1749. 8.

IVSDEM *zuverlässige Nachrichten von den ictzlebenden Rechtsgelehrten.* Halle P. I. 1757. P. II. 1758. P. III. 1759. P. IV. 1760. P. V. 1761. P. VI. 1765. 8.

IVSDEM *Lexicon oder kurtzgefasse Lebensbeschreibungen aller ictzlebenden Rechtsgelehrten in Alphabetischer Ordnung.* Halle 1766. 8.

§. 165.

ICTOS iam demortuos excipiunt adhuc viventes ICTI (§. 145.), quorum alii in *Academiis et Gymnastiis* docent, alii non. Pro hac diuersitate itaque de iis figillatim agendum.

L

TIT. I.

T I - T. I.

DE

ICTIS ADHVC VIVENTIBVS
QVI IN ACADEMIIS ET GYMNA-
SIIS DOCENT.

§. 166.

Ad ICTos in Academiis et Gymnasiis docentes refero omnes qui vi publici muneris docendi iura in iis profitentur, siue sint Professores ordinarii, siue extraordinarii. Qui vero forte in locis, in quibus Academiae et Gymnasia florent, viuunt, ast tamen non docent ibi, eos potius ad sequentem titulum referendos esse censeo.

§. 167.

Inter tot Academiae et Gymnasia in quibus florent ICTi in iis docentes, praecipue hodie in *Germaniae Academiis et Gymnasiis*, celeberrimi ICTi in iis docentes viuunt. Hi itaque nunc sunt recensendi, secundum ordinem Academicarum et Gymnasiorum in Germania quem litterarum series determinat, addito, si constat, anno natiuitatis et suscepti docendi muneris, cum reliqua ex scriptis de ICTis viuentibus facile suppleri possint. Docent vero:

ALTORFII Io. Alb. SPIESIVS, nat. 1710. Prof. 1739;
Io. Conr. STIEGLITZ, nat. 1724, Prof. 1757; Io. Bernh.
HOFFER nat. 1728. Prof. 1759.

RAM.

BAMBERGAE *Io. Georg. HACK; Io. Georg. RITTER; Petrus SCHWAAN; Georg. ENGELHARDT.*

BÜTZOVIAE *Adolph. Frid. TRENDELENBERG, Prof. Helm. 1761. Bütz. 1762; Io. Matth. MARTINI; Io. Christ. QVISTORP, Prof. 1772.*

BREMÆ *Dieter. RVNGE, nat. 1725. Prof. 1751., Io. Abrah. AHASVERVS.*

BRVNSWIGÆ *Christoph SCHMIDT dictus Pbisfeldck.*

BEROLINI in Gymnasio Vallis Ioachimi *Carl. Ludov. WESENFELDT.*

COBURGI *Theod. BERGER, nat. 1683. Prof. 1732.*

DILLINGÆ *Ioanne SMYER.*

DILLENBVRGI *Ernest. Otto Alex. Corn. PAGENSTECHER.*

DVISEVRGI *Otto Ludov. ab EICHMANN, nat. 1726. Prof. 1752; Frid. Gottf. SCHLEGENDAL, nat. 1730, Prof. 1752. Io. Wilh. Frid. KRAFT, Prof. 1770.*

ERFORDIAE Hier: *Frid. SCHORCH*, nat. 1692, Prof. 1732;
Rud. Christ. HENNE, nat. 1712, Prof. 1738; *Job.*
Joach. HUNOLD; *A. I. TYRIN*; *Frid. Godofr. GERHAR-*
DI Prof. 1751; *Christ. Frid. Imm. SCHORCH. Herm.*
Ernest. RUMPEL Prof. 1765. *Io. Christ. Erich. SPRIN-*
GER Prof. 1771; *Ioan. Iust. WEISMANTEL* dictus
SCHNEIDER; *Con. Frid. RIETERICH*, Prof. 1773.

ERLANGAE *Io. Iust. SCHIERSCHMIDT*, nat. 1707, Prof.
 1743; *Job. Christ. RYDOLPH*, nat. 1726, Prof. 1754;
Michael. Godofr. WERNHER, nat. 1716, Prof. 1761.
Io. Barch. GEIGER, nat. 1743, Prof. 1762; *Carl.*
Hear. GEISLER, nat. 1742, Prof. 1770.

FRANCOVRTI AD VIADRVM *Joach. Georg. DARIUS*, nat. 1714,
 Prof. Ien. 1744. Viadr. 1763; *Io. Gottl. de HACKEMANN*,
 nat. 1712, Prof. 1741; *Io. Ludov. VHLIVS*, nat. 1714,
 Prof. 1751; *Georg. Sam. MADIHN*, nat. 1729. Prof.
 Halensis 1758. Viadr. 1772.

FRIBVRCI *Ioseph. Ant. RIEGER*.

FVLDAE *Io. Bapt. FÖSSER*; *Ludov. SEOR*; *Franc. Leonb.*
Jos. BRACK; *Franc. Carol. SCHLEINTH*; *Theod. Phil.*
REYBER.

GIESSAE

BISSAE *Iob. Christoph. KOCH*, nat. 1732, Prof. 1759;
Christ. Hartm. Sam. GATZERT, nat. 1740, Prof. 1767;
Lud. Iul. Frid. HÖPFNER, nat. 1741, Prof. 1771;
Helw. Bernb. IAVP, nat. 1750, Prof. 1772.

GÖTTINGAE *Georg. Henr. AYRER*, nat. 1702, Prof. 1737;
Georg. Ludov. BÖHMER, nat. 1715, Prof. 1740;
Christ. Gottl. RICCIUS, Prof. 1744; *Iob. Steph. FÜTTER*, nat. 1725, Prof. 1747;
Christian. Frid. Georg. MEISTER, nat. 1718, Prof. 1750; *Gustav. Bernb. BECMANN*, Prof. 1753;
Io. Henr. Christianus de SELCHOW, nat. 1732, Prof. 1747; *Iust. CLAPROHT*, Prof. 1759.

SKYPHISWALDIAE *Hermann BECKER*, nat. 1719, Prof. Rostoch. 1747. Bützov. 176. Gryph. 176; *Frid. Phil. BREITSPRECHER*; *Christ. Nio. SCHLICHTKRYLL*, nat. 1736, Prof. 1767.

HALAE *Iob. Tob. CARRACH*, natus 1702, Prof. 1732;
Daniel METZGERBLADT, natus 1719, Prof. 1746;
Phil. Jac. HEISLER, natus 1718, Prof. 1752; *Ernest. Christ. WESTERHAL*, natus 1737, Prof. 1761; *Phil.*

Ernst. BERGRAM, natus 1726, Prof. 1763; *Io. Henr.* FRICKE, Prof. Kilon. 1770. Halens. 1773; *Carl. Frid.* PAULI, nat. 1723, Prof. 1751; *Henr. Io. Otto* KOENIG, nat. 1748, Prof. 1772.

MAMBVRGI *Io.* WUNDERLICH.

HANOVIÆ *I. B.* HYNDESHAGEN.

MEIDELBERGÆ *Petrus* GALLADE; *Franc. Ignat.* WEDEKIND; natus 1710; *Wilb. Ant.* DAHMEN; *Ant.* SCHMIDT, natus 1734, Prof. 1771.

MELMSTADII *Franc. Domin.* HÄBERLIN, nat. 1730, Prof. 1751; *Io. Frid.* EISENHARDT, nat. 1720, Prof. 1753. *Io. Ludov.* HÖELER, nat. 1714, Prof. 1754; *Albert. Philip.* FRICKIVS, natus 1733, Prof. 1756; *Carl. Frid.* PAELIKE.

HERBIPOLI *Io. Iac. Ios.* SÜNDEMAHLER; *Io. Nepom.* ENDERS; *Io. Christ.* IOSEPH. VNGER; *Georg. Ant.* BEHR; *Ios. Maria* SCHMIDT; *Iosua Ioseph.* RIFFEL.

HER-

HERBORNÆ *Wolrad* BURCHARDI, nat. 1734. Prof. 1755;
Ant. Pb. WASMVHT, Prof. 1768.

NIENAE. *Io. Casp.* HEIMEVRG, nat. 1702, Prof. 1739;
Io. Aug. HELLFELD, nat. 1717, Prof. 1748; *Ioach.*
Erdm. SCHMIDT, natus 1710, Prof. 1752; *Gar.*
Frid. WALCH, nat. 1734, Prof. 1758; *Io. Ludov.*
 SCHMIDT, nat. 1726; *Iust. Christ. Ludov.* von SHELL-
 WITZ, *Io. Aug.* REICHARD; *Gottl. Euseb.* OELTZE, Prof.
 1769; *Henr.* *Gottf.* SCHEIDEMANTEN, natus 1742,
 Prof. 1769;

INGOLSTADII *B. Christoph.* VBLACKER, nat. 1722, Prof.
 1768; *Ioh. Ioseph.* PRUGGER, Prof. 1753; *Ioh. Paul.*
 SVTOR, natus 1706, Prof. 1755; *Bened.* SCHMIDT,
 nat. 1726, Prof. Bamb. 1754. Ingolst. 1761; *Franc.*
 SJARDI, Prof. 1766; *Ioseph.* S. I. E. de WEINBACH,
 nat. 1748, Prof. 1771; *Adamus* WEISHAVPT, nat.
 1746, Prof. 1772.

KILONII *Carl. Frid.* WINCKLER, nat. 1722, Prof. 1753;

LIPSIÆ *Carl. Ferd.* HOMMEL, nat. 1722, Prof. 1750;
Frid. Gottl. ZOLLER, nat. 1717, Prof. 1756; *Henr.*

Gottfr. BAYER, nat. 1733, Prof. 1762; *Io. Gottl. SEGER*,
 nat. 1735, Prof. 1765; *Io. Ludov. Ernst. PÜTTMANN*,
 nat. 1730, Prof. 1765; *Io. Tob. RICHTER*, natus
 1715, Prof. 1750; *Christian. Henric. BREVNING*,
 nat. 1719, Prof. 1754; *Car. Rud. GRAEFF*; *Henr.*
Gottl. FRANCKE, natus 1750, Prof. 1757; *Dav.*
Gottfr. Aegidius WILCKE, nat. 1739, Prof. 1766;
Aug. Frid. SCHOTT, nat. 1744, Prof. 1767.

LIGNITH *Ioan. Christ. Gottl. REINECCIUS*, nat. 1717;
Casp. Gottfr. SCHEPLER, Prof. 1752.

LINGENI *Phil. WASMVHT*, nat. 1690.

MARSBERGI *Ioan. Georg. ESTOR*, natus 1699, Prof.
 Giessensis 1726, Ienenensis 1735, Marburgens. 1742;
Aemilius Ludov. HOMBERGK ZV VACH, nat. 1720, Prof.
 1754; *Ioan. Iac. SORBER*, nat. 1714, Prof. 1754;
Ioan. Andr. HOFFMANN, nat. 1719, Prof. 1754.

MOGUNTIAE *Io. Mich. DAMM*; *Io. Phil. HAHN*, natus 1690,
 Prof. 1717; *Ioan. Georg. NEVRETER*; *Ludov. Philip.*
REHLEN, Prof. 1746; *Ioan. HORIX*, Prof. 1757; *Franc.*
Ant. BÜRN, Prof. 1757.

PRAGAE

PRAGAE *Iosim. Nepom. Wenc.* DWORZACH de BOOR; *Ios. Franc. Lothar.* SCHRODT; *Ios. Ant.* SCHVSTER; *Ios. Ioan.* de FEIGEL.

RINTELII *Carl. Wilh.* WIPPERMANN, nat. 1728, Prof. 1764;
Io. Nic. MÖCKERT, Prof. 1764.

ROSTOCHII *Lac. Henr.* BALECKE, Prof. 1752.

SALISBERGI *Constantin.* LANGHAYDER, Prof. 1766; *Modestus* SCHMEPFERER, Prof. 1766; *Io. Phil.* STEINHAYSER, Prof. 1770; *Io. Ios. de* KOFLEHN, Prof. 1767; *Io. Ant.* SCHALLHAMMER, Prof. 1767.

SVEVOPVRRI *Car. Frid.* SCHÖEPP.

STETTINI *Chr. Lud.* LIBERKÜHN, Prof. 1773.

TREVIRIS *Georg. Christoph.* NELLER; *Ioan. Arn.* MÜNNICH;
Lud. Aug. SVSEWIND.

TVRINGAE *Christoph. Frid.* HARPKECHT, natus 1700, Prof. 1727; *Luodv. Conr.* SMALCALDER, nat. 1696, Prof. 1735; *Gottfr. Dan.* HOFFMANN, natus 1719, Prof. 1741; *Sixt. Dan.* KAPP, nat. 1734, Prof. 1761; *Eber-*

berd. Christ. CANZ, natus 1726, Prof. 1759; *Frid. Wilh. TAFINGER*, natus 1726, Prof. 1753; *Io. Danhoffmann*, Prof. 1767; *Io. Christ. Frid. BREYER*, nat. 1749, Prof. 1772.

VIENNAE *Ioan. Henr. BOCRIS*, nat. 1713, Prof. Bambergensis 1739, Viennensis 1752; *Paul. Ioseph. de RIEGGER*; *Car. Ant. de MARTINI*.

VITTEBERGAE *Ernest. Mart. CHLADENIVS*, nat. 1725, Prof. 1746; *Georg. Frid. KRAVS*, nat. 1718, Prof. Vitteb. 1750, Gedatensis 1751 et iterum Vittebergensis 1753; *Mart. Gottl. PAVLI*, nat. 1721, Prof. Gedatensis 1751, Vitteb. 1764; *Frid. Aug. FISCHER*, nat. 1727, Prof. 1764; *Georg. Stephan. WIESAND*, nat. 1736; *Io. Carl. Gebb. REINHARD*, nat. 1736, Prof. 1767; *Christ. Gottl. HOMMEL*, nat. 1736, Prof. 1767, *Gottl. Christ. KLÜGEL*, nat. 1737, Prof. 1767.

§. 168.

In praecipuis Academiis et Gymnasiis *extra Germaniam* docentes adhuc viuentes ICI, sunt qui nunc sequuntur:

ÅBOAE *Olof PRYSS*, nat. 1709, Prof. 1747.

ARGEN-

P. II. DE SINGVLIS IVRISCONSVLTVS. 171

ARGENTORATI *Ioan. WIEGER*, Prof. 1733; *Io. Christ. TREIT-
LINGER*, Prof. 1748; *Ioan. Reinb. KÜGLER*, nat. 1723,
Prof. 1756. *Io. Frid. EHRLÉN*, Prof. 1761.

BASILEAE *Ioan. Rudolphus THVRNEISEN*, nat. 1716, Prof.
1746; *Ioan. Rudolph. ISELIN*, nat. 1705, Prof. 1757;
Ioan. Henrj. FALCKNER, Prof. 1760.

CERVERAE *Franc. FINESTRES* et *de MONSALVO*; *Iosepbus* *ri-
NESTRES* et *de MONSALVO*.

DANTISCI *Daniel GRALATH*, nat. 1739, Prof. 1764.

FRANEQVERAE *Herm. KANNEGIETER*, nat. 1723, Prof. 1751,
Elias WIGERI, nat. 1730, Prof. 1756.

GENEVAE *Car. Frid. NECKER*; *Peter PICTER*; *Peter LULLIN*,
Prof. 1745.

GRÖNINGAE *Frid. Adolph. von der MARCK*, natus 1719,
Prof. 1758; *Ludov. Conr. SCHRÖDER*, nat. 1724, Prof.
Herborn. 1753. Gröning. 1761; *Dionysius Gottfr. van
der KEESSEL*, Prof. 1762.

HAFNIAE *Petrus Kosfoed. ANCKER*, nat. 1710, Prof. 1741;
Henr. STAMPE, nat. 1713; *Bernh. MOELLMANN*, natus
1702; *Frid. Christ. SEVEL*, nat. 1723, Prof. 1756.

HAR-

HARDEROVICI *Ioan. Alex. PAGENSTECHER*, Prof. Duisb. 1748,
Harderov. 1757.

LVSANNAE *Beat. Phil. VICAT*; *Clavel de BRENLES*.

LVGDVNI BATAVORVM *Ioan. Conr. RÜCKER*, nat. 1702, Prof.
1733; *Andr. WEIS*, Prof. Lugd. 1747, *Fr. Wilhelm.*
BESTEL, nat. 1724, Prof. Rintel. 1743. Lugd. 1763;
Bavius VOORDA, natus 1729, Prof. Franecq. 1755,
Lugd. 1765.

KONDINI SCANORVM *Lawr. Ioan. COLLING*, nat. 1716, Prof.
1753.

MITTELSVIRGI in Seelandia *Wilb. Otto REITZ*, natus 1702,
Prof. 1736.

MODENAE *Bartholomaeus VALDRIGHI*.

NEAPOLI *Ioan. Ant. SERGIUS*; *d'ORIMINE*.

OXFORDIAE *Wilhelm. BLACKSTON*.

PADVAE *Petrus BUSENELLS*; *Sylvian. MASTRACA*.

FISAE *Leop. Andr. SVADAGNI*; *Flaminius del BORGO*

REGIO-

REGIOMONTI *Ioann. Ludov. PESTOCQ*, nat. 1712, Prof. 1747; *Sigism. Christ. IESTER*, nat. 1715, Prof. 1739; *Christ. Ren. BRAVN*, nat. 1714, Prof. 1740; *Christ. Gottl. WEBER*, Prof. 1747.

WPSALAE *Daniel SOLANDER*, nat. 1707, Prof. 1743, *Iöns RISEL*, nat. 1719, Prof. 1761; *Christfer BERCH*, natus 1735, Prof. 1773.

VLTRAIECTI *Io. Gerb. Christian RÜCKER*, nat. 1722, Prof. Gröning. 1752, Ultrai. 1760; *Petrus BONDAM*, Prof. Harderov. 1763. Ultrai. 1773.

VALENCIAE *Gregorius MALANSIVS*; BERNI y CATALA.

TIT. II

DE RELIQUIS ICTIS ADHUC VIVENTIBVS.

§. 169.

Sequuntur reliqui adhuc viuentes ICTI, qui, licet non doceant in academiis vel gymnasiis, per scripta sua tamen nominis celebritatem sunt consequuti. Horum alii viuunt *in germania*, alii *extra germaniam*.

§. 170.

§. 170.

Quod itaque attinet I: *ICTos in germania vi-*
uentes, qui publico docendi munere quidem
non funguntur, ast tamen per scripta sua inclaru-
erunt tales, sunt:

BEROLINI *Lud. Mart. KAHLE; Ioan. Christ. Wilb. STECK.*

BRZEYNOVII in Bohemia *Stephan RAVTENSTRAVCH.*

BERMAE *Gerard OELRICHS.*

CASSELIS *Carl. Frid. KOPP; Georg. LENEPP.*

CARLSRUHAE *Georg. Ernest. Ludov. PREVSCHEN; Carl. Frid.*
GERSTLACHER.

CELLAE *Frid. Ef. de PUFFENDORF.*

DARMSTADII *Frid. Carol. de MOSER.*

DILLENBURGI *Ant. Vld. ab ERATM.*

DÜSSELDORFII *Gostw. Iof. de BVININCK.*

DRESDAE *Christ. Gottb. L. B. de GVTHSCHMIDT; Rud. Christ.*
de BENNIGSEN.

FRANCOF. AD MOENVM *Io. Dan. ab OHLENSCHLAEGER; Io.*
Phil. ORTH.

GOSLARIAE *Iac. Gottl. SIEBER.*

HAMBVRGI *Iac. SCHVEACK; Io. KLEFKAR.*

HANOVIÆ *Io. Henr. WOLFART.*

HANOVERÆ *Dav. Georg. STRVBE; Iul. Melch. STRVBE; Io. Henr. IVNG; Io. Phil. Conr. FALCKE; Wilb. Aug. RVDV LOFF; Rud. Ief. BÜNEMANN.*

HEIDELBERGÆ *Phil. Wilb. Ludov. FLADT.*

LIPSIÆ *Georg. Gottl. BOERNER; Iac. Henr. BORN; Trautgott THOMASIVS; Carl. Gottfr. WINCKLER; Cbr. Wilb. KÜSTNER; Io. Wend. NEVHAVS.*

LÜBECAE *Carol. Henr. DREYER.*

MONACHII *Io. Ad. L. B. ab. ICKSTATT; Wignl. Xav. MOYF. L. B. a. KREITMAYER.*

QEHRINGÆ *Cbrist. Ernest. HASELMANN.*

QETTINGÆ *Io. Paul. LANGE.*

RINTELI *Diet. Cbrist. IHRINCK.*

RÖDEL-

RÖDELHEIMI *Frid. Adolph. SORGE.*

STVTGARDIAE *Ioan. Iac. MOSERVS.*

STRELITZI *Ant. Ludov. SEIP.*

TENNSTADII *Bernh. Frid. Rud. LAVHN.*

VLMAE *Eusebius BEGER.*

VINARIAE *Achas. Lud. Car. SCHMIDT.*

VIENNAE *Carl. Ad. de BRAVN; Petr. Paul. IVSTL.*

WEISSENBVRGI *Io. Georg. SCOPP.*

WEYZLARIAE *Christ. L. B. de NETTELBLA; Ioan. Henr. de HARPPRECHT; Io. Ferd. Wilb. BRAND; Dom. Ferd. HAAS; Christ. Iac. de ZWIRLEIN.*

WISMARIAE *Augustinus de BALTHASAR.*

§. 171.

Sunt porro II. *ICTi extra germaniam viuentes,* qui scriptis suis inclaruerunt, nec tamen publice docent, quantum nunc recorder, sequentes: ROMAE *Emanuel DVNIUS;* PARISIIS *I. B. DENISART et Durand de MAILLANNE.* HAFENIAE *Io. Henr. KIRCHHOF;* CVLENBVRGI *Nic. KLOECKHOFF.* PISTOLAE *Ant. ROSATVS.* NEAPOLI *Bernhardus TANVCCIUS;* AMSTELODAMI *H. G. VAN VRYHOFF.* ETC. ETC.

PARS III.

PARS III.

DE ICTORVM CONDITIONE
 QVOAD CORPVS, ANIMAM ET
 STATVM EXTERNVM.

§. 172.

Vt nihil desit eorum quae de ICTis scitu necessaria sunt, in notitia ICTorum et de eorum conditione quoad *animam*, *corpus* et *statum externum* agendum. Licet vero multa, quae huc referri possunt, ad micrologiam litterariam pertinere videantur, haec doctrina tamen ideo non plane negligenda.

T I T. I.

DE CONDITIONE ICTORVM
 QVOAD CORPVS.

§. 173.

Licet nemini, ne in mentem quidem venire possit, ICTis aliam, eamque a caeteris hominibus diuersam, infundi naturam; sicque status seu conditio corporis ICTi, non differat a statu seu conditione aliorum hominum, praesertim aliorum eruditorum, sub eodem climate viventium et eiusdem aetatis: nonnulla tamen quae ICTorum conditionem quoad corpus concernunt, hic monenda sunt, licet sint talia in quibus cum aliis hominibus, minimum cum aliis eruditis, conueniunt. Quum vero pleraque quae huc pertinent ad micrologiam spectent, breuissimis hunc locum tractabo, et micrologis relinquo, vt hic eruditionis suae vel quasi thesauros exponant.

M

§. 174.

§. 174.

Ad doctrinam de conditione corporum ICTorum referri quidem potest, sicque huc trahi, recensio ICTorum roccorum; surdorum; nimis parvae aut nimis longae staturae; insignis crassitiei; maxima fecunditate praedictorum; edacium, quique nimio cibi usu mortem sibi accelerarunt aut minimum sanitati suae nocuerunt; longaeuorum &c. ast his similibusque minutiis inhaerere nolo.

§. 175.

Quum sub temperamentorum nomine veniat mixtura et proportio diuersorum humorum et particularum in corporibus, praesertim humanis, existentium, huc etiam pertinet doctrina de *temperamentis ICTorum*. Ast si et vera esset de temperamentis fabula a veteribus, ARISTOTELE, HIPPOCRATE aliisque ad nostram aetatem usque propagata; fabulam tamen saperet ICTis prae aliis hominibus hoc vel illud temperamentum tribuendum esse. Metamorphosin enim talem per iuris studium fieri posse, nemo facile sibi persuaderi patietur.

Ioan. Frid. WERNER de temperamentis ICTorum. Vitembergae 1733.

§. 176.

Licet porro dentur *morbi* corporis qui huius vel illius generis hominibus proprii, praesertim constet vitam eruditorum sedentariam efficere eos certis morbis prae aliis hominibus obnoxios esse: tales morbos tamen, quibus non nisi ICTorum corpora affici solent ignoro, quicquid dicant alii.

P. XYLANDER Epistola ad V. F. PLEMPIVM de aduersa ICTorum valetudine.

Io. Herm. FÜRSTENAV Epistola ad Zach. Conr. ab VEFENBACH de morbis ICTorum. Francof. ad Moenum 1721. 8.

§. 177.

§. 177.

Quum hominum sexus omnino ad corporis habitum et conditionem referri debeat, hoc loco etiam de *foeminis iuris peritia instructis* agendum. Defunt vero exempla istiusmodi foeminarum quae temporibus veterum ICTorum vixerunt, cum nec C. APRANIA, quam alii vocant CALPVNIAM seu CALPHVNIAM, nec THEODORA Augusta, coniux Imperatoris IVSTINIANI, huc referri possint; quamvis IUVENALIS *Satyræ VI.* postquam in vers. 241 et 242 notauerat in mulieribus ligandi pruriginem, vers. 243 et 244 ita pergat:

*Componunt ipsae per se formantque libellos
Principium atque locos Celfo dictare paratae.*

Inter recentiores ICTos itidem non obveniunt foeminae, quae tanquam iurisperitae innotuerunt. Ast tamen iis temporibus, quo ICTi *medii* floruerunt, vidit orbis litteratus foeminas iuris Doctrices et quae publice iura professae sunt. Inter has primum merito occupat locum I. BELTIZIA GOZADINA a. 1500 Bononiae nata et a. 1546 mortua, de qua HILAR. DE COSTE *Tom. 1. Part. 3. des Eloges et vies des Reines, Princesses &c.* p. 522 refert, quod fuerit filia Nobilis Bononiensis quae colum et acum contempsit et studio linguae latinae et iuris se dedit, in eoque tantos fecerit progressus, vt Bononiae Doctorissa creata sit, ac deinceps Institutiones primo privatim, deinde, cum ad professionem vocaretur, publice exposuerit, eiusque plures iuris commentarios typis impressos produisse sub nomine ficto et alieno. Iungendae sunt huic II. duae filiae ACCVRSII, quas Bononiae ius publice docuisse testatur ALBERICVS ad *l. qui filium ff. ubi pupillus educari debeat*, quarum nomina vero ignorantur. Eadem fortuna obtigit IOANNI ANDREAE, qui, vt de vxore sua III. MILANCIA, quam

dominam suam vocat, et, ut ipse fatetur ad c. 16. *X. de praeb. et dignit.*, et c. 54 de R. F. in Ordo in rebus arduis consuluit, nihil dicam, filias suas IV. BETTINAM et V. NOVELLAM doctrina sua ita imbuit, ut in matrimonium ductae a duobus celeberrimis ICtis, et quidem prior a IOAN. A GEORGIO, et posterior a IOAN. CALDERINO, uti olim patris, sic nunc maritorum, vices in praelectionibus supplere potuerint. AGGERSIVS et ANDREAE itaque meliorem fortunam experti sunt, quam magnus CUIACIUS, cuius famosissima filia SUSANNA, non subleuavit patrem et maritum, cui, nondum quindecim annos nata, ob summum in mora periculum nupta: sed, si fabula vera, finita patris schola nobilissimi patris auditores Susannulam hanc viderunt, quod illi petulanter: *se operibus Cuiacii incumbere dixerunt*, mariti tempora vero subtilibus cinxit coronis. Unde EDMUNDVS MERILLIVS his in eam lusit versibus:

*Viderat immensos Cuiacii Nata labores
Aeternum patri promeruisse decus.
Ingenio baud poterat tam magnum aequare parentem
Filia; quod potuit, corpore fecit opas.*

Gottl. Aug. IENICHEN Observ. Selectae de C. Afrania, quae ultimo Volumini Meditationum Leyseri ad Pand. adiectae.

Ioan. REICHI Diss. qua Calpurnia sapientissima inter mortales femina, a conuitiis Vlpiani vindicatur.

Herm. Henr. ENGELBRECHT Progr. Nomothetae THEODORAE Imperatricis specimina quaedam continens. Gryphisw. 1736.

Io. Frid. IVGLERI Diss. de eruditione Theodora Augustae. Hamb. 1742.

Nic. CATHARINOT *Vie de Madem. Cutas* a Bourges 1684. Reperitur etiam adiectis quibusdam obseruationibus dans les *Pieces fugitives d'histoire et de litterature d'ARCHAMBAUD*. Tom. 2. p. 92.

TIT.

T I T. II.

DE

ICTORVM CONDITIGNE QVOAD
ANIMAM.

§. 178.

In aestimanda hominis conditigne quoad animam, omnia eo redeunt qualis sit quoad *intellectum* et *voluntatem*, et, quoad intellectum, inter *capacitatem*, quae ex viribus memoriae, iudicii et ingenii, et *scientiam*, quae ex veritatum cognitarum multitudine et varietate, aestimanda, distinguendum. Hic itaque sigillatim agendum de ICTorum *capacitate*, *scientia* et quoad *voluntatem* conditigne.

§. 179.

Quod itaque attinet ICTorum *capacitatem*, eorum ICTorum *veterum*, quos ICTos Romanos stricte sic dictos appellavi, et praesertim reliquorum praeter ICTos *Primaevos*, *capacitatem*, omnino magnam fuisse docent, quae supersunt scriptorum, quorum auctores sunt, fragmenta, ita, ut ipsum LEIBNTIUM, acutissimum philosophum, in admirationem rapiat insigne eorum acumen, dum in *Epist. Tom. 1. Epist. 19* inquit: „Ego digestorum opus, vel potius auctorum vnde „excerpta sunt labores admiror, nec quicquam vidi, „siue rationum acumen, siue dicendi nervos spectes, „quod magis accedat ad mathematicorum laudem. „ Licet vero, ICTis *mediis*, et praesertim sic dictis *Glossatoribus* inter eos, obiici solear crassa ignorantia: quoad *capacitatem* tamen nihil in iis desiderari potest, sed potius, et hos ICTos praesertim magno acumine praeditos fuisse, testantur eorum scripta. *Recentiores*

M 3

ICTos

ICTos tandem hebetioris ingenii esse nemini ynquam in mentem venit, et vah! quam vastum et capax ingenium non requirunt tot inter se diuersissima iura, ciuilia, ecclesiastica, clientelaria, publica, priuata, romana, patria.

Conferri hic etiam merentur scripta de ICTis praecocibus et aurodidactis supra §. 37. allegata.

§. 180.

Sufficiant haec de capacitate ICTorum. De eorum *scientia*, et quidem *generatim*, notandum olim, disciplinarum diuersarum limitibus non ita, vt hodie, constitutis, ICTos *antiquos* omnino variarum plane diuersarum veritatum notitia tinctos fuisse, hincque multifscientiae laudem mereri. *Medios* ICTos e contra quod attinet, eos, est potius seculi, quam suo vitio, multa ignorasse, quae interpretem Iuris Romani et Canonici fugere non debent, iisque recte obiici linguae latinae et graecae ignorantiam stilique barbariem, antiquitatis et historiarum imperitiam, et denique methodi neglectum, negari nequit; licet eorum ignorantia tam crassa non fuerit, ac vulgo dici solet. Ast quid de *nouorum* seu *recentiorum* ICTorum scientia dicendum? Omnino, si quid video, magna et varia fuit, et, quod attinet viuentes, adhuc est, ita, vt iis maiori iure multifscientiae laus tribuenda quam veteribus, indeque essent multa et insignia horum ICTorum merita in alias scientias et artes praeter iurisprudentiam. Licet vero haec ita se habeant, negari tamen nequit non deesse inter eos *ICTos semidoctos* quorsum referri debent, qui de legum intelligentia parum solliciti, tunc se putant, quod in arte nostra summum est, consequutos, quando multas leges, vel minus intellectas, vel ad rem nihil facientes, accumulare et, ad singula verba Bartoli, Baldi,

Baldi, Accursii manes euocare didicerunt. Néc minus tales sunt, qui solo critices studio dediti, id vnice per omnem vitam agunt, vt leges figant refignantque, modo syllabam in exilium agentes, modo eiectam ab alio restituéntes in integrum. Tandemque et in hunc censum veniunt, qui in interpretandis peregrinis legibus omnem impendunt industriam, sed de huius scientiæ vsu in foro, patrique iuris reliquiis, parum soliti sunt,

Ioan. Gottf. SCHAVMBYRG Or. ausp. de multiscentia veterum ICTorum eiususq. causis. Vid. eius Tractatio de iurisprudentia veterum ICTorum Romanorum Stoica, cui haec oratio num. 11 annexa.

Herm. CANNEGIETER de multisplici et varia veterum ICTorum doctrina. Franeg. 1751 fol.

Jac. EDRII Progr. de vitis quae Glossatoribus obuiantur. Lipsi. 1678.

Abrah. WIELING Or. pro glossatoribus, quae adiecta est eius lectionibus iuris ciuilibus.

Car. Ferd. HOMMELII Praef. de barbaris iuris interpretibus, praemissa Continuationi III. notitiae auctorum iuridicorum Beyeri.

Frid. PLATNER Epist. ad Bachium pro ICTis qui litteris elegantiores contemnunt. Lipsi. 1750. Vid. etiam eius *Lanc. satira* p. 51 seqq. num. III.

Chr. Frid. WILLISCH de ICTis egregia litterarum elegantiorum laude illustribus, 1709.

Frid. Christ. BAVMEISTER Pr. de ICTis quibusdam de humanitatis litteris bene meritis. In eius Exercit. Acad. et Schol. p. 122 seqq.

Io. Gottl. STOER Pr. de ICTorum in rem metallicam meritis. Lipsi. 1745.

Io. Georg. IOCH Pr. de meritis ICTorum speciatim *Iac. Godofredi* in historiam ecclesiasticam. Erf. 1722.

Theod. ROBERTI Elogia ICTorum et Politicorum centum illustrium, qui orientales linguas promouerunt. Lipsiae 1728.

Gottl. Erid. GVDE Distribue historico - critica, *de meritis*
ICTorum in scripturam sacram. Lips. 1729.

Io. Christ. STEMLERS Abhandlung: *von den Verdiensten*
einiger Rechtsgelehrten um die christliche Religion.
 Naumb. 1731. 4.

Io. Christ. MYLII Or. *de patrocinio Augustanae confessioni*
ab ICTis praestito et praestando adhuc. Ienae 1735. 4.

Traugott. Imm. IERICHOVII Epist. *de ICTis theologis.* Lips.
 1721.

Ioan. Gottl. HEINECCI Or. *de ICTis semidoctis,* dicta Fran-
 cof. ad Viadrum 1727, et in eius Sylloge Opusculorum
 variorum pag. 519 sqq.

§. 181.

Quod *speciatim*, quoad ICTorum scientiam attinet
latinitatem et stilum veterum ICTorum Romanorum stri-
cte sic dictorum, ante omnia hic distinguendum inter
 latinitatem stilumque horum ICTorum, et latinitatem
 stilumque corporis iuris Romani; licet quoad Pandectas
 vtraque latinitas fere eodem redeat. Quum itaque de
 priori latinitate et stilo hic tantum agendum, quoad
 eam iterum praemonendum; aetatem veterum ICTo-
 rum distinguendum esse, vt de latinitate et stilo eorum
 accurate iudicari possit, prout nimirum vel de ICTo-
 rum veterum primaeuorum, qui itaque Augusteo
 vixerunt Seculo aut illud antecesserunt, vel de reliquo-
 rum ICTorum Romanorum stricte sic dictorum prae-
 ter primaeuos (§. 81. seqq.) latinitate et stilo fermo est.
 Priorum latinitas et stilus enim omnem quem habere
 potest habet nitorem, qui quoad posteriores aliquo
 modo deficit, praesertim quoad eos ICTos qui a TRAI-
 ANI obitu vixerunt. Interim tamen, licet in vitio iis
 poni soleat, quod priscis et obsoletis vsi sint dictioni-
 bus; graeca immiscuerint latinis; a verbis nouis et mi-
 nus probatae latinitatis non abstinuerint &c. ad com-
 menda-

mendationem latinittatis et stili eorum tamen pertinent verborum proprietat; stili puritas; perspicuitas; ornatus et figurat &c.

I. C. P. I. C. A. *veterum ICTorum adversus Laurentii Val-
lae reprehensiones defenfo.* Parisiis 1583. 8

Car. Andr. DVCKERI *Opuscula varia de latinittate ICTorum
veterum.* Lugd. Bat. 1711. 12. Lipsiae 1772.

Georg. Casp. KIRCHMAIER *Elogia et elegantiae latinittatis
ICTorum veterum adDigesta.* Witteb. 1687.

EIVSD. *Amoenitates atque Veneres latinittatis in dictionibus
et formulis ex Pandectarum iuris voluminibus represen-
tatae.* Ibid. 1688.

EIVSD. *Latinittas legalis praeter meritum suspecta, ex Pan-
dectis iuris eruta et vindicata.* Ibid. eod.

EIVSD. *Latinittas, vel praeter meritum, vel merito suspecta,
e Pandectis iuris eruta et recognita.* Ibid. 1690.

Quatuor haec opusc. Kirchmaieriana cum duobus aliis latinittatem Institutionum concernentibus prodierunt Halae 1772. sub titulo: Georg. Casp. KIRCHMAIERI *Opuscula VI. de latinittate Pandectarum et Institutionum
Domi Iustiniani Imperatoris.* 8.

§. 182.

Tribus etiam quoad scientiam veterum ICTorum Romanorum de eorum *philosophia* hic agendum. Postquam philosophi, philosophia dudum apud Romanos neglecta, Romam ducti, quorum primus fuit PANAE- trvs stoicae familiae addictus, et ICTi ad philosophiam et quidem stoicam se contulerunt. Licet vero successu temporis et aliorum philosophorum disciplinae apud Romanos magno studio excultae, imprimis vero Aca- demicis multum tribuerint Romani: veteres ICTi ro- mani tamen, reliquis philosophorum sectis neglectis, potissimum Stoicae philosophiae dediti fuerunt, cuius rei

causa partim a temporum rationibus, partim ab ipsis huius sectae institutis, arcessenda.

Iust. Henn. BOEHMER Progr. de philosophia ICTorum Stoica. Halae 1701.

Euerb. OTTONIS Orat. de stoica veterum ICTorum Philosophia. Duisb. 1714 recitata et inter eius Dissert. Amstel. a. 1723 edita.

SVISD. Orat. de vera, non simulata ICTorum philosophia, habita Trai. Bat. 1722 itidem inter Dissert. eius Amstel. 1723 edita.

Ioan. Sam. HERING. Diss. de Stoica veterum Romanorum iurisprudentia. Sedimi 1719.

Gottl. SLEVOGT collectio opusculorum de Sectis et philosophia Iurisconsultorum. Ienae 1724. 8. quae continet citata scripta Boehmeri, Ottonis et Heringii.

Ernst. Ioach. WESTPHAL de Stoa ICTorum Romanorum eiusque historia et ratione. Rostochii 1727.

Io. Gottfr. SCHAVMBURGII Tractatio de iurisprudentia veterum ICTorum Romanorum Stoica. Ienae 1745. 8.

Io. Guil. HOFFMANN Diss. de dialectica veterum ICTorum, quae eius meletematibus ad ff. praemissa est.

§. 183.

Restat vt et in ICTorum conditionem quoad animam ratione voluntatis inquiram, vbi de eorum virtutibus et vitiis moralibus agendum. Licet vero, quum nemo mortalium sine vitiis nascatur, nihil humani ab ICTis alienum, sicque negari nequeat et inter ICTos bonos esse mixtos malis, indeque praeter ICTos vitiis, quorum iam alia occasione supra (§. 37.) mentio facta, deditos, nec desint tales qui a pedantismi; charlatanerie seu ostentationis; impietatis; assensationis et adulationis; inconstantiae &c. nota liberari nequeunt: non tamen malorum ICTorum numerus, ita vincit numerum bonorum, vt ideo tota ICTorum natio atro carbone

ne notanda. Fuerunt potius, et sunt adhuc, inter ICTos qui *pietatis; modestiae; tolerantiae* aliarumque virtutum moralium egregia ediderunt, et adhuc quotidie edunt, specimina.

E. A. O. C. PAGENSTECHE *leges explicitae de virtutibus ICTorum.* Herb. Nassov. 1741. 8.

I. F. I. (Io. Frid. IVGLERI) *zufällige Gedancken von der Pedanterey einiger Rechtsgelehrten.* In der Hamburgischen vermischten Bibliothec Vol. I. P. III. p. 405 seqq.

Io. Carl. BRETSCHNEIDERS *Schreiben von der iuristischen Pedanterey an Herrn Carl Erikerich Moser.* Franck. und Leipz. 1749. 4.

Frid. Carl. MOSERS *Antwortschreiben von der iuristischen Pedanterey.* Franck. 1751. 4.

XENAGOGI *Grundris des iuristischen und medicinischen Scharletan.* Franckf. und Leipz. 1743.

Georg. Ludw. SCHMELTZEISEN Or. *de pedantismo iuridico.* Francof. 1720. fol.

Io. Ad. SCHERZER *de περαγωγία ICTorum.* Lips. 1730.

Io. Ludov. LANGGVHT *de ostentatione iuridica.* Lips. 1737.

Aug. LEYSER *de assentationibus ICTorum.* Viteb. 1712. rec. Helm. 1726 et 1741.

Car. Henr. FLÖRCKH *Epist. de ICTo adulate.* Ien. 1720.

Herm. Henr. ENGELBRECHT Pr. *de inconstantia ICTorum sigillatim Decii, Alciati et Balduini.* Gryph. 1738.

Gottl. Aug. IENICHEN *Observ. selectae: de ICTis Romanis illustribus absolutissimae perfectissimaeque virtutis exemplis.* In eius *Observ. Selectis ad Leyseri Medit. ad Pandectas.*

Io. Sal. BRUNQUELLII *Prol. de retractationibus veterum ICTorum quorum fragmenta in Digestis supersunt.* Ien. 1726. 4. et Lips. 1738. cura IENICHENII qui praefatus est, vitam Brunquellianam praemisit, et notulas adiecit.

August.

Augst. LEYSER *de variationibus et retractationibus ICTo-
rum liber singularis.* Helmst. 1713. Recensuit opus
denuo edidit et praefatus est *Gottl. Aug. IENICHEN.*
Lipf. 1737.

Corn. van ECK Or. *de religione et pietate veterum ICTo-
rum.* Ultraï. a. 1717. rec. Halae 1724 et in SLE-
VOGTII Collectione supra §. 182. allegata.

M. Henr. Engelb. SCHWARZ *de pietate et meritis ICTorum in
ecclesiam.* Lipf. 1739.

Christ. Aug. HEVMANN Diss. *de ICTis Germ. Sec. XVI disci-
plinæ suæ adiungentibus et theologiae et pietatis studium.*
Goett. 1738.

Rud. Henr. ZIEGLER *de ICTo bono et christiano.* Erf.
1711.

Ioan. Phil. SCHMIDII *Iuristen gute Christen, siue Schedias-
ma historico iuridicum de pietate et scriptis theologicis IC-
torum* Rostochii 1730.

Io. Gottl. HEINECCII Pr. *de ICTis reformationi ecclesiae
pracludentibus.* Francof. 1730 et in EIVS Opusculis
p. 736. seqq.

Io. Henr. a. SEELEN *ICTorum qui Lutheranismò insigniter
profuerunt tetras.* Lubecae 1730, nec non in EIVS
Stromatibus Lutheranis p. 447.

M. Io. Nic. SINNHOLD Epist. *de meritis ICTorum in religio-
nem christianam.* Erford. 1735.

Io. Andr. HELWIG Or. *de meritis ICTorum pomeranicarum
in restitutum, introductum et stabilitum verum in Pome-
rania quangelium.* Gryph. 1730.

Frid. FRISII Pr. *de ICTis qui reformationem Lutheri adiuua-
runt.* Lipf. 1730.

Gottfr. MASCOVII Or. *de modestia veterum ICTorum.* Har-
der. 1729. rec. Lipf. 1741.

Ant. MATTHAEI Or. *de modestia veterum ICTorum, quae
existat inter eius orationes* Ultraï. 1655 in 12 excusas.
Orat. X. p. 266.

IVSDEM Or. de abstinentia ICTorum. J. c. Orat. XI. pag. 292.

Carl. Otto RECHENBERG. Pr. de tolerantia ICTorum. Lips. 1742.

Contr. FRIEDLIEB Distr. de honestate et modestia ICTorum. Harub. 1679.

T I T. III.

D E

ICTORVM CONDITIONE QVOAD STATVM EXTERNVM.

Io. FESTING de honoribus ICTorum eorumque insidiatoribus. Rostoch. 1682.

Georg. Ludw. GOLDNER Epist. de ICTorum dignitate Ger. 1707 f.

Ant. Vld. ERATH Diss. epist. qua iurisprudentiam et ICTos aduersus male de his sentientes tuetur. Helmst. 1728.

Henr. ERNSTII Statuta iurisprudentiae et ICTi. Arnsted. 1622. 4.

Io. KOEBER de ICTorum dignitate a maleuolorum probis vindicata. Ger. 1681.

Adrian. STEGER Diss. epist. de honoribus veterum ICTorum. Lips. 1743.

§. 184.

Varia sunt quae ad ICTorum statum externum referri possunt, quorum alia speciatim persequi vix operae prenum est: alia vero merentur omnino vt eorum speciatim mentio fiat, quorsum refero, quae de ICTorum priuilegiis; muneribus publicis; natalium splendore; honoribus stricte sic dictis; auctoritate; elogis; nec non

non eorum *q̄s*oribus et *obtreclatoribus* notatu digna obveniunt.

§. 185.

Quod itaque attinet I. *ICTorum priuilegia*, ne quadrata misceantur rotundis, huc referri nequeunt priuilegia omnibus eruditis in genere competentia; sed potius non nisi talia, quae ICTis propria sunt. Haec priuilegia vero sunt iterum, vel ICTis *qua talibus*, vel ICTis *propter dignitates academicas in iure* quibus ornati sunt, competentia priuilegia. Prioris generis priuilegia, sicque talia quae iis propria sunt, et omnibus iis qui ICTi sunt, quoniam ICTi sunt, competunt, non dantur. Ast, quod attinet posterioris generis priuilegia, sicque eorum inter ICTos qui dignitates academicas in iure obtinuerunt propria, ad ea referri posset nobilitas in iure rite et legitime promotorum et inde dependentia iura, veluti ius adspirandi ad canonicatus; si modo hoc priuilegium ICTis promotis proprium, et nobilitas doctorum academicorum extra omnem posita esset controuersiam. Licet vero defendi nequeat hanc nobilitatem propriam esse doctoratui iuris, certum tamen est olim admodum honorificum fuisse doctorum academicorum statum et doctoribus nobilitatem, equestri non solum parem, sed et quodammodo superiorem, fuisse attributam. Verum enim vero non perdurauit ista doctorum in genere, et in specie iuris doctorum, existimatio, sed iam inde a seculo decimo sexto imminui coepit, vt pedetentim plurimum amiserint de sua dignitate Doctores, cuius rei variae allegari possunt causae, inter quas et ea est, quod academiae sibi religioni non duxerint dignis et indignis conferre Doctoris gradum, sicque non semper doctus ICTus sit, qui Doctor iuris salutatus, sed plures reperiantur in

in hoc gradu doctorali, qui in solo titulo de iuris et facti ignorantia progressus fecerunt.

Iac. BENNII de priuilegijs ICTorum liber. Venetijs 1602. 4.

G. v. H. (Gottl. von HAGEN) Discursus: de natura et statu verae nobilitatis et doctoratus iuris Hamb. 1602. 4. quem ITERVS tractatui suo de Gradibus academicis adnexuit.

Leonhardi BAVERI Tract. de nobilitate ICTorum aliisque eorundem praerogatiuis. Viennae 1711.

Christ. Wilb. LOESCHERI Epist. de praerogatiuis doctorum iuris prae aliarum facultatum supremis gradibus. Viennariae 1720.

IDEM de periculo simul et incommodis Doctoratus iuridict. Viennariae 1714.

Ioach. WECCIÏ Diss. de priuilegijs Doctorum iuris. Helmst. 1638.

I. F. C. KRAVSII Epist. de iuribus et praerogatiuis, I. V. Doctorum in Saxonia electorali. Lips. 1752.

Ge. Tob. SVENDENBÖRFFER de priuilegijs Doctorum iuris in Academia Lipsiensi creatorum Lips. 1673.

§. 186.

Porro II. Munera publica splendissima, tam ea quae ecclesiam et rem sacram, quam ea quae reipublicae negotia respiciunt, ICTis ab antiquissimis inde temporibus delata esse, et adhuc deferri, noto notius est. Sic praesertim apud Romanos veteribus ICTis cuiuscunque generis publica munera sunt delata, indeque occurrunt ICTi Romani Pontifices, immo Pontifices maximi, Consules, Praetores, Censores, Praefecti urbi, Interreges, Dictatores, Magistri Equitum, Tribuni plebis, Aediles curules, Proconsules, Legati &c. Nec minus,

minus, medios et nouos ICTos quod attinet, inter eos multos obuenerunt Pontifices, Cardinales, Archiepiscopos, Episcopos, et splendidissima munera publica secularia iis semper delata esse, et adhuc deferri, nemo ignorat.

Didaci SEMANCAS De Episcopis iurisperitis Opusculum.
Antwerpiæ 1579.

§. 187.

Quoad ICTorum III. natalium splendorum, inclauerunt inter eos viri summo loco nati, et multis eorum, infulae doctoralis splendore illustres maiorum imagines illuminari, indecorum non visum. Non desunt itaque Principum, Comitum, Baronum, et Nobilium inter ICTos exempla. Praesertim Teutonicae nobilitatis insignia existant in iurisprudentiam germanicam, merita.

Io. Cav. Conr. OELRICHS *De Friderico Wilhelmo Doctore iuris ex numo.* Stetini 1765. 4.

Georg. Christ. GEBAYER Progr. *inuitat. ad solennia inauguralia* BENED. BREMERI *Equitis Bremensis de praecipuis exemplis nobilitatem, qui gradu I. V. D. se condecorari non dedignati sunt.* Goett. 1741. 4.

Io. Frid. WAHL Progr. *de commutatione dignitatum sagatae et togatae militiae, equestris scilicet et doctoralis honoris.* Goett. 1747, quo solennia inauguralia uiri Perill, L. B. de KNIGGE indixit.

Ioan. Frid. EISENHARDT *Oratio: de meritis nobilitatis Teutonicae in iuris Patrii conseruationem.* Helmst. 1755. et in suis Opusc. num. XIX.

§. 188.

Ad ICTorum IV. honores strictè sic dictos refero
1) triumphii et funeris vel sepulchri publici honores.

ICTia

ICTis Romanis saepius decretos. Porro huc pertinent, quoad omnis aevi ICTos; 2) singularis amicitia et fiducia qua a Principibus dignati sunt; 3) nummi in eorum memoriam cusi; 4) statuae et splendida epitaphia iis posita; 5) pictae et vel aeri, vel ligno, incisae eorum imagines; 6) relatio eorum in numerum Sanctorum, et quae sunt similia.

Scripta de iconibus et epitaphiis ICTorum supra §. 19 et 22. allegata.

Io. ROBERTI Elogia &c. vid. §. 64.

§. 189.

Pertinet porro ad conditionem ICTorum quoad statum externum V. *summa auctoritas* qua ICTi omnis aevi gauisi sunt. Praesertim vero veterum ICTorum Romanorum auctoritas magna fuit, eaque non demum sub Imperatoribus coepit, sed et iam liberae reipublicae temporibus ea apud Romanos plurimum valuit; estque haec insignis auctoritas partim omnibus communis, partim talis qua speciatim hi vel illi veterum ICTorum Romanorum pollebant.

Christ. Henr. ECKHARDT Epist. de regno iudiciali veterum ICTorum. Ienae 1741. fol.

Mich. Henr. GRIEBNERI Progr. de vobis, Secid veterum ICTorum, seu de titulo ICTorum quo iuris auctores, conditores appellantur. Lipsi. 1730.

Christ. Henr. BREVNING de ICTo nomotheta. Lipsi. 1766.

Car. Ant. KEVFFEL Historia auctoritatis prudentum apud Romanos. Sectio I. Helmst. 1767.

§. 190.

Quod attinet VI. *elogia ICTorum*, alia sunt veterum ICTorum Romanorum *elogia*; alia mediorum; alia recentiorum. Quoad *elogia veterum ICTorum romanorum*, distinguendum est inter *elogia* quae ICTis propter grauissima quae gesserunt munera tributa, quorsum spectant tituli *Illustrium, Spectabilium, Clarissimorum* &c. et quibus propter iuris scientiam condecorata. Posteriora sunt huius loci, suntque vel generalia, quorsum pertinet e. g. quod *sacerdotes iustitiae, iuris auctores conditoresque* appellati sint; vel specialia, veluti *elogium σοφῶν* quo SEMPRONIUS, NASICA ET ATTILIVS, ICTi sub libera republica florentes, maectati sunt; *corypbaei legum prudentum*, quo *elogio* ornantur IVLIVS PAVLVS ET DOMITIVS VLPIANVS; *iuris asyli et doctrinae legalis thesauri*, quod tribuitur PAPINIANO, qui etiam *vir consultissimus, prudentissimus et sapientissimus* a priscis et recentioribus crebro vocatur. Quod vero attinet *mediorum ICTorum* *elogia* varia excogitata sunt ab eorum discipulis, ridicula plerumque, *elogia*. Sic enim IRNERIVS vocatus est *lucerna iuris*; AZO *vas electionis et veritatis tuba*; BVLGARVS *os aureum*; MARTINVS GOSIANVS *copia legum*; BARTHOLOMAEVUS CAPVENSIS *ianua legum*; IOANNES ANDREAE *tuba et archidoctor iuris canonici*, porro *iurisprudentum vertex*, VI et *irradiator iuris canonici*, nec non *Rabbi doctorum*; ALBERICVS ROSATA, *arca legum et magnus practicus*; ALBERICVS A PORTA RAVENNATE, *omnium Doctorum Princeps*; BARTOLVS *legum illuminator et ICTorum signifer*, imo *lampas iuris et Deus tutelaris interpretum*, nec non *Dux coecorum* et *optimus iuris auriga*; BALDVVS, *iuris utriusque Monarcha*, et *legistarum corypbaeus*; GVILIELMVS DV-RANDI, *pater practicae*; NICOLAVS DE NEAPOLI, *magnus textualis*; ALBERICVS, *Doctor declaratiuus et cumulatiuus*;

tius; IOANNES DE LIGNANO, *canonum et legum summus capitaneus*; HVGOLINVS, *anima legis*; VINCENTIVS CASTILIONEVS *subtilitatum princeps, et summus Canonista*; ANDREAS DE ISERNIA, *euangelista feudistarum* &c. Hodie adhuc vsitata elogia *ICTorum recentiorum* sunt, dum appellantur: *iustitiae sacerdotes*; *Astraeae filii*; *Themidos filii*, et maximum ICTi elogium est, quod sit *aeui nostri Papinianus*.

Gottl. SLEVOGT Praef. *de elogiis ICTorum Romanorum* praemissa eius collectioni opusculorum de Sectis et Philosophia ICTorum.

Io. Iac. BOSE Epist. *de ICTis sacerdotibus iustitiae*. Lips. 1739.

Io. KLEIN Diff. sub Praesidio RADOVII habita *de officio ICTorum sacerdotali*. Rost. 1682.

§. 191.

Habuerunt tamen, ne quid dissimulem, et habent adhuc ICTi suos VII. *osores* et *obtrectatores*, id quod neminem in admirationem rapere potest, qui recordatur non tam bene cum rebus agi humanis vt meliora omnibus placeant, et in tanto ICTorum numero non deesse qui omnino contemptu digni, nec muneris sui partes recte implent, veluti ICTi semidocti, qui cruda studia in forum propellunt, quaestuariam caussidicinam exercent, et male morati homines sunt. Hinc excogitata sunt tot scommata in ICTos iniuriosa, et ipsum nomen ICTi innumeris conuitiis affectum, quorum pertinet quod legum Doctores, *legum dolores et contortores*; *luristas Iurgistas et bonorum extortores*; *Iurisperitos, iuris perditos* appellent, et illud OWENL:

Iurisprudentes, prudentes iure vocantur.

Tam bene cum studeant prouideantque sibi.

Cum quo fere conuenit Poetae illud, quo Arithmeti-
cos illos comparat, lepidum carmen:

Callet Causidicus numerandi quatuor artes

Litem addit liti, iurgia multiplicat.

Subtrahit argentum, numerosque clientibus aufert

Humanumque genus diuidit atque secat,

Ast omnia haec conuitia superat infame illud carmen
in *Iac. SOLODORENSIS Moralibus* obuium:

Dirue Iuristas Deus, ut Satanae citharistas

Linguas venales qui dicunt et symoniales.

O Deus, extingues bos pingues et bilingues.

Frontis enim tritae sunt, horrendae quoque vitae

Hi sunt fautores celerum, fraudisque ministri &c.

Speciatim nec ipsi *ICTi veteres Romani*, licet in magna
vixerint dignatione, ab osoribus et obtrektoribus
liberi fuerunt, quum constet de *CALIGVLAE* consiliis
eos extirpandi ex *Suetonio* Cap. 34, et de *CICERONIS*
in *ICTos* stomacho ex eius scriptis, praesertim *Oratio-*
ne pro L. Muraena. Porro notum est, quo odio pro-
sequuti sint veteres Germani *causidicos romanos*, et
recepto iure Romano in Germania, osores et con-
temtores *ICTorum* in Germania non defuerunt, nec
adhuc defunt. Huc pertinet 1) Scabinorum anti-
quorum odium quo primos *ICTos* in Germania pro-
sequuti sunt. Si et 2) defendi posset famosam illam
Reformationem de a. 1441 apud *GOLDASTVM*, de
Doctoribus iuris plane abolendis, *FRIDERICO III.* ad-
scribi

scribi solitam, in Germania ne quidem propositam in comitiis, multo minus perlatam esse, FRIDERICVM III tamen mediocriter dilexisse ICTos, negari nequit. Fa-
 rendum quoque 3) quasdam ciuitates, veluti Norim-
 bergensem, Augustanam &c. minus fauisse ICTis, et
 eos in ordinem Senatorum recipere noluisse. Porro
 constat 4) MELANCHTONEM, et praecipue LVTHERVM,
 non semper honorifice sensisse de ICTis. Tandem 4)
 tempore receptionis iuris Romani in Germania ortum
 prouerbium: *Iuristen böse Christen* et 5) alia Germano-
 rum scommata in ICTos iniuriosa, dum eos vocant
*Zungendrücker; Beutelfeger; Buntmacher; Causenma-
 cher, Galgenprediger* &c. quae olim et hodie in ore
 habere solent male de ICTis sentientes homines, satis
 euincunt tales homines nec defuisse olim, nec deesse
 adhuc in Germania.

August. de LEYSER Pr. de summo iurisprudentiae et ICTo-
 rum in Romana republica contemptu. Viteb. 1607.

Georg. RICHTER Or. de stomacho Ciceronis in ICTos. Vid.
 EIVS Orat. Dec. 2. p. 182.

Io. Nic. FVNCCH Pr. sub titulo: *Apologia pro iuris scien-
 tia a Cicerone in oratione pro Muraena traducta.* Marb.
 1754. fol.

Io. LVZAG *Observationes nonnullae apologeticae pro ICTis
 Romanis ad locum Ciceronis in Orat. pro Muraena Cap.
 XI-XIII.* Lug. Bat. 1768. 4.

Dan. Frid. IANI *Observ. de odio veterum Germanorum in
 causarum patronos, quam Tom. IV. num. 88. Miscel-
 lanceor. Lipsiens. inseruit.*

Guil. LEYSERI Pr. quo animaduersionibus illustratur decan-
 tatissima constitutio de a. 1441. Art. V. de Doctoribus
 iuris ab omnibus muneribus publicis penitus arcendis.
 Viteb. 1682.

Ioan. Reinh. KÜGLER Vindiciae historico iuridicae Iuris Romani et ICTorum in Germania contra Reformationem de a. 1441 Friderico III. adscribi solitam. Argent. 1748.

Io. Frid. EISENHARDT Or. de Friderico III. Imperat. ab odio in ICTos liberato. In EIVS Opusc. num. XX.

Georg. RICHTER Or. de Doctoribus iuris quos Lutherus vipers Theologorum appellat, habita Altorfi 1642, inter EIVS Orat Dec. 2. pag. 260.

Leonb. S. VON MELTORFS siue Leonb. SCHIRTZMEIERS Iuristen-Spiegel durch Anleitung des Sprichworts: Iuristen sind böse Christen, Hamb. 1667. 12.

Io. HARPRECHT Orat. de dictorio vulgari: Bonus ICTus malus Christianus, inter illius Orationes Tubingae a. 1619 iunctim edit. Orat. IX p. m. 123.

Io. Gottfr. MEIERI Theses ad paroemiam: Iuristen böse Christen. Gießae 1719.



**HISTORIA
IVRISPRVDENTIAE.**

N 4



PRAECOGNITA

HISTORIAE IURISPRUDENTIAE.

§. 192.

Ductis primis lineis notitiae Ictorum tanquam primae partis hist. litter. iuridicae vniuersalis, progredior ad secundam eius partem, quae sub *historiae iurisprudentiae* nomine venit et continet veritates singulares de iurisprudentiae fatis (§. 4).

§. 193.

Quum ad fata disciplinarum referri debeant eius ortus, incrementa et decrementa eaque quibus originem debent; sicque historia disciplinae cuiusdam absolvatur recensione factorum quae circa haec obiecta versantur: facile patet in historia iurisprudentiae recensenda esse facta, quae concernunt *iurisprudentiae ortum; controuersias iuridicas; methodum iurisprudentiae; instituta culturam veritatum iuridicarum concernentia* &c.

§. 194.

Historia iurisprudentia differt a Notitia Ictorum in eo, quod 1) eius obiectum sit ipsa iurisprudentia, notitiae Ictorum obiectum vero sint ICTi tanquam auctores factorum iurisprudentiae (§. 27); 2) ea tales veritates contineat, quae sunt factorum recensione, non vero tales, quae statum entis, nimirum Ictorum, concernunt; sicque sit pars historiae in sensu stricto, non notitiae status entis. (§. 62. 66. *Praec. erudit. gener.*)

§. 195.

Nec porro confundenda est historia iurisprudentiae cum ea historia *quae historia dogmatum iuridicarum*

dicenda, in qua recensentur vicissitudines iurium et obligationum, per leges positivas diuersis temporibus latas, constitutarum, in singulis doctrinis iuridicis in quibus tales vicissitudines obueniunt, quaeque, nisi receptum esset historiam legum dici historiam iuris (§. 2.), *proprie historia iuris*, nimirum pro facultate morali agendi sumti, dici posset. Haec historia enim non disciplinae eius, quae sub iurisprudentiae nomine venit, fata concernit: sed potius fata iurium et obligationum per leges positivas constitutarum, sicque mutabilem.

Speciminis loco hic conferri meretur IAC. GABR. WOLFFII *breuis historiae iuris publici delineatio*, quae prodit Halae 1749 8. comparata cum *delineatione historiae litterariae iuris publici* in Symbolis litter. iurid. Hall. Vol. 1. P. V. p. 38 seqq. Prior delineatio enim sistit historiam dogmaticam iuris publici. Posterior vero ideam exemplarem historiae litterariae iuris publici et in specie iurisprudentiae publicae.

§. 196.

Fontes speciales historiae iurisprudentiae sunt:

- I. *ICtorum vitae, quatenus continent eorum facta culturam iurisprudentiae concernentia.*
- II. *Scripta ICtorum, quatenus ex iis cognosci potest, quomodo ICTi versati sint in tractanda iurisprudentia.*

§. 197.

Specialia *subsidia* historiae iurisprudentiae non occurrunt, praeter studium *Historiae historiae iurisprudentiae*. Ast totum hoc studium breuissimis absolui potest, licet et huius partis historiae historiae litterariae iuridicae tres partes concipi possint, nimirum 1) *Notitia eorum litteratorum iuridicorum, quorum exstant praesertim in hanc partem historiae litterariae iuridicae merita;*

merita; 2) *Historia historiae iurisprudentiae in specie sic dicta*; 3) *Notitia eorum scriptorum litterariorum iuridicorum, quae ad hanc partem historiae litterariae iuridicae referri possunt.* Quum enim, quantum mihi quidem constat, nemo hactenus, ne tentavit quidem, redigendi in formam artis historiam iurisprudentiae, eamque tanquam partem historiae litterariae iuridicae a notitia ICtorum et scriptorum iuridicorum diuersam pertractandi, multo minus adsit qui hoc perfecit, duae priores partes his, quae dixi, sunt absolutae. Non nisi quoad tertiam partem itaque adhuc quaedam monenda.

§. 198.

Quod itaque attinet notitiam scriptorum litterariorum iuridicorum specialem, quoad scripta litteraria iuridica quae pertinent ad historiam iurisprudentiae, quaeque *scripta litteraria iuridica strictè sic dicta* dicenda, huc pertinent:

I. *Scripta propaedeutica quoad historiam iurisprudentiae.*
Quae ad hanc classem referri possent scripta litteraria iuridica nondum exstant.

II. *Elementa historiae iurisprudentiae.*

Et huius generis scripta ad pia desideria adhuc pertinent.

III. *Scripta litteraria iuridica de singulis argumentis historiae iurisprudentiae.*

1) *generaliora,*

Io. Wilb. GOEBELII Or. *de causis corruptae iurisprudentiae eiusque fati.* Helmst. 1717. 4.

Casp. Achat. BECK *de prouida dei cura in dispensandis iurisprudentiae fati.* Vid. EIVS *Diss. de Nouellis Leonis.* Ienae 1731.

Henr. Cbrist. L. B. de SENCKENBERG *Diss. de iurisprudentia certa methodo tractanda.* Giessae 1742.

2) *specialiora, quoad*

A) ICtos

A) *ICtos certi generis,*

Nic. PRAGMANN *Specimen tractationis de meritis Germanorum in Iurisprudentiam*, antehac sub Praef. BRÜNNERI in vicem Diff. inaug. eruditorum examini subiectum. Ienae.

Io. Frid. IVGLER Obs. *de insignibus Germanorum in iurisprudentiam elegantiore meritis*. Lüneburgi 1753, nunc Opusculis Reinoldi ab eo editis, praemissa.

IDEM Epistola: *de incrementis insignibus quae Iurisprudentia ICTorum Lipsiensium studio cepit*. Lipsi 1736.

Rud. Aug. NOLTEN *de meritis academiae Iuliae in iurisprudentiam*. Helmst. 1738. Legi etiam potest in den Hall. Beitr. zur iurist. gelehrten Hist. Vol. III. P. X. pag 352 seqq.

Henr. Christ. L. B. de SENCKENBERG Or. *de commodis iurisprudentiae studio ex Academia Giffensi natis et exspectandis*. Vid. EIVS Medit. ex vniuerso iure et historia. Fasc. I. p. 115 seqq.

B) *banc vel illam iurisprudentiae partem*a) *Romanam,*

Io. Sam. HERING *Iurisprudentia Romana orta, lapsa et restituta, inde a temporibus LL. XII. Tabb. cum praecipuis cuiusuis periodi ICTis usque ad nostra tempora*. Sedini 1728. fol.

Bartoli ANVLI *iurisprudentia a primo et diuino suo ortu ad nobilem Biturigum Academiam deducta*. Auarici Biturigum 1554 et in CONRADI Parergis Lib. 4. num. 4. pag. 556.

Georg. Henr. LINCK *de fatis iurisprudentiae Romanae*. Alt. 1718.

Chr. And. MEYCKE Or. inaug. *de singulari summi numinis prouidentia circa iurisprudentiam Romanam*. Hamb. 1739. 4.

b) *eccle-*

b) *ecclesiasticam,*

Aug. de BALTHASAR Praef. *de meritis Ictorum Pomeranorum in iurisprudentiam ecclesiasticam*, praemissa Tr. de libris ecclesiasticis edit. 2dae 1748.

c) *feudalem,*

Ernst. Ioach. de WESTPHALEN Med. pragm. *de fatis et usu studii iuris feudalis in Germania*. Sund. et Wisn. 1724. et apud Ienichen in Thes. iur. feud. Tom. I. pag. 135.

Aug. Gottl. IENICHEN Praef. *de insignibus commodis, quae iurisprudentia feudalis academiae Gissenae debet* Tom. I. Thes. Iur. feudalis praemissa.

d) *germanicam publicam et priuatam,*

Henr. Gottl. FRANCK *de iurisprudentia veterum Germanorum*. Lips. 1728, 4.

Christ. Ioan. Conr. ENGELBRECHT Sched. *de fatis iurisprudentiae iustitiaeque administrationis in Germania*. Helmst. 1702. 4.

Io. Henr. BOCRIS Comm. *de Germania iurisprudentia domestica nunquam destituta*. Bamb. 1749. 4.

Christ. Lud. KOCH Proh acad. *de fatis studii iuris priuati eiusque culta ratione apud Germanos*. Giesae 1746. 4.

Georg. Steph. WISAND Epist. *de causis neglecti iuris germanici*. Lips. 1757.

Gottl. Chr. ROTH Comm. *de ratione et causis neglectius tractatae veteribus Germanis iurisprudentiae*. Soltq. 1734.

Io. Christ. SCHELLII Or. inaug. *de ortu et progressu doctrinae Imp. Germ.* Lips. 1708.

Christ. Gottl. BVDERI Diatriba *de fatis doctrinae iuris publici in academiis maxime Germaniae*. Ienae 1731, quae exstat etiam in FRANCKII collectione de fatis methodo sine obiecto iuris publici S. R. I. 2. num. 1.

Io. Iac. MASCOV Or. *de ortu et progressu iuris publici germanici*. Lips. 1736.

Io.

Io. Burc. GEIGER *de origine et fatis doctrinae iuris publici*
Imp. Rom. germ. Erlangae 1764. 4.

Henr. Christ. L. B. de SENCKENBERG *historiae iurispruden-*
tiae publicae, litterariae praesertim, idea. Vid. Excur-
 sus VI. ad Methodum iurisprudentiae Senckenber-
 gianam.

Grundris der gelehrten Historie des teutschen Staatsrechts.
 In den Hall. Beitr. zur iurist. gel. Hist. Vol. II. P. 5.
 p. 38.

C. *Singulas doctrinas ad historiam iurisprudentiae perti-*
nentes.

De his scriptis in ipsa tractatione suis locis agendum.

§. 199.

Quod attinet in specie historiae iurisprudentiae
necessitatem et utilitatem, ex iis quae de historiae litte-
 rariae iuridicae necessitate et vtilitate in genere dicta
 sunt (§. 15) per se patet, quam vtilis, quamque ne-
 cessaria sit haec eius pars.

§. 200.

Quoad *methodum docendi discendique* historiam
 iurisprudentiae non nisi hoc speciatim notandum 1)
 stricte ordini chronologico inhaerendum esse, sic que
 fata iurisprudentiae quae habuit sub ICtis diversae aetatis,
 secundum diuisionem ICtorum quae ex hoc fundamen-
 to oritur (§. 67), recensenda esse; 2) cauendum esse
 ne admisceantur talia quae potius ad notitiam scripto-
 rum iuridicorum, quam ad historiam iurisprudentiae,
 pertinent.

TRACTA.



TRACTATIO IPSA.

P A R S I.

HISTORIA IVRISPRVDENTIAE SVB ICTIS VETERIBVS SEV ANTIQVIS.

E P O C H A I.

DE

FATIS IVRISPRVDENTIAE SVB ICTIS ROMANIS STRICTE SIC DICTIS PRIMAÆVIS.

§. 201.

Prouit ante ortum legum positiuarum iurispruden-
tiam positiuam originem coepisse impossibile:
ita et, ortis licet legibus posituiis, ast nondum exi-
stentibus ICTis, iurisprudentiam positiuam iam existit-
se aequè impossibile est. Quae quum ita sint, per ea
quae de origine ICTorum §. 33 seqq. dicta sunt, patet
hic verus iurisprudentiae positivae ortus: non ante
diluuium, sed demum post illud, et quidem non in
Asia seu Africa, sed in Europa, orta est iurispruden-
tia positiva, vbi non a Graecis, sed a Romanis, non
sub Regibus, sed demum post conditas LL. XII.
Tab. sub libera republica edita est, ab orbe condi-
to, omniumque hominum memoria, prima, ad hunc
vsque diem conseruata, **IVRISPRVDENTIA ROMANA**. Ro-
ma itaque parens est quae dedit primam iurispruden-
tiam, eoque multo felicior, quod iurisprudentiae au-
tor, quam quod orbis victor fuerit, quum et alii vi-
cere orbem, soli Romani quaesiuere armis domitum,
et iure seruatum retentumque.

Henrici

Henrici de cocceii Or. de progressu iuris Europaei ab ultima hominum feritate, usque ad eam quae unica ab orbe condito edita est iurisprudentiam, habita Franc. ad Viadrum 1693. Legi etiam potest in den Hall. Beitr. zur iuristischen gelehrten Historie Vol. III. P. IX. p. 30 seqq.

§. 202.

Vt vero rem omnem, ut aiunt, ab ovo repetam, et quae §. 35. in doctrina de Ictorum ortu attingere tantum licuit, pleniori penicillo depingam, sic, si quid video, verus iurisprudentiae ortus concipiendus. Prudentes seu Pontifices, a quibus descendunt et quasi nati sunt ICTI, post latas LL. XII. Tabb. has leges interpretandi officium sibi sumebant, ita, ut non in verborum explicatione subsisterent, sed et id agerent ut omnium negotiorum, tam apud Magistratus, quam priuatim, explicandorum certae quaedam formulae, ritus et solennitates exstarent, vnde *legis actiones*, et *actus legitimi* originem traxerunt et *ius formularium* ortum (*Introductio in Iurispr. positiv. §. 498.*). Quum vero harum formularum, rituum et solennitatum complexus, potius ius ipsum et partem materiae iurisprudentiae constitueret, quam ipsam iurisprudentiam, quippe quae, quum disciplina seu eruditionis pars sit, sine forma artis cogitari nequit, tum demum orta est iurisprudentia, cum iuri formulario et iuri per ipsas LL. XII. Tabb. constituto artis forma data est. At enim vero, quum hoc demum praestiterint APPIVS CLAVDIVS, coecus dictus (§. 73) in libro *de actionibus*, et SEXTVS AELIVS (§. 75) in sic dictis *Tripartitis iuris civilis*, his ortum debet, tempore quo hi eruditi vixerunt, iurisprudentia positiva. Continebat enim APPII CLAVDII liber de actionibus eam trium iurium tunc enatorum partem quae sub *legis actionum* nomine veniebat, quas

teste

teste POMPONIO in l. 2. §. 7. ff. de O. I. proposuit, et ad formam redegit APPIVS CLAVDIVS, hincque liber deinde a FLAVIO, eius scriba, diuulgatus, *ius ciuile Flavianum* appellatus est. AELII tripartita iuris ciuilis vero continebant, vt ait POMPONIVS l. c. §. 38 veluti *cunabula iuris et Tripartita dicebantur, quoniam lege duodecim tabularum praeposita, iungitur interpretatio, dein subtextitur legis actio*. Quum itaque illo aeuo nata erant tria iura: 1) LL. XII. Tabb. (Introd. cit. §. 110); 2) *ius ciuile in sensu strictissimo* seu *ius commentitium* (Introd. cit. §. 111), et 3) *legis actiones* (§. cit. Introd.), AELII Tripartita continebant totam, quanta illo aeuo erat, materiam adhuc in cunis vagientis iurisprudenciae romanae.

Io. Hier. STENGER de iure formulario Romanorum suae legis actionibus. Lips. 1709.

Gottl. HEINECCIÏ Or. de iurisprudencia veterum Romanorum formularia, ritibusque quibus negotia ciuilia explicabant sollennibus, dicta Franekeruae 1724.

§. 203.

Interim tamen negari nequit, magis umbram formae artis, quam veram artis formam, dedisse APPIVM CLAVDIVM ET SEXTVM AELIVM veritatibus iuridicis in tribus hoc aeuo enatis iuribus contentis. *Veram artis formam* itaque potius debent hae veritates Triumuiris, P. MUCIO SCAEVOLAE, quem fundatorem iuris ciuilis appello (§. 76), BRUTO ET MANILIO (§. 77), qui teste POMPONIO l. c. §. 39. *fundarunt ius ciuile*, sicque disciplinam quasi exstruxerunt atque constituerunt. Dum itaque POMPONIVS l. c. §. 41. pergit et addit: *post hos Q. Mucius, Publii filius, pontifex maximus* (qui is est quem §. 76. iuniorem appellauimus) *ius ciuile primus constituit, generatim in libros decem et octo redigendo*, et CICERO in Bruto c. 41 de SERVIO SVLPICIO RVFO (§. 18) dicit eum

○

primum

primum *artem in iurisprudentiam intulisse*, haec ita, **¶** quid video, concilianda sunt. Q. MUCIVS ius civile in maiorem ordinem redegit ac ante eum factum est. SERVIVS SVLPICIUS vero in eo vicit antecedentes, quod dialecticam, sicque logicam ut hodie loquimur artificialem, adhibuerit in tractando iure civili, quum qui eum antecesserunt non nisi logica naturali vfi, sicque omnino SERVIVS SVLPICIUS magis perfectam artis formam dedit iurisprudentiae ac antea habuit.

§. 104.

Scilicet iam hoc aevo coepit felicissima *coniunctio philosophiae cum iurisprudentia*, quum et inter ICTOS romanos primaeuos iam fuerint quibus philosophiae, et quidem stoicae, studium quam maxime curae cordique fuit. Notum enim est iam iis temporibus quibus vixerunt hi ICTI, Romanos; PANAETIO iuniore magistro, sapientiam didicisse, siue credas eum Romae scholas philosophicas aperuisse, siue Romanam iuventutem ad audiendum eum Rhodum profectam esse autumes. Inter hos et SERVIVS SVLPICIUS fuit, qui primus ope philosophiae iura Romana aequitate temperavit, eaque in artis solidioris formam redegit, quam Q. MUCIVS SCAEVOLA *iunior*, licet et eum Stoica sapientia delectatum esse, veterum monumenta loquantur. In tenerima sua aetate itaque iurisprudentia philosophiae iam debet sua incrementa, quae creuerunt quo magis crevit philosophiae cum iurisprudentia coniunctio.

Carl. Günth LVDOVICI Pr. de Panaetii iunioris Stoici philosophi vita et meritis in Romanorum tum philosophiam, tum iurisprudentiam. Lips. 1745.

Mart. Gottl. PAVLI Diss. de utilitatibus quas attulit philosophia ad iura et iurisprudentiam romanam. Lips. 1753.

§. 205.

§. 205.

Quomodo *scribenda* cultura iurisprudentiae ab ICtis veteribus promotā sit, optime cognosci posset ex eorum scriptis, si modo vel tota, vel plura fragmenta eorum, superessent. Interim tamen constat 1) scripta eorum iuridica potiora *de iure civili* in genere concepta fuisse, licet et inter hos ICTos non desint, qui hoc vel illud argumentum speciale pertractarunt. Praesertim vero 2) notandum ICTos primaeuos iam de excogitandis principiis generalibus sollicitos fuisse, et edidisse scriptā in quibus ad generalia principia, sicque regulas, reuocata iurisprudentia. Sic iam hoc aevo Q. MUCIVS SCAEVOIA *iunior*, libro singulari quem inscripsit: *οἰκων*, id est, sententiarum et definitionum, primus omnium regulas ex iure in foro receptas collegit, et primus fuit qui fundavit sic dictam *iurisprudentiam regularem*, sequiori tempore magis magisque excultam.

Franc. Caroli CONRADI Or. de iurisprudentia regulari Romanorum et de veterum ICTorum studii circa regulas iuris. Vitemb. 1728.

§. 206.

Ast non per scripta solum iurisprudentia ab ICtis primaeuis exculta est, sed et *viua voce eam docebant*. Primus vero qui inter eos ius publice professus est, fuit TIBERIVS CORVNCANIVS (§. 74) teste POMPONIO in l. 2. §. 35. ff. de O. I. ibi: *ex omnibus qui scientiam nacti sunt ante TIBERIVM CORVNCANIVM publice professum esse neminem, traditur; caeteri autem ad hunc vel in latenti ius civile retinere cogitabant, solumque consultatoribus vacare potius, quam discere volentibus, se praestabant*. Ast his temporibus scholae iuridicae publicae nondum ortae erant, prout et haec aetas ICTos Antecessores ignorat (§. 51. 61.).

profitendumque ius ciuile aliquod tempus seponere non solebant, sed potius, dum de iure respondebant (§. 44), admittebant simul iuuenes patrii iuris notitia imbuendos, vt iura respondentibus in atriis suis auscultarent. Sic vna eademque opera et clientibus proderant, et legum cupidos iuuenes instruebant. Hi vero olim nullis aliis praesidiis instructi, quam quod LL. XII. Tabb. tanquam carmen necessarium didicerant, antequam ad ICtos deducebantur; licet successu temporis ab edicto Praetoris iuris studium exorsi sint, et in scholis philosophorum, Romae nunc apertis, antea philosophiae rudimenta tractauerint. Quae cum ita sint; institutio cupidae legum iuuentutis in iure, quae sub ICtis primaevi in vsu fuit, mere practica dici potest, minimum theoretico-practica fuit.

Germani Aug. ELLRODII Diss. de Romanorum veterum iurisprudentiam tradendi ratione, rationi subinde contraria. Baruthi 1738.

Abhandlung: von der Beschaffenheit des mündlichen Unterrichts in der Rechtsgelahrtheit zu den Zeiten der alten Römischen Rechtsgelehrten. Erster Abschnitt: von der Beschaffenheit desselben vor Errichtung der iuristischen Schulen in den Hall. Beitr. zur iurist. gel. Hist. Vol. III. P. IX. p. 147 seqq.

§. 207.

Notandum porro iam hoc aeuo inter ICtos ortas esse *dissensiones*, licet inde nondum ortae sint sectae ICtorum (§. 40.). Sic BRVTVS ET MANILIVS (§. 77), super quaestione: *An partus ancillae in fructu sit, nec ne?* disputarunt l. 38 pr. ff. de *Vsufuctu*. Porro inter se non conuenerunt ICti primaevi; *an possit beres, quod furtum antea factum esset, furti recte agere?* quam quae-

quaestionem CICERO ad respondendum proposuit TREBATIO (§. 80) tanquam problema iuridicum.

Paul. Phil. WOLFFHARDT Pr. super responsio Trebatii &c.
Vid. supra §. 80.

§. 208.

Caeterum adhuc monendum 1) fuisse et hoc aeuo qui iurisprudentiae studio, subuenire voluerunt cogendo leges in vnus corporis compagem et harmoniam, inutilibus rescatis, quod praestare voluit IVL. CAESAR teste SVETONIO *Cap. 49*, qui de eo narrat: *quod ius ciuile ad certum modum redigere atque ex immensa diffusaque legum copia optima quaeque et necessaria in paucissimos conferre libros destinavit.* Ab hoc instituto vero differt 2) CICERONIS institutum, qui praeter ICTOS, qui illud iam antea praestiterunt (§. 203), iuris praecepta in formam artis redigendi consilium inuit, dum librum *de iure ciuili in artem redigendo* scribere voluit; ast an aliquid eius praestiterit dubium. Coepisse eum opus auctor est QVINTILIANVS *Lib. 13 c. 3*, immo prouocat ad illud GELLIVS *Lib. 22. c. 2.*

E P O C H A II.

D E

FATIS IURISPRVDENTIAE SVB ICTIS
ROMANIS STRICTE SIC DICTIS RELIQVIS
PRAETER PRIMAEVOS.

§. 209.

Ad fata *iurisprudentiae Romanae*, quae adhuc est vnica iurisprudentia quae his temporibus existit, pertinet sine dubio, verso in principatum Reipublicae Romanae statu, in quod tempus incidit ICTorum romanorum stricte sic dictorum, praeter eos quos primaeuos appello, initium (§. 71.), ICTorum dissensionibus

O 3

dege-

degenerasse in sectas (§. 40.), nimirum SABINIANORVM ET PROCULEIANORVM seu PROCULIANORVM. Harum primores sunt duo ICTi quos AVGVSTI aetas tulit, Q. ATEIVS CAPITO ET ANTISTIVS LABEO (§. 85.), qui originem dederunt sectis, quibus MASVRIVS SABINVS (§. 86.) et SEMPRONIVS (§. 88.), nec non CASSIVS LONGINVS (§. 87.) et PEGASVS (§. 88.) deinde nomen adiecerunt, indeque potius *Sabiniano-Cassianorum* et *Proculiano-Pegasianorum* sectae dicendae.

Christ. Ott. a. ROECKELEN de diversis familiis ICTorum.

Lugd Bat. 1678. 12. in SLEVOGTHI Collectione supra §. 182. allegata p. 9 seqq.

Gottfridi MASCOVII de Sectis Sabinianorum et Proculianorum in iure civili. Diatriba. Lips. 1728. 8.

Io. FABRICII Diss. de sectis veterum ICTorum. Lugd. Bat. 1711.

§. 210.

Quum non sit huius loci dissensum harum sectarum in singulis iuris argumentis recensere, non nisi de diversitate principiorum, ex quibus ortus est dissenfus in conclusionibus, hic agendum. Exinde enim formari potest distincta Sabinianorum et Proculianorum notio, quae hic tradenda. Erat vero LABEO, qua ICTus consideratus, talis qui principio inhaerebat summum ius semper locum habere, sicque nullam aequitatem (§. 572. *Intrad. in iurispr. posit.*) ei praefereendam esse. Ast CAPITO, etiam qua ICTus consideratus, valde dissimilis ab eo erat, dum principio inhaerebat aequitatem non iuridicam tantum, sed et naturalem (§. *cit. Intrad.*) iuri summo seu stricto esse praefereendam. Est itaque, quae a LABEONE tanquam suo capite descendit secta *Proculianorum*, eorum veterum ICTorum secta, qui defendunt ius summum omni aequitati esse praefereendum. Quae vero a CAPITONE descendit

Subi-

Sabinianorum secta, est ea veterum ICTorum secta, qui defendunt aequitatem quamcunque iuri summo esse praefendam. Vnde Proculeianorum secta me iudice *Superstitiosorum* secta, Sabinianorum secta vero *Naturalistarum* secta, optimo iure iaci potest. Est enim *iuridica superstitio*, verbis legum positiuarum semper inharendum esse, et *naturalismus iuridicus*, si naturalibus legibus conformem, aut legibus positiuis contrariam, sententiam amplectitur ICTus.

§. 211.

Postquam ipsa diuersitas harum sectarum explicata, et causa specialis earum inuestiganda (§. 43). Licet vero alii pro causa earum habeant aemulationem; alia diuersam philosophiae rationem: me iudice tamen, nec vnum, nec alterum pro vera dissensionum causa inter LABEONEM ET CAPITONEM, sicque nec pro harum sectarum causa speciali, haberi potest, quae potius in veritatis amore et ingenii diuersitate ponenda. Qui vero pro principali causa dissensionis venditare vellet ipsum hunc in principiis dissensum, is manifesto confunderet causam dissensionum, et ipsum dissensum quoad principium ex quo is originem trahit in singulis decisionibus dissonantibus.

Car. Ferd. HOMMEL de principali causa dissensionum inter Labeonem et Capitonem horumque Sectatores. Lips. 1750.

§. 212.

Hoc sectae studium, quod tot dissensiones, inter ICTos Romanos qui post primaevos floruerunt, produxit, et ad aduersa iurisprudendiae fata omnino referri debet, duravit vsque ad HADRIANVM, sub quo, condito edicto perpetuo (§. 116. *Introd. in iurispr. posit.*) sectae deserbuere. Vnde in historia sectarum a POMPO- NIO. l. 2. §. 47. ff. de O. T. tradita, vltimus Proculiano-

rum est NERATIVS PRISCVS, qui sub TRAIANO et HADRIANO floruit (§. 89.), et qui Sabinianorum agmen claudit, est ipse is SALVIVS IVLIANVS (§. 90), qui est edicti perpetui conditor. Deleta sic ab HADRIANO sectarum dignitate, iuniores ICi Romani stricte sic dicti media via incedentes ex vtriusque scholae placitis aliquid delibauerunt, indeque dici solent *erciscundi*, *miscelliones* et *medii* ICi. Vt vero constet, qui ICtorum Romanorum huius aevi ad sectatores, et ad quam classem inter eos, referri debeant, qui vero fuerint *erciscundi*, recensio eorum secundum hanc diuersitatem adiicienda, facta a potiori denominatione. Quod itaque *sectatores* attinet, fuerunt, prout iam monui, eorum capita:

ANTISTIVS LABEO.

vnde

PROCVLEIANO — PEGASIANI,
qui sunt

I. primi ordinis.	I. secundi ordinis.
M. COCCEIVS NERVA <i>pater.</i>	ATILICINVS
SEMPRONIVS PROCVLVS.	VRSEIVS FEROX.
M. COCCEIVS NERVA <i>filius.</i>	TITVS ARISTO.
PEGASVS.	VLPIVS MAR- CELLVS.
CELSVS <i>pa- ter.</i>	
CELSVS <i>filius.</i>	
NERATIVS PRISCVS.	

ATTEIVS CAPITO.

vnde

SABINIANO — CASSIANI,
qui sunt

I. primi ordinis.	I. secundi ordinis.
MASVRIVS SABINVS.	MINVCIVS NATALIS.
CASSIVS LONGIVS.	TERENTIVS CLEMENS.
CAELIVS SABINVS.	AFRICANVS.
PRISCVS IAVOLENVS.	VOLVSIVS MAECIANVS.
ABVRNIVS VALENS.	VINDIVS VERVS.
TVSCIANVS,	
SALVIVS IVLIANVS.	

Ad

Ad *ICTos erciscundos*, *miscelliones seu medios* vero referri debent SEXT. POMPONIVS; TITVS GAIVS; AEMILIVS MACER; Q. SEPT. FLOR. TERTVLLIANVS; CERVIDIVS SCAEVOLA; AEMILIVS PAPINIANVS; AELIVS MARCIANVS; VENNVLEIVS SATVRNINVS; CLAVDIVS TRYPHONIVS; IVLIVS PAVLVS; DOMITIVS VLPIANVS; HERENNIIVS MODESTINVS. (§. 90. 91. 92. 93)

§. 213.

His de sectis Sabinianorum et Proculianorum in genere praemissis, ad specialiora descendendum esset, singulas controuersias inter sectatores agitatas indicando, earum historiam contexendo, et, quomodo sequentes *ICTi erciscundi* medietatem secuti sint, ostendendo. Ast, quum tantas ambages initia historiae iurisprudenciae respuant, non nisi hoc generatim addendum; *ICTos erciscundos*, dum medietatem sequebantur, vel mediam inter diuersas sectas viam elegisse; vel ex diuersis sententiis vnam conflasse; vel vtramque sententiam, licet diuersam, probasse; vel partim hanc, partim illam, elegisse; vel neutram sine distinctione admisisse; vel denique alterutram sectarum, sententiam Imperatorum rescriptis confirmasse.

Io. Salom. BRVNQVELLI Prol. acad. de *ICTis erciscundis* *sive Miscellionibus quorum fragmenta in Digestis supersunt*. Ienae 1728. Legi etiam potest in den Hall-Beitr. zur iurist. gel. Hist, Vol. III. P. XI. p. 505 seq.

§. 214.

Licet vero tanta fuerit dissensio inter *ICTos Romanos* stricte sic dictos praeter primaeuos in iuridicis: in *philosophicis* tamen conspirarunt amice, et vtriusque sectae *ICTi* stoica philosophia imbuti fuerunt, nec probari potest eorum sententia qui putant Sabinianos Stoicis non fauisse. Et hi *ICTi* itaque, vt primaeui, in cul-

tura iurisprudentiae iam coeptam ab his philosophiae Stoicae cum iurisprudentia coniunctionem continuerunt, et tam Sabiniani quam Proculiani Stoicorum rivulos in suos hortos, testantibus eorum scriptis, deriuarunt.

§. 215.

Nec in eo industriam suam desiderari passi sunt huius aevi Icti, quod *iuuenes instruxerint in arte sua*, id quod magis felici successu factum, quam in haec tempora originem scholarum iuris, *Romanae* in Occidente, et *Berytensis* in Oriente, incidere certissimum fit. Existisse enim iam Romae scholam iuris in medio Seculo II, et Berytensem scholam iam a. 231 floruisse, dudum ab aliis euictum est, licet, quo praecise anno ante haec tempora originem traxerint hae scholae, definiri nequeat. His temporibus itaque et *Icti Antecessores* (§. 61.) orti, in his scholis publico docendi munere functi. Licet vero certum sit hos docuisse iam his temporibus viua voce iurisprudentiam in publicis scholis, eorumque in iurisprudentia institutionem fuisse mere theoreticam, harum praelectionum rationem tamen scimus cum ignarissimis, silentibus hac de re annualibus. Ast ideo, quod nunc ortae dictae scholae iuris Romani, in quibus docuerunt Antecessores, reliqui Icti, qui Antecessorum munere non sunt functi, quorum omnes ii referendi quorum supra §. 81-93. mentio facta, non desierunt, vt ante a primaeuis factum (§. 206), per mere practicam seu theoretico-practicam institutionem instruere cupidam legum iuventutem, quum plurimi eorum sint, prout scriptis, ita et auditoribus clari.

Scripta de scholis iuridicis supra §. 51. notata, et hic conferenda.

§. 216.

§. 216.

Praesertim vero per ICtorum huius aevi *scripta* *varii generis*, erudita et acuta, testantibus de eo fragmentis eorum in Pandectis obuiis, iurisprudencia insignia coepit incrementa. Sunt haec scripta ratione materiae et methodi quam maxime diuersa, vnde et variis a se inuicem plane diuersis nominibus distinguuntur. Summa quaedam genera vero ad quae reduci possunt, haec sunt, quod sint I. collectiones constitutionum et decretorum; II. leges aut scripta aliorum ICtorum illustrantia scripta; III. scripta quibus ad sua principia reuocare et in artis formam iurisprudenciam redigere studebant ICTi, quales libros sub *Enchiridiorum*, *Epitomarum*, *Membranarum*, *Pandectarum*, *Regularum*, *Sententiarum*, *Definitionum*, *Breuiariorum* et *Institutionum* nominibus edebant; IV. libri singulares de vnico argumento; V. scripta quibus varias quaestiones facti, prout sese obtulerunt, seu obseruationes ad iurisprudenciam pertinentes, nullo satis certo materiarum ordine, tractarunt, quae generali nomine *scripta miscellanea* appellari possunt. Ex his vltimae classis scriptis, ea in quibus responsa consulentibus data proposuere, *responsa*, et in specie, si haec responsa variis iisque prolixius adductis rationibus dabant, *epistolae* dicebantur: ea vero quae ad singulares facti quaestiones vt responsa et epistolae non restricta, sed in quibus pro lubitu de iure controuerso in thesi disputabant, sub *quaestionum* generali nomine edebant. Quae sub quaestionum nomine veniebant scripta, tum speciale nomen habebant, si vel quotidie in foro obuientes et ad iuris principia spectantes obseruationes; vel obseruationes in foro factas et rationem processus potissimum spectantes; vel controuersas doctrinas; vel cautiones aduersus nimiam iuris subtilitatem,

conti-

continebant. In primo casu enim *rerum quotidianarum* seu *aureorum*; in secundo *protribunalium*; in tertio *disputationum* et *opinionum* libros, et in quarto *εὐρηματικὰ* dicebant. Per haec scripta hoc tempore iurisprudentia mirifice exulta, et praesertim, postquam a MVICIO fundata iurisprudentia regularis (§. 205.), editis tot *regularum* et *sententiarum* voluminibus, insigniter creuit.

Fr. Car. CONRADI *de Cuii libris rerum quotidianarum sive aureorum in eius Parergis* Lib. I. Par. 7. p. 113 sqq.

§. 217.

Horum scriptorum quidem non paruus erat numerus, quum ICtis huius aevi agraphiae vitium obiici nequeat: ast tamen eorum multitudo non erat tanta, vt cum hodierna aliquo modo comparari possit. Iam hoc aevo enim 1) scripta ICtorum primaeuorum non amplius extabant, vt refert POMPONIVS in *l. 2. §. 42. ff. de orig. iur.* indeque omnia scripta iuridica, quae hoc tempore existebant, erant scripta ICtorum huius aetatis. Praeterea 2) in eorum computo distinguendum inter singula scripta seu singula horum ICtorum opera, et *libros* et *versus* ex quibus constabat quodlibet scriptum. *Liber* enim hoc tempore non appellabatur ipsum scriptum totum thema absoluens seu totum opus: sed potius ea totius operis pars quae inscripta erat quatuor aut quinque foliis, indeque calculus quam maxime differt prout vel singula scripta seu opera, vel libri horum ICtorum numerantur. *Versus* vero quod attinet, non quaelibet linea sub *versus* nomine veniebat: sed verba quae vnam continent sententiam seu dictum absolutum perfectumque sensu, sicque quaelibet periodus *versus* dicebatur.

Corn. van BYNCKERSHOECK *Observ. iur.* L. V. C. XV.

§. 218.

§. 218.

Caeterum, licet omnes ii ICti quos ad ICTos Romanos stricte sic dictos praeter primaeuos relatos vides §. 81. seqq. et auditoribus et scriptis clari, sicque quilibet eorum ad vltionem iurisprudentiae culturam contulerit sua symbola: excellent tamen inter eos PAPIANVS, VLPIANVS, PAVLVS et CAIVS. Inter hoc PAVLVS gentium apostolo similis, cum in nomine, tum in multitudine scriptorum, quum solus LXXXIV. scripta ediderit, hincque supra §. 93. πολυγραφώτατος dictus. Praeterea et in eo a reliquis ICTis diuersus est PAVLVS quod 1) carpendi studio maxime deditus fuerit; 2) eius scribendi genus ita obscurum, vt *Paulinum scribendi genus*, id est, obscurum, implicatum, ambiguum ac tortuosum, in prouerbum abierit.

E P O C H A III.

DE

FATIS IURISPRVDENTIAE SVB RELIQVIS
ICTIS ANTIQVIS PRAETER ICTOS ROMANOS
STRICTE SIC DICTOS.

§. 219.

Quae ab ortu suo ad haec vsque tempora, si a sectis sub Augusto ortis dicefferis (§. 212), non nisi serena fata habuit iurisprudentia, nunc etiam experta est dari omnium rerum vicissitudinem. Multum enim de suo splendore amisit primis temporibus horum ICtorum, sicque in vltima parte Sec. III, vt et in Sec. IV. et V, tam in Oriente, quam in Occidente iurisprudentia, nec tulit haec aetas *Vlpianos* et *Papinianos*. Licet vero ex post a Sec. VI. collapsa iurisprudentia romana aliquo modo in *Oriente* restituta: in *Occidente* tamen tristissima fuerunt eius fata per totum tempus, quod

quod haec epocha includit. Quae fuerit iurisprudentiae facies primis temporibus huius epochae patet ex testimoniis scriptorum fide dignorum, quae sequuntur. I. LACTANTIUS *de mort. persecut.* Cap. XXII. conqueritur sub GALERIO MAXIMIANO et reliquis collegis *extinctam esse eloquentiam, caussidicos sublato, iurisconsultos aut necatos aut relegatos.* II. EVNAPIUS *in vita Aedesii* p. 61. anno 380 iurisprudentiae studium exagitat ob eius amplitudinem et molem, dum *in rebus quae omnium obtutui patent, inquit, loculi tanta libellorum mole confecti ut multorum camelorum iustum onus esse possent. Eos vero libros ad unguem (Iureconsulti) edidicerant. Qui a nemine philosophorum veterum scripti, tabulas modo testamentorum; antigrapha; contractuum codicillos; auctionarias tabellas continebant.* III. MAMMERTINUS Panegy. Cap. XX. refert: *iuris civilis scientia quae Manlios, Scatuolas, Servios in amplissimum gradum dignitatis euexerat, libertorum artificium dicebatur.* IV. ASTERIVS | Episc. Amasen. qui initio Sec. V. vixit in *homil. VII.* apud PHOTIVM Biblioth. Cod. CCLXXI. pag. 1499. Edit Schott. meminit *Scytici servi* qui ius professus est, cuius se ipsum recitationibus interfuisse addit. V. AMMIANVS MARCELLINVS scriptor Seculi IV. *Libro XXX. cap. 4.* narrat partem caussidicorum his temporibus, nec codices, nec libros habuisse; partem vero, quo altius viderentur iura callere, ad ICtorum antiquissimorum scripta prouocasse, ut iudicem et litigantes facilius confundere possent. De posterioribus inquit; *ut altius videantur iura callere Trebatium loquuntur et Cascellium et Alfenum et Auruncorum Sicanorumque iam diu leges ignotas cum Euandri matre, abhinc seculis obrutas multis. Et si voluntate matrem tuam suxeris occidisse, multas tibi suffragari absolutio- nem lectiones reconditas pollicentur, si te senserint esse*

nummatum. De altero caussidiorum genere vero haec refert: *Cum autem ad inopiam muniendarum venerint allegationum, ad effrenatum defectum edulciandi licentiam: e quibus ita sunt rudes nonnulli, ut nunquam se codices habuisse meminerint. Et si in circulo doctorum auctoris veteris incidere nomen, piscis aut edulii peregrinum esse vocabulum arbitrantur.* Tandem VI. ipse THEODOSIVS Imperator, in Nouella quam de auctoritate sui codicis emisit causas recensens quare eum conficere iusserit, librorum ad ius pertinentium multitudinem, collapsam iuris scientiam et ementiam iurisperitorum severitatem allegat.

Io. Car. Cov. OELRICH *de seruis iurisperitis atque magistratibus apud Romanos.* Sretini. 1765.

Christ. Henr. BREVNING *de causis cadentis iurisprudenciae post tempora Alexandri Severi.* Lipsi. 1765.

§. 220.

Haec tam aduersa, quae his temporibus experta est iurisprudencia, fata, non effecerunt tamen eam plane desertam et absque omni cultura relictam esse. Non solum enim iurisprudencia *romana* ICTIS, qui mihi sub Ciuillistarum primaeuorum nomine veniant (§. 97.), et his temporibus exculta est; sed et iam nunc iurisprudenciae *canonicae* per Canonistas primaeuos dictos (§. 96.), immo et iurisprudenciae *feudalis* semina sunt sparsa; vt iam nihil dicam de *barbarorum populorum*, qui his temporibus inuasert imperii Romani occidentalis prouincias, vt et de *veterum Francorum*, iuris studio. Sunt itaque nunc tam vltiora fata iurisprudenciae 1) *romanae* recensenda, quam prima stamena iurisprudenciae 2) *canonicae* et 3) *feudalis* eruenda.

Georg. Wilh. DIETZ Progr. *de Francorum veterum iuris studio.* Rothenburgi ad Taubarim. 1738.

§. 221.

§. 221.

Quod itaque attinet vltiora *iurisprudentiae romanae* fata quae debet primaeuis ciuilibus, ea alia fuerunt sub ciuilibus *Latino-Romanis*, alia sub *Graeco-Romanis* (§. 97.) a Seculo X. vsque ad Sec. XV, quo imperium orientale extinctum: et quod attinet eius fata sub Ciuilibus primaeuis *Latino-Romanis*, iterum a se inuicem separanda fata eius sub Ciuilibus primaeuis *Anteuftianeis*, *Iustinianeis* et *Postiustinianeis* (§. cit.). Secundum hunc ordinem itaque nunc fata ipsa iurisprudentiae romanae, quatenus de iis constat, sunt recensenda.

§. 222.

Ciuilibus primaeuis *Latino-Romanis Anteuftianeos* iurisprudentiae Romanae culturam *scribendo* promouisse quidem certum est, ast pauci exstant eorum libri. Nisi enim hunc referre velis tres codices Anteuftianeos ab huius aevi Ciuilibus compositos, praeter *Collationem LL. Mosaicarum et Romanarum*; *Notitiam dignitatum orientis et occidentis* et *Consultationem de pactis*, quorum scriptorum auctores incogniti sunt (§. III.) et pauca scripta quorum auctores sunt ICI Sec. IV. §. 107. recensiti quae aetatem non tulerunt, alia scripta eorum cognita non sunt. Interim tamen aliud quid, quod iurisprudentiae fata concernit, hoc aeuo contigit quoad scripta reliquorum ICI Romanorum stricte sic dictorum praeter primaeuos de quibus §. 81 seqq. actum. Videlicet, Imperatores THEODOSIVS ET VALENTINIANVS a. C. 426 singulari constitutione *in l. vn. C. Tb. de Resp. prud.* obuia, *Papiniani*, *Pauli*, *Gaii*, *Vlpiani* et *Modestini* scriptis legum auctoritatem dederunt.

§. 223.

§. 223.

Promouerunt non minus ciuilibtae de quibus lo-
 quor *docendo* iurisprudentiae culturam. Nunc enim,
 iam antea ortis scholis iuris Romani, nimirum Roma-
 nae et Beryrensi (§. 215.), accessit noua Constantinopo-
 litana, quum iam a. C. 425. ibi Professores iuris do-
 cuisse ex *l. 3. C. Tb. de studiis liber. urb. Romae et Con-
 stant.* constet. In his tribus scholis itaque, quas vsque
 ad tempora IVSTINIANI floruisse, non solum de Bery-
 tensi et Constantinopolitana, sed et de ipsa schola Ro-
 mana dici potest, quippe quae nec iis temporibus iuris
 professoribus fuit destituta quibus Roma sub Gothorum
 dominatione erat, docuerunt ICTi Antecessores, quos
 omnes Ciuilibtas fuisse per se patet, iurisprudentiam
 romanam. Immo non in his scholis publicis tantum
 docebatur iurisprudentia, sed et alibi in prouinciis, ve-
 luti Alexandriae. Quomodo vero hi ICTi Antecesso-
 res docuerint his temporibus iurisprudentiam roma-
 nam in dictis scholis, ex verbis *Constit. ad Antecesso-
 res*, quibus IVSTINIANVS, antequam eam docendi ratio-
 nem, quam impofterum obseruari voluit, determinat,
 quae haecenus in vsu fuerat docendi methodum descri-
 bit, patet. Ita autem ille: „Et antea quidem (quem-
 „admodum et vestra scit prudentia) ex tanta legum
 „multitudine, quae in librorum quidem duo millia,
 „versuum autem tricies centena extendebatur, nihil
 „aliud nisi *sex tantummodo libros* et ipsos confusos, et
 „iura vtilia in se perraro habentes, a voce magistra
 „studiosi accipiebant, caeteris iam desuetis, iam omni-
 „bus inuiis. In his autem *sex libris Gaii nostri Insti-
 „tutiones, et libri singulares quatuor, primus de illa ve-
 „tere re uxoria, secundus de tutelis, et tertius nec non
 „quartus de testamentis et de legatis, connumeraban-
 „tur: quos nec totos per sequentias accipiebant, sed*

P.

„mul-

„ multas partes eorum quãsi superuacuas praeteribant.
 „ Et *primi anni* hoc opus legentibus tradebantur; non
 „ secundum Edicti perpetui ordinationem, sed passim,
 „ et quasi per satyram collectum, vtile cum inutilibus
 „ mixtum, maxima parte inutilibus deputata. In *se-*
 „ *cundo autem anno* praepostera ordinatione habita,
 „ (*prima*) *pars legum* eis tradebatur, quibusdam certis
 „ titulis ab ea exceptis: cum erat enorme post Institutio-
 „ nes aliquod legere, quam quod in legibus et primum
 „ positum est, et istam nuncupationem meruerit. Post
 „ eorum vero lectionem, neque illam continuam, sed
 „ particularem, et ex magna parte inutilem constitu-
 „ tam, *tituli alii* eis tradebantur, tam ex illa parte le-
 „ gum, quae de *iudiciis* nuncupatur, et ipsis (non)
 „ continuam, sed raram vtilium recitationem praeben-
 „ tibus, quasi caetero toto volumine inutili constituto:
 „ quam ex illa, quae de *rebus* appellatur, septem libris
 „ semotis, et in his multis partibus legentibus inuis,
 „ vtpote non idoneis, neque aptissimis ad eruditionem
 „ constitutis. In *tertio autem anno*, quod *ex utroque*
 „ *volumine*, id est, de rebus, vel de iudiciis, in secun-
 „ do anno *non erat traditum*, accipiebant secundum vi-
 „ cissitudinem vtriusque voluminis, et ad sublimissimum
 „ *Papinianum*, *eiusque responsa* iter (eis) aperiebatur.
 „ Et ex praedicta responforum consummatione, quae
 „ decimo et nono libro concludebatur, octo tantummo-
 „ do libros accipiebant: nec eorum totum corpus eis
 „ tradebatur, sed pauca ex multis, ea breuissima ex
 „ amplissimis: vt adhuc sitientes ab eis recederent. *His*
 „ *igitur solis a Professoribus traditis, Paulina responsa,*
 „ *per semet ipsos recitabant;* neque haec in solidum, sed
 „ per imperfectum, et iam quodam modo male con-
 „ fuerum insequentiae cursum. Et hinc erat in
 „ *quartum annum* omnis antiquae prudentiae finis: vt
 „ (li)

„(fi.) quis ea quae recitabant enumerare malit, compu-
 „tatione habita inueniat, ex tam immensa Legum mul-
 „titudine vix versuum sexaginta millia eos suae notio-
 „nis perlegere: omnibus aliis deuiis et incognitis, et
 „tunc tantummodo ex aliqua minima parte recitandis,
 „quotiens vel iudiciorum vsus hoc fieri coegerit, vel
 „ipsi magistri Legum aliquid ex his perlegere festina-
 „batis, vt sit vobis aliquid amplius discipulorum peri-
 „tia. Et haec quidem fuerant antiquae eruditionis mo-
 „numenta, secundum quod et vestro testimonio con-
 „firmatur.” Ex his verbis itaque patet, Antecessores
 in scholis iuridicis explicasse 1) varia scripta CAII seu
 GAIJ, praesertim eius Institutiones; 2) edicti perpetui
 varias partes; 3) PAPINIANI responsa. Caeterum quam
 maxime probabile est, cupidam legum iuuentutem
 iam hoc tempore per quinquennium studio iuris ope-
 ram dedisse, licet ipsa institutio et manu ductio Ante-
 cessorum nonnisi vsque ad quartum annum durauerit,
 indeque et ii qui studio iuris operam dabant, per quin-
 que annos diuersis nominibus distincti, et in primo
Dupondii, in secundo *Edictales*, in tertio *Papinianistae*
 in quarto *Lytae* et in quinto *Prolytae* appellabantur.

Abhandlung: *Von der alten Rechtsgelehrten mündlichen
 Unterricht.* Zweiter Abschnitt: *Von der Beschaffen-
 heit des mündlichen Unterrichts der alten römischen
 Rechtsgelehrten, seit der Zeit da die öffentliche iuristi-
 sche Schulen entstanden, bis auf den Kaiser Iustinian.*
 In den Hall. Beitr. zur iurist. gel. Hist. Vol. III. P. X.
 pag. 105.

§. 224.

Fata quae iurisprudencia romana porro experta
 est sub Ciuilibus Latino-Romanis *Iustinianeis*, partim
 talia sunt quorum ipse IVSTINIANVS auctor est; partim
 talia quae ab ipsis his ICTIS profecta sunt. Ad fata
 P a prio-

prioris generis refero IVSTINIANVM 1) per constitutio-
nem in l. 1. C. de vet. iure enucl. obuiam legum auctori-
tatem variorum ICTORUM scriptis a THEODOSIO et VALEN-
TINIANO datam (§. 122.) sustulisse et ipsas leges in melio-
rem ordinem redelegisse; 2) liberum arbitrium ICTORUM
in scribendo et docendo restrinxisse, dum a) in *Constit.*
Omnem reipublicae §. 7. alibi quam Romae, Constan-
tinopoli et Beryti doceri iurisprudentiam prohibuit;
b) in *dictae constitutionis* §. 8. per siglas atque notas
scribi vetavit; c) in *Constit. Deo auctore* §. 12. commen-
tarios in Digesta fieri noluit, permessa interpretationis
graecae κατὰ πρόδα et paratitlorum, quae sunt titulorum
ex aliis titulis repletiones, facultate; d) in *Const. Om-*
nem reipublicae seu ad Antecessores §. 2. seqq. methodum
docendi in scholis praescripsisse et compendia doctrinae
in vsum scholarum confici curasse, de qua restrictione
infra ex instituto agendum; 3) quantum in se fuit, fa-
tale illud atque infelix scriptorum iuridicorum tam le-
galium, veluti Codicum, quam doctrinalium, veluti
ICTORUM romanorum stricte sic dictorum praeter pri-
maeuos (§. 81 seqq.), praesertim eorum ex quibus
Pandectae sunt excerptae, exitium, quod adhuc hodie
dolemus, adiuuasse per varias leges eorum vsum iudi-
ciarium prohibentes. Ast IVSTINIANVM corpore iuris
constato et consummato, omnia scripta iuridica per
TRIBONIANVM suum conquisita ad rogam exportari et con-
cremari iussisse, fabula est iam dudum ab aliis explosa.

Ioan. LEVNCLAVII Praef. de priscorum paratitlorum usu,
tribus paratitlorum libris Francof. 1594 editis, prae-
missa.

Ioan. Godofr. SCHAVMBVRG Or. de molestis quibus iurispru-
dentiam defectus librorum iuris antiquorum afficit, dicta
Rintelii 1734. Annexa est eius Commentario de
Constitutionibus Imperatorum antiquis pag. 159.

EIVSBEM Progr. *de incensione librorum iuris antiquorum Iustiniano et Triboniano affecta.* Rintelii 1734. Legi etiam potest l. c. p. 178 seqq.

Iust. Henn. BÖHMERS Gedanken von denen verlohrenen alten Römischen Gesetzen und Rechtsbüchern, wie auch von denen grossen Bemühungen der Gelehrten, solche wieder herzustellen. Vid. Diurn. Hallens. de a. 1747. num. II. III. IV.

§. 225.

Fata iurisprudentiae romanae sub civilistis primaevis Latino-Romanis Iustinianeis vero, quae ipsis his ICTis potius debet, quam IVSTINIANO, licet ex parte ex eius mandato, sunt, ICTos hos tam docendo, quam scribendo laudabilem operam et industriam collocasse in iurisprudentiae cultura. *Scribendo* id egerunt 1) componendo ex mandato IVSTINIANI Institutionum Iustinianearum et Pandectarum libros, quippe qui non tam legum collectiones, quam iurisprudentiae systemata publica auctoritate confirmata, vsuique iudiciorum ac scholarum publice tradita, sunt; 2) alia scripta componendo, quorsum pertinet THEOPHILI satis nota graeca institutionum paraphrasis, et translationes librorum iuris Iustiniani in linguam graecam. *Docendo* vero id egerunt in tribus scholis iuridicis supra (§. 223.) memoratis, secundum docendi methodum a IVSTINIANO praescriptam, quamque ipsos Iustinianos ICTos obseruasse, dubio caret. Qualis vero fuerit haec methodus malo ipsis IVSTINIANI, licet hic locus sit prolixus; quam meis, exprimere verbis, quum omnia hic dicenda comprehendat. Ita autem ille in *Constit. ad Antecessores* §. 2. seqq. postquam olim vsitatam docendi methodum in verbis supra (§. 223.) obuiis recensuerat, pergit: „Nos vero tantam penuriam legum inuenientes „et hoc miserimum iudicantes, legitimos thesauros

„volentibus aperimus, quibus per vestram prudentiam
 „quodammodo erogatis, ditissimi Legum oratores effi-
 „ciuntur discipuli. Et *primo quidem anno nostras* hau-
 „riant *Institutiones*, ex omni pene veterum Institutio-
 „num corpore elimatas, et ab omnibus turbidis fonti-
 „bus in vnum liquidum stagnum conriuatas, tam per
 „Tribonianum, virum magnificum, Magistrum et
 „Exquaestorem sacri palatii nostri et Exconsulem, quam
 „duos e vobis, id est, Theophilum et Dorotheum fa-
 „cundissimos antecessores. In reliquam vero anni par-
 „tem secundum optimam consequentiam *primam Le-*
 „*gum partem* eis tradi sancimus, quae Graeco vocabu-
 „lo *πρώτη* nuncupatur, qua nihil est anterius: quia
 „quod primum est, aliud ante se habere non potest.
 „Et haec eis exordium et finem eruditionis primi an-
 „ni esse decernimus. Cuius auditores non volumus
 „vetere tam friuolo quam ridiculo cognomine *Dupon-*
 „*dios* appellari, sed *Iustinianos novos* nuncupari, et hoc
 „in omne futurum aeuum obtinere censemus: vt hi,
 „qui rudes adhuc legitimae scientiae adspirent, et scita
 „prioris anni accipere maluerint, nostrum nomen me-
 „reant: quia illico tradendum eis est primum volumen
 „quod nobis emanauit auctoribus: antea enim dignum
 „antiqua confusione Legum cognomen habebant; cum
 „autem Leges iam clare et dilucide animis eorum tra-
 „dendae erant, necesse erat eos et cognomine murato
 „fulgere. §. 3. In *secundo autem anno* per quem ex *Edi-*
 „*cto* eis nomen antea positum, et a nobis probatur, vel
 „de *iudiciis* libros septem, vel de *rebus* octo accipere
 „eos sancimus, secundum quod temporis vicissitudo
 „indulserit, quam intactam obseruari praecipimus. Sed
 „eosdem libros de iudiciis vel de rebus totos, et per
 „suam consequentiam accipiant nullo penitus ex his
 „derelecto: quia omnia noua pulchritudine sunt deco-
 „rata,

„rata, nullo inutili, nullo defueto in his penitus inue-
 „niendo. Alterutri autem eorundem volumini, id est,
 „de iudiciis vel de rebus, adiungi in secundi anni au-
 „dientiam volumus *quatuor libros singulares, quos ex*
 „*omni compositione quatuordecim librorum excerptimus:*
 „ex collectione quidem tripartiti voluminis, quod pro
 „dotibus composuimus vno libro excerpto; ex duo-
 „bus autem de tutelis et curationibus vno; et ex septem
 „libris de legatis et fidei commissis, et quae circa ea
 „sunt, simili modo vno tantum libri. Hos igitur qua-
 „tuor libros, qui in primordiis singularum memora-
 „tarum compositionum positi sunt, tantummodo a vo-
 „bis eis tradi sancimus, caeteris decem opportuno
 „tempore conseruandis: quia neque possibile est, ne-
 „que anni secundi tempus sufficit ad istorum quatuor-
 „decim librorum magistra voce eis tradendorum reci-
 „tationem. §. 4. *Tertii insuper anni doctrina talem*
 „ordinem sortiatur, vt siue libros de iudiciis, siue de
 „rebus secundum vices legere eis fors tulerit, concur-
 „rat eis *tripartita legum singularium dispositio:* et in-
 „primis liber singularis ad hypothecariam formulam,
 „quem opportuno loco, in quo de hypothecis loqui-
 „mur, posuimus; vt cum aemula sit pignoratitiis actio-
 „nibus, quae in libris de rebus positae sunt, non ab-
 „horreat eorum vicinitatem: cum circa easdem res am-
 „babus pene idem studium est. Et post eundem librum
 „singularem, alius liber similiter eis aperiat, quem
 „ad Edictum Aedilium, et de redhibitoria actione, et
 „de Euictionibus, nec non duplae stipulatione com-
 „posuimus: cum enim quae pro emptionibus et ven-
 „ditionibus legibus cauta sunt, in libris de rebus prae-
 „fulgent; hae autem omnes, quas diximus, defini-
 „tiones in vltima parte prioris Edicti fuerant positae:
 „necessario eas in anteriorem locum transtulimus, ne

„a venditionibus, quarum quasi ministræ sunt, vicini-
 „tate vterius deuantur. Et hos tres libros cum acu-
 „tissimi *Papinianianæ lectione* tradendos posuimus, quo-
 „rum volumina in tertio anno studiosi recitabant, non
 „ex omni eorum corpore, sed sparsim pauca ex mul-
 „tis et in hac parte accipientes. Vobis autem pulcher-
 „rimus Papinianus non solum ex responsis, quæ in
 „decem et nouem libros composita fuerant, sed etiam,
 „ex libris septem et triginta quaestionum, et gemino
 „volumine definitionum, nec non de adulterijs, et pe-
 „ne omni eius expositione in omni nostrorum digesto-
 „rum ordinatione præfulgens propriis partibus præ-
 „clarus sui recitationem præbebit. Ne autem tertij
 „anni auditores, quos *Papinianistas* vocant, nomen et
 „festiuitatem eius amittere videantur, ipse iterum in
 „tertium annum per bellissimam machinationem intro-
 „ductus est: librum enim hypothecariae et primordiis
 „plenum eiusdem maximi Papinianianæ fecimus lectione,
 „et nomen ex eo habeant, et Papinianianæ vocentur et
 „(eius reminiscens, et) laetificentur et festum diem,
 „quem cum primum Leges eius accipiebant, celebra-
 „re solebant, peragant: et maneat viri sublimissimi
 „praefectorij Papinianianæ, et per hoc in aeternum me-
 „moriam, hocque termino tertij anni doctrina conclu-
 „datur. §. 5. Sed quia solitum, *anni quarti* studiosos
 „Graeco et consueto quodam vocabulo *λύτας* appella-
 „ri: habeant quidem, si maluerint hoc cognomen:
 „pro responsis autem prudentissimi Pauli, quæ antea
 „ex libris viginti tribus vix in decem et octo recita-
 „bant, per iam expositam confusionem eos legentes,
 „*decem libros singulares, qui ex quatuordecim, quos an-*
 „*tea enumerauimus, supersunt, studeant lectitare:* multo
 „maioris et amplioris prudentiæ ex eis thesaurum
 „consecuturi, quam, quem ex Paulianis habebant re-
 „spon-

„sponsis. Et ita omnis ordo librorum singularium a no-
 „bis compositus, et in decem et septem libros partitus,
 „eorum animis imponetur: quem in duabus Digesto-
 „rum partibus posuimus, id est, quarta et quinta se-
 „cundum septem partium distributionem: et quod iam
 „primis verbis orationis nostrae posuimus, verum in-
 „veniat ut ex triginta sex librorum recitatione fiant
 „iuvenes perfecti, et ad omne opus legitimum instru-
 „cti, et nostro tempore non indigni; duabus aliis par-
 „tibus, id est, sexta et septima nostrorum Digestorum,
 „quae in quatuordecim libros compositae sunt, eisdem
 „positis, ut possint postea eos et legere, et in iudiciis
 „ostendere. Quibus, si bene sese imbuerint; et in *quin-*
 „*ti anni*, quo *Prolytae* nuncupantur, metas, *Constitutio-*
 „*num Codicem* tam legere, quam subtiliter intelligere stu-
 „deant: nihil eis legitimae scientiae deerit; sed omnem
 „ab initio usque ad finem suis animis amplectantur; et,
 „quod bene in alia nulla euenit arte, cum etsi vilissimae
 „sint, omnes tamen infinitae sunt, haec sola scientia
 „beat finem mirabilem, in praesenti tempore a nobis
 „sortita. „ Quodsi nunc hanc a IVSTINIANO praescri-
 „ptam docendi in scholis methodum, comparamus cum
 „ea qua vsi sunt Antecessores antetempora IVSTINIANI, pa-
 „tet 1) quoad scripta ab iis explicata, loco Institutionum
 „et reliquorum scriptorum CAN, suas institutiones IVSTI-
 „NIANVM substituisse, et loco certarum partium Edicti per-
 „petui, certas Pandectarum partes, eo fine in septem
 „partes diuisas (*Introd. cit. §. 209.*); 2) quinquennium
 „studii iuridici ab eo non esse immutatum; 3) nomina
 „eorum qui discebant iurisprudentiam non nisi quoad
 „primi anni auditores mutasse IVSTINIANVM, quippe quos
 „*Iustinianos novos* seu *Iustinianistas*, non vero *Dupon-*
 „*dus*, appellandos esse constituit.

Abhandlung. von dem mündlichen Unterrichte der alten Rechtsgelehrten. Dritter Abschnitt: Seit den Zeiten des Justinians, in den Hallischen Beitr. zur iurist. gel. Hist. Vol. III. P. XI. p. 553 seqq.

Iusti REIFFENBERGH Or. de quinquennio Iustiniani studiis ciuilibus tributo. Exstat in eius Orationibus quibus Iura Romana cum elegantiori litteratura coniungendâ ratio exponitur. Amstelodami 1629 pag. 48 seqq.

§. 226.

Quod tandem attinet fata iurisprudentiae romanae sub ciuilibus primaeuis Latino-Romanis *Postiustiniânis*, alia ea fuerunt in Oriente, alia in Occidente; quum hi ciuilibus partim in Oriente floruerunt, quales sunt qui ante ortum Graeco-Romanorum Ciuilibus (§. 97.) in Oriente, partim in Occidente, quales sunt qui vsque ad Sec. XII, cum quo medii Icti orti sunt (§. 124) in Occidente, vixerunt. Quod itaque attinet *Oriente* 1) Ictos ibi viuentes continuasse in scholis iuridicis *una voce* explicare cupidae legum inuentuti iuris praecepta, et methodum a IUSTINIANO praescriptam obseruasse, tamdiu praesumendum donec contrarium probatum: ast nunc non nisi in schola Constantinopolitana id fiebat, extincta Sec. VII. schola Berlytensi. 2) Per *scripta* etiam ab his Ictis excultam esse iurisprudentiam, et praesertim paratula edidisse, constat, praetereaque eos auctores variorum huius aetatis scriptorum, per quae leges vnus argumenti in vnum compendium coactae, veluti leges *nauales*, *militares* et *georgicae*, fuisse, valde probabile est. Quoad *Occidentem* vero: *an speciatim iuris Iustiniani cultura ibidem durauerit vsque ad Sec. XII, quo orti sunt Icti medii?* ardua quaestio est. Potest tamen, si quid video, affirmatiue ad eam responderi, postquam ab eruditis Italis et Germanis certiora in dies monumenta proferun-

feruntur in lucem, quibus confirmant Ius Romanum Iustinianum semper a IUSTINIANO vsque ad LOTHARIVM in Italia valuisse. Hinc 1) schola iuris romana, quae sub Gothicis adhuc floruit, nec sub Longobardis et Francis extincta, in eaque floruerunt iuris professores quibus iurisprudentiae cultura curae cordique fuit. 2) Praeter scholam iuris romanam non defuerunt aliae scholae iuridicae, veluti Schola Beccensis seu Beccumensis in qua docuit Sec. XI. LANFRANCVS (§. 121). Nec defunt 3) scripta iuridica quae loquuntur non plane neglectam esse iuris Iustianiani culturam in occidente. Referri huc possunt IULIANI eius cuius §. 118. mentio facta *Epitome Nouellarum*, quod scriptum in Occidente in magna auctoritate fuit; nec non *Brachitogus iuris ciuilis*, siue *corpus legum*, paulo post IUSTINIANVM ab homine Italo vel Afro, vel saltem tali qui ibi vixit, congestum, totum iuris Iustianiani ambitum pandens.

§. 227.

His de fati iurisprudentiae romanae sub ciuilibus Latino-Romanis dictis, paucis addendum quae fuerint eius fata sub *ciuilibus Graeco-Romanis*, sicque in Oriente circa Sec. IX. finem, vsque ad excidium Constantinopolitanum. Nimirum, postquam LEO opus Basilicorum a BASILIO coeptum perfecerat, et Ius Iustinianum in Oriente viuere desierat, haec mutatio effecit varia quoad iuris studium esse mutata. Nunc enim 1) in schola iuridica Constantinopolitana, quae his temporibus adhuc floruit, alia scripta in praelectionibus explicata esse, facile patet, licet specialiora de methodo docendi, qua vsi sunt ICTi Antecessores graeco-romani, non sint cognita; et quod attinet 2) horum ICTorum scripta, non vnam omnes in iure tradendo ingressi sunt viam, alii enim *glossas* seu *scholia*; alii *paratitlas*; alii *compendia*, inter quae et metrica compendia sunt, quae

que *Eclogae*, *Synopses*, *Promptuaria*, *Manualia* appellari solent; alii de unico quodam argumento e. g. de temporalibus interuallis, de poenis, de gradibus cognationis, scripserunt. Ast omnis haec cultura et omne iurisprudentiae romanae studium Sec. XV. cum ipso imperio romano, orientali plane delerum et extinctum.

§. 228.

Absolutis fatis iurisprudentiae romanae, quae hoc aevo experta est, progredior ad IURISPRUDENTIAM CANONICAM, quae hoc tempore orta est. Incidit enim in haec tempora Canonistarum primaeuorum ortus (§. 119.), et ab hoc tempore prodierunt scripta circa legum ecclesiasticarum culturam occupata, quae aliquam artis formam habent, sicque pro meris canonum collectionibus haberi nequeunt, et Canonistas primaeuos, Latinos et Graecos, auctores habent. Qui vero iam aliquid artis in suis collectionibus adhibuerunt Canonistae primaeui, diuersa via sunt ingressi in suis scriptis. Alii enim non nisi legum ecclesiasticarum in scriptis suis rationem habuerunt, alii vero simul ad leges seculares respexerunt, quibus e re sua esse visum est conferre cum legibus canones. Posterius studium produxit sic dictos *Nomocanones*. Qui vero priori via inceserunt, vel integros expansos dederunt canones secundum materiarum seriem tamen digestos, et huiusmodi scripta seu maiores canonum collectiones *Decretum* vel *Pannormia* seu *Pannomia* appellari solent; vel Summis et Breuiationibus eorum contenti fuerunt, vnde *Epitomae*, *Synopses*, *Breuiationes* seu *Breuiaria canonum*; vel iis satis fuit selecta duntaxat, suoque vsui accommodata, proferre; vel certi alicuius argumenti canones in vnum tantum contulerunt.

§. 229.

§. 229.

Incidit etiã in hanc epochã IVRISPRVDENTIAE FEVDALIS infantia, seu potius quaedam eius quasi praefudia iam huc pertinent. Licet enim cum iis facere nequeam, qui putant Cancellarios et Notarios iam inde ab origine feudorum iuris feudalis peritos fuisse, nec ADELARDVM, Caroli M. propinquum, aut HATTONEM, Archi-Episcopum Moguntinum, huc referri posse, credam: in PHILIBERTI seu IVLBERTI, Episcopi Carnotensis, qui floruit Sec. XI. et a. 1028 mortuus est *Epistola de forma fidelitatis inter dominum et fidelem*, cuius fragmentum quoddam exstat in Decreto Gratiani c. 18. C. 22. *Quaest. 5. et II. Feud. 16.* prima iurisprudentiae feudalis stamina contenta esse, optimo iure defendi potest. Vel inde enim 1) quod haec epistola ad Ducem Aquitanorum scripta sit, patet eam ad scripta dogmatica referri posse. Immo 2) cum PHILIBERTVS expresse fateatur, se ex *librorum auctoritate* scribere, eo magis defendi potest, iam sub ICTis antiquis iurisprudentiam feudalem aliquo modo esse excultam.

§. 230.

Licet vero ex his quae de fati iurisprudentiae sub ICTis antiquis reliquis, praeter ICTos Romanos strictè sic dictos, sicque de fati eius ab vltima parte Sec. III. vsque ad Sec. XII, et, Graeciam quod attinet, Sec. XV, §. 219. seqq. dicta sunt, pateat, per omne hoc tempus iurisprudentiae studium nunquam plane cessasse: negari tamen nequit omnem hanc culturam, si discesseris ab ea quae per ipsum IVSTINIANVM facta Sec. VI, dum Pandectarum et Institutionum systema compilari iussit, parum aut nihil eo contulisse, iurisprudentiam ad illud fastigium peruenisse in quo eam hodie positam esse cernimus. Vnde in enarrandis fati iuris

iurisprudentiae huius temporis hic subsisto, nec operae pretium esse iudico, quibus subsidiis Icti huius aevi in eruendis veritatibus iuridicis vsi sunt, quidque praestiterunt, inquirere et ad varias alias quaestiones, quae praeterea hic moueri possent, respondere. Mirandum interim in tanta barbarie, quae his temporibus in orbe erudito fuit, quibus omnes fere litterae, praesertim ex occidente, aufugisse videbantur, non plane deletam et funditus extirpatam esse vnicam, quae haecenus effloruerat, iurisprudentiam romanam, quod sine singulari Dei circa eam prouidentiam non potuisset non euenire.

P A R S II.

HISTORIA IURISPRUDENTIAE SVB ICTIS MEDIIS.

Ioan. Baptist. de GAZALVPIS historia interpretum et Glossatorum iuris, quam ex eius Tr. de studendi modo suae Panziroli editioni adiecit Hoffannus.

'Catelliani GOTTAE recensio breuis insignium iuris Interpretum et Doctorum, quae ex eius memorialiis inserta Hoffmannianae editioni Panziroli.

Matthaeae Gribaldi MOPHAE catalogus interpretum iuris civilis, itidem nouae editioni Panziroli a HOFFMANNO adiectus.

Alberici GENTILIS de iuris interpretibus dialogi sex. Londini 1582 et apud HOFFMANNVM l. c.

E P O C H A I.

DE FATIS IURISPRUDENTIAE SVB GLOSSATORIBVS.

§. 231.

Reuixit nunc, quod aliquo modo quieuerat in Occidente, iurisprudentiae romanae studium, et iurispr.

risprudentia *canonica* tam, quam *feudalis*, efflorescere coeperunt ex sparso iam antea semine. Iacta etiam, nunc sunt iurisprudentiae *germanicae* fundamenta. Huius quadruplicis iurisprudentiae fata itaque nunc sigillatim recensenda, quae experta est sub ICTIS mediis iis quos sub Glossatorum nomine a reliquis separavi (§. 127.).

§. 232.

Seculo XII sub iis ICTIS mediis, quos sub Glossatorum nomine a reliquis separavi, IURISPRUDENTIAM ROMANAM, nimirum Iustinianeam, maiori fervore in Occidente, quam ante haec tempora sub ICTIS antiquis reliquis praeter ICTOS romanos strictè sic dictos factum, exultam esse, extra omnem positum est dubitationis aleam. Si vero ulterius determinandum: *ubi, a quo, et qua occasione studium huius iurisprudentiae hoc aevo resurrexerit?* omni opus est circumspectione, ut verum a falso separetur. Olim constans fuit opinio, repertum esse a. MCXXXVII a LOTHARIO in vrbe Amalphi expugnata codicem aliquem pandectarum, antea in Occidente plane incognitarum, eumque occasionem dedisse LOTHARIO ius romanarum Iustinianearum in scholas et fora Germaniae et Italiae introducendi, et IRNERIVM, qui tum latinas litteras Bononiae docuit, cum ei in explicatione quid sit As aqua haeserit, hac occasione permotum esse publice Bononiae Ius Iustinianearum explicandi. Ast dudum iam monuerunt alii, haec omnia se omnino ita non habere, licet aliqua ex iis vera sint. Dicam quod sentio hac de re, quatenus huc pertinet, reliqua enim partim ad Historiam legum, partim ad Notitiam scriptorum iuridicorum remittenda sunt. Ante omnia vero notandum hic distinguendum esse inter *Italiam* et *alias occidentalis Europae terras*. *Italiam* quod attinet 1) certum est Sec. XII ineunte

te

te docuisse quendam IRNERIVM, ante annum 1150 mortuum (§. 129.) iurisprudentiam romanam Iustinianeam Bononiae. Nec minus 2) certum est iam ante eum idem Bononiae fecisse PEPONEM quendam, aut non satis felici successu. Porro 3) certum est ob controuersam de *Affa* studium iuris venisse Bononiam. Tandem 4) certum est ad petitionem MATHILDIS renouasse IRNERIVM studium iuris Bononiae et Imperatores iam Sec. XII studium vniuersale ibi confirmasse. Haec enim sunt quae per testimonia quae sequuntur fide digna probari possunt. I. ABBAS VRSPERGENSIS: *Eisdem quoque (Lotharii) temporibus Dominus WERNERIVS libros legum, qui dudum neglecti fuerunt, nec quisquam in iis studuerat, ad petitionem MATHILDAE Comitissae renouauit. Et secundum quod olim a diuae recordationis Imperatore Iustiniانو compilati fuerant, paucis forte verbis alicubi interpositis, eos distinxit, in quibus continentur Instituta praefati Imperatoris, quasi principium et introductio iuris ciuilibis. Edicta quoque Imperatorum et Aedilicam curulicam, quae rationem et firmitatem praestant iuri ciuili, haec in libro Pandectarum videlicet in Digestis continentur. Additur quoque bis liber Codicis, in quo Imperatorum statuta describuntur. Quartus quoque liber est authenticorum, quem praefatus Iustinianus ad supplementationem legum imperialium superaddit.* H. ODOFREDVS ad l. ius ciuile D. de l. et l. Dominus IRNERIVS fuit apud nos lucerna iuris, id est primus qui docuit in ciuitate ista (scilicet Bononiae). Nam primo coepit studium esse in ciuitate ista in artibus; et cum studium esset destructum Romae, libri legales fuerunt deportati ad ciuitatem Rauennae et de Rauenna ad ciuitatem istam. Quidam Dominus PEPO coepit autoritate sua legere in legibus. Tamen quicquid fuerit de scientia sua nullius nominis fuit. Sed Dn. IRNERIVS dum doceret in artibus in ciuitate ista, cupi fuerunt de-

por.

portati libri legales, coepit per se studere in libris nostris et studendo coepit docere in legibus. Et ipse fuit maximi nominis, et fuit primus illuminator scientiae nostrae, et quia primus fuit qui fecit glossas in libris nostris, vocamus eum lucernam iuris. III. Porro idem ODOFREDVS ad l. 82. ff. ad L. Falcidiam: legum studio, ait, Rauennae cadente Bononiam translatum fuisse cum corpore legum non uno eodemque tempore, sed primo Codicem, Digestum nouum et vetus atque Institutiones, postea, addens, fuit inuentum Infortiatum sine tribus partibus: postea fuerunt portati tres libri et ultimo liber Authentiarum inuentus est. IV. CARDINALIS HOSTIENSIS in c. 1. pr. X. de test. n. 2. As, id est duodecim unciae: As ergo quandoque ponitur pro obulo, propter quod verbum venit Bononiam studium ciuile, sicut audiui a Domino meo (Azone). Tandem V. huc pertinent variae annotationes ex vetustissimo Kalendario Archigymnasii Bononiensis ab ALEXANDRO MACHIAVELLO in notis ad SIGONII historiam Bonon. adductae, veluti ad d. 10 Iunii a. MCXXXIII. Hac die geminis terrarum orbis principibus Romae extantibus ac vna conuenientibus in ferendo de iuribus nostrae ecclesiae, academiae et patriae iudicio de plenitudine eorum potestatis INNOCENTIVS nempe II. et LOTHARIVS quoque II. Caes. Aug. amplissime ea apud Lateranum confirmarunt et ampliarunt, largito diplomate desuper re hac dato, IRCO BECCARIO famosiss. legum interpreti, PILLIO BAGAROTTO celeberr. glossatori huius Lycæi publ. lect. Antonio Tovelto et Ceseo Petro de Bulgaris equitibus, qui pro Bononia legationem ad eos obierunt, et nomine publico interfuerunt solenni nominationi in imperatorem, quam in eadem Basilica S. Io. idem Innocentius habuit d. 4 bulus mensis et praesenti anno, vniuersis adclamantibus orthodoxis: nec non ad finem Decembris, vbi annotat LOTHARIVM II. d. 3. Dec. MCXXXVIII obiisse, atque

Q

solenn-

solennes exequias scholam Bononiensem quotannis dicta die in suffragium animae eiusdem celebrasse, *laudis tunc orationem acclamante cl. D. PETRO LOMBARDO tunc Bonon. publ. lect. et postea Ep. Parisien. qui vocatur magister sententiarum et hoc fiet obinde, quia idem Caesar tam Romae d. a. MCXXXIII ut infra in Iulio, quam de a. MCXXXVI apud Roncalias hoc studium confirmavit et summis privilegiis auxit, ac insuper per Bononiam transiens, Colleg. Doctores Equites creavit auro torque decoravit et indum. palatin. pretiosissimo honestavit, comprobata insuper immemorabili sacrata ordinatione de non admittendis unquam ad eadem IVRISTARVM COLLEGIA nisi civibus, iisque una simul legit. et nat. ad exclusionem naturalium tantum, notborum &c. quavis ampliss. eorum legitimatione non obstante.* Quodsi itaque nunc quae certa sunt, coniunguntur cum iis quae ex variis circumstantiis probabiliter colligi possunt, haec prodit, me iudice, vera historia resuscitati in Italia studii iuris civilis. Quum Sec. XII per occidentalem Europam refulgere quasi coeperunt aliae disciplinae, idem etiam contigit quoad iurisprudentiam romanam, quam in Italia praesertim IRNERIVS ineunte Sec. XII Bononiae iterum publice tradere coepit, secundum libros iuris Iustiniani tum magis notos factos ac ante erant, hocque studium ibi per ICTOS scholae Irnerianae (§. 130.) magis propagatum, et LOTHARIVS quovis modo efficere studuit, ut studium iuris civilis nunc restauratum maiora capiat in dies Bononiae incrementa. Quoad alias Europae occidentalis terras, antea iam in Gallia non incognitum studium iurisprudentiae Romanae nunc insignia coepit incrementa: est, ut mihi videtur, non tam per ICTOS scholae IRNERIANAE, sed per eos qui potius LANFRANCO debent originem (§. 129). Iam Sec. XI enim in Gallia floruit *schola iuris Becenssis, et ex ea*

Sec.

Sec. XII in *Anglia* enata est *schola iuris Cantaburiensis*. Addo et hic, quae huc faciunt testimonia scriptorum I. ROBERTVS de MONTE scriptor Sec. XII apud BRENCMAN-
 NVM in *Epist. ad Hesselium* p. 54 ait: LANFRANCVS *Pa-*
piensis et GVARNERIVS socius eius, repertis apud Bononiam
legibus romanis, quas Iustinianus Imperator Romanorum
emendauerat, bis inquam repertis, operam dederunt, eas
legere et aliis exponere, sed Guarnerius in hoc perseuera-
vit, Lanfrancus vero disciplinas in Gallis multos edo-
cens tandem Beccum venit. II. IDEM alio loco apud SEL-
 DENVM ad *Fletam* p. 510 de Ivone Carnotensi scribit:
dum esset iuuenis audiuit Lanfrancum Priorem Becci de
secularibus et diuinis literis tractantem, in illa famosa
schola, quam Becci tenuit, in qua multi et nobilitate se-
culari et honestate morum conuenerunt. III. PETRVS BLE-
 SENSIS qui in domo THEOBALDI antistitis Cantuariensis
 leges ciuiles cum aliis didicerat, in epistola quadam in
 EIVS *Opusc. edit. Lond. pag. 497.* obuia scribit: *in domo*
domini mei viri litteratissimi sunt, apud quos inuenitur
omnis relictudo iustitiae, omnis cautela prouidentiae, Annis
forma doctrinae. Isti post orationem et ante comestio-
nem in lectione, in disputatione, in causarum deessione
iugiter se exercent. Omnes quaestiones regni nodosae re-
feruntur ad nos, quae cum inter socios nostros in commu-
ne auditorium deducantur, unusquisque secundum ordi-
nem suum sine lite et obtreccatione ad bene dicendum
mentem suam acuit et quod ei consiliiosus videtur et sa-
nus de vena subtiliore subducit. IV. In CHRONICO NOR-
 MANNORVM in *Scriptoribus Normannicis* p. 983 legitur:
 obiit *Bechardus VI Abbas Becci, cui successit ROGERIVS,*
 MAGISTER WACARIVS, *gente Longobardus, vir honestus,*
iuris peritus, cum leges Romanas Anno ab Incarn. Dn.
MCXLIX in Anglia discipulos doceret, et multi tam di-
uites quam pauperes ad eum causa discendi confluerent.

Suggestione pauperum de Codice et Digestis excerptos novem libros composuit, qui sufficiunt ad omnes legum lites, quae in scholis frequentari solent, si quis eos perfecte noverit.

§. 233.

Sic restaurata iurisprudentia romana in Italia felices habuit progressus, dum LOTHARIUS II. Bononiae studium generale MCXXXI et MCXXXVIII constituit et confirmavit, nuncque facultates iuridicae (§. 54.) in iure civili, nec non gradus academici (§. 59.) in iure civili, originem traxerunt. Quod vero *alias Europae occidentalis, terras* attinet, in *Germania* quidem desunt ante Sec. XIV studii iuris civilis s. romani vestigia: ast in *Anglia* et *Gallia* continuatum est studium iuris romani; licet in *Anglia* Rex STEPHANUS Roberto silentium imposuit et edicto proscripsit leges Romanas, nec in *Gallia* per constitutionem ab HONORIO III cum consensu PHILIPPI Regis a. 1220 editam, severe prohibitum: „ne Parisiis vel Ciuitatibus seu aliis locis vicinis quisquam docere seu audire ius civile praesumat,“, c. 28. X. de priuil. et excess. priuileg. quo tamen studium legum romanarum magis auxerunt quam depresserunt. Non desuisse enim qui ius romanum discendi desiderio flagrarunt, patet satis ex insigni multitudine Glosatorum qui hoc tempore floruerunt, et eorum auditorum magna frequentia, nec non querela reliquarum artium peritorum: leges imperiales alias scientias omnes suffocasse. Inde etiam factum monachis et clericis iuris civilis studium esse interdictum c. 3. X. Ne cler. vel monach. secul. reg. et c. fin. X. eod. quae prohibitio tamen ex post aliquo modo iterum relaxata est.

Hier. Frid. SCHORCH Progr. de studio iuris civilis clericis interdicto. Erfordiae 1745.

§. 234.

§. 234

Turbarunt vero mox vix refuscitatum iuris ciuilibus studium, nunc ortae sectae BVLGARIANORVM ET GOSIANO-
RVM, Sabinianorum et Proculianorum sectis (§. 209.)
simillimae, ita vt Bulgartiani cum Sabinianis, Gosiani
vero cum Proculeianis comparandi. Durarunt vero
hae sectae tempore IRNERII ortae vsque ad FRANCISCVM
ACCVRSIVM, sicque temporibus Glossatorum stricte sic
dictorum (§. 127.) vigerunt, indeque reliqui ciuilibus
inter Glossatores cum ICTIS Romanis qui exerciundi ap-
pellantur (§. 212.), comparandi. Seriem et successio-
nem harum diuersarum Glossatorum familiarum vero,
quod attinet, ea ex sequenti tabella cognosci potest.
Capita earum sunt:

MARTINVS.

vnde

GOSIANI.

PLACENTINVS.

ALBERICVS A PORTA
RAVEGNATE.

PYLEVS,

BVLGARVS.

vnde

BVLGARIANI.

IOANNES BOSSIANVS.

NIC. FVR. BAGAROTTVS.

LOTHARIVS CREMONENSIS.

AZO.

HOMOBONVS HO-

BTIENSIS.

ROFREDVS BENEVENTANVS.

IACOBVS BALDVINI.

ODOBRETVS.

*Io. Sam. BRVNQVELLII Prol. acad. de sectis et controuersis
iuris Iustiniani interpretum quos Glossatores appellamus.
Ienae 1725.*

§. 235.

Liceret autem hae Sectae his temporibus ortae et
inter eas multae fuerint dissensiones: eodem modo ta-
men iurisprudencia romana ab omnibus huius aevi ci-
uilibus exulta, nec probari potest hic inter scholam

IRNERIANAM ET ACCURSIANAM, quod vulgo tamen fieri solet, distinguendum esse. Ad culturam ipsam vero referri potest, quod 1) quaedam doctrinae causa circa iuris Iustiniani libros immutauerint, praetereaque 2) scribendo, et 3) viva voce docendo, iurisprudentiae romanae culturam omni modo promouere studuerint.

§. 236.

Quae circa *libros iuris Iustiniani* innouarunt Icti huius aevi ad facilitandum eius studium, eo redeunt, quod 1) IRNERIVS authenticas adiecerit Codici; 2) BVRGVNDIO quidam graecos in Pandectis et Codice textus latinitate donauerit; 3) Nouellarum diuisio in nouem partes, nouem Authenticarum collationes dictas, ab eodem facta; 4) Pandectae in Digestum vetus, infortiarum et nouum diuisae; et 5) diuersae partes iuris Iustiniani in vnum volumen sub *corporis iuris* nomine redactae.

Cornelius van STREKERSHOECK diatriba *de auctore, auctoribusue authenticarum*. Hagae 1699.

Abhandlung: *von der Streitigkeit über den wahren Verfasser der Authenticarum*. In den Hall. Beitr. zur iurist. gel. Hist. Vol II. P. VI. num. 111.

§. 237.

Ciuilistarum huius aevi *scribendi* labor in eo consistit, quod Glossas, Summas, aliaque scripta compilauerint. Per 1) *glossas* illustrarunt leges, et licet glossae a nuda vocum obscuriorum, quae in textu occurrunt, interpretatione ac breuibus notis coepisse videntur, eo tamen progressu temporis perductae sunt, vt textus iuris plenius et more commentariorum enarent. Qui hoc scriptorum genere potissimum inclauerunt *stricte Glossatores iuris ciuilis* appellantur, quorum

rum vltimus ACCVRSIVS fuit, qui collegit aliorum glos-
 fas suasque adiecit, vnde a. MCCXX. enata glossa cor-
 pori iuris adiecta, quae in foris et scholis magnam ac-
 cepit auctoritatem, secundum illud: *Malo pro me glos-
 sam quam textum, quia subtilis ratio non ita intrat in
 caput iudicis sicut glossa.* 2) Qui ediderunt *summas* per
 eas ius in breuiores veluti positiones contraxerunt, et
 ipsi earum auctores *Summistae* dicebantur, inter quos
 praecipui sunt ROGERIVS et AZO. 3) Reliqua scripta ad
 singulare quoddam thema restricta erant, veluti ERNE-
 RII *Formularium*; scripta sub *iudiciariis ordinis* titulo
 edita, veluti a PYLEO, cui etiam originem debent *Quae-
 stiones sabbatinae*, ab hoc, quod singulis diebus saturni
 in vtramque partem disputationes haberentur, dictae.

§. 238.

Vna voce docuerunt Ciuilitae huius aevi iura in
 lectionibus tam ordinariis, quam extraordinariis. *Or-
 dinariae* lectiones erant publicae lectiones pro stipendio
 publico habendae, quibus olim non nisi Digestum ve-
 tus et Codex explicari solebant: alias iuris partes vero
 priuatim domi, stipe sibi ab Auditoribus collata, in
extraordinariis lectionibus explicabant; licet postero-
 ribus temporibus et hae lectiones vespertinis horis pu-
 blico stipendio enarratae sint. Lectionem ordinariam
 vel Codicis, vel Digesti veteris quotannis absolueri sole-
 bant, ab initio mensis Octobris vsque ad medium Au-
 gustum, et ad quamlibet lectionem olim non nisi vni-
 cus constitutus erat professor, postea vero eiusdem
 lectionis bini aut plures interpretes esse coeperunt qui
Concurrentes vocari solebant.

§. 239.

His de fati*s* iurisprudentiae romanae sub ICTIS
 Glossatoribus praemissis, et nunc de IURISPRVDENTIAE CA-

NONICAE factis; quae habuit hoc aeuo, agendum. Studium iuris ciuilibus his temporibus, vt dixi, tam subito efflorescere crabrones excitauit, et effecit iurisprudentiae canonicae in cunis adhuc vagientis metuendus interitus, Pontificem aliosque omnem mouisse lapidem culturam eius promouendi. Hinc factum hoc tempore studium canonum in Italia academicum factum esse, sicque iurisprudentiam canonicam, nunc si non ortam, tamen insignia coepisse incrementa. Excitatus enim GRATIANVS, potissimum monitis et consiliis S. BERNHARDI Abbatis Claraeuallensis, cui studium iuris ciuilibus fudes in oculis erat, vt, cum liber idoneus deesset qui praelectionibus academicis in ius canonicum inferuire posset, in hunc finem Decretum suum ordine systematico compilaret. Quo facto hoc suum Decretum obtulit censurae academiae Bononiensis, precibus additis vt postea EVGENIO III. mitteret Pontificia auctoritate confirmandum, quam confirmationem etiam quoad usum academicum obtinuit et ipse GRATIANVS factorum canonum Professor cum REYNERO BELLAPECORA in academia Bononiensi a. 1152 constitutus est. Hanc esse veram studii iuris canonici originem testatur saepius allegatum *Kalendarium Bononiense* his quae sequuntur verbis: *Hac die (nimirum d. 22 Martii) Gratianus monachus celeberrimus S. Felicis, cognomento Magister decretorum, et a plurimis annis sacrarum Canonum in hoc Lyceo publ. professor, obtulit de ao. nri, vniuersis Iurisconsultis publicis nostris interpret. et scholar. dantibus hic operam legibus, insigne opus suum a plurimis annis retro sub magno labore congestum, et modo absolutum, concordiae discordantium canonum, quod appellatum est decretum, rogans eos dimisse, vt sibi compatiendo dignarentur illud examinare, et corrigere, et postea offerre D. Apostolico Eugenio III. vt de sua venia publice legi et explicari,*

placari, prout laudato solertissimo Authore R. D. Archid. nomine Academiae spondit facere, et onus assumpsit, ac porro etiam obtinuit, cum magna satisfatione d. D. papae de anno 1152. Porro refert hoc Kalendarium ad d. 4. Nov. hac die de anno 1152. R. D. archid. Bonon. tanquam maior huius studii gen. Cancell. convocatis pub. iur. interp. et cap. nat. scholarium Legist. in S. Petri, promulgavit litteras apostolicas D. Eugenii papae III. ad ipsundat. Romae 21. Octob. praeteriti, per quas dabit suum PLACET super hoc, quod compilatio magistri Gratiani superiori anno per eum huic Lycaeo oblata, et a D. archid. Romam missa, ut sana et canonica publice possit legi. et explicari, commendans insuper summopere, et maxime Clericis, hoc studium sacrorum canonum, spem denique dando, fore se magnis honor. atque dignit. cumulaturum eos, qui proficiscunt in hac facultate. Et proinde hac eadem die fuerunt assumpti duo publici iuris interpretes, qui dictum decretum legere incoeperunt, et fuerunt idem magister Gratianus, monachus S. Benedicti et magister Raynerius Bellapeccora ex canonicis regularibus usque ad exitum vitae suae. &c.

Iust. Henn. BOEHMERI Diss. de variis Decreti Gratiani fortuna, Decreto in eius editione corporis iuris Canonici praefixa.

§. 240.

Sic apertis iuris canonici cathedris academicis, ut faciliores habeat studium iuris canonici progressus, gradus academicos, antea iam in iure civili et artibus conferri solitos, EVGENIUS III. et iuri canonico indulgit, quo tempore itaque facultates iuris canonici ortas, et facultatibus iuris civilis adiunctas esse, valde probabile est. Quae vero de gradibus academicis in iure pontificio nunc introductis dicta sunt confirmant satis, quae ad 7. Martii in Kalendario Bononiensi annotata sunt: Hac die,

Qs

de

de A. 1153. in generali conuentu publico iuris interpret. et scholarum dantium operam legibus, in utroque iure, habito de ordine R. D. archidiaconi, tamquam maj. cancellarii huius studii generalis in Sancti Petri, edita est constitutio D. apostolice Eugenii Papae III. data Lateranæ 14. Febr. huius anni, et per eum transmissa ad dictum R. archidiaconum super facultate ipsi collata constituendi baccalaureos et Licentiatos, atque eosdem creandi distinctim a gradu vel censura in iure civili, doctores sive magistros in iure canonico cum iisdem honoribus, dignitatibus, praerogatiuis &c. quibus fruuntur baccalaurei et licentiatii et creati doctores Bononiae in iure Caesareo et artibus per dictum D. archidiaconum, ita, quod in omnibus, et per omnia, qui creati erunt doctores sive magistri in iure canonico posthac Bononiae per d. D. archidiaconum sint, habeantur ad instar et aequiparentur, sine ullo discrimine doctoribus ita creatis, vel in iure caesareo, vel in artibus, immo hi tamquam digniores propter diuinum ius, quod pertractant, praeferrī debeant, et praecedant in quacunque alia facultate doctoratos. Baccalaureus vero constitui nullus poterit, nisi postquam benestuduerit per tres annos, et publice disputauerit cum scholaribus in iure hoc; item, neque postea poterit quispiam baccalaureari, licenciari, nisi bene studuerit altero anno a Baccalaureatu et publice disputauerit, cum aliis baccalaureis in hoc iure, et demum Doctor nullus creari in iure canonico poterit, nisi qui altero rursus anno, postquam fuit Licentiatus in d. hoc iure, optime in eo se habuerit, atque vigorosum subierit sub aliis doctoribus examen, sub poena nullitatis actus. Huc etiam faciunt quae alio loco in dicto Calendario commemorantur ad d. 19 Sept. de GRATIANO et eius decreto, de eoque additur: quod opus huic Archigymnasio obtulit, ut supra ad diem 21 Martii, et de venia B. Eugenii III. coepit publice

publice legi et exponi, dilectis eodem magistro Gratiano et magistro Raynerio Bellepecora; ut pariter supra sub die 4 Nouembris, cum incomparabili decore et honoris studii general. Bononiens. in quo ob id quoque insituti sunt baccalareii, licentiati et doctores siue magistri etiam in iure canonico, ut fiebat in iure ciuili et artibus, quare memoria tanti viri erat apud nos in laude perpetua et sancta benedictione. Obiit autem ipse hac die A. 1158. et sepultus est in S. Felice.

§. 241.

Sic ortum et adiuuatum iuris canonici studium academicum, feliciter adhuc progressum habuit quam studium iuris ciuilis, idque itidem non in Italia solum, sed mox etiam in alias terras diffusum est, et praesertim in academia Parisiensi sedem sibi quaesuit et retinuit iuris ciuilis studio licet prohibito. Ast tamen 1) hoc tempore nondum adsunt vestigia studii academici huius iuris in Germania, etsi IOANNES SEMECA iam nunc decretum glossis illustrauerit in Germania. Promotum porro 2) iurisprudentiae canonicae studium per collectiones Decretalium Sec. XIII et initio Sec. XIV factas et ad Academias missas, ut praelectionum academicarum vsui inferuissent. Et licet 3) hoc tempore inter ICTos oriebantur *Legistarum* et *Decretistarum* factiones, inde tamen iuris canonici culturae nihil decessit, sed Legistae iuris ciuilis, Decretistae vero iuris canonici studium omni modo promouere allaborabant. Ortus harum, factionum potius, quam sectarum (§. 41.) inter ICTos vero hic est. Prout Sec. XII. Gibellini Caesaris, Guelphi autem Pontificis auctoritatem mirum in modum extulerunt; ita et alii ICTorum cum Gibellinis, alii vero cum Guelphis faciebant. Legistae enim iuris ciuilis studio potissimum dediti a partibus Imperatoris

toris stabant, eique attribuebant, quae in iure romano de Imperatoribus Romanis legerant. Decretistae vero, qui iuri canonico praesertim incumbabant, Pontifici fauebant eiusque auctoritatem omni modo contra Imperatorem extollere annitebantur. Scripta ipsa quibus Legistae et Decretistae inter se contenderunt collegit GOLDASIUS tribus voluminibus sub titulo: *de Monarchia Imperii.*

Iust. Henn BOEHMER Diss. *de decretalium Pontificum Romanorum variis collectionibus et usu*, decretalibus in eius editione corp. iur. can. praefixa.

August. de LEYSER Praef. *de reliquiis Gibellinorum et Guelforum in iuris canonici scriptoribus* eius. Instit. iur. can. praemissa.

§. 242.

Quod attinet ipsam iuris canonici seu potius canonico-pontificii culturam, Canonistae huius aevi, prout Ciuilitae, docuerunt vix voce ius canonicum et editis scriptis illud illustrarunt. Quae supra (§. 237 et 238.) tam de Ciuilitarum huius aevi scriptis, quam de eorum praelectionibus dicta sunt, et hic, mutatis mutandis, valent, dum et Canonistae *Glossas*, *Summas* et *Tractatus* ediderunt, et hic non nisi hoc addendum commentarios ampliores, *Apparatus*, ut et *Lecturas*, potissimum a Canonistis, appellatos esse. Prout vero inter Glossatores iuris ciuilibus praesertim ACCVRSIVS notandus, ita et inter Decreti Glossatores IOANNES SEMECA, seu IOANNES TEVTONICVS, et inter Decretalium Glossatores, BERNARDVS BOPTONVS, seu BERNARDVS PARMENSIS, praesertim notandi, et hi quoad aliorum glossas in Decretum et Decretales fecerunt id, quod quoad glossas iuris ciuilibus fecit ACCVRSIVS (§. 237).

§. 243.

§. 243.

Praeter iuris romani et canonici culturam, ICTi huius aevi et IVRISPRVDENTIAE FEVDALIS LONGOBARDICAE vltiorem culturam (§. 229.), insigniter promouerunt. Huc faciunt 1) scripta feudalia quae Consules Mediolanenses OBERTVM de ORTO et GERARDVM NIGRVM auctores habent (*Introd. §. 143.*), quippe quae non pro nudis legum collectionibus, sed potius systematicis scriptis iuris feudalis habenda; 2) academica cultura iurisprudentiae feudalis Longobardicae hoc tempore sic orta. Facta Sec. XII Bononiae tam iuris ciuilibus, quam canonici culturae felicissima restauratio, excitauit libri feudorum compilatorem sub FRIDERICO I, ne et iuris beneficiarii collectio deesset, et vt ICTi academiae Bononiensis ad docendum et excolendum iurisprudentiam feudalem ducerentur, illum compilandi, cumque hic liber a FRIDERICO I Bononiam missus, ibi et iuris feudalis Longobardici studium coepit; id quod per saepius allegatum *Kalendarium Archigymnasii Bononiensis* probatur, in cuius mense Octobri haec notantur: *23 Anniv. funeris insigniff. D. Hugolini de Porta Rauennate iurisconsulti et Libri feudorum Bononiam a Friderico I Aenobardo Caesare missi Glossatoris ac publici legum in nostro Archigymnasio interpretis &c.*

§. 244.

Vltiora fata quae habuit iurisprudentia feudalis sub ICTis Glossatoribus haec sunt. ICTi huius aevi 1) docebant eam viua voce, licet operae praetium non habuerunt ex instituto docere hanc iurisprudentiae partem, sed alii eam per transfennam in iure canonico explicarunt, alii ablegarunt ad argumentum iuris emphyteutici et agglutinarunt Codicis libro quarto. Nec minus 2) per scripta eam excoluerunt, nimirum per *Glossas*

jas et Summas, suntque Glossarum auctores praesertim duo HUGOLINI ET IAC. COLVMBINVS (§. 136.). Caeterum 3) ad fata iurisprudentiae feudalibus sub ICTIS huius aevi etiam pertinet, HUGOLINVM DE PRESBYTERIS sub FRIDERICO II. exemplis Corporis iuris Iustiniani, post nonam collationem, addidisse librum feudorum sub FRIDERICO I iam conditum, sub decimae collationis nomine, quo ipso insigniter promouit huius iuris studium, huicque decimae collationi a. 1303 IACOBVS DE ARDIZONE adiecit compilationem rerum iudicatarum feudalium, quae sub nomine capitulorum extraordinariorum venit, quia auctoritate collationis decimae destituta.

Car. Gottl. KNORRII Vntersuchung vnd Entscheidung der Frage: *Ob ein Rechtsgelehrter auf der hohen Schule zu Bononien, mit Namen Hugolinus, vnter der Regierung Kaiser Eriderichs des andern und auf dessen Befehl die Longobardische Lehnbücher, vnter der Benennung der zehnten collation denen Nouellen des Iustiniāi angehängte habe, in den rechtlichen Anmerckungen &c.* num. XII.

§. 245.

Incidit etiam in haec tempora IVRISPRUDENTIAE GERMANICAE ortus. Etsi enim his temporibus studium academicum iuris germanici adhuc ad non entia referri debeat, inde tamen non sequitur iurisprudentiam germanicam plane non esse cultam et in formam artis redigi coeptam. Debet vero iurisprudentia germanica originem receptioni iurium peregrinorum hoc tempore factae. Dum enim hac occasione variae collectiones consuetudinum germanicarum factae (*Introd.* §. 145 seqq.), earum auctoribus iurisprudentia germanica existentiam debet, cumque inter eos notus sit EPKO a REPKO, eum Germanorum APPIVM CLAVDIVM, vel si ita vis TRIBONIANVM aut GRATIANVM, appellari et pro primo Germanista haberi posse

posse nullus dubito, licet forsan multis hoc mirum videatur. Si enim rem omnem prout est, sepositis omnibus praeiudiciis, perpendo, nescio sane cur de speculis, aliisque scriptis consuetudines germanicas continentibus, dici nequeat, in eo cum Pandectis et Decreto convenire, quod, prout hae compilationes, potius pro systematicis scriptis, quam meris legum collectionibus omni artis forma destitutis, haberi debeant, et hinc non possum non defendere iurisprudentiae germanicae primordia iam incidere in haec tempora.

§. 246.

Ita ortae iurisprudentiae germanicae non defuerunt cultores, licet, academica eius cultura cessante, tanta non coeperit incrementa, ac reliquae partes iurisprudentiae ante eam enatae. *Docendo* vero hoc aevo non exulta est iurisprudentia germanica, sicque discentes viae vocis commodis in discendo eam erant destituti, nec possunt etiam, qui de ea discenda solliciti erant pro iuris studiosis haberi. Ast *scribendo*, licet a paucis, est exulta, et imitabantur huius aevi Germanistae (§. 137.) alios ICTOS, scribendo *Glossas*, *Summas* et *Tractatus*. Erant vero *glossae*, glossis Ciuiliarum, Canonistarum et Feudistarum simillimae, estque inter eos, qui glossis culturam iurisprudentiae germanicae promouere studuerunt, praecipuus BURCARDVS a MANGELFELDT, merito germanorum ACCVRSIVS dicendus. *Summarum* instar sunt ipsae collectiones consuetudinum ab iis compilatae, specula forsan inde dicta quoniam summae aliorum ICTORUM huius aevi specula dicta sunt, veluti DVBRANTI *Speculum iuris* 1271 compositum. *Tractatus* exemplum est *Pons iudiciarius*, der Richstiegl Land vnd Lehenrecht.

§. 247.

§. 247.

Sic absolutis iurisprudentiae quoad singulas eius partes satis, quae sub ICTis Glossatoribus experta est, generatim de iis adhuc addendum, Glossatores ob adhibitam insignem diligentiam in cultura iurisprudentiae omnem mereri laudem, quum, licet defint vires, tamen laudanda sit voluntas. Actu enim parum aut nihil praestiterunt, quum necessariis ad hanc rem praesidiis erant destituti. Tractarunt iurisprudentiam absque historiae et antiquitatum lumine. Artis criticae subsidiis erant destituti, et, si qui inter eos philosophiae, quae hoc aevo regnabat, scholasticae, aliqua cognitione imbuti erant, per eius cum iurisprudentia coniunctionem tamen magis corrupta, quam illustrata est iurisprudentia. Erat itaque adhuc his temporibus iurisprudentiae facies barbara et horrida, et non nisi in eo profecit per studium Glossatorum ei impensum, quod non ira neglecta eius cultura ac olim sub ICTis antiquis reliquis, praeter ICTos romanos strictè sic dictos, in occidente factum, ipsa cultura vero talis non fuit, ut per eam magna senserit incrementa.

E P O C H A II.

D E

FATIS IURISPRUDENTIAE SVB RELIQUIS
ICTIS MEDIIS PRAETER GLOSSATORES.

§. 248.

Qui inter ICTos medios Glossatores excipiunt, et floruerunt adhuc ex parte in Sec XIV, praesertim vero Sec. XV, nec non primam Sec. XVI partem attingunt ICTi (§. 138.), vestigiis praedecessorum suorum eatenus insisterunt, quod partium iurisprudentiae iam existentium, sicque *Romanae, Canonico-pontificiae, Feuda-*

Feudalis Longobardicae et Germanicae culturam continuauerint, licet non prorsus eodem modo. Hinc aliquatenus iurisprudentiae facies sub his ICTIS est mutata, et praesertim his temporibus enata est *academica cultura* iurisprudentiae in Germania, de qua generatim quaedam praemittenda, antequam singularum partium iurisprudentiae vltiora fata recensenda.

§. 249.

Licet inter alios et Germani ad ea loca in quibus florebat iam iurisprudentiae Romanae, Canonico-pontificiae et Feudalis Longobardicae studium academicum, magna copia haectenus adfluxerant: ante Sec. XIV tamen in Germania studii iuridici academici, nec vola, nec vestigium adest. Ortis vero Sec. XIV in Germania academiis, nimirum *Heidelbergensi* a. 1346; *Viennensi* 1356; *Pragensi* 1360; *Coloniensi* 1388; *Erfordiensis* a. 1392; iisque ad normam Italiae et Galliae academiarum fundatis, sicque Facultatibus iuridicis instructis, quarum membra erant in peregrinis academiis formati et enutriti iuris Doctores, coepit studium iurisprudentiae in Germania academicum tale, quale erat apud externos. Haec cultura academica deinde in Germania tanto, si non maiore, feruore, ac alibi, per Sec. XV et eam partem Sec. XVI, quam haec epocha sub se continet, tam in iam recensitis antea ortis academiis, quam nouis postea demum fundatis, et facultatibus iuridicis instructis, academiis, quae, ne limites inter historiam literariam generalem et iuridicam transgrediar, hic non recensendae, continuatae.

§. 250.

Felix hic successus culturae academicae iurisprudentiae, non solum in academiis extra Germaniam, sed et nunc in Germania, excitauit crabrones eorum qui de

R

con-

conseruandis moribus germanicis in viridi obseruantia solliciti erant. Hi itaque *academicae culturae iurium peregrinorum in ipsa Germania obicem poni*, e re sua esse ducebant, ne adhuc maiorem, ac iam habebat, in foro obtineret ius peregrinum auctoritatem. Vnde 1) si fabula vera, in famosae Reformationis de a. 1441 apud GOLDASTVM P. I. *der Reichs Satzungen* p. 166 in comitiis propositae declaratione, quoad Art. V. inter alia legitur: *im heiligen römischen Reich teutscher Nation, bey allen Vniuersitäten, die beim Reich zugelassen worden, darauf man Doctor und Lehrer der Rechten machet, sollen drey Doctores im Rechten gehalten werden, und verlegt, die der Rechten, so mit wahren Grund bestetiget und zugelassen seind, sollen warten, auch dieselben vnd nichts anders im Rechten lesen oder lehren, vnd sich auch anders nicht weiter führen lassen, oder davon bringen, dann wie es im Reich geordnet und bestetiget wird. Ob aber grosser Irrung halber ein Rathschlag, der sich einer Vrtheil wohl vergliche, von ihm sämtlich begerdt wurde, doch sollen sie alle drey einmüdiglich umb Furderung Willen der Sache annehmen, und innerhalb eines Monats oder dreissig Tagen demselben urtelmässigen Rathschlag beschliessen, und denselben von den er bekommt, wieder überantworten, damit im Rechten niemand verkürzt werde, und alle menschen darin gefordert auch kommen mögen. Denn ein unbillicher Verzug im Rechten ist dem gemeinen Mann ein schedlich Ding seiner Nabrunge.* Porro 2) grauissimae nunc inter Facultates iuridicas et Scabinatus antiquos (§. 53.) ortae discordiae, quum Professores academici de iure respondere inciperent, et ex iure peregrino decidebant, quod aequo animo ferre non poterant qui in Scabinatibus ius dicebant acerrimi consuetudinum germanicarum propugnatores. Ast vana fuit sine viribus ira, dum nihilofecius creuit
studium

studium iuris peregrini in Germania, nec cultura academica iurium peregrinorum in academiis Germaniae ideo vel cessavit, vel saltem remissior facta est.

§. 251.

Quum academiae Germaniae ad imitationem aliarum academiarum extra Germaniam erectae, in iisque non secundum seriem *distinctarum professionum* iura ex publica cathedra profiterentur Antecessores, nec in primis Germaniae academiis distinctae professiones iuridicae sunt constitutae. Ast tamen paulo post iam hoc aeuo id factum est, dum professiones *Decretalium, Institutionum, Pandectarum* et *Codiciis* ortae sunt, quae sunt eae distinctae professiones quae regulariter in omnibus academiis, in quibus distinctae professiones introductae sunt, obuenire solent. Praeterea vero speciatim in hac vel illa academia adhuc aliae determinatae professiones iuridicae successiue ortae sunt, quorsum referri possunt professiones: *de verborum significatione et regulis iuris; praxeos; iuris patrii; iuris feudalis et publici* &c. ast iam hoc aeuo tales speciales professiones nullibi constitutae fuerunt, indeque omnes sequentibus temporibus originem debent, nec ipsa professione de V. S. et R. I. excepta.

Carl Otto RECHENBERG Pr. *de origine et hist. professionis de V. S. et R. I. eiusque professoribus in academia Lipsiensi.*
Lips. 1715. et in den Hall. Beitr. zur iurist. gel. Hist.
Vol. II. P. V. p. 27.

§. 252.

Quod speciatim attinet vltiorem culturam iurisprudentiae secundum diuersas eius partes, antiquissima eius pars, nimirum ROMANA IURISPRVDENTIA, magno feruore nunc porro exulta est. BARTOLVS eiusque disci-

pulus BALDVS (§. 139.) duces inter eos sunt, qui hoc tempore industriam et operam suam collocarunt in magis magisque excolendo iuris ciuilis studio, vnde nunc de schola, vt aiunt, *Bartolina* et de *Bartolistis* agendum. Hi vero a Glossatoribus in eo se distinguunt; quod profusam iura tractandi methodum amaverint, dum spinas dialecticorum in iurisprudentiam sparserunt, vnde *Bartolista*e verbosi et prolixi, ast acuti sunt, ad restituendum natium iurisprudentiae romanae splendorem vero non erant nati. Recte itaque de iis iudicauit GRAVINA *Originum iur. civ. Lib. 1. Cap. 109: ratione explicandi vsi sunt utili quidem illa et peracuta, sed non ubique vera: nam ubi non tam ingenii vires proficiunt quam lectio veterum et morum temporumque cognitio, notitiaque sermonis abstrusior; haerent ipsi misere, ac saepe labuntur: etsi aliquando audaci coniectura freti, diuinatione potius, quam arte rem consequantur. Stylo praeterea vtuntur illorum temporum inquinato et barbaro; a cuius tamen lectione ob rationum acumen et rerum vbertatem, viri maturioris iudicii minime abhorrent: imo vanitatem vident eorum qui non tam eruditione propria, quam ineruditorum interpretum contemptu atque fastidio se profitentur eruditos.* Interim tamen non plane desunt inter Ciuillistas huius aevi §. 142. recensitos, qui iam ante ALCIATVM, tentarunt bonarum litterarum cum iurisprudentia romana coniunctionem, veluti HALOANDER et ZASIVS. Quid caeterum Ciuillistae huius aevi seu Bartolistae praestiterint speciatim docendo paucis dici potest. *Docuerunt* viua voce iurisprudentiam romanam ad seriem textuum iuris, magis tamen BARTOLVM et BALDVM secuti sunt et explicarunt, quam ipsam legum mentem atque sententiam, solebantque commentarii eorum in singulas leges appellari *repetitiones*. *Scriserunt* ingentes et multos commentarios,

rios, prolixos tractatus, et prolixissima responsa, consultationes et decisiones.

Wilb. Hier. BRÜCKNERI duo Progr. de *Accursianis et Alciateis.* Ienae 1695.

§. 253.

Eadem fere quae his temporibus habuit fata iurisprudencia romana quoad modum quo excultra (§. praec.), et IVRISPRVDENTIA CANONICO - PONTIFICIA experta est. GRAVINAE iudicium de Ciuilibus huius aevi, valet etiam de Canonistis horum temporum. Immo in eo fata iurisprudenciae Canonico - pontificiae adhuc duriora fuerunt, quod hoc tempore, ne quidem vestigia adsint aliquis coniunctionis historiae ecclesiasticae et antiquitatum sacrarum, cum hac iurisprudenciae parte. Interim tamen alia via, aliquo modo, studio iuris canonici subuenire voluit IOANNES a TVRRECREMATA (§. 142.) circa medium Sec. XV, qui, cum a GRATIANO in decreto peccatum etiam in forma, et bonus ordo ubique neglectus, de forma et methodo faciliori sollicitus fuit, hincque collectanea GRATIANI in meliorem ordinem redegit, atque ad methodum in Decretalibus obseruatam, quae concinnior atque studio iuris canonici aptior, composuit. Totum aedificium GRATIANI itaque destruxit TVRRECREMATA, et ex eo nouum opus composuit secundum Gregorianam decretalium compilationem in quinque libros distinctam. Ast Canonistis hoc opus non fuit acceptum, qui veteri methodo, et glossis in decretum scriptis, ita adsueti, vt se ab illis retrahi non paterentur.

§. 254.

Nec alia fuit IVRISPRVDENTIAE FEVDALIS LONGOBARDICAE sub ICTIS, de quibus loquor, facies. Vnde non nisi hoc quoad huius partis iurisprudenciae fata speciatim notandum, quod ICTI huius temporis, dum

ab omni historia rudes, ast iuris romani periti, ridicula argumenta ab emphyteusi ad feudum, a liberto ad vasallum, pluraque id genus alia, inuexerint, et sic cuncta magis intricarint, quam extricarint. Interim tamen 1) iam nunc dignati sunt peculiaribus scholis iurisprudentiam feudalem, ast non nisi feriatis temporibus, et vbi quies erat ab ordinariis laboribus, haberi solitis. Porro 2) duo Feudistae huius aevi, nimirum ANTONIVS MINCVCCIVS ET BARTHOLOMAEVS BARATERIVS, quae in *Libro Feudorum* de quo supra (§. 243.) admodum confusè proposita, in meliorem ordinem redegerunt, horumque prior a. 1428 *librum de feudis* compilauit, quem ipse dein correxit et auxit additis COLVMBINI glossis, posterior vero 1442 *libellum feudorum reformatum*. Ast 3) neuter horum librorum in scholis et foro receptus; licet BARATERIVS a Duce Mediolanensi obtinuerit, libellum suum ab eo Papiam esse missum, sed absque mandato hoc libello duce ius feudale in schola Papiensi tradendum esse.

Sam. REYHER de feudorum origine et libris, imprimis de codice Mericutiano. Kiloniae 1704.

§. 255.

Praefertim vero IVRISPRVDENTIAE GERMANICAE vltiora fata, quae habuit sub ICris de quibus loquor, notanda sunt. Germanistae huius aevi (§. 144.) enim 1) ita, prout a Germanistis qui ante eos vixerunt factum (§. 246.), in cultura iurisprudentiae sunt versati. Praeterea 2) et de eo solliciti fuerunt, vt in meliorem ordinem redigerent compilationes consuetudinum germanicarum, quale quid ex nobilitate Teutonica tentauit BRAND VON TZERSTEDT qui a. 1442 edidit: *Slotol des Landrechts*, de quo scripto ipse Auctor in praefatione dicit: *Nu nach der ersten Wise, also nach der Summlen*

is

is byr dat Keyser-Recht unde de Sassen-Speygel myt syner glosen in eyn ggebracht. Nach der Concordantien sint alle Materien de in eyn boren, by eyn ander ggebracht, unde nach den tabellen in ayt Boyk ghesat, unde wat to der Matherien des wordes mere boret, dar sint de velacien mede sat, vppe dat men io snelle vinde wes men in dussen Boyke suket. Hyr umme hebbe ik dyt Bök ghenomet eynen Slotel des Landrechts. Potissimum vero 3) notatu dignum, iam inde a fine Sec. XIV. occurrere prima vestigia alicuius culturae academicae quarundam doctrinarum IURISPRUDENTIAE GERMANICAE PVBLICAE. Iam a. 1380 quidam VBERTVS de Lampamiano Pragae indixit praefectiones de quibusdam capitibus iuris publici, veluti de quaestione: *utrum, quando electio solennis facta est in Alemannia de Domino Imperatore, statim consequatur nomen Imperatoris omnium respectu: an vero demum post coronationem factam de ipso?* Porro HARYNGHVS SIGFRIDI SINNAMA, postea Camerae imperialis Assessor, iam ausus est a. 1491 in Academia Colonienfi Auream Bullam praelegere, atque eam Collationi vndecimae, quam ex variis post feudales libros existentibus Constitutionibus, et p. II Bulla contra prouocationes ad futurum Concilium conflauerat, inferere. HENN. GODENIVM etiam circa a. 1519 Vitebergae de practica et modo eligendi regem Romanorum publicas recitationes habuisse, ut Scholares Wittenbergenses aliquid audiant de cursibus mundi, constat. Hinc etiam dantur scripta quae loquuntur iam his temporibus aliquam iurisprudentiae germanicae culturam coepisse, veluti IOANNIS HVG, Pastoris Selestadiensis, ridiculum scriptum Argent. 1504 fol. sub titulo: *der beiligen Kirchen und des römischen Reichs Wagenfur* editum.

Christ. Gottl. BVDER de primis iuris publici Rom. Germ. compendiaris expositionibus in eius Amoenitatibus iuris publici num. 11.

§. 256.

Licet vero, prout ex dictis patet, his temporibus non defuerunt cordati Germani, qui de iurisprudentiae germanicae cultura fuerunt solliciti: ab altera parte tamen fuerunt etiam Icti in Germania qui iuri peregrino ita dediti, vt nil minus quam eius culturam promouere intenderint. Hinc 1) plerique sola Romana et Longobardica in Academiis docebant, et, si quae germanica, vel explicanda, vel decidenda erant, iis nouum plane vestitum, rationibus ex iure peregrino et Glossatoribus Italis vndique collectis, formare omnibus modis studuerunt, vel, si nec hoc fieri posset, ad anonyma reiecerunt, indeque nunc enata est mira iurisprudentiae romanae et germanicae commixtio, et in haec tempora incidit *iurisprudentiae germanicae impurae*, seu romanizantis et longobardizantis, initium; licet nec Glossatores iuris germanici (§. 244.) ab hoc vitio plane immunes sint. Praeter hoc malum 2) adhuc aliud malum premere hoc tempore coepit iurisprudentiam germanicam, dum *nouae speculatores* surrexerunt, qui, ad exemplum veterum speculatorum iuris Saxonicum et Sueuicum, contraria tamen animi intentione, noua specula lingua vernacula e iuribus latinis seu peregrinis conscripserunt, multisque legum et Glossatorum allegatis exornarunt, veluti VDALRICVS TENGLERVS qui circa initium Sec. XVI a. 1511 edidit *Layen-Spiegel von Rechtmässigen Ordnungen in bürgerlichen und peinlichen Regimenten*, cui addere voluit filius CHRISTOPH. TENGLERVS aliud speculum ex iure canonico sub titulo: *Priester-Spiegel*. Porro huc pertinet SEBASTIANI BRANDT *Richterlicher Klage-Spiegel* Strasburg. 1538 et IUSTINI GÖBLERI *Spiegel der Rechten aus natürlichen beschriebenen, geistlichen, weltlichen und anderen gebräuchlichen Rechten*. Franckf. 1573.

PARS. III.



P A R S III.

HISTORIA IVRISPRVDENTIAE
SVB ICTIS RECENTIORIBVS SEV NOVIS.

E P O C H A I.

D E

FATIS IVRISPRVDENTIAE SVB ICTIS
RECENTIORIBVS SEC. XVI.

§. 257.

Tandem post nubila Phoebus. Quum enim iam
 Sec. XV. *humaniora*, quae vocant, *studia* resuscita-
 ta, hoc est, studia linguarum, historiarum, antiquitatum,
 ars critica et quicquid sub philologiae nomine continetur,
 tandem hoc aevo eorum felicissima coniunctio
 cum *realibus*, quas scholastici vocabant, *disciplinis*, hoc
 est, reliquis disciplinis praeter eas quae ad humaniora
 studia relata, ad quas reales disciplinas itaque etiam per-
 tinet iurisprudentia, facta. Inde nunc enata est sic
 dicta *invisprudentia elegantior*, et originem traxerunt
 ii Icti qui *Humanistae* appellantur, a quibus reliqui, sub
Realistarum nomine, se distinguebant, quaeque Icto-
 rum differentia, licet vulgo non nisi ad Ciuilistas appli-
 cari soleat, tamen potius vniuersalis est. (*Introd. in iu-
 rispr. posit.* §. 24). Ersi enim pro veritatum iuridicarum
 diuersitate, differant ipsae illae litterae elegantiores
 quae faciunt ad earum illustrationem, dantur tamen
 quoad omnes tales, quae huic fini inseruiunt. Vnde in-
 ter *Ciuilistas*, *Canonistas*, *Feudistas* et *Germanistas* dan-
 tur *Humanistae*, licet non eodem tempore orti sint.

R 5

§. 258.

§. 258.

Porro *generatim* de fati*s* iurisprudentiae sub ICTis Sec. XVI. praemittendum, et hoc potissimum seculo ortos esse *Methodistas*, qui de magis perfecta forma artis iurisprudentiae solliciti, non secundum librorum et titulorum in legum collectionibus obuiorum seriem, sed arbitrarium ordinem, vel in compendiis, vel in proluxioribus scriptis, veritates iuridicas tradiderunt, suntque vel *vniuersales*, qui in scriptis suis methodicis omnes, vel saltem plures iurisprudentiae partes, coniunxerunt, vel *particulares*, qui non nisi quoad hanc vel illam partem id egerunt. Ab his *Methodistis* vero distinguendi sunt, quos appellare licet, *Reconcinnatores legum*, qui ipsos textus iuris in meliorem ordinem redigere tentarunt. Licet vero 1) prout ex antecedentibus constat, non desint praeteritorum temporum *Methodistae* (§. 256.) et *Reconcinnatores* (§. 253 et 254.), potissimum tamen ab hoc tempore *Methodistae* originem trahunt, et minimum, iam his temporibus, orta est iurisprudentia quam dicunt *compendiariam*, dum a Sec. XVI ipsa textuum in scholis explicatio non amplius vniuersalis fuit, sed potius iam ab hoc tempore a nonnullis, loco textuum ipsorum, compendia in scholis sunt explicata. Quod 2) in specie attinet *Methodistas* huius aevi *vniuersales*, ad eos quidem vulgo referri solent IO. CORASIVS et IOACHIMVS HOPPERVS; ast hi in libellis suis de *iuris arte*, et de *iure in artem redigendo*, potius de iuris forma artis disputarunt, quam quod ipsi methodica scripta ediderint. Potiori iure itaque ad *Methodistas* huius seculi, et quidem vniuersales, referri debent PETRVS GREGORIVS vulgo THOLOSANVS dictus, CONRADVS LAGVS aliique, immo ipsum MAXIMILIANVM I. de tota iurisprudentia in melius reformanda cogitasse, videtur, licet eius propositum exitu destitutum. Caeterum

terum de Methodistis *particularibus* huius aevi infra suis locis agendum.

Andr. Flor. RIVINI Or. de iurisprudentia compendiaris, habita Vitembergae 1740, nuncque eius systemati iurisprudentiae polemicae annexa.

Polycarpus Aug. LEISCHING Diss. sub titulo: de nouo corpore iuris faciendo vana doctorum hominum consilia. Goett 1756.

§. 259.

Quae hoc tempore contigit *religionis reformatio*, itidem quidem quoad fata iurisprudentiae varias produxit mutationes; ast tamen, quod iam hoc seculo iurisprudentia per emendationem religionis reformatata sit, et iam nunc iurisprudentia generatim considerata per eam senserit incrementa, dici nequit. Quid vero effecerit quoad hanc vel illam iurisprudentiae partem in specie, ex iis, quae nunc de *singularum* iurisprudentiae partium fati addenda, patebit.

Ach. BECK de iurisprudentia per emendationem religionis reformatata. Ienae 1717.

Iust. Henn. BÖHMERI Or. sec. de meritis Augustanae confessionis in rem iuridicam d. XXVI Ian. 1730 recitata. Halae.

§. 260.

Quod itaque attinet IURISPRVDENTIAE ROMANAM, haec potissimum coepit hoc tempore insignia incrementa per 1) litterarum elegantiorum cum ea coniunctionem, iam antea quidem a nonnullis tentatam (§. 252.), ast nunc demum ita peractam vt inde senserit fructus vberimos. Praeterea etiam 2) iurisprudentia romana, expugnata paullo ante haec tempora vrbe Constantinopolitana, ibique studio iuris graeco-romani deleta (§. 227.), per eruditos Graecos qui Italiam confugerant, simulque Libros Basilicorum, THEOPHILVM,

HAR-

HARMENOPOLVM ceterosque iuris Graeco-Romani interpretes illuc adduxerant, natiuam suam dignitatem a priscis repetere coepit auctoribus.

§. 261.

Licet vero sic renatae elegantioris et masculae iurisprudentiae romanae *natale solum sit Italia*, et ICtus italus, ANDREAS ALCIATVS, sit is cuius opera potissimum coniunctio elegantiorum litterarum cum iurisprudentia romana ad effectum perducta, non tamen in natali suo solo Italia educata et adoleuit haec iurisprudentia: sed potius *Galliae et ICTis Gallis* huius aevi debet, quod tanquam laeta seges, ex sparso ab ipso ALCIATO in Gallia, dum in Bituricensium schola docebat, semine, effloruerit. Haec schola enim his temporibus praesertim aluit eos ICTos, qui in elegantiori iurisprudentia romana excolenda, aliarum nationum ICTos huius aevi longo post se reliquerunt interuallo, quorum princeps est IACOBVS CVIACIVS. Hinc etiam factum elegantiores iurisprudentiam romanam non ab ALCIATO, ALCIATEAM, sed a CVIACIO, CVIACIANAM, appellari. CVIACIVS enim in eo Humanistas, qui ante eum, et cum eo, floruerunt, superauit, quod non tantum, vel orationis lenocinium iuri civili adplicuerit, vel historiarum scientiam cum iuris ciuilibus studio coniunxerit: sed et veterum ICTorum PAPIANIANI, AFRICANI, VLPIANI, MODESTINI aliorumque fragmenta in Digestis reliqua in ordinem coegerit atque commentariis suis illustrauerit, praetereaque veteris iuris Romani latini et graeci monumenta, veluti *Codicem Theodosianum*, VLPIANI *regulas*, *Libros Basilicorum* aliaque in lucem protraxerit.

Io. Sal. BRVNQVELL Prol. acad. de utilitate ex diligenti comparatione omnium eiusdem inscriptionis in Digestis capitum capienda, deque huius artificii inuentoribus et promotoribus. lenae. 1724.

§. 262.

§. 262.

Prout vero, quem in *Gallia* experta est iurisprudentia romana elegantior, applausus, ne quidem ibi vniuersalis fuit: ita multo minus alibi, veluti in *Italia*, *Hispania*, et *Germania* ea tam grata et accepta fuit, vt nunc relictis ICTorum mediolorum ineptiis, vbique linguarum et antiquitatum peritia cum iuris studio coniuncta. Haerebant potius plerique harum terrarum ICTi adhuc in veteri luto, et, Realistas se appellantes, Humanistarum, seu qui more Gallico docebant, ofores et obrectatores erant. Non defuerunt itaque Ciuilistae huius seculi qui, vt ante, more Italico; id est, a ICTis mediis introducto, in cultura iuris ciuili versati sunt, et in BARTOLI ET BALDI castris adhuc militabant, ita vt, licet, quod speciatim Germaniam attinet, sub initium Sec. XVI HALOANDER ET ZASIVS auroram elegantioris iurisprudentiae romanae iam viderint (§ 252), exposit tamen omnia prioribus tenebris iterum inuoluta. Quae quum ita sint, his temporibus in republica ICTorum nec inter Ciuilistas pax et concordia regnavit, quum Humanistae et Realistae diuersas sectas constituerent. Ast non inter hos solum contentiones nouae sunt ortae; sed et ipsi Humanistae inter se dissentiebant, et variae inter eos ortae sunt controuersiae, quorsum pertinent EGVINARII BARONIS concertationes cum GOVEANO et DVARENO, et quis nescit CUIACIVM, partim ob doctrinae praestantiam, partim quia nec parem, nec superiorem, ferre poterat, nactum esse varios aduersarios inter ipsos coaevos et suae sectae ICTos, veluti DVARENVM, HOTMANVM, aliosque.

Io. Gottl. HEINECCII Praef. de *Cuiacii aduersariis et obrectatoribus*, editioni Hallensi *Observationum Cuiacii* de a. 1737 praemissa.

§. 263.

Ad fata iurisprudentiae romanae sub ICtis huius seculi porro pertinet fuisse inter eos *Reconcinnatores corporis iuris romani et Methodistas particulares*, quorum pertinent FRANCISCVS CONANVS; FRANCISCVS BALDVINVS; FRANCISCVS HOTMANVS; HVGO DONELLVS aliique. Praesertim vero NICOLAVS VIGELIVS his temporibus inclaruit per sua methodica scripta, isque non solum iuris *ciuilis*, sed et iuris *pontificii* et iuris *feudalis*, methodum edidit.

§. 264.

Incidit porro in haec tempora, et haec, quoad studium iuris ciuilis potissimum facta, mutatio, quod nunc orta sit quoad singulas iuris materias *methodi causarum*, a PETRO RAMO ramisticae dictae, in iurisprudentia romana applicatio, cuius auctor fuit MATTHEVS WESENBECCIUS, quem alii sequuti. Et licet methodus *dicbotomica* seu *tabellaris* non hoc demum seculo ICtis se probauit, potissimum tamen ab hoc tempore inualuit huius methodi in tradenda iurisprudentia romana vsus. Interim tamen vtraque haec methodus et in aliis iurisprudentiae partibus successu temporis applicata est.

Georg. Henr. AYRER *de vario et mutabili methodi iuris ciuilis gustu.* Gott. 1759.

§. 265.

Sufficiant haec de fatis iurisprudentiae romanae sub ICtis Sec. XVI. Progredior ad IVRISPRVDENTIAE CANONICO-PONTIFICIAE fata, cui ab initio huius seculi imminabat hoc triste fatum, quod, si LVTHERI propositum de plane tollendo omni vsu iuris canonico-pontificii in terris protestantium, speratum ab eo, et, per publicam huius iuris concremationem a. 1520 factam, obtinen-

tinendum exitum habuisset, eius cultura a ICTis protestantibus deserta esset. Ast, quum ICTi Wittebergenses, SCHVRRFFIVS ET GOEDENIVS, mascule se opponerent, LVTHERVS ne quidem efficere potuit ICTos euangelicos in euangelicis academiis hoc studium deseruisse; nec reformatio in Germania vllam, quoad iurisprudentiam canonico-pontificiam, hoc seculo produxit mutationem; sed ICTi Protestantium religioni addicti traditis Glossatorum, aliorumque iuris canonici interpretum, firmiter inhaerebant, et ne vel ad vnguem ab illis discedebant, licet alius ecclesiae status, aliam efflagitauit normam. Erant itaque hi ICTi euangelici *papizantes ICTi*, et ab hoc tempore quoad euangelicos *iurisprudentia ecclesiastica papizans* orta est.

Georg. Franc. DEINLIN Pr. de Diuo Luthero in extirpando iure canonico frustra laborante. Alt. 1730.

Io. Sam. HERING Or. Quantum prudentia iuris ecclesiastici Luthero eiusque reformationi debeat. IN GYPRIANI bilariis euangelicis.

Io. Wolffg. KIPPING Apologet. pro Martino Luthero combusto iur. can. reo qui libellus eius Prolusionibus iur. eccles. recte constituendi Helmst. 1744 adiectus.

§. 266.

Non solum vero a iurisprudentia canonico-pontificia haec, quae ei imminebat, clades feliciter auersa: sed et in eo felicia experta est in hoc seculo fata, quod, quum GRATIANI Decretum *correctione* quoad materiam, aequè ac quoad formam, indigebat (§. 253.), ea publica auctoritate sub auspiciis trium Pontificum, PII IV et V atque GREGORII XIII, eruditissimis triginta quinque viris, qui sub *Correctorum Romanorum* nomine veniunt, commissa, hicque labor ab iis a. MDLXXX absolutus. His Correctoribus romanis in hoc stabulo purgando vero, priuata auctoritate, partim praeiue-

runt,

runt, partim eos sequuti sunt, tres illi *Antonii*, *CON-*
TIVS, *DEMOCHARES* et *AVGVSTINVS*, in quo ultimo *An-*
tonio, nimirum *ANTONIO AVGVSTINO*, praefertim Hi-
 spania dedit virum, qui, dum circa finem huius seculi,
 quam iuuenis impendit iuris ciuilibus restitutioni, ope-
 ram, senex factus iuri canonico consecrauit, cum eo
 primus coniunxit humaniora studia quae faciunt ad iu-
 risprudentiae canonico - pontificiae emendationem,
 hincque cum *ALCIATO* comparandus, et primus *Huma-*
nista inter *Canonistas* appellandus.

§. 267.

Quum etiam haecenus deessent *compendariae iu-*
ris canonici expositiones, hoc seculo et in eo sensit iuris-
 prudentia canonico - pontificia noua incrementa, quod
 hic defectus suppleretur. Primus qui hoc perficere
 tentauit fuit *FRANCISCVS DVARENVS*, qui, etsi sub titulo
 institutionum iuris canonici nullum scriptum ediderit,
 ex praefatione, quam tractatui *de sacris ecclesiae mini-*
steriis et beneficiis a. 1550 edito, praemisit, constat ta-
 men eum primum fuisse qui institutiones iuris canonici
 edere voluit. Post eum vero a. 1563 *PAVLVS LANCE-*
LOTVS institutiones iuris canonici publicauit ex consilio
 et mandato *PAVLI IV*, licet eius approbationem, et vt
 Pontificis nomine ederentur, obtinere non potuerit.
 Vnde priuato nomine edidit suas institutiones, quo
 facto mox in scholis explicari coeperunt et tandem
 corpori iuris canonici adiectae sunt. Eodem fere tem-
 pore, nimirum a. 1564, et *MARCVS ANTONIVS CUC-*
CHVS priuata auctoritate institutiones iuris canonici scrip-
 sit, qui eandem cum *LANCELOTO* laudem anhelasse vi-
 detur, et vnum alteri obsterisse ne Pontificis nomine
 alterutrius labor vulgaretur.

§. 268.

§. 268.

IVRISPRVDENTIAE FEVDALIS LONGOBARDICAE vltiora fata, quae debet recentioribus ICTIS Sec. XVI, conveniunt cum iis quae habuit sub mediis reliquis praeter Glossatores (§. 254). Licet enim Humanistae huius aevi, praesertim IAC. CUIACIVS, FRANC. DVARENVS et FRANC. HOTMANVS non plane neglexerint huius partis iurisprudentiae culturam, et omnem dederint operam, vt ei argumentis ex iure romano desumptis pressae, succurrerent, nihil tamen efficere potuerunt. Et licet porro CUIACIVS textum iuris feudalis in meliorem ordinem redigere tentabat, dum in V. libros digessit quicquid legum eo pertinentium inuenit, haec diuisio Cuiaciana tamen, nec in scholis, nec in foro, vsum et auctoritatem obtinuit,

§. 269.

Licet, prout per se patet, Humanistarum ortus in Sec. XVI nihil conferre potuit ad meliorem IVRISPRVDENTIAE GERMANICAE culturam, nec hoc tempore tamen ea plane derelicta. Non desuerunt enim 1) qui antiquissimas leges germanicas (*Introd. in iurispr. posit. §. 125*) typis describi curarunt, veluti SICHARDVS et HEROLDVS. Porro 2) MELCHIOR KLINGE ius Saxonicum provinciale in ordinem redigere studuit, idque edidit Lipsiae 1577 sub hac inscriptione: *das gantze Sächsische Landrecht mit Text und Gloss in eine richtige Ordnung gebracht*: vt taceam eos, qui in linguam aliam translulerunt consuetudinum germanicarum collectiones. Ast tamen 3) hoc aevo nondum orta est academica iurisprudentiae germanicae cultura, licet iam antea (§. 255.) coepta quarundam doctrinarum iuris publici academica aliqua cultura continuata, et praesertim, occasione reformationis, iuris publici germanici cultura magis promota,

mota, variaque scripta iuris publici edita de singulis quibusdam eius argumentis. Praesertim vero 4) notandum in hoc tempus incidere IVRISPRVDENTIAE CAMERALIS, quae est iurisprudentiae germanicae, successiue in varias partes diuisae, pars, quae a reliquis separata in formam artis redigi coepit, infantiam. Constituto a. 1495 iudico camerali, et ab hoc tempore variis Ordinationibus cameralibus (*Introd. cit. §. 159 n. IX*) latis, mox inuenti sunt scriptores qui lucem ei affundere voluerunt, indeque iam Seculo XVI aliqua, licet rudis adhuc, cultura scientiae iuris cameralis orta, scribendo commentarios in ordinationem cameralem et obseruationes huc spectantes edendo. Primus vero qui ius et processum camerae imperialis in formam artis redegit, fuit NOË MEVRER qui a. 1566 scripsit processum cameralem additis formulis sub titulo: *Cammergerichts- Ordnung und Process neben allerley desselben Formen und Exempthien*, quem sequitur DENAISVS 1590 in *compendio iuris cameralis*, huncque RODINGVS a. 1598 in opere quod primum edidit sub titulo: *libri memoriales pandectarum iuris cameralis*.

Io. Christ. PETERSEN *de iuris imprimis publici prudentia a tempore reformationis Lutheri in imperio nostro insigniter reformata*. In CYPRIANI Hilar. *Euangel.*

§. 270.

Praeterea, quae de fati iurisprudentiae germanicae (§. 256.) dicta sunt, certo modo et hic valent. Licet enim non constet inter ICTos huius seculi fuisse qui amplius tentarunt, sub externo habitu iurisprudentiae germanicae, Germanis obtrudere latinam iurisprudentiam, impura tamen adhuc fuit sub ICTis Sec. XVI, et huius aevi ICTos de liberando iurisprudentiam germanicam ab hoc malo sollicitos fuisse, tantum abest,

vt potius illud magis magisque auxerint, ficque celeberrimi ICTi germani huius seculi adhuc romanizent et longobardizent in iis quae germanicae sunt.

E P O C H A II.

DE

FATIS IURISPRVDENTIAE SVB ICTIS
SEC. XVII.

Io. Christ. MÜLDENERI Progr. de fatis studii iuridici per
Sec. XVII. Halae 1699. 4.

Ioan. Iac. AVIANT illustrium controuersiarum academicarum
hoc seculo inter excelsa ingenia agitatarum sylloge legalis.
lenae 1665, rec. ibid. 1739.

§. 271.

Incrementa potius, quam decrements, sensisse iurisprudentiam sub ICTis Sec. XVII, vel inde facile patet, quod 1) creuerit mirifice *subsidiarum* eius cultura, nimirum litterarum elegantiorum et philosophiae, praesertim iuris naturae per GROTIUM et PUFFENDORFIUM; 2) Nouae, etiam hoc seculo, fundatae *professiones iuridicae* in academiis et gymnasiis nouiter erectis, tam in Germania, quam extra Germaniam, praesertim in Belgio, multum contulerunt ad iurisprudentiae faciem ferentem. Ast quum caeterum, tam media per quae iurisprudentiae flos magis promotus, quam ipsa incrementa, pro partium iurisprudentiae diuersitate, differant, et hic sigillatim quoad singulas iurisprudentiae partes eius fata sunt recensenda, de quibus in genere adhuc notandum, nec *methodistas vniuersales* huius seculi deesse, quorum praesertim referri possunt HENRICVS BOGERVS, HELFR. VLR. HVNNIVS et HENNING. RENNE-MANNVS.

§. 272.

Quae prout semper, ita et hic, ob antiquitatis venerationem primum occupat locum IVRISPRVDENTIA ROMANA, coepit in hoc seculo incrementa in per praec. seculo iam coeptam, et hoc seculo magis magisque factam, studiorum humaniorum cum ea coniunctionem. Crevit itaque Humanistarum numerus in dies, et hi, prout eorum antecessores, non solum de restituendis fontibus iuris romani fuerunt solliciti, sed et his praesidiis instructi, iurisprudentiam romanam magis magisque pristino nitore restituerunt, tam docendo, quam scribendo, praesertim commentarios in libros iuris Iustiniani. Nunc etiam elegans iurisprudentia circa medium Sec. XVII. a Gallis ad ICTOS Belgas propagata, inter quos ARNOLDO VINNIO haec debetur laus, quod primus fit inter ICTOS Belgas celeberrimus Humanista. Licet vero hoc tempore potissimum in Gallia et in Belgio floruerint Humanistae, aliae nationes tamen iis plane destituti non fuerunt, sed Itali de suo MARCO AVR. GALVANO, Hispani de suo ANT. PEREZIO, et Germani de suo CONRADO RITTERSHVSIO gloriari possunt.

§. 273.

Nec defuerunt nunc *Reconcinnatores iuris Romani* et *Methodistae* qui formam artis iurisprudentiae romanae emendare magisque perficere studuerunt. Quod attinet *Reconcinnatores legum romanarum*, ad hos proprie referri nequit ICTUS Gallus IOAN. DOMATIVS, qui circa finem huius seculi edidit librum sub titulo: *Legum delectus ex libris Digestorum et Codicis*, in quo leges Dig. et Cod. primarias, et, vt ita dicam, classicas secundum ordinem titulorum Pandectarum disposuit, vt itaque potius legum epitomen, quam nouum corpus iuris, edidisse videatur. Potiore iure itaque huc pertinet

tinet LEIBNITH institutum, qui adhuc adolescens XXII annorum a. 1668 consilium coepit reconcinnandi corpus iuris romani et omnem eius materiam, et secundum nouem quae sibi formauerat summa capita in ordinem redigendi. Coepit etiam opus, et exstant adhuc X. volumina chartae mundaе, in quibus dissectas hinc inde Pandectarum leges iam glutinare coepit adscriptis nouis rubris, ast morte impeditus non absoluit. Ad *Methodistas iuris ciuilibus* autem, praeter LEIBNITHVM, qui etiam nouam methodum docendae discendaeque iurisprudentiam proposuit, referri possunt DOMATIUS ALTHVSIVS, VINNIUS, VVLTEIVS, alique.

Corporis iuris reconcinnandi ratio. Sine loco et anno impressionis. 12.

Ratio corporis iuris ad obrusam exacta, auctore VERIDICO a IVSTINIANO 1669 in 12mo.

Henr. Petri HAERKORN I. V. D. iurisprudentiae Iustinianae sol resplendescens. Gorlici 1677. 4.

IVSTINI NOMICI *Consilium nouissimum et omnium hactenus euulgatorum facillimum de incertitudine et ambiguitate iuris tollenda seu nouo Codice faciend.* 1676. in 12mo sine loci mentione primo, deinde quasi Hanouiae apud Carolum Schefflerum 1679.

W. B. R. C. H. *Examen consilii Iustini Nomici de nouo Codice faciend.* a. 1670. Foliolum vnicum.

NICETAE SPILII *Epistola curiosa super quaestionibus eruditis variis de tempore, videlicet de corpore iuris reconcinnando vel renouando inque veynaculam conuertendo &c.* Veronae 1681. 12.

G. G. L. L. *Noua methodus discendae docendaeque iurisprudentiae ex artis didacticae principiis.* Franc. 1667. in 12mo. rec. Halae 1748 in 8vo.

§. 274.

Sunt et praeterea qui alio modo succurrere voluerunt studio iuris ciuilibus, quam a Reconcinnatoribus et

Methodistis factum. Nunc enim 1) magis magisque in morem iuit, loco textus ipsius, *compendia pandectarum* et *institutionum*, explicari in scholis, quum nunc post WESENBECCII paratitla et aliorum compendia, veluti in Belgio BOECKELMANNI, et in Germania LAVTERBACHII, prodierunt et in scholis adhiberi consueuerunt. Fuerunt etiam 2) qui per *artis mnemonicae* varia schemata memoriae discipulorum subuenire voluerunt, veluti BYNO aliique. Caeterum 3) *methodus ramistica* adhuc in usu mansit, nec defuerunt etiam qui *methodo tabellari* usi sunt in tradendo iure ciuili; licet aliis placuerit, promiscuis *quaestionibus* tam ius ciuile, quam alias iuris partes, exponere, inter quos BRUNNEMANNVS, SCHOTANVS, HOPPIVS ET CORVINVS eminent,

§. 275.

IURISPRUDENTIA CANONICO - PONTIFICIA huic aevo praesertim debet horridam et abstractam esse faciem, postquam ANTONIVS AVGVSTINVS viam monstrauerat circa finem Sec. XVI. (§. 266.); Per eum itaque excitati *ICti Galli* in perpolienda iurisprudentia canonico - pontificia omnem operam et industriam collocarunt, inter quos praesertim notandi IANVS A COSTA, IOAN. FLORENS, ANT. DADINVS ALTESERRA, INNOCENTIVS CIRONIVS, IO. DARTIS ET PETRVS DE MARCA. Per hos demum sapuerunt *ICti germani*, et primus inter eos est CASPARVS ZIEGLERVS, cui iungi possunt IOANNES STRAVCHIVS ET IO. SCHILTERVS, qui circa decursum huius seculi historiam et antiquitates ecclesiasticas coniunxerunt cum iuris canonici studio, non vero a malo, quo laborabat iurisprudentia ecclesiastica protestantium, quod nimirum papizet (§. 265.), liberarunt eam. Caeterum Canonistae huius aeui, tam pontificii, quam euangelici, *docendo* et *scribendo* hanc iurisprudentiae partem coluerunt dilige-

gen-

genter, et non solum systemata et compendia in ius canonicum ediderunt, quorum nonnulla sunt methodica, sed et selecta themata plena manu explicuerunt. Immo circa finem huius seculi ICTi euangelici *ius ecclesiasticum euangelicorum* scribere coeperunt, licet pleraque ex iure canonico repetant, veluti CARPZQVIVS et BRVNNEMANNVS.

§. 276.

Euidentiore lux nunc quoque fulgere coepit IVRIS PRVDENTIAE FEVDALI LONGOBARDICAE, eatenus, quod 1) nunc demum Feudistae romanizare desierint in iure feudali Longobardico. 2) In meliorem ordinem quoque redactae sunt doctrinae iuris feudalis Longobardici, prodeuntibus variis compendiis huius iuris, magis ad perfectam artis formam accedentibus; sicque praelectiones ad singulos textus confusae compilationis consuetudinum feudalium Longobardicarum in vsu esse desierunt. Praecipua mutatio vero 3) haec est, nunc iuris feudalis Germanici placita magis ac olim exulta esse, qua de re infra pluribus agendum.

§. 277.

Accedo nunc ad fata IVRIS PRVDENTIAE GERMANICAE sub ICTis seculi XVII, quae varia sunt, indeque sigillatim recensenda, quoad iam antea ortam *iurisprudentiam camevalem*, et *quasdam doctrinas eius*, quae vel tales ex quibus hoc seculo nouae iurisprudentiae germanicae partes enatae, vel tales ex quibus nouae partes in hoc seculo nondum enatae sunt, ast tamen in eo nouiter, et maiori feruore ac olim, excultae. Praeunte enim CONRINGIO, ICTi Germanici sub medio Sec. XVII, maiori feruore ac olim, ius suum patrium colere coeperunt, vnde breui tempore insignia coepit incrementa. Immo iam hoc tempore in nouiter fundata a. 1665

academia Kiloniensi, tanquam noua professio iuridica, iuris patrii professio orta est.

§. 278.

Iam Sec. praec. ORTAE IVRISPRVDENTIAE CAMERALIS (§. 269.) cultura, ita nunc continuata, vt disciplina iuris cameralis sub incudem reuocaretur, et quasi nouum eius systema efformatum, dum non solum per *Rec Deput. de a. 1600*, sed et per *Rec Imp. Nov. de a. 1654* multa, eaque grauissima, iuris cameralis capita ita reformata, vt inde ipsa disciplina noua indigeret reformatione, et noua scribendi materia adesset. Hinc multi, inter quos praecipui sunt DECKHERRVS et BLYMIVS, hoc aeuo iurisprudentiam hanc excoluerunt, et varii generis scripta iuris cameralis ediderunt.

§. 279.

Postquam haec non nisi singulae quaedam doctrinae iuris publici germanici excoltae (§. 255. 269), NUNC IVRISPRVDENTIAE PVBLICAE GERMANICAE, tanquam nouae parti iurisprudentiae germanicae, mox sub initium huius seculi existentiam dederunt DANIEL OTTO et QVIRINVS CVBACH, quorum ille a. 1616 *Diss. iuridico-politicam de iure publico Imp. Rom.* et hic a. 1617 *iurisprudentiam germanico-publicam* edidit, qui tamen suam iuris publici scientiam debent ARVMAEO. Magno feruore vero sic orta iurisprudentia publica excolta, tam *docendo* in academiis eam, quam *scribendo* noua iuris publici germanici compendia et commentarios in leges imperii fundamentales. Ast tamen sereniora habuit haec pars iurisprudentiae fata post CONRINGIVM, ac habuit ante eum. Publicistae enim iuris publici scientiam a ciuili prudentia non satis distinguebant, praetereaque et hic romanizabant, papizabant, immo et longobardizabant, a qui-

a quibus vitiis magis magisque circa finem huius seculi purgata est iurisprudencia publica.

§. 280.

Quae coepit, hoc seculo potissimum, cultura *iuris feudalis ex domesticis fontibus*, non quidem effecit inde enatam esse a reliquis partibus iurisprudenciae separatam partem, sub iurisprudenciae feudalis germanicae nomine: ast tamen partim in singulis scriptis id egerunt Icti huius aevi, partim patria peregrinis sunt adiuncta. Et licet haec cultura iam ante IOANNEM SCHILTERVM coeperit per FREHERVM, SANDIVM, FELTMANNVM, GOLDASTVM, potissimum tamen SCHILTERVS in hoc seculo iuris feudalis germanici studium insigniter promovit, tam docendo, quam scribendo, qui et primus edidit compendium iuris feudalis vtriusque, tam Longobardici, quam Germanici seu Teutonici; sicque nunc inde enata est IURISPRVDENTIA FEVDALIS LONGOBARDICO-GERMANICA. Occasionem vero culturae doctrinarum iuris feudalis ex fontibus domesticis dederunt forsitan grauissimae causae feudales, sub calcem praecedentis et initium huius seculi, ortae, praesertim nunc fontibus his magis ac olim cognitis.

§. 281.

Porro et *doctrina de delictis in hoc seculo ex legibus criminalibus germanicis* explicari coepta, licet nemo adhuc eam separatim in formam artis redegerit ita, vt inde enata sit noua iurisprudenciae germanicae pars. Nec constat iam hoc aevo in academicis praelectionibus separatim leges criminales germanicas, praesertim C. C. C. explicatas esse. Cultura legum germanicarum criminalium potius facta per additam libris terribilibus earum interpretationem, et licet inter Ictos huius seculi praesertim BERLICHVS, THEODORICVS

et CARPZOVIVS in suis scriptis leges criminales germanicas non neglexerunt, nemo eorum tamen iustum systema iurisprudentiae criminalis exaravit.

§. 282.

Quod tandem attinet *reliquas iuris germanici doctrinas*, praeter eas de quibus §. 278 seqq. actum, et earum cultura in hoc seculo non neglecta, sed potius maiori fervore ac olim facta. Interim tamen inde nondum orta est in hoc seculo nova illa pars iurisprudentiae germanicae, quae hodie sub iurisprudentiae germanicae privatae nomine venire solet. Coluerunt ICTI SEC. XVII hunc agrum variis modis. Alii in suis scriptis, quibus huius vel illius provinciae aut urbis leges et statuta explicabant, id egerunt. Alii sub *usus bodiarni* seu *usus practici* nomine has doctrinas adiecerunt doctrinis iuris romani. Alii, vel convenientiam seu harmoniam iuris romani et germanici, vel, contrario itinere electo, differentias horum iurium inuestigando, in harum doctrinarum cultura occupati fuerunt. Immo IYST. GEORG. SCHOTTELIVS ex instituto pertractavit singularia quaedam et antiqua in Germania iura, et GEORG. AD. STRVVIVS in methodico compendio iurisprudentiae romano-germanico-forensis, iuris germanici doctrinas de quibus loquor in formam artis redigere tentavit, et dedit specimen iurisprudentiae privatae mixtae.

E P O C H A III.

D E

FATIS IVRISPRVDENTIAE SVB ICTIS SEC.
XVIII IAM DEMORTVIS ET ADHVC
VIVENTIBVS.

Io. Mich. GRIEBNERI Pr. *de incrementis quae proximis temporibus sensu iurisprudentia*. Lips. 1707. quod insertum den Hall. *Bevtr. zur iurist. gel. Hist. Vol. III. P. VII. n. 14*.

§. 283.

§. 283.

Insignia et mirifica sunt incrementa, quae coepit in hoc, in quo viuimus seculo, iurisprudentia. Singulae partes eius quae iam existebant in melius reformatae sunt, praetereaque multae nouae partes nunc demum ortae sunt, quae ICTos huius seculi, partim iam demortuos, partim adhuc viuentes, auctores habent. Varias sunt tot incrementorum causas, inter quas praecipua est subsidiorum et fontium iurisprudentiae, praesertim sanioris philosophiae, cultura, et in iurisprudentia vsus et applicatio, quae partim in seculo praecedente, partim in hoc nostro seculo, vel demum coepta, vel magis magisque promotae. His itaque praesidiis instructi ICTi huius seculi, nec sumptibus, nec vigiliis pepercerunt in iurisprudentiae cultura, et sic breui tempore effecerunt iurisprudentiam tot nouis inuentis esse locupletatam, praetereaque non tantum elegantiozem, sed et solidiorem factam esse.

Abhandlung: von den Verdiensten des Freyherrn von Wolff um die positive Rechtsgelahrtheit, in den Hall. Beytr. zur iurist. gel. Hist. Vol. I. P. II. p. 207.

§. 284.

Vt in recensendis his fatis a *generalibus* ad *specialia* singularum partium fata progrediar, quaedam *methodistis vniuersalibus* praemittenda, quorum alii ediderunt *methodica scripta generalia*, alii vero *consilium* hoc coeperunt, licet illud exequi non potuerunt. Inter eos qui ad primam classem referendi, praecipuus est GOTTL. GERH. TITIVS, qui a. 1709 edidit tale *methodicum scriptum* sub titulo: *iuris priuati Romano-germanici ex omnibus suis partibus puta iure ciuili, ecclesiastico et feudali, hactenus separari solitis, secundum genuina iuris naturalis fundamenta composui &c. librum* duode-

duodecim, quorum et tendunt mei conatus in *Systemata elementari vniuersae iurisprudentiae positivae* a. 1749. Ad posteriorem classem vero pertinent IO. SAL. BRUNQVELLVS, cuius *Isagoge in vniuersam iurisprudentiam* Ienae typis mandari coepta, est non absoluta, et HENR. CHRIST. L. B. de SENCKENBERG, qui a. 1742 schema systematis iuris vniuersi publicauit, illudque a. 1762 edere coepit, est morte impeditus itidem absoluere non potuit.

Henr. Christ. L. B. de SENCKENBERG Tract. subitanea *qua Systematis iuris vniuersi et corporis iuris germanici, nec non proxime edendorum operum et opusculorum schemata designantur.* Giesae 1742.

Io. Georg. FABER *Zufällige Gedancken über einige neue Bemühungen die Rechtsgelahrtheit zu verbessern.* Franckf. und Leipzig 1752. 8.

§. 285.

Porro generatim, quoad *methodum in singulis materiis iuris*, notanda sunt sequentia. 1) Nunc methodus causarum seu Ramistica ab usu plane recessit, postquam methodus, ut aiunt, positionum, vel thesium contractarum, inualuit, quae circa finem seculi praecedentis, auctoribus VLR. HVBERO, et praesertim GEORG. BEYERO, applicata; quaque BEYERVS non solum in iure romano, sed et in aliis iuris partibus, usus est. 2) Doctores quaestionarii etiam non amplius magni haberi coeperunt, nec 3) mnemonicae artis schemata noua excogitata sunt, nisi STRYKIANAS chartas lusorias iuridicas huc referre placeat. 4) Sola tabellaris seu dichotomica methodus ex iis, quibus iam olim usi sunt ICI, in usu mansit, et praecipue LYNCKERVS, tam ius ciuile, quam alias iurisprudentiae partes, secundum hanc methodum tradidit, qui et iuris concordantias edere voluit. Praeterea 5) noua methodo hoc seculo circa a.

1725 IO. GÖTTL. HEINECCIUS ius ciuile in suis compendiis Institutionum et Pandectarum tradere coepit, quae est methodi demonstratiuae aemula, et axiomatica dici potest, qua et alii vsi sunt in aliis iurisprudentiae partibus. Tandem 6) circa a. 1731, IO. VLTRICO L. B. de CRÄMER potissimum auctore, ad iurisprudentiam applicari coepit vera et genuina methodus demonstratiua.

Historie der demonstratiuischen Rechtsgelahrtheit in den Hall. Beitr. zur iurist. gel. Hist. Vol. I. P. III. p. 557 et Vol. III. P. IX. p. 201.

§. 286.

Quod attinet speciatim IURISPRVDENTIAE ROMANAE fata, ad ea pertinet hoc seculo elegantiorum litterarum cum iurisprudentia coniunctionem ad summum fastigium peruenisse. Vicit itaque nunc Humanistarum secta contra Realistas, et victoria, hactenus incompleta, nunc completa facta, ita, vt et *ICTi germanici*, ad quorum paucorum tantum palatum hactenus erant hae dapes, nunc et iis delectari coeperint. Sicque, post *Gallos* (§. 261.) et *Batauos* (§. 272.), tandem et *Germani* humanitatis studia cum iuris romani studio coniunxerunt, et iurisprudentia romana elegantior et in Germania suos habuit et adhuc habet cultores, vereque dici potest hodie Germanis hac in re cum aliarum nationum ICTis de principatu contendere.

§. 287.

His subsidiis instructi ICTi huius seculi itaque, praesertim Bataui et Germani, solliciti fuerunt, et adhuc sunt de 1) fontibus iuris romani, tam Anteiustiniani quam Iustiniani, restituendis, emendandis et illustrandis; 2) colligendis, restituendis et nouiter edendis iuris graeco-romani fontibus et scriptis doctrinalibus;

3) sin-

3) singulis iuris romani capitibus luce elegantiorum litterarum illustrandis, et quae praeterea 4) fuerunt et adhuc sunt aliae eorum occupationes, eo tendentes, ut pristinus huius partis iurisprudentiae splendor restitueretur. Praesertim huc spectat BRENCMANNI institutum Pandectas Iustiniani ad membranas Tuscas exigendi emendandique, unde ortum trahit noua quam exspectamus corporis iuris ciuilis editio a GEBAVERO adornata, in cuius manus venerunt Schedae BRENCMANNI, quas Florentinae parauit, quum ibi subsisteret Digesta manuscripta, quae magnus Dux Etruriae seruat velut ingentem thesaurum, cum editis denuo conferendi causa.

Georg. Christ. GEBAVERI Narratio de Henrico Brenckmanno, de Manuscriptis Brenckmannianis, de suis in corpore iuris ciuilibus conatibus et laboribus etc. Goett. 1764. 4.

§. 288.

Nec defuerunt in hoc seculo Reconcinnatores corporis iuris ciuilis et Methodistae. Ad *reconcinnatores* non solum referri possunt, qui pandectas suis auctoribus et libris restituere voluerunt, veluti BRENCMANNVS, et actu restituerunt, veluti HOMMELIVS: sed et qui, vel *pandectas*, veluti Ictus quidam Aurelianensis, qui Parisiis ab a. 1748 vsque ad a. 1752 edidit pandectas in nouum ordinem digestas, vel *totum corpus iuris ciuilis*, veluti EVSEBIVS BEGERVS in corpore iuris reconcinnato 1767 edito, in meliorem ordinem redegerunt. *Methodistae*, qui vero diuersa via inceserunt, sunt SAMVEL DE COCOEN, ROHRIVS, KRESSIVS, BERGERVS, BÖNIGKIVS, DARIUS, HABERNIKKEL, IO. LVD. SCHMID, DIETERICH, HOFACKER et WEISHAFT.

Pandectae iuris ciuilibus auctoribus suis et libris restitutae per HENR. BRENCMANNVM, repraesentata Pandectarum Eloquentiarum editione, collatoque Ampl. viri Corn. van Bynkershoek

ckershoeck MSpto Codice et editione Haloandri. Accedunt variae lectiones quas ipse Haloander edidit, nec non Ruffardi et Charondae sed et alia quae in prolegomenis indicantur. Speciminis loco hic prodit Alfenus Varus, Amstel. 1709

Io. Sal. BRVNOVELLI Pr. *De Digestis secundum indicem Labitti aliorumque κατά πλατῶς et verbotenus excudendis. Götting. I. 35.*

§. 289.

Quoad methodum *docendi* viua voce in Academiis iurisprudentiam romanam, nunc lectiones in *Codicem* et *Nouellas* non amplius sunt vsitatae, sed cuncta ex illis in *Pandectis* simul traduntur, eaeque, vt olim (§. 274.), non amplius praeleguntur secundum ipsos textus, sed vbique compendia pandectarum substituuntur, et quidem potissimum, in Belgio ECKII vel WESTENBERGII, in Germania vero, BOEHMERI, LVDOVICI, SCHAVMBURGII vel HELLFELDI compendia. Licet vero praelectiones in ipsum *Institutionum* textum ab initio huius seculi, et in eius progressu, nondum plane extra usum erant: hodie tamen et in his praelectionibus, in Germaniae academiis substitui nunc solent compendia, et nunc, loco examinis *Institutionum* HOPPIANI, vel *Institutionum* SCHAMBOGENII in academiis catholicis, regnat fere vbique in scholis HEINECCIANVM compendium *institutionum*. Sunt tamen qui improbant methodum *docendi* ius civile secundum *Institutiones* et *Pandectas*, et amant methodica compendia.

§. 290.

Nouissima IURISPRUDENTIAE CANONICO-PONTIFICIAE fata *generatim* considerata, sunt, in hoc seculo continuatam esse iam seculo praecedente coeptam (§. 275.) eius, per historiae et antiquitatum ecclesiasticarum coniunctionem, culturam, tam a Pontificiis quam a Protestantibus, prioresque nunc saniora principia adoptare.

In

In specie vero 1) Decreti et Decretalium restitutioni ex suis fontibus, aliisque harum collectionum in materia vitiis tollendis, infudavit IVST. HENN. BOEHMER in sua corporis iuris canonici editione a. 1746 emissa, post antecessorum suorum impensum laborem, quorsum, praeter supra memoratos (§. 266.), pertinent fratres PITHOEI, *Petrus* et *Franciscus*, quippe quorum emendationi impensus labor latuit vsque ad finem seculi praecedentis, dum eum demum 1687 CLAVDIUS PELLETERIVS, pronepos PETRI PITHOEI, in lucem protraxit, edito corpore iuris canonici ex recensione et cum notis PETRI ET FRANCISCI PITHOEI, ET IVSTVS FONTANINI in a. 1727, edito Decreto a IO. TYRRECREMATA secundum Gregorianos Decretalium libros distincto (§. 243.). Porro 2) quoad methodum huius iurisprudentiae partis, tam ratione ordinis totius disciplinae, quam singularum doctrinarum, alii quidem adhuc hoc seculo eam secundum ordinem decretalium, alii secundum ordinem Institutionum Iustinianearum, tractarunt: at nunc regnat in scholis arbitrarius ordo, sicque methodicis compendiis utimur, quorum nonnulla methodo demonstratiuae aemula, axiomatica nimirum, conscripta sunt. Hinc 3) nunc orti sunt Methodistae iuris canonici, quales sunt inter Pontificios de RIEGGER ET ANT. SCHMIDT, inter Euangelicos vero PERTSCHIVS, ENGAVIVS A. L. C. SCHMIDT ET G. L. BOEHMERVS.

§. 291.

Praecipua mutatio vero quae contigit hoc seculo circa iurisprudentiam canonico-pontificiam, non tam ipsius huius disciplinae iuridicae internam constitutionem, quam potius ei adiunctam, haecenus, doctrinam *de usu iuris canonico-pontificii in terris protestantium* concernit, cuius praecipua fata haec sunt. 1) Haec doctrina haecenus papizans, nunc, iurisprudentia ecclesiasti-

cā naturali magis enucleata, tandem papizare desit fere, et ab hoc vitio purgari coepit praecipue per TITIVM, THOMASIVM et BOEHMERVM. 2) Licet ad hunc vsque diem plerique Protestantium, in compendiis et systematibus maioribus, simul cum ipso iure canonico-pontificio, doctrinam de vsu iuris canonico-pontificii in terris protestantium tradere soleant: ea tamen non solum nunc, vt dixi, magis pura est, sed et magis extensa, ita, vt nunc in academiis euangelicis, non tam iurisprudentia canonico-pontificia, quam potius iurisprudentia ecclesiastica duplex, *Romano-catholicorum* et *Euangelicorum*, simul doceatur. 3) Sunt tamen qui in hoc seculo iurisprudentiam ecclesiasticam Euangelicorum, quae iam sub finem seculi praecedentis separatim a nonnullis tractari coepta (§. 275.), in formam nouae disciplinae iuridicae redegerunt et plane separarunt a iurisprudentia ecclesiastica Romano-catholicorum, quod praesertim ab ACHAT. LVD. CAR. SCHMIDIO factum. 4) Non solum tota iurisprudentia ecclesiastica euangelicorum sic tanquam noua disciplina iuridica orta est: sed et sunt qui iurisprudentiae huius quasdam doctrinas, quae statum publicum concernunt, sub iurisprudentiae ecclesiasticae euangelicorum *publicae* nomine, iterum separarunt, veluti ESTOR, WIESENHAVER et MAIER.

§. 292.

Secundum hactenus a me obseruatum ordinem, nunc me ad se vocat IURISPRVDENTIA FEVDALIS LONGOBARDICA, cuius recentissima fata itidem hic recensenda. Haec sunt 1) postquam nunc ius feudale vniuersale seu naturale, a iuris naturalis doctoribus in formam artis redactum, huius disciplinae iuridicae artis formam magis perfectam et systematicam factam esse; 2) Longobardica quaedam, litterarum elegantiorum auxilio nunc melius explicari, ac olim. Quod vero 3) ei adfuturam doctrinam de feudis

T

ex

ex iure germanico attinet, eius fata recentissima infra demum recensenda sunt.

§ 293

Sequuntur recentissima IVRISPRVDENTIAE GERMANICAE fata, ea qua fieri potest brevitate addenda. Sunt vero huius disciplinae, quae nostris diebus experta est, fata notatu dignissima, dum demortui et adhuc viuentes huius seculi ICŪ, per immensum laborem, et non satis mirandum feruorem, quo eius culturam aggressi sunt, eamque adhuc continuant, satis compensarunt antecedentium ICtorum neglectum huius studii. Ast sunt haec fata sigillatim recensenda, pro diuersitate partium iurisprudentiae germanicae, quae sub ingressum huius seculi, *iam natae erant, est adhuc in infania vel pubertate constitutae*, et quae *nondum natae quidem, est tamen iam conceptae*, nunc tanquam noui ingeniorum partus prodierunt.

§ 294

Quae ireunte hoc seculo in pubertate iam constituta erat IVRISPRVDENTIA CAMERALIS hunc adoleuit, potissimum, vt iam nihil dicam de IO. CHRIST. de BRAND, eorumque qui collectionem scriptorum iuris cameralis adornare voluerunt, conatu, per LVDOLFIVM et TAFINGERVM, qui ei non solum magis systematicam artis formam dederunt, sed et quoad materiam insigniter eam emendarunt et locupletarunt. Praeterea hoc seculo et eae doctrinae, quae respiciunt rem iudiciariam iudicii imperialis aulici, tam separatim a MOSERO, quam etiam coniunctim cum iis quae rem iudiciariam camerae imperialis respiciunt, per IO. FRID. WILH. de NEVMANN, CRAMERVVM et IO. STEPH. PÜTTERVM in formam artis redactae sunt. Sic itaque his veritatibus coactis in vnum systema, nata est iurisprudentiae germanicae noua

nota pars, quae cameralem iurisprudentiam sub ambitu suo comprehendit, et sub SCIENTIAE REI IUDICIARIAE IMPERII nomine venit; vel, si mauis, IURISPRVDENTIA PRACTICA SVPREMORVM IMPERII IVDICIORVM, dici posset. Non solum vero sic, ut dixi, in hoc seculo exulta est res iudiciaria imperii in genere, et in specie iurisprudentia camerale, *scribendo*: sed et viua voce *doceri* coepit, tam Wetzlariae iurisprudentiae camerale, quam et nostris diebus in nonnullis Germaniae academiis, tam rei iudiciariae imperii vniuersae scientia, quam in specie iurisprudentia camerale.

Io. Chr. de BRAND de ordine, iuris camerale compendio dogmaticae historice conscribendo, maxime congruo. Marb. 1741.

Anzeige einer zu editirenden Sammlung akademischer Abhandlungen und anderer Schriften betreffend die Kaiserliche Reichscammergerichts-Ordnung und die Verfassung, gedachten Gerichts, unter den Titel: Ius camerale illustratum. Gießen 1755. 4.

§. 295.

IURISPRVDENTIAE PVBLICAE GERMANICAE sub initium praecedentis seculi natae (§. 279.) facies etiam hoc seculo valde immutata est, suntque recentissima eius fata haec. I. Quae circa finem seculi praecedentis iam coepta emendatio huius disciplinae iuridicae, nunc continuata, et tandem romanizare et longobardizare desierunt Publicistae, qui nunc, nec methodum Institutionum Iustinianearum, circa finem praecedentis seculi a RHETIO et VITRACIO doctrinae iuris publici germanici accommodatam, amplius ferre poterant, sed in compendiis et systematibus iuris publici, quae nunc magno numero prodierunt, ab illa prorsus abstinebant, et fere Iuris Romani et feudalis Longobardici in terminis habilibus oblici sunt. II. Publicistae huius aevi per

T a

sub-

subsidiorum iuris publici, hoc seculo insigniter excolto-
 rum, vsum emendationem iurisprudentiae publicae sunt
 aggressi, quorum alii magis ope *historiae et antiquita-
 tum germanicarum*, alii vero magis *iuris publici natu-
 ralis* seu *vniuersalis* auxilio, hoc efficere tentarunt. *Prio-
 res*, vel tales sunt qui *certis hypothefibus historicis* su-
 perstruxerunt iurisprud. publicam, veluti HENRICVS COO-
 GEIVS, cuius inuentum nouum systema quinque aut sep-
 tem populorum germaniae, magis excoluit, variisque
 augmentis ornauit, LYDEWIGIVS, vel tales non sunt,
 veluti GVNDLINGIVS. Inter *postiores* vere agmen du-
 cit TITIVS. III. Post hos, iisque ex parte adhuc super-
 stitibus, IO. IAC. MOSERVS, cuius vestigia hodie plerique
 premunt, ab anno circiter 1730 magis temperauit
 vtriusque subsidii vsum, ne tandem loco iurispruden-
 tiae publicae germanicae prodeat, vel historia imperii,
 vel iurisprudentia publica vniuersalis, per horum sub-
 sidiorum cum ipsa principali disciplina confusionem et
 commixtionem; vnde ab hoc tempore iurisprudentia
 publica germanica in eo habuit meliora fata, quod
 magis pragmatica facta, quum ab initio huius seculi
 magis elegans quam pragmatica fuerit, et quasi so-
 lectas constituere hos diuersos publicistas dici potest.
 IV. Ast ortae sunt, et vigent adhuc, aliae sectae
 inter Publicistas, partium studio a se inuicem di-
 versae, quae, licet semina earum iam sparsa olim, in
 hoc seculo tamen effloruerunt demum. Sunt vero hae
 sectae in eo iterum diuersae, quod aliae a studio par-
 tium quoad *Imperatorem ab vna, et corpus statuum ab
 altera parte*: aliae vero a studio partium, quoad *diuer-
 sas statuum imperii classes inter se*, originem trahant.
 Quoad sectas prioris generis sunt qui capiti imperii seu
 Caesari solum adhaerent, qui *Caesariani* vel *Monarchistae*
 appellari possunt, et qui e contra ab ordinum partibus
 stant,

stant, ita, ut imperii caput ordinibus subiciant, et ei
 omni fere potestate exuto nil nisi inane nomen relin-
 quant, in quorum gratiam novum nomen inuenien-
 dum; possuntque *Hippolitano - Montambanistae* dici,
 quum mirabilia capita, mirabilia nomina mereantur.
 Ad sectas posterioris generis vero pertinent *Cbarsfürstene-
 si, Fürsteneri* etc. IV. Non substiterunt etiam Publicistae
 huius aevi in cultura iuris publici germanici *generalis*,
 sed et culturae iuris publici germanici *specialis* initium
 incidit in haec tempora.

Ge. Henr. RYERER Pr. An et quatenus Instit. Iustin. methodus
 doctrinae Iur. publ. Imp. Rom. Germ. accommodari pos-
 sit? Goett. 1756.

Abrab. Gottl. WINCKLER de sectae studio in iure publico.
 Lips. 1747.

Christ. Aug. BECK Comm. academ. de origine et natura
 errorum in iure publico Imp. Rom. Germ. Viennae
 Austriae 1748.

Io. Jac. MÖSERS Neueste Geschichte der teutschen Staats-
 Rechts Lehre und deren Lehrer. Fr. am Mayn 1770. 8.

IDEM Von dem Zustande des besondern teutschen Staats-
 Rechts. Nebst einer Anzeige dener seit 1751 hierinn an
 das Licht getretenen Lehr- und Streit-Schriften. Frkf
 1770. 8.

§. 296.

Fata doctrinarum iuris germanici feudalis quod
 atinet, hoc seculo hae doctrinae ita excoltae sunt, ut
 nunc 1) scripta iuris feudalis, germanica potius quam
 longobardica, continentur; 2) lectiones iuris feudalis
 in Germaniae academiis magis frequentes factae, et
 lectionibus in alias iurisprudentiae partes exaequatae;
 3) a CHRISTIANO THOMASIO ET HENR. CHRIST. L. B. DE SEN-
 KENBERG, partim novi fontes iuris feudalis germanici
 detecti, partim iam cogniti, cum noviter detectis, in-
 corporis iuris formam redacti. Interim tamen non-

dum contigit huius classis veritatibus iuridicis haec felicitas, quod iurisprudentiae feudali Longobardicae detractae et separatim in formam artis redactae, sicque *iurisprudentia feudalis germanica*, tanquam peculiaris disciplina iuridica, ex hac cultura non nata est; licet LV. DE WIGIVS iam suo tempore promiserit systema iuris feudalis imperii Germanici secundum mores aevi sui, eiusque partem ediderit sub titulo: *ura feudorum*, et IO. GERH. LINDHEIMER a. 1748. Francofurti ad Moenum publicauerit primas quasdam eius lineas sub titulo: *Versuch eines allgemeinen teutschen Lebrechts*. Id tamen effecit haec cultura nunc *iurisprudentiam feudalem Longobardico Germanicam* magis excultam esse.

§. 297.

Melliora itaque fuerunt fata *doctrinarum iuris germanici de criminibus*, quippe quae nunc non solum itidem magis ac olim excultae, ope historiae et antiquitatum germanicarum iam, quam principiorum sanioris philosophiae, praesertim per GEORG. BEYERVM, BERGERVM et KRESSIVM; sed et praeterea iurisprudentiae Romanae detractae, tanquam peculiaris disciplinae in compendium redactae, et in separatis praelectionibus academicis, ab initio ad ipsum textum C. C. C. et ex post ad ductum methodicorum compendiorum explicatae, vnde in hoc seculo noua iurisprudentiae pars sub IURISPRUDENTIAE CRIMINALIS nomine orta, quam tamen pro parte iurisprudentiae germanicae habendam esse idem puto, quoniam non in peregrinis, sed in germanicis legibus contentae veritates iuris criminalis in his compendiis proponuntur. Huius culturae academicae, 1) quoad lectiones in ipsum textum C. C. C. primi, quantum scio, auctores sunt CHRIST. THOMASIVS et GEORG. BEYERVS. Paulo post 2) *methodica compendia iuris criminalis* ediderunt

MEMMINGERVS ET GAERTNERVS. Ast tamen 3) praecipua laus introductae talis culturae academicae, qualis est hodie, manet IO. SAM. FRID. DE BOEHMER, qui horum conatus superavit edito 1732 pleniori iuris criminalis compendio in auditorii sui usum, ad cuius imitationem alii, veluti ENGAVIVS, KOCHIVS, MEISTERVS ET QVISTORIVS idem praestiterunt.

§. 298.

Quod attinet *reliquas iuris germanici PRIVATI doctrinas* in hoc seculo, coepta earum circa finem seculi praecedentis cultura (§. 282), nunc magno fervore continuata. 1) Praesertim SAM. STRYKIVS in usu moderno Pandectarum, THOMASIVS in variis scriptis, quae sub usus practici variorum titulorum institutionum, et LV. DEWIGIVS in suis quae, sub differentiarum iuris romani et germanici titulo, prodierunt exercitationibus academicis, id egerunt, et adhuc hodie in differentias iuris Rom. et Germ. diligenter inquirere solent, qui de themate mixti iuris scribant, licet non semper sub differentiarum utriusque iuris, seu usus practici, titulo, id fieri soleat. 2) Anno huius seculi septimo ex his doctrinis per GEORGIUM BEYERVM efformata est nova disciplina iuridica, quae sub IURISPRVDENTIAE GERMANICAE PRIVATAE nomine venit, isque fuit primus, quantum scitur, qui dicto anno lectionibus academicis eam illustrandam suscepit. 3) Huius vestigia deinde praeserunt alii, licet non eadem omnes inceserint via, dum aliter in tradendis huius disciplinae elementis versatus est IO. ERID. POLAC; aliter HEMNECCIUS, ENGAVIVS ET BENED. SCHMADIVS; aliter PÜTTERVS, EISENHARTVS et DE SELCHOW; aliter ESTOR. 4) Sunt, etiam qui de emendatione huius disciplinae iuridicae, eaque melius perfi-

cienda, cogitarunt, suaque non contemnenda consilia proposuerunt, veluti HEVMANNVS, MILIVS, RVDLOFF.

Georg. AXYERI *disquisitio de utilitate lectionum academicarum in iuris germanici capita, quae praemissa erit De lineationi iur. germanici.*

Io. Henr. Chr. de SELCHOW *Historia systematum et compendiorum iuris Germanici, quam sistit Praef. primae editionis eius Elem. iuris Germ. priv. hodierni.*

§. 299.

Tandem ad fata iurisprudentiae germanicae quae habuit sub ICtis recentioribus Sec. XVIII referri debet, eos etiam curam suam extendisse ad leges germanicas *particulares*, seu iura provincialia et statutaria, nec non ad *specialissima obiecta iurisprudentiae germanicae*. Prius studium produxit scripta, immo academicae praelectiones, quae concernunt huius seu illius provinciae vel urbis iurisprudentiam, sicque partium iurisprudentiae positivae Germanorum provincialis et localis, seu generatim, particularis (*Introd. in iurispr. posit. §. 36*) culturam. Posterius studium vero effecit separatim ex-cultas esse varii generis veritates iuridicas, quae pertinent quidem ad vnam alteramve partium iurisprudentiae positivae Germanorum, quae oriuntur ex diversitate obiecti veritatum iuridarum (L. c. §. 38): at tamen dignae vitae sunt, ut ex instituto separatim tractentur, indeque ortae sunt variae novae partes iurisprudentiae, quae, saltem a potiori, ad partes iurisprudentiae germanicae referri debent, quasque partes *iurisprudentiae germanicae minus principales* appellare liceat. De harum partium fati itaque hic quaedam addenda, cum de partium iurisprudentiae germanicae particularis fati, veluti *iurisprudentiae Saxonicae, Lu-*
becen-

becensis etc. hic monentur officia, earum culturam, vel ad totam quandam iurisprudentiam particularem extensam, vel ad quandam eius partem, veluti *publicam, feudalem, ecclesiasticam* etc. restrictam esse.

§. 300.

Inter dictas partes iurisprudentiae germanicae minus principales merito primum sibi vindicat locum IURISPRVDENTIA PRINCIPVM PRIVATA, seu IURISPRVDENTIA HEROICA, quae debet Ictis huius seculi suos natales. Postquam enim veritates de Principum iuribus & obligationibus, quibus quoad personam priuam, quam simul cum publica sustinent, vtuntur, haecenus ab aliis priuatae, ab aliis publicae, iurisprudentiae admixtae, et partim non nisi quoad Principes Germaniae in specie, partim non nisi hae vel illae harum veritatum, sigillatim pertractatae: tandem in hoc seculo IO. MICH. GRIEBNERVS eas, et quidem omnes, tam quoad Principes in genere, quam Germaniae Principes in specie, certis positionibus inclusas in formam artis redegit, easque in peculiaribus praelectionibus academicis explicare coepit, indeque enata est haec noua disciplina iuridica. Eodem fere tempore autem, et GRIEBNERI principiis iurisprudentiae Principum priuatae typis nondum exscriptis, idem, aut tantum quoad principes Germaniae seu status Imperii, tentarunt IO. IAC. HELFRICHIVS et SEB. EBERH. IHERING. Post hos, huius partis iurisprudentiae culturam insigniter promouerunt BVRCH. GOTTL. STRVVIVS; IO. AVG. HELLFELD; IO. FRID. WILH. DE NEVMANN; PÜTTERVS et de SELCHOW, nec scho- lae academicae huius iuris plane cessant.

Entwurf einer Historie der Priuatrechtsgelahrtheit der erlauchton Personen. in den Heft. Beitr. zur iurist. gel. Hist. Vol. I. P. I. p. 97 seqq.

§. 301.
 Huc porro referri potest IVRISPRUDENTIA MILITARI. Licet enim dudum IGI de re militari scripserint, hincque varia prodierunt ante hæc tempora scripta de iuribus et obligationibus militum et re bellica: ante hoc, in quo vivimus, seculum tamen, nec iuris militaris scientia in artis formam redacta, nec, quantum constat, singulares scholæ in Academiis habitæ sunt iuri militari docendo. In hoc nostro seculo vero maior cura adhibita in colendo hoc agro, postquam a Sec. XVII singularia iura militibus scripta sunt a variis Europæ populis. Non solum enim integræ ex his collecta sunt corpora iuris militaris per LÜNIGIUM et FRITSCHIUM: sed et orta est, disciplinarumque iuridicarum numerum augere coepit, iurisprudentia militaris, et in Academiis etiam Doctores iuri militari docendo operam dare inceperunt, auctore potissimum ADRIANO BEYERO, qui a. 1710 lenæ edidit prudentiam iuris militaris, quem alii sequuti sunt, qui hanc iurisprudentiæ partem magis magisque perpoliuerunt, præsertim FRID. ANDR. GOTTL. GNÜGEN.

Pauli CIESII Medit. acad. de studio militari huiusque intuitu bibliotheca speciali conscribenda, in usum illorum qui etiam militare scientiam. Rostochii et Lipsiæ. 1716. 8vo.

§. 302.

Eadem fere fata habuit, quæ etiam huc referri potest IVRISPRUDENTIA CAMBIALIS. Noxetur modo distinguendum hic esse inter cambialis negotii et iurisprudentiæ cambialis originem. In ipsius cambialis negotii originem inquirere non est huius loci. Postquam vero, inuenio negotio cambiali, leges cambiales a variis Europæ populis et imperiis scribi coeperunt,

runt, nostra aetate iuris cambialis corpus a SIGELIO compilatum, et iuris cambialis scientia, seu iurisprudentia cambialis, separatim tractari coepit, tam huius iuris compendia scribendo, quam illud docendo in Academiis, in specialibus praedicationibus iuris cambialis. Sunt vero inter eos, quibus debet iurisprudentia cambialis haec sua fata praecipui HEYDEGGERVS, IO. CHRIST. FRANCKIVS, SIGELIVS, et HEINECCIUS.

§. 303.

Nec multum differunt IURISPRVDENTIAE MARITIMAE fata a iuris militaris et cambialis fati. Non defuerunt ante hoc, in quo vivimus, seculum, ICI de iure maritimo egregie meriti: est non solum ex vnico praecipue fonte, nimirum iure romano, illud deduxerunt, sed et nemo illud in systema tanquam singularem disciplinam iuridicam redegit. Nostris temporibus vero non solum IO. IVL. SWRLAND totum huius generis veritatum complexum, sed et HENNINGIVS WEDDERKOP, partem earum, nimirum ius nauticum priuatum, non ex iure romano solum, sed et simul ex gentium navigationis flore illustrissimae recentioribus ordinationibus deduxerunt, et ita pertractarunt, vt inde orta sit nova disciplina iuridica, iurisprudentia maritima, cuius pars est iurisprudentia nautica priuata, dicta.

§. 304.

Superfunt aliae partes iurisprudentiae germanicae minus principales hic coniungendae. Sunt tales iurisprudentia ECCLESIASTICA GERMANICA, studio CHRIST. CONR. WILH. FRIDERICI; iurisprudentia OFFICIARIA, studio ADL. BAIERI, FR. GOTTL. STRVVI et IO. HENR. FRICKE; iurisprudentia METALLICA, studio IO. GEORG. BAUSEN;

IVS POLITICAE GERMANORVM, studio IO. HEYMANNI et HOF-
 FERI; iurisprudentia FORESTALIS, studio IO. IAC. REIN-
 HARDI, nostris temporibus magis magisque ita excoltae,
 vt tanquam nouae disciplinae iuridicae considerari posi-
 sint. Vnde porro passim ortae sunt nouae species
 praelectionum academicarum in has, et praecedentes
 nouas partes iurisprudentiae germanicae priuatae.

Io. Heinr. FRICKE Pt. *Von der Nothwendigkeit die besonde-
 ren teutschen Privat-Rechte auf Academien zu lehren.*
 Goettingen 1768.

§. 305.

Haec sufficiant de incrementis quae coepit in hoc
 seculo iurisprudentia germanica, modo adhuc no-
 tetur, inde quod iuris germanici, praesertim priuati,
 studium tanto feruore excultum, enatas esse inter Ger-
 maniae ICtos Germanistarum et Latinistarum sectam.
 Venit vero mihi sub *sectae Germanistarum* nomine, se-
 cta eorum ICtorum, qui defendunt vsum forensem
 omnium iurium germanicorum, tam antiquorum, quam
 mediorum et nouorum, et, non nisi in eorum sub-
 sidium, iuris peregrini, si eius rationes in Germania ad-
 huc subsistunt, vsum forensem admittunt. Ast *Lati-
 nistarum*, huius sectae opposita, secta, mihi est secta
 eorum ICtorum, qui defendunt, non nisi in iis mate-
 riis de quibus ius peregrinum plane flet, ius germa-
 nicum nouum, et eas reliquias iuris germanici antiqui
 et medii, quarum obseruantia forensis, vel notoria,
 vel probari potest, in foro valere, peregrinique iuris
 vsum forensem neutiquam ex eo solo, quod iuris pe-
 regrini ratio deficiat, impugnari posse. Differunt ita-
 que Germanistae, a studii iuris germanici cultura et
 huius iuris scientia, acquisitaque circa illud merita, ita
 dicti

dicti (§. 126), a Germanistis in hoc significato pro fe-
ctatoribus sumtis. Nec minus Latinistae in hoc signi-
ficatu differunt ab iis, qui a studii iuris peregrini in
Germania ex receptione valentis praecipua cultura et
scientia, circa illudque acquisita merita, sub hoc no-
mine ventunt, suntque in eo significato qui est huius lo-
ci, vel *Romanistae*, a ICTis romanizantibus omnino
distinguendi, vel *Longobardistae*, itidem a ICTis lon-
gobardizantibus diuersi. Licet vero nostris diebus fe-
re ad galantismum iuridicum, sit venia verbo, perti-
nere videatur, Germanistam se profiteri, hincque ple-
rique ICTi sub his signis militent, et nonnulli eorum
iam eo progressi, vt de inuertendo iura tractandi or-
dine sua proposuerint consilia, veluti GÖNNE in orat.
de inuertendo iura tractandi ordine, habita Erlangae
1756, nondum tamen plane deleti sunt Latinistae. Me-
dium tenuere beati: ast pauci sunt qui hac incedunt via.

§. 306.

Supereff quoad facta iurisprudentiae sub ICTis re-
centioribus Sec. XVIII, et hic earum partium iurispru-
dentiae mentionem fieri, quae ad eas, de quibus hacte-
nus actum, nullo modo referri possunt, ast tamen in hoc
in quo viuimus Sec. ortae sunt. Huc refero eam prin-
cipalem iurisprudentiae partem, quae sub IURISPRU-
DENTIAE PRACTICAE nomine venit. Licet enim ICTi ante-
riorum temporum, de singulis quibusdam doctrinis ad
iurisprudentiam practicam pertinentibus varia edide-
runt scripta, praesertim sic dicta *formularia* ab iis edita
sunt; dudum etiam doctrina de processu iudiciali in artis
formam redacta; nec minus iurisprudentia camera-
lis ICTis Sec. XVI originem debeat: reliquae iuris-
prudentiae practicae partes saepe neglectae, et vni-
uersa

versa iurisprudentia practica a nemine tradita est. Ad
 ineunte hoc seculo ab initio *doctrina de processu iudicia-
 rio*, nec non sic dicta *iurisprudentia heuristica*, seu
doctrina de cautelis, maiori feruore, ac olim, excolta
 est, et originem coeperunt collegia processualia, prae-
 sertim per STRYKIVM, quem alii secuti sunt. Paulo post
 et *ars relatorio-decretoria*, potissimum per IVST. HENN.
 BOEHMERVM ET FERD. AVG. HOMMELIVM excolta est, post
 quos alii hanc spartam ornarunt, veluti CLAPROTHIVS,
 de TEVENAR, WALCHIVS, nec non ESTOR ET CARL FERD.
 HOMMELIVS. Continuata est porro feliciter doctrina-
 rum iuridicarum practicarum cultura, per eos qui *iur-
 isprudentiae practicae publicae* (der Staats- oder Cantz-
 ley-Praxis) culturam scribendo et docendo promoue-
 runt, quae laus debetur MOSERO patri et filio, PÜTTERO
 ET BECKIO. Extenderunt etiam ICTI huius seculi suam
 curam ad *iurisprudentiam practicam privatam extrajudi-
 cialem*, cuius culturam suscipiebat GONNIVS, qui vero,
 introductione sua in hanc iurisprudentiae partem vix
 typis exscribi coepta, mortuus est, indeque imperfectum
 opus mansit, et licet haec sparta a me suscepta, mul-
 tum tamen deest adhuc perfectioni huius disciplinae.
 Iurisprudentiae practicae iudicialis ea pars, quae docet
modum tractandi negotia voluntariae iurisditionis, quo-
 que nostris demum diebus per CLAPROTHIVM sub iurispru-
 dentiae practicae extrajudicialis nomine in artis for-
 mam redacta. Pars altera artis acta tractandi, quae
 versatur *circa modum acta in archiuis asseruandi et ordi-
 nandi* (Registraturwissenschaft), et arti relatorio-decre-
 toriae contradistinguitur, in tenerrima infantia adhuc
 constituta, PHIL. WILH. LVD. FLADTIO, si non omnia, certe
 multum debet. Tandem vero omnes partes iurispru-
 dentiae practicae simul summe sub generali *iurispruden-
 tiae*

tiae

hae practicae nomine, PÜTTERO auctore, in vnum redactae sunt systema, quale quid et a me tentatum est, indeque nunc orta sunt in Academiis collegia practica, a collegiis processualibus diuersa, dum manuducunt ad expeditionem quorumcumque negotiorum iuridicorum.

Carl. Gottl. KNORRE Vorrede zu seiner Anleitung zum gerichtlichen Proceß.

Iac. Frid. LVDOVICI Nachricht, wie er das studium practicum bisher in seinen Collegiis getrieben und solches zu verbessern sei. Halle 1703.

Io. Steph. PÜTTER Vorbereitung zu einem Collegio practico iuris publici. Goett. 1749. 8vo.

EIVSDEM Nähere Vorbereitung zur teutschen Reichs- und Staats-Praxi. Ibid. 1750.

§. 307.

Tandem et veritates de iuribus et obligationibus gentium europaearum inter se, quae pactis, foederibus et obseruantia inniuntur, itidem in hoc seculo non amplius pro derelictis habitae sunt. Fontes earum sunt collecti, indeque scripta, quae corpora iuris gentium appellari possunt, licet non omnia sub hoc titulo prodierunt, sunt orta. Sunt etiam praeterea in artis formam in hoc seculo redactae, et in academicis praelectionibus explicari coeptae, hae veritates, indeque existens data est IURIS GENTIUM EVROPAEARVM SCIENTIA, seu IURISPRVDENTIA GENTIUM EVROPAEARVM POSITIVA. Debetur vero laus et gloria, quod sit huius disciplinae stator IO. IAC. MOSER, qui iam a. 1732 scholas huius iuris Tubingae aperuit et elementa huius disciplinae edidit sub titulo: *Anfangsgründe der Wissenschaft von der heutigen*

tigen Staatsverfassung von Europa und dem unter denen Europäischen Potenzen üblichen Völker- oder allgemeiner Staatsrecht. Idem MOSERVS etiam ex hac potissimum causa, vt hoc studium maiora capiat incrementa, a. 1750 aperuit Academiam iuris publici Hanouiensem de qua supra (§. 55.), dictoque anno in eum finem alia edidit elementa iuris gentium europaei. Nec defuerunt alii qui huius disciplinae culturam promouerunt, velut MABLY, ROVSSET, SCHWEDER, GLAFEI ET MOSERVS IUNIOR. MOSERVS SENIOR VERO iterum noua merita circa hanc disciplinam acquisiuit, dum eius partem, *gentem germanicam* concernentem, sub nomine des teutschen auswärtigen Staatsrechts, nouissime in systema redegit.

§. 308.

Tandem et huc referri debet ea iurisprudentiae pars, quae mihi sub IURISPRUDENTIAE POSITIVAE GENERALIS nomine venit. Est haec pars ex mea sententia vtilissima et necessaria iurisprudentiae pars, etsi, absque arrogantia dictis, nemo, quantum scio, ante me de cultura veritatum iuridicarum generalissimarum, quae hanc partem iurisprudentiae constituunt, ita sollicitus fuerit, vt eas in formam systematis redegerit. Licet enim IO. EISENHARTI libellus qui prodijt a. 1683 sub titulo: *Institutionum iurisprudentiae doctrina generalis, quae post historiam librorum vniuersi iuris Romano-Canonico-Germanici, de speciebus et interpretatione legum agitur, communiaque iuris ciuiliis principia exponuntur, quae per totam legum scientiam theoriae et praxi inseruiunt iam eo tendere videatur; is tamen nec omnia continet quae ad hanc scientiam pertinent, nec satis apta methodo singula pertractata sunt.* Duxi vero primas huius disci-

disciplinæ iuridicæ lineas iam a. 1749 in prima editio-
ne systematis elem. iurispr. positivæ, postea vero a. 1772
 in *Notæ Introduct. in iurisprudentiam positivam Germano-*
rum cuius quartam partem constituit, vana ita sup-
 pleui et emendavi, ut nunc deum adiquam noua iu-
 risprudentiæ positivæ pars considerari possit.

§. 309.

Haec sunt, quae habuit, a sua origine ad hunc
 usque diem, veneranda iuris scientia, fata, quae, si
 dicta in summam contraho, eo redeunt. Prima et an-
 tiquissima iurisprudentiæ pars, est iurisprudentia *ro-*
mana, qua diu sola culta, accessit tandem iurispruden-
 tia *canonica*, et paullo post *feudalis Longobardica*, tan-
 demque *germanica*. Iurisprudentia *germanica* vero,
 a parvis initiis, successu temporis ita dilatata et extensa
 est, ut mox in varias abierit partes, inter quas antiquissi-
 mae sunt iurisprudentia *cameralis* et *publica*, iisque
 per aliquot tempus solis existentibus, nouae iurispru-
 dentiæ *germanicæ* partes sunt ortae, quales sunt iuris-
 prudentia *criminalis*, *privata generatim sic dicta princi-*
pum privata, *militaris*, *cambialis*, *maritima*, *ecclesiasti-*
ca, *opificiaria*, *metallica* et *iuris politiae Germanorum*
scientia. Nouissime tribus nouis disciplinis locupleta-
 ta est iurisprudentia, quales sunt iurisprudentia *practi-*
ca; *iuris gentium europæarum scientia*; et *iurispruden-*
tia positiva generalis. Licet vero tanta successiue, et
 praesertim proximis temporibus, iurisprudentia coe-
 pèrit incrementa, palmam Minervæ tamen in ea non-
 dum esse occupatam, censeo, et alibi iam libere dixi
 quid sentiam hac de re, nimirum in *den unvorgegriff-*
chen Gedanken von dem gegenwärtigen Zustande der na-
tür-

türlichen und bürgerlichen Rechtsgelahrtheit in Teutschland, deren nöthigen Verbesserung und dazu dienlichen Mitteln. Halle 1749: nec non in den politischen Vorschlägen zur Verbesserung der iuristischen Vorlesungen auf böhen Schulen ibid. 1750. Laetor interim iam ab eo tempore, licet id mihi nullo modo tribuam, variis meis desideriiis esse satisfactum, et veneror, quisque Themidos filius mecum non vereratur, Summi, quod regit omnia, Numinis, prouidam, in dispensandis iurisprudentia fatis, curam.



NOTE

NOTITIA
SCRIPTORVM
IVRIDICORVM.

V a

REV. J. W. B. ...
... ..

PRAECOGNITA
NOTITIAE SCRIPTORVM
IVRIDICORVM.

Christ. Frid. MEISTERS Vorbericht zu seinen öffentlichen Vorlesungen, worinnen er eine Erkenntnis der vornehmsten iuristischen Bücher und Schriftsteller, zu geben gesehen ist. Goett. 1750.

§. 310.

Absoluta historia iurisprudentiae, tanquam secunda parte hist. litt. iur. vniuersalis, sequitur tertia et vltima eius pars, quae dicitur *Notitia scriptorum iuridicorum* et est pars historiae litterariae iuridicae, quae continet veritates singulares de scriptis iuridicis. (§. 4).

§. 311.

Differt itaque notitia scriptorum iuridicorum, hic obiectiue, sicque pro disciplina quadam, sumta a 1) *notitia scriptorum iuridicorum subiectiue seu habitualiter sumta*; 2) *Lexico scriptorum iuridicorum*, seu, vulgo sic dictis *bibliothecis iuridicis*, nec pro collectione librorum, nec pro loco quo asseruantur, sumtis: sed pro scriptis, quae instar catalogi libros secundum ordinem alphabeticum recensent, ita, prout Notitia Ictorum obiectiue sumta, a Notitia eorum subiectiue sumta, et Lexico Ictorum, differt (§. 18). Diuiditur etiam Notitia scriptorum iuridicorum in *vulgarem* et *doctam*, in eo sensu, in quo Notitia Ictorum l. c. ita diuisa est.

§. 312.

Fontes proprii (§. 7.) partis huius historiae litterariae iuridicae sunt:

V 3

L. Boni

- I. *Boni catalogi scriptorum iuridicorum.*
- II. *Ipsae bibliothecae tam publicae, quam privatae, ut et officinae librariae scriptis iuridicis repletae.*
- III. *Indices scriptorum biographiis Istorum annexi soliti.*

§. 313.

Ad subsidia specialia (§. 9.) notitiae scriptorum iuridicorum referri debent:

- I. *Scriptorum iuridicorum aspectus et perlustratio, in bibliothecis, tabernis librariis et sectionibus librorum publicis.*
- II. *Conuersatio cum eruditis et bibliopolis scriptorum iuridicorum notitia tinctis, per commercium epistolicum et conuersationem in specie sic dictam, quorsum facit iter litterarium iuridicum.*
- III. *Studium historiae historiae litterariae, quoad hanc partem historiae litterariae iuridicae.*

§. 314.

Qui per scriptorum iuridicorum *aspectum* et *perlustrationem* proficere vult in notitia libraria, in ipso aspectu et perlustratione eorum, non tantum 1) de acquirenda notitia scriptorum iuridicorum, quoad eorum externam conditionem, sollicitus esse debet: sed et 2) vel statim, vel postea, inquirere debet in internam eorum conditionem, et indagare quis scripserit, quid scripserit et quomodo scripserit. Praetereaque 3) in bibliothecarum perlustratione attendere debet quomodo sit ordinata bibliotheca.

§. 315.

Quoad secundum subsidium, *conuersationem* nimirum, et hic valent quae de hoc subsidio quoad Notitiam Istorum dicta sunt §. 20. num. 1. §. 21.

§. 316.

§. 316. Ultimum subsidium, nimirum *historiam historiae litterariae iuridicae*, quoad eam partem *historiae litterariae iuridicae de qua hic agendum*, quod attinet, illud sub se comprehendit 1) *notitiam litteratorum iuridicorum specialem* (§. 12.); quoad eos ex iis quorum praesertim in *notitiam scriptorum iuridicorum* existant merita. 2) *historiam historiae litterariae iuridicae particularem* (§. 13.), quoad *notitiam scriptorum iuridicorum*; 3) *notitiam scriptorum litterariorum iuridicorum specialem* (§. 14.), quoad ea *scripta litteraria iuridica, quae sunt scripta litteraria iuridica bibliographica*.

§. 317.

Sunt vero ex *litteratoribus iuridicis* supra §. 311. recensitis, tales, quorum praecipue in *notitiam librorum iuridicorum* existant merita, quique *Bibliothecarii* appellari solent, THURMANNVS, BEYERVS, STRUVIVS, JENPENVIS, IENICHEN, CHRIST. GOTTF. HOFFMANNVS, IG. ANDR. HOFFMANNVS, MOSERVS, et, qui primo loco nominandus fuisset, BYDERVS.

§. 318.

De *historia notitiae scriptorum iuridicorum* notandum, hanc partem *historiae litterariae iuridicae* quidem magis excultam esse, quam reliquae *historiae litterariae iuridicae* partes, nimirum *Notitia Iuristarum* et *Historia iurisprudentiae*: ast tamen et hic palmam *Minervae* nondum esse occupatam. Veterum *bibliothecariorum*, veluti ZILETTI et FRFYMONII, labor enim, nec satis systematicus est, nec ultra *scriptorum titulos* plura exhibet. Recentiores vero, vel non per modum *disciplinae tractarunt notitiam scriptorum iuridicorum*, sed tantum *lexica scriptorum iuridicorum* ediderunt, veluti LIPENIVS, vel, si et systematice, veluti BYRC.

GOTTH. STRUVIUS et IO. ANDR. HOFFMANNVS scripserunt, multa tamen, tam ratione ordinis, quam contentu quae in Notitia scriptorum iuridicorum tradenda, ab eis plane neglecta sunt. Interim tamen insignia sunt, quae coepit notitia scriptorum iuridicorum, proximis temporibus incrementa. GEORGIUS BEYERVS a. 1698. Vitebergae aperuit scholas literarias iuridicas bibliographicas, quod et ab aliis post eum alibi factum et adhuc hodie fieri solet. Sunt porro LIPENII et STRVII scripta bibliographica ita emendata et suppleta a IENICHIO, BYDERO aliisque, ut fere noua sint, et plura debeant emendatoribus, quam auctoribus. Nec minus existant egregia specimina bibliothecarum specialium, in quibus scripta iuridica certi alicuius argumenti, ex iustituro, et systematico ordine, recensentur. Immo HENR. CHRIST. L. B. DE SENCKENBERG exhibuit iam in Excursu primo in *Methodo iurisprudentiae* Notitiae scriptorum iuridicorum primas lineas, quae saluam movent et proprius accedunt ad formam artis.

§. 319.

Quoad notitiam scriptorum litterariorum iuridicorum bibliographicorum notandum, scripta literaria bibliographica esse

I. *Scripta propaedeutica bibliographica.*

Pauca huius classis scripta suis locis in his praecognitis laudanda.

II. *Elementa notitiae scriptorum iuridicorum*I. *generalia,*

Io. Bapt. ZILETI *Index librorum iuris pontificii et ciuilibus et ad utrumque omnium interpretum, qui praxes, singularia, decisiones, repetitiones, tractatus, disputationes, epitomas, responsa, siue consilia, vota, vel quilibetque titulos hactenus scripserunt, hodie quarto loco*

loca quam emendatissimus in lucem editus. Venetiis
1566. 4.

Elenchus omnium auctorum suae Scripturae, qui in iure tam civili quam Canonico vel commentando, vel quibuscunque modis explicando et illustrando, ad nostram aetatem usque claruerunt, Nomina et Monumenta, partim in lucem antehac prolata, partim in Bibliothecis passim adhuc abdita complectens. Initio quidem a Clarissimis nostri seculi Iurisperitis D. Io. NEVIZANO, LVDOVICO GOMESIO, IO. FICHARDO ET IO. BAPTISTA ZILETO, summo studio ac diligentia collectus: Iam autem recens IOANNIS WOLFGANGI FREYMONII in Obernbausen I. V. Doctore opera et studio tertia fere parte auctior in lucem datus, et in iustum atque concinnum ordinem digestus. Francof. ad Moenum 1574. 4.

Georgii BRAVDE Bibliotheca classica librorum iuridicorum. Francof. 1625.

Sim. PAULI Bibliotheca iuridica. Argent. 1671. 8.

Henr. Ernest. KESTNERI Polyhistor in quo praeter methodum in singulis iurium partibus observandum praecipui iuris naturae, civilis, publici, feudalis, ecclesiastici et qui in praxi solidi quid scripserunt recensentur. Francof. 1699. 4.

Nic. Christ. LYNCKERI Instructorium forense ad uniuersum omnium scientiarum complexum et cum primis solidam cuiusque iuris, omnemque reliquam prudentiam, qua rebuspubl. prospicimus directam. Ienae 1690 et 1698 fol. Ab ipso auctore auctum iterum editum ibid. Pars I. 1752 et Pars II. 175 fol. per IO. CHRIST. FISCHERVM.

Index quorundam iudiciorum vesanorum de celeberrimis ICTis, nostri potissimum temporis, quorum fama, meritis in Rempubl. litterariam nixa, proteruo commaculata Instructorio forensi Lynckeriano deprehenditur.

Index repetitus quorundam iudiciorum, ex fatis omnibus caeteris, de celeberr. ICTis aliisque viris eruditis nostri etiam temporis, quorum fama meritis in Remp. variis et variis nixa, tantum non immensa habita, sed agnita

in limitibus suis, et asserta, in *Instructio Eynickeriana* immortalis et summatibus etiam *Viris acceptissimo scripto*, uni *diutaxat Strypke*, eiusque affectis, quod vere iustoque ipsum praeclearis accensere *ICtis*, eiusque scripta ad nutum eius et persuasionem commendare non posset, inuiso, reperitur.

Burc. Gottl. STRUVII bibliotheca iuris selecta. Ienae 1703. 8vo et post varias editiones curante *CHRIST. GOTTL. BYDERO* 1720. ibid. Nouissima editio est octava de a. 1756 ibid. 8vo.

Io. *Andr. HOFFMANNI Ausertlesene jedoch vollständige iuristische Bibliothec, worinne die ausertlesenen Wercke, Bücher und academische Abhandlungen, welche von allen Theilen der Rechtsgelahrtheit bis auf diese Zeit zum Vorschein gekommen, mit aufrichtigen Urtheilen, wie auch mit hiesigen Orts gewöhnlichen Pressen begleitet*. Pars I. Ienae 1748. 8vo. Pars II. ibid. eod.

Henr. Chrif. L. B. de SENCKENBERG Notitia iuris litteraria breuissima et selecta. In eius Methodo iurisprudentiae Excurf. I.

2. specialia.

Huius classis scripta infra suis locis sunt recensenda, et hic tantum monendum, huc pertinere varias bibliothecas *THVRMANNI*, veluti *academica Halae 1700. 4. Canonicozum Ib. eod. 4. Duellica Ibid. eod. Statistica Ib. 1701. 4. Salinaria Ibid. 1702. 4. Cambialis Hamb. 1704. 4. Conf Io. Guil. PFENNIGII Epistola ad Thurm annum de bibliothecis eius iuridicis. Rost. 1692. 4.*

III. Bibliothecas iuridicas seu Lexica iuridica bibliographica.

1. generales,

Corn. a BEUGHEIM bibliographia iuridica et politica seu conspectus librorum iuridicorum et politicorum, qui ab a. 1651 per vniuersam Europam in quavis lingua prodierant. Amstel. 1678. 1680. 1685. 12.

Mart. LIPENII bibliotheca iuridica realis. Francof. 1679 fol. rec. 1720 cura *BRUCKNERI*, et 1730 cura *LENICII*.

Post

Post huius supplementa quae Lips. 1743 prodierunt, et AVGVST. de BALTHASAR spicilegium supplementorum ad eam, Gryph. 1752 editum, nouissima editio adspexit lucem Lipsiae 1757 fol: ad quam varii sua symbola contulerunt.

2. *speciales.*

De his suis locis agendum.

IV. *Catalogos, saltim potissimum, iuridicos.*

1. *bibliothecarum*

A. *publicarum,*

Inter tot catalogos huius generis aliunde notos pauci sunt qui huc referri possunt.

B. *privatarum, veluti*

ANONYMI *Catal. librorum selectiorum iurid. et histor. una cum apparatu statutorum tam provincialium, quam iudicialium I. R. G. imprimis circuli Saxon. infer. et regnorum septentrional.*

Nic. Hier. GVNDLINGII *Bibliothecas catalogus, seu locupletissimus thesaurus librorum. Digessit C. B. Michaelis. Halae. 1731. 8vo.*

Bibliotheca GRIEBNERIANA cuius pars prior thesaurum librorum variae eruditionis locupletissimum, pars posterior selectarum ex omni scientiarum genere disputationum insignem apparatus continet. Lips. 1734.

Christ. Godfr. HOFFMANNI *bibliothecae catalogus secundum materias distributus, librorum insignium thesaurum exhibens. Wirteb. 1741. Tomi II.*

Bibliotheca Rinckiana seu suppellex librorum tam impressorum, quam MStorum quos collegit EVCHARVS GOTTFRINCK. 1747. 8vo.

Catalogus praestantissimi thesauri librorum typis vulgatorum et manuscriptorum IO. PETRI de LVDEWIG. Halae 1745. Tom. II. 8vo.

Bibliotheca selecta quam collegit dum viueret EVERHARDVS OTTO. Breae. 1758.

Bibliotheca HEVMANNIANA sine suppellex librorum ad omnia scientiarum genera, potissimum ad Germaniae ius. priua-

tum

tum, politicum atque publicum pertinentium. Cum praefatione IO. BERNH. HOFFER. Altorff 1762.

Bibliotheca SENGKENSBERGIANA. Pars I. libr. iuridicos continens. Vindobonae 1770.

Bibliotheca Georg. Chrif. GEBAVERI. Pars I. continens libr. ex omni iure. Goett. 1773.

2. *Bibliopoliorum,*

Licet plures extant catalogi bibliopoliorum, inter eos tamen nondum dantur qui potissimum iuridici, sicque huc referri possent.

3. *Scriptorum huius vel illius ICTi,*

Catalogus scriptorum AVGVSTINI de BALTHASAR idiomate tam latino, quam germanico ab an. 1726 usque ad an. 1758 incl. editorum. Rost. 1759. 4.

Scripta quae LINCKERIANVM nomen praeferunt vel ad illud pertinent edita plurimum vel adhuc ex MScr. edenda. Ienae 1696.

Vollständiges Verzeichnis der Schriften so der sel. Hofrath von Glasenay verfertigt hat, in den Hall. Beitr. zur iurist. gel. Hist. Vol. II. P. VII. p. 548.

Vollständiges Verzeichniß der Böhmerischen Schriften, in den Hall. Beitr. zur iurist. gel. Hist. Vol. I. P. III. p. 425.

AHASVERI FRITSCHII scripta varia tam sacra quam politica haecenus edita. Ratisbonae 1686. 4.

Catalogus scriptorum in Acad. Hallensi primo deinde et Gies-sena ab a. 1700 usque ad a. 1723 publicarum a IAC. FRID. LVDOVICI. Halae 1741. 4.

IMMANVELIS WEBERI scripta ab a. 1679. successu temporis edita. Gies-sae 1724. 4.

V. *Scripta litteraria bibliographica de singulis argumentis notitiae scriptorum iuridicorum.*

Singula haec scripta suis locis sunt recensenda.

VI. *Ephemerides litterarias iuridicas mere bibliographicas, veluti*

Georg. BEYERI Notitiae auctorum iuridicorum et iuris arti inservientium tria specimina, quorum primum Lipsiae a. 1698; secundum 1701; tertium 1705. in 8. produit.

Recusa

Recusa vero haec specimina emendatius et auctius *ibid.* 1726 *ead. forma.* Sequuta est a. 1738 *ibid.* GOTTL. AVG. IENICHEN *Continuatio Notitiae Auctorum iuridicorum et iuris arti inservientium, quam olim euulgavit Georg. Beyerus.* IENICHIO successit CAR. FERD. HOMMEL, qui a. 1749 continuationem secundam et a. 1750 tertiam et quartam adiunxit, eique HENR. GOTTL. FRANKIUS, a quo a. 1758 *Continuatio V* perfecta est.

Io. Iac. MOSERI *Vnpartetische Urtheile von iuristischen und historischen Büchern* P. I. et II. Francof. et Lips. 1722. P. III. 1723. P. IV. et V. 1724. P. VI. 1725. 8.

Nachricht von auserlesenen größtentheils raren alten und neuen iuristischen Büchern. Zwo Lieferungen. Ien. 1725. 8.

Gründliche Auszüge aus den neuesten iuristischen Disputationibus, welche auf hohen Schulen in Deutschland sind gehalten worden. Erster Band. Tübingen 1753. Zweiter Band. *ibid.* 1755. 8vo.

§. 320.

De *utilitate et necessitate* huius partis historiae literariae aliquid moneri, vix operae pretium est, quum eam nemo unquam in dubium vocauerit, et reliquae partes ex ea tantum causa utiles et necessariae sint, quoniam haec pars sine iis intelligi nequit.

Georg. BEYERI Schediasma: *de utili et necessaria auctorum iuridicorum et iuris arti inservientium notitia, sive Notitiae auctorum iuridicorum praemissa.*

§. 321.

Ratione *methodi docendi discendique* notitiam scriptorum iuridicorum, hic speciatim monendum: 1) selectorum scriptorum tantum rationem esse habendam; 2) scripta ipsa exhibenda esse; 3) de quolibet scripto, secundum infra in doctrina de conditione scriptorum iuridicorum interna dicenda, iudicandum esse; 4) cui vsui potissimum inserviat scriptum indicandum esse.

TRACTA-



TRACTATIO IPSA.

P A R S I.

DE SCRIPTIS IVRIDICIS IN GENERE,
EORVMQVE ORIGINE, PROGRESSV, CON-
DITIONE TAM INTERNA QVAM EXTERNA,
NEC NON BIBLIOTHECIS IVRIDICIS.

T I T. I.

DE

SCRIPTIS IVRIDICIS IN GENERE.

§. 322.

Sub *scriptorum iuridicorum* nomine mihi hic ueniunt omnia scripta quae iuridicas veritates continent. Quum vero scriptum quod continet veritates iuridicas, simul continere possit alias veritates, ast tamen a priori facienda denominatio; tam ea scripta quae non nisi veritates iuridicas continent, quam quae, licet et alias veritates, praeter iuridicas, contineant, potissimum tamen iuridicis veritatibus repleta sunt, ad scripta iuridica referri debent.

§. 323.

Licet ex hac scriptorum iuridicorum notione facile decidi possit, quae scripta ad classem iuridicorum scriptorum referri debeant, quae vero non: nonnulla tamen dantur scripta de quibus disputari potest, an huc referri possint, vel non. De iis itaque agendum sigillatim, praemisso hoc principio generali, quod ex definitione fluit per se: vt scriptum, iuridicum scriptum, dici possit, non requiritur veritates iuridicas, quas continet, formam artis habere.

§. 324.

§. 324.

Quae quam ita sint, non dubito defendi posse, 1) scripta quae solas leges positivas, ita prout latae sunt, absque omnibus illustramentis, continent, ad scripta iuridica referri debere. — E contra vero 2) scripta litteraria iuridica; 3) scripta quae veritates historiam iuris concernentes sistunt, a scriptorum iuridicorum numero eximenda esse, et potius ad historica scripta referri debere.

§. 325.

Ast quid dicendum de sic dictis *actis publicis et diplomatum collectionibus*? Me quidem iudice indistincte dici nequit quod sint, nec quod non sint, scripta iuridica. Omnia redeunt ad contenta horum scriptorum, quae esse possunt veritates iuridicae, ast tamen non semper, nec vnice, nec potissimum, acta publica et diplomatum collectiones continet iuridicas veritates.

T I T. II

DE

ORTU ET PROGRESSU SCRIPTORUM IURIDICORUM.

§. 326.

Ex dictis de scriptis iuridicis in genere, facile decidi potest quaestio de scriptorum iuridicorum ortu. Quum enim ad id, vt scriptum sit iuridicum scriptum, non requiratur veritates in eo contentas formam artis habere (§. 321); facile patet ante ortum Iuridicorum et iurisprudentiae, scripta iuridica iam existere potuisse. Existiterunt etiam iam antea actu, quum pro primo scripto iuridico haberi debeat prima lex positiva, quae expressa voluntate constituta et in scripturam redacta.

Ast,

Ast, si ortus scriptorum, vt ita dicam, iuridicorum *artificialium* inuestigandus, APPII CLAVDII liber *de actionibus* est primum, quod vidit orbis litteratus, scriptum iuridicum (§. 202.).

§. 327.

Sic ortis scriptis iuridicis, numerus eorum ab eo tempore quo ICI et iurisprudentia originem traxerunt, per ICTos *veteres*, praesertim romanos stricte sic dictos, et *medios*, vsque ad dimidium Sec. XV. quidem auctus, prout ex historia iurisprudentiae constat: a dimidio seculo XV. vero, inventa arte typographica, potissimum insigniter crevit scriptorum iuridicorum numerus, dum praeter noua, quae nunc prodierunt, scripta, et quae in manuscriptis adhuc delitescerant, ipsi iuris Rom. Can. et Feud. Long. textus, glossae, aliaque voluminosa ICTorum mediolorum scripta, typorum beneficio diuulgata.

§. 328.

Quum certum sit paullo post inuentam, medio circiter Sec. XV, artem typographicam, et iuridica scripta esse typorum beneficio exscripta, nunc oritur quaestio: quo praecise anno prodierit primum scriptum iuridicum impressum? quam definire non audeo. Interim mihi nondum innotuit huius generis scriptum, quod ante a. 1460 impressum. Ab hoc tempore vero *textus iuris canonico-pontificii et iuris romani Iustiniani*, iam typorum beneficio exscribi coeperunt. Inter libros, in prima officina typographica Moguntiae excusos, enim, iam occurrunt libri iuridici, veluti *Constitutiones Clementinae* de a. 1460, quale exemplar harum Constitutionum Clementinarum. exstat in bibliotheca illustris Reipublicae Norimbergensis membranis impressum; nec non IUSTINIANI *Institutiones iuris cum*

glossa

glossa a. 1468 folio mai. membranis impressae. Vnde patet errare qui romanam Institutionum, editionem de a. 1476 pro venustissima et prima habent.

T I T. III.

D E

SCRIPTORVM IURIDICORVM
CONDITIONE EXTERNA.

§. 329.

Ad conditionem externam scriptorum iuridicorum referri possunt eorum; 1) *materia* in qua manu vel typis exscripta; 2) *litterae*, tam quoad figuram, quam quoad medium quo expressae; 3) *forma*; 4) *titulus*; 5) *auctoris nomen*; 6) *pretium*; 7) *editiones*; 8) *commercium cum iis prohibitum*; 9) *raritas*, et quae sunt alia. Ast, quum meum non sit ea, in quibus scripta iuridica conueniunt cum aliis scriptis, hic repetere, sed talia ex historia litteraria generali praesupponenda, paucis hunc locum tractabo, eatenus, quatenus specialia et notatu digna hic obueniunt in applicatione ad scripta iuridica.

§. 330.

Quod itaque attinet *litteras*, sunt quoad eas scripta iuridica, vel *MSCta iuridica*, vel *scripta typis exscripta*. De posteriorum ortu iam dictum, vnde quoad manuscripta iuridica hic tantum addendum: 1) *MSCta iuridica iuris canonici frequentiora esse, quam iuris ciuilibus*; 2) *optima MSCta iuridica asseruari Romae in Vaticana, Florentiae ac Venetiis*; 3) *maxime celebre MSCrum iuridicum esse codicem MSCrum Pandectarum Florentinum, cuius occasione ena est satis nota controuersia, an omnia Pandectarum exemplaria ex*

X

hoc

hoc codice manauerint. Cæterum singulorum MSC-
torum iuridicorum recensio, pertinet ad tractationem
de singulis scriptis iuridicis, vbi suis locis addenda.

§. 331.

Titulorum scriptorum iuridicorum ideo hic spe-
ciatim mentio facienda, quoniam et Icti nonnunquam
insolitos et ridiculos titulos dederunt scriptis suis, ita
vt interdum ex solo titulo vix hariolando adsequi liceat,
quae sint scripti contenta. Dabo quaedam specimina,
quae facile suppleri possunt. Sic IO. ANDRAEAE suos com-
mentarios in sextum Decretalium, *Nouellam*; HORRE-
KVS suam Isagogen in veram iurisprudentiam; *Seduar-
dum*, ROTHERVS suam introductionem in processum,
*Statuam Mercuriale*m, inscribere. Praesertim HERTE-
LIVS artificem se praebuit in excogitandis ridiculis titu-
lis scriptorum, quae partim sub suo, partim sub ficto
ALBANI de SPINETO, nomine edidit, veluti: *Pyxis nau-
tica per immensum iuris pelagum*; *Politische Tbee und
Caffee-Tassen für das delicate Mäulgen der Madame
Iustitz mit der gedoppelten Zunge, oder iuristische Streit-
fragen von letzten Willensverordnungen und Erbsebfaf-
ten*; *Politische Schnupftobaks-Doje vor die wächserne
Nase der Iustitz.*

§. 332.

Ratione *nominis auctoris* scripta iuridica, prout
in genere scripta, vel auctorem verum laudant, vel
non; tumque vel *anonymica*, vel *pseudonymica* scripta
sunt. Detegendi itaque sunt anonymi et pseudonymi,
ope eorum subsidiorum quae hic suppeditat historia
litteraria generalis. Quum vero instituti ratio non
patiatur omnes et singulos hic nominare, dabo in *Ap-
pendice I.* huius libello adiuncto specimen bibliothecae
iuridicae *anonymorum et pseudonymorum.*

§. 333

§. 333.

De raritate scriptorum iuridicorum hic monendum; causas raritatis scriptorum iuridicorum conuenire cum causis raritatis scriptorum in genere, sicque eas hic non recensendas esse, et, prout in genere scripta rara, cara quidem semper, aut non semper optima sunt, ita et idem de raris scriptis iuridicis valere. Quod vero attinet ipsa illa scripta iuridica quae rara sunt, vel saltem pro talibus haberi solent, breuem eorum recensum in *Appendice II.* adiicio.

§. 334.

Quoad reliqua quae ad scriptorum iuridicorum conditionem externam (§. 329.) relata sunt, veluti *materiam* in qua manu exarata, vel typis impressa sunt; *editionum* eorum varietatem, et *prohibitum cum iis commercium*, in applicatione ad scripta iuridica singularia non obueniunt, praeter hoc vnicum, scripta iuridica damnata potissimum ea esse, quae a Pontifice damnata sunt, eorum numerum vero non esse tantum, aut ipsam hanc externam qualitatem eius ponderis, ut operae pretium esse iudicem, specialem eorum recensum adiici.

T I T. IV.

DE

INTERNA SCRIPTORVM IURIDICORVM CONDITIONE.

§. 335.

Internam scriptorum iuridicorum conditionem veritates ipsae quas continent, et methodus, qua sunt tractatae, constituunt.

§. 336.

Quodsi itaque de scriptorum iuridicorum bonitate iudicandum, praesertim conditio eorum interna consideranda, licet et externa non plane negligenda, indeque oritur scriptorum iuridicorum diuisio in scripta *primi ordinis*, *secundi ordinis* et *tertii ordinis*. Si enim nec quoad internam, nec quoad externam, conditionem aliquid, quod multum refert, desiderari potest, *primi ordinis*; si vero quoad externam conditionem quidem nihil, quoad internam conditionem vero aliquid, desiderari potest, vel vice versa, *secundi ordinis*; si tandem quoad vtramque conditionem aliquid desiderari potest, *tertii ordinis* scriptum dici potest.

§. 337.

Caeterum praesertim hic notandum, qualia sint scripta iuridica quoad eorum conditionem internam, neutiquam ex eo solo diiudicandum esse *quis* scripserit; sed praesertim attendendum esse *quid* scripserit, et *quomodo* scripserit auctor. 1) Quis scripserit ex Notitia Ictorum hauriendum. 2) Quid scripserit auctor adspèctus et perlustratio scripti, vel, si scriptum ipsum non est ad manus, fide digna eius recensio, dabunt. 3) Quomodo scripserit ex principiis generalibus de methodo docendi per scripta, in *Praecogn. vniuersae eruditionis generalibus* §. 138. seqq. a me explicatis, diiudicandum.

T I T. V.

DE

VARIIS SCRIPTORVM IURIDICORVM
DIVISIONIBVS.

§. 338.

Iuridicorum scriptorum diuisiones, sunt vel communes diuisiones scriptorum, vel propriae diuisiones scripto-

scriptorum iuridicorum. Ad priores pertinet e. g. diuisio scriptorum iuridicorum in *libros* et *scripta minustiora* (kleine piécen); in *scripta formae maioris* et *formae minoris*; in *scripta quae sunt collectiones scriptorum antea separatim editorum*, et *quae tales collectiones non sunt*, de iisque hic ex instituto non agendum, sed tantum de diuisionibus posterioris generis.

§. 339.

Propria diuisio scriptorum iuridicorum est eorum diuisio I. in *legalia*, quae leges positivas ipsas, vel cum, vel sine commentario, aliasue veritates iuridicas continent, quae nec theoria veritatum iuridicarum sunt, nec theoriae huius applicatio; *doctrinalia*, quae theoriam veritatum iuridicarum, aut hanc vel illam eius partem, continent; *casuistica*, quae theoriae veritatum iuridicarum applicationem continent.

§. 340.

Perro diuisio scriptorum iuridicorum iis propria est II. quod pro diuersitate partium iurisprudentiae ad quas pertinent veritates in iis contentae sint, vel *scripta iuris civilis in sensu latissimo sumti*, vel *scripta iuris criminalis*, prout veritates iuridicae in iis contentae, vel ad iurisprudentiam civilem in sensu latissimo sumtam, vel ad iurisprudentiam criminalem pertinentes veritates sunt. Hae species itaque tot admittunt diuisiones, quot sunt partes iurisprudentiae civilis in sensu latissimo et iurisprudentiae criminalis, quibus recensendis hic immorari nolo.

§. 341.

Ad diuisiones proprias scriptorum iuridicorum refertur potest III. diuisio eorum in *scripta iuridica generalia*, quae nec quoad primam (§. 339), nec quoad se-

cundam. (§. 340) propriam diuisionem; scriptorum iuridicorum ad vnā alteramue classē scriptorum iuridicorum, quae inde oriuntur, referri possunt, et in *specialia* scripta iuridica, quae talia sunt vt ad vnā alteramue dictarum classium referri possint.

§. 342.

Cum hac diuisione scriptorum iuridicorum in genere in scripta iuridica generalia et specialia, non confundenda est subdiuisio scriptorum iuridicorum doctrinalium (§. 339) in scripta iuridica *doctrinalia generalia* et *specialia*. Veniunt vero mihi sub nomine scriptorum iuridicorum doctrinalium generalium, ea scripta iuridica doctrinalia, quae ad vnā alteramue classē scriptorum iuridicorum, quae oriuntur ex secunda eorum diuisione (§. 340) referri nequeunt. Vnde scripta doctrinalia specialia sunt, quae ad vnā alteramue dictarum classium referri possunt. Specialia scripta iuridica cuiuscunque disciplinae iuridicae seu partis iurisprudētiaē, reduci possunt ad scripta *propaedeutica disciplinae*, quae veritates praecognita specialia disciplinae concernentes continent, et *principalia*, quae veritates ad ipsam disciplinam pertinentes continent. Scripta principalia vero sunt iterum, vel *generalia*, si totam disciplinam continent, veluti *synagmata*, seu, vt aiunt, *systemata*, et *compendia* disciplinae, vel *specialia*, seu *scripta de singulis argumentis*, si non nisi partem theoriae disciplinae continent.

T I T. VI.

DE BIBLIOTHECIS IVRIDICIS.

§. 343.

Hic de bibliothecis iuridicis in eo sensu agendum, in quo *bibliotheca iuridica* est collectio seu complexus

xus

xus scriptorum iuridicorum vnius possessoris, et quae generatim de iis notanda sunt paucis explicanda.

§. 344.

Quod itaque attinet I. *ortum bibliothecarum iuridicarum*, ab eo tempore quo scripta iuridica orta sunt (§. 326), et praesertim postquam eorum numerus crevit (§. 327), ex eorum collectione bibliothecae iuridicae oriri potuissent: ast, *quando actu ortae sint? et quae fuerit prima celebris bibliotheca iuridica?* definire non audeo. Romanos bibliothecis *priuatis*, iam ante Imperatorum tempora instructos fuisse, noto notius est. Inter eas fuisse bibliothecas iuridicas, vel saltem in his bibliothecis iuridica scripta, quot et qualia eo tempore exstabant, obuia fuisse, nullus dubito. De *publicis* bibliothecis postea sub Imperatoribus instructis, et *priuatis huius aevi* bibliothecis, idem dicendum. Praesertim TRIBONIANVM bibliothecam iuridicam habuisse, inde constat, quod ex sua bibliotheca suppeditauerit libros veterum Ictorum, quibus Digestorum compilatores sunt vsi. Vid. l. 2. §. 17 et l. 3. §. 17. C. de veteri iure enucl.

§. 345.

Definiendum II. quae fuerint olim, et adhuc hodie sint, *instructissimae bibliothecae iuridicae*. Quum vero, quod attinet *publicas* bibliothecas, ex earum vsu et destinatione facile pateat, eas non esse particulares iuridicas bibliothecas, sed potius vniuersales ad quascunque scientias pertinentibus scriptis instructas, licet vna prae altera potissimum scripta huius vel illius scientiae, sicque et potissimum iuridica scripta, contineat, non nisi de *priuatis* bibliothecis hic agendum. Inter tot *priuatas* bibliothecas iuridicas huius aevi iam *distractas* autem eminent esse, quarum catalogi supra (§. 319.) recens,

si sunt. Quae inter *nondum distractas* priuatas bibliothecas iuridicas, quarum possessores adhuc viuunt, uero sint instructissimae definere non audeo.

§. 346.

Varia sunt quae, si bibliotheca iuridica III. *prudenter colligenda*, obseruari debent. Ast omnia eo redeunt bibliothecae collectorem eo respicere debere ut bibliotheca fiat 1) instructa; 2) ad usum commoda; 3) sumptibus parcatur. Ut fiat bibliotheca *instructa*, requiritur eam minimum ex qualibet classe optima scripta generaliora continere, et, his comparatis, scripta specialissimi argumenti in qualibet classe sunt colligenda. Ut porro bibliotheca *ad usum commoda* sit, non solum ea apte collocanda est, qua de re §. seq. ex instituto agendum: sed et optimae editiones comparandae sunt, et quoties scripta quae antea figillatim prodierunt, ex post collectionibus inserta, his collectionibus potius, quam separatis horum scriptorum editionibus, bibliotheca est instruenda. Ut tandem in colligenda bibliotheca *sumptibus parcatur*, commoda occasio singula scripta comparandi expectanda, et potissimum ex publicis sectionibus bibliothecarum ea coemenda sunt.

§. 347.

Si bibliotheca iuridica prudenter collecta IV. *apte ordinanda*, hic quidem, si in uilla alia re, ualeat illud: quos capita, tot sensus: ast tamen licebit, quid ego hac de re sentiam, paucis exponere. Ex fine propter quem singula scripta, quae bibliotheca continet, incertum ordinem rediguntur, facile patet, eam bibliothecam esse bene ordinatam, quae ita ordinata est, ut, ut ordinis secundum quem singula scripta se inuicem subsequuntur, 1) statim appareat ubi scriptum, si possessor scit hoc

hoc vel illud scriptum prodidisse non solum, sed et illud in sua bibliotheca obuium esse, locum suum habere debeat; 2) si possessor vtrumque ignorat, ex ipso adspetu eius loci in quo, si tale scriptum, quale est illud quod quaerit, existit, et sua bibliotheca illud continet, obuium esse debet, statim scire possit, quot et qualia eius generis scripta sua bibliotheca contineat, vt et, si instructa est, quot et qualia eius generis scriptorum hactenus prodierint. Hic duplex finis vero simul, per ordinem secundum quem singula scripta in bibliotheca iuxta se inuicem collocanda, obtinetur, si in ordinanda bibliotheca iuridica sequentes regulae obseruantur.

I. *Scripta iuridica quae sunt libri, separanda a scriptis iuridicis minutioribus, vt sic bibliotheca duabus constet partibus, quarum altera continet libros iuridicos, altera vero scripta iuridica minutiora, et cuiuslibet parti separatus locus assignandus est, in quo scripta secundum hanc differentiam in loculos suos, ad hunc finem diverso modo construendos et diuidendos, redigenda sunt.*

II. *Quodlibet scriptum, siue sit liber, siue ad scripta minutiora referendum scriptum, per separatam ligaturam ab altero separari debet.*

III. *Quoad scriptorum formam, non nisi scripta formae maioris, nimirum in folio et quarto maiori, et formae minoris, quorsum reliquae formae referri debent, a se inuicem separanda sunt.*

IV. *Sic separata scripta in suos loculos redigenda sunt, et quidem scripta quae sunt libri, in qualibet forma, maiori et minori, secundum eum ordinem se inuicem subsequi et iuxta se inuicem collocari debent, quem obseruabo in sequenti tractatione de singulis scriptis iuridicis. Licet vero scripta minutiora secundum eundem ordinem in suos loculos redigi possint: consultius tamen esse iudico, omnia haec*

scripta tanquam doctrinalia scripta considerari, licet forsitan hoc vel illud magis pro exegetico seu casuistico, quam doctrinali scripto habendum sit, tuncque quoad ordinem eorum scriptorum, eum ordinem in quem scripta doctrinalia a me in sequenti tractatione reducta sunt, obseruari.

V. Ut bene ordinata bibliotheca talis maneat, opus est quodlibet scriptum per signum eius classis scriptorum ad quam pertinet, et additum numerum, locum eius in hac classe determinantem, distingui.

Georg. MACKENZIE Orat. habita Edenburgi Id. Mart. 1689 de structura bibliothecae pure iuridicae. Londini 1689. 8.

PARS II.

DE

SINGVLIS SCRIPTIS IVRIDICIS.

§. 348.

Dum nunc de singulis scriptis iuridicis agendum, ante omnia certae classes generales scriptorum iuridicorum constituendae sunt, in quas, quotquot vnquam prodierunt scripta iuridica, redigi possunt, siue adhuc existant, siue iam deperdita sint. Licet vero ex variis diuidendi fundamentis, ex quibus scripta iuridica diuidi possunt in suas species, vario modo haec classes constitui possint, non datur tamen, si quid video, magis commoda generalis diuisio, quae tam in addiscenda notitia scriptorum iuridicorum, quam in ordinanda bibliotheca iuridica, suum praestat vsum, quam haec, quod sint, vel scripta *generalia* (§. 341), quae constituunt *bibliothecam generalem*, vel *specialia* (§. cit.), quae constituunt *bibliothecam specialem*.

SECTIO

S E C T I O . I .

BIBLIOTHECA IVRIDICA
GENERALIS.

§. 349.

Ad bibliothecam iuridicam generalem omnia scripta iuridica, quae sunt collectiones scriptorum (§. 338), referri quidem nequeunt: ast tamen scripta quae huc pertinent non nisi collectiones scriptorum sunt. Videlicet collectiones scriptorum quae antea separatim prodierunt, sunt vel collectiones scriptorum *eiusdem singularis argumenti*, vel *diuersi argumenti*. Prioris generis collectiones huc referri nequeunt: sed tantum eae collectiones, quae sunt posterioris generis. Hae vero sunt in duplici differentia, dum aliae sunt collectiones scriptorum *diuersorum auctorum et diuersorum argumentorum*, aliae vero collectiones scriptorum *vnus auctoris plane diuersi argumenti*, seu ea scripta quae *Opera et opuscula Ictorum* appellari solent. Secundum hanc differentiam itaque de scriptis vtriusque classis nunc agendum.

M E M B R V M . I .

DE COLLECTIONIBVS SCRIPTORVM
DIVERSORVM AVCTORVM ET VARI
ARGVMENTI.

§. 350.

Haec classis scriptorum iuridicorum continet nonnulla maxime momentosa scripta iuridica de quibus speciatim agendum, iisque praemissis reliqua addenda.

TIT.

T I T. L.

DE

TRACTATV VNIVERSI IVRIS,
SEV VVLGO SIC DICTO TRACTATV
TRACTATVVM.

*Christ. WOLDENBERGII Indices tres auctorum et tractatum
vniuersi iuris. Ienae 1679. 12.*

§. 351.

Primum locum inter scripta iuridica merito occupat locupletissimus ille thesaurus iuris, qui vulgo sub *Tractatus tractatum* seu *Oceani iuris* nomine venire solet, cuius verus titulus vero est: *Tractatus vniuersi iuris*, indeque cum scriptis quae sub dictis titulis, veluti *Tractatus tractatum iuris Tomi XVII.* Lugd. 1549 fol. et *Tractatus doctorum iuris* seu *Oceanus iuris Tomi IX.* Lugd. 1535 fol. prodierunt, non confundendus. Licet vero hoc immensum opus praesertim scripta doctrinalia mediocriorum Ictorum contineat, illud tamen ideo ad bibliothecam generalem referri debet, quoniam scripta in eo contenta ad varias iurisprudentiae partes pertinent, nec de omnibus in eo contentis scriptis dici potest quod sint doctrinalia scripta.

§. 352.

Est vero operis huius, cuius plenior et accuratam recensitionem dedit CAR. FERD. HOMMELIVS in *Cont. III. et IV. Notitiae auct. iurid. Beyerianae*, quodque a 1584. Venetiis in fol. publicauit FRANCIS. ZILETVS bibliopola eruditus, totus titulus hic: *Tractatus vniuersi iuris duce et auspice Gregorio XIII. Pontifice maximo in unum congesti: additis quam plurimis antea nunquam editis hac * nota designatis XVIII. materias XXV.*

M I I.

Volu-

Voluminibus comprehēdentes. Praeter Summaria singulorum Tractatum, accessere locupletissimi indices, ita distincte et ordinate compositi, ut Lector materias omnes, temere antebac sparsas, artificiosa distributione, sub uno quasi aspectu, positas, contueri possit. Constat XVIII. Tomis, quorum quilibet tractatus singularis cuiusdam materiae continet. Quum vero nonnulli Tomi in Partes iterum diuisi, et praeterea indices tres Tomos constituent, totum opus completum in XXVIII Voluminibus prodit.

§. 353.

Quilibet XVIII Tomorum sistit tractatus eiusdem argumenti, et continet Tom. I auctores *de iure cognoscendo et interpretando*; T. II. *de statutis et consuetudine et priuilegiis*; T. III. in duas partes diuisus *de iudiciis*; T. IV. *de probationibus*; T. V. *de sententiis et re iudicata*; T. VI. in duas partes diuisus *de contractibus licitis*; T. VII. *de contractibus illicitis*; T. VIII. *de ultimis voluntatibus*; T. IX. *de matrimonio et dote* T. X. cuius duae sunt partes *de feudis*; T. XI. iterum in duas partes diuisus P. I. *de iudiciis criminalibus*; P. II. *de iudiciis criminalibus sanctae inquisitionis*; T. XII. *de publicis fiscalibus, pace et bello*; T. XIII. duarum partium, *de potestate ecclesiastica*; T. XIV. *de censuris ecclesiasticis*; T. XV. in duabus partibus *de beneficiis et rebus ecclesiasticis*; T. XVI. *de dignitate et potestate seculari*; T. XVII. *de variis iuribus et acquisitionibus*; T. XVIII. *de variis verbis iuris.* Tractatus in hoc opere collecti adscendunt ad numerum DCCXV, cumque hic specificè allegari nequeant, in App. III. indicem eorum alphabeticum adiicio, qui simul et aliorum scriptorum in thesauris sequentibus contentorum indicem connabit.

TIT. II

T I T. II.

DE

OTTONIS THESA VRO IVRIS ROMANI.

§. 354.

Prouit præcedens collectio, de qua modo dictum, continet potissimum scripta ICtorum mediiorum: ita OTTONIANVS thesaurus sistit Humanistarum inter recentiores ICros scripta, quorum numerus ad XCVII. ascendit. Ideo vero hic thesaurus non præcise ad vnam alteramue classem specialem scriptorum iuridicorum referri potest, quoniam partim legalia, partim doctrinalia scripta continet, licet omnia scripta in eo contenta sunt scripta iuris Romani.

§. 355.

Prodiit hic thesaurus primum Lugd. Bat. a. 1726 IV Tom. auspiciis et prouidentia BYNCKERSHOECKII, ast cura et vigiliis EVERH. OTTONIS. Noua eius editio legitima vero sequuta est Ultrai. a. 1733 fol. mai. eaque quinque tomis constat, quorum quintus tamen demum a. 1735 accessit. Est præterea secunda editio multo auctior et emendatior, præsertim præfationes OTTONIANAE in secunda editione multum auctae sunt. Caeterum adhuc monendum editionem quae 1744 Basileae prodiit esse furtivam recusionem.

§. 356.

Ipsorum scriptorum, quae singuli tomi continent, recensioem, eo ordine quo in singulis Tomis obueniunt, hic adiungere non necessarium iudico, quum ea ubique obuia, veluti apud STRAVVIVM in *Biblioth. iur. Cap. X. §. III.* et WENIGHEN in *Cont. not. auct. iurid. Beyerrianae*. Sufficiet itaque plenum huius operis titulum

hic

hic exhiberi, scripta ipsa vero potius secundum ordinem alphabeticum, in *App.* III. simul cum scriptis in Tractatu tractatum obuiis, sunt recensenda. Titulus ipse hic est: *Thesaurus iuris Romani, continens maiora meliorum interpretum opuscula, in quibus ius romanum emendatur, explicatur, illustratur, itemque classicis aliisque auctoribus haud raro lumen accenditur.*

T I T. III.

DE

COLLECTIONE SVB TITVLO:
IVRISPRVDENTIA ROMANA ET ATTICA.

§. 357.

Collectio quae sub titulo: *iurisprudentia romana et attica* prodiit, potissimum ad ius romanum pertinet, et est quasi continuatio Thesauri Ottoniani, hincque merito ei iungenda. Licet vero potissimum BALDVINI scripta sistat, tamen et aliorum scripta in illam collecta sunt, indeque classem scriptorum, de quibus hic loquor, referri potest. Prodiit haec collectio successiue in tribus tomis, quorum singulorum notitiam figillarim dabo.

§. 358.

Primus tomus publicae luci expositus est Lugd. Bat. 1738 in fol. sub titulo: *Iurisprudentia romana et attica continens varios commentatores, qui ius romanum, atticum item classicos aliosque auctores veteres emendarunt, explicarunt, illustrarunt. Cum praefatione 10.* GOETL. HEINECCI: *Tom. I. in quo Franc. Balduini Icti Opuscula omnia.* Recensionem huius primi tomi exhibent *die alternueßen Nachr. von iurist. Büchern und Schriften &c.* VOL. I. P. I. num. 1. Scripta ipsa BALDVINI

DVINI in hoc tomo primo, contenta sunt: 1) *Praefatio de iure ciuili*, 2) *ad Leges ROMVLII*, 3) *Commentarii ad LL. XII. Tabb.* 4) *Comment. ad Leges VOCANIAM, FALCIDIAM, IVLIAM, PAPIAM POPPAEAM, RHODIAM, AQUILIAM*, 5) *Comment de Pignoribus et Hypothecis; de conditionibus; ad PAVLLVM de diuisione stipulationum in l. 2. et 4. de V. O; ad eundem de cautione lecta in Auditorio PAPINIANI; ad PAPINIANVM de euictione et duplae stipulatione; ad Regulam CATONIANAM*; 6) *Comm. de Iurisprudencia Mutiana.* 7) *CONSTANTINVS M.* 8) *Catbesis iuris ciuilis.* 9) *Notae ad Libr. I. et II. Digestorum s. Pandectarum*, 10) *de quaestione olim agitata in Auditorio PAPINIANI s. ad l. 46. de rebus creditis.* 11) *Annotationes in titulum de Aedilitio Edicto.* 12) *Disp. II. de iure ciuili ex PAPINIANO cum vita PAPINIANI.* 13) *ad Leges Maiestatis seu perduellionis.* 14) *Explicatio L. 14. C. de Pactis.* 15) *IUSTINIANVS.* 16) *Comm. in Nov. I. IV. XVIII. et CXVIII.* 17) *Comment. in IUSTINIANI leges de re rustica; It. in Nov. Const. I. de haered. et Lege FALCIDA Scholia.* 18) *Comm. ad Edicta veterum Principum Romanorum de Ebristianis* 19) *ad Leges de famosis libellis et de Calumniatoribus.* 20) *de institutione historiae vniuersae et eius cum iurisprudencia coniunctione.* 21) *Relatio ad HENRICVM, Andium DVCEM, cum LATINI PACATI Panegyrico ad THEODOSIVM et EVMENII Orationem de scholis cum adnotationibus BALDVINI.* 22) *Schola Iuris ciuilis Argentinensis.* 23) *Ora- tio, de Legatione Polonica ad Sarium Zamoscium.*

§. 359.

Hunc tomum primum excepit ibidem a. 1739 tomus huius operis secundus. Itidem ei praefationem praemisit HEINECCIUS et sub hoc titulo prodiit: *Iurisprudencia romana et attica Tom. II. in quo BARTHOLOMAEI CHESI Quae interpretationum iuris L. II. et de differentiis*

ventiis iuris liber. Item GVIDONIS PANZIROLI *ICTi variarum Lectionum* L. III. Pleniorem recensionem huius tomi vide l. c. *Vol. II. P. X. num. XVI*, ipsa scripta in eo contenta vero titulus indicat.

§. 360.

Tertius et ultimus huius operis tomus cuius recensio inidem l. c. *Vol. III. P. XIX. num. XVI*. obuia prodiit demum a. 1741 cum Praef. PETRI WISSELINGII, in eoque comparent recusae SAMVELIS PETITI *leges Atticae et Commentarius cum animaduersionibus* IAC. PALM. B. GRENTMESNIL, A. M. SALVINII, C. A. DVCKERI ET PETRE WISSELINGII.

T I T. IV.

DE MEERMANNI THESAVRO IVRIS CIVILIS ET CANONICI

§. 361.

Et huius classis scriptum est MEERMANNIANVS thesaurus in supplementum OTTONIANI thesauri editus, indeque vel ideo ei adiungendus. De proposito suo ipse MEERMANNVS latius egit in *Conspectu thesauri* Hagae Comitum a. 1751. 8vo. publicati, cuius contenta recenset *die Vnpartb. Critik über iurist. Schriften Vol. II. p. 99 seqq.* Promissis stetit MEERMANNVS et ab anno 1751 ad annum 1754 septem voluminibus in folio successiue prodiit hoc opus, in quo iunctim exhibentur varia et rarissima optimorum interpretum, inprimis Hispanorum et Gallorum, opera ius ciuile et canonicum ex humanioribus litteris, antiquitatibus ac veteris aevi monumentis illustrantia.

X

§. 362.

§. 362.

Ipse titulus huius operis hic est: *Novus thesaurus iuris civilis et canonici, continens varia et rarissima optimorum interpretum, inprimis Hispanorum et Gallosum opera, tam edita antebac, quam inedita, in quibus utrumque ius emendatur, explicatur, atque ex humanioribus litteris, antiquitatibus et veteris aevi monumentis illustratur. Ex collectione et Museo GERARDI MEERMANNI, Citi et Reip. Roterodamensis syndici. Hagae comitum apud Petrum de Hondt 1751 fol. Tom. II. ibid. eod. T. III. 1752. Tom. IV. eod. Tom. V. eod. Tom. VI. 1753. Tom. VII. eod.*

§. 363.

Singulorum CV. scriptorum in septem tomis huius thesauri contentorum seriem dederunt alii, veluti SERVIVS in *biblioth. iur. Cap. X. §. 3. et die Vnpartb. Critick etc. Vol. III. p. 99. et 283. Vol. IV. p. 34, 99, 195 et 447. Vol. V. p. 3.* Secundum alphabeticum ordinem vero haec scripta cum aliis recensita sunt in App. III. huic libello adiuncto.

T I T. V.

DE

RELIQVIS COLLECTIONIBVS HUIVS
GENERIS.

§. 364.

Superfunt, praeter dictas collectiones scriptorum iuridicorum variorum auctorum et diuersi argumenti, adhuc ahae collectiones huius generis, quorum refero I. DISSERTATIONES IVRIDICAS BASILEENSES Sec. XVII collectas. Prodierunt nimirum dissertationes iuridicae selectiores in dicto seculo in Academia Basileensi ventilatae,

latae, in collectionem redactae in forma quarta. Completa haec collectio constat decem voluminibus his:

Dissert. Basileensium Vol. I-VIII. Basil. 1618-24.

Dissert. Basileensium Vol. nov. Basil. 1653.

Dissert. Basileensium Vol. singulara. Basil. 1673.

Jo. Phil. a VORBYRG Index realis in septem priora volumina sub titulo: *Encyclopaedia iuris publici et privati.* Francof. 1640.

§. 365.

Porro II. huc referri potest *Dan. FELLEBERG Jurisprudentia antiqua, continens opuscula et dissertationes quibus leges antiquae praesertim Mosaicae, Graecae et Romanae illustrantur.* Tom. I. Bernae. 1760. Tom. II. ibid. 1761. 4. prodiit, et valde optandum hanc egregiam collectionem, cuius Tom. I. decem et Tom. II. duodecim lectu digna opuscula continet, continuari.

§. 366.

Nec minus III. collectio huius generis est, quae Bremae prodiit et adhuc continuatur per *Gerh. OELRICHS.* Coepit is a. 1769 salutare consilium colligendi dissertationes iuridicas selectissimas in Academicis belgicis habitas et edidit eum in finem 1769 collectionem sub titulo: *Tbesaurus dissertationum iuridicarum selectissimarum in academiis belgicis habitarum. Continens dissertationes historico - antiquaria - iuridicas quibus varia iuris civilis capita veterumque auctorum loca emendantur, illustrantur, explicantur.* Vol. I. continens tres tomos prodiit 1769 et Vol. II. idem in III. tomos diuisum 1770. 4. Post hanc collectionem aliam edere coepit sub titulo: *Tbesaurus nouus dissertationum iuridicarum selectissimarum in academiis belgicis habitarum. Continens dissertationes iuridicas theoretico - practicas.* Prodiit 1771 Vol. I. duobus tomis constans, et 1772.

Y 2

Vol.

Vol. II. primus tomus lucem adspexit, cuius continuatio expectatur.

M E M B R V M. II.

DE COLLECTIONIBVS SCRIPTORVM
VNIUS AVCTORIS ET VARIJ ARGVMENTI,
SEV DE OPERIBVS ET OPVSCVLIS
ICTORVM.

§. 367.

Collectiones scriptorum vnius auctoris aut varii argumenti, seu Opera et Opuscula Ictorum, sunt partim *mediorum* Ictorum, partim *recentiorum* Ictorum opera et opuscula.

T I T. I.

DE

OPERIBVS ET OPVSCVLIS MEDIO-
RVM ICTORVM.

§. 368.

Quum *veterum* Ictorum opera seu opuscula non extant, nec eorum Ictorum qui inter medios Ictos sub *Glossatorum* nomine, siue in sensu latiori, siue in sensu strictiori veniunt (§. 127); hic tantum de reliquorum *mediorum* Ictorum operibus et opusculis agendum.

§. 369.

Licet vero post inuentam artem typographicam vsque ad initium Sec. XVII. in colligendis et imprimendis scriptis huius vel illius Icti medi, quam maxime occupati fuerint eruditi et bibliopolae, harumque collectionum variae dentur, hodie tamen haec scripta tantam non praestant vtilitatem, vt operae pretium sit

ea

ea hic sigillatim recenseri. Sufficiet itaque veluti exempli causa notari:

BARTOLI *Opera quae nunc exstant omnia.* Basileae V. Voll. in qua editione accedunt *BREDERODII loci communes in omnia Bartoli opera.*

BALDI *Opera.* Venetiis 1595 fol. IV. Vol. et Lugd. 1585 fol. VII. Voll.

Wldar. ZASII *Opera omnia.* Tom. VI. Francof. 1590. fol.

T I T. II

DE

OPERIBVS ET OPVSCVLIS RECEN-
TIORVM ICTORVM.

§. 370.

Inter opera et opuscula recentiorum ICTorum a se inuicem separari possunt *collectiones quae, si non omnia, tamen potiora; huius vel illius ICTi scripta continent, et quae non nisi opuscula minora, praesertim dissertationes, complectuntur.*

§. 371.

Prioris classis collectiones sunt:

Andr. ALCIATI *Opera omnia.* Basileae 1571. 1582 fol. V. Tomis. Francof. 1617. fol. IV. Vol.

Guil. BYDAEI *Opera.* Tomi IV, Basileae 1557. fol.

Eguin. BARONIS *Opera omnia in tres tomos diuisa.* Lut. Par. 1562. fol.

Nic. BVRGVNDI *Opera omnia quae de iure fecit.* Bruxellis 1674.

Corn. van BYNKERSHOEK *Opera omnia.* Tomi II. Edidit et praefatus est PHIL. VICAT. Colon. Allobr. 1761. fol.

Iac. CVLACII *Opera omnia in X tomos distributa cura Car. Annib. FABROTTI,* Parisiis 1658. fol. Recusa Neapoli 1722. et 1727. fol.

- Franc.* CONANI Opera. Neapoli 1724. fol.
- Herman.* CONRINGII Opera ex editione et cum animadversionibus IO. GVIL. DE GOEBEL Tomi VII. Brunsw. 1730. fol.
- Ant.* CONTII Opera omnia studio Edm. MERILLII in vnum redacta Par. 1626.
- Hug.* DONELLI Opera. XII. Tom. Lucae 1762-1768.
- Franc.* DVARENI Opera. Lugd. 1584. fol. Francof. 1584. 1592. 1607. fol. Lucae 1765.
- Gerb. et Theod.* FELTMANNI Opera iuridica. Arnhemiae 1764. fol.
- Franc.* FLORENTIS Opera iuridica studio I. Douiatii antea Parisiis collecta atque in duas partes diuisa cura IGNA-TII CHRISTOPH. LORBER a STÖRCHEN. Norimb. 1756. 4.
- Frid.* GERDESI Opera omnia Tomi III. Gryphisw, 1728. et 1729. 4.
- Ant.* GOVEANI Opera iuridica philologica et philosophica ex bibliotheca *Gerb.* MEERMANNI edidit vitamque auctoris praemisit Iac. van WAESSEM. Rotterod. 1766. fol.
- Petri* GVBELINI Opera omnia. Antwerp. 1685. fol.
- Io. Gottl.* HEINECCII Opera omnia. Geneuae 1746 et 1748. 4. mai. VIII. Tomis.
- Franc.* HOTMANI Opera in tres tomos distributa. Geneuae T. I. et II. 1599, et Tom. III. 1600. fol.
- Guil.* MARANI Opera omnia, ex recensione CHR. HENRI TROTZ Trai. ad Rhenum 1741. fol.
- Em.* MERILLII Opera Editio noua. Neapoli 1720.
- Gerardi* NOODY Opera omnia. Lugd. Bat. 1724. Col. Agrip. 1732. 1735. fol.
- Ant.* PERETZ Opera in tribus Tomis. Venetiis 1738. fol.
- Sam.* STRYKII et *Io. Sam.* STRYKII Opera omnia, una cum IO. FRID. RHETII binis voluminibus disputationum. Vlmae 1743-1756. fol. Volumina XVI.
- Sam.* STRYKII Operum praestantiorum Tomi quatuor, Halae Magd. 1746. fol.
- Io. Ortiv.* WESTENBERG Opera omnia iuridica. Hanov. T. I. 1746. Tom. II. 1747. Tom. III. et vltimus 1758. 4.

§. 372.

Ad posterioris classis collectiones referri possunt:

- Georg. Henr. AYRERI** *Opuscula varii argumenti.* Tom. I. Göttingae 1745. 8. Tom. II. ibid. 1747. 8. mai.
EIVSDEM *Opusculorum minorum variique argumenti sylloge noua,* Goett. 1752. 8. mai.
Ioan. Casp. BARTHEL *Opuscula iuridica.* Francof. Tom. I. 1756. Tom. II. eod. 4. Tom. III. 1765. 4.
Godofr. BARTHII *Dissertationes.* Lips. 1733. 4.
Georgii BEYERI *Dissertationes et opuscula.* Lips. 1723. 4.
Io. Georgii BERGERI *Dissertationes iuris selectae.* Lipsiae 1707. 4.
Iac. BORNII *Dissertationes selectae.* Lips. 167 et 1705. 4.
Barnab. BRISSONII *Opera minora ex recensione TREKELII* Lugd. Bar. 1747. fol.
Frid. BRÜMMERI *Opuscula* cura GEORG. BEYERI. Lips. 1712. 8.
Christ. Gottl. BYDERI *Opuscula quibus selectiora iuris publici feudalis, ecclesiastici et germanici argumenta exhibentur,* Ien. 1744. 8. mai.
Henr. de COCCHII *Exercitationes curiosae.* Lemgoviae 1722. 4.
Io. Vlr. L. B. de GRAMER *Opuscula.* Tomi IV. Marb. 1742-1756. 4. *Supplementum opusculorum.* Ibid. 1767.
Iusti Christ. DITHMARI *Dissertationum academicarum atque exercitationum sylloge.* Lips. 1737. 4.
Io. Er. EISENHARDT *Opusc. iuridica.* Halae 1771. 4.
Iac. GOTHOFREDI *Opuscula varia.* Geneuae 1641. 1654. 4. et ex recensione FRANC. CAR. CONRADI Helms. 1732. 4.
EIVSDEM *Opuscula iuridica minora cum praef. CHRIT. HENR. TROTZIL.* Lugd. Bat. 1733. fol.
Mich. Henr. GRIEBNERI *Opuscula.* Halae 1722. 4.
Nic. Hier. GÜNDLINGII *Exercit. academicae.* Tom. I. Halae 1736. et Tom. II. ibid. 1737. 4.
Laur. Andr. HAMBERGERI *Opuscula ad elegantiorum iuris prudentiam pertinentia.* Ien. et Lips. 1740. 8.
Io. Andr. HANNESSEN *Sylloge Opusculorum varii argumenti cum praef. MEISTERI.* Goett. 1765. 8.

Ferd. Christoph. HARPRECHT *Diff. acad. iuxta ordinem ff.* Tub. 1737. 4 II. Voll.

Io. Nic. HERTII *Commentationum et opusculorum de selectis et rarioribus ex iurisprudencia vniuersali, publica, feudali, romana nec non historia germanica argumentis.* Francof. 1737. 4. mai. II. Voll.

Vlr. HVBERI *Opera minora et rariora.* Ex edit. et cum animady. AB. WIELINGII. Trai. 1746.

Zach. HVBERI *Diff. iuridicae et philologicae.* Franeq. 1703. 4.

Ioan. Ad. ab ICKSTADT *Opusculorum iuridicorum* Tom. J. Ingolstadii 1747. Tom. II. Ibid. 1749. 8.

Mart. KAHLII *Opuscula minora.* Francof. ad Moenum 1751. 4.

Ioan. KLEIN *Volumen disputationum iuridicarum.* Berol. 1706. 4.

Io. Georg. KVLPIII *Dissertationes academicae.* Argent. 1705. 4.

Wolfg. Ad. LAVTERBACHII *Disputationes iuris.* Tub. 1694. IV. Tomis, et ibid. 1728 seqq. Tomis IV. 4.

Petri de LVDEWIG *Opuscula miscella.* Halae 1720. fol.

Io. Wilb. MARCKART *Exercit. academicae.* Harderouici 1751.

Erici MAVRITII *Dissertationes ex iure publico, feudali et priuato in unum volumen collectae.* Francof. 1692. 4.

Io. Iac. MOSEKI *Opuscula academica, quibus selecta iuris cum publici tum priuari itemque ecclesiastici capita explicantur, multis accessionibus passim aucta et luculentis observationibus locupletata.* Ienae. 1744. 4.

Christ. Frid. Georg. MEISTER *selectorum opusculorum sylloge.* Goett. 1766. 8.

Godofr. Lud. MENCKENII *Opuscula.* Halae 1770. 8.

Vlr. OBRECHT *academica in unum volumen collecta.* Argent. 1704. 4.

Bu. OTTONIS *Diff. iuris publici et priuari.* Vlr. 1723. 4.

Bern. Henr. REINOLDI *Opuscula iuridica rariora.* Lugd. Bat. 1755. 8.

Aug. Fr. SCHOTT *Opuscula iuridica.* Lips. 1770. 4.

Gabrielis SCHWEDERI *Disputationes varii argumenti.* Eslingae 1731. 4. II. Voll.

Ant.

Ant. SCHVLTING Comment. academicae. Halae 1770. Vol. II. *Ibid.* 1772. 8.

Io. Henr. Christ. de SELCHOW Electa iuris Germanici publici et priuati. Lips. 1771. 4.

Ioan. STRAVCHII Opuscula iuridico-historico-philologica CUIS CONR. FRID. REINHARDI ET CAR. GOTTL. KNORRIL. Halae 1729. 4.

Io. Wolffg. TEXTORIS Disputationes academicae iuris publici et priuati. Francof. 1698. 4.

Io. Gottl. TITII Dissertationes iuridicae varii argumenti. Lips. 1729. 4.

Petri de TOVLLIEV Collectanea edita a IOAN. WOLBERS. Gröningae 1737. 4.

*Chrsfrid. WAECHTLERI Opuscula iuridico-philologica rario-
ra cum praef. TROTZII.* Vltr. 1733. 4.

Caspar. ZIEGLERI Disputationes selectae varii argumenti. Lips. 1712. 4.

S E C T I O. II.

BIBLIOTHECA IVRIDICA SPECIALIS.

§. 373.

Absoluta bibliotheca iuridica generali, sequitur specialis (§. 348) in qua scripta *iuris ciuilis in sensu latissimo*, a scriptis *iuris criminalis* sunt separanda, indeque bibliotheca specialis in duas partes diuidenda sub *bibliothecae iuris ciuilis* et *iuris criminalis* nomine.

M E M B R V M I.

BIBLIOTHECA IVRIS CIVILIS.

§. 374.

Bibliotheca iuris ciuilis, quae sub se comprehendit omnia scripta iuris ciuilis (§. 373), partim legalia, partim doctrinalia, partim casuistica scripta (§. 339) continet, et singularum harum specierum complexus mihi sub bibliothecae iuris ciuilis *legalis, doctrinalis* et *casuisticae* nominae venit.

CAPVT. I.

BIBLIOTHECA IVRIS CIVILIS
LEGALIS.

§. 375.

Bibliothecam iuris ciuilibus legalem constituentia scripta in hac differentia sunt, quod alia sint *scripta legalia stricte sic dicta*, quae proprie sic dictas leges positivas ita concernunt, prout eas concernere debent, vt ad scripta legalia (§. 339) referri possunt; alia vero *actorum publicorum et diplomatum collectiones*, quippe quae suo modo etiam ad scripta legalia referri possunt (§. 325).

I.

DE SCRIPTIS LEGALIBVS STRICTE
SIC DICTIS.

§. 376.

Quum dentur inter scripta legalia stricte sic dicta talia quae sunt collectiones legum, quae in eo conueniunt quod versentur circa idem obiectum, siue differant in eo, quod sint leges a legislatoribus diuersis latae, siue non: alia vero, et pleraque, talia non sunt, haec scripta a se inuicem separari necesse est. Posteriora mihi veniunt sub nomine *scriptorum legalium generalium*: priora vero *collectionum legum eiusdem obiecti*.

(1)

DE SCRIPTIS LEGALIBVS GENERALIBVS.

§. 377.

Vt haec scriptorum legalium classis in ordinem redigi possit, inter scripta legalia *secularia et ecclesiastica* distin-

distinguendum est, prout vel societatum secularium, veluti rerumpublicarum, urbium &c. vel societatum ecclesiasticarum, leges sunt quas continent et concernunt.

(A)

DE SCRIPTIS LEGALIBVS IVRIS SECVLARIS

§. 378.

Scripta legalia huius classis sunt totuplica, quotuplices sunt leges rerumpublicarum aliarumque societatum secularium. Sunt itaque vel SCRIPTA LEGALIA IVRIS ANTIQVORVM POPVLORVM, veluti iuris *Hebraeorum*, *Aegyptiorum*, *Graecorum* in genere et in specie iuris *Attici*, *Romanorum*, *Longobardorum*, *Francorum* etc. vel SCRIPTA LEGALIA HODIERNORVM POPVLORVM, tam OCCIDENTALIVM, veluti *Hispanorum*, *Gallorum*, *Danorum*, *Suecorum*, *Germanorum* etc. quam ORIENTALIVM, At, quum in his initiis historiae litterariae iuridicae universalis, potissimum iurisprudentiae positivae Germanorum ratio habenda, quoad huius classis scripta notitia haec restringenda, ad scripta legalia iuris 1) *Romani*; 2) *Francici aliorumque antiquorum populorum qui Germaniam olim inhabitaverunt*; 3) *Germanici*.

Car. Ferd. HOMMEL Bibliotheca iuris Rabbinnica et Saracenorum Arabica. Byruthi 1762. 8.

(a)

DE SCRIPTIS LEGALIBVS IVRIS ROMANI.

§. 379.

Scripta legalia Iuris Romani sunt duplicis generis, vel scripta iuris *Latino Romani*, vel scripta iuris *Graeco-Romani*.

(X)

(X)

DE SCRIPTIS LEGALIBVS IVRIS
LATINO-ROMANL

§. 380.

Iuris Latino-Romani scripta legalia concernunt, vel *AnteuJustinianum ius*, vel *Iustinianum* et *Postiustinianum ius*, in eo sensu in quo sub iuris *Iustiniani* nomine venit ius a Iustiniano, vel constitutum, vel compilatum.

(a)

DE SCRIPTIS LEGALIBVS IVRIS LATINO-
ROMANI ANTEIVSTINIANEI.

§. 381.

Scripta legalia quae ad hanc scriptorum classem referri possunt, sunt quadruplicis generis, videlicet; 1) talia quae singulas species Iur. Rom. Anteuist. concernunt; 2) scripta legalia barbarorum populorum, qui ante IVSTINIANVM prouincias imperii romani sibi subiecerunt, in quibus contentae sunt iuris romani Anteuistiniani lacinae; 3) scripta veterum Ictorum Romanorum; 4) collectiones scriptorum huius classis.

T I T. I

DE

SCRIPTIS IVRIS ROMANI ANTEIV-
STINIANEI SINGVLAS EIVS SPECIES
CONCERNENTIBVS.

§. 382.

Inter scripta legalia iuris romani Anteuistiniani, quae concernunt diuersas legum Anteuist. romanarum species, dantur scripta, *generalia* ideo dicenda, quoniam
plures

plures iuris Romani Anteuustinianei species simul tractant. Huc referri possunt:

Pardubii PRATEII Iurisprudentia vetus, Draconis et Solonis, cum Romano iure legum regiarum et decemviralium collato. Lugd. 1559. 8.

Ant. AVGVSTINI de legibus et Sctis liber cum notis FVLVII VRSINI. Lugd. 1592. 4 mai.

Iac. GODOFREDI fontes quatuor iuris ciuilib, puta LL. XII. Tabb. et Legis Iuliae et Papiae fragmenta notis illustrata; Item edicti perpetui vt et Sabianorum librorum ordo seriesque in unum collecti. Genev. 1653. 4to.

S. H. VAN IDSINGA Variorum iuris ciuilib, liber singularis, quo leges quaedam Regiae et Decemvrales illustrantur. Harlingae 1738. 8. mai.

§. 383.

Dantur porro inter huius classis scripta talia quae specialia dicenda, quoniam non nisi vnam alteramue speciem legum romanarum Anteuustinianearum conernunt. Talia scripta sunt quoad

1. *Leges regias,*

Ius papirianum, in quod commentatus est GRANIVS FLACCVS tempore IVLII CAESARIS. Ast vtrumque opus cum ipsis legibus regiis intercidit.

2. *LL. XII. Tabb.* praeter plura alia scripta antiquiora *Aloysii L. B. a LOCELLA Tria tentamina ad illustrandas LL. XII. Tabb.* Vienna Austriae 1754. 4.

Io. Nic. FVNCII Leges XII. Tabb. suis quotquot reperiri potuerunt fragmentis restitutae et obseruationibus critico antiquariis illustratae. Rint. 1754. 4.

3. *Leges in specie sic dictas,* in quibus

A. plures leges in specie sic dictae coniunctim recensitae et illustratae sunt

Paul.

- Paul. MANVTIVS de legibus romanis. Venetijs 1557. et Paris. 1598.*
- Catalogus legum antiquarum una cum adiuncta summaria interpretatione, per IOAN. VLRIC. ZASIVM Brigantinum.*
- Lud. CHARONDAE Annot. ad Zasii catalogum Legum antiquarum. Paris. 1555. 8.*
- B. singulares quasdam leges ex iis, earumque capita, peculiari studio collectas et commentariis illustratas,**
- Herm. NOORDKERK Specimen lectionum seu Disquisitio de lege Petronia. Amstelod. 1731.*
- Iac. VOORDA Commentarius ad L. Falcidiam. Harlingae. 1738. 8.*
- Fr. BALDVINI ad leges de iure ciuili, Voconiam, Falcidiam, Iuliam, Papiam Poppaeam, Rhodiam, Aquilianam Commentarii. Heidelb. 1559. et Halae 1730. cum praef. GVNDLINGII 8.*
- Ioan. Gottl. HEINECCII Commentarius ad L. Iuliam et Papiam Poppaeam. Amst. 1726. et ibid 1731. 4.*
- Frid. BRÜMMERVS ad L. Cinciam de salariis honoribus et officiis caesarum patroni. Paris. 1668. 4.*
- 4. Edicta magistratum et in specie Edictum perpetuum.**
- Io. Chr. Gottl. HEINECCII Florum sparsio ad edictum aedilitium Halae 1738. 4.*
- Io. Gottl. HEINECCII Opuscula posthuma, in quibus historia edictorum edictique perpetui ordini et integritati suae restituti aliaque continentur. Halae 1743. 4.*
- 5. Constitutiones principum.**
- A. huius vel illius Principis,**
- Io. Aug. BACHII Traianus. Lips. 1747. 8.*
- Io. Ort. WESTENBERGII Diuus Marcus. Lugd. Bat. 1736. 4.*

B. plu.

B. *plurium collectarum* indeque enatos *Codices Anteiustinianeos*, nimirum

a. *Gregorianum et Hermogenianum.*

Utiusque non nisi pauca fragmenta supersunt, quae, postquam ab aliis suis editionibus C. Th. adiecta, SCHYLTINGIVS *iurispr. Anteiust.* inseruit.

b. *Theodosianum.*

Post aliorum editiones, veluti IO. SICHARDI Basil. 1528. fol. 10. TILII Parisiis 1549; IAC. CVIACII Lugd. 1566. et alibi postea; IAC. GODOFREDI Lugd. 1665, optima est quae prodiit cura IO. DAN. RITTERI Lipsiae ab a. 1736-1743 in VI. Tomis fol. Conf. BEYERI *Not. auct. iurid. Spec. II. num. XI. XII. XIII. Acta ICtorum P. VIII. n. I. Noua acta ICtorum P. I. n. VII.*

T I T. H.

DE

SCRIPTIS LEGALIBVS BARBARORVM
POPVLORVM.

§. 384.

Quae ad scripta legalia iuris romani anteiustiniani referri etiam possunt barbarorum populorum, compilationes legum, sunt eae compilationes legum, quae factae a populis qui ante IUSTINIANVM prouincias imperii Romani occidentalis sibi subiecerunt, veluti *Ostrogotbis* in Italia, *Visigothbis* in Gallia et Hispania et *Burgundionibus*. Hae legum compilationes enim ita factae sunt, vt in iis ipsum ius Romanum compositum et inflexum paullulum ad suos mores, statumque rerum qui tunc erat.

§. 385.

§. 385.

Ad tales compilationes legum vero pertinet I. *Edictum Theodorici Ostrogothorum regis*, quod varias iuris romani Anteuissiniani lacinias continet et centum atque quinquaginta capitibus constat. Separatim editum quidem non existat, ast tamen inuenitur in LINDENBROGII *Codice legum antiquarum* de quo paullo post.

§. 386.

Huc etiam referri debet II. ALARICI *Regis Visigothorum Breuiarium legum Romanarum*, vulgo ANIANI *Breuiarium*, quod et sub LEGIS ROMANAE vel LEGIS THEODOSIANAE nomine apud scriptores sequentium temporum venit. Est veluti corpus iuris Romani, compilatum a. 506. ex Codicibus tribus *Gregoriano*, *Hermogeniano* et *Theodosiano*, *Novellisque*, nec non ex CAII *institutionibus*, PAVLLII *receptis sententiis*, VLPiani *regularum libro singulari*, et PAPIANI denique libris, subiuncta interpretatione Gothica. Totum hoc scriptum legale vero non amplius existat, sed sensim multae eius partes intercidere, praecipue Codicis Gregoriani et Hermogeniani breuiaria ferme tota, et ex PAPIANO excerpta. Quae supersunt a variis publicata sunt in scriptis ad Codicem Theodosianum §. 383. notatis, et existant etiam apud SCHVLTINGIVM *in iurisprud. Anteuissiniana*.

§. 387.

Est porro III. scriptum huius generis illud, quod vulgo sub nomine *Papiani responsorum* venit. Est vero illud tanquam iuris Romani corpus iussu Regis Burgundionum GVNDEBALDI compositum et ex iisdem quibus ALARICI *breuiarium* fontibus haustum. Primum a CUIACIO editum est sub finem editionis suae Codicis Theodosiani a. 1566 (§. 383.), et existat quoque apud

apud SCHVLTINGIVM l. c. Caeterum de nomine PAPIANI videantur quae dicta sunt §. 113.

T I T. III.

DE SCRIPTIS VETERVM ICTORVM
ROMANORVM, ALIORVMQVE SCRIPTIS
QVAE EA CONCERNVNT.

§. 388.

Scripta veterum ICTorum romanorum in se considerata quidem ad scripta doctrinalia referri deberent: ast tamen, si consideramus usum quem nobis hodie praestant, ad legalia potiori iure referri possunt, quam ad doctrinalia. Notitia eorum praeterea perutilis et necessaria est, et dolendum pleraque horum scriptorum deperdita esse, indeque non nisi de iis hic agendum, quae adhuc quoad fragmenta supersunt.

§. 389.

Quod itaque attinet. I. ipsa scripta veterum ICTorum romanorum, vel potius fragmenta eorum quae supersunt, huc referri possunt:

CAII *Institutiones*, quae quidem integrae non exstant, sed tantum EIVS Institutionum, seu Epitomes eorum, libri II. Hoc scriptum vero non solum separatim prodiit, sed et exstat apud SCHVLTINGIVM in *Iurisprudencia Anteiustiniana*.

IVLII PAVLI *receptarum sententiarum ad filium libri quinque*. Nec hoc PAVLI scriptum integrum exstat, sed sunt tantum excerpta ex eo quae habemus, et exstant post aliorum editiones apud SCHVLTINGIVM l. c.

Tituli ex corpore VLPiani XXIX. Hoc fragmentum ex Vlpiani Regularum libro singulari desumptum, di-

Z

versum

versum est ab ipso hoc VLPiani scripto. Post aliorum editiones, quoque a SCHVLTINGIO Iurispr. Anteuust. infernum est, et ad illud pertinet sequens scriptum: IOAN. CANNEGIETERI *Domitii Vlpiani fragmenta libri singularis regularum et incertæ auctoris collatio legum Mosaicarum et romanarum.* Trai. ad Rhenum 1768. 4.

COLLATIO LEGVM MOSAICARVM ET ROMANARVM, quod scriptum sine dubio auctorem habet ICTum quendam Sec. V. (§. III.) et non solum a PETR. PITHOEO 1572. Lutetiae in 4. editum est, sed et legi potest apud SCHVLTINGIVM l. c. Ad huius scripti illustrationem prodierunt HERM. CANNEGIETERI *Commentarius ad fragmenta veteris iurisprudentiae, quae exstant in collatione legum Mosaicarum et Romanarum.* Franequerae 1765. 4. nec non IOAN. CANNEGIETERI scriptum modo allegatum.

Fragmentum veteris ICTi de iuris speciebus et de manumissionibus, seu, secundum alios, *Fragmentum regularum.* Sub priori titulo edidit hoc scriptum post CVIACIVM, PITHOEVUM et SCHVLTINGIVM l. c. MATHIAS RÖVER. Lud. Bat. 1739. 8.

§. 390.

Huc etiam pertinent II. ea scripta per quae excerpta ex scriptis ICTorum in Digestis dispersa, ad suas reducta sunt sedes, pristinaeque quadantenus figurae restituta scripta ICTorum, qualia sunt:

IACOBI LABITTI *index legum quae in Pandectis continentur*, qui index primum lucem vidit Paris. a. 1557. 8. deinde cum librorum iuris indice IO. BAPT. ZILETTI Venetiis 1596. prodit, postea Lipsiae 1616. 8. cum annotationibus GVIL. SCHMYÇKII publicam lucem adspexit, recusis porro Lugd. Bat.

Bat. 1674 et 1724. Franci et Lips. cura GVNDLINGII. Tandem WIELINGII iurisprudentiae restituta, de qua infra, insertus est.

Caroli Ferdinandi HOMMELII Palingenesia librorum iuris veterum. Siue Pandectarum loca integra ad modum indicis Labitti et Wielingii oculis exposita et ab exemplari Tavrelli Florentino accuratissime descripta. Tom. I. Lips. 1767. Tom. II. ibid. eod. Tom. III. ibid. 1768. 8.

§. 391.

Ad scripta huius classis referri etiam debent III. ea scripta in quibus, aut plurium ICTORUM Romanorum scripta coniunctim, aut huius vel illius eorum vnum vel plura scripta, illustrata sunt, quorsum, praeter varia scripta CUIACII huius generis, veluti eius IULIVS PAVLVS, PAPINIANVS etc. pertinent

Gregorii MALANSII ad triginta Iurisconsultorum omnia fragmenta, quae exstant in iuris ciuilis corpore, commentarii. II. Tomi Geneuae 1764. 4.

Francisci BALDVINI Scaeuola siue de iurisprudentia Muciana commentarius. Basileae 1558. 8.

Herr. Theod. PAGENSTECHE ad Sext. Pomponium ad Sabinum de re testamentaria et bonorum possessionem Commentarii. Lemgov. 1733. 4.

EIVSDEM *Ius Pegasianum* Ibid. 1741.

Io. SCHILTERI Herennius Modestinus de cautelis illustratus. Argent. 1687.

Edm. MERILLII Differentiarum liber singularis restitutus ex libris manualium Iulii Pauli. Paris 1683. 4.

Jac. LEGTII Aemilius Macer et Modestinus de poenis. Lugd. 1597. 8.

Ant. Dad. ALFESERRA Tripbonini XXVI. libri disputationum. Tholosae 1679. 4.

T I T. IV.

DE COLLECTIONIBVS SCRIPTORVM
LEGALIVM IVRIS ROMANI
ANTEIVSTINIANEI.

§. 392.

Licet SCHVLTINGIVS, nec primus, nec vnicus fuit qui iuris Anteuftiniani reliquias collegit, is tamen superauit antecessorum induftriam in adornanda tali collectione. Qui ante eum iam fimile quid tentarunt funt SICHARDVS, CVIACIVS et praefertim huc pertinet collectio quaedam variorum fcriptorum fub titulo: *De origine et progreflu iuris ciuilib Romani auctores et fragmenta veterum Ictorum, cum notis Vinnii et aliorum* auctore et collectore S. LEEWIO IC. Lugd. Bat 1672. 8. Ad huius imitationem ANT. SCHVLTINGIVS edidit a. 1717 Lugd. Bat. in 4to fuam *Iurisprudentiam Anteuftinianeam*, cuius nouam editionem curauit GEORG. HENR. AYRE-RVS Lipf. 1737. 4.

§. 393.

Quae fcripta collegerit SCHVLTINGIVS patet ex ipfa infcriptione huius libri, quae his concepta verbis: *Iurisprudentia vetus Ante-Iuftiniana qua continentur quae fupersunt ex CAII Institutionum Libris IV. Iulii PAVLLI Sententiarum receptarum ad filium Libri V. et Fragmentum ex Institutionum Lib. II. Tituli ex Corpore VLPiani XIX. Codicis Gregoriani et Cod. Hermogeniani Fragmenta, quae inuenta hactenus fuere omnia. Mofaicarum et Romanar. legum collatio ex integris PAPINIANI PAVLLI, VLPiani aliorumque veterum iuris auctorum libris ante tempora Imperatoris Iuftiniani defumta, cum quibusdam aliis Fragmentis. Consultatio veteris cuiusdam Iurisconfulti. PAPINIANI Refponforum liber. DOSITHEI Magiftri*

gistri Liber III. continens D. ADRIANI Imp. Sententias et Epistolas cum commentariis notis et interpretationibus Viror. doctorum integris.

(6)

DE SCRIPTIS LEGALIBVS IVRIS LATINO-
ROMANI IVSTINIANEI ET POST-
IVSTINIANEI.

§. 394.

Non solum ipsa corpora iuris romani iustiniani ad hanc classẽ referri debent: sed et varia alia scripta legalia, quae in tali relatione cum hoc corpore iuris sunt, vt magis commodus locus, quam hic, iis assignari nequeat. De singulis his scriptis itaque nunc agendum.

T I T. I.

DE IP SO CORPORE IVRIS ROMANI
IVSTINIANEI SEV CORPORE
IVRIS CIVILIS.

§. 395.

Corporis iuris ciuilis, quod est complexus earum collectionum iuris romani quae IVSTINIANVM auctorem habent, et nouellarum IVSTINIANI, variae dantur species. Sunt nimirum, vel corpora iuris ciuilis *vulgaria*, quae exhibent textus iuris ciuilis in eo ordine, secundum quem a compileribus collocati sunt, vel *reconcinnata*, si in eo textus in alio, magis artificioso, ordine exhibentur. *Vulgaria* corpora iuris ciuilis sunt porro, vel corpora iuris *glossata*, id est, notis Ictorum mediorum illustrata, vel *non glossata*, quae ita non illustrata sunt; et posteriora sunt porro, vel *Gothofrediana corpora iuris ciuilis*, vel *non*, suntque corpora iuris *Gothofrediana* ea, quae secundum internam suam condi-

Z 3

tio-

tionem, conueniunt cum ea editione quae per Dionysium Gothofredum a. 1583. primum prodiit. Secundum hanc differentiam itaque de variis editionibus corporis iuris ciuiliis agendum, quae primam eius editionem de a. 1499. subsequutae sunt, quaeque, quoad eas editiones quae Sec. XV. et XVI prodierunt, in FABRICII *Bibliotheca graeca Vol. XII. p. 359.* et BRENCMANNI *Historia Pandectarum Lib. III. Cap. IV.* recensentur.

§. 396.

Quod attinet corporis iuris ciuiliis *vulgaris glossati* editiones varias, inter eas praesertim notari meretur tanquam optima, ea editio corporis iuris ciuiliis huius generis, quae Genev. 1593 et 1614. cura Petr. ab AREA BAUDOZA in IV. Tomis 4. prodiit.

§. 397.

Quoad editiones corporis iuris ciuiliis *vulgaris non glossati Gothofrediani* notandum, ab eo tempore, quo prima eius editio a. 1583. prodiit, saepissime hanc editionem typis repetitam esse. Distinguendae vero sunt editiones quae ante a. 1663 typis exscriptae sunt, ab ea editione quae Amstelodami a. 1663. fol. cura Simonis van Leeuwen prodiit eamque subsequutae sunt. Post hanc nouam editionem enim quae a. 1663. cura SIM. VAN LEEUWEN emendata et aucta est, prodierunt Gothofredianae editiones cura Sim. van Leeuwen emendatae quaeque *Gothofredo - Leeuuenianae* editiones dici possunt, ad quas etiam referri possunt variae *Lipsienses editiones* quae ex officina Gleditschiana in 4to mai. a. 1688. 1720. 1726 et 1740 prodierunt.

§. 398.

Sequuntur editiones corporis iuris ciuiliis *vulgaris non glossati* quae ad Gothofredianas editiones referri ne-

nequeunt. Inter has notari merentur editio LVB. RVSSARDI Lugd. 1561. fol. et Antwerpiae a. 1567. nec non 1570; ANTONI CONTI Parisiis 1562. nouem voluminibus in 8. excusa editio quae etiam Lugduni 1580 quatuordecim tomis in 12. prodit; LVD. CHARONDAE editio quae Antwerp. 1575 f. prodit. Huc etiam pertinent CHRIST. HENR. FREISLEBNI editio Altenb. 1728. 1753. 4. et ea editio quae Halae 1735. 4. cum Praef. IO. GOTTL. HEINECCI prodit.

§. 399.

Progredior ad corpora iuris civilis *reconcinnata*. Licet vero, prout constat ex historia iurisprudentiae iam alii cogitauerint de reconcinnando corpore iuris civilis, non nisi VNICUS EVSEBIUS BEGERVS tamen illud actu praestitit. Is enim edidit Francof. et Lipsi. 1767. 4. *Corpus iuris civilis reconcinnatum, in III. Partes distributum cum praef. L. B. de Senckenberg.* Tomi III. Vlnae. 1766 - 1768. 4.

Eusebii BEGERI Conspectus corporis iuris romani ad ordinem institutionum systematicae dispositi et accessionibus locorum parallelorum ex reliquis iuribus imperii communibus aucti. Francof. et Lipsi. 1764. 8.

T I T. II.

DE SCRIPTIS SINGVLAS PARTES
CORPORIS IVRIS CIVILIS CON-
CERNENTIBVS.

§. 400.

Partes corporis iuris civilis sunt, vel *principales s. essentialis* eius partes, quales sunt Institut. Iustin; Pandectae; Codex repetitae praelectionis et Nouellae Iustiniani, vel *minus principales* quae differunt pro editio-

num corporis iuris ciuilibus diuersitate. Hinc et scripta quae singulas partes corporis iuris ciuilibus concernunt, differunt pro hac diuersitate et secundum eam de iis agendum.

§. 401.

Exstat ingens numerus scriptorum legalium, quae speciatim *Institutiones Iustinianae* concernunt. Eorum notitiam Duumviri, IO. PETRVS DE LÛDEWIG in *Vita Iustiniani* Cap. III. et GEORG. CHRIST. GEBAVERVS in *Prolegomenis historiam Institutionum adumbrantibus, Ordini suo Institutionum* praemissis, dederunt. Meum erit horum scriptorum turbam in ordinem redigere, et cuiuslibet classis selectissima scripta annotare. Sunt vero scripta legalia quae *Institutiones Iustinianae* concernunt

I. *Ipsius institutionum Iustinianearum textus variae editiones, quae vel solum textum continent, vel breues notas ei subiunctas, quorsum pertinent:*

Institutionum seu Elementorum D. Iustiniani sacratissimi Principis Libri IV. Norimb. 1529. 8.

D. Iustiniani Institutiones ex recensione Iac. Cuiacii. Editionem curauit et animaduersiones nonnullas adiecit IO. BERNH. KOEHLER. Goett. 1772. 8. mai.

Fl. Iustiniani Imp. Institutionum libri quatuor seu legitima scientiae prima elementa. IVSTVS HENNINGWS BOERNERS recensuit ex Codice MSCto optimaenotae, emendauit, adnotationibus illustrauit atque THEOPHILI paraphrasin subiunxit cum duplici indice. Halae 1718. edit. sec. 1728. 4.

Euerb. OTTONIS Commentarius et notae criticae ad Iustiniani Institutionum libros IV. a Cuiacio emendatos. Vltr. 1729. Francof. Lips. 1743. 4.

Iani a COSTA Commentarius ad Instit. Par. 1659, quem cum THEODORI MARCILLI et M. ANT. MVRETI in *Instit.*

Instit. notis edidit IOAN. VAN DE WATER 1719. 4. L.
Bat. et ibid. a. 1744. 10. CONR. RVCKER in 4. mai.

Car. Frid. WALCHII Introductio in lectionem Institutionum, quae praemissa eius editioni Comm. Hoppiani ad Institutiones.

Io. Christoph. KOCHII Pr. de codice manuscripto Institutionum Iustiniani ad mare Balticum reperto. Gies. 1772.

II. *Graeci textus seu Paraphraseos Theophili editiones*, inter quas sequens instar omnium est:

Θεοφίλου Αντικνησωρος τα Ευρισκομενα. THEOPHILI *Antecessoris Paraphrasis Graeca Institutionum Caesararum: cum notis integris* P. NANNII, I. CVRTII, D. GOTHOFREDI, H. ERNSTII et C. A. FABROTI *ac selectis quam plurimorum Eruditorum observationibus cum editis, tum ineditis. Lectionum varietates ex primariis editionibus et Pitboeano MS. inseruit, novam versionem κατὰ ποδας concinnavit, suasque animadversiones et ἐπιμειψεις addidit* GVL. OTTO REITZ ICtus. *Qui et fragmenta Theophilina nunc primum collecta, et titulos Graecos de V. S. et de R. I. denuo recognitos, nec non XX. Excursus varii argumenti, cum Glossario Theophilino, subiunxit.* Tomi II. Hagae Comitum 1751. 4.

III. *Versiones aliae Institutionum,*

I. *germanicae.*

Prima earum est *Ortolph. FUCHSBERGERI* sub titulo: *Iustinianischer Instituten wahrhafte Dolmetschung.* Franc. 1535. fol. et nouissima quae prodiit sub titulo: *Die vier Bücher der Institutionen des Kaisers Iustinianus nach den angehengten Grundtext verbessert von zweien Freunden der Rechtsgelahrtheit.* Lemgo 1765. 8. Notanda etiam sequens Commentario instructa: *Der teutsche Iustinianus oder Kaiser Iustinians Institutionum vier Bücher aus dem*

dem lateinischen Grundtexte ins Deutsche übersetzt, und durch einen Commentarium erläutert. Augustae Vind. 1716. 4. Neue Zusätze zum deutschen Iustiano. ibid. 1735.

2. *belgicae, gallicae, hispanicae, italicae*

De his versionibus videatur LIPENIVS l. c. p. 722

IV. *Commentarii in quatuor Instit. libros, qui sunt*

1. *critici magis quam practici*

Franc. BROEL *Expositiones in Instituta Libros IV.* Paris. 1622. 4.

Ant. DADINI ALTESERRA *brevis et enucleata expositio in Instit. Libros IV.* Tolosae 1665. 4.

Edm. MERILLII *Comm. in L. IV. Inst. Imper. cum praef.* C. H. TROTZ. Trai. ad Rhenum 1739.

Arnoldi VINNII *Comm. ad Instit. academicus et forensis.* Amstel. 1655. 4. et saepius deinde. Optima et recentissima editio est quae prodit Lugd. Bat. 1726 cui praefationem notulasque adiecit HEINECCIUS. 4to. mai.

AUG. MATTHAEI A. F. et N. *Commentarius ad Institutiones in quo illustratur etiam ius bodiernum quo utimur.* Trai. ad Rhenum. 1672. 4. Ad L. II. T. I. vero tantum perductus hic commentarius, nec confundendum hoc scriptum cum huius MATTHAEI Patris et Aui laboribus ad Institutiones.

2. *practici magis quam critici*

Casp. MANTZII *Comment. ratio-regularis in IV. Instit. libros.* Nor. 1671. fol.

Ioan. SCHNEIDEWINI *Comm. ad Instit.* Argent. 1595 et saepe alias. Idem hic Commentarius Venetiis 1680 et 1735 prodit sub titulo: *Ioan. OTNOTOMI Commentarius in IV. Libros Institutionum.*

Io. HARPRECHTI *Comm. ad Instituta.* Tub. ab a. 1609. 1613 in 8vo. singularibus voluminibus absolutus, quae

quae deinceps iunctim edita praesertim Francof. ad Moenum 1708 sub titulo: *Commentarius in quatuor libros Instit. iuris civilis*. II. Vol. fol.

Ioach. HOPPII Commentatio succincta ad Instit. Iustinianae, praecognitis iurisprudentiae aucta. Gedani 1683. 4. Post varias subsecutas editiones, prodiit iterum Francof. ad Moenum 1772 cura CAR. FRID. WALCHII qui notas adiecit, et cum EIVS Introductione in lectionem Institutionum.

V. *Scripta quae faciunt ad notitiam Instit. Iustin.*

Nic. Cbrist. LYNCKERI Sciagraphia Instit. Imperialium. Ienae 1686. fol.

Andr. HOMEVRG Pr. de multitudine nimia commentatorum in Institutiones iuris. Helmst. 1701. 4.

Cbrist. WOLDENBERGII subsidium iuris s. index scriptorum, interpretum et commentariorum antiquorum et recentiorum maxime celebratorum super quatuor I. libros in et extra germaniam exstantium ad haec usque tempora productus. Rost. 1659. 4.

§. 402.

Progredior ad *Pandectas* et quae huc pertinent scripta legalia. Sunt ea iterum varii generis, indeque accurate a se inuicem distinguenda, secundum has quae nunc sequuntur classes:

I. *Codex pandectarum MSCtus Florentinus*, olim *litterae Pisanae*, *Pandectae Pisanae*, *Codex Pisanus* et *Archetypum* dictus. Celebre hoc MSCtum quod a Pisanis Sec. XII. Amalphi repertum et Pisas, Sec. XV. vero Florentiam, translatum, ibique in publico palatio in pretiosa cista sancte asservatur, constat duobus voluminibus prope quadratis in membrana conscriptis. *Quo tempore hic Codex scriptus sit? nec non*
utrum

utrum ex hoc Manuscripto Florentino omnia, quae supersunt Pandectarum exempla manauerint? valde disceptatur inter eruditos. Licet vero defendi nequeat hunc Codicem ipsius *Iustiniani* vel *Triboniani* exemplar fuisse, valde probabile tamen est eum proxime post excessum *Iustiniani* Sec. VI. conscriptum esse. Nec potest, me iudice, probari omnia Pandectarum quae supersunt exempla ex hoc MSCto manasse, plurimorum parentem tamen esse concedendum est.

Henr. BRENCMANNI Historia Pandectarum seu Eatum Exemplaris Florentini, accedit gemina dissertatio de Amalphi. Trai. ad Rhen. 1722.

Guid. GRANDI epistola de Pandectis ad Ioh. Auerranum. Pisis 1726. rec. 1727.

Bern. TANUCCII Epistola, in qua nonnulla refutantur ex epistola Guid. Grandi. Luccae 1728.

Guid. GRANDI Vindiciae pro sua epistola de Pandectis aduersus inanes querelas et oppugnationes Bernb. Tanuccii. Pisis 1728.

Bern. TANUCCII Difesa seconda dell' uso antico delle Pandette, de ritrouamento del famoso manoscritto di esse in Amalphi. Firenze 1729.

Bartholom. LUCCABARTI nuoua dissamina della storia delle Pandette Pisane e di chi prima le ramentasse. Faenza 1730.

Christ. Gottl. SCHWARZII Diss. an omnia Pandectarum exemplaria, quae adhuc exstant, e Florentinis manauerint? Altonf. 1732.

Henr. BRENCMANNI Epistola ad V. C. Franc. Hesselium, qua examinantur praecipua capita epistolae V. CL. Guid. Grandi de Pandectis, nec non dissertationis similis argumenti, auctore V. CL. Christ. Gottl. Schwarzio. Traiecti ad Rhen. 1734.

Christ. Gottl. STIEVII Dissert. epist. de Controuersia inter Guid. Grandum et Bern. Tanuccium circa inuentionem Codicis Pandectar. Pisani, nunc Florentini. Lips. 1740. 4.

Leop.

Leop. GVADAGNI de Florentino Codice, omnium quae exstant Pandectarum exemplorum parente, disquisitio. Denuo edidit variasque observationes subiecit CAROLVS FR. D. WALCHIVS. Jenae 1755. 8.

Nachlese von der Frage: *Ob alle itzo vorhandene Exemplare der Pandecten aus den Florentinischen abgeschrieben worden.* In den Braunschweigischen Anzeigen 1754. num. 24. p. 818 seqq.

Anmerckung: *dass die vulgati Codices Pandectarum aus dem Archetypo codice Florentino nicht ausgegangen.* In Christ. Vlr. GRUPPEN *Observat. rerum et antiquitatum Germanicarum.* Observ. XVI. p. 284 seqq.

Carl. Gottl. KNORRENS Beweis das im Jahr 1137 bei Eroberung der Stadt Amalphi die Handschrift der Pandecten denen Pisanern von dem Kaiser Lothario II. nicht geschenkt worden. In EIVS rechtlichen Anmerckungen num. III. p. 16 seqq.

II. *Textus Pandectarum variae editiones* de quibus ante omnia notandum editiones pandectarum duplici modo inter se differre.

I. Pro diuersitate ordinis secundum quem textus dispositi sunt, in Pandectas *vulgares* et *reconcinnatas* diuidi possunt, suntque Pandectae reconcinnatae

R. I. P. ICTI Aurelianensis, *Pandectae Iustinianae in nouum ordinem digestae, cum legibus Codicis et Nouellis quae Ius Pandectarum confirmant aut abrogant.* Praefixus est index titulorum et diuisionum omnium, quo totius operis specimen quoddam et quasi materiarum appendix exhibetur. Subiecta quoque tabula, qua nominatim leges omnes cum paragraphis et versiculis ordini Digestorum restituantur. Tomus primus continens Prolegomena et Praefationem et XXII. priores libros. Parisiis et Carnuti 1748. fol. mai. Tomus II. continens librum XXIII-XXVIII. cum adiectis fragmentis LL. XII.

T.abb

Tabb. et Edicti Perpetui. Parisiis et Carnuti 1749. Tomus III. continens librum XXXIX-L. cum speciali tractatu tituli de V. S. in modum indicis verborum et rerum alphabetici et tituli de R. I. in breve sententiarum omnium compendium. Ibid. 1752.

2. Pro diuersitate lectionis quam seruat editio, vulgo quidem tres editiones numerantur *Vulgata*, *Haloandrina s. Norica*, et *Florentina*. Ast sic dicta vulgata editio, non est vna eademque editio, sed multiplex, et dantur variantes *Vulgatae* lectiones. Vnde potius dicendum sub *Vulgatae* nomine venire omnes *Pandectarum* editiones, quae seruant lectionem in quam plures antiquae lectiones conspirant. Sic itaque *vulgatae* opponi debent omnes editiones, quae dictam lectionem non seruant, inter quas praesertim notari merentur duae sequentes *Pandectarum* editiones:

Digestorum s. Pandectarum Libri L. editi Norimbergae per GREGORIVM HALOANDRVM. 1529. 4. ad cuius exemplar Pandectae postea alibi editae sunt, veluti Parisiis apud Carolum Guilandum 1540 vndecim voluminibus in 8.

Pandectae Florentinae per Tavrellios. Florentiae ex officina Laurentii Torretini 1553. fol. Tribus vel duobus voluminibus vero constare hanc editionem falsissimum est, dum non nisi vno volumine comprehensum totum archetypum Florentinum in hac editione, per LAELIVM TAVRELLVM, adiutore filio FRANCISCO TAVRELLO, cui pater editionem permisit, iussu COSMI III. magni Etruriae ducis, facta.

- III. *Versiones Pandectarum graecae*, quae, licet existisse graecas *Pandectarum* versiones THALELAEI et STEPHANI certum sit, non amplius existant.

IV. *Com-*

IV. *Commentarii ad Pandectas*, vbi maxima cautione opus est ne fallat titulus, quum varia dentur scripta, quae, licet ad seriem librorum pandectarum composita, non huc, sed potius ad doctrinalia scripta, pertinent. Sunt vero commentarii ad Pandectas

1. *incompleti certos tantum libros absolventes.*

Eginarius BARO ad τὰ πρώτα *Digestorum*. Paris 1548. fol.

Antonii FABRI *Rationalia Pandectarum*, quae ab a. 1604-1616. fol. separatim prodierunt in quinque voluminibus, a. 1663 in eadem forma coniunctim. Pertingit hic commentarius vsque ad Lib. XIX. ff.

Gerardi NOODT *Commentarius ad libros XXVII. Pandectarum*. Opp. eius Tom. II.

Ant. SCHVLTINGII *Enarratio Partis primae seu Librorum IV Pandectarum*. Lugd. Bat. 1720. 8.

Ioan. Georg. WAGNERI *Resolutiones pandectarum methodo demonstratiua adornatae*. Lignitii 1743. 4.

2. *totum pandectarum textum absolventes*, VI BARTOLI, BALDI aliorumque mediolorum Ictorum commentarios taceam,

Io. BRUNNEMANNI *Comm. ad Pandectas*. Francof. ad Oderam 1670. fol. et postea saepius.

V. *Scripta, vel generatim pandectas concernentia, vel ad singulos titulos Pandectarum directa, quae magis exegetica quam doctrinalia sunt,*

1. *Collections scriptorum huius classis,*

Variorum Repetitionum seu Commentariorum iuris civilis Volumina VIII. Lugd. 1554. fol. quae collectio plures ducentis scriptoribus continet, qui ad singulares pandectarum leges fuerunt commentati.

2. *Sin-*

2. *Singularia scripta huius classis.* Licet multa, satis momentosa, scripta, sub nomine *commentatorum ad certos pandectarum titulos*, praesertim ad Tit. Pand. de R. I. et de V. S. recensentur in bibliothecis iuridicis STRVVII *Cap. VII. §. IX-CX.* et HOFFMANNI *P. I. Sect. I. Cap. III. §. 32. seqq.* pauca eorum tamen huc referri possunt, quum potius doctrinalia scripta sint, quae infra suis locis alleganda. Praeter legalia, quae dictis locis obueniunt, verò, hic notari merentur.

Sigism. Reich. IAVCHII Meditationes criticae de negationibus Pandectis Florentinis partim recte, vel male iam adiectis, aut detractis, vel circumscriptis, tam in MSCto quam variis editionibus, partim etiamnum adiiciendis, aut tollendis, aut transferendis ex sententia Alciati, Augustini, Loanuetti, Cuiacii, Hotmanni, nouissimaque auctoris censura et recenti opera. Amstel. 1728. 8.

Io. Gottfj. SAMMET *receptorum lectionum ad Iacobium Liber singularis.* Lips. 1750. 4.

Io. IENSI *Structurae ad Iustiniani Codicem ac Pandectas multo quam ante locupletiores. Praefixa est ampliata demonstratio, Pandectas nunc exstantes ex versione graeca esse traiectas: item ulterior τὼν βασιλικῶν Notitia ac plurima emendatio.* Rotterodami 1749. 4. Conf. die Vnparth. Critic. Vol. I. P. III. p. 163 seqq.

VI. *Scripta quae faciunt ad notitiam Pandectarum, Nic. Cbrist. LYNCKERI uniuersi iuris Pandectarum methodus dicbotomica.* Ienae 1678. fol.

§. 403.

Sequitur inter libros corporis iuris ciuilis *Iustiniani Codex repetitae praelectionis*, vbi obueniunt:

I. *Tex-*

I. *Textus huius codicis editiones.*

Codicis Iustiniani ex repetita praelectione Libri XII. ex fide antiquorum exemplarium quoad fieri potest a GREGO. HALOANDRO diligentissime purgati recognitique. Nor. 1530 fol.

II. *Versiones codicis graecae, quarum tamen nulla exstat, licet certo constet versionem graecam existisse.*

III. *Commentarii in*

I. *codicem ipsum, quorum alii*

A. *ad singulares quosdam codicis libros tantum directi, veluti*

Georg. Ad. STRUVII Ius sacrum Iustinianum, seu progymnasmata ad titulos priores libri primi Codicis. Jen. 1668. 4.

Simon Petr. GASSER Praelectiones ad Codicem Iustinianum eosque titulos qui in Digestis non continentur. Accedunt Iac. Gotbofr. Prolegomena ad Codicem Theodosianum. Halae 1727. 4.

B. *totum codicem vel saltem plurimos eius libros illustrant,*

Io. SICHARDI Comment. in Codicem Iustin. ex edit. Franc. Modii. Francof. 1586. fol.

Hub. GIPHANII Enarrationes et Commentarii in VIII libr. Cod. Iustin. leges celebriores. Colon. 1614. 4.

Ant. PERETZ Praelectiones in Codicis Iustiniani Libros IX. Louanii 1642. f. Postea a. 1651. Auctor etiam ad tres posteriores Codicis libros commentatus est, vnde dein enatae sunt variae editiones harum praelectionum quae ad omnes Codicis libros directae, veluti Antverpiae 1720 f. et Venetiis 1738. f.

CYPRIANI REGNERI ab OOSTERGA Commentaria et Animadversiones in omnes et singulas leges quae duode-
A a cim

cim libris Codicis continentur. Traiecti ad Rhenum. 1666. 4. et sub nouo titulo: *Censura Belgica* ibid. 1669. 4.

Io. BRUNNEMANNI *Commentarius in Codicem.* Lipsi. 1663. 4. postea in folio saepius recusus, praesertim cura SAM. STRYKII 1699 et 1708.

2. *Iustiniani L. decisiones,*

Emundi MERILLII Commentarius in L. decisiones Iustiniani. Paris. 1618. 4. Antwerp. 1622. fol.

Petr. Franc. LINGLOIS ad quinquaginta Decisiones Iustiniani. Antwerp. 1661.

Io. STRAVCHII *Exercitationes ad L. Decisiones IUSTINIANI.* Ien. 1659. Giesl. 1675. 4.

3. *Authenticas,*

A. *in genere, veluti*

Cbr. Pbil. RICHTERI Expositio omnium authenticarum Codici Imperatoris Iustiniani insertarum. Ien. 1661. 4. Viteb. 1675. 4.

B. *banc vel illam authenticam in specie,*

Andr. GERHARD de studiosorum priuilegiis ac auth. habita C. ne filius pro patre. Ienae 1606. 4.

Franc. Petri RABVET Analysis Authenticarum: omnes peregrini C. comm. de successione. Argent. 1735. 4.

IV. *Scripta Codicis commodiorem usum conceruentia,*

Theodori Ianfonii ab ALMELOVEEN Fastorum Romanorum consularium Libri duo 1705. et cura Io. Lud. VHLII Amst. 1740. 8.

Petri RELANDI Fasti consulares. Trai. ad Rhenum. 1715. 8.

Aug. BARBOSAE Collectanea ex Doctoribus tum priscis, tum neotericis in Codicem Iustiniani. Lugd. 1637. fol. et postea saepius.

Nic. Cbrist LYNCKERI series Iustiniani Codicis. Ien. 1725. fol.

Io.

Io. BRUNNEMANNI *memoriale legum Codicis per quaestiones adornatum* Francof. 1665. 12. saepius ibi recusum.

§. 404.

Quoad *Nouellas* IVSTINIANI sequentia notanda sunt scripta legalia:

I. *Variae nouellarum editiones et versiones*, quales sunt

1. IVLIANI *Epitome Nouellarum*, quam NICOLAUS BORRIVS primus in publicam lucem protraxit. Lugd. 1512. et Venetiis 1538. 8. et ab eo tempore saepius recusa est, indeque notandae LVDOVICI MIKAEI et ANTONII AVGVSTINI editiones, praecipue vero notanda Parisiens. editio de a. 1689. fol. curante FRANC. DESMARES.
2. *Authentica Nouellarum versio*, quae in antiquioribus corporis iuris editionibus sincere frequentissime edita, in nouioribus tamen mirum in modum interpolata.
3. *Haloandrina Nouellarum editio*, quae prodiit Norimbergae 1531. fol. in eaque HALOANDER graecum Nouellarum CLXV textum edidit, elegantemque versionem adiecit. Recusae sunt hae Nouellae saepius graece et latine. Conf. FABRICII *biblioth. graeca* Vol. XII. p. 400.
4. *Variarum aliorum editiones Haloandrinam emendantes et supplentes*, inter quas optima est quam edidit IO. FRID. HOMBERGK ZV VACH Marp. Catt. 1717. 4. sub titulo: *Nouellae Constitutiones Dn. IVSTINIANI ex graeco in latinum conuersae et notis illustratae*. Accedit. F. PITHOEI *glossarium obscurorum verborum IVLIANI Antecessoris CP*. Item ANT. AVGVSTINI *Episcopi Herdensis quorundam verborum*

Juliani interpretatio; EIVSDEM paratitla seu scholia: nec non CULACII ET AGYLAEI observationes de dierum annotatione.

II. *Commentarii in Nouellas Iustiniani, aliaque scripta quae faciunt ad earum illustrationem,*

Matth. STEPHANI Expositio siue Commentarius Nouellarum. Gryph. 1653. 4. et ex Auctoris MSCro auctus cum NOTIS IO. BRUNNEMANNI Viteb. 1733. 4.

Caroli SCHARSCHMIDII Ius Iustinianum nouum continens Exercitationes XXIV. ad Nov. Iustiniani Imperatoris. Francof. et Lips. 1676. 4.

Petrus GYDELINVS de iure nouissimo. Arnh. 1661. 4.

Comr. RITTERSHVSI Nouellarum Iustiniani expositio methodica. Arg. 1615. 1669. 4.

III. *Scripta quae faciunt ad notitiam Nouellarum*

Iac. Frid. LVDOVICI Compendium Nouellarum Iustiniani. Halae 1702. 8.

Nic. Cbrist. LYNCKER Nouellarum Iustinianearum methodica exegeſis. Viennae 1726. fol.

Andr. HOMBORG Progr. de praecipuis in Nouellas et titulum de R. I. et V. S. commentatoribus. Helmst. 1702.

§. 405.

Ad scripta quae partes corporis iuris minus principales concernunt, quae nunc, absolutis scriptis partes eius principales concernentibus, sequuntur (§. 400), referri quidem possunt scripta legalia de *Nouellis* LEONIS et *consuetudinibus feudorum*; at de his scriptis infra suis locis agendum. Vnde hic tantum de XIII. *Edictis Iustiniani*, quae corporibus iuris civilis adijci solent, monendum, *graece* eas, una cum *Nouellis IUSTINIANI*,

IVSTINI ET LEONIS edisse HENRICVM SCHRINGERVM, Parisiis 1538. fol. *latine* vero, vna cum *Leonis* nouellis; HENRIEVM AGYLAEVM Paris. 1561. 8.

T I T. III.

DE SCRIPTIS QVAE FACIUNT AD
SINGVLORVM TEXTVVM CORPORIS
IVRIS CIVILIS ILLUSTRATIONEM.

§. 406.

Sequitur ea scriptorum legalium iuris Romani classis, quae faciunt ad singulorum textuum corporis iuris civilis illustrationem, sicque commentarii quidem sunt, aut tales, qui singulos textus ex variis corporis iuris civilis partibus explicant. Unde *scripta exegetica iuris civilis* appellari possunt.

§. 407.

Quum dentur scripta quae, licet ipsa exegetica scripta non sint, remittunt tamen ad exegetica scripta, vel loca scriptorum doctrinalium, quae huius vel illius textus explicationem continent, eorum notitia praemittenda. Sunt vero huius generis scripta:

M. ANT. DELRIO *Miscellanea scriptorum universi iuris civilis*. Editio optima est quae cura PETRI BROSSAEL prodiit Lugd. 1606. 4.

SEBASTIANI NAEVII *Systema Selectorum Ius Iustinianum et feudale concernentium, quo ultra Remissiones Raphael SEILERI: Reportata Berinhardi ALPHANI: Notas Marc. Ant. DELRIO, Petr. BROSSAEL, Io. HENNEQVINI, Franc. MODII, et STREITMANNI: Aduersaria COSTALII: Memorabilia Cateliani COTTAE: Repertorium BERTACHINI, Nicol. de MILIS, DOBERCINI, et Marc. MANIVAEI. Locus commu-*

nes *Brunori* a *SOLE*, nouis *Iac. SCVLTEI* additionibus auctos: *Non minus ex veterum quam Neotericorum Interpretum ac DD. repetitionibus, commentariis, tractatibus, atque tum aliorum excellentium Ictorum, tum imprimis nobilissimor. et amplissimorum Camerae Imperialis Assessorum obseruationibus Consiliis et Decisionibus; Sententiae, Conclusiones Theoremata et Quaestiones ordine ad vtriusque illius iuris titulus, leges, capitula et paragraphos, veluti sedes suas ordinarias relate continentur.* Francof. ad Moen. 1608. fol.

Carl. Ferd. HOMMEL Corpus iuris ciuiliis cum notis variorum. Lips. 1768. 8.

§. 408.

Séquuntur scripta exegetica iuris ciuiliis ipsa, quorum auctores potissimum ICri humaniores inter recentiores Ciuiliistas sunt, indeque pertinent ad elegantiorum iurisprudentiam romanam. Non paruus datur vtilissimorum huius generis scriptorum numerus, quorum potiora, praeter ea quae in OTTONIS et MEERMANNI thesauris obueniunt, sunt

Ios. AVERANII Interpretationum iuris libri duo. Lugd. Bat. 1716. 8. *ibid.* 1736. 8. Nouissima editio continet *Libros quinque* cum vita Auctoris in duos tomos distributa. Lugd. 1758. 4.

Georg. d'ARNAVD variarum coniecturarum Libri II. Franecq. 1738 et Louardiae 1744. 4.

Corn. van BYNCKERSHOECK Obseruationum iuris Romani libri IV. Lugd. Bat. 1710. 4. et *ibid.* 1720. Cum praefatione HEINECCII. Halae 1723. 4.

EIVSD. Obseruationum iuris romani libri quatuor, quatuor prioribus additi, nempe V. & I. VII. VIII. Hal. 1739. 4. Balt.

Balt. BRANCHV Observationes ad ius Romanum. Lugd. Bat. 1721. 8.

EIVSD. Observationum ad ius Romanum Decas altera. Lugd. Bat. 1723. 8.

Petr. BONDAM Animadversiones criticae. Franeker. 1746. 4.

Pauli BVSII subtilitates iuris. Franeg. 1612. 8.

Herm. CANNegiETER Observationes iuris romani Lib. I. Franeg. 1768. 4.

Iani a COSTA Praelectiones ad illustriores quosdam titulos locaque selecta iuris ciuilis. Edidit notisque illustravit B. VOORDA Lugd. Bat. 1773. 4.

Io. Lud. CONRADI reprehensorum in observationibus super iure ciuili diuersorum liber singularis. Lips. 1756. 8vo.

Iac. CUIACII Observationum et emendationum libri XXVIII. Optima editio est halensis de a. 1737 ad quam auctorum citationes et locorum graecorum interpretationes, cum *Io. GOTTL. HEINECCI* de Cuiacii aduersariis et obtrectationibus praefatione, accesserunt.

Antonii FABRI Coniecturarum iuris ciuilis libri XX. Editio tertia prodiit Lugd. 1605. 4. et nouissima ibid. 1666. fol.

Petri FABRI semestria. Paris 1570. Lugd. 1590.

Petri Paul. IVSTI Observationes iuris criticae. Vienne 1765. 4.

Marc. LYKLAMA Membranarum Libri VII. Leow. 1644. 4.

EIVSD. Benedictorum Libri IV. Lugd. Bat. 1617. 12.

Io. Guil. MARCKARTI Probabilia receptarum lectionum iuris ciuilis. Trai. ad Rhenum 1737 et 1737. II. partes. 8.

Emundi MERILLII Observationum libri VIII, quae cum differentiarum iuris ex Iulii Pauli libro singulari et variantium lectionum ex CVIACIO libris III, etc. editae sunt. Neapoli 1720. 4.

Aegid. MENAGII Amoenitates iuris. Parisiis 1664 et postea saepius. Nouissima editio est quae cum HOFFMANNI praefatione prodit. Lipsiae 1738. 8.

Ger. NOODTHII Observationum libri in quibus complura iuris ciuiliis aliorumque veterum scriptorum loca aut illustrantur aut emendantur. Lugd. Bat. 1706. 4. Successere observationum libri quatuor Lugd. Bat. 1733. et ex editione secunda ibidem 1735 4.

IVUSD. Probabilium iuris libri quatuor. Lugd. Bat. 1674. 4. Ibid. 1691. 4.

Herm. NOORDKERK Observationum decas in quibus varia iuris romani capita exponuntur aut emendantur. Amst. 1731. 8.

Hier. de OROZ de apicibus iuris ciuiliis Lib. V. quibus fere duo millia textuum eiusdem iuris explicantur. Lugd. 1661. et 1733. fol.

Alex. Arn. PAGENSTECHEr liber Benedictorum. Bremae 1709. 8.

Guil. PAVW varia iuris ciuiliis capita. Ultrai. 1734. 4. rec. Halae 1737. 8.

I. L. E. PÜTTMANNI Interpretationum et observationum quibus difficiliora quaedam I. R. capita explicantur et ab emendationibus vindicantur Liber singularis. Lipsi. 1763. 8.

EIVSDEM Probabilium iuris ciuiliis Liber singularis. Lipsi. 1768. Liber secundus. ibid. 1773. 8.

Bern. Henr. REINOLDI Variorum liber singularis. Bremae 1709. 8.

Ernest.

Joach. Corr. RÜCKERI Interpretationes quibus obscuriora quaedam iuris capita illustrantur. Lugd. Bat. 1749. Liber secundus. Ibid. 1752. 8.

Ernest. Frid. SCHROETER Resolutiones legum difficiliorum Codicis. Vinariae 1667. 4.

Ant. Dan. SONNEMANNI Praelectiones publicae ad LL. notabiliores D. et C. Francof. 1695. 4.

Georg. Ad. STRUVIUS in Gotthofredi Immo. Francof. ad Moenum 1695. 4.

Iac. VOORDA Interpretationes et emendationes iuris romani. Ultrai. 1735. 8. Edit. 2. 1768.

EIVSDEM Electorum liber singularis, quo difficiliora I. Rom. loca explicantur, emendantur, vindicantur. Trai. ad Rhenum 1749. 8.

Hub. Geor. van VRYHOFF Observationes iuris civilis Amstel. 1747. 8.

Io. van de WATER Observationum iuris Romani libri III. in quibus multa iuris civilis capita emendantur et explicantur. Trai. 1713.

Abrab. WIELINGII Lectionum iuris civilis libri duo. Amstel. 1736. Traiect. 1740. 8.

T I T. IV.

DE SCRIPTIS QVAE FACIUNT AD NOTITIAM CORPORIS IVRIS CIVILIS ET EIVS COMMODIOREM VSVM.

§. 409.

Scripta quae faciunt ad corporis iuris civilis notitiam, partim corporis iuris civilis notitiam tantum concernunt, partim simul etiam ad corporis iuris canonici notitiam introducunt, quae hic cum prioribus coniungenda. Sunt vero huius generis scripta:

Io. Hier. HERMANNI *historia corporis iuris Iustiniani*.
Ien. 1731. 8.

Adam. RICCI *de librorum iuris quantitate et qualitate*.
Régiom. 1635. 8.

Alb. GENTILIS *de libris iuris ciuilibus et canonici*. Ha-
nouiae 1705. 8.

Anacephalaeosis totius corporis iuris ciuilibus. Erl. et
Lips. 1749. 12.

Eberb. SPECKHAN *Vniuersi iuris Romani Caesarei et
Pontificii, secundum omnia cuiusque volumina,
partes, libros et titulos breuis, succincta et synopti-
ca compositio, continuatio et exegeſis*. Helmſt.
1669. 4.

Io. SERPILII *Compendioſa delinatio totius iuris can. et
ciuilibus, in utroque tam allegandi quam abbrevia-
tiones legendi modum exhibens in gratiam tironum
ſtudii iuris conſignata a. 1651*. Ien. 1690. Franc.
et Lips. 1720.

Io. Frid. GEORGI *Tabellae iuris vniuerſi, ciuilibus ſcili-
cet et Canonici, ſciagraphicae*. Ienae 1666 in fol.
forma pat.

§. 410.

Ad commodiorem corporis iuris vſum faciunt
praeter DOMATII *delectum legum D. et C.* Amſtel. 1703
4. indices iuris, qui variant inter ſe nonſolum pro di-
verſa inſtituti ratione, ſed et in eo quod alii ſepara-
tim ius ciuile, alii ſeparatim ius canonicum, alii vtrum-
que ius ſimul reſpiciant. De iis qui ſeparatim ius ca-
nonicum reſpiciunt infra agendum, de reliquis hic,
poſſuntque huc referri:

A. G. C. S. I. S. *Faſciculi rubricarum vtriuſque iuris,
ſuae indicum titularum iuris can. et civ. in ordinem
alphabeticum, reductorum*. Vindeb. 1735.

Io.

Io. Lud. WALTHERI *Lexicon iuridicum indices utriusque iuris corporis tam civ. quam can. exhibens locupletissimos.* Goett. 1744.

Io. Hier. HERMANNI *Concordantia iuris.* Ienae 1745. 4.

Stephani DAOYS *Index ad corpus iuris civilis, auctus per Thomam de Iuges.* Veneriis 1610. Lugd. 1612. ac Genevae 1635. fol. Iteratam editionem emendatam et locupletatam ante aliquot annos publico programme indixit Val. Franc. ab EMMERICH sub titulo: *Corpus civilis alphabeticum, absolutissimam summam omnium, quae tam in textu, quam in glossa reperiuntur ordine alphabetico continens.*

Collectio scriptorum ab *Abrah. WIELINGIO* facta sub titulo: *Iurisprudentia restituta sive index chronologicus in totum iuris Iustiniani corpus ad modum* IAC. LABITTI, ANT. AVGVSTINI et WOLFG. FREYMONII *noua tamen et faciliori methodo collectus. Accesserunt Opuscula IV.* IAC. LABITTI, HENR. HAHNII, HENR. BRENCMANNI et BERNH. HENR. REINOLDI. Amstel. 1727. 8.

Georg. Henr. AYRERI Praef. *de necessitate et utilitate iudicium iuris variisque eorundem generibus ac pretio diuerso* ad IO. LVD. WALTHERI *Lexicon iuridicum* et in *Opusc. Tom. II. num. XII.*

T I T. V.

DE SCRIPTIS QVAE IURIS ROMANI CENSVRAM, COLLATIONEM CVM ALIIS IURIBVS ET VALOREM CONCERNVNT.

§. 411.

Superfunt, praeter haectenus recensita scripta legalia iuris romani alia, quae ad bibliothecam legalem potius

potius, quam doctrinalem, referri posse censẽo. Huc pertinent primo ea scripta, quae *cenfuram iuris romani concernunt*, siue sint censuræ ipsæ, siue censurarum censuræ, veluti:

VV. CC. *Io. Iac. WISSENBACHII emblemata Triboniani et Ioan. WYBO Tribonianus ab emblematibus Wissenbachii liberatus*. Praefationem praemisit IO. GÖTTL. HEINECCIUS. Halae 1736. 8.

Vlrici HVBERI Eunomia romana siue censura censuræ iuris Iustiniani, continens examini præceptorum iuris locorum secundum Pandectas et Institutiones quae ut falsa, iniqua, inhonestæ, corrupta, subornata varie traducta secundum veras Iurisprudentiæ, philosophiæ civilis, historiæ, et sacrarum literarum rationes, vindicantur, sumantur, aut explicata illustrantur et cum usu temporum conferuntur. Posthumum opus quod recensuit ZACHARIAS HVBER. Amstel. 1724. 4.

Iac. MAESTERTII de iustitia romanarum legum libri duo. Lugd. Bat. 1547. 4.

Cypr. REGNERVS ab OOSTERGA de iniustitia quarandam legum romanarum, contra Iac. Maestertium. Lugd. Bat. 1647.

Alex. Arn. PAGENSTECHEI Irnerius iniuria vapulans siue Commentarius ad authenticas Codici Iustiniano repetitæ praelectionis per Dn. Irnerium ut nonnulli male putant, parum curate quin et erronee assertas, aut ab eodem perperam omissas. Grön. 1702. 4.

§. 412.

Sequuntur scripta *collationem iuris romani cum aliis iuribus concernentia*, quae in eo differunt, quod concernant collationem cum iure

I. cano-

I. *canonico*,

: *Conradi RITTERSHVSI differentiae iuris civilis et canonici.*

Argent. 1618. et quae cum eo exstant differentiae
 GEORGII LAVTERBECKS, IO. EMMERICI à ROSBACH.
 Francof. 1625. 8. Argent. 1638. 4.

Io. Frid. BOUCKELMANNI *differentiae iuris civilis et canonici hodierni.* Scriptum hoc cum adnotationibus
 edidit CORN. VAN. ECK. Traiecti ad Rh. 1694. 8.
 et iterum cum NOTIS EVERH. OTTONIS recusum est
 ibidem 1737. 8. mai. qui IOACH. HASSAEI differen-
 tias iuris civilis et canonici adiecit.

II. *germanico*, et quidem quoad

1. *leges imperii*,

*Michaelis GRASSI Collationum iuris civilis romani
 cum Recept. Imperii Rom Germanici ut et in specie
 cum ordinatione criminali Imp. Caroli V. sectiones
 viginti.* Tubingae 1723. 4.

2. *leges prouinciales et statuta.*

A. *in genere*,

*Henrici GIESEBERTI Iustinianus Harmonicus legum ro-
 manarum et statutorum plerorumque Germaniae po-
 pulorum, imo et Israelitarum gentium aliarum.*
 Lubecae 1670. 4.

B. *in specie quoad singulas leges prouinciales et statu-
 ta*, cuius generis scripta tanquam nimis specialia
 hic non recensenda.

III. *aliis iuribus*, quorum scriptorum recensionem
 praesens institutum itidem non permittit.

§. 413.

Tandem et huc referri possunt scripta, quae sin-
 gularum iuris romani legum *usum hodiernum* seu *foren-
 sem* respiciunt; quum scripta, quae theoriam de aucto-
 ritate iuris romani in Germania et alibi continent, non
 huc,

huc, sed ad bibliothecam doctrinalem potius, referri debeant. Quae cum ita sint huius classis scripta sunt;

Simonis a GROENEWEGEN Tractatus de legibus abrogatis et inusitatis in Hollandia vicinisque regionibus. Amstel. 1699. 4.

Simonis van LEEVWEN Censura forensis theoretico-practica, id est, totius iuris civilis romani, vsuque recepti et practici methodica collatio. Qua non tantum ipsa iuris romani fundamenta ad rationis et veritatis censuram methodice reducuntur, sed et ad usum practicum transferuntur. Vbi variae editiones a se inuicem distinguendae, veluti *prima* Lugd. Bat. de a. 1662. 4. *secunda* et *tertia* de a. 1678 et 1685 Amstel. fol. et *quarta* a GERARDO de HAAS procurata Lugd. Bat. 1741. fol.

Epistola bono publico edita qua exponitur iudicium de libro hoc anno prolato cui titulus: censura forensis theoretico-practica. Lugd. Bat. 1662. 12.

Io. SCHILTERI Praxis iuris romani in foro Germanico iuxta ordinem edicti perpetui et pandectarum Iustiniani. Prodiit primo sub titulo: *Exercitationes ad quinquaginta libros Digestorum* Ienae 1675. 1680. 4. Sub hoc titulo vero *ibid.* 1698. fol. et postea saepius veluti Lipsi 1713. Francof. 1733. f.

Sam. STRYKII Vsus modernus pandectarum. Primo prodiit eius specimen Francof. 1600. Continuationes successiue prodierunt partim STRYKIO vivente, partim post eius mortem. Nunc opus integrum coniunctim exstat ab a. 1716. Halae saepius recensum 4.

(23)

DE SCRIPTIS LEGALIBVS IVRIS
GRAECO-ROMANI.

§. 414.

Aboluta notitia scriptorum iuris latino-romani, progredior ad notitiam scriptorum iuris graeco-romani (§. 379). Licet vero inter scripta iuris graeco-romani obuenant scripta, quae ad *doctrinalia* potius, quam legalia, referenda esse videntur, hic tamen omnem scriptorum iuris graeco-romani notitiam sub scriptorum *legalium* nomine absoluere placet, cum legalia et doctrinalia scripta huius generis a se inuicem distingui, et haec infra demum recenseri, ordinem turbare, nec tamen proficuum esse, facile pateat. Possunt vero scripta iuris graeco-romani reduci ad *singula scripta iuris graeco-romani* et *collectiones scriptorum huius generis*.

T I T. I.

DE SINGVLIS SCRIPTIS IVRIS
GRAECO-ROMANI.

§. 415.

Inter singula scripta iuris graeco-romani merito primum locum occupant I. ea scripta, quae concernunt *ipfos libros Basilicorum*, quos HALOANDER et VIGLIUS ZVICHEMVS indicarunt, scholisque ICtorum intulerunt. Post hos GENTIANVS HERVETVS, IACOBVS CVIACIVS et CAROLVS LABBAEVS eos per partes edere coeperunt. Tandem vero CAR. ANNIB. FABROTUS edidit sexaginta Basilicorum libros sub titulo: *Βασιλικῶν Libri LX. in VII. Tomos diuisi latine et graece*. Paris. 1647. f. Interim tamen et in hac editione tantum XLI Libri integri exstant, reliqui XIX vero e synopsis editi sunt, e quibus postea quatuor, nimirum

mirum Libri XLIX. L. LI. et LII in *thesauro* MEERMAN-
NIANO Tom. V. integri in lucem reuocati sunt.

§. 416.

Sequuntur II. ea scripta iuris graeco-romani quae
concernunt *constitutiones Imperatorum ad ius graeco-ro-*
manum pertinentes. Non desunt huius generis MSRTA
et editi libri, inter quos, praeter eos, qui in collectio-
nibus titulo sequenti recensendis obueniunt, notari
mérentur

Henr. SCRIMGERI graecus Nouellarum Leonis codex,
quem ex bibliotheca Fuggeriana Paris. 1558 in
lucem protraxit.

Latina earum versio Henrici AGYLAEL Basil. 1661. 8.
Casp. Acbat. BECK de nouellis Leonis eorumque usu et
auctoritate. Jen. 1726. 4.

Nouellae Constantini Porphyrogeneti, quas ex Codi-
cibus regis Paris. 1606. edidit CAROLVS LABBAEVS.

§. 417.

Progredior III. ad ea scripta huius classis quae
sunt *Institutiones iuris graeco-romani* et *Eclogae, Synop-*
ses, Manualia seu *περοχηρα* appellari solent, quorum
pertinent:

Ecloga Basilii Macedonis ab eo anno 875. confecta;
et XL. titulis absoluitur, quae vero edita non est.

XL librorum βασιλικῶν ecloga seu synopsis per IO. LEVN-
CLAVIUM *graece et latine.* Basileae 1575. fol. ad
quam pertinent CAROLI LABBAEI *Observationes in sy-*
nopsin Basilicorum. Paris. 1606. 8.

Michaelis PSELLI Synopsis legum versibus Iambicis et
politicis graece et latine per Franc. BOSQVETVM.
Parisius 1632. 8.

§. 418.

§. 418.

Tandem IV. *Glossaria, Promptuaria, aliaque scripta* huc pertinent, dum Icti graeco-romani Basilicorum libros glossis nomicis illustrarunt, aliisque modis iuris-prudentiae culturam per scripta sua promouerunt. Scripta huius classis typis diuulgata sunt:

CYRILLI, PHILOXENI et aliorum *Glossaria latino-graeca et graeco-latina cum veteribus glossis verborum iuris* per Carolum LABBAEVM. Paris. 1679. fol.

CONSTANTINI HARMENOPVLI *Promptuarium*, quod varie editum, veluti per THEODOR. ADAMVM SVALENBERGIVM graece Parisiis 1540. 4. per BERNH. a REY latine Coloniae 1547. et rursus latine per IOANNEM MERCERVM Lugd. 1556, graece et latine demum cura DIONYSII GOTHOFREDI Geneuae 1587. et 1600. 4.

EVSTATHII *de temporum interuallis liber*, quem SIMON SCHARDIUS graece cum versione sua, subiunctis legibus Rhodiorum naualibus et IVSTINIANI militaribus et georgiis Basileae 1561. 8. edidit.

T I T. II.

DE

COLLECTIONIBVS SCRIPTORVM IVS
GRAECO-ROMANVM CONCERNENTIVM.

§. 419.

Ad collectiones scriptorum quae ius graeco-romanum concernunt, refero BONEFIDII ius orientale et LEVNCLAVII ius graeco-romanum. De his collectionibus itaque hic agendum, licet negari nequeat varia continere, quae huc non pertinent, a potiori tamen haec scripta optimo iure huc referri possunt.

B b

§. 420.

§. 420.

Primam collectionem ENIMVNDVS BONEFIDIVS sub titulo: *Ius orientale*, graece, cum versione latina separatim subiuncta, edidit a. 1573. 8vo. Maius opus vero, quod in hoc genere BONEFIDIVS parauit, lucem non vidit. Diuisa est haec collectio in III. libros, et quae in singulis his libris offeruntur lectori, haec sunt ex recensione FABRICII in *Biblioth. graeca Tom. XII. Lib. VI. Cap. VI.*

Liber I. *Constitutiones Imperatorum*, HERACLII, LEONIS ICONOMACHII, CONSTANTINI CABALLINI, NICEPHORI, LEONIS ARMENI, THEOPHILI, BASILII, LEONIS ET ALEXANDRI, CONSTANTINI POPYROGENITI, ROMANI SENIORIS, NICEPHORI PHOCAE, BASILII PORPHYROGENITI, ROMANI ARGYRI, ZOES, MICHAELIS τὸ ἑσπρωτικῆς, ISAACI COMNENI, MICHAELIS, NICEPHORI BOTANICTAE, ALEXII COMNENI, ALEXII COMNENI *secundi*, ISAACI ANGELI, IOANNES DVCAE, MICHAELIS PALAEOLOGI, incerti Imperatoris.

Liber II. *Decreta Patriarcharum et Synodorum CPolitanor.*

Patriarch. ab A. C.

- 400. Ioannis Chrysofomi.
- 458. Gennadii.
- 784. Turasii.
- 806. Nicephori Confessoris.
- 933. Theophylacti.
- 996. Sisinii.
- 999. Sergii.
- 1025. Alexii.
- 1043. Michaelis, Niceta protosyncello et chartophylace.
- 1154. Constantini Chliareni.
- 1064. Ioannis Xiphilini.
- 1084. Nicolai.

1134 et 1255. Strype et Arsenii.

1155. Lucae.

1169. Michaelis Anchiali.

1178. Theodosii.

1226. Germani.

1280. Manuelis.

1289. Athanasii.

Incertorum Patriarcharum.

**Nomina Metropolitum LXXX et Archiepiscopali-
um ciuitatum XXXVIII.**

**Liber III. *Responsa et Epistolae Patriarcharum et alio-
rum SS. Patrum.***

**Adriani Papae ad Basilium Achridenum, Archiepiscop.
Thessalon.**

Basilii ad Adrianum.

**Nicetae Metropolitae Heracleensis responsa ad Con-
stantini episcopi quaestiones.**

**Demetrii Chomareni Archiep. Bulgariae. Eiusd. ad
Constantinum Cabasilam, Metropolitam Dyrra-
chenum.**

Ioannis Episcopi Citri ad eundem Cabasilam.

**Eliae metropolitae Cretensis ad Dionysium Mona-
chum.**

**Nicephori Chartophylacis ad Theodosium, mona-
chum Corinthium.**

**Nicetae metropolitae Thessalonicensis ad Basilium
Cappadocem.**

Ioannis Zonarae de profuturo feminis.

**Theodori Balsamonis responsa ad LXIV quaestiones
Marci patriarchae Alexandrini data A. C. 1193.**

Incerti de translatione Episcoporum.

§. 421.

Post BONEFIDIVM ex pluribus bibliothecis Asiae et
Europae diligenter conquisiuit, recensuit et interpre-
tatus

B b 2

tatus

tatus est IO. LEVNCLAVIVS Constitutiones Impp. Graecorum, Patriarcharum decreta, synodales sententias, scriptaque alia iuri tam ciuili quam canonico Graecorum lucem afferentia. Quum vero LEVNCLAVIVS post hoc opus absolutum extinctus, editionem eius curauit MARQVARDVS FRHERVS cui erat a viuo LEVNCLAVIO commendatum. Sic prodierunt a. 1596. Francof. in fol. *Iuris Graeco-Romani tam canonici quam ciuilibus Tomi II.* IO. LEVNCLAVII studio ex variis Europae Asiaeque bibliothecis eruti latinique redditi, nunc primum editi cura Marquardi Freberi, cum eiusdem auctario, *chronologia iuris ab excessu Iustiniani ad amissam Constantinopolin et Praef. ad Imp. Rudolff. II.* Recensio huius scripti obuia est, tam in FABRICII *Bibliotheca graeca Tom. XII. Lib. VI. Cap. VI*, qui et indicem scriptorum aliorumque in IO. LEVNCLAVII *Iure Graeco-Romano commemoratorum* adiecit, quam in BEYERI *Notitia auct. iurid. Spec. I. num XX.* qui posterior contenta ipsa sic recenset. Continentur

Tomo primo:

I. *Harmenopuli, Sebastii, Nomophylacis et Iudicis Thessalonicensis, epitome iuris Canonici Graecorum:*

Comprehendit sex Sectiones, quarum prima de Episcopis et Synodis, secunda de Presbyteris, Diaconis et Subdiaconis, tertia de Clericis, quarta de Monachis et Monasteriis, quinta de Laicis, sexta de Mulieribus agit. Intermixta sunt Scholia graeco-latina vel explicantia sensum, vel ius varium notantia.

II. *Nouellarum Augustalium de rebus ecclesiasticis Liber vnus.*

Continet Nouellas Imperat. Iustiniani, Heraclii, Basilii Macedonis, Leonis Philosophi, Leonis et Alexandri, Costantini Porphyrogenetae, Nicephori, Phocae, Basilii Porphyrog. Isaaci Commeni, Nicephori

phori Botaniaræ, Alexii Comneni, Calo Iohannis, Manuelis, Comneni, Alexii Comnenii II, Isaaci Angeli, Ioh. Ducae Batatzis &c.

III. IV. *Decretorum Synodaliu Libri duo.*

Continent Sententias Synodales et Sanctiones Pontificias Archiepiscoporum et Patriarcharum Constantinopoleos: Chrysofomi, Gennadii, Tarasii, Niphori, Sifinnii, Sergii, Alexii, Michaelis, Constantini Chliareni, Nicolai Grammatici, Nicolai Mazalonis: Arsenii, Lucae, Michaelis Anchiali, Theodosii, Germani, Manuelis, incertorum denique Patriarcharum. Quorum Liber primus (sicut et Nouellarum Augustalium Liber) antea a Bonefidio editus, nunc multo correctior et auctior, eius denique versio locis innumeris recensita; secundus vero plane nouus prodiit.

V. VI. *Responsorum Libri duo.*

Continent Responfa, Epistolas et Sententias aliorum Episcoporum, sanctorumque Patrum. Quorum primus itidem auctior correctiorque, quam antea BONEFIDIO, secundus plane nouus prodit.

VII. THEODORI BALSAMONIS, *Patriarchae Antiocheni meditata s. responsa.*

VIII. MATTHÆI MONACHI, *questiones et causae matrimoniales.*

IX. IVSTINIANI Imp. *Edictum de fide orthodoxa.* Graece nunc primum et multo auctius edirum.

X. CONSTANTINI HARMENOPVLI *de Sectis et verae fidei confessione liber vnus.*

Tomo II. continentur:

I. MICHAELIS ATTALATAE, *Proconsulis et Iudicis Opus de iure siue Pragmatica, Michaelis Ducae Imp. iussu facta.*

- II. *Delectus Legum compendiarius et correctio iuris antiqui in id quod aequius melius per Imperatores Basilium, Leonem, Alexandrum et Constantinum Augustos; cum praefatione eorundem.* Publicata circa annum Christi 838.
- III. *Novellarum Augustalium liber, de rebus civilibus et iudicialiis.* Habet Nouellas Basilii Macedonis, Constantini Porphyrogenetae et Basilii Constantini et Leonis, Romani senioris, Romani minoris, Nicephori Phocae, Basil. Porphyrog. Alexii Comneni, Manuelis Comneni &c.
- IV. *Responsi veteris formula 'ex iure de nudis pactis.*
- V. *Testandi formula vetusta, qua Gregorii Nazianzeni testamentum continetur. Vitae et Operibus eius addendum.*
- V. *EVSTATHII Antecessoris liber de temporalibus interuallis a momento usque ad centum annos.* Nunc multo auctior et integrior quam antea a Schardio vel Cuiacio editus.
- VII. *Leges Militares Russi.*
- VIII. *Leges colonariae.*
- IX. *Leges Nauales Rhodiorum et aliae.* Omnes prioribus editionibus *Balduini, Schardii,* aliorum, longe integriores et meliores.

(b)

DE SCRIPTIS LEGALIBVS IVRIS FRANCICI
ET IVRIS ALIORVM POPVLORVM QVI GER-
MANIAM QLIM INHABITARVNT.

§. 422.

Secunda classis scriptorum legalium de quibus hic (§. 378) agendum, continet scripta legalia iuris Francici, et iuris aliorum populorum qui Germaniam olim inhabitauerunt. De his scriptis vero ita agendum, vt, reliquis praemissis, scripta legalia iuris feudalis Longobardici separatim recenseantur.

TIT.

T I T. I

DE

SCRIPTIS LEGALIBVS IVRIS ANTI-
QVORVM POPVLORVM QVI GERMANIAM
OLIM INHABITARVNT GENERATIM.

§. 423.

Ante omnia hic praemittendum generale scriptum huius classis, quod est PETRI GEORGISCH *Corpus iuris germanici antiqui quo continentur leges Francorum Salicae et Ripuariorum, Alemannorum, Baiuvariorum, Frisonum, Angliorum et Werinorum, Saxonum, Longobardorum, Wisigothorum, Ostrogothorum, nec non Capitularia Regum Francorum, una cum libris Capitularium ab Ansegiso Abbate et Benedicto Leuita collectis; cum praefatione IO. GOTTL. HEINECCH Hal. 1738. 4to.*

§. 424

Specialiora huius classis scripta sunt duplicis generis dum, vel leges singulorum populorum qui Germaniam olim inhabitauerunt, vel Capitularia Regum Francorum concernunt. Prioris generis scripta sunt vel collectiones legum variorum horum populorum, vel scripta quae separatim prodierunt, leges huius vel illius horum populorum concernentia.

§. 425.

Ad scripta quae sunt collectiones legum variorum antiquorum populorum qui Germaniam olim inhabitauerunt, referri debent

Ioan. SICHARDI leges Ripuariorum, Boioariorum et Alemannorum. Basil. 1530. 8.

B b 4

Bas.

Baf. Ioan. HEROLDI originum ac germanicarum antiquitatum libri, leges videlicet Salicae, Alemannorum, Saxonum, Angliorum, Thuringorum, Burgundionum, Francorum, Ripuariae, Boioariorum, Westphalorum, Werinorum, Frifionum, Longobardorum, Theutonum. Basil. 1557. fol.

Friderici LINDENBROGII Codex legum antiquarum, in quo continentur leges Wisigothorum, edictum Theodoricus Regis, lex Baiuuariorum, decretum Theophilomus ducis, Lex Ripuariorum, Lex Saxonum, Angliorum et Werinorum, Frifionum, Longobardorum, Constitutiones Siculae s. Neapolitanas, Capitulare Caroli M. et Hludouici Imp. una cum glossario. Francof. 1613. fol.

§. 426.

Scripta quae singulas leges antiquorum Germaniae populorum concernunt, sunt haec. Quoad leges

I. *Francorum*

Leges Francorum salicae et Ripuariorum cum additionibus Regum et Imperatorum variis ex MSS. Tis codicibus emendatae, auctae et notis perpetuis illustratae. Accedunt praeterea I. Formulae veteres Alsaticae. II. G. G. LEIBNITII Lib. de origine Francorum, posterioribus curis auctior, cum responsione ad obiectiones doctorum quorundam Virorum. III. Annales Francici Regni a Theodoro Ruinaro ex Gregorio Turorensi, Fredegario, aliisque collecti. IV. Friderici Rosgaardii emendationes Otfridianae, ex Codice Palatino-Vaticano: omnia opera et studio Io. Georgii ECCARDI. Francof. et Lips. 1720. fol.

II. *Fri-*

II. *Frisionum.*

Editae sunt et notis illustratae a SIBRANDO SICCAMA
1617. CONF. MATTHIAS DE WICHE *Vorbericht zum
Ostfriesischen Landrecht.*

III. *Saxonum.*

*Saxonum leges tres antiquissimae. Illustravit Carl.
Guil. GAERTNER accessit lex Frisionum cum not. Si-
brandi SICCAMAE. Lips. 1730. fol.*

IV. *Longobardorum.*

Post alios elegantissimam harum editionem dedit
LVD. ANT. MVRATORIVS in scriptorum rerum Itali-
carum. Tom. I. P. II. p. 1 seqq.

§. 427.

Quoad scripta quae Capitularia Regum Francorum
concernunt, variae eorum collectiones et editiones no-
tandae. Licet autem varii ante STEPH. BALVZIVM ediderint
et collegerint capitularia Regum Francorum, veluti VITVS
AMERBACHIVS, IOAN. TILIVS, PETRVS PITHOEVS, de quo-
rum aliorumque antiquioribus editionibus adeundus
IAC. le LONG *in bibliotheca Franciae Libro III. Cap. V.
Art. III. §. II. p. 585.* omnibus tamen STEPH. BALVZIVS
praefendus, qui accuratissimam et splendidam editio-
nem procuravit Parisiis 1677. fol. 2 Voll. sub titulo:
*Capitularia regum Francorum. Accesserunt MARCHVL-
PHI Formularum libri duo cum appendice: Formulae ex
Codice IAC. SIRMONDI editae, Bignoni, Lindenbrogii, Ba-
luzii, Fr. PITHOEI Glossarium, SIRMONDI notae ad capi-
tularia: BIGNONII notae ad leges salicas, ad Marculfum:
STEPHANI BALVZII ad Capitularia. Appendix auctorum
veterum. Carmina aevi Carolini.*

T I T. II.

DE

SCRIPTIS LÉGALIBVS IVRIS FEVDALIS LONGOBARDICI SPECIATIM.

§. 428.

Quum a legibus Longobardorum differat ius feudale Longobardicum, hocque ius ob eius in Germania factam receptionem praesertim attendendum, de scriptis legalibus huius iuris Longobardorum, inter alios populos antiquos qui olim Germaniam inhabitaverunt praesertim notabilis populi, hic speciatim agendum.

§. 429.

Ad scripta legalia iuris feudalis Longobardici vero referri debent, partim textus huius iuris editiones; partim scripta quae textum in meliorem ordinem reductum sistunt; partim commentarii in eum et alia ad eius illustrationem facientia scripta.

§. 430.

Quoad textum ipsum notandum ante omnia, olim non nisi vnicum iuris feudalis Longobardici librum cognitum fuisse, et demum Sec. XV. ultra medium adulto, ortam esse diuisionem in plures libros, quae triplex est *Vulgata, Cuiaciana et Gothofrediana*. Ipsi textus editiones vero, inde ab inuenta arte typographica plures prodierunt, inter quas antiquissima est *Basiliensis Wensleriana* a. 1476 exarata. Exstant etiam germanicae huius iuris versiones variae, quarum prima iam a. 1482 facta, est demum a. 1493 impressa, in volumine quodam quod ius prouinciale et feudale Suevicum continet sub titulo: *Das Buch der Lehnrecht*, obuia.

Godofr.

Godofr. Dan. HOFFMANNI Diff. de unico iuris feudalis Longobardici libro a. 1754 iam vero auctior edita. Cui nunc primum accessit Oratio de antiquissima quadam iuris feudalis Longobardici editione, duos illius libros neusiquam distinguente. Tubingae 1760.

§. 431.

Scripta in quibus textus iuris feudalis longobardici in alium ordinem redactus, sunt:

Antonii MINCVCCII de Prato veteri libri sex ex omni veteri feudorum iure noua ordinatione collecti, quod scriptum edere quidem voluerunt HALOANDER, et post eum MAVRITIVS, ast primum ex MS. Cod. bibliothecae regiae Parisiensis edidit Io. SCHILTERVS 1695.

Bartbol. BARATERII libellus feudorum refo~~rat~~atus, qui quidem iam 1612 a Nic. RIGALTIO Parisiis sub titulo cum MSR. non conuenienti: de feudis liber singularis 4. editus, ast deinde iterum prodit a. 1695 cura Io. SCHILTERI.

De feudis libri V. Quorum primus est GERARDI NIGRI, secundus et tertius OBERTI DE ORTO consulum Mediolanensium, quartus ex variis et incertis auctoribus antiquis, quintus Imperatorum Constitutiones, quae ad feuda pertinent, complectitur. Aucti, emendati atque etiam explicati studio et diligentia Jac. CVIACII a. 1567. 8VO.

§. 432.

Sequuntur commentarii in ius feudale Longobardicum aliaque ad eius illustrationem et commodiorem usum facientia scripta, qualia sunt, vt taceam, mediocrium ICtorum lecturas:

Caspari BITSCHII Commentarius in consuetudines feudorum. Argent. 1673. 4.

Io:

Io. Frid. RHETII *Commentarius in ius feudale commune.* Franc. ad Viadrum 1671 et 1673. 4.

Nic. Christ. LYNCKERI *Concordantiae iuris feudalis.* Ien. 1688. fol.

(c)

DE SCRIPTIS LEGALIBVS IVRIS GERMANICI.

§. 433.

Sequitur tertia et vltima classis scriptorum legalium, quae sub se comprehendit scripta legalia iuris germanici (§. 378.) quae scilicet ad vere et proprie sic dictum ius germanicum (*Introd. §. 124. 131*) referri possunt. Non exiguus scriptorum huius generis numerus, ita, si quid video, in ordinem redigi potest, si *scripta legalia iuris germanici Antemaximilianeii* separantur a *scriptis legalibus iuris germanici Maximilianeii et Postmaximilianeii.*

(X)

DE SCRIPTIS LEGALIBVS IVRIS GERMANICI ANTEMAXIMILIANEI.

§. 434.

Scripta legalia iuris germanici Antemaximilianeii, sub se comprehendunt ea scripta legalia huius classis, quae concernunt leges germanicas eas, quae in historia legum quibus in Germania vtimur §. 145. 154 *Introd. in iurispr. posit.* recensentur. Scripta legalia quae eas concernunt vero, sunt vel *singula scripta* iuris germanici, vel *collectiones* scriptorum huius generis.

TIT.

T I T. I

DE

SINGVLIS SCRIPTIS IVRIS GERMANICI ANTEMAXIMILIANEI.

§. 435.

Inter scripta huius generis primum locum occupant ea, quae collectiones consuetudinum germanicarum priuata auctoritate factas continent easque illustrent, qualia sunt quoad

I. *Ius prouinciale Saxonicum seu speculum Saxonicum.*

Das ganze sächsische Landrecht mit Text und Glossen in eine richtige Ordnung gebracht durch MELCHIOR KLINGEN von Steinau an der Strasse, itzo zu Halle, doch mit dieser Erklärung, daß es den Ständen, die das sächsische Recht gebrauchen, nicht genugsam, sondern der alte Sachsenspiegel D. CHRISTOPH ZOBELS, welcher wohl erkläret, dabey seyn muß, wie in der epistola dedicatoria erbebliche und genugsame Ursachen angezeigt werden sollen. Halle 1572.

Sachsen-Spiegel oder das sächsische Landrecht in der Alt-Teutschen Sprache nebst nöthigen Auszügen aus der Glossen, so weit selbst zum Verstande des teutschen Rechts etwas beytrüget und Gegeneinanderhaltung der Zobelischen und Löffischen hochteutschen Edition. Wie auch einer Vorrede, darinnen die Historie, wie und wann das teutsche Recht zuerst in Schriften verfaßt worden, wie auch derer verschiedenen Ausleger und Glossatorum desselben enthalten ist. Herausgegeben von IAC. FRID. LVDOVICI Halle 1720. 4.

EYKENS VON REPGOVV Sachsen Spiegel mit den ältesten Codicibus MSS. zusammengehalten, nebst zu noch nie gedruckten Texten der alten Ober-Sächsischen ursprüng-

ursprünglichen Sprache dieses Rechts, auch dessen lateinischer Version, und einer neuen Uebersetzung, ingleichen lectionibus variantibus und Auslegung der unverständlichen Worte, ferner der vollständigen Teutschen Glossé, ebensals aus Manuscripten restituiret, und von den neuern Zusätzen befreyet, mit nöthigen Register und einem Vorbericht vom Auctore, Alter, Codicibus und Editionen dieses Rechts. Beforgt von D. CARL WILHELM GAERTNER. Leipzig 1732. fol.

Holländischer Sachsenspiegel nach der raren Godaischen Ausgabe von 1479 mit des Herrn Consistorial-Raths C. V. GRUPEN und des Herrn Syndici MEERMANNNS gelehrten Nachrichten von denen Holländischen Editionen des Sachsenspiegels und deren Verfasser. Franckf. vnd Leipz. 1763. 4.

Hier. Cbrist. MECKBACH Anmerckungen über den Sachsenspiegel. Iena 1764. 4.

II. *ius feudale Saxonicum*

Das Sächsische Lehnrecht in der Alt-Teutschen, Lateinischen und ietzo gebräuchlichen Hochteutschen Sprache, nebst nöthigen Auszügen aus der Glossé, so weit selbige zum Verstande des teutschen Rechts etwas beyträgt, und Gegeneinanderhaltung der alten Lobelschen und neuern Lobel-Romanischen hochteutschen edition, wie auch einer Vorrede, herausgegeben von IACOB FRIEDERICH LVDOVICI. Halle 1721. 4.

III. *ius municipale Saxonicum*

Das Sächsische Weichbild in der lateinischen und ietzo gebräuchlichen Hochteutschen Sprache, aus alten bewährten Codicibus nebst nöthigen Auszügen aus der Glossé, so weit selbige zum Verstande des alten und neuen teutschen Rechts etwas beyzutragen scheint,

net, wie auch einer Vorrede der Historie des Weichbildes etc. herausgegeben von IACOB FRIEDERICH LVDOVICI. Halle 1721. 4.

Magdeburgisches Schöppenrecht der Stadt Breslau 1295 mitgetheilet. Vid. die diplomatische Beyträge zur Untersuchung der Schlesiſchen Rechte und Geschichte. P. 1. S. 9. seqq.

Magdeburgisches Recht von denen Schoeppen daselbst der Stadt Görlitz mitgetheilet, apud SCHOTTIVM in der Sammlung zu den teutschen Land- und Stadt-Rechten P. 1.

IV. Ius prouinciale Sueuicum s. Alemannicum vel Speculum Sueuicum, in specie ius feudale Sueuicum seu Alemannicum.

Collatio codicis iuris alemannici tam prouincialis quam feudalis, eiusque antiquissimi de Ao. MCCCCXXXIV. cum MSCpto Argentorati Ao. MDV. impressum, ad cuius exemplar illam adornauit IO. MEISCHSNERVS editionem, quae prodit Francof. ad Moen. Ao. MDLXVI. accurante IO. AVGVSTO NOBILI DNO. A BERGER. Lipsiae 1726. 4to. et cura Hier. von der LAHR in Corp. iur. germ. Senckenbergiano. Tom. II.

Io. SCHILTERI Codex iuris feudalis alemannici. Argent. 1697. 4. Noua editio quae auctior et emendatior prodit cum praef. Io. Georgii SCHERTZII Ibid. 1728 fol. Contenta huius operis sunt sequentia scripta I. Praefatio de iuris feudalis alemannici origine auctoritate et usu. II. Ius feudale Alemannicum cum interpretatione latina. III. Ius feudale Saxonium, ex vetusto MS. bibliothecae Lipsiensis Paulinae. IV. Commentarius ad ius feudale alemannicum collatum cum communi et Saxonico. V. Commentatio ad II Feud. 50 de natura successio-

cessionis feudalis. VI. *Mantissa ad Comment. de natura successionis feudalis II Feud. 50.* VII. *Ioan. Wolfg. TEXTOR successio linealis in Electoratus Imperii secularibus defensa atque declarata.* VIII. *Jo. Casp. BTS. HII Comment. Iurid. ad Constit. Argent. de Emponematum irre vulgo vom Schwauffel-Recht.* IX. *Io. Vric. DÜRR de curiis dominicalibus, vulgo von den Dinck-Höffen.* X. *Ant. MINCVCCII de Prato veteri noua collectio iuris feudalis communis.* XI. *Bart. BARATERII Noua compilatio iuris feudalis communis.* XII. *Ant. Dad. ALTESERRA de origine feudoꝝ Gallicorum.* XIII. *M. Ant. DOMINICI Disquisitio hist. de praerogatiua allodiorum.*

§. 436.

Sequuntur huius classis scripta, quae *leges scriptas germanicas* huius aevi, siue sint *leges imperii*, siue *leges prouinciales* et *statuta urbium*, concernunt. Quod itaque attinet *Leges imperii* huc referri debent, quoad

- I. *Constitutionem de expeditione Romana* ea eius editio, quam debemus *GEORG. CHRIST. GEBAVERO*, ab eo Instit. iuris feudalis *SCHILTERI* Lips. 1728 adiecta, sub titulo: *Constitutio Caroli III Crassi Imp. vel Conradi II Salici Imp. de expeditione Romana cum Marguardi FREHERI et aliorum notis. Lud. Cantarelli FABRI de eadem commendatio. Com. Sam. SCHVRTZFLEISCHII de Conrado Imp. et de eadem constitutione dissertatio. Recensuit et de constitutionis editionibus, auctoribus et autentiz praefatus est Georg. Christ. GEBAVERVS.*
- II. *Auream Bullam*
 1. *Variae editiones, versiones et manuscripta celebriora Aureae Bullae.*
Aureae Bullae autographum Norimbergense per Ant. KOBURGERVM. Nor. 1474. fol.

Aurea

Aurea Bulla Caroli IV. Romanorum Imperatoris secundum exemplar originale Francofurtense. Francof. ad Maenum 1742. 8.

Georg. Ad. WILLII Diss. de sanctionis carolinae seu A. B. autographo Norimbergensi eiusque lectionibus variis. Alt. 1771.

Christ. Gottl. SCHWARZIVS Recensio A. B. exemplarium MSS. et typis impressorum quam addidit HOLZSCHVERI Or. de comitiis A. 1356. Norimbergae celebratis in quibus Caroli IV. A. B. fuit sancita.

Io. Iac. MOSERI Observ. de prima A. B. editione latina. In eius Miscellaneis historico-iuridicis P. II. p. 685.

2. *Commentarii in A. B. de quibus ex instituto egit LVDEWIGIVS in Praef. Tom. II. Commentarii sui ad A. B. praemissa. Sunt autem commentarii in A. totam A. B. quorum non parvus datur numerus, qui hic notandi:*

Io. LIMNAEI Aurea bulla et in eam observationes. Arg. 1706.

Io. Petri de LVDEWIG Vollständige Erläuterung der güldenen Bulle, in welcher viele Dinge aus dem alten teutschen Staat entdeckt, verschiedene wichtige Meinungen mit anderen Gründen besetzt und eine ziemliche Anzahl von bisher unbekanten Wahrheiten an das Licht gegeben worden. 1 Theil. Franc. 1716. 2. Theil 1719. 4. Noua editio prodiit Francof. 1752. 4. cum praefatione ESTORIS:

Io. Dan. de OLENSCHLAEGER Erläuterung der goldenen Bulle. Francof. 1766. 4.

- B. *quaedam eius capita, cum vero quae huc pertinent scripta sint minutiora scripta, eorum recensionem praesens institutum non permittit.*
3. *Scripta quae faciunt ad A. B. analysin et commodiorem eius usum*

Nic. Cbrist. LYNCKERI *Series A. B. carolinae cum introductione praemissa.* Ien. 1711. fol.

Cbrist. Gottl. HOFFMANNI *Delineatio A. B. auspiciis Caroli IV. in comitiis Noribergensibus et Metensibus a. 1356. conditae.* Lipsiae 1721. 4.

§. 437.

Sequuntur scripta legalia iuris germanici quae *leges provinciales* et *statuta* huius aevi concernunt. Horum indicem dedit PÜTTERVS in *dem Versuch eines chronologischen Verzeichnisses teutscher Landes und Stadt-Gesetze.* Vid. EIVS *neuer Versuch einer iuristischen Encyclopaedie und Methodologie.* App. 1. p. 112 seqq. Ex hoc indice vero huc non nisi ea pertinent scripta, quae §. 4-26. ab eo nominata sunt, si discefferis a scriptis, quae sunt collectiones consuetudinum germanicarum huius aevi priuata auctoritate factae, §. 12. 13. 14. 15. 16. 17. recensitae.

T I T. II.

DE COLLECTIONIBVS SCRIPTORVM
IVRIS GERMANICI ANTEMAXIMILIANEI.

§. 438.

Scripta quae sunt collectiones scriptorum legalium iuris germanici Antemaximiliani, sunt in hac duplici differentia, quod alia eorum, saltem potissimum, ea scripta legalia huius classis concernant, quae sunt *collectiones consuetudinum germanicarum huius aevi priuata auctoritate factae*: alia vero *leges scriptas imperii*, nec non *provinciales et statuta*, quae ad scripta legalia iuris germanici huius classis pertinent, contineant.

§. 439.

§. 439.

Ad prioris generis collectiones non nisi vnicum, aut splendidum et magni momenti scriptum, referri potest, nimirum id quod prodiit sub titulo: *Corpus iuris germanici publici et priuati hactenus ineditum e bibliotheca Senckenbergiana emissum et praefamine huius splendidissimi Possessoris ornatum.* TOMVS I. exhibens partem primam et secundam. Curauit, edidit atque indices commodos adiecit GVST. GEORG. KOENIG & KOENIGSIHAL. Francof. ad Maenam 1760. fol. Partis PRIMAE huius operis contenta haec sunt. I. *Ius Caesareum: siue Kayser-Recht: germanice et latine ex quinque codicibus manuscriptis rite conseruatis.* II. *Ordo iudiciarius iuris provincialis suppletus et emendatus, ac Parte II. auctus: siue Richtstiege Landrecht ex quatuor Codicibus.* III. *Ordo iudiciarius iuris feudalis integritati suae restitutus; siue Richtstiege Lehnrecht: ex Codice Manuscripto.* IV. *Syllabus vocum aut obscurarum aut obsoletarum cum succincta earum expositione; et illustramentis GRASHOVIANIS, in Iuris Caesarei libros I. et II.* Pars SECUNDA vero comprehendit: V. *Collectionem diplomaticam manuscriptam de rebus ciuitatum et colonariis ad illustrationem libri IV Iuris Caesarei.* VI. *Scitum Frigauiorum sub RVPERTO Imperatore anno MCCCCV ex Manuscripto.* VII. *Reformationem iudicii secreti Westphalici tempore SIGISMVNDI Imperatoris, anni MCCCCXXXVII ex Manuscripto.* VIII. *Codicem legum et consuetudinum iudicii Westphalici summae sedis Tremoniensis; ex Manuscripto optima notae Nordlingensi.* IX. *Ordinationem iudicalem Hassiacam anni MCCCCLV ex Manuscripto.* X. *Librum iudicium; seu Gerichts-Büchlein, qualis in Austria obtinetur, manu Seculi XV.* Accessit 1765. TOMVS II. huius operis sistens I. *Speculi Alemannici ius prouinciale et feudale;* II. *Auctorem veterem de beneficiis cum commen-*

tario perpetuo, itemque glossario et indice Hieronymi van der Labr. III. Codicem iuris prouincialis et feudalis Alemannici e bibliotheca Caesarea.

§. 440.

Posterioris generis collectiones vero quod attinet, plura exstant scripta quae huc referri possent, nisi pleraeque collectiones scriptorum legalium iuris germanici tales essent, quae tam ius germanicum Antemaximilianum, quam Maximilianum et Postmaximilianum concernunt. Quae cum ita sint, potissimum scopus auctoris atendendus est, et eae collectiones huc referri debent, quae saltem potissimum ius germanicum Antemaximilianum, tam quoad leges imperii, quam quoad leges prouinciales et statuta respiciunt, reliquae vero ad sequentem classem scriptorum legalium iuris germanici remittendae sunt.

§. 441.

Sunt itaque, quae huc referri possunt collectiones scriptorum legalium iuris germanici Antemaximiliani, non tam *legum imperii* huius aevi collectiones, quam potius *legum prouincialium et statutorum* collectiones, cum variae collectiones opera et studio GOLDASTI factae, quaeque huc referri posse videntur, proprie huc trahi nequeant, non nisi sequentes collectiones *legum prouincialium et statutorum*:

Carl. Frid. WALCH Vermischte Beyträge zum teutschen Recht. Erster Theil. Jen. 1771. Zweiter Theil. Ibid. 1772. Dritter Theil. Ibid. 1773. 8.

Sammlung zu den deutschen Land- und Stadtrechten herausgegeben von D. AVG. FRID. SCHOTT. Erster Theil Leipzig 1772. Zweiter Theil. Ibidem 1773. 4.

(23)

(23)

DE SCRIPTIS LEGALIBVS IVRIS GERMANICI
MAXIMILIANEI ET POSTMAXIMILIANEI.

§. 442.

Et huius classis scripta legalia iuris germanici sunt,
vel *singula scripta*, vel *collectiones*.

T I T. I.

DE SINGVLIS SCRIPTIS LEGALIBVS
IVRIS GERMANICI MAXIMILIANEI ET
POSTMAXIMILIANEI.

§. 443.

In recensendis his scriptis merito praemittenda ea singula scripta, quae speciatim *has vel illas species legum imperii* huius aevi concernunt. Secundum praecipuas singulas legum imperii species itaque horum scriptorum notitia pertractanda, et hic notari merentur, quoad

I. *Pacem publicam et profanam*

Andr. GAILIVS de pace publica et eius violatoribus atque prescriptis siue bannitis imperii. Exstat cum Eius obseruationibus practicis.

Ad. CORTREII. Obseruata ad pacem publicam profanam. Francof. ad Moenum 1709.

II. *Ordinationes camerales.*

CASPARI et WERNERI KOCHIORVM, vt et *Iac. MYNSINGERI*, Assessorum camerae, et *Conradi ab WFFENBACH* visitatoris, *notae et commentarii in ordinationes iudicii camerae imperialis de a. 1548 et 1555 olim a IULIANO MAGENHORSTIO*, et partim nunquam editi. In *DECKHERI monumentis lœtliion s camerales antiquae Wetzlariae 1729* editis num. I.

C c 3

Con ept

*Concepte der auf Kayserlichen vnd des Reichs-Befehl im
Iabr 1613. verbesserten Cammergerichtsordnung,
übersehen vnd mit Anmerkungen vermehrt von IO.
IAC. ZWIRLEIN. Giessen 1744. 8.*

III. Ordinationem Maximiliani primi de Notariis.

*Imper. MAXIMILIANI I. Constitutio de notariis in comi-
tiis Coloniensibus MDXII data. Ab erroribus qui-
bus priores scatebant editiones purgata. Cum vete-
re translatione latina. Praemissae sunt obseruatio-
nes quaedam ad historiam praesentis constitutionis
pertinentes. Francof. ad Viadrum, 1733. 8.*

*Iusti KLIFFENBURG Maximiliani I. nomotheta de publi-
cis Notariis et testamentis. Herbornae Nassouio-
rum 1620. 8.*

IV. Ordinationes monetarias

*CAROLI V. Müntzordnung aus dem 1525 gedruckten
Exemplar mit einigen Anmerkungen vnd einer vom
Müntzwesen handelnden Vorrede durch G. Helmst.
1739. 4.*

**V. Pacem Osnabrugensem et Monasteriensem sive West-
phalicam, quorum insignis datur multitudo, ex
quibus huc pertinent:**

I. *Variae editiones et versiones huius pacis*

*Friedensschluß, wie solcher von der Römisch-Kayser-
lichen auch Königl. Schwedischen Maj. Maj. so
denn des H. R. R. extraordinari Deputirten vnd ande-
rer Churfürsten vnd Ständen Gevollmächtigten vnd
hochansehnlichen Herren Abgesandten zu Osnabrug
den 21 Iul. vnd 6 Aug. im Iabr 1648 aufgerichtet
vnd verglichen - - aus dem wahren Original, wie
es bey dem Chur. Maintzischen Reichs-Directorio
deponiret worden, ins Teutsche versetzt etc. Mainz
1648. 4.*

Iustru-

Instrumenta pacis, Caesareo-Suevicum et Caesareo-Gallicum, ex authentico quod in sanctioribus Regni Suecici tabulis adseruatur, in usum academiarum accuratissime expressa et recognita. De priorum editionum parum accuratiorum mendis et corruptelis praefatus est Io. Gottfr. de MEIERN. Göttingae 1738. fol.

Instrumentum pacis Caesario-Suevicum in usum auditorii Goebeliani breuibus annotationibus ex historia, actis publicis etc. illustratum. Helmst. 17188.

Instrumentum pacis Osnabrugensis ex exemplaribus HOFFMANNI, OBRECHTI, PVEFENDORFII aliorumque, speciatim Io. Gottfr. de MEIERN recognitum, notis marginalibus et indice instructum. In usum auditorum suorum edidit Io. Rud. ENGAV. Ien. 1738. 4.

2. *Commentarii in pacem Westphalicam.*

Gottfr. Ferd. BVKISCH *Observationes historico politicae in instrumentum pacis Osnaburgo Westphalicum, statum imperii ecclesiasticum repraesentans.* Vienne 1696. et Francof. 1722. 4.

Meditationes ad instrumentum pacis Caesareo-Suevicum. Specimina X. Prodierunt Halae ab a. 1706-1711. earumque Auctor est HENR. de HENNIGES.

3. *Scripta ad singulos pacis articulos pertinentia, quorum notitiam exhibet HOFFMANNVS in biblioth. iur. publ. pag. 278 seqq. a. num. 1121 - 1786, licet multa, immo pleraque, horum scriptorum vel historica, vel scripta iuridica doctrinalia et casuistica sint.*

4. *Scripta reliqua quae faciunt ad huius pacis illustrationem et commodiorem usum.*

Christ. Godfr. HOFFMANNI *Nucleus legum imperii et pacificationum nouissimarum i. e. analysis pacis Westphalicae eiusdemque cum pace Religiosa, Nouioma-*

genſi, Ryswicensi, Raſtadienſi ac Badenſi, Altranſtadienſi item conuentione, nec non Rec. imp. nouiſſ. 1654 et capitulationibus ſubſequentibus harmonica collatio. Franc. ad Viadrum. 1731. 4.

VI. Recessum imperii nouiſſimum

Der jüngere R. A. zu Regenspurg de a. 1654 in kurzen doch deutlichen Summarien auf eine neue vnd nützliche Art vorgeſtellt, mit Beyfügung, was durch den jüngſten Viſitations - Abſchied de a. 1713 vnd des Cammergerichts gemeine Beſcheide des Proceſſes halber ferner verordnet. Francof. 1729. 4.

Io. Wolfg. TEXTOR Diſſertationes ad Rec. Imp. nouiſſ. et GAMSII VI et HOFFMANNI notae ad dictum reſeſſum, qui commentatores coniuictim prodierunt ſub titulo: *Introductio ad praxin cameralem, exhibens reſeſſum imperii de a. 1654 inſertis pacis Weſtphalicae instrumentis, cum VLRICI OBRECHTI expoſitione cui annexae ſunt PAVLI GAMSII ET IO. FERD. HOFFMANNI notae in dictum reſeſſum ſciagraphia proceſſus cameralis tabellis concinnata. Acceſſere nouae eiusdem HOFFMANNI notae hactenus deſideratae, nec non Io. Wolfg. TEXTORIS diſputationes ipſum illuſtrantes.* Wezſl. 1702 et 1739. 4.

Seuerin. Theod. NEURODES pragmatiſche Erläuterung des jüngeren Reichsabſchiedes. Jen. 1752. 4.

VII. Ordinationem iudicii imperialis aulici

Herr. Chriſt. L. B. de SENCKENBERG notae ad ipſam ordinationem ſenatus aulici; in der neuen vnd vollſtändigen Sammlung der Reichsabſchiede. Zugabe zum vierten Theil. p. 44 ſeqq.

Notae perpetuae ad ordinationem iudicii imperialis aulici nouiſſimam cum indice paratitlari. 1709. 8.

Frid.

Frid. Carl. MOSER pragmatische Geschichte vnd Erläuterung der kayserslichen Reichsbofraths-Ordnung. Francf. vnd Leipz. P. I. 1751. P. II. 1752. 8.

VIII. *Capitulationes Caesareas,*

I. *Singularum capitulationum separatim editarum editiones et versiones.*

Casp. Achatii BECK Caroli VI. Wahlcapitulation vnd Reuersales, mit einer Vorrede vnd Register. Ien. 1722. 4.

Gegenwärtige Verfassung der Kaiserlichen Regierung in Deutschland, wie solche enthalten in Carl des VII. Wahlcapitulation, wobey nicht nur besondere Anmerkungen vnd dazu gehörige größtentheils unedirte Documenta zu finden, sondern auch das Project der perpetuirlichen Wahlcapitulation beygefüget vnd die Vebereinstimmung nach der Abweichung von derselben vnd der Iosephina vollkommen angezeigt worden. Leipz. 1713. 4.

La capitulation de l'empereur CARL VII. avec des remarques instructiues par le Baron de SPON. Francf. sur le Mayn. 1743. 4.

Carls des VII. Wahlcapitulation mit Beylagen vnd Anmerkungen versehen von IO. IAC. MOSER 3 Theile. Francf. 1742 vnd 1744. 4.

Wahlcapitulation Frantz des I. mit Beylagen vnd Anmerkungen versehen von IO. IAC. MOSER. 2 Theile. Francf. 1746 et 1747. 4.

La capitulation de l'Empereur Francois I. combinee avec la Capitulation Charles VII. Francf. 1746. 4.

Ibro Röm. Kayf. Mai. Francisci I. Wahlcapitulation vnd Reuersales, sammt einer Vorrede von verschiedenen Benennungen, Ursprung, Schicksalen, Scriptoribus vnd Commentatoribus der Kaiserlichen

Wahlcapitulation von HEINR. GOTTL. FRANCKEN.
Leipzig 1746. 8.

Des Kaisers Iosephi II. Wahlcapitulation. Maintz
1764. 4.

2. *Commentarii ad capitulationes.*

Capitulationes Imperatorum et Regum Rom. germ. a.
CAROLO V. ad FERDINANDVM III. *cum annotamentis*
IO. LIMNAEI. Argent. 1657 et 1658; nec non
1674 et 1691, quibus duabus posterioribus edi-
tionibus accesserunt capitulationes FERDINANDI et
LEOPOLDI.

Frid. NITZSCHII Comm. ad capitulationem Iosephi cum
praef. IO. NIC. HERTII, *et supplemento ac praecipua-*
rum rerum indice AVGVST. HOFFMANNI. Francof.
1711. 4.

Meditationes ad capitulationem Iosephi. Halae 1711.
4. quae plerumque *Meditationibus ad I. P. Hem.*
ab HENNIGES adiectae sunt.

Spicilegium observationum ad capitulationem Caroli VI
cuius instituta collatione cum Capit. Iosephina mo-
menta singula ius publicum Imperii statuumque eius
alterantia ingenue notantur a. G. H. W. C. S. Franf.
ad Moen. 1717. 4.

CAESARINI FVRSTENERI *Gedanken über etliche Stellen*
der neuesten Wahlcapitulation. Francof. 1766. 8.

3. *reliqua scripta quae ad illustrationem et commodio-*
rem usum capitulationum faciunt.

IO. CHRIST. MVLDERER *Capitulatio harmonica d. i. der*
R. Kayser vnd Könige Carl V. Ferdinandi I. Ma-
ximiliani II. Rudolphi II. Matthaiae. Ferdinandi II.
Ferdinandi III. Ferdinandi IV. Leopoldi vnd Iose-
phi Wahlcapitulationes, und deren Vebereinstim-
mung, Veränderungen, Anwachs vnd Abweicoung
cum variis actis publicis. Halle 1697. 4.

Wahl

Wahl-Capitulationes, welche mit denen R. Kaisern und Königen, denn des H. Reichs Churfürsten seit Carl V ber, bis auf Ferdinandum IV. verglichen, sammt summarischer Rubricir - und Versiculirung der Articul ieder Wahlcapitulation angeführter und zu End annectirter allgemeinen harmonischen Tabell, per CHRIST. ZIEGLER. Francof. 1711. 4.

§. 444.

Sequuntur ea scripta huius classis quae sub nomine locorum communium et paratitlorum legum imperii comprehendi possunt, qualia sunt

Noë MEVRER *Loci communes aller des H. R. R. gehaltenen Ordnungen, Reichs-Tage und Abschiede, gemeine Titul, darinnen ein ieder Stand auf allen Reichs - Deputation - Kreiß - Visitation &c. Tagen eine iede fürfallende Materie oder Constitution, wie die von einem Reichstag auf den andern, auch in welchen Jahr, herabtschlaget, bedacht, erneuert, approbiert &c. in guter Ordnung und gleich als in einem gewissen Register obn Aenderung des original Textes &c. zu finden. Maintz 1578. fol. Nouior editio prodit. Ibid. 1595. 4*

Franc. Frid. ab ANDLER *Corpus constitutionum imperialium d. i. aller des H. R. Reichs aufgerichteter Reichs - und Deputations - Abschieden zusamt der güldenene Bulle, Reichs-Hoff-Rabts und Cammer-Gerichts-Peintl. Hals-Gerichts-Ordnung, Reichs matricul etc. dem Alphabet nach in Ordnung gebracht. Tom. I. Francof. am Mayn 1700. fol. Prior editio prodit 1675. fol. Tomus II. qui notas in Tom. I continet, ibidem 1704. fol.*

Antoni

*Antonii ERITZII Synopsis omnium, quotquot exstant
Recessuum Imperii ab a. 1442. ad annum 1654.
methodica explicatio. Gryphsw. 1659. 4.*

EIVSD. *Paratitla recessuum imperii. Wittenb. 1694. 8.
Kurtzer Begriff der Reichs - Abschiede. Edit. sec.
1720. 8.*

§. 445.

Tandem datur magnus numerus scriptorum huius classis, quae *leges prouinciales et statuta huius aeu* concernunt. His recensendis vero hic immorari nolo, cum mihi orium fecerint, non solum Pütterus l. c. §. 437 dum huc pertinent scripta ab eo §. 27 seqq. recensita, et ea quae continet *Appendix II* libello suo citato adiectus sub rubrica: *Versuch eines chronologischen Verzeichniss solcher Schriften, die gantze Land- und Stadt-Rechte erläutert haben; als ein Beytrag zur historia literaria iuris germanici: sed et SELCHOWIVS in bibliotheca iuris prouincialis et statutarii germanici, quae EIVS elementis iuris germanici priuati inserta est. Praeterea quod in specie Pomeraniam attinet huc pertinet IO. CARL. CONR. OELRICHS Entwurf einer Pommerischen Bibliothek. Berlin 1763. 8. nec non quoad Hamburgum CAR. IO. VOGELII bibliotheca iuris statutarii Hamburgensis 1709. fol. et EIVSD. bibliotheca antiqua et noua disputationum Hamburgensium iuridica. Ibid. 1730. 4. ad quam accessit EIVSDEM supplementum ad bibliothecam antiquam et nouam disputationum Hamburgensium iuridicam. Ibid. 1737. 4. Notandum vero, cum dictis locis scripta legalia et doctrinalia obuenant, huc non nisi scripta legalia in dictis scriptis obuia pertinere.*

T I T. II.

DE COLLECTIONIBVS SCRIPTORVM
LEGALIVM IVRIS GERMANICI MAXIMI-
LIANEI ET POSTMAXIMILIANEI.

§. 446.

Quoad collectiones scriptorum huius classis, praemit-
tendae sunt eae collectiones quae spectant *leges
imperii*, quales collectiones dudum quidem compilatae
sunt, ast ita, vt multa in iis desiderari possint. Egit
de primis istiusmodi collectionibus *BVDERS in Amoe-
nitatibus iuris publici num. 1*, et ipsarum collectionum
huius generis varias editiones recenset *HOFFMANNVS in
bibliotheca iuris publici pag. 5* seqq. cui iungendus *SEN-
CKENBERGIUS in Epistola ad Olenzschlagerum* nouae col-
lectioni *Rec. Imp.* praemissa §. XVI seqq. Quae vero
hic notari merentur sunt

*Melchioris GOLDASTI ab HAIMENSFELD Collectio consti-
tutionum Imperialium b. e. DD. NN. Imperatorum
Caesarum ac Regum Augustorum S. I. Germano-
Romani, Recessus, Ordinationes, Decreta &c. in-
de ab instauratione primae monarchiae germanae vs-
que ad Dn. Imp. Caes. Matthiam collecta. Franc.
ad Moenum a. 1673 et 1713. IV. Tomis fol.*
quae editio plane differt a collectionibus consti-
tutionum GOLDASTI quae antea successiue prodierunt.
CONF. HOFFMANNI bibliotheca iur. publ. p. 6 et 7.

*Neue Sammlung der Reichs - Abschiede, welche von
den Zeiten Kayser Conrads des II. bis ietzo auf
den teutschen Reichstagen abgefasset worden, sammt
den wichtigsten Reichs - Schiüssen, so auf dem noch
fürwährenden Reichs - Tage zur Richtigkeit gekom-
mend. In vier Theilen. Franc. am Mayn. 1747. f.*

Io.

Io. Ioseph. PACHNER *Vollständige Sammlung aller seit 1663. abgefasten Reichs-Schlüsse.* Regensburg. 1740. 1741. fol. II. Vol.

§. 447.

Sequuntur collectiones huius generis, quae *leges provinciales et statuta* huius aevi, saltem potissimum (§. 440), concernunt. Huc referri possunt:

Abr. SAVRII Fasciculus iudiciarii ordinis singularis, das ist, ein schöner Ausbund etlicher Cbur- und Fürsten Gerichts Ober- und Vnter- auch Grafen und Herren Landordnungen, desgleichen vornehmer Reichsstädte erneuerte Reformationen. 8 Fasc. 2 Vol. fol. Franckf. 1589.

Georg. Melch. de LVDOLF collectio quorundam statutorum provinciarum et urbium Germaniae. Wezlar 1734. 4. quae addita eius *Observ. For. Part. tertiae et vltimae.*

Thesaurus iuris provincialis et statutarii Germaniae, oder vielmehr Sammlung zur Erläuterung derer Prouincial- und statutarischen Rechte Teutschlandes, in welcher alle Prouincial- und Stadtrechte, noch nicht gedruckte Annotationes und Commentationes, Recessus, Verordnungen, Edicte, Vrtbel, academische Abhandlungen, kurze Anmerkungen und kleine Schriften, welche gedachte Rechte, sonderlich die Kayserliche freye Reichsstädte betreffen, enthalten sind. Tom. I. Giessen 1756. 4.

B. C. H. N. S. Anzeige eines thesauri iuris provincialis statutarii illustrati. Giessen 1755. 4.

Nütliche Erinnerung in Betracht der recension der zweyten Abtheilung des thesauri iuris statutarii et provincialis illustrati. Wezlar 1757. 4.

(B)

(B)

DE SCRIPTIS LEGALIBVS IVRIS
ECCLESIASTICI.

Petri PITHOEI *Synopsis historica eorum qui canones et decreta ecclesiastica collegerunt; praemissa editioni corporis iuris canonici.*

Petr. de MARCA *Diff. de veteribus collectionibus canonum; EIVS Tract. de concordia sacerdotii et imperii* a IVST. HENN. BOEHMERO. Francof. 1708. fol. edito, adiecta.

Thomae ITTIGH *Schediasma de scriptis canones et concilia spectantibus; in Actis erudit a. 1684 et Eius Opusculis variis pag. 425.*

Traité de l'étude des conciles et de leurs collections, divisé en trois parties; avec un catalogue des principaux auteurs qui en ont traité et des éclaircissemens sur les ouvrages qui concernent cette matière et sur le choix de leurs éditions. Par. Mr. FRANÇOIS SALMON Docteur et Bibliothécaire de Sorbonne. Paris 1724. 4. Lips. 1726. 8vo.

Io. Ant. RIEGGERI *Bibliotheca iuris canonici. Partes II.* Vindob. 1761 et 1762. 8.

§. 448.

Abolutis scriptis legalibus iuris secularis, sequuntur scripta legalia iuris ecclesiastici (§. 377). In his recensendis vero a se inuicem separari debent scripta iuris ecclesiastici *generalis*, quod valet in regula in tota ecclesia christiana, et *specialis seu particularis*, quod tale non est.

(2)

(a)

DE SCRIPTIS LEGALIBVS IVRIS ECCLE-
SIASITICI GENERALIS.

§. 449.

Scripta legalia iuris ecclesiastici generalis sunt ite-
rum triplicis generis, nimirum, vel scripta iuris ca-
nonico-pontificii *antiqui*, vel scripta iuris canonico-
pontificii *medii*, vel scripta iuris canonico-pontificii
noui. Licet enim dentur varia et maxime momento-
sa scripta legalia iuris ecclesiastici generalis, quae non
praecise ad vnam alteramue harum classium referri pos-
sunt: ea tamen ad acta publica ecclesiastica potius,
quam ad scripta legalia strictè sic dicta, de quibus hic
agendum (§. 276), pertinent; si discesseris a quibus-
dam scriptis quae ad acta publica iuris ecclesiastici re-
ferri nequeunt, nec ob generalitatem ad vnam alteram-
ve harum classium referri possunt, indeque hic prae-
mittenda, veluti:

*Christ. LVPI Synodorum generalium ac prouincialium
decreta et canones, notis ac historica aetorum disser-
tatione illustrati. Bruxellis 1674. 4. Venet. 1724-
1726. Vol. VI. fol.*

*Ludouici THOMASSINI Dissertationum in concilia gene-
ralia. Tomus I. Paris 1667. 4. Luccae 1728. fol.*

*Zeger Bernb. VAN ESPEN Tractatus historicus canoni-
cus exhibens scholia in omnes canones conciliorum,
tam graecos quam latinos; et famosiores canonum
collectiones tam veteres quam recentiores. Rouen
1710. 4.*

*Iosephi CATALONI Sacrosancta concilia oecomenica pro-
legomenis et commentariis illustrata. Romae
1736. fol.*

Barth.

Barth. CARRANZAE Summa conciliorum et S. S. Pontificum usque ad Iulium III. Parisiis 1555 et postea saepius veluti Genevae 1600. Lugduni 1675.

Laurentii BRANCATI Epitome canonum omnium conciliorum tam generalium, quam provincialium ordine alphabetico digesta, seu index universalis. Romae 1659. Coloniae 1684. fol.

Dictionnaire portatif des conciles. Paris 1758. 8.

(X)

DE SCRIPTIS LEGALIBVS IVRIS CANONICO-PONTIFICI ANTIQVI

§. 450.

Huius classis scripta, quae canones et decretales Sec. XII. antiquiores concernunt, sunt partim *singula* scripta huius generis, quae olim tam in graeca, quam latina ecclesia vim et auctoritatem obtinuerunt, cum scriptis ad earum illustrationem et commodiorem usum facientibus, partim *horum scriptorum collectiones.*

T I T. I

DE

SINGVLIS SCRIPTIS IVRIS CANONICO-PONTIFICII ANTIQVI

§. 451.

Quum hic non nisi ea de his scriptis tradenda quae pertinent ad litterariam notitiam, reliqua vero ex historia iuris canonico-pontificii praesupponenda: omnia eo redeunt vt horum scriptorum classes constituentur et optimae eorum editiones recensentur.

Dd

§. 552.

§. 452.

Sunt vero hic a se inuicem separandae collectiones legum ecclesiasticarum ab Orientalibus et Occidentalibus factae, suntque ab *Orientalibus* factae collectiones:

I. *Codices canonum qui sub unoquoque concilio proprios eius canones describunt.*

Canones Apostolorum, veterum conciliorum constitutiones et decreta pontificum antiquiora, cum praefatione et notis IO. WENDELINI. Mogunt. 1525. fol.

Codex canonum ecclesiae uniuersae seu catholicae a IUSTINIANO Imp. *confirmatus.* CHRIST. IVSTELLVS primum restituit, ex graecis codicibus editis et MSS. latinum fecit, et notis illustrauit. Paris. 1610. 8. Recentissima editio est *Gerb. Theod. MEIERI*, qui eam cum IVSTELLI notis edidit, praemissa historica de collectionibus canonum relatione. Helmst. 1663. 4.

II. *Collectiones quae per certas rerum et materiarum classes digestae, et in quibus cum canonibus leges seculares collatae.*

IOANNIS, *Scholastici dicti, collectio canonum in quinquaginta titulos distributa.* Primum edita est in bibliotheca VOELLI et IVSTELLI de qua mox.

EIVSDEM *Nomocanon*, itidem primum in lucem editus l. c.

PHOTII, *Patriarchae Constantinopolitani, Nomocanon*, cum *commentariis* THEOD. BALSAMONIS, quos ex graecis conuersos graece et latine edidit GENTIANVS HERVETVS. Paris. 1561, eodemque anno HENRICVS AGYLAEVVS Basil. Successit postea editio IVSTELLI Paris. 1615 et 1620.

III. *Synopses seu summae canonum.*

Michae-

Michaelis PSELLII Synopsis canonum, a BOSQUETO cum
synopfi legum Parisiis 1632. 8. edita.

CONSTANTINI HARMENOPVLI *Epitome diuinorum et sa-
crorum canonum*. Exstat apud LEYNCLAVIUM de
quo supra (§. 421).

Matth. BLASTARIS Syntagma canonum alphabeticum.
Prodiit primum in BEVERIGHI synodico de quo
infra.

IV. *Decreta synodalia et Responfa Patriarcharum alio-
rumque Graecorum Antistitum.*

Talia scripta edita sunt in LEYNCLAVIUM iure Graeco-
Romano de quo supra (§. 421).

§. 453.

Sequuntur scripta huius classis *Occidentalium*,
quae sunt:

I. *Codices canonum qui conciliorum ordinem sequuti, ad-
iectis etiam Pontificum decretis seu decretalibus epi-
stolis, quorsum pertinent:*

DIONYSII EXIGVI *Codex canonum vetus ecclesiae Romanae*,
apud VOELLVM et IVSTELLVM l. c. Tom. I. p. 97 et
Parisiis 1675. fol. cura FRANCISCI PITHOEL.

*Codex canonum ecclesiasticorum et Constitutionum
sanctae sedis Apostolicae, quem a. 1675. Pari-
siis edidit PASCHASIVS QUESNEL sub titulo: Appen-
dix ad opera sancti Leonis Magni.*

II. *Compendia et summae canonum,*

FVLGENTII FERRANDI *breuiatio canonum* et CRISCONII
breuiarium canonum apud MEERMANNVM in Thef.
iur. Tom. I. p. 150. cum NOTIS FLAV. FRANC. HAVTE-
SERRE.

III. *Collectiones canonum et decretorum seruato materia-
rum ordine scientiae causa concinnatae.*

REGINONIS *de disciplina ecclesiastica veterum praesertim Germanorum libri duo.* Ex editione IOACH. HILDEBRANDI Helmst. 1659. 4. et STEPHANI BALVTZII cum eius notis Parisiis 1671. 8.

BVRCHARDI, Wormatiensis Episcopi, *decretorum libri XX. ex conciliis et orthodoxorum patrum decretis tum etiam diuersarum nationum synodis ceu loci communes congesti.* Col. 1548. fol.

IVONIS *decretum*, editum cura et studio IOANNIS MOLINAEI. Louanii 1561. fol.

IBIDEM *liber decretorum seu Pannormia Iuonis.* Basileae 1499. 4. cum praef. SEB. BRANDT et per MICHAELEM a VOSMEDIANO. Louanii 1557. 8.

IV. *Poenitentialia seu libri canonum poenitentialium*, sub quo nomine veniunt, quantitatem modumque poenitentiae, vnicuique crimini et peccatorum generi indidentia scripta, quorum non paruus datur numerus, suntque

1. *Poenitentialia quae separatim prodierunt.*

THEODORI Cantuariensis *Poenitentialia* cum notis IOAN. PETIT. Paris 1677. 4.

2. *Collectiones scriptorum huius generis.*

ANTONII AVGVSTINI *Canonum poenitentialium collectio.* Tarraconae 1582. 4. recusa Venetiis 1584. 4.

T I T. II.

DE COLLECTIONIBVS SCRIPTORVM IVRIS CANONICO-PONTIFICII ANTIQVI.

§. 454.

Praeter recensita, et varia alia scripta iuris canonico-pontificii antiqui quae breuitatis causa silentio praetermitto, dantur collectiones scriptorum huius iuris

eis quarum notitia huc pertinet. Sunt tales duplex opus praestantissimum, quorum alterum IVSTELLO et VOËLLO, alterum vero BEVEREGIO debet orbis eruditus. Continent hae collectiones, partim ea scripta quorum mentio iam facta, partim varia alia scripta huius classis, prout ex earum specialiori recensione patebit.

§. 455.

Prius opus CHRIST. IVSTELLVS, Christianissimi Regis a secretis, qui Parisiis a. 1649 mortuus, cuiusque in edendis scriptoribus iuris canonici veteris solertia indefessa fuit, compilare coepit, ast morte praeventus edere non potuit. Perfecit itaque illud filius eius HENRICVS IVSTELLVS cum GVILIELMO VOËLLO, Theologo Sorbonico, ediditque Parisiis a. 1661. fol. sub titulo; *Bibliotheca Iuris Canonici veteris, in duos Tomos distributa, quorum vnus Canonum Ecclesiasticorum Codices antiquos tum Graecos tum Latinos complectitur, subiunctis vetustissimis eorundem Canonum Collectoribus latinis: alter vero insigniores Iuris Canonici veteris collectores Graecos exhibet. Ex antiquis Codicibus MSS. Bibliothecae CHRISTOPHORI IVSTELLI.* Horum maior pars nunc primum in lucem prodit, cum versionibus latinis, praefationibus, notis et indicibus huic editioni necessariis. Opera et studio GVILIELMI VOËLLI, Theologi ac Socii Sorbonici, et HENRICI IVSTELLI Christophori F. Lutetiae Parisior. ap. Ludov. Billaine in maiori aula Palatii, ad insigne magni Caesaris, et Sti. Augustini 1661 fol. Operis seriem sequens elenchus exhibet et asteriscus notat scriptum nunc primum a IVSTELLO et VOËLLO publicatum esse:

TOMO PRIMO HABETVR.

1. Codex Canonum Ecclesiae vniuersae a Concilio Chalcedonensi, et Iustiniano Imp. confirmatus;

D d 3

Graece

Græce et Latine, emendation quam in prima editione Parisiensi Ao. 1610.

2. *Christophori Iustelli* Notae in Codicem Ecclesiae vniuersae, emendatae et auctae.

3. Codex Canonum Ecclesiasticorum Dionysii Exigui, siue Codex Canonum vetus Ecclesiae Romanae ex antiquissimo 700 amplius annorum Codice MS. Bibliothecae Christoph. Iustelli.

4. Epistola Synodica S. Cyrilli et Concilii Alexandrini contra Nestorium, a Dionysio Exiguo in latinum sermonem translata.

5. Collectio Decretorum Pontificum Romanorum, auctore Dionysio Exiguo:

6. Altera Collectio Decretorum Pontificum Romanorum collectioni Dionysianae addita.

* 7. Prisca Canonum editio Latina, complectens Canones Conciliorum Ancyrani, Neo Caesariensis, Nicaeni, Sardicensis, Gangrensis, Antiocheni, Laodicensis, CPolitani et Chalcedonensis, nunc primum edita ex vetustissimo MS. Christoph. Iustelli codice 800 annorum.

8. Codex Canonum Ecclesiae Africanae, Graece et Latine ex editione Christoph. Iustelli. Ao. 1615, 8. in multis emendata.

9. *Christoph. Iustelli* Notae et Observationes in Codicem Ecclesiae Africanae.

10. *Fulgentii Ferrandi*, Ecclesiae Carthaginensis Diaconi, Breuiatio Canonum.

11. *Crisconii*, Episcopi Africani, Breuiarium Canonicum.

* 12. Indiculi duo in Ferrandum et Crisconium; quorum vnus materiam Canonum, alter vero consonantiam et discrepantiam inter vtrumque declarat; e MS. exem-

exemplari Guilielmi Blueti in Senatu Parisi Aduocati, nunc primum editi.

IN APPENDICE TOMI I.

* 13. Martini Braccarenfis Episcopi, Collectio Orientalium Canonum, adscriptis ad margines tum varijs lectionibus, tum fontibus ex quibus Canones illi depromti sunt, cura et studio *Io. Douiatii*.

* 14. *Crisconii*, Episcopi Africani, alterum opus, quod liber Canonum, seu concordiae canonum inscribitur, in quo integri Conciliorum canones et Pontificum decreta referuntur. Ex Codice MS. Bibliothecae Claremontanae Societatis Iesu, nunc primum editum.

IN SECVNDO TOMO.

* 15. *Ioannis* Antiocheni, Scholastici dicti, Patriarchae CPolitani, collectio canonum in quinquaginta titulos distributa, graece et latine primum edita e Codice MS. Bibliothecae Claremontanae S. I. collato cum altero Petri Seguerii.

* 16. *Eiusd. Ioannis* Scholastici Nomocanon, Graece et Latine, e codice MS. Bibliothecae Regiae nunc primum in lucem editus.

* 17. *Alexii Aristini* Synopsis canonum, graece et latine e Cod. MS. Biblioth. Regiae edita.

* 18. *Simeonis* Magistri et Logothetae, Epitome Canonum Graece et Latine e Codice MS. eiusdem Bibliothecae Regiae.

* 19. *Arsenii* Monachi, Patriarchae CPolitani, divinor. Canonum synopsis graece et latine primum edita ex Cod. MS. eiusdem Biblioth. Regiae.

20. *Photii* Patriarchae Constantinopol. Nomocanon cum *Theodori Balsamonis* Patriarchae Antiocheni commentariis, Graece et Latine e Codice MS. Bibl. Palatinae Ao. 1615. 4to editus a Iustello, in hac vero

editione ad Codicem MS. Cardinalis Mazarini emendatus. Cum Prolegomenis eiusdem Photii e Codice Biblioth. Oxoniensis graece et latine nunc primum editis.

21. Eiusdem *Photii* Opusculum de Septem Synodis oecumenicis graece et latine.

* 22. *Nili* Metropolitae Rhodii de sanctis et oecumenicis Synodis enarratio synoptica, ex Epistola ad Michaellem Bulgariae principem graece et latine.

23. Auctoris *anonymi* de sex oecumenicis Synodis opusculum, graece et latine.

24. *Συνδικον* siue *Libellus Synodicus anonymi* auctoris, omnes Synodos tam orthodoxas, quam haereticas a tempore Apostolorum ad octauam oecumenicam complectens, graece et latine.

* 25. *Theodori Balsamonis* Collectio constitutionum Ecclesiasticarum e Codice, Digestis et Nouellis Iustiniani congesta, olim a *Io. Leunclauio* sub Paratitorum nomine primum edita. Francof. 1593. 8vo. nunc vero e duobus antiquissimis codicibus MSS. inter se collatis, graece primum vulgata cum eiusdem *Io. Leunclauii* versione in multis emendata, subiunctis *Heraclii* Imp. Nouellis.

* 26. *Caroli Annibalis Fabrotti* Notae perpetuae in eandem collectionem *Theodori Balsamonis*, primum editae.

27. *Io. Leunclauii* in paratita Notatorum libri duo.

§. 456.

Posterior opus quod Oxonii a. 1672. fol. prodijt et auctorem habet *GVIL. BEVEREGIVM*, Episcopum Asaphensem, tunc vero cum illud ederet ecclesiae Anglicanae Presbyterum, a. 1708 mortuum, inscriptum est; *Synodicum siue Pandectae Canonum SS. Apostolorum et*
Con-

Concitorum ab ecclesia graeca receptorum, uec non Canoniarum sanctorum patrum epistolarum, una cum scholiis antiquorum singulis eorum annexis, et scriptis aliis huc spectantibus, Graece et Latine, quamplurima e bibliothecae Bodleianae aliorumque MSS. Codicibus nunc primum edita, reliqua cum iisdem MSS. non mediocri fide et diligentia collata. Totius operis, quod in duos Tomos diuisum cum prolegomenis eruditis et locupletibus annotationibus prodiit, contenta haec sunt:

TOMO PRIMO.

Prolegomena editoris.

Canones LXXXV. SS. Apostolorum cum scholiis *Theodori Balsamonis* et *Io. Zonarae* plurimis in locis auctis et emendatis, addita veteri cuiusque Canonis Epitome et *Alexii Aristeni* in eandem scholiis.

Canones XX Concilii *Nicaeni*; primi Oecumenici A. C. 325. cum scholiis.

Canones VII. Concilii *CPolitani primi*, siue secundi Oecumenici, cum scholiis.

Canones VIII. Concilii *Ephesini*, Oecumenici *tertii* A. C. 431. cum scholiis, subiuncta Epistola Ephesinae Synodi ad Synodum in Pamphylia de Eustathio qui fuerat eorum Metropolitanus, cum scholiis.

Canones XXX. Concilii *Chalcedonensis* A. C. 451 Oecumenici *quarti* c. scholiis.

De quinta et sexta Synodo Balsamonis et Zonarae annotationes.

Canones CII. Concilii *sexti in Trullo* A. C. 680. cum scholiis.

Canones XXII. Concilii *Nicaeni secundi*, septimi Oecumenici dicti, A. C. 787. c. scholiis.

Canones XVII. Concilii *CPolitani primi et secundi* dicti A. C. 861. quod in templo SS. Apostolorum habitum est, cum scholiis.

Canones III. Concilii Constantinop. [A. C. 879.
in templo S. Sophiae habiti cum scholiis.

Canon. et Acta Concilii *Cartbaginiensis* A. C.
255. sub S. Cypriano habiti de haereticorum rebapti-
zatione, c. scholiis.

Canones XXV. Concilii *Ancyrani* A. C. 314. c.
schol.

Canones XV. Concilii *Neocaesariensis* A. C. 314.
c. scholiis.

Canones XXI. Concilii *Gangreni* A. C. 326. cum
schol.

Canones XXV. Concilii *Antiocheni* A. C. 341. c.
schol.

Canones LX. Concilii *Laodicensi* A. C. 367. cum
schol.

Canones XXI. Concilii *Sardicensis* A. C. 347. c.
schol.

Codex Canonum Ecclesiae Africanae c. scholiis
Balsamonis, Zonarae et Aristeni.

Ex Actis Concilii CPol. de causa Agapii et Baga-
dii A. C. 394. cum schol. Balsamonis et Zonarae.

Iosephi Aegyptii proemia et paraphrasis in qua-
tuor priorum generalium Conciliorum Canones Ni-
caeni, CPolitani, Ephesini et Chalcedonensis, Ara-
bice cum latina versione *Guil. Beuererii*.

TOMO SECVNDO.

*Cum Scholiis Balsamonis et Zonarae exhibentur
Graece et Latine.*

1. *Dionysii* Alexandrini Epistola ad Basilidem diuisa
in Canones IV.
2. *Petri* Alexandr. Archiep. et Martyris Canones
XV. ex eius sermone de Poenitentia.

3. S.

3. *S. Gregorii* Neocaesariensis, Thaumaturgi Epistola Canonica in Canones XI. de iis, qui in Barbarorum incurfione idolothyta comederant, et alia quaedam peccata commiferant.
4. *S. Athanafii* Epistola ad Amunem Monachum, et ex Epistola vndequadragesima *επερασμη* siue festali: Eiusdem Epistola ad Rufinianum.

Cum scholiis Balsamonis, Zonarae atque Aristenii.

5. *S. Basilii* ad Amphilochium Iconii Episcopum Epistola prima; diuisa in Canones XVI. secunda Canones XVII. tertia Canones LI - LXXXV.

Cum scholiis Balsamonis.

6. Eiusdem *S. Basilii* ex alia Sermone ad *B. Amphilochii* Epistolam de ciborum differentia. Ad Diodorum Tarsensem Episcopum de eo qui duas sorores in matrimonium duxit. Ad Gregorium Presbyterum vt separetur a muliercula, cum qua habitabat. Ad Chorepiscopos, ne sine ipso fiant ministri praeter Canones. Ad Episcopos sibi subiectos, ne propter pecunias ordinent *μη χειρατονεν επι χρημασιν* ex capite XXVII. et XXIX libri ad Amphilochium de Spiritu S.
7. *S. Gregorii* Nysseni ad S. Letoium Melitens. Episcopum Canones VIII.
8. *Timothei* Alexandr. qui Patribus 150. in Concilio CPol. A. C. 381. interfuit, responsa Canonica ad interrogationes propositas de Episcopis, et Clericis.
9. *Theophilus* Archiepiscopi Alexandr. cum sancta Theophania in die Dominico instarent. Eiusdem Commonitorium, quod accepit Ammon propter Lyco, *Δια την Λυκω*, diuisum in Canones X. Eiusd.

- Eiusdem Narratio, de iis qui dicuntur Cathari. Ad Agathonem Episcopum, ad Mennam Episcopum.
10. *S. Cyrilli* Archiep. Alexandr. Epistola Canonica ἐν τοῖς ἰμυοῖς ad Doranum, diuisa in Canones III. Eiusdem ad Episcopos in Lybia et Pentapoli.
11. *S. Gregorii* Nazianzeni Versus, quinam libri V. et N. Testam. legendi sint.
12. *S. Amphiloebii* ex Iambis ad Seleucum de eodem argumento.
13. *Gennadii*, Patriarchae CPol. et sanctae cum eo congregatae Synodi ad Metropolitanos et Papam vrbis Romae, Epistola encyclica. Concilium illud celebratum est circa A. Christi 459. Notandum autem est ea, quae pro Balsamonis scholio subiiciuntur, non esse Balsamonis, sed partem Epistolae Gennadii, vt post Baronium A. C. 459. multi iam notarunt.
14. Ex Epistola magni Basilii ad Nicopolitanos.
15. *Tarasi* Patriarchae CPol. A. C. 806. defuncti, Epistola ad Adrianum Papam veteris Romae: de non faciendis pecunia ordinationibus. In hac Epistola praeter sacrae Scripturae libros citantur Canon 29. Apostol. S. Basilii in Esaiam et Epistola ad Episcopos ipsi subiectos, ne ob pecunias ordinarent, Vita *S. Iohannis Chrysostrami*, Canones Patrum DCXXX. Calcedonensium, tum *Gennadii* CPolit. Epistola encyclica et Canon. sextae Synodi,

Sine Scholiis.

16. *Alexii Aristeni* Synopsis Epistolarum SS. Patrum, quae hactenus recensitae sunt.

Cum Scholiis Balsamonis.

17. XI. Interrogationes quorundam Monachorum, qui extra vrbem CPolitanam in vitam monasticam

cam ducebant, et responsiones quae ad eas factae sunt a S. Constantinop. Synodo tempore S. Patriarchae *Nicolai* qui ab Ao. 1084 ad 1111 fuit; imperante Alexio Comneno.

Post haec scripta canonica sequitur apud BEVEREGIVM insigne et copiosum MATTHEI BLASTARIS opus ex duobus MSS. codicibus primum in lucem editum a BEVEREGIO cuius titulus est: *Syntagma Alpbabeticum quo sub titulis literarum ordine digestis res omnes quae in sacris diuinisque canonibus comprehenduntur, collatis etiam legibus civilibus expositae sunt.* Sequuntur porro *Acta quaedam Synodi CPol. octavae pro Photio a. 879 habitae* et tandem claudunt totum opus BEVEREGII eius in *Canones eorumque Scholiaetas notae.*

(B)

DE SCRIPTIS LEGALIBVS IVRIS CANONICO-PONTIFICII GENERALIS MEDII.

§. 457.

Ad scripta legalia iuris canonico-pontificii generalia media, refero ea quae collectiones iuris canonico-pontificii inde a. Sec. XII vsque ad CLEMENTEM V factas concernunt, cum ipso iuris canonici corpore. De his scriptis itaque nunc sigillatim agendum.

T I T. I.

DE

GRATIANI DECRETO ET AD ILLVD PERTINENTIBVS SCRIPTIS LEGALIBVS.

§. 458.

Quum praecipua quaedam collectio iuris canonico-pontificii medii sit GRATIANI *concordia discordantium*

tium canonum seu decretum, de hac collectione nunc ex instituto agendum, quoad ea quae pertinent ad eius notitiam literariam, in qua omnia redeunt ad

I. *MSR. Codices et decreti varias editiones* inter quas partim cum glossis, partim sine glossis, prima est Argentinensis editio de 1476. fol. suntque caeterum duplicis generis, vel tales quae antequam correctores Romani Decretum GRATIANI emendarunt, sicque ante a. 1580, prodierunt, et quae postea typis impressae sunt.

II. *Commentarios ad Decretum.*

Decretum cum commentariis BARTHOLOMAEI Brixensis. Venet. 1483. 4.

Io. DARTIS *Comm. in uniuersum Gratiani decretum* inter EIVS opera. Paris 1656. fol.

Franc. FLORENTIS *varii Tractatus ad nonnullas Decreti Gratiani partes*, qui iunctim ediri existant in EIVS Opp. Tom. II.

III. *Scripta quae Decreti censuram et commodiorem usum respiciunt*

GRATIANI *Decretorum libri V. secundum Gregorianos. Decretalium libros titulosque distincti per IO. a TVR-RECREMATA*, nunc ex Codice bibliothecae Barberinae primum prodeunt cura IVSTI FONTANINI. Romae 1736. fol.

Antonii AVGVSTINI *Dialogi de emendatione Gratiani libri duo.* Paris. 1607. 8. cum STEPHANI BALVZII atque GERH. VON MASTRICHT notis Arnhemii 1678. 8vo. et curante Jos. Ant. RIEGGER Vindobonae 1762.

T. I. T. II.

DE

SCRIPTIS LEGALIBVS DECRETALES
CONCERNENTIBVS.

§. 459.

Quum variae dentur, prout constat ex historia iuris, Decretalium collectiones, hae a se inuicem ita distinguendae, vt primo de *Anteraymundianis* decretalium collectionibus, tum de *ipsa Raymundiana collectione*, et tandem de *Postraymundianis* collectionibus agendum.

§. 460.

Quod itaque attinet *Anteraymundianas* collectiones, quinque collectiones Decretalium praecessisse Raymundianam constat. *Prima* est BERNARDI CIRCAE, Praepositi Papiensis, circa a. 1191. facta collectio quae *Breuiarium extrauagantium* dicitur. *Secunda* per IOANNEM VALLENSSEM; *tertia* ex INNOCENTII III. epistolis, studio PETRI BENEVENTANI a. 1210, *quarta* sub auspiciis INNOCENTII III., maxime ex concilio Lateranensi IV. a. 1215; *quinta* iussu HONORII III. 1227, adornata est. Harum collectionum quatuor priores edidit ANT. AVGVSTINVS in *antiquis collectionibus Decretalium* Paris. 1609 fol. et 1621. 4. quintam vero debemus INNOCENTIO CIRONIO, in *compilatione Decretalium HONORII III. e tribus veteribus MS. veteris bibliothecae Albiensis in lucem edita et notis illustrata* Tolosae 1615. fol. inter eius opera iunctim edita, et repetitam editionem *Ios. Ant. de RIEGGER* Vindob. 1761. 4.

Io. Christ. KOCH Progr. de breuiario extrauagantium Bernardi Circae Cod. MS. membran. bibliothecae acad. Giesensis. Gieslae 1772.

EIVSD.

EIVSDEM Progr. de Innocentii III. P. R. collectione decretalium prima, inter antiquas tertia, Cod. MS. membran. biblioth. academiae Giesensis. Gieslae 1772.

§. 461.

Quoad *Raymundianam* collectionem ipsam vero, seu libros V Decretalium Gregorii IX, notanda sunt sequentia scripta:

I. *varia MSR. et variae editiones huius compilationis*, inter quas cum et sine glossis editas antiquissima est quae in forma maxima a. 1478 prodit Basileae.

II. *Commentarii in libros V. Decretalium.*

1. *ad certas tantum partes directi*

Jani a COSTA Comment. in quosdam librorum I. II. III. Decretalium titulos. Paris. 1676. 4.

Franc. FLORENTIS Tract. et Diff. ad singul. Decret. titulos.

Ant. Dadini ALTESERRAE Comm. ad Innocentii III. capit. in Decretalibus obuia. Paris. 1666. fol.

2. *totam textum absolventes.*

Bapt. VIVIANI Rationale iuris pontificii. Coloniae 1628. 4.

Prosp. EAGNANI Comm. in V. libros Decretalium. Tom. VI. Coloniae 1676. et 1704. fol.

Henr. PIRRHING Comm. in Decretales. Dilling. 1624. et postea saepius. fol. Tomi V.

Felini SANDEI Commentarii in V. libros decretalium, cum annotationibus variorum. Tomi II. Basileae 1567.

Innoc. CIRONII Paratitla in quinque libros Gregorii IX edita a Paulo Ios. RIEGGERO II. Tomi Vindob. 1761. 4.

Ern. GONZALEZ TELLEZ Comm. ad Decretalium V libros. Venet. 1699. et nouiss. Lugd. 1713. IV. Vol. fol.

Henr. LINCKII Comm. ad Decretales. Norib. 1697. 4.

§. 462.

§. 462.

Postraymundianas collectiones Decretalium, prae-
ter varias earum editiones et MSR. concernentia lega-
lia scripta, sunt

Petr de ANCHARANO *super sexto Decretalium commen-*
taria. Bonon. 1583. fol.

Melch. KLING *Comm. ad librum VI. Decretalium.*
Francof. 1563. fol.

Ant. Dudini ALTESERRAE *Commentarii in libros Cle-*
mentinarum. Parisiis 1680. 4.

Io. Christ. KOCH *Pr. de Bonifacii VIII. P. R. Sexto de-*
cretalium libro Cod. MS. membran. bibliothecae acad.
Giessensis. Giessae 1772.

T I T. III.

DE

CORPORE IVRIS CANONICI ALIISQVE
SCRIPTIS LEGALIBVS IVRIS ECCLESIA.
STICI HVC PERTINENTIBVS.

§. 463.

Prouit corporis iuris ciuilib (§. 395 sqq.), ita et corpo-
ris iuris canonici, variae dantur editiones, quarum
aliae ante factam a GREGORIO XIII. emendationem, aliae
vero post eam, prodierunt. Inter *priores* vetustissima
est Moguntina de a. 1472, quam sequutae sunt tres
Venetae anni 1474, 1479 et 1493, quae sunt editio-
nes Sec. XV. Has sequutae sunt variae aliae editiones
Sec. XVI, partim mere textuales, partim glossatae,
donec a. 1582 iussu GREGORII XIII. quatuor tomis in fol.
prodiit corpus iuris canonici per Correctores Romanos
emendatum. Inter hac romana *posteriores* editiones,
potiores sunt Parisiensis a. 1587 sumtibus societatis Ty-

E e

pogra-

pographicae sub signo *Navis* in folio emissa; fratrum *PITHOEORVM* edita Lutetiae Parisiorum 1687 fol. recusa Lipsiae 1695, nec non 1705; et quam debemus *IVST. HENN BÖHMERO* Halae 1747. 4. mai. Caeterum *CHRIST. HENR. FRIESLEBEN*, qui corpus iuris ciuili edidit (§. 398), et corpus iuris canonici *Altenburgi* 1728. 4. typis exscribi curauit, quae editio 1737 et 1744 typis repetita.

§. 464.

Quae praeter ipsum corpus iuris canonici huc pertinent scripta legalia, partim supra, occasione scriptorum legalium quae decretum Gratiani (§. 458 seqq.) et *Decretalium* collectiones (§. 461 et 462) nec non corpus iuris ciuili et canonici simul (§. 409 seqq.) respiciunt, iam recensita sunt; partim nunc demum hic addenda, suntque talia:

I. *Scripta quae faciunt ad notitiam corporis iuris canonici.*

De his scriptis vid. supra §. 409.

II. *Indices iuris canonici*, vbi praeter scripta quae supra §. 410. recensita sunt et ex parte huc pertinent, notari merentur.

Stephani DAOYS Index ad ius pontificium. Burdigaliae 1624. fol. Et huius indicis iteratam editionem promisit *VAL. FRANC.* ab *EMMERICH* sub titulo: *Corpus iuris canonici alphabeticum, absolutissimam summam omnium quae in textu et glossis totius iuris canonici, in concilio Tridentino, regulis cancellariae et quibusdam bullis extrauagantibus reperiuntur, continens.*

Wenceslai STEIGERI Medulla corporis iuris canonici, eiusdemque ac sacrorum canonum repertorium. Norib. 1713. fol.

III. *Scri*

III. *Scripta quae per remissiones, ut vocant, indicant loca illustrantia in aliis scriptis obuia et repetitiones iuris canonici.*

August. BARBOSAE *Collectanea Doctorum &c in ius pontificium vniuersum.* Lugd. 1637. fol. 1716.

Repetitionum iuris canonici Tomi VI. cum indice repetitionum. Colon. 1618.

IV. *Scripta exegetica ad varios diuersarum partium corporis iuris canonici textus.*

Innoc. CIRONII *Observationes in ius canonicum Tolosae* 1645. fol. et ex recensione IO. SAL. BRVNOVELL. Ienae 1726. 4.

Io. STRAVCHII *Amoenitates iuris canonici.* Ienae 1672. et postea saepius, veluti 1732. 4.

V. *Scripta in quibus ius canonicum cum aliis iuribus confertur, de quibus vid. supra §. 412. num. I. iisque addi possunt:*

SCHWENDERI *Affertiones canonicae super differentiis quibusdam inter ius antiquum decretalium et nouum Tridentinum.* Ingolst. 1681. 8vo.

VI. *Scripta de usu iuris canonici in terris protestantium seu usu bodierno iuris canonici.*

Iusti Henn. BOEHMERI *ius ecclesiasticum protestantium usum bodiernum iuris canonici iuxta seriem decretalium ostendens et ipsis rerum argumentis illustrans.* Halae Tomi V. 4. qui ab a. 1714 - 1736. prodierunt.

(C)

DE SCRIPTIS LEGALIBVS IURIS CANONICO-PONTIFICII GENERALIS NOVI.

§. 465.

Ultimam classem scriptorum legalium iuris canonico-pontificii generalis, constituunt ea quae *ius cano-*

vico-pontificium nouum concernunt, quod reliquas leges ecclesiasticas generales, praeter eas de quibus haecenus dictum, sub se comprehendit. Vnde nunc agendum de iis scriptis legalibus quae *canones conciliorum generalium recentiorum*, seu post CLEMENTEM V. habiturum, et *Extrauagantes* seu *Bullas recentiorum Pontificum* concernunt.

T I T. I.

DE SCRIPTIS LEGALIBVS CANONES
RECENTIORVM CONCILIORVM GENERA-
LIVM CONCERNENTIBVS.

§. 466.

Quum inter concilia recentiora generalia Concilium Tridentinum praesertim notandum, huc potissimum pertinent scripta legalia quae huius concilii canones concernunt, quae sunt pars scriptorum quae magna copia de hoc concilio prodierunt et recensita sunt a FABRICIO in *in bibliotheca graeca Tom. XI. pag. 694 sepp.*

§. 467.

Sunt vero scripta legalia concilium Tridentinum concernentia:

I. *Variae editiones et versiones concilii Tridentini cum et sine notis.*

Canones et decreta concilii Tridentini ex editione Philippici CHIFFLETII, Abbatis Balernensis. Colon. 1644. 12.

Des Concilii zu Trient Satzungen. Ff. 1716. 8vo.

S. *S. oecumenicum concilium Tridentinum additis declarationibus cardinalium concilii interpretum, ex vltima recognitione IO GALLEMART et citationibus IOANNIS SOTEALLI theologi et HORATHI LVCH ICTI,*
nec

nec non remissionibus D. AVG. BARBOSAE. Quibus recens accefferunt additiones BALTHASARIS ANDREAE IC. *Caesar-Augustani cum decisionibus variis Rotae Romanae eodem spectantibus, e bibliotheca D. PROSPERI FARINACII IC. Nunc demum hac postrema editione utilissimis annotationibus practicis, reformationem et forsia concernentibus D. Cardinalis de LUCA illustratum. Editio reformata, et supra omnes superiores Gallicas et Belgicas locupletata, item permultis Pontificum CLEMENTIS VIII, PAVLI V. et VRBANI VIII. insertis varia concilii capita constitutionibus. Coloniae Agrippinae 1722. 4.*

II Scripta illud illustrantia.

Ang. BARBOSAE Collectanea in Concilium Tridentinum. Lugd. 1642 et saepius postea, veluti 1704. fol.

T I T. II.

DE

SCRIPTIS LEGALIBVS RECENTIORVM
PONTIFICVM CONSTITVTIONES
CONCERNENTIBVS.

§. 468.

Scripta legalia iuris canonico - pontificii recentioris, quae Pontificum constitutiones concernunt, sunt partim *singulas bullas recentiorum Pontificum*; partim sic dictas *Regulas Concellariae* concernentia scripta; partim *collectiones scriptorum huius generis*.

§. 469.

Singulas singulorum recentiorum Pontificum Constitutiones hic recenseri praesens institutum non permittit, indeque de hoc scriptorum genere plura non addo, licet dentur quae separatim prodierunt singulae bullae.

§. 470.

Quoad Regulas Cancellariae hic notanda sunt frequentia scripta:

Regulae, ordinationes et constitutiones iudiciales Cancellariae Apostolicae cum variorum commentariis.

Francos. 1546. 4.

Io. CHOKIER Commentarius in regulas cancellariae apostolicae. Colon. 1621 et 1675. 4.

Ludov. GOMETZ Commentarius in regulas cancellariae.

Venet. 1574. 4.

§. 471.

Collectiones scriptorum huius generis sunt, variarum bullarum, vel vnius Pontificis, vel variorum Pontificum collectiones. *Priores* collectiones quod attinet, eas tanquam nimis speciales hic silentio praetereo. *Posteriores* vero, quatenus, vt *Bullarium magnum*, non praecise recentiorum Pontificum constitutiones concernunt, huc non pertinent, sed potius de iis inter acta publica et diplomatum collectiones agendum. Huius loci itaque est, *Petri MATTHAEI Liber septimus decretalium, constitutionum Apostolicarum post Sextum, Clementinas et Extrauagantes usque ad bodiarnam diem editarum continuatio.* Quae collectio a. 1580. ad finem perducta non solum separatim prodiit, sed et corpori iuris canonici adiici solet.

(b)

DE SCRIPTIS LEGALIBVS IVRIS ECCLESIASTICI PARTICVLARIS SEV SPECIALIS.

§. 472.

Scripta legalia iuris ecclesiastici *particularis*, quae generalia scripta excipiunt (§. 422), commode reduci possunt ad scripta legalia specialia quae concernunt;

1) *leges*

1) *leges imperii obiectivae ecclesiasticae*; 2) *Synodorum nationalium, provincialium et dioecesanorum canones, aliaque iura particularia in Praelatorum dioecesibus*; 3) *singulorum corporum et collegiorum ecclesiasticorum statuta et privilegia*; 4) *leges ecclesiasticae evangelicarum.*

T I T. I.

DE

**SCRIPTIS LEGALIBVS LEGES IMPERII
OBIECTIVAE ECCLESIASTICAS
CONCERNENTIBVS.**

§. 473.

Praeter scripta legalia quae pacem Westphalicam concernunt (§. 443 num. V.), quaeque suo modo huc etiam referri debent, ad hanc scriptorum legalium classem pertinent ea scripta legalia, quae *Concordata nationis germanicae*, nec non *Transactionem passaviensem* et *pacem religiosam* concernunt. Licet vero, quod attinet Concordata nationis germanicae, ea potius ad acta publica, quam leges stricte sic dictas, referri debeant, sicque scripta legalia quae ea concernunt proprie bibliothecae legalis stricte sic dictae (§. 375) partem non constituent, ex alio fundamento tamen satis conueniens locus est, quem iis hic assigno.

§. 474.

Quod itaque attinet scripta legalia de Concordatis nationis germanicae, huc pertinent sequentia scripta:

Concordata nationis germanicae integra, siue noua et accurata concordati Calixtini et praecipue concordatorum principum sub EVGENIO IV, nec non concordatorum Aeschaffenburgensium sub NICOLAO V. editio, in subsidium iurisprudentiae publicae Germaniae.

adornata. Praemissa introductione historica caussarum eorum et originem breuiter sed solide adumbrante. Francof. et Lipsiae. 4. sine anno impressionis. Recusa ibidem 1771 sub titulo: *Concordata nationis germanicae integra variis additamentis illustrata.* Accessit ibidem 1773 Tomus II. 8.

Super Concordatis inter sanctam sedem Apostolicam et inchoatam nationem Germaniae Collectanea per Georg. BRANDEN I. V. D. August. Colon. 1600 et 1610 cum P. REBVEFFI praxi beneficiorum Col. 1610 et separatim 1716. 4.

§. 475.

Sequuntur scripta legalia quae transactionem Passauensem et Pacem religiosam concernunt. Possunt haec scripta, si historica scripta a iuridicis separantur, ad sequentes classes reduci:

1. *Variae editiones transactionis Passauensis et pacis religiosae.*

Azariae STURZII Passauischer Vertrag vnd Religions-Friede des H. R. R. iunctis aliis recessibus et constitutionibus imperii. Rost. 1728. 4.

2. *Scripta de pacis religiosae constantia et perpetuitate, quorum quidem magnus datur numerus, eaque recensentur in HOFFMANNI bibliotheca iuris publici pag. 165 seq. sub rubro: scriptores catholici et A. C. addicti qui de applicatione pacis religiosae pro et contra scripserunt:* ast, quum haec scripta, quae grauissimam animorum acerbitem produunt, iniuriarum et calumniarum thesaurum potius, quam veritates pragmaticas contineant, notitia eorum parum aut nihil utilitatis praestet.

3. *Commentarii ad Transactionem Passauensem et Pacem religiosam.*

Ortonis

Ottonis MELANDRI Commentarius super pace religionis
apud LEHMANNVM de quo infra.

Godofr. SVEVI Dissert. XII ad pacem religiosam. Vi-
téb. 1657. 4.

Io. SCHILTER de pace religiosa liber singularis. Argent.
1708. 8. et apud LEHMANNVM.

Ad. CORTREII Obseruata historico-politico-iuridica ad
pacem publicam religiosam. Francof. 1709. 4.

T I T. II.

DE

SCRIPTIS LEGALIBVS STATVTA SY-
NODALIA ET ALIA PARTICVLARIA IURA
IN PRAELATORVM DIOECESIBVS CON-
CERNENTIBVS.

§. 476.

Non deesse sat magnum numerum scriptorum lega-
lium quae hanc ornant classem, vel per se pa-
tet. Omnes enim collectiones *canonum conciliorum*
nationalium; prouincialium et dioecesanorum, quaeque
eas respiciunt legalia scripta, huc pertinent. Nec mi-
nus scripta huius classis sunt ea quae *Capitulationes epis-*
coporum Germaniae concernunt.

§. 477.

Quae cum ita sint, praetereaue notitia horum
scriptorum sit nimis particularis, nec vltiorem scri-
ptorum huius classis subdiuisionem, nec etiam singu-
lorum recensioem, hic addo, qualia sint exempli gra-
tia *Antonii AVGVSTINI Constitutionum prouincialium Tar-*
raconensium libri V. Tarragonae 1580. 4. et *Io. Cbrist.*
LÜNIGH Codex statutorum synodaliu et capitulariu Ger-
maniae, in *EIVS Spic. eccles.* Contin. II. et III.

E e 5

TIT.

T I T. III.

D E

SCRIPTIS LEGALIBVS CORPORA ET
COLLEGIA ECCLESIASTICA CONCERNENTIBVS.

§. 478.

Ft horum scriptorum legalium numerus non paruus est, dum omnia scripta legalia quae *Monachorum et Equitum sacrorum ordinum, Academiarum et Scholarum* &c. iura particularia concernunt, huc referri debeant.

§. 479.

Quum quae §. 477. dicta sunt hic etiam valeant, ad specialioŒem scriptorum huius classis recensionem non progredior, cui inseruire potest quoad ordines religiosos et sacros equestres bibliotheca scriptorum quam HIPPOL. HELYOT praemisit parti primae scripti publice editi sub titulo: *Histoire des Ordres Monastiques, religieux et militaires* a Douay 1714 seqq. Tomes VIII 4. et in linguam germanicam translati Lipsiae 1754. 4.

T I T. IV.

D E

SCRIPTIS LEGALIBVS LEGES ECCLESIASTICAS EVANGELICORVM
CONCERNENTIBVS.

§. 480.

Ad scripta legalia iuris ecclesiastici euangelicorum referri possunt I. ea scripta quae concernunt Conclufa corporis euangelicorum, quorsum pertinet collectio, quam debemus *Eberh. Cbrist. SCHAUROHT* sub

sub titulo: *Vollständige Sammlung aller Conclusorum und übrigen Verhandlungen des hochpreislichen corporis evangelicorum vom Jahr 1663. bis 1752. 3 Theile. Regenspurg 1751. fol.*

§. 481.

Porro huc pertinent II. singulas leges ecclesiasticas cuiuslibet ecclesiae vel territorii euangelici concernentia scripta legalia, quae vero, cum nimis specialia sint, hic non recensenda.

Hermann Casp. KOENIG SS. Theol. St. bibliotheca agendorum, bestehend aus einem vollständigen catalogo derer Kirchen- Ordnungen, Agenden, und dergleichen Schriften etc. Zelle 1726. 4.

§. 482.

Dantur etiam III. collectiones scriptorum huius classis, quae vel *uniuersales*, vel *particulares* sunt, prout vel non restrictae sunt, vel restrictae sunt ad huius vel illius ecclesiae particularis leges ecclesiasticas. Prioris generis collectionis specimen vero est 10. IAC. MOSERI *Corpus iuris Euangelicorum ecclesiastici oder Sammlung Euangelisch- Lutherisch- und Reformirter Kirchen- Ordnungen, wie auch dergleichen Armen- Classical- Consistorial- Ebe- Gerichts &c. Ordnungen. P. I. Züllichau 1737. 4. et P. II. Ibid. 1738. 4.*

(2)

DE COLLECTIONIBVS LEGVM EIVSDEM OB-
IECTI SEV CORPORIBVS IVRIS SPECIALIBVS.

§. 483.

Sic absolutis scriptis legalibus, strictè sic dictis generatibus, sequuntur collectiones legum eiusdem obiecti (§. 376) possuntque haec scripta *corpora iuris specialia*, in oppositione ad corpus iuris Romani et *Canono-*

Canonici, dici. Sunt in ea differentia, quod alia eorum unius eiusdemque populi leges eiusdem obiecti collectas fistant, alia vero leges quae quidem diuerforum populorum leges sunt, ast tamen eiusdem obiecti.

§. 484.

Ad priorem classem referri possunt quoad

I. *Statum publicum germaniae in genere*

Io. Henr. DRÜMMEL *Corpus legum et consuetudinum iuris publici Imp. R. G. academicum a Carolo M. usque ad A. B. Caroli IV.* Franc. et Lips. 1757. 4.

Paul. Ios. DERIEGGER *corpus iuris publici et ecclesiastici Germaniae academicum.* Viennae 1764. 8. mai.

Ioan. Iac. SCHMAVSSII *Corpus iuris publici academicum* Francof. et Lips. 1722 et nouissime 1759. 8. mai.

Burc. Gottb. STRVVI *Corpus iuris publici academicum.* Ien. 1726. 8. et 1734, nec non 1738.

Lud. Mart. KAHLE *Corpus iuris publici d. i. vollständige Sammlung der wichtigsten Grund-Gesetze des H. R. Reichs deutscher Nation.* Goett. 1744. 8. mai.

Bened. THÖRING *Vnpartheyische Beurtheilung des fehlerhaften corporis iuris publici academici, welches Herr Professor I. I. Schmaus herausgegeben hat.* Leipz. 1745. 8.

II. *rem iudiciariam cameralem*

Concept der neuen Kayserlichen vnd Reichs-Cammergerichts Ordnung, welchem bei dieser Edition nicht nur die fontes, woraus dasselbe bergenommen, nemlich die so genante dubia cameraalia &c. sondern auch die neuere constitutiones wodurch die in obgedachten Concepte enthaltene Verordnungen vermehret, bestätigt vnd angeordnet worden als &c. wie nicht weniger die Cammergerichts - Canzley - Ordnung; statt eines Anhangs beygeleget, welches demnach alles

alles füglich als ein corpus iuris cameralis kann gebraucht werden etc. Wetzlar gedruckt vnd verlegt von Georg Ernst Winckler. Anno 1717. Praefationem praemisit IO. WILH. LVDOLFF. fol.

Corpus iuris cameralis d- i. des Kayserlichen Cammergerichts Gesetz - Buch, darinnen alle Cammergerichtsordnungen, sumt dem a. 1713 gefertigten Concept einer neuen Ordnung, so dann die Visitations Reccess vnd Memorialien &c. Franckfurt am Mayn, verlegt Johann Maximilian von Sand Anno 1724. Praefatus est GEORG. MELCH. de LVDOLFF. fol.

III. *ren. circularem*

Frid. Carl. MOSER Sammlung des H. R. R. sämtliche Kreys - Abschiede vnd anderer Schlüsse. I vnd II Theil Leipz. vnd Ebersdorf. 1747. III. Theil. *ibid.* 1748. 4.

EIVSD. Sammlung der Abschiede des Hochl. Ober-Sächsischen Kreyses. Ien. 1752. 4.

EIVSD. des Hochl. Fränckischen Kreyses Abschiede vnd Schlüsse vom Jahr 1600 bis 1648. II Theile. Nürnberg 1752. 4.

IV. *rem metallicam et forestalem, quorsum suo modo referri possunt*

Io. DEVCER Bergwerck oder corpus iuris metallici. Leipz. 1624. fol.

Ab. FRITSCHII Corpus iuris venatorio forestalis Rom. Germ. Rudolft. 1670. et cum Praef. Strykii Lipf. 1702. fol.

§. 485.

Collectiones legum eiusdem obiecti posterioris classis sunt, quoad

I. *Feuda*

I. Feuda

- Io. Christ. LÜNIGII *Corpus iuris feudalis germanici, das ist, Sammlung der teutschen Lehnrechte und Gewohnheiten worinnen nicht nur die allgemeine Reichs-Lehn-Rechte, sondern auch die in denen teutschen Prouintzien hergebrachte iura feudalia, in ihrer Ordnung, mehrentheils aus ungedruckten Nachrichten beygebracht worden; nebst einer vollständigen bibliotheca iuris feudalis.* Francof. 1727. fol.
- Henr. Christ. SENCKENBERGII *Corpus iuris feudalis germanici oder vollständige Sammlung der teutschen gemeinen Lehn-Gesetze, welche aus allen teutschen und Longobardischen Lehn-Rechten sammt vielen Reichs-Vrkunden bestehet.* Francof. 1740. Editio secunda Halae 1772. 8vo mai.

Gottl. Aug. IENICHEN *Abhandlung von dem Wehrt, Ansehen und Nutzen des Lünigischen corporis iuris feudalis germanici.* Lips. 1749. 4.

II. Cambia

- Io. Gottl. SIEGELII *Corpus iuris cambialis, d. i. Vollständige Sammlung der neuesten Wechselordnungen und Wechsel-Rechte, nebst einer zum allgemeinen Wechsel-Recht dienlichen Einleitung und auserlesenen beygefügtten Parers. 2. Theile.* Leipz. 1743. 8.
- Io. Lud. VHLII *Erste Fortsetzung des corporis iuris cambialis, oder der vollständigen Sammlung der allerneuesten Wechsel- und Handels-Gerichts-Ordnungen, welche der weiland Hochberühmte Herr Prof. Siegel im Druck gegeben.* Leipz. 1758. fol. Zweite Fortsetzung 1764. Dritte Fortsetzung 1771.

III. Rem militare

- Io. Christiani LÜNIGII *corpus iuris militaris des H. R. R. in welchem die Kriegs-Rechte, so wohl der Röm. Kayf. Mai. als auch desselben Reichs und dessen*
Kreyse

Kreyse insgemein, in gleichen aller Cburfürsten, und derer mächtigsten Fürsten und Stände in Teutschland enthalten sind. Leipzig 1723. fol. a quo differt quod eodem loco, curis ac sumtibus *Thomae Fritschii* 1724. 4. mai. prodiit *Corpus iuris militaris*, estque noua editio eius corporis iuris militaris quod iam 1687^m et postea saepius Bero-
lini editum.

II.

DE ACTIS PVBLICIS ET DIPLOMATVM
COLLECTIONIBVS.

*Henr. Gottl. FRANCKE Compendiosa bibliotheca diplomati-
ca, praemissa HOFFMANNI ET OBERKAMP de re diplo-
matica lucubrationibus, quae edidit FRANCKIVS Lipsf.
1758. 4.*

§. 486.

Sic absoluta bibliotheca legali stricte sic dicta, se-
quuntur ea scripta legalia, quae sub actorum publico-
rum et diplomatum collectionum nomine a reliquis
scriptis legalibus stricte sic dictis separanda (§. 375).
Licet vero *diplomata*, quae sunt documenta veteris et
medii aevi, differant ab *actis publicis* (Staatschriften),
et dentur omnino scripta quae merae diplomatum col-
lectiones sunt, *diplomataria* dicenda: ex variis rati-
onibus tamen, in recensendis scriptis, legalibus huius clas-
sis, simpliciter a se inuicem separari nequeunt diploma-
taria et reliqua scripta quae sub actorum publicorum
nomine veniunt.

§. 487.

Antequam vero ipsa scripta de quibus agendum
in suas classes redacta recenseri possunt, quoad *diplo-
matum collectiones* seu *diplomataria* praemonendum,
distinguendum esse inter scripta quae *artem diplomati-
cam*

cam concernunt, et scripta quae ipsa diplomata continent. Priora ad scripta iuridica plane referri nequeunt; posteriora omnia vero sunt scripta iuridica et quidem legalia, sicque in bibliotheca legali locum occupare debent. His vero iungi possunt ea scripta quae recensent ubi haec vel illa diplomata obuia sunt, qualia sunt:

Petri GEORGISCH regesta cbronologico-diplomatica Tomi IV. Halae 1740-1744. fol.

Cbrist. SCHOETTGEN inuentarium diplomaticum bistoriae Saxoniae superioris. Hal. 1747. fol.

Io. Iac. MOSERI Verzeichnis vieler hundert gedruckter Württembergischer Vrkunden. Stuttg. 1755. 8.

Ant. Balt. WALTHERI Silesia diplomatica, oder Verzeichnis der gedruckten zur Schlesiſchen Historie und Rechtsgelahrtheit gehörigen Vrkunden und Nachrichten. Breslau 1742. 4.

§. 488.

Porro quoad actorum publicorum collectiones praemonendum, neququam simpliciter ad scripta legalia, immo ne quidem omnes ad scripta iuridica, referri posse, indeque non nisi eas actorum publicorum collectiones hic esse recensendas, quae talia acta publica continent, quae sunt normae obligantes actionum, vel saltem faciunt ad earum illustrationem.

§. 489.

Classes ipsas quod attinet in quas scripta hic recensenda redigi possunt, eae ita constituendae sunt, ut iterum acta publica et diplomata *secularia* ab *ecclesiasticis* distinguantur, in eo sensu quo supra (§. 377) iuris ecclesiastici et secularis scripta legalia strictè sic dicta a se inuicem separata sunt.

(I)

(1)

DE ACTIS PVBLICIS SECVLARIBVS
ET DIPLOMATVM SECVLARIVM COL-
LECTIONIBVS.

§. 490.

Scripta huius generis differunt in 'eo, quod alia statum publicum *externum*, alia *internum* regnorum et rerumpublicarum Europae concernant, indeque secundum hanc differentiam recensenda sunt.

T I T. I

DE

ACTORVM PVBLICORVM ET DIPLO-
MATVM SECVLARIVM COLLECTIONIBVS,
QVAE STATVM PVBLICVM EXTERNVM REGNO-
RVM ET RERVMPVBLICARVM EVROPAE
CONCERNVNT.

Burc. Gottl. STRVVI Epistola: *de magno pacis foederum-
que theatro.* Jen. 1717. in 4to.

§. 491.

Ad hanc scriptorum classem pertinent primo ea scripta in quibus tractatus pacis, conventiones, foedera &c. liberarum gentium recensita sunt, vel *generatim*, vel habito respectu *buius, vel illius gentis*, aut *buius seu illius pacis, conventionis seu foederis in specie*. Huc itaque pertinent primo sequentia scripta:

*Godofr. Guil. LEIBNITII Codex iuris gentium diploma-
ticus, in quo tabulae authenticae actorum publico-
rum, tractatum, aliarumque rerum maioris mo-
menti per Europam gestarum pleraeque ineditae vel
selectae, ipso verborum tenore expressae ac temporum
serie digestae continentur.* Hanouerae 1693. Guelf.

F f

1747

- 1747 in fol. et *Mantissa Codicis iuris gentium diplomatici*. Ibid. 1700. fol. Guelf. 1747.
- Recueil de Traites de Paix, de Treve, de Neutralite, de suspension d'Armes, de Confederation, d'Alliance &c. faits entre les Empereurs, Rois, Republiques, Princes etc. depuis l'an de Jesus Christ 536 iusques a present*. IV. Volum. in fol. a la Haye 1700.
- Nouveau Recueil de Traites d'Alliance de Paix, de Commerce entre les Rois, Princes et Etats souverains de l'Europe, depuis la Paix de Munster jusque en 1709, les quels pour la plupart n'ont point etc. encore imprime etc.* Recueillis et publies par le Sieur L. du MONT. Amsterdam 1710. II. Vol. 8.
- I. du MONT *Corps universel diplomatique du droit de Gens contenant un recueil des Traites d'alliance, de paix, de treve, de neutralite, de commerce, d'echange, de protection et de garantie, de toutes les conventions, transactions, pactes, concordats et autres contrats, qui ont etc. faits en Europe, depuis le Regne de l'Empereur Charle magne jusques a present &c.* Amsterdam 1726-1731. Tom. XIV. fol. *Secutum Supplement au Corps uniuersel diplomatique* du MONT III. Tomes a Amsterdam 1749 fol. par Monf. BARBEYRAC et ROVSSET.
- Rube des ietztlebenden Europae dargestellet in Sammlung der neuesten Europäischn Friedens-Schlüsse, wie dieselbe unter Regierung Kayfers Carl des VI. von dem Utrechtschn Frieden an bis auf dieses 1726 Jahr zum Vorschein gekommen*. I. vnd II. Abtheilung. Coburg 1720. III. und IV. Abtheilung. Coburg 1727. 4.
- Io. Iac. SCHMAVSSII *Corpus iuris gentium academicum, enthaltend die vornehmsten Grundgesetze, Friedens- und Commercienz-Tractate, Bündnisse, vnd andere pacta*

pac̃ta der Königreiche, Republiken vnd Staaten von Europa, welche seither zweyen Seculis bis auf den gegenwärtigen Congress zu Soissons errichtet worden. Leipz. 1730. 8. mai.

Christ. Frid. HEMPELS Allgemeines Europäisches Staats-Rechts-Lexicon, oder repertorium aller, sonderlich in den letzt verwichenen 5 seculis, bis auf den bewigen Tag, zwischen den hohen Mächten in ganz Europa geschlossenen Friedens- Allianz, Freundschafts- Commercien- und anderer Haupt- Tractaten, auch der eigenen Fundamental- Gesetze eines Staats; so unter ihre gehörigen Titul, vnd diese in Alphabetische Ordnung gebracht worden &c. Francf. vnd Leipz. 1751 seqq. 4.

§. 492.

Dantur porro secundo huius classis scripta quae certae gentis statum publicum externum concernentia scripta sunt, veluti quoad

I. Gallos.

Recueil des Traitez de Paix, de Treve de Neutralite, de Confederation, d' Alliance et des commerces faits par les Rois de France avec tous les Prince, et Potentats de l' Europe et autres, depuis pres de trois siecles: assemblez, mis en ordre et imprimez par FRÉDÉRIC LEONARD, Premier Imprimeur du Roy Paris 1693. VI. Volum. in 4.

II. Anglos.

Foedera, conuentiones, literae et cuiuscunque generis acta publica inter Reges Angliae et alios quosuis Imperatores, Reges, Pontifices, Principes vel communitates ab ineunte Sec. XII. videlicet ab a. 1101 ad nostra vsque tempora habita et tractata &c. accurante THOMA RYMER Londini 1704 - 1735. Tom. XX. in f.

Noua editio prodiit Hagae Comitum 1727 studio GEORGII HOLMES.

etc. etc.

§. 493.

Tandem etiam tertio prodierunt huius classis scripta quae hunc vel illum tractatum, foedus, pacem &c. respiciunt, veluti quoad pacem

I. *Noviomagensis.*

Actes et Memoires des negociations de la Paix de Nimueges IV. Tomes. a Amsterdam 1680. 12.

II. *Ryswicensem.*

Actes et Memoires des Negotiations de la Paix de Ryswick. a la Haye 1699. 12. 4 Theile.

Memoires politiques pour seruir a la parfaite Intelligence de la Paix de Ryswick. par Mr. du MONT. a la Haye 1699. 12. 3 Bänd.

Tabulae pacis inter Imp. Rom. LEOPOLDVM et imperii germanici status ub. una et LVDOVICVM XIV. ab altera parte initae, notis quibusdam illustratae opera et studio AHASVERI FRITSCHIL. Francof. et Lips. 1699. 4.

III. *Vltraiectinam.*

Actes, Memoires et autres Pieces authentiques concernant la Paix d'Vtrecht; a Vtrecht. 1714. 12. 6 Theil.

IV. *Rastadiensis.*

Historie Rastadischer Friedens-Handlungen, benebst zweyen Friedens-Proiecten und dem Friedens-Instrument &c. Ien. 1714.

V. *Belgradensem.*

Der Belgradische Friedens-Schluss zwischen Ihro Röm. Kayf. Mai. und der Ottomannischen Pforte mit Beylagen und Anmerkungen und einer Vorrede von
10. IAC. MOSER. Iena 1740. 4.

VI. *Oli-*

VI. *Oliuensem.*

Io. Gottl. BOEHMII *acta pacis Oliuensis.* Tom. I.
Wratisl. 1763. Tom. II. Ibid. 1766. 4.

T I T. II.

DE

ACTORVM PVBLICORVM ET DIPLO-
MATVM SECVLARIVM COLLECTIONIBVS
QVAE STATVM PVBLICVM INTERNVM REGNO-
RVM ET RERVMPVBLICARVM EVROPAE
CONCERNVNT.

§. 494.

Ex insigni multitudine praestantissimorum scripto-
rum huius classis, ea tantum quae ad legalia scri-
pta referri possunt, et speciatim, saltim potissimum,
Germaniam concernunt, hic recensenda sunt, inter
quae alia magis generalia, alia vero magis specialia
sunt.

§. 495.

Ad ea quae magis generalia sunt referri possunt:

Io. Cbrist. LÜNIGII *teutsches Reichs-Archiv*, quod va-
stum XXIV. Voluminum opus prodiit Lips. ab a.
1710. 1721 in fol. in partem generalem et spe-
cialem cum variis continuationibus et spicilegiis
diuisum. Sciagraphiam eius exhibet HÖFFMAN-
NVS in *bibliotheca iuris publici* pag. 12 seqq. *Pars*
scilicet generalis cum duabus continuationibus IV
Volumina: *Pars specialis* additis quatuor conti-
nuationibus X. Voll. *Spicilegium ecclesiasticum* cum
tribus continuationibus VII. Voll. *Spicilegium se-
culare*. II. Voll. et *index generalis* I. Vol. faciunt.

MVSD. *Codex germaniae diplomaticus* Franc. et Lips.
Tomus primus 1732. fol. Tom. II. ibid. 1733. f.

EIVSDEM *Collectio noua, worinnen der mittelbaren oder landfässigen Ritterschaft in Teutschland etc. sonderbare Prærogativen und Gerechtsame auch Privilegia und Freirechten enthalten sind.* Franckf. vnd Leipz. 1730. fol.

EIVSDEM *Codex Italiae diplomaticus cuius Tomus I. Frf. et Lipf. prodiit 1725. f. Secundus Ibid. 1726. Tertius Ibid. 1726. Quartus et vltimus ibidem 1735. fol.*

Io. Petr. de LVDEWIG *reliquiae MSS. omnis æui diplomatatum ac monumentorum ineditorum ad huc.* Tomi XII. Frf. et Lipf. 1720-1741: 8.

Georg. Chrif. IOANNIS *tabularum litterarumque veterum spicilegium* Tom. I. Francof. 1724. Tom. II. Brunsv. 1726. 8.

Val. Ferd. de GVDENVS *Sylloge diplomatatum monumentorumque.* Francof. 1728. 8.

EIVSDEM *Codex diplomaticus* Tom. I. Goett. 1743. Tom. II. Frf. et Lipf. 1747. Tom. III. ibid. 1751. Tom. IV. 1758. Tom. V. 1768. 4.

Henr. Chrif. SENCKENBERGII *Selecta iuris et historiarum.* Tomi V. Francof. 1734-1741. 8.

§. 496.

Ad magis specialia huius classis scripta vero pertinent:

Io. Phil. DATT *Volumen rerum germanicarum nouum siue de pace publica* Libri V. Vlmae 1698 fol.

Adam. CORIREII *Corpus Iuris publici sacri Rom. Imperii.* Tomus I. Franc. ad Moen. 1707. fol. Tomus II. Ibid. eod. Tomus III. ibid. 1709. Tomus IV. Lipf. 1710. fol.

Chrif. LEHMANNI *de pace Religionis acta publica et originalia.* Franc. 1631. in 4. Ibid. 1707. fol.

Leb-

Lebmannus suppletus et continuatus. Franc. ad Moen.
1709.

Io. Gottfr. de MEIERN *Acta pacis westphalicae oder Westphälische Friedenshandlungen und Geschichte vom Jahr 1643 - 1648.* VI. Vol. Ham. et Goett. 1734f. 1736. fol.

Io. Ludw. WALTHERS *Vniuersal Register darüber nebst der Lebensgeschichte der Westphälischen Friedens-Gesandten.* Goett. 1740. fol.

Io. Gottf. de MEIERN *Acta Pacis executionis publicae oder Nürnbergische Friedens - Executions - Handlungen, und Geschichte.* Hannover und Tubing. 1736 - 1737. fol. 2. Tomi.

EIVSDEM *Acta comitialia ratisbonensia publica oder Regensburgische Reichs - Tags - Handlungen und Geschichte.* Leipz. 1738 et Gött. 1740. f. 2. Tomi.

Das teutsche Müntz - Archiv bestehend in einer Sammlung Kayf. und Reichs - Müntz - Gesetze, Ordnungen, Privilegien über das Müntzrecht, Kayserl. Rescripten, Reichs - Gutachten, Commissions - Decreten, Müntz - Probations - Reichs - und Kreyß - Abschiede auch einzelner Chur - und Fürsten unter sich, und mit den vornehmsten Reichs - Ständen errichteter Müntz - Vereinigungen, Edicten, Valuations - Tabellen, nebst zuverlässigen Nachrichten vom teutschen Müntzwesen überhaupt, in ältern, mittlern und neuen Zeiten zusammen getragen und mit einem real indice versehen von IOH. CHRST. HIRSCH. Nürnberg. Tomi IX a. 1756 seqq. fol.

Staats - Archiv des K. und R. Cammer - Gerichts oder Sammlung von gedruckten und mehrentheils ungedruckten actis publicis, archival Vrkunden, Kayf. Rescripten, Verordnungen, Praesentations und Vi-

fitations - Handlungen etc. zusammen getragen von einem Mitglied desselben. VI Theile a. 1757 seqq. 4.

(2)

DE ACTORVM PVBLICORVM ET DIPLOMATVM ECCLESIASTICORVM COLLECTIONIBVS.

§. 497.

Praeter actorum publicorum et diplomatum secularium collectiones, dantur etiam ecclesiasticorum actorum publicorum et diplomatum collectiones, de quibus nunc agendum (§. 489).

§. 498.

Sunt vero duplicis generis, dum nimirum, vel conciliorum acta et sancita concernunt, vel Pontificum epistolas, bullas et breuia.

T I T. I.

DE

COLLECTIONIBVS ACTORVM CONCILIORVM.

§. 499.

Ad collectiones actorum conciliorum primo tales pertinent quae ad certi generis concilia non restrictae, quales multi post IACOBVM MERLINVM, qui primus omnium Lutetiae a. 1524 duos conciliorum tomos edidit, publicae luci exposuerunt. Pleniorum horum scriptorum notitiam dedit FABRICIVS in *bibliotheca graeca* Tom. XI. pag. 113 seqq. suntque inter huiusmodi collectiones notandae:

Conciliorum omnium generalium et prouincialium collectio Regia quae in XXXVII. Tomos diffusa a. 1644 Parisiis in publicum exiit.

Philippi

Philippi LABBE Sacro sancta Concilia ad regiam editionem exacta, quae nunc quarta parte prodiit-auctior.
Paris 1674. fol. XVIII. Vol.

Ioan. HARDVINI Collectio maxima conciliorum generalium prouincialium, decretalium et constitutionum summorum pontificum. XII. Vol. Paris. 1715. fol.

Nic. COLETI Sacrosancta concilia ad regiam editionem exacta. Venetiis 1728. XXIII. Vol. fol.

Io. Dom. MANSI Sanctorum conciliorum et decretalium collectio noua. Luccae 1751. seqq. Tomus X prodiit 1765 qui acta conciliorum ab a. 590-653 continet. fol.

§. 500.

Sequuntur collectiones actorum conciliorum nationalium, veluti *Angliae, Hispaniae, Galliae* etc. Exstant variae istiusmodi collectiones, et, quod attinet in specie in Germania habita concilia, CHRISTOPHORVS MATTHAEVS PFAFFVS quidem acta ecclesiae germanicae luci publicae exponere tentauit, ast propositum exitu caruit. Hanc spartam vero postea ornare coepit IOSEPHVS HARZHEIM S. I. quo auctore prodierunt *Concilia Germaniae* Tom. I. Colon. 1759. Tom. II. et III. 1760. Tom. IV. 1761 et, mortuo HARZHEIMIO, eius collega HERM. SCHOLL edidit Tom. V. 1763. Tom. VI. 1765. fol.

Christ. Matth. PFAFF delineatio collectionis nouae conciliorum germaniae, apud FABRICIVM in Biblioth. graeca pag. 129 seqq.

Iosepbi HARZHEIMI Programma edendae collectionis conciliorum Germaniae. Colon. 1757. fol.

§. 501.

Vltimam scriptorum huius classis speciem constituunt acta singulorum conciliorum quae recenset SAL-

MON in *Traité de l'étude des conciles*, in adiecto catalogo num X: pag. 959. ex quibus exempli causa allegari sufficet: *Magni et vniuersalis Constantiensis Concilii Tomi sex.* Opera et labore HERMANNI VON DER HARTD. fol. Francof. et Lips. 1700.

T I T. II.

DE

EPISTOLARVM, BVLLARVM ET BREVIUM PONTIFICVM COLLECTIONIBVS.

§. 502.

Supersunt praeter decretalium collectiones, quae supra (§. 459 seqq.) locum suum obtinuerunt, aliae collectiones epistolarum, bullarum et breuium Pontificum ab iis separandae, inter actorum publicorum et diplomatum ecclesiasticorum collectiones potius hic recensendae.

§. 503.

Pertinent huc potissimum varia vti vocantur *Bullaria*, quae sunt in duplici differentia, nimirum vel *generalia*, quae ad certi generis epistolas et bullas non restricta, vel *particularia*, quae ita restricta sunt, veluti ad huius seu illius pontificis, ad hunc vel illum concernentes bullas, epistolas et breuia.

§. 504.

Praecipuum scriptum huius classis verò est *Bullarium magnum romanum*, quod iam a. 1588 edi coeptum a LAERTIO CHERVBINO et vsque ad PAVLLI III. tempora pertingit. Postea illud filius eius ANGELVS MARIA CHERVBINVS vsque ad Urbani VIII. Pontificatum, et Patres Ordinis S. Francisci ANGELVS a LANTVSA et IO. PAVL. a

ROMA

ROMA ad a. 1672 seu CLEMENTEM X. continuarunt, et sic adornatum VI Voluminibus ediderunt. Successerunt deinde nouae editiones et supplementa, nimirum Luxemburgi et Romae, et vtriusque editionis supplementa successiue prodierunt Luxemburgi, quorum vltimus tomus est Tomus XIII qui a. 1754 Luxemburgi prodit.

C A P V T. II.

BIBLIOTHECA IURIS CIVILIS
DOCTRINALIS.

§. 505.

Sic absoluta bibliotheca iuris ciuili legali, sequitur nunc bibliotheca iuris ciuili doctrinalis, quae sub se comprehendit scripta iuris ciuili doctrinalia, (§. 374 et 339). Cum vero scripta doctrinalia, vel *generalia*, vel *specialia* sint (§. 342), secundum hanc differentiam de his scriptis agendum.

I.

DE SCRIPTIS DOCTRINALIBVS
GENERALIBVS.

§. 506.

Scripta iuris ciuili doctrinalia generalia ad quinque classes reduci possunt, quas constituunt; 1) *scripta propaedeutica iuridica generalia*; 2) *elementa vniuersae iurisprudentiae vel saltem variarum eius partium*; 3) *lexica iuridica generalia*; 4) *scripta de singulis argumentis ob vnici argumenti quod tractant generalitatem generalia*; 5) *ob plurium argumentorum ex diuersis iurisprudentiae partibus coniunctionem generalia scripta.*

TIT.

T I T. I.

DE

SCRIPTIS PROPAEDEVVICIS
IVRIDICIS GENERALIBVS.

§. 507.

Ad hanc scriptorum classẽ referri debent; 1) generalia iurisprudentiæ præcognita ipsa; 2) scripta de singulis ad ea pertinentibus doctrinis; 3) collectiones scriptorum huius generis.

§. 508.

Scripta, quæ ipsa præcognita iurisprudentiæ positiuæ generalia sũnt, sũnt:

Ioan. KLEINSCHMIDT Præcognitorum iurisprudentiæ tractatus sex. Herbornæ 1652. 8.

Vlrici MARBACH Introitus ad iurisprudentiam apertus. Ienæ 1717. 8.

Io. Ad. L. B. ab ICKSTADT Meditationes praeliminæres de studio iuris ordine atque methodo scientifica instituendo. Wirç. 1731. 4. et in *EIVS* Opusculis Tom. I. num. I.

Io. Iac. MOSERI Anleitung zu dem studio iuris iunger Standes vnd anderer Personen. Franckf. vnd Leipz. 1736. Ien. 1743. 8.

Phil. BECKERS Vorbereitung zur Rechtsgelahrheit. Rint. 1745. 8vo.

Hem. Christ. Baronis de SENCKENBERG methodus iurisprudentiæ ex propriis et peregrinis iuribus germaniæ receptæ, aliquibus monumentis illustrata. Franc. 1756. 4.

Io. Steph. PÜTTERS Entwurf einer iuristischen Encyclopædie. Gött. 1757. 8.

EIVS

EIVSDEM *Neuer Versuch einer iuristischen Encyclopaedie und Methodologie.* Goett. 1761. 8.

Praecognita iurisprudentiae positivae generalia me auctore. Halae 1759. 8.

Introductio in iurisprudentiam positivam Germanorum communem, me auctore. Halae 1761. 8.

Nova introductio in iurisprudentiam positivam Germanorum sistens I. Praecognita iurisprudentiae positivae generalia. II. historiam iurium quibus in Germania utimur; III. historiam litterariam iuridicam uniuersalem. IV. iurisprudentiam positivam generalem, me auctore. Halae 1772. 8.

Henr. Cbrist. L. B. SENCKENBERG Vorläufige Einleitung zu der ganzen in Deutschland üblichen Rechtsgelahrtheit, Nördl. 1762. Rec. ibid. 1764. 8.

Aug. Frid. SCHOTT Entwurf einer iuristischen Encyclopaedie und Methodologie. Leipz. 1772. 8.

§. 509.

Circa singulas doctrinas, quae praecognita iurisprudentiae generalia constituunt, versantur plurima scripta, ast talia quae minutiora scripta sunt. Ad eorum recensionem itaque in his initiis historiae litterariae iuridicae descendere non licet. Sunt vero potiora eorum sedulo annotata in *praecognitis iurisprudentiae generalibus*, quae primam partem meae nouae introductionis in iurisprudentiam positivam constituunt.

§. 510.

Inter collectiones scriptorum eius generis de quibus hic loquor notari merentur.

Nicolai REVSNERI Cynosura iuris. Spirae 1583. 8.

Scriptorum quae collectio haec continet indicem exhibet STRUVIUS in *bibliotheca iuris selecta.*

Cap. 8. §. II.

Cbrist.

Christ. Gottl. BVDERI de ratione et methodo studiorum iuris illustrium et praestantissimorum Ictorum selecta opuscula. Ienae 1724. 4. Et huius collectionis contenta videre licet apud STRVVIUM l. c.

T I T. II.

DE

ELEMENTIS VNIVERSAE IVRISPRVDENTIAE VEL SALTIM VARIARVM EIVS PARTIVM.

§. 511.

Quae ad scripta doctrinalia generalia porro referri debent elementa vniuersae iurisprudentiae, vel saltem variarum eius partium, sunt I. *prolixiora elementa huius generis*, quorsum referri possunt:

Petri GREGORII THOLOSANI Syntagma iuris vniuersi atque legum pene omnium gentium et rerum publicarum praecipuarum in tres partes digestum. Franc. ad Moenum 1599. fol.

Helfrici Vlrici HVNNII Encyclopaedia iuris vniuersi. Coloniae 1675. fol.

Henningii RENNEMANNI Iurisprudentia Romano-Germanica vniuersa ad methodum perspicuam, plenam et planam informata ac disputationibus perpetuis inclusa. Erfordiae Vol. I et II. 1651. Vol. III et IV. 1658. 4.

Gottl. Gerb. TITII iuris priuati Romano-Germanici etc. libri duodecim. Lips. 1709. 4.

§. 512.

Dantur porro II. *magis coarctata elementa huius generis*, quorsum pertinent:

Henr.

Herr. Ernest. KESTNERI Compendium iuris uniuersi seu iurisprudentia positua seculo accommodata, in qua solida priuati, criminalis, feudalis, ecclesiastici et publici iuris principia, eaque, quae in ipsis rerum momentis obtinent, noua facillique methodo per modum discursus exhibentur. Rint. 1707. 4.

Systema elementare uniuersae iurisprudentiae posituae communis imperii Rom. Germ. vsui fori accommodatum, me auctore. Halae 1749. ibid. 1762. 8.

Schematicus conspectus uniuersi iuris positui, sistens Dan. Nettelbladt Systema elementare uniuersae iurisprudentiae posituae etc. hic in tabulas mnemonicas redactum. Halae 1750. fol.

T I T. III

DE

LEXICIS IURIDICIS GENERALIBVS.

§. 513.

Sub *lexicorum iuridicorum generalium* nomine hic mihi veniunt, omnia ea scripta iuridica doctrinalia generalia, quae secundum ordinem alphabeticum sunt composita, siue sub lexi nominis, siue sub titulo locorum communium iuridicorum, thesauri practici, aut simili titulo, prodierint.

§. 514.

Sunt vero lexica iuridica generalia, vel *lexica stricte sic dicta*, quae verborum rerumue explicationes actu continent, indeque vel *verbalia*, vel *realia* sunt, vel talia quae *reperitoria* proprie dici possent, quae nimirum tantum remittunt lectorem ad alia scripta, in quibus explicata sunt sub singulis vocibus notata.

§. 515.

§. 515.

Lexicorum iuridicorum *verbalium* alia sunt *magis generalia*, ad certam verborum speciem non restricta, alia vero *magis specialia*, ita nimirum restricta. Sunt vero

I. *generalia lexica verbalia iuridica*

Lexicon iuridicum, hoc est, iuris ciuilib et canonici in schola et foro vsitatarum vocum penus ex antiquis et recentioribus Ictis ac Lexicographis praecipue ex BRISSONII, HOTMANI et PRATEII lexicis, item ex CUIACII obseruationibus et commentariis instructum. Geneuae 1615. 8.

Phil. VICAT Vocabularium iuris vtriusque ex variis ante editis, praesertim ex ALEXANDRI SCOTI, IO. KAHL, BARNAB. BRISSONII ET IO. GOTTL. HEINECCII accessionibus. Tomi III. a. 1759. ex officina Bousquetiana 8.
Frid. Gottl. STRVENS Sammlung und rechtliche Erklärung unterschiedener teutscher Wörter und Redensarten. Hamburg 1748. 4.

II. *Lexica iuridica verbalia magis specialia*

Io. STRAVCHII Lexicon particularum iuris. Francof. 1671. 4. Nouissima editio prodiit lenae 1719. 4.
Christ. Philipp. RICHTER de significatione aduerbiorum in iure tam ciuili quam canonico vsitatorum. lenae 1666. 4.

§. 516.

Progredior ad lexica iuridica *realia*, quae sunt *idem*

I. *generalia.*

Ioan. Christ. NERINGII historisch-Politisches iuristisches Lexicon. Ex edit. nouissima 1734. 4.
Sam. OBERLAENDER Lexicon iuridicum Romano-Germanicum. Ex editione tertia Norib. 1726. 4.

Tbomae

Boonae HAYMENS *Allgemeines teutsches iuristisches Lexicon.* Leipz. 1738. 8. mai.

Io. Hieronymi HERMANNI *Allgemeines teutsches iuristisches Lexicon.* Pars I. Ienae 1739. Pars II. ibid. 1741. fol.

II. *magis specialia, quae*

1. *potissimum ius peregrinum in Germania receptum respiciunt.*

CARDINALIS TVSCHI *conclusiones practicabiles.* Franc. et Lugd. 1623. fol. IX Tomis.

Tbesaurus locorum communium iurisprudentiae ex axiomatibus Augustini Barbosa et analectis Ottonis Taboris aliorumque concinnatus. Editio, post OTTONIS TABORIS secundam, tertia, nouis axiomatibus SAMVELIS STRYKII aucta Lips. 1691. fol.

2. *ius domesticum concernunt,*

Pauli Matth. WEHNERI et Ioan. RVDINGERI practicarum iuris obseruationum liber singularis. Frf. ad Moen. 1643. 4. Editio noua, cum nouis diuerforum ICtorum additionibus, indicibus et praefatione IO. SCHILTERI prodiit. Argent. 1735. fol.

Christophori BESOLDI Tbesaurus practicus, qui post varias editiones cum additamentis IO. IAC. SPEIDELII Aug. Vind. 1641. fol. et postea cum nouis accessionibus CHRIST. LVD. DIETHERRI, nec non AHASV. FRITSCHII, Norimbergae 1686. fol. prodiit. Ita aucta eius editio saepe repetita est, praesertim 1740.

§. 517.

Lexica iuridica generalia quae *verbalia* et *realia* simul sunt, potissimum ius germanicum concernunt, possuntque ad hanc classem referri:

G g

Reper-

Repertorium reale pragmaticum iuris publici et feudalis Imperii Romano-Germanici cum praef. BVDEKL. Ienae 1751. 4. mai.

Repertorium reale practicum iuris privati imperii Romano-germanici cum praef. IO. AVG. HELLFELD. P. I. 1753. P. II. 1755. P. III. 1760. P. IV. et vlt. ibid. 1762. 4. mai.

Georg. Stephan. WIESAND *Juristisches Handbuch, worinnen die teutschen Rechte so wohl der alten als neueren Zeiten aus ihren Quellen bergeleitet, der Verstand der dunkelen Wörter und Redensarten erkläret, die merckwürdigsten Sachen aber in alphabetischer Ordnung kürtzlich erörtert werden.* Hildburgh. 1762. 8. mai.

§. 518.

A lexicis haecenus recensitis distinguo ea quae mihi sub *repertiorum* nomine veniunt (§. 514), suntque in ea differentia quod lectorem, vel ad *variorum Ictorum varia scripta* remittant, vel non nisi ad *huius vel illius Icti varia scripta*.

§. 519.

Prioris generis repertoria sunt:

Io. Iac. SPEIDELII *bibliotheca iuridica vniuersalis reuista, recognita et additionibus aucta cura* IAC. DAN. MOEGLINGII. Norib. 1728. II Tomi fol. Primo prodit hic liber sub titulo: *Quaestionum iuridicarum omnis generis sylloge*. Deinde auxit et in meliorem ordinem redegit IO. IAC. CVRTIVS Conf. intimus Wurtenbergicus. Tandem vero sub hoc titulo prodit cura MOEGLINGII.

Promptuarium practicum, ad modum locorum communium ordine alphabetico ex probatissimorum Ictorum

rum

rum scriptis practiccis selectum. P. I et II. cum praef.
 10. BENED. CARPZOVII Lips. et Zittav. 1722 et
 1728. 8. Prodiit postea cura 10. GEORG. BERTRO-
 CHII Zittav. 1753. 8. et THOMAE HAYMII 1740.
 Nouo tomo vero auxit hoc repertorium AERAH.
 KARSTNER Lips. 1744. 8.

D. MARTAE *Digesta nouissima totius iuris vniuersae
 scientiae, ex omnibus decisionibus vniuersi orbis quae
 tempore Auctoris impressae fuere, ad instar digesto-
 rum noua methodo compilata.* Franc. ad Moen.
 1680. fol.

§. 520.

Ad posterioris generis repertoria referri possunt:
Wigandi MOLLERI Repertorium Carpzoianum Lips.
 1676. fol.

I. M. SCHNEIDT *vollständiges Register über Cramers
 Schriften.* Vlm. 1768. 4.

T I T. IV.

D E

SCRIPTIS VNIVS ARGVMENTI OB
 EIVS GENERALITATEM GENERALIBVS.

§. 521.

Ad scripta huius classis referri debent, tam ea scri-
 pta doctrinalia, quae tractant *talia argumenta
 quae ad iurisprudentiam positiuam generalem pertinent:*
 quam ea, quae tractant argumentum quoddam, quod,
 licet huc referri nequeat, tamen *generale ideo est, quo-
 niam nullo modo ad certam quandam partem iurispruden-
 tiae referri potest.*

§. 522.

Scripta quae iurisprudentiam positiuam genera-
 lem spectant, secundum diuersas partes huius discipli-
 nae

G g 2

nae

nae a se inuicem distinguenda sunt, et huic pertinent, quoad

- I. *iurisprudentiam positiuam generalem stricte sic dictam*, omnia ea scripta quae septem themata generalia iurisprudentiae, quae in ea pertractanda sunt, respiciunt, sicque scripta de *terminis technicis iuridicis generalibus*, *signis in scholis Iurorum receptis eorumque in computatione graduum et linearum usu*; *personis, rebus et factis*; *legibus posituiis et actibus iuridicis*; *obligatione*; *iure*; *possessione et quasi possessione*; *remediis iuris*.
- II. *iurisprudentiam positiuam generalem socialem*, scripta de societatibus personarum et applicatione dictarum doctrinarum ad eas.

Cum vero singula haec scripta in hoc ordine in *Nova introductione in iurispr. positiuam* suis locis allegata sint, ea, ne actum agam, hic repetere nolo.

§. 523.

Sequuntur scripta huius classis posterioris generis quae inde oriuntur, quod, cum fere nihil sit in mundo de quo, quid circa illud iustum sit, quaeri nequeat, dentur multa scripta iuridica doctrinalia, praesertim dissertationes iuridicae, quae argumentum tractant, quod nullo modo ad vnam alteramue partium iurisprudentiae referri potest, sicque inter scripta, quae sequentem bibliothecam doctrinalem specialem constituunt, locum occupare nequeunt. Haec scripta itaque, cum iis tamen certus locus assignandus sit in bibliotheca iuridica bene ordinata, alium quam hunc locum occupare nequeunt. Pertinent vero huc e. g. scripta iuridica de *muribus*; de *vento*; de *vino*; de *peste*; de *symbolis* &c. &c. dum singula scripta huius generis hic recenseri praesens institutum non permittit.

TIT.

T I T. V.

D B

SCRIPTIS OB PLVRIVM ARGVMENTORVM EX DIVERSIS IVRISPRVDENTIAE PARTIBVS COMBINATIONEM GENERALIBVS.

§. 524.

Tandem et ad bibliothecam doctrinalem generalem referri debent ea scripta doctrinalia de singulis argumentis generalia, quae ideo generalia sunt, quoniam plura singularia argumenta tractant, quae ad varias iurisprudentiae partes spectant. Si enim scripta plurium argumentorum specialium, non nisi talia argumenta tractant, quae ad hanc vel illam iurisprudentiae partem praecise referri possunt, aut saltem potiora argumenta talia sunt, potius ad bibliothecam doctrinalem specialem referri debent. Tria itaque dantur requisita ad quae attendendum, si determinandum an scriptum quoddam ad hanc classem referri debeat, vel non. Debet esse scriptum 1) *doctrinale*, sicque nec legale, nec casuisticum (§. 339); 2) *plures diuersas doctrinas iuridicas continere debet*; 3) *haeque sic coniunctim explicatae doctrinae ad diuersas iurisprudentiae partes ita spectare debent, ut scriptum eas continens ne quidem a potiori ad huius vel illius partis iurisprudentiae scripta referri possit.*

§. 525.

Quod attinet ipsa scripta iuridica huius classis, ea in sublasses diuidi nequeunt, suntque inter ea potiora haec:

Io. Iac. MOSERI Miscellanea iuridico-historica. Frankf. vnd Leipz. 1729. Zweiter Theil 1730. 8.

G g 3

Io.

Io. Carl. Henr. DREYERS *Sammlung vermischter Abhandlungen zur Erläuterung der teutschen Rechte und Alterthümer, wie auch der Critic und Historie.* Erster Theil. Rost. vnd Wismar. 1754. Zweiter Theil. Ibid. 1756. Dritter Theil. Ibid. 1763. 8.

EIVSD. *Zur Erläuterung der teutschen Rechte, Rechtsalterthümer vnd Geschichten angewandte Nebenstunden.* Bützow und Wismar. 1768. 4.

Car. Ferd. HOMMELII *iurisprudencia numismatibus illustrata, nec non sigillis, gemmis aliisque picturis vetustis varie exornata.* Lipsiae 1763. 8. Accessit C. A. KLOTZII *Auctarium.* Lips. 1765. 8.

EIVSD. *Rapsodia quaestionum in foro quotidie obuenientium.* Byruth 1769. 4.

Io. Georg. ESTOR *Auserlesene kleine Schriften.* 3 Bände. Giessen 1734-1739. 8.

EIVSDEM *Neue kleine Schriften.* Erster Band. Marb. 1761. Zweiter Band. ibid. 1762. 8.

EIVSDEM *Anmerkungen über das Staats- und Kirchenrecht aus den Geschichten und Alterthümern erläutert.* Marb. 1750. 8.

GVNDLINGIANA, *darinnen allerhand zur Jurisprudenz Philosophie, Historie, Critic, Litteratur vnd übrigen Gelehrsamkeit gehörige Sachen abgehandelt werden.* I. XLV. Stück. Halle 1715-1727. 8.

David. Georg. STRVBENS *Rechtliche Bedencken.* IV. Theile. Hanouer 1761-1772. 4.

Io. Jac. REINHARD *Juristisch und Historische kleine Ausführungen.* Erster Theil. Giessen 1745. Zweiter Theil. Ibid. 1749. 8.

Aug. Frid. SCHOTT *iuristisches Wochenblatt.* Erster Jahrgang. Leipz. 1772. 8.

Greinir

Greiner oder Nachlese von alten und neuen, fremden und eigenen, einheimischen und ausländischen; ungedruckten und seltenen gedruckten Sachen, Urkunden und actis publicis, welche das römische päpstliche, Lebn- Statuten und Staatsrecht, wie auch die Ansprüche grosser Herren, die Reichs-Cammergerichtsverfassung, die Geschichte und gelehrte Wissenschaften betreffen. Drey Stük. Stockholm 1763 - 1765. 4.

Io. Heinr. von IVSTI Historische und iuristische Schriften. Erster Band. Francf. vnd Leipz. 1760. Zweiter Band. Ibid. 1761. 8.

Gosw. Ios. von BÜNINGCK Sammlung merckwürdiger Rechts-Händel. IV. Partes. Heidelb. 1758 seqq. 8.

Io. Frid. EISENHARDT Erzählungen von besonderen Rechtsbündeln. VII Theile. Halle 1767 seqq.

Otia in otio minime otiosi: enthaltend verschiedene rechtliche praktische Anmerkungen, besonders über die Eisenhartische Erzählungen von besonderen Rechtsbündeln. P. I et II. Lemgo 1771. 8.

Sammlung merckwürdiger Rechtsbündel sammt ihren Zweifels und Entscheidungsgründen, wie auch verschiedener Rechts- und anderen Materien, welche zu weiterer Erkenntnis und Erläuterung, so wohl der teutschen gerichtshüblichen Rechtsgelahrtheit überhaupt, als besonders der Franckfurter Reformation und Anmerkungen darüber nützlich angewendet werden können. V. Theile. Francf.

Io. Frid. IOACHIM Sammlung vermischter Anmerkungen. Erster Theil 1753. Zweiter Theil 1756. Dritter Theil 1759. Vierter Theil 1764. 8.

Io. Christ. CLAPROHTS Sammlung iuristisch-philosophisch- und critischer Abhandlungen. Goett. IV Stück 1742-1747. 8.

Herr. Christ. SENCKENBERG Meditationum ex vniuerso iure et historia volumen. Giessae 1740. 8.

Carl. Gottl. KNORRENS Rechtliche Anmerkungen worin so wohl die römische vnd teutsche Rechte erkläret vnd erläutert, als auch verschiedene Rechts-Fragen untersucht vnd entschieden werden. Halle 1752. 8. Zweiter Theil. ibid 1757. 8.

Christ. Gottl. BVDERI Observationes iuris publici, feudalis, germanici et antiquitatum patriarum. Ienae 1751. 8.

EIVSDEM Symmicta Observationum et opusculorum ex monumentis diplomatibus ac scriptoribus fide dignis erutarum. P. 1. Ienae 1756. P. 2. Ibid. 1760. 8.

Io. Peter von LVDEWIG gelehrte Anzeigen. Erster Theil Halle 1743. Anderer Theil 1744. Dritter Theil 1745. 4.

Io. Vlr. L. B. de CRAMER Wetzlarische Nebenstunden. P. 1-124. Vlm 1755-1772. 8.

EIVSDEM Wetzlarische Beyträge. Erster Band. Wetzlar 1763. 8.

EIVSDEM Observationes iuris vniuersi ex praxi recentiori supremorum imperii tribunalium haustae. VI Tomi Wetzlariae 1758-1772. 4.

Frid. Esaiæ PFRENDORFFII Observationes iuris vniuersi quibus praecipue res iudicatae summi tribunalis regii et electoralis continentur. IV Tomi Franc. et Lips. 1744-1770.

Io. Heimr. EBBRHARDTS Beyträge zur Erleuterung der teutschen Rechte. Erster Theil. Fr. u. Leipz. 1769. 8.

Frid. BEHMER Nouum ius controversum. Lemgoviae 1771. 4.

Christ. Frid. von LVTTICHAV iuristisch-mathematische Abhandlungen. Altona 1769. 8.

Guil.

Guil. Frid. PISTORII Amoenitates historico-iuridicae.
P. I-VIII. Francof. 1731. 4.

II.

DE SCRIPTIS IVRIS CIVILIS DOCTRINALI-
BVS SPECIALIBVS.

§. 526.

Absoluta parte prima bibliothecae iuris ciuilis doctrinalis, quae sistit scripta doctrinalia iuris ciuilis generalia, sequuntur scripta doctrinalia iuris ciuilis specialia (§. 505). In horum scriptorum recensione, simpliciter inhaerendum schemati partium eius partis iurisprudentiae positivae Germanorum communis, quae sub iuris ciuilis in sensu latissimo nomine venit, quod delineavi in commentatiuncula mea: *von dem gantzen Umfange der natürlichen und der in Teutschland üblichen positiven gemeinen Rechtsgelahrtheit etc.* Licet enim non desint egregia scripta doctrinalia iuris ciuilis in sensu latissimo, quae non ius commune, sed *particulare prouinciarum et urbium germanicarum* concernunt, ea tamen, prout in bibliotheca legali (§. 437 et 445), ita et in hac doctrinali bibliotheca, non curo. Quae cum ita sint, scripta iuris ciuilis doctrinalia specialia in duas classes generales redigenda sunt, quarum altera sistit scripta *theoretica*, quae nimirum iurisprudentiam theoreticam, altera *practica*, quae iurisprudentiam practicam, spectant.

(I)

DE SCRIPTIS IVRIS CIVILIS THEORETICIS.

§. 527.

Secundum diuersitatem partium iurisprudentiae ciuilis theoreticae, haec scripta ad quatuor classes generales, nimirum scripta iuris *publici, priuati, feudalis*

G g 5

lis

lis et ecclesiastici, secundum quas nunc recensende sunt, reduci possunt.

(A)

DE SCRIPTIS IVRIS PVBLICI.

§. 528.

Prout ius publicum, vel *internum* seu ius publicum in specie sic dictum, vel *externum* seu ius gentium europaearum positum est: ita et scripta huius classis ita differant inter se.

(a)

DE SCRIPTIS IVRIS PVBLICI IN SPECIE SIC DICTI

Christ. Gottfr. HOFFMANNI *bibliotheca iuris publici, darinnen die zu dem teutschen Staats-Rechte gehörige Schriften, als collectiones legum et actorum imperii, systemata iuris publici, commentarii über die Reichs-Grund-Gesetze, insonderheit die zur Erläuterung des Westphälischen Friedens-Schlusses dienliche Schriften angeführt werden, quae addita eius introductioni in ius publicum.* Francf. an der Oder 1734. 8.

Io. Iac. MOSERI *Bibliotheca iuris publici S. R. Germ. Imperii.* P. I. Stuttg. 1729. P. II. ibid. 1730. P. III. nebst einigen Supplementis zu beyden ersten und zwey Haupt-Registern über alle drey Theile. 8.

EIVSDEM *Neueste Bibliothec des allgemeinen teutschen Staats-Rechts.* Francf. 1771. 8.

§. 529.

Scriptorum doctrinarum iuris publici, alia sunt scripta *propaedeutica et systemata atque compendia iuris publici*; alia *scripta de singulis argumentis iuris publici.*

(a)

(X)

DE SCRIPTIS PROPÆDEVTICIS ET COM-
PENDIIS ATQVE SYSTEMATIBVS IVRIS
PVBLCI

§. 530.

Hic, præmissis scriptis propædeuticis iuris publici,
de compendiis et systematibus iuris publici agendum.

TIT. I.

DE

SCRIPTIS PROPÆDEVTICIS
IVRIS PVBLCI.

§. 531.

Scripta iuris publici propædeutica sunt vel *generalia*,
quæ omnes doctrinas ad iuris publici præcognita
spectantes comprehendunt, sicque *Præcognita iuris
publici* sunt, vel *specialia*, quæ non nisi hanc vel illam
harum doctrinarum explicant.

§. 532.

Ad generalia huius classis scripta pertinent:

*Io. Jac. MOSERI præcognita iuris publici germanici ge-
neralissima.* Francof. vnd Leipz. 1732. 8.

*Christ Gottfr. HÖFFMANN'S Gründliche Vorstellung der
eigentlichen und wahren Beschaffenheit des teut-
schen Staatsrechts, worinnen desselben Eintheilung
vnd Fontes angezeigt, insonderheit aber der Un-
terscheid der cognitionis historicae, iuridicae et poli-
ticae S. R. I. ausgeführt wird.* Quæ descriptio ea-
dem est cum eius *Einleitung in das ius publicum
des H. R. Reichs*, edita Francof. ad Viadrum
1734. 8. in fronte bibliothecæ iuris publici.

§. 533.

§. 533.

Specialia huius classis scripta sunt, partim *singula scripta seorsim edita de singulis doctrinis ad praecognita iuris publici spectantibus*, partim *collectiones scriptorum huius generis*. Priora nimis specialia sunt ut hic recenseri possint. Ad posteriora vero pertinet collectio **FRANCKIANA** quae prodiit sub titulo: *Collectio scriptorum de fatis, methodo, fine et obiecto iuris publici S. R. Imperii*. Lipsiae 1739. 4.

Henr. Gottl. FRANCKII Notitia subsidiorum iuris publici maxime litteraria, quae eius editioni VITRIARII de administraculis iuris publici praemissa est. Lips. 1740. 4.

TIT. II.

DE

SYSTEMATIBVS ET COMPENDIIS
IURIS PVBLICI.

Henr. Gottl. FRANCKE Notitia vberior variorum iuris publici systematum, praemissa eius collectioni scriptorum de fatis, methodo &c.

§. 534.

In recensendis systematibus et compendiis iuris publici, scripta **IO. IAC. MOSERI**; **IO. STEPH. RÜTTERI** et reliquorum Publicistarum a se inuicem separanda sunt, cum a prioribus varia scripta quae huc pertinent edita sint.

§. 535.

Inter tot scripta iuris publici **Moseriana**, huius generis sunt

1. *Compendia iuris publici Moseriana, qualia sunt Compendium iuris publici modernum germanicum, oder Grundris der*

der heutigen Staatsverfassung des teutschen Reichs.
Tub. 1731. 8. et postea saepius.

*Kürtzere Einleitung in das teutsche Staatsrecht zum
Gebrauch der Anfänger in dieser Wissenschaft.* Erf.
vnd Leipz. 1753. 8.

Nachlese zu seinem compendio iuris publici. Zül-
lichau 1637. 8.

II. *Systemata iuris publici Moseriana, vbi a se inuicem
distingui debent*

1. *maius opus iuris publici, non quidem finitum sed
abruptum, et quae eo pertinent reliqua scripta, nimi-
rum EIVS*

*Teutsches Staats - Recht cuius pars prima prodit
Norimbergae 1738. 4. quinquagesima et vltima
vero Franc. et Lips. 1753. 4.*

*Zusätze zu seinem teutschen Staatsrecht. P. I. Lips.
1744. P. II. ibid. eod. 4.*

*Haupt - Register über die fünfzig Theile des teutschen
Staats - Rechts. 1754. 4.*

2. *nouum maius opus iuris publici, quod successiue pro-
dit per varios tractatus iuris publici, partim iam
editos, partim adhuc edendos. Eo sine iam editi
tractatus sunt hi:*

*Von Teutschland und dessen Staatsverfassung über-
haupt 1766.*

*Vom Röm. Kaiser, Röm. König vnd denen Reichs-
Vicarien 1767.*

*Von denen Kaiserlichen Regierungsrechten und Pflich-
ten 1772.*

*Von den Reichs - Ständen, der Reichsritterschaft und
anderen Unmittelbaren 1767.*

Von denen teutschen Reichstags - Geschäften 1768.

Von der Reichsstände Landen, Landständen etc. 1769.

Von der Reichsstädtischen Regiments - Verfassung 1772.

Von

Von der teutschen Creysverfassung. 1773.

Von der Landesboheit in Regimentsfachen überhaupf.
1772.

Von der Landesboheit in Iustitzfachen. 1773.

Von der Landesboheit in Militairsfachen. 1773.

§. 536.

Similiter IO. STEPH. PÜTTERVS inclaruit per varia scripta iuris publici huius classis, qualia sunt EIVS

Elementa iuris publici germanici. Editio legitima quarta tanta librorum apparatu instructa vt vel simul bibliothecae iuris publici inseruire possit. Goett. 1766. Prima editio prodiit 1754.

Nova epitome iuris publici germanici ad supplenda simul et emendanda passim elementa bis antea edita. Goett. 1757. 8.

Kurtzer Begriff des teutschen Staatsrechts. Goett. 1764. 8.

Institutiones iuris publici germanici. Goett. 1770. 8.

§. 537.

Reliqua compendia et systemata iuris publici sunt:

Io. BELITZ *Idea iuris publici per tabulas exhibiti.* Ien. 1668. Rudolst. 1676. fol.

Iac. THOMASII *doctrina Imp. R. G. in usum incipientium tabulis comprehensa.* Lips. 1672. fol.

Ier. Eberh. LINCKII *stamina iuris publici Rom. Germ.* Argent. 1730. fol.

Iac. Carl. SPENER *Teutsches ius publicum oder des H. R. Reichs vollständige Staats Rechts-Lehre.* VII Theile. Francf. 1723-1733. 4.

Io. LIMNAEI *ius publicum*, quarto editum cura IO. SCHILTERI. Argent. 1699. T. I. II. III. et IV. siue addi-

additionum ad eundem librum tomus I. denique
Tom. V. siue additionum II. Accessiit Tom. VI.
seu additionum tomus nouus ac III. cura AHASV.
FRITSCH. Argent. 1680. 4.

*Phil. Andr. OLDENBURGERI Limnaeus enucleatus et no-
tis illustratus.* Gen. 1670. fol.

*Burc. Gottb. STRVVI syntagma iuris publici imperii
nostri romano - germanici.* Ien. 1711. iterum
ibid. 1720. 4. Denuo vero sub nouo titulo: *Cor-
pus iur. publ. imperii nostri R. G.* prodiit Ienae
1748. 4. mai.

Phil. Reinb. VITRIARI Institutiones iuris publici. Leid.
1686 et postea saepius. Ad quod compendium
prodiit amplissimus commentarius, vulgo: *Vi-
trarius illustratus*, dictus cuius plenior titulus
est: *Corpus iuris publici indefesso labore, exquisita
industria et maximo studio viginti V annorum spa-
tio ad ductum Institutionum Phil. Reinb. Vitriarii
elaboratum* a IO. FRID. PFEFFINGERO, sub quo ex edi-
tione tertia, quatuor voluminibus constante, pro-
diit Gothae 1739. et in eius pleniorum usum
edidit CH. GOTTL. RICCIUS *repertorium locupletissi-
mum in Pffingeri corpus iuris publici i. e. Vitria-
riam illustratum.* Gothae 1741. 4.

*Io. Frid. RHETH institutiones iuris publici germanici
romani.* Francf. 1683. editio tertia Berol. 1698. 8.

*Gabr. SCHWEDERI introductio in ius publicum im-
perii rom. germanici.* Tubing. 1681. 8. et 1722.
ex editione noua, ad cuius illustrationem faciunt
LYNCKERI *analecta ad D. Gabr. SCHWEDERI intro-
ductionem in ius publ. imperii romano-germanici
nouissimum.* Ien. 1680. 4. et NEVMANNI de PUCH-
HOLTZ *annotationes ad Gabr. SCHWEDERI introductio-
nem in ius publ. imperii rom. germanici.* Prag. 1716.

Franc.

Franc. Ign. VON WINDECK Diff. epistolaris ad Guilielmum fratrem de Wenceslauii Xav. Neumann de Puchholtz annotationibus ad Schwederi introd. in ius public. Munchen 1717. 8.

Gedancken über die Critick der Windeckischen Dissertation. Ibid. 1718. 8.

Io. SCHILTERI institutionum iuris publici romano-germanici tomi II. Argent. 1696. 8.

Henn. COCCEII iuris publici prudentia compendio exhibita. Francf. ad Viadr. 1695. 8. ad cuius illustrationem faciunt Io MICH. LANGGVT in H. de COCCEII prudentiam iuris publici animadversiones. Ienae 1721. 8. FRID. LVD. de BERGER succinctae animadversiones ad H. de Cocceii iuris publici prudentiam. Lips. 1724. 8. et Io. Frid. HERTLINGH anacephalaeosis exegetica principiorum iuris publici in Henn. de Cocceii iuris publici prudentia exhibitorum. Heildelb. 1726.

Gottl. Gerb. TITHI specimen iuris publici romano-germanici. Lips. 1698. editio tertia 1717.

Casp. Henn. HORNII iuris publici romano-germanici eiusque prudentiae liber unus. Halae 1707. et 1725. ad cuius quatuor priora capita commentatus est Io. PETR. de LVDEWIG in singularibus iuris publici Germ. Imp. Halae 1730. 8.

Burc. Gottb. STRVVII iuris publici prudentia. Ienae 1722. et 1730.

Io. Iac. MASCOVU principia iuris publici imperii. Lips. 1729. 8. Editio sexta multis nouis accessionibus pariter ac emendationibus ultra duplum fere aucta prodiit studio HENR. GOTTL. FRANCKII. Lips. 1769. Edidit etiam GEORG. GOTTL. BOERNER Erläuterung des teutschen Staatsrechts nach Anleitung der Masconischen Grundsätze. P. I. 1761. P. II. 1764. 8.

Dieter

Dieter. Herm. KEMMERICHU introductio ad ius publicum imperii romano-germanici, editio secunda. Francof. et Lips. 1744. 8.

Io. Max. a GVNDERODE Abhandlung des deutschen Staatsrechts. Giefl. 1743. 8.

Carl. Frid. NECKERS kurtzer Unterricht in dem Staatsrecht des H. R. R. deutscher Nation, nebst D. Io. Vlv. Cramers Vorrede. Marburg. 1741. 8.

Io. Iac. SCHMAVSSII Compendium iuris publici. Goett. 1752. et 1754. Nouissime cura SELCHOWII 1765.

Prodiit etiam eius gallica translatio sub titulo: Tableau du Gouvernement actuel de l'empire d'Allemagne par I. I. Schmaus. Paris 1755. 8. Ad

illustrationem huius compendii faciunt IO. GEORG. PERTSCH ET FRANC. DOM. HAEBERLIN annotationes in I. I. Schmaussii compendium iuris publici, insigni apparatu scriptorum iuris publici instructae. Brunsv. et Helmst. 1761. 8. nec non SCHMAVSSENS academische Reden

und Vorlesungen über das teutsche Staatsrecht herausgegeben von IO. ALB. HERM. HELDMANN. Lemgo 1766.

Io. Iul. SVRLAND Grundris des deutschen Staatsrechts. Francof. 1757. 8.

Io. Henr. Cbrist. de SELCHOW Elementa iuris publici germanici Tom. I. continens ius publicum strictum dictum. Goett. 1769. 8.

Freyherr von KREITMAYR Grundris des allgemeinen und teutschen Staatsrechtes. München 1770. 8.

(b)

DE SCRIPTIS DE SINGVLIS ARGVMENTIS
IVRIS PVBLICI.

§. 538.

Scripta de singulis argumentis iuris publici, vel talia sunt quae *plura singula argumenta* iuris publici simul tractant, vel sunt scripta *vnus argumenti*.

H h

(2)

(X)

DE SCRIPTIS DE VARIIS SINGVLIS ARGV-
MENTIS IVRIS PVBLICI.

§. 539.

Hic iterum duae classes constitui possunt, dum alia horum scriptorum sunt *scripta vnius auctoris de variis singulis argumentis iuris publici*, alia vero *collectiones scriptorum huius generis*.

T I T. I.

DE

SCRIPTIS VNIUS AVCTORIS DE
VARIIS SINGVLIS ARGVMENTIS
IVRIS PVBLICI.

§. 540.

Scripta de singulis argumentis iuris publici vnius auctoris, quae varia singula argumenta iuris publici simul tractant, quaeque generatim *observationes iuris publici* dici possunt, non nisi quoad auctores diuersos inter se differunt, inter quos praecipuus est IO. IAC. MOSERVS, cuius scripta huius generis sunt:

MOSERIANA. Erstes Stück. Leipz. 1739. Zweites Stück. *ibid.* eod. 8.

Io. Iac. MOSERS *Vermischte Schriften über mancherley das teutsche Staatsrecht betreffende Materien.* Frf vnd Leipz. 1733. 8. Zweiter Theil 1736. 8.

EIVSDEM *Nebenstunden von teutschen Staats-Sachen* Erster Theil. Francf. vnd Leipz. 1757. 8.

EIVSD. *Beytrag zu dem neuesten Staatsrecht vnd Staats-historie Teutschlands.* Erster Theil. 1746. 8.

Samm-

Sammlung einiger neuen Abhandlungen von teutschen Staats-Sachen. Erste Sammlung. 1765. Zweite Sammlung 1765. 4.

Neueste kleine Staats-Schriften. Francf. und Leipz. 1768. 8.

§. 541.

Reliquorum publicistarum scripta huius classis sunt:

Christ. Gottl. BVDERL Amoenitates iuris publici. Ienae 1753. 8.

Dav. Georg. STRVBENS Nebenstunden. VI Theile. Hannover 1742-1765. 8.

Io. Wilb. von GOEBEL Gründliche und vollständige Abhandlungen aus dem Staats-Rechte und den Geschichten. In gegenwärtige Sammlung gebracht vnd mit einer Vorrede versehen von *Heinrich Gottl. Francken.* Helmstadt 1737. 8.

Gottfr. Dan. HOFFMANN'S Vermischte Beobachtungen aus den teutschen Staats-Geschichten und Rechten.

IV Theile. Francf. u. Leipz. 1761-1764. 8.

Abhandlungen aus dem teutschen Staats- und Lehnrecht zur Erläuterung einiger neuen Reichsangelegenheiten. Halle 1757. 8.

Christ. Gottfr. Dan. WAGNER Observationes iuris publici. Lips. 1770. 4.

EIVSDEM *Commentationes iuris publici.* Ibid. 1771. 4.

Herm. CONRINGII Exercit. de republica Imp. Germ. Francof. 1677. 4.

Casp. THVCELH electa iuris publici curiosa. III Theile. Francof. 1694. 4.

Frid. Lud. de BERGER Opuscula miscella quaedam iuris publici. Lips. 1725. 8.

Io. STRAVCHII Dissert. iuris publici. Francf. 1680. 4.

Io. Frid. RHEII *Disput. iuris publici*. Francof. 1678. 4.

Io. Iac. Ios. SÜNDERMAHLER *Opuscula selectiores iuris publici doctrinas illustrantia*. Spirae et Worm. 1768. 4.

Erörterungen einiger einzelnern Lehren des teutschen Staatsrecht me auctore. Halle 1773. 8.

Freie Gedancken über einige der neuesten Staatsfreiheiten. 1767. 8.

Anmerkungen über die teutsche Reichs-Sachen. Berlin 1741. 8.

Frid. Adolph. SORGENS *Allerlei über das mittlere Zeitalter des teutschen Reichs*. Francof. 1765. 8.

T I T. II.

DE COLLECTIONIBVS SCRIPTORVM VARIORVM AVCTORVM DE SINGVLIS ARGVMENTIS IVRIS PVBLICI.

§. 542.

Inter has collectiones obueniunt tales, quae continent scripta variorum auctorum superioris aevi de singulis argumentis iuris publici, taliaque sunt:

Abasv. FRITSCHII Exercitationes iuris publici. Tomi tres et Vol. nouum, nec non Vol. noui pars altera.

Repraesentatio reipublicae germanicae s. Tractatus varii de S. R. Imp. regimine variorum auctorum etc. Norimb. 1657. 4.

Dan. ARVMAEI Discursuum academicorum de iure publico Vol. I. Ien. 1616. 4. Vol. II. ibid. 1620. Vol. III. ibid. 1621. Vol. IV. 1623. Vol. V. ibid. 1632.

S. Imperii romani ius publicum b. e. Dissertationes historico-iuridico-politicae ab aliquot Westphaliae ICtis clariss. pertractatae. Hanov. 1614. III. voluminibus in 4. Francof. 1620. Amstel. 1633. 4.

Nucleu

Nucleus discursuum seu disputationum hactenus in iure publico editarum collectus opera NIC. HAMPELII Ty-pogr. Academ. Giesl. 1621. 4.

§. 543.

Licet collectiones scriptorum de singulis argumentis iuris publici, quorum auctores sunt hodierni aevi publicisticae, maiorem praestarent utilitatem, tamen non nisi vnica collectio huius generis exstat, quae est IO. IAC. MOSERI *syntagma dissertationum selectiorum ius publicum germanicum vniuersale illustrantium*. Tubing. 1735. 4.

(3)

DE SCRIPTIS DE SINGVLIS ARGVMENTIS
IVRIS PVBLICI, QVAE SVNT SCRIPTA
VNIVS ARGVMENTI,

§. 544.

Scriptorum huius classis notitia quidem, ob scriptorum huius generis multitudinem, in his initiis historiae litterariae iuridicae exhauriri nequit: ast tamen paucis de his scriptis agendum. Ante omnia autem monendum huc plerumque varia scripta referri, quae scripta iuris publici non sunt. Cum enim iurisprudentia publica sit pars iurisprudentiae theoreticae, et quidem secularis allodialis, ea scripta, quae concernunt modum tractandi publica negotia et negotia iudicialia in iudiciis imperii, sicque scripta practica sunt, nec non ea quae, vel feuda imperii, vel cultum diuinum et ecclesiam concernunt, sicque ad scripta iuris feudalis et iuris ecclesiastici referri debent, huc non pertinent. Porro et ea scripta quae statum publicum non concernunt, sicque scripta iuris privati sunt, licet concernant ius privatum illustrium, et quae quidem statum publicum concernunt, ast non internum, sed externum, sicque

scripta iuris gentium sunt, a scriptis iuris publici separanda sunt.

§. 545.

Sic separatis scriptis quae scripta iuris publici dici possunt, a scriptis quae vulgo ad ea referri solent, alia non sunt: scripta vnius argumenti singularis iuris publici in duas classes sunt redigenda. Licet enim scriptum ad scripta de singulis argumentis iuris publici, quae non nisi vnum iuris publici argumentum tractant, referri possit et debeat, inde tamen nondum sequitur illud praecise et vnice ad certam partem theoriae iuris publici referri posse. Hinc datur duplex classis scriptorum vnius argumenti singularis iuris publici, quarum vna sub se comprehendit ea, quae ad certam theoriae iuris publici partem referri nequeunt, altera ea quae talia sunt, vt ad vnam alteramue partem theoriae iuris publici referri possint.

(a)

DE SCRIPTIS DE SINGVLIS ARGVMENTIS IV-
RIS PVBLICI, QVAE SVNT SCRIPTA VNIUS ARGV-
MENTI AST AD CERTAM PARTEM THEORIAE
IVRIS PVBLICI REFERRI NEQVEVNT.

§. 546.

Quae scripta vel ad hanc, vel ad sequentem classem referri debeant dependet, quoad varia scripta, ab ordine systematis iuris publici, quem quilibet pro optimo habet. Hinc generatim determinari nequit, quae scripta praecise huius classis scripta sint. Praesertim maxime diuersa classificatio scriptorum eius generis de quibus hic loquor inde oritur, quod alii in systemate iuris publici separare soleant ius publicum, vt aiunt, generale a speciali, alii vero non, quam posteriorem methodum tamen in tradendo iure publico optimam esse censeo.

§. 547.

§. 547.

Si itaque suppono, in adornando systemate iuris publici hanc methodum observari, ad scripta huius classis plura scripta pertinent, quam ad eam referri possunt si haec methodus non placet. Inde ex mea sententia huius classis sunt

HIPPOLITVS a LAPIDE *de ratione status Imp. R. G.* Seldini et Hamb. 1640. 4. Freyst. 1647, 12. cuius versio germanica prodiit 1761. 8. sub titulo: *Abris der Staats - Verfassung, Staats - Verhältnis und Bedürfnis des Römischen - Reichs deutscher Nation, nebst einer Anzeige der Mittel zur Wiederherstellung der Grundeinrichtung und alten Freiheit nach dem bisherigen Verfall.* Aus BOGISLAV PHILIPPS VON CHEMNITZ *vollständiger lateinischer Ur-schrift mit Anmerkungen, welche die gegenwärtige Umstände im Reich betreffen.* Maintz und Coblenz. 1761. 8. et hac occasione: *Unparteiische Gedancken über die Anmerckungen des teutschen Hippol. a Lapide.* 2 Theile.

SEVERINVS de MONZAMBANO *de statu imperii germanici.* 1667.

Io. W. RELFENDSO *de summa principum germaniae potestate.* 1669.

CAESARINVS FÜRSTENERIVS *de iure suprematus et legationis principum germaniae.* 1678. 8.

Lud. HVGONIS *Iurisprudentia particularis germanica seu de statu regionum germaniae,* ex editione HACKMANNI. Helmst. 1708.

MYLER ab EHRENBACH *de principibus et statibus Imp. R. G.* Tub. 1671.

Io. Wolfg. TEXTOR *Ius publicum statuum imperii.* Tub. et Francof. 1701. 4.

Entwurf eines deutschen Fürsten - Rechts. Leipzig
1768. 4.

(6)

DE SCRIPTIS DE SINGVLIS ARGVMENTIS
IVRIS PVBLICI, QVAE SVNT SCRIPTA VNIVS
ARGVMENTI TALIA QVAE AD CERTAM
PARTEM THEORIAE IVRIS PVBLICI
REFERRI POSSVNT.

§. 548.

Systematicus ordo, secundum quem singulae doctrinae iuris publici in Systemate iuris publici tractandae sunt, determinat simul ordinem secundum quem horum scriptorum notitia acquirenda, eaque in bibliotheca iuris publici, iuxta se inuicem collocanda sunt. Hinc notitia horum scriptorum potius cum ipsa theoria iuris publici coniungenda, id quod laudabili instituto fecit PÜTTERVS in *Elementis iuris publici germanici* supra (§. 536) laudatis, cui iungendus HAEBEKLIN in notis ad SCHMAYSSII *compendium iuris publici* (§. 539). Quae cum ita sint, hic subsisto in recensendis scriptis iuris publici, et quoad hanc classem scriptorum iuris publici tantum addo, ex mea sententia haec scripta sic in ordinem redigenda esse. Cum totus ambitus iuris publici absoluarur his duabus doctrinis; de *reipublicae germanicae seu Imp. R. G. interna constitutione quoad eius potestatem ciuilem, territorium et membra*; et de *singulis iuribus in potestate ciuili germanica contentis iisque respondentibus obligationibus subditorum*, ad has duas summas classes reducenda sunt scripta iuris publici huius classis. Primae classis scripta sunt itaque triplicis generis, dum vel *potestatem ciuilem germanicam in genere*, vel *territorium Imp. R. G. vel membra Imp. R. G.* concernunt. Vbi, quoad ultimam classem, hic notandum,

tandum, membra Imp. R. G. quae hic non nisi in relatione ad statum publicum internum consideranda sunt, in hac relatione considerata ex quadruplici fundamento, nimirum in relatione ad *ordinem* (Stand); *dignitatem* (Würde); *officium* (Amt); *ipsam potestatem civilem germaniae* (Hoheit) inter se differre, sicque et scripta quae huc pertinent in has classes redigenda esse. Secundae classis scripta vero differunt pro iurium in potestate civili germaniae contentorum diuersitate, suntque ideo vel scripta de *iuribus generalibus in potestate civili contentis*, sicque potestatem *rectoriam, inspectariam* et *executoriam* concernentia scripta, vel de *iuribus specialibus in potestate civili contentis*, sicque vel *bellicam*, vel *politicam*, vel *cameralem*, vel *iudiciariam* potestatem, concernentia scripta. Licet vero praeterea et potestas civilis *criminalis*, nec non potestas civilis *feudalis* et *ecclesiastica*, sint partes speciales potestatis civilis, scripta tamen quae has partes potestatis civilis concernunt per dicta §. 544. huc referri nequeunt.

(b)

DE SCRIPTIS IVRIS GENTIVM EVROPAEI.

§. 549.

Scripta doctrinalia iuris gentium europaei, seu iuris publici externi, reduci possunt ad scripta iuris gentium europaei *generalia*, quae non praecise huius vel illius gentis europaeae iura et obligationes quoad alias gentes concernunt, et *specialia* quae talia scripta iuris gentium europaei sunt.

H h 5

(X)

(21)

DE SCRIPTIS IVRIS GENTIVM EVROPAEI
GENERALIBVS.

§. 550.

Generalia scripta iuris gentium europaei sunt vel *scripta propaedeutica et systemata atque compendia*, vel *scripta de singulis argumentis*.

T I T. I.

DE SCRIPTIS PROPAEDEVICIS ET
SYSTEMATIBVS ATQVE COMPENDIIS
IVRIS GENTIVM EVROPAEI.

§. 551.

Licet non dentur scripta propaedeutica huius generis, nec etiam systemata, tanquam compendia tamen huc referri possunt:

L'Abbe MABLY *Droit public de l'Europe fonde sur les traites* Col. Allob. 1758. Geneue 1764. 3.

Io. Iac. MOSERS *Grundsätze des ietzt üblichen Europaeischen Völkerrechts in Friedenszeiten*. Hanau 1750. 8.

EIVSDEM *Grundsätze des ietzt üblichen Europaeischen Völkerrechts in Kriegeszeiten*. Tub. 1752. 8.

T I T. II.

DE

SCRIPTIS DE SINGVLIS ARGVMENTIS
IVRIS GENTIVM EVROPAEI GENERALIBVS.

§. 552.

Scriptorum huius generis alia varia argumenta iuris gentium simul tractant, alia non nisi hoc vel illud argu-

argumentum singulare. Ad priorem classem referri possunt:

Frid. Carl. von MOSER kleine Schriften zur Erläuterung des Staats- und Völckerrechts, wie auch des Hof- und Cantzlei-Ceremoniels. Francf. 1751-1765. XII. Bände: 8.

Vermischte Abhandlungen aus dem europäischen Völcker-Recht wie auch von teutschen und andern Europäischen Staats-desgleichen von Cantzley-Sachen. Hanau 1750. 8. 3 Stück.

Versuche über einige Gegenstände welche auf den Dienst des Staats Einflus haben. Francf. und Leipz. 1772. 8.

§. 553.

Inter ea scripta iuris gentium europaei generalia quae non nisi vnicum quoddam argumentum tractant, alia sunt talia, quae tractant argumentum tale, quod ad certam partem theoriae iuris gentium europaei referri nequit, alia vero tale quod eo referri potest. Posteriora scripta tanquam minutiora et nimis specialia, hic silentio praetereo. Inter priora vero potiora sunt:

Jean ROUSSET Interest present et les Pretensions des Puissances de l'Europe. a la Haye.

Christ. Henr. SCHWEDERI Theatrum praetensionum et controuersiarum illustrium in Europa. Lipsf. 1712 et cura AD. FRID. GLAFEY. Ibid. 1727. fol.

Io. Iac. SCHMAVSSENS Einleitung zur Staatswissenschaft des von ihm herausgegebenen corporis iuris gentium. Erster Theil. Leipzig 1741. Zweiter Theil 1747. 8.

Frid. Carl MOSERS teutsches Hofrecht in zwölf Büchern. Francf. und Leipz. 1754. Zweiter Band. Ibid. 1755. 4.

Gottfr.

Gottfr. STEVENS *Europaeisches Hoff-Ceremoniel*.
Leipz. 1723. 8.

(3)

DE SCRIPTIS IVRIS GENTIVM EVROPAEI
SPECIALIBVS.

§. 554.

Cum scripta iuris gentium europaei specialia, sint mihi ea scripta huius partis iurisprudentiae, quae concernunt iura et obligationes huius-vel illius gentis europaeae, quoad alias gentes europaeas, facile patet in notitia horum scriptorum diuersarum gentium europaeorum rationem habendam, et pro gentium harum diuersitate ea in certas classes redigenda esse. Ast, in his primis lineis notitiae scriptorum iuridicorum, singula haec scripta recenseri nimis prolixum foret, et, cum hic praecipue gentis germanicae ratio habenda, sufficere notasse, huius classis scripta in bene ordinata bibliotheca iuridica secundum hanc diuersitatem ita a se inuicem separanda esse, quod alia aliorum iura et obligationes inter germanicam et alias gentes europaeas, alia vero reliquarum gentium europaeorum iura et obligationes inter se, concernant.

(a)

DE SCRIPTIS IVRIS GENTIVM EVROPAEI
SPECIALIBVS QVOAD GENTEM GERMANICAM.

§. 555.

Egregia haec, ast nondum satis exulta, disciplina, quae pars quaedam iurisprudentiae positivae Germanorum est, quaeque sub iuris gentium europaei specialis germanici nomine mihi venit, vel etiam ius publi-

publicum germanicum externum dici potest, duas habet partes, dum vel veritates de iuribus et obligationibus inter ipsam gentem germanicam et alias gentes europaeas, vel veritates de iuribus et obligationibus gentium germanicarum specialium, tam inter se, quam inter eas et alias gentes europaeas, continet. Pro harum partium diuersitate itaque differunt scripta iuris gentium europaei specialis germanici. Ast, licet dentur varia scripta minutiora huius vel illius specialissimi argumenti, quae huc referri possunt: talium scriptorum tamen, quorum hic mentio fieri potest, vix aliud datur praeter IO. IAC. MOSERI *teutsches auswärtigtes Staats-Recht nach denen Reichsgesetzen und dem Reichsberkommen, wie auch aus denen teutschen Staats-Rechts-Lebrern und eigener Erfahrung; mit beygefügter Nachricht von allen dahin einschlagenden öffentlichen und wichtigsten neuesten Staats-Geschäften, so dann denen besten oder doch neuesten, und in ihrer Art einigen Schrifften davon.* Francf. und Leipz. 1772. 4.

(5)

DE SCRIPTIS IVRIS GENTIVM EVROPAE
SPECIALIS QVOAD RELIQVAS GENTES PRAE-
TER GENTEM GERMANICAM.

§. 556.

Praeter rubrum scriptorum huius classis, quod ideo omittendum non erat, vt pateat quis locus in bene ordinata bibliotheca iuridica huius generis scriptis assignandus sit, plura non addo, cum praesens institutum non permittat me vltius progredi et ipsorum scriptorum huius classis notitiam adiuere.

(B)

(B)

DE SCRIPTIS IVRIS PRIVATI SEV CIVILIS
STRICTE SIC DICTI.

Io. Henr. NACHTHOFER Instit. iuris bibliothecales quibus iuxta titulorum in Institutionibus seriem auctores tam veteres quam recentiores, praecipue dissertationes selectiores recensentur. Lips. 1688. 4.

Selecta bibliotheca iuridica tripartita alphabetica: 1) nominalis; 2) realis; 3) ad librorum et titulorum in ff. seriem directa ex compendio Lauterbachiano collecta. Stuttg. 1698. Tub. 1700 - 1707. 8.

Intrductio in notitiam scriptorum iuris ciuilib, Saxonici et Cameralis iuxta ordinem alphabeticum disposita. Nordh. 1703. 8.

§. 557.

Ex duplici fundamento scripta doctrinalia iuris priuati seu iuris ciuilibs trictē sic dicti, in diuersas classes redigi possunt, nimirum ex vno diuidendi fundamento in tres classes, secundum quas sunt, vel scripta iuris *romani*; vel scripta iuris *germanici*, vel scripta iuris *Rom. Germ. forensis*, ex altero fundamento vero in duas, nimirum in scripta *iuris priuati priuatorum* et scripta *iuris priuati illustrium*. Me iudice posterior diuisio priori praefenda.

(a)

DE SCRIPTIS IVRIS PRIVATI PRIVATORVM.

§. 558.

Prout scripta doctrinalia cuiusque partis iurisprudentiae, vel *scripta propaedeutica et systemata atque compendia disciplinae* sunt, vel *scripta de singulis argumentis disciplinae*: ita idem etiam valet de scriptis iuris priuati priuatorum. Vnde secundum has classes horum scriptorum notitia pertractanda.

(2)

(2)

DE SCRIPTIS PROPAEDEVICIS ET SYSTE-
MATIBVS ATQVE COMPENDIIS IVRIS PRI-
VATI PRIVATORVM.

§. 559.

Et hic, prout semper, scripta propaedeutica a reliquis scriptis huius classis separande sunt.

T I T. I.

DE SCRIPTIS PROPAEDEVICIS
IVRIS PRIVATI.

§. 560.

Licet non plane defint scripta propaedeutica iuris privati priuatorum; pauca tamen exstant scripta quae huc proprie referri possunt. Alia eorum sunt talia quae *totum ambitum praecognitorum*, alia talia quae *non nisi banc seu illam eorum partem* absolunt.

§. 561.

Quod attinet prioris generis scripta ad ea referri possunt:

Georg. Lud. HERTZOGII Commentatio iuridica in qua praecognita iurisprudentiae romanae mathematicorum ordine explicantur. Ienae 1736. 8.

Io. Christ. BVCKY Prolegomena iurisprudentiae civilis priuatae metodo scientifica conscripta. Lipsiae 1731. 8.

Carl. Frid. WALCHS Vorbereitungsgründe der teutschen bürgerlichen Rechtsgelahrheit. Ien. 1757. 4.

Praecognita specialia iurisprudentiae priuatae Rom. Germ. forensis, me auctore. Halae 1773. 8.

§. 562.

§. 562.

Posterioris generis scripta, quae speciales doctrinas ad praecognita iurisprudentiae priuatae pertinentes sistunt, sunt scripta minutiora et specialissimi argumenti, quae hic addi praesens institutum non permittit, notauero vero ea in dictis meis praecognitis suis locis.

T I T. II.

DE

SYSTEMATIBVS ET COMPENDIIS
IVRIS PRIVATI.

§. 563.

Systemata et compendia iuris priuati sunt in triplici differentia, dum alia sunt systemata et compendia iuris *romani*, alia iuris *germanici*, alia *iuris romano-germanici forensis*.

§. 564.

Systemata et compendia iuris *romani* sunt:

I. *Secundum ordinem Institutionum vel Pandectarum compilata systemata et compendia iuris romani, veluti:*

Io. VOËTII Commentarius ad Pandectas. Volumina duo. Editio sexta. Hagae Comitum 1731. fol.

Vtrici HUBERI Praelectiones ad Pandectas, quae cum praelectionibus ad Instit. saepius prodierunt. Franekeræ 1699. Lipsiae 1707. ex editione THOMASHI, et 1725. cum notis LÜD. MENKENII, SCHVBERTI, GEBAVERI, nec non 1735. curante ANDR. FLOR. RIVINO 4.

Matth.

*Matth. WESENBECCII Commentarii in Pandectas iuris
ciuilis et Codicem Iustinianum olim dicta paratitula.*
Amstelodami 1665. 4. mai.

*Io. Ortwinii WESTENBERGII Principia iuris secundum
ordinem Institutionum Imp. Iustiniani.* Amstel.
1699. 8.

EIVSDEM Principia iuris secund. ordin. Digest. Hard.
1712. 8.

Io. VAN MUYDEN Compendiosa Institutionum tractatio.
Traiecti 1694. 8.

EIVSDEM Compendiosa Pandectarum tractatio. Tra-
iecti 1695. 8.

*Cornelii VAN ECK Principia iuris ciuilis secundum ordi-
nem Digestorum.* Ultraiecti 1691.

*Io. Gottl. HEINECCII Elementa iuris ciuilis secundum
ordinem Institutionum.* Amstel: 1725. ibidem et
Lipsiae saepius recusa 8. Illustrant ea IO. GEORG.
ESTORIS animaduersiones, editioni quae Giesae 1727
prodiit adiectae et sigillatim recusae Berol. 1740
HEINECCII dictata ad ea. Berol. 1743. 8. EIVSDEM
Academische Reden über seine elementa. Francof.
ad Moen. 1748. 4. EIVSDEM *Recitationes in Ele-
menta iuris ciuilis secundum ordinem Instit.* Wra-
tislaviae 1765. 8. CAR. GOTTL. KNORRII *Observa-
tiones ad ea.* Halae 1758. 8.

EIVSDEM Elem. iur. civ. secundum ord. Pandectarum.
Amstel. 1728. et cum annot. Auctoris. Francof.
1756. 8.

*Georgii Cbrist. GEBAYER Ordo Institutionum Iustinia-
nearum breuibus positionibus comprehensus.* Goett.
1752. 8.

II. *Secundum ordinem naturalem conscripta systemata et
compendia iuris romani, veluti:*

*Brachylogus iuris ciuilis siue corpus legum paullo post Iustinianum conscriptum, pandens totius iuris Iustini-
niani ambitum cum notis perpetuis Ludouici Pes-
noti, Pardulphi Prateii et Nicolai Reusneri. Edi-
dit, praefatus est, emendauit HENR. CHRIST. SEN-
CKENBERG. Francof. et Lips. 1743. 4.*

*Francisci CONNANI Commentariorum iuris ciuilis libri
decem. Hanouiae 1610. Neap. 1724. fol.*

*Hugonis DONELLI Commentariorum iuris ciuilis libri
viginti octo, in quibus ius ciuile vniuersum singu-
lari artificio atque doctrina explicatur. Francof.
1596. fol. Hanouiae 1612.*

*Oswaldi HILLIGERI Donellus enuclatus siue Commenta-
rii Hugonis Donelli de iure ciuili in compendium
ita redacti, vt verum nucleum contineant, iurisque
artem quae amplo verborum cortice in illis tecta
apertius exhibeant. Tom I. Ienae 1611. Tom. II.
1617. 4. Lugd. 1619.*

*Arnoldi VINNII Iurisprudentiae contractae siue partitio-
num iuris ciuilis libri quatuor. Editio nouissima
emendata. Lugd. 1748. 4.*

*Nicolai VIGELII Digestorum iuris ciuilis libri quinqu-
aginta in septem partes distincti. Basileae 1568-
1571. fol. Vol. IV.*

*Hermanni VVLTEII Iurisprudentiae Romanae libri duo.
Marb. 1618. Editio nouissima curante IO. GEORG.
ESTORE prodiit ibid. 1748. 8.*

*Henr. de COCCII Systema nouum de iurisprud. nat. et
Romana. Berol. 1740.*

*Eberb. HABERNICKEL Elementa iuris romani. Goetting.
1757. 4.*

EIVSD. Institutiones iuris romani. Ibid. 1764. 8.

*Carl. Christoph. HOFACKER Institutiones iuris romani.
Goett. 1773. 8.*

§. 565.

Systemata et compendia iuris priuati *germanici*,
sunt:

Io. Frid. POLACK *Systema iurisprudentialiae ciuiliis germanicae antiquae*. Lips. 1733. 4.

Io. Gottl. HEINECCII *Elementa iuris germanici tum veteris tum quod bodie in ipsis obtinet rerum argumentis*. Halae Tom. I. 1736. Tom. II. 1737. 8.

Io. Rudolph. ENGAUII *Elementa iuris germanici ciuiliis, veteris pariter atque bodierni*. Ienae 1737. 8. quorum pertinet Cbr. Gottl. RIECHI *Spicilegium iuris germanici ad Engauii elementa iuris germanici*. Goett. 1750. 8.

Henr. Christ. L. B. de SENCKENBERG *Anfangsgründe der alten, mittleren und neuen teutschen gemeinen Rechtsgelehrsamkeit*. Goett. 1737. 8.

Io. Stephani PÜTTERI *Elementa iuris germanici priuati bodierni*. Goett. 1748 et 1756. 8.

Mich. Henr. Georg. REINHARDI *Celeberrimorum virorum Georg. Beyeri, Io. Gottl. Heineccii, Io. Rud. Engauii et Io. Steph. Pütteri principia iuris germanici in succinctis tabulis exhibita*. Lips. 1752. 4.

Io. Frid. EISENHARTI *Instit. iuris germanici priuati*. Halae 1753 et 1761. 8.

Benedicti SCHMIDII *Principia iuris germanici antiquissimi, antiqui, medii pariter atque bodierni*. Norimb. 1755. 8.

Io. Georg. ESTOR *Bürgerliche Rechtsgelahrtheit der Deutschen*. Marburg P. I. 1757. P. II. 1758. P. III. 1764. 8.

Io. Henr. Christ. de SELCHOW *Elementa iur. german. priu. bodierni*. Hanov. 1757. 1762. 1767. et 1771. 8.

§. 566.

Quod tandem attinet systemata et compendia iuris priuati *Romano-germanico forensis*, ad ea pertinent:

I. *Secundum ordinem Inst. vel Pandectarum compilata systemata et compendia huius generis*

Georg. Adam. STRVVI Syntagma iuris ciuilib. Ienae 1659. 4. quod amplissimo commentario illustravit PETRVS MÜLLERVS et tribus Tomis 4. mai. editit; quorum primus Norimbergae 1692; secundus 1698; tertius 1701 prodit. Totum opus deinde recusum Francf. et Lipsf. 1734. 4.

Compendium Lauterbachio - Schütziarum. Prodiit 1675 per IO. IAC. SCHÜTZIUM. Exstant perplures eius editiones, et variae variorum in illud notae quae collectae sunt a IOAN. HENR. MOLLENBECCIO sub titulo: *Thesauri iuris ciuilib. s. succinctae explanationis compendii Digestorum Schützio - Lauterbachiani.* Lemgouiae 1717. 4. et a CHRIST. HENR. FRIESLEBEN qui compilauit: *Schütziarum illustratum siue compendium iuris Schützio - Lauterbachiarum ex complurium celeberrimorum Iurisconsultorum notis et scriptis illustratum.* Altenb. 1735. 4. 2 Voll.

Wolfg. Adami LAUTERBACHII Collegium theoretico-practicum. Tub. P. I. 1691. P. II. 1704. P. III. 1711. Postea hae tres partes coniunctim prodierunt 1726. et saepius. 4.

Hier. TREVTLERI Selectae disputationes ad ius ciuile Iustinianicum quinquaginta libris Pandectarum comprehensum; et qui ad TREVTLERVM commentati sunt *Rein. BACHOVIUS et Henr. Vlric. HVNNIUS.*

Collegium iuris Argentoratense Argent. 1616. 1617. II. Vol. 4. et postea *ibid.* 1657. III. Vol. 4.

Io. Ioach. SCOEPFRI Synopsis iuris priuati Romani et forensis ad ductum Digestorum. Frf. ad Viadrum

1702

1702. et postea saepius, praesertim cum notis DAN. KOLSHORNI 1712. 8. Exstant etiam KLEINII, et CASP. MATTH. MÜLLERI in eam notae. Rost. 1706. 4. nec non DRESSELIJ Ien. 1719.

Lüder MENCKEN *Tractatio synoptica Pandectarum Theoretico-practica iuri communi vsuique moderno Imperii et praecipue Saxonico accommodata.* Lips. 1693. fol. quas tabulas deinde in compendium redegit filius GODOFREDVS LVD. MENCKENIVS sub *Theoriae et Praeceptos Pandectarum* elogio, duabus partibus 1714 et 1715. 8. Nouissima editio prodiit Lips. 1754. 4. sub titulo: *Systema iuris civilis secundum Pandectas ex LÜDERI MENCKEN tabulis synopticis* etc. per CHRIST. SCHOENIVM.

Ge. ENGELBRECHT *Compendium iurisprudentiae* Helmst. 1698. 4.

Georg. BEYERI *Delineatio iuris civilis secundum Institutiones et pandectas.* Editio quinta prodiit Lipsiae 1738.

Iac. Frid. LVDOVICI *Doctrina Pandectarum.* Halae 1709. 8. et postea saepius. Exstant in hoc compendium 10. HENR. ROTHERI *Comment. theor. practica in doctrinam Pandectarum Ludouicianam.* Halae 1742. 8. et CAR. GOTTL. KNORRII *Observ. selectae.* Halae 1757. 8.

Iust. Henning. BOEHMERI *Introd. in Ius Digestorum.* Halae 1704. 8. saepius recusa.

Io. Godofr. SCHAVMBVVG *Compendium iuris Digestorum.* Ienae 1746. 8. cuius itidem nouiores exstant editiones.

Io. Aug. HELLFELD *iurisprudentia forensis sec. Pand. ordinem.* Ienae 1764. 1765. 1771. 8.

Nic. Hier. GVNDLINGII *Digesta in quibus rationis principia, Ius Rom. et Teutonicum e genuinis fontibus*

simul ac pragmatica connexa ratione. expenduntur, confusaque noua et accurata metodo separantur.
Pars I. seu Prota. Halae 1723. 8.

Io. Vlr. L. B. de CRAMER *iurisprudentiae Rom. Germ. forensis concatenata ratiociniorum serie ad ductum Institutionum Iustinianearum pertractatae, idea exemplaris.* Marburgi 1756. 8.

II. *Secundum ordinem naturalem conscripta systemata et compendia huius generis*

Georg. Adami STRVVI *Iurisprudentia Romano-germanica forensis.* Ien. 1670. Saepius recusa est haec Struuiana iurisprudentia, et annotationibus eam illustrarunt IO. IOD. BECK Nor. 1708, 8. atque IO. GOTFR. SCHAVMBVRG. Ienae 1737. 8. et prodiit 1760 Francof. noua editio cum his notis SCHAVMBVRGII. Exstant etiam in hoc compendium IO. VLR. L. B. de CRAMER *Academische Reden über die gemeine bürgerliche Rechtsgelahrtheit, wodurch dieselbe in ihren natürlichen Zusammenhange vorgetragen und zugleich Georg. Ad. Struuiens Iurisprudentia Rom. Germ. Forensis erläutert wird.* Vlm. 1765. 4.

Ioan. Henrici BERGERI *Oeconomia iuris ad usum bodicrum accommodata.* Lipf. 1712. 4. Post alias editiones cura IO. AVG. BACHII prodiit Lipf. 1755 et ibidem cura CAR. GODOFR. WINCKLER 1771. 4.

Io. Paul. KRESS *Specimen iurisprudentiae ciuilib forensis.* Ienae 1709. 8. Helmst. 1727. 8.

Iul. Bernb. a ROHR *Introductio in iurispr. priuat. Rom. Germ.* Lipf. 1718. 8.

Godofr. BÖNIGKS *Digesta iuris ciuilib Romani in ordinem naturalem redacta ad usum fori accommodata.* Lipf. 1714. 8.

Ioan.

Ioan. Georg. DARIES Instit. Iurisprudentiae Romano-Germanicae. Ienae 1749. 8. mai.

Io Lud. SCHMIDII Institutiones iuris ciuilis. Ien. 1771. 8. EIVSD. *Systematica descriptio suarum Instit. iuris civ.* Ibid. 1772. 8.

Carl. Frid. DIETERICH Systema elementare iurisprudentiae ciuilis priuatæ communis Imp. R. G. Erford. 1772. 8.

Adam. WEISHAVPT Ius ciuile priuatum. Tomus I. Ingolstadii 1771. Tom. II. Ibid. 1772. 8.

Conspectus iuris ciuilis communis Germanorum cum natiui tum adsciti in tabulis quibusdam exhibitus. Altorfii 1760. fol.

Aug. de BALTHASAR Iurisprudentia ad ductum Institutionum Iustinianearum in tabulis. Gryph. 1736. 4.

(B)

DE SCRIPTIS DE SINGVLIS ARGVMENTIS
IVRIS PRIVATI.

§. 567.

Absolutis scriptis iuris priuati, quae sunt scripta propaedeutica et systemata atque compendia iuris priuati, sequuntur scripta de singulis argumentis iuris priuati (§. 558). Sunt ea, vel scripta *plurium* argumentorum singularium iuris priuati, vel scripta *vnus* argumenti singularis iuris priuati.

(a)

DE SCRIPTIS PLVRIVM ARGVMENTORVM
SINGVLARIVM IVRIS PRIVATI.

§. 568.

Inter haec scripta dantur talia quae seorsim prodierunt et varia argumenta, quae saltem a priori, ar-

gumenta iuris priuati sunt, simul tractant, et talia, quae inde enata sunt, quod scripta vnius argumenti singularis iuris priuati quae seorsum prodierunt ex post collecta sint.

T I T. I.

DE

**SCRIPTIS PLVRIVM ARGVMENTO-
RVM SINGVLARIVM IVRIS CIVILIS,
QVAE CONIUNCTIM EXPLICATA.**

§. 569.

Quoad huius generis scripta ante omnia notandum, ea cum scriptis §. 408. obuiis non esse confundenda. Si enim scripta variorum argumentorum iuris priuati, magis *exegetica* quam doctrinalia sunt, ad ea scripta, quibus §. 408. locum suum assignaui, referri debent. Ast, si talia scripta magis doctrinalia quam exegetica sunt, pertinent ad hanc classem scriptorum iuridicorum.

§. 570.

Sunt itaque scripta huius classis:

Io. Baltb. WERNHERI Selectae Observationes forenses, quarum optima editio est quae prodit Ienae 1738 fol. II Tomis. Accessit ibidem Volumen tertium 1749. Recusa etiam sunt duo priora volumina 1755 et 1756.

Herr. BROCKES Selectae observationes forenses. Lubecae 1765. fol.

David. MEVII Decisiones summi Tribunalis Wismariensis. Prima editio prodit Stralsundi ab a. 1664-1670. 4. quibus annis successiue IX Partes huius operis prelo subiectae sunt. Decima et nouissima studio I. H. BOEHMERI edita Lips. 1740. fol.

Christ.

Cbrist. LEVCHTII Codex Meuianus continuatus ac suppletus s. Codicis Meuiani supplementum. Aug. Vind. 1703. fol.

Herm. Henr. ab ENGELBRECHT Observationum forensium maximam partem accessionum ad Meuii opus decisionum specimen. P. I. 1748. P. II. 1749. P. III. 1750. P. IV. 1771. Wism. et Lips. 4.

Pauli CHRISTINAEI Decisiones Belgicae. Antwerpiae 1636 seqq. Noua editio cura TOBIAE IACOBI REINHARDT prodiit Erfordiae 1734. fol. cum EIVS *Observ. ad Cbristinaeum.*

Ant. FABRI Codex definitionum forensium in senatu Sabaudiae tractatarum. Lugd. 1606. f. et postea saepius. Recentior editio vero prodiit Lips. 1706. f.

Franc. de AMAYA Observationes iuris. Genev. 1633 4.

Arn. ROTGERSII Apodicticae demonstrationes Iur. Rom. Lugd. 1727. 4.

Phil. Rich. SCROEDERI Origines praecipuarum iuris ciuilibus materiarum ad Instit. Iustinianaeas. Regiom 1723. 4.

Zachariae HVBERI de casibus enucleatis quaestionum forensium ex iure romano et bodierno liber singularis. Franeq. 1712.

Vlr. HVBER Digressiones iuris Iustinianei. Franequ. 1696. 4.

Cbrist. Henr. de BERGER Decisiones summi prouocationum senatus Electoralis Saxonici. Dresdae et Lips. 1720. 4.

Petri HEIGHI Quaestiones iuris tam ciuilibus quam Saxonici. Ienae 1601. Colon. 1713. 4.

Daniel MÖLLERI Libri V. semestrium. Lips. 1631. 4.

Ioan. KÖPPEN Decisiones in quibus quaestiones illustres in Germania quotidie occurrentes et ad praxin iuris communis Saxonici et consuetudinarii Marchiae ac-

- commodatae pertractantur et deciduntur.* Editio correctior Lips. et Francf. 1712. 4.
- Matthiae COLERI Decisiones germaniae.* Lips. 1631. 4. Prima editio prodijt ibid. 1696.
- Andreae GAILII Observationes camerales.* Optima editio est quae cum commentario GRAEVII prodijt. Francof. 1611. fol.
- Eberb. FABRICII Repetitiones Gailii, hoc est, enucleatio controuersiarum quinquaginta fere, quae in duobus Andr. Gailii Observ. libris continentur.* Gies. 1655. 4.
- Ioach. MYNSINGER Observationes camerales cum W. L. FABRICII comment.* 1666. 4.
- Andreae RAVCHBAR Quaestiones iuris communis et Saxonici.* Witeb. 1634. 4.
- Arnoldi VINNII Selectarum iuris quaestionum libri duo.* Prima editio prodijt 1652. 12. quam variae aliae sequutae sunt editiones, veluti Francof. 1733. 4.
- Georg. FRANTZKII Variarum resolutionum libri duo.* Gothae 1648. 4.
- Io. Christ. HEROLDI Observationes forenses.* Lips. 1690.
- Christ. Vlr. GRYPEN Disceptationes forenses.* Lipsiae 1737. 4.
- Georg. Melch. de LVDOLF Variarum observationum forensium Pars I.* Wetzlariae 1732. Edit. sec. ibid. 1735. 4.
- EIVSD. Observationum forensium continuatio, cum appendice duplici: I. Fasciculo sententiarum camera-
ralium nondum editarum. II. Sicilimentis ad historiam ciuitatis Wetzlariensis.* Ibid. 1732. 4.
- EIVSD. Observ. forensium Pars III. et ultima cum fasciculis duobus adiunctorum quibus observationes illustrantur. Accessit statutorum quorundam patriae collectio*

collectio, cui praemissa est praefatio de cultu rei statutariae. Wetzlariae 1734. 4.

Mod. PISTORIS Quaestiones iuris. Lips. 1613. 4.

Hartm. PISTORIS Observ. et Quaest. Libr. IV. Lipsiae 1597 seqq. Ienae 1709. 4.

§. 571.

Caeterum adhuc norandum inter scripta legalia, quae per modum commentarii ad certas leges prouinciales prodierunt, dari talia scripta in quibus hac occasione varia singularia argumenta iuris priuati communis sunt ita tradita, vt haec scripta eundem cum scriptis §. praec. recensitis praestent vsum. Vnde non possum non quin aliquam scriptorum huius generis, quae caeterum ad bibliothecam legalem pertinent, et sub scriptis quorum §. 445 mentio facta comprehensa sunt, hic mentionem faciam. Sunt vero praecipua ex iis haec:

Benedicti CARPZOVII Definitiones forenses ad Constit. Saxonicas! Lips. 1660. Novissime prodierunt Lipsiae 1723. cura ANDR. MYLII fol. ediditque GOSWIN AB ESBACH in eas obseruationes et notas Francof. 1703. fol.

Mattb. BERLICH Conclusiones practicae secundum Augusti Constit. Sax. Lips. 1670 et postea saepius veluti 1739. fol.

Io. PHILIPPI Obseruationes iuris practicae ex decisionibus Elect. Saxonicae casuum dubiorum iuris anni 1661 collectis. Lips. 1694. 4.

Caroli de MEAN Obseruationes et res iudicatae ad ius civile Leodiense. Leodii 1654. 1670. Tom. I-V. fol.

Ioach. SCHEPLITZ Consuetudines electoratus et marchiae Brandenburgensis Lips. 1617. quam editionem auctiorem dedit CHR. BENONI PAPE Berol. 1744. fol.

TIT.

T I T. II

DE

SCRIPTIS PLVRIVM ARGVMENTO-
RVM SINGVLARIVM IVRIS PRIVATI, QVAE
SVNT COLLECTIONES SCRIPTORVM
HVIVS GENERIS.

§. 572.

Licet pauca dentur huius classis scripta, quae hic notari merentur, ideo tamen, quoniam a prioribus differunt in eo, quod licet ab initio separatim prodierunt, ex post tamen collecta, hic ab iis separanda sunt. Interim tamen notandum, huc referri non posse ea scripta, quae ex collectione scriptorum de singulis argumentis iuris priuati, quae ab initio sigillatim prodierunt, quidem enata sunt, ast talia sunt, quae, nunc collecta, vt systema iuris priuati considerata sunt, qualia inter systemata iuris priuati supra §. 566. recensita, obueniunt.

§. 573.

Si itaque dicta scripta quae huc pertinere videntur, ast supra §. 566 loco magis adaequato iam recensita sunt, separantur, quae supersunt et hic notari merentur sequentia sunt:

Augustini de LEYSER Meditationes ad Pandectas quibus praecipua iuris capita ex antiquitate explicantur, cum iuribus recentioribus conferuntur, atque variis celebrium collegiorum responsis et rebus iudicatis illustrantur. Tomi XI. ab a. 1717 - 1748 editi Lipsiae et Guelpherbyti. 4. Halae 1772 feqq. 8.

Iusti

*Iusti Henn. BOEHMERI Exercitationes ad Pandectas
cura Georg. Lud. Boebmeri iunctim editae VI To-
mis. Goettingae 1745 - 1764. 4.*

*Georg. Lud. BOEHMERI Electa iuris ciuilib. Goetting.
1767. 4.*

(b)

DE SCRIPTIS VNIVS SINGVLARIS ARGVMENTI
IURIS PRIVATI.

§. 574.

Et haec scripta a se inuicem ita distinguenda sunt, quod alia eorum tale vnicum argumentum contineant, quod *varias theoriae iurisprudentialis priuatae partes* concernit, alia tale, quod ad *certam partem huius theoriae* vnice spectat.

(α)

DE SCRIPTIS VNIVS ARGVMENTI SINGVLARIS
IURIS PRIVATI VARIAS THEORIAE EIVS
PARTES CONCERNENTIS.

§. 575.

Ad scripta vnivus argumenti singularis iuris priuati, quae varias theoriae eius partes concernunt, referri debent scripta quae tale argumentum tractant, quod circa communia variarum partium theoriae iuris priuati versatur, quorsum pertinent *definitiones, diuisiones, actiones, exceptiones et controuersiae*. Hinc scripta de his argumentis huc pertinent, de quibus nunc agendum.

TIT.

T I T. I

DE SCRIPTIS DE DEFINITIONIBVS
DIVISIONIBVS, ACTIONIBVS ET EX-
CEPTIONIBVS IVRIS PRIVATI.

§. 576.

Scripta quae faciunt ad *definitiones* iuris priuati sunt:

Barnabas BRISSONIVS *de verborum iuris civilis significatione.* Francf. 1578 et postea saepius. Editio nouissima prodit Halae 1742. fol.

Lud. Aug. WÜRFFEL *Iurisprudencia civilis definitiua exhibens definitiones in iuris civilis complexu obuias.* Francof. ad Moenum 1749. 8.

§. 577.

Quoad *diuisiones* seu *distinctiones* iuris priuati notari meretur

Io. Fr. LVDOVICI *Vsus practicus distinctionum iuridicarum.* Halae 1703. 1710. et ex recensione *Io. GERARDI SCHLITTI* Ibid. 1726. 1735. 8.

§. 578.

Sequuntur scripta de *actionibus* qualia sunt:

Sam. STRYCK *de actionibus forensibus inuestigandis et caute eligendis, vt et de actionum praescriptione.* Lips. et Francof. 1688. 4. et postea saepius.

KAR. SYLBINDI NICEI *monita plusquam quinque millia quibus totidem et amplius errorum absurdorum et deliquiorum tractatus nuperrimus Sam. Strykii de actionibus etc. conuincitur iuxta rationem solidam doctrinae Lynckerianae.* Francf. et Lips. 1699.

Iusti Henn. BÖHMERI *Succincta delineatio doctrinarum usu frequentium de actionibus, gradibus matrimonialibus*

nialibus et successione ab intestato. Halae 1710.
Recentissimae editiones vero prodierunt sub hoc
titulo: *Doctrina de actionibus ad praxin hodiernam
et nov. ordinat. proc. elect. Saxonici accommodata.*
*Adiectae sunt in calce positiones de gradibus matri-
monialibus et de ordine succedendi.*

Io. Lud. SCHMIDT *Systematica descriptio doctrinae de
actionibus.* Ienae 1768. 4.

Carl. Frid. PAELIKE *Introductio in doctrinam de actioni-
bus forensibus.* Butzouii et Wism. 1768. 8.

Godofr. Lud. MENCKEN *Introductio in doctrinam de
actionibus forensibus.* Halae ad Salam 1769. 8.

Tabellarischer Entwurf von gerichtlichen Klagen.
1770. fol.

§. 579.

Doctrinam de *exceptionibus* illustrant varia scri-
pta, quae duplicis generis sunt:

I. *Singula scripta de exceptionibus.*

Io. ZANGERI *Tractatus duo: de exceptionibus et quae-
stionibus.* Vittenb. 1586. 4. Nouissima editio Frf.
1730. 4. opera HENR. CHRIST. SENCKENBERGII prodit.

Io. Hier. HERMANN *Einleitung zu den exceptioni-
bus forensibus oder gerichtlichen Ausflüchten darin-
nen kürztlich die dilatoriae und peremptoriae abge-
handelt und mit nützlichen Formeln illustriret wer-
den.* Ienae 1733. 8.

Q. Sept. Flor. RIVINI *Specimen exceptionum forensium
exhibens dilatorias.* Lips. 1701. 8. Quinta editio
prodit 1721. cum I. H. BOEHMERI Diss. praelim.
de seruitute triturae forensis, et Septemae de a. 1730
accessit HENR. HAHNII *Tract. iurid. de exceptio-
nibus.*

II. Col.

N. *Collectio scriptorum de exceptionibus*, quam debemus HENR. CHRIST. SEMGKENBERGIO, quaeque prodiit Francof. ad Moenum 1733 sub titulo:

Io. ZANGERI aliorumque summorum Ictorum de exceptionibus et replicationibus opuscula selecta, quae Zan-geri de exceptionibus tractatus ita suppletur ut partis secundae locum obtinere possint.

T I T. II.

DE

SCRIPTIS DE CONTROVERSIIS
IVRIS PRIVATI.

§. 580.

Scripta de controuersis iuris priuati seu polemica scripta iuris priuati, quae controuersas theses iuris priuati exhibent, sicque a scriptis historicis, quae ipsas controuersias secundum suam originem et progressum recensent, distinguenda, sunt duplicis generis. Alia eorum secundum ordinem *Instit. vel pandectarum* exhibent theses iuris priuati controuersas, alia *non*.

§. 581.

Ad scripta polemica iuris priuati quae theses iuris controuersi secundum ordinem *Institutionum vel Pandectarum* exhibent, pertinent:

Ant. SCHVLTINGII Thesium controuersarum iuxta seriem Digestorum decades centum, cum praefatione IOAN. CONR. RVCKERI. Lugd. 1728. 8.

Ge. Ad. STRVV Evolutiones controuersarum in syntagmate iuris ciuilibus comprehensarum. Francof. 1713. 4.

Samuel de COCCII Ius ciuile controuersum. Francof. ad Viadr. 1713. saepius recusum velum 1729. 4.
Andr.

Andr. Flor. RIVINI Systema iurisprudentiae polemicae secundum ordinem pandectarum. Vitemb. 1753. 4.
Io Jac. WISSENBACHII Exercit. ad Inst. Fraueq. 1653. 4.
EIVSD. Exercitationes ad Pandectas. Lips. 1673. 4.

§. 582.

Reliqua scripta polemica iuris ciuilibus sunt:

Antonii MERENDAE Controuersiae iuris Frf. 1626.
4. editae etiam cura Io. Mich. von LANGENDONCK.
Venet. 1706. fol.

Andr. FACHINAEI Controuersiae iuris Ingolst. 1595.
Colon. 1614. 4.

Ant. FABER de erroribus Pragmaticorum et interpretum iuris. Lugd. 1598 seqq. IV. Vol. 4.

Georgii FRANTZKII Exercitationes iuridicae XIV in quibus CXL controuersiae ex principiis iuris discutiuntur. Heidelb. 1663. 8.

Tob. BARTHII Dissensus in praxi. Centuria I-X, Dresdae 1739 seqq. 8.

Carol. Frid. WALCHII Selectiorum iuris controuersiarum sylloge. Ienae 1761. 8.

EIVSD. Introductio in controuersias iuris ciuilibus recentiores inter ICtos agitatae. Ienae et Lips. 1771. 8.

(β)

DE SCRIPTIS VNIVS ARGVMENTI SINGV-
LARIS IURIS PRIVATI CERTAM THEORIAE
EIVS PARTEM CONCERNENTIS.

§. 583.

Haec scripta iuris priuati secundum ordinem singulorum argumentorum, qui in systemate iurisprudentiae priuatae romano-germanico-forensis obseruandus, a se inuicem separari et in certas classes redigi debent. Ex mea sententia itaque hic schemati systematis

K k

tis

tis huius partis iurisprudentiae, meis *praecognitis specialibus iurisprud. priuatae romano-germanico-forensis* annexo, inhaerendum. Sunt itaque scripta quae *successionem allodiale non concernunt*, ab iis quae *eam concernunt*, et, quoad priora, quae *ius rerum* concernunt, ab iis quae ad *ius personarum* spectant, quoad posteriora vero scripta de *iure in re*, a scriptis de *iure ad rem* separanda. Licet vero hic completa notitia scriptorum harum classium tradi nequeat, non possum tamen non quin de singulis his classibus quaedam, ea qua fieri potest breuitate, moneam, et scriptorum cuiuslibet classis quae sunt libri (§. 338.) exempli loco quaedam adnūciam.

T I T. I.

DE SCRIPTIS DE IVRE IN RE

§. 584.

Cum dentur variae species iurium in re, secundum eas horum scriptorum notitiam tradendam et acquirendam esse per se patet. Indeque haec scripta redeunt ad scripta de *iure occupandi res nullius; dominio; iuribus in re aliena constitutis*. Hae iurium species enim sunt eae species iuris in re quae huc pertinent.

§. 585.

Quoad I. scripta de *iure occupandi res nullius* notandum, huc pertinere scripta doctrinalia iuris *aquatici, metallici, salinarii, venatorii, forestalis* etc. quae magis iura priuatorum inter se, quam iura inter subditum et superiorem concernunt, dum posteriora ad scripta iuris publici referri debent. Cum vero saepius de variis scriptis de iure occupandi res nullius dici nequeat, ea praecise ad vnam vel alteram harum classium pertinere, tum ea potius ad iuris priuati, quam publici, scripta

scripta referenda esse censeo. Caeterum exempla scriptorum huius classis sunt:

- Abasv.* FRITSCHII *Ius fluuiaticum*. Ienae 1672. 4.
- Georg.* BAVSSENS *Instit. iuris metallici* P. I-III. Lips. 1745. seqq.
- Cbrist. Gottl.* RICCHII *Zuverlässiger Entwurff der in Deutschland üblichen Iagtgerechtigkeit*. Nürnberg 1736. 4. Frf. 1772. 8.
- Io. Iac.* REINHARDT *de iure forestali Germanorum nec non de iure in Germania celeberrimo Märckerrecht dicto*. Francof. 1738. 4. Ibid. 1759. 8.
- Phil. Helfr.* KRÉBS *Tractatus politico iuridicus de ligno et lapide*. Col. Franc. et Bonnae 1756. 4.
- Georg. Cbrist.* KREYSIG *bibliotheca scriptorum venaticorum*. Alt 1750.
- Io. Gottl.* STÖER *de Ictorum in rem metallicam meriti*. Lips. 1745.

§. 586.

Sequuntur II. scripta de *dominio* quatenus huc pertinent, sicque *dominium priuatum priuatorum*, tam plenum, quam minus plenum; *allodiale*, concernunt. Vnde ad hanc scriptorum iuris priuati classem etiam referri debent scripta de dominio rerum certi generis, veluti agrorum, pratorum, aedificiorum, etc. suntque e. g. scripta huius classis:

- Val. Guil.* FÖRSTER *de dominio liberæ singularis*. 1620. 4.
- Io. Cbr.* AVGSPVRG *Iura de dominio*. Hanov. 1737. 4.
- Io.* HERING *de molendinis eorumque iure*. Frf. 1625. 4.
- Andr. Guil.* PAGENSTECHE *de iure borreorum*. Lemgov. 1749. 8.
- Io. Burc.* VERPOORTEN *de inuestitura allodiorum*. Helmst. 1743. 4.

Ioan. LEONINI Praelectiones de iure emphyteutico. Frf. 1606. 1618. 8.

Franc FVLGINEVS de iure emphyteutico. Geneuae 1555 fol.

Io. Iod. BECK de iure emphyteutico s. Erb-Zins-Recht. Norib. 1727, 1739. 4.

G. org. FRANTZKIUS de laudemis. Ienae 1628. 1664. 4.

Triga libellorum quibus iura vsucapionum et complura iuris ciuilibus veterumque auctorum loca explicantur. Historiam vsucapionum et longi temporis praescriptionum praemisit, annotauit passim et praefatus est FRANC. CAR. CONRADL. Lips. 1728.

§. 587.

Porro III. huc pertinent scripta de *iuribus in re aliena constitutis*, veluti de *seruitutibus*, *pignore*, *iure censitico*, *retractu* et *iure hannario reali*. Ex tot scriptis quae huc pertinent, hic speciminis causa notanda sunt sequentia:

Ernest. Cbr. WESTPHAL Interpretationes iuris ciuilibus de libertate et seruitutibus praediorum artis ordine digestae. Lips. 1773. 8.

Mari. Aur. GALVANI Diss. variae de usufructu. Genev. 1676. 4.

Cbrist. Gottl. RICCIUS de dominio pignoris germanici in creditorem translato. Gothae 1746. 4.

Lud. Conr. SCHROEDER de natura et effectibus pignoris praetorii et iudiciarii. Marb. 1751. 4.

Ernst. Cbr. WESTPHAL Erläuterung des Pfandrechts. Leipz. 1770. 8.

Ioacb. POIGIESER de indole et natura pignoris et de obstagio. Marb. 1722. 4.

Carl. Frid. WALCH vom Naberrecht. Iena 1766. 8.

TIT

T I T. II.

DE SCRIPTIS DE IVRE AD REM.

§. 588.

Quum ad eam partem theoriae iuris priuati, quae sub nomine iuris ad rem venit, tam doctrinae de iuribus et obligationibus personalibus mediatis ex pactis et contractibus, quam de iuribus et obligationibus immediatis, referri debeant: facile patet duplicis generis scripta esse, quae ad hunc locum referri debent.

§. 589.

Quod attinet I. scripta de *pactis et contractibus*, quoad ea notandum, ideo, quoniam totum ius rerum contradistinguitur iuri personarum, non simpliciter omnia scripta de pactis ad hanc classem referri posse. Quoties enim scriptum concernit pacta, quae ita respiciunt certum statum personae, ut non nisi quoad eum locum habeant, talia scripta potius ad scripta de iure personarum referri debent. Quae huc pertinent scripta vero, sunt scripta

1. *generalia*

Georg. Ad. STRVVI Decisiones Sabbatbinae canonicae et practicae selectiores de conuentionibus et contractibus. Ienae 1717. 4.

Nic. BURGVNDIVS de periculis et culpis in contractibus. Louan. 1646. 8.

2. *specialia de*

A. *Contractibus*, secundum contractuum diuersitatem a se inuicem distinguenda, eorumque quaedam hic e. g. alleganda sunt:

Tractatus de deposito irregulari me auctore. Halae 1750.

Io. Lud. Iul. DEDEKIND *Comm. iuridica de contractu, quem irregulare depositum perbibuerunt, qui vero non est depositum, vel in alium contractum degenerat. Accedit censura peculiaris errorum, qui circa hanc materiam nouiter suborti.* Wolfenb. et Lipsiae 1753. 4.

Io. GOEDDAEVS *de contrabenda et committenda stipulatione.* Herb. 1602. 8.

Ant. HERING *de fideiussoribus.* Francf. 1614. 4.

Io. Lud. SCHMIDIVS *de fideiussore plane non obligato.* Ienae 1763. 4.

IDEM *de fideiussore principaliter obligato.* Ien. 1768. 4.

Andr. WEGEN *de locatione et conductione.* Lips. 1696.

Dav. MEVIVS *Resolutio illustrium quaestionum iuris in causis proprietariorum et pensionariorum controversis.* Wism. 1675. Stettini 1727. 4.

Carl. Gottfr. WINCKLER *Von Kriegeschäden der Pächter vnd Mietbsleute.* Leipz. 1762. 8.

B. *pactis priuatis successionem non determinantibus, quae itidem secundum pactorum diuersitatem a se inuicem distinguenda sunt, hucque etiam pertinent scripta de cambiis, quippe quae ad scripta de iure personarum, licet ita videatur (§. 589), referri nequeunt. Sunt vero hic e. g. notanda sequentia scripta:*

Frid. Ernst. LEHMANN *de variis ludendi generibus eorumque iure.* Budissae 1680. 4.

Das Lotto-Recht: oder rechtliche Betrachtungen über dieienigen Vorfälle, so sich bey dem Zahlenpiel oder so genanten Lotto theils schon zugetragen haben und theils in der Zukunft noch zugetragen möchten. Coburg 1771. 4.

Io. *Cbrist.* FRANCKII *Institutiones iuris cambialis.* Ha-lae 1721. Ienae 1737. Lips. 1741. 8.

Io. Gottl. HEINECCI *elementa iuris cambialis*. Amstel. 1742. 8. Franc. ad Viadrum et alibi saepius recusa, cum IO. FRID. EISENHARTI *specimine bibliothecae cambialis*. Noua editia prodiit Nor. 1764.

Io. Henr. Cbrist. de SELCHOW *Grundsätze des Wechselrechts*. Goett. 1758. 8.

W. G. VANGEROW *Entwurf des Wechselrechts nach den Grundsätzen der Preussischen Staaten*. Halle 1773. 4.

§. 590.

Sequuntur II. scripta de *iuribus et obligationibus personalibus immediatis*, quorum et referri debent scripta de *quasi contractibus*. Ad huius classis scripta itaque e. g. referri debent:

Andr. CLVDII varii tractatus de conditionibus, veluti 1) *de conditione causa data causa non secuta*. Mogunt 1610. 4. 2) *de conditione indebiti*. Francf. 1605. 4. 3) *de conditione furtiua* Lipsiae 1659. 4) *de conditione certi* Helmst. 1598. 8.

Iac. MAESTERTIVS de *conditione indebiti*. Lugd. 1639. 8.

Petri van der SCHELLING *Diatribae de lege Rhodia de iactu*. Lugd. Bat. 1722. 8. mai.

T I T. II.

D B

SCRIPTIS DE IVRE PERSONARVM.

§. 591.

Scriptorum de iure personarum notitia, ita, si quid video, in ordinem redigenda, ut pro statuum hominum in iure priuato explicandorum diuersitate, scripta huius classis a se inuicem separanda.

K k 4

Hinc

Hinc I. scripta quae *statum hominum naturalem* concernunt merito primam classẽ horum scriptorum constituunt, qualia e. g. sunt:

Alphonfus a CARANZA de partu. Coll. All. 1629. 1630. 4.

Sam. STRYK de iure sensuum. Francof. ad Viadrum 1671 et postea saepius.

Henr. HAHN de iure sexus foemini singulari. Helmst. 1664. 4.

Ioachimus WIBELIVS de contractibus mulierum. Stutg. 1656. 4.

§. 592.

Primae classis scripta excipiunt II. scripta quae *status hominum civiles* in specie sic dictos, aut tantum quoad statum *libertatis et familiae*, concernunt. Modo notetur quoad statum libertatis consultius esse, huc tantum referri scripta Iur. Rom. de seruitute, scripta iuris germanici, aut iuris romano-germanici de rusticis seruis vero, ad sequentem classẽ de rusticis remitti. Quae cum ita sint exempla scriptorum huius classis sunt:

Laur. PIGNORIVS de seruis. Augustae Vindel. 1614. 4.

Wilb. a LOON de manumissione seruorum apud Romanos. Ultrai. 1685. 12.

Phil. PASCHALIS de viribus patriae potestatis. Vratisl. 1672. Venet. 1655. et Vratisl. 1727 fol.

Paulus MONTANVS de iure tutelaram et curationum. Lugd. Bat. 1595. Francof. 1608. 8.

Dion. GOTHOFREDVS de personis sui iuris in tutorum potestate constitutis. Argent. 1595. 4.

Io. Chr. SIECKEL Compendium oeconomiae tutorum et curatorum theoretico-practicum. Quedl. 1749. 8.

§. 593.

Sequuntur III. scripta, quae spectant ad *status hominum civiles vulgares*. Quo plures vero dantur status homi-

hominum ciuiles vulgares in iurisprudencia romano-germanico-forenſi explicandi, eo maior eſt numerus ſcriptorum huius claſſis. Ordinem ſecundum quem notitia eorum tradenda, eaque in bibliotheca bene ordinata collocanda ſunt, determinat ordo ſyſtematis iurisprudencie priuatae in tradendo iure perſonarum quoad ſtatus hominum ciuiles vulgares obſeruandus. Hinc patet huc pertinere ſcripta de ſtatu

1. *exiſtimationis ciuilis*, veluti

Marq. FREHERI Tract. de fama. Baſileae 1588. 8.

IDEM *de exiſtimatione acquirenda, conſeruanda et admit-
tenda ſub quo et de gloria et de infamia.* Baſileae
1581. 8.

2. *religionis*, quatenus hic ſtatus ad iurisprudenciam priuatam, quae eſt pars iurisprudencie ſecularis referri poteſt. Vnde huc praefertim referri debent ſcripta de iudaeis, veluti

Io. Iod. BECK vom Recht der Iuden. Nürnberg. 1731. 4.

Io. Frid. FISCHER de ſtatu et iuriſdictione Iudaeorum
Argent. 1763. 4.

3. *ordinis hominum in germania.* Vnde huc pertinent ſcripta de

A. *Nobilibus*, quatenus ad ſcripta iuris publici (§. 548) referri nequeunt, quorum potiora eorum pertinent.

B. *Ciuici ordinis hominibus*, quorum et referri debent ſcripta de vrbibus mediatis, veluti

Bautb. Corr. ZAHNII Politia municipalis. Lipſiae
1713. 4.

C. *Ruſticis*, quorum et ſic dicta ſcripta iuris georgici pertinent, veluti

*Gottfr. Cbrift. LEISERI Ius georgicum ſ. Tractatus de
praediis.* Lipſiae 1698. 1713. et 1742. 8.

- Io. DENECKENS Neu vermehrtes Dorf- und Landrecht.*
 Ex edit. V. cum additionibus et resolutionibus
 CHRIST. LAVR. BILDERBECK. Frf. und Leipz. 1739. 4.
- Io. Gottl. KLINGLERS Sammlungen zum Dorf- und
 Bauren Recht.* IV Tom. Leipz. 1749 seqq.
- Ioach. POTGIËSSER de statu senorum veteri et nouo.*
 Lemg. 1736.
- Io. Guil. de GOEBEL de iure et iudicio rusticorum fori
 germanici.* Helmst. 1742.
- Ge. LENNEP von der Leybe zu Landsiedelrecht.* Marb-
 1769. 4. II. Vol.
4. *Dignitatis ciuilibus, quatenus ad scripta iuris publici
 referri nequeunt,*
Io. Cbrist. ITTLER de honoribus et gradibus academicis.
 Editio noua 1698. 4.
5. *Officii publici vel priuati, quorsum praesertim per-
 tinent scripta de iure militari talis, quae non ipsam
 belligerationem, sed statum militum, concernunt,
 veluti*
*Frid. Andr. Gottl. GNÜGEN Gründliche Anleitung zum
 Kriegesrecht.* Ienae 1750. 8.
- C.F.W. ZINCKENS Einleitung zur Kriegesrechtsge-
 labrbeit.* Helmst. 1771. 8.
- Io. a BEVST Observationes militares.* Goth. 1743
 seqq. 4.
- Io Georg. ESTOR Sammlung militärischer Abhandlun-
 gen.* Marb. 1763. 8.
- Georg. Frid. MÜLLERS Königlich Preussisches Krieges-
 recht.* Berl. 1760. 8.
6. *Vitae generis et quaestus, quorsum praesertim refer-
 ri debent scripta quae mercaturam et commercia,
 vt et rem opificiarum, concernunt, veluti*
Io. MARQVARDVS de iure mercatorum et commerciorum,
 Francof. 1662. fol.

Petr.

Petr. PECK de-re nautica. Arnst. 1668. 4.

Io. Iul. SVRLAND Europäisches See-Recht. Hann. 1750. 8.

Henn. WEDDERKOPP Introductio in ius nauticum. Flensb. 1757.

Das Recht der Asscurantzen und Bodmereyen systematisch abgehandelt. Koenigsb. 1771.

Io. Adol. CRONIVS de iure assécurationum. Röst. 1725.

Fasciculus scriptorum de iure nautico et maritimo. Hae-
lae 1740. 4. qui continet IO. FRANC. STYPMANN
ius maritimum et nauticum; REINHOLDI KVRICKE
de adsecurationibus diatriben et IO. LOCCENII ius ma-
ritimum.

Frid. Gottl. STRVVI Systema iurisprudentiae opificia-
riae. Lemg. 1738. fol.

Io. Henr. FRICKE Grundsätze des Rechts der Handwer-
cker. Kiel 1771. 8.

Io. Gottl. SIEBER von den Schwierigkeiten in den Reichs-
Städten das Reichsgesetz von 16. Aug. 1731. wegen
des Misbrauchs bei den Zünften zu vollziehen.
Görl. und Leipz. 1771. 8.

T I T. IV.

DE

SCRIPTIS DE SVCCESIONE ALLODIALI

§. 594

Omnia scripta, de successione, quae in germania
secundum leges positivas Germanorum locum
habet, vel *allodiam*, vel *feudalem* successionem con-
cernunt. Cum itaque posterioris generis scripta ad iu-
ris feudalis scripta referri debeant, hic de scriptis prio-
ris

ris generis eatenus agendum, quatenus sunt scripti iuris ciuilibus strictè sic dicti; dum scriptis de successione allodiali in bona *clericorum* et bona *coniugis*, potius inter scripta iuris ecclesiastici suus locus assignandus sit.

§. 595.

Quae itaque huc pertinent scripta de successione allodiali sunt I. talia quae concernunt, saltem a potiori, successione *romanam*.

1. *generatim*, veluti

Franc. de BARRY de successione testati et intestati.

Tomi II. Lugd. 1671. fol.

Frid. Christ. HARPRECHT Tractatus academici de successione. Ulmae 1698. II. Vol. 4.

2. *speciatim*

A. *legitimam s. ab intestato*

Guil. RANCHINI Tract. de successione ab intestato.

Parisi. 1594. Francof. 1601. Lips. 1771. 8.

Io. Christ. KOCH successio ab intestato ciuilibus in suas classes noua methodo redacta. Giessae editio 3. 1772. 8.

Samuel STRYK de successione ab intestato. Francof. ad Viadrum 1669. 4. Editio quinta prodiit Ha-lae 1719. 4.

B. *non legitimam, praesertim testamentariam*

Io. Henr. SUMMERMANN de origine et progressu testamentorum apud Romanos pariter ac Germanos aliosque populos. Berolini 1735. 4.

Alb. Diet. TRECKEL de origine et progressu testamenti-factionis praesertim apud Romanos. Lips. 1739. 4.

Casp. MANZIUS de testamento valido et inualido. Aug. Vind. 1661. 1680. fol. Ulmae 1726. 4.

Lucas van de POLL de exheredatione et praeteritione. Ultrai. 1712. 4.

Car.

Car. LOVARDVS de vera origine querelae inofficiosi testamenti ex lege Glicia. Dresdae 1762. 8.

Eman. DVNIVS de veteri et nouo iure codicillorum. Rom. 1752. 8.

Petr. PECKIVS in vniuersam legatorum materiam. Lo- van. 1553. 4.

Vinc. FVSARIUS de substitutionibus. Genev. 1464 et postea saepius veluti Coloniae 1628. fol.

Claud. CHIELEMVS de substitutionibus. Lugd. 1584. 8.

Io. GODDAEVS de perplexa substitutionum materia. Marp. 1603. 4.

Marci Ant. PEREGRINI Tr. de fideicommissis. Venet. 1594 et postea saepius veluti Norimb. 1725. f.

Ant. BELLONVS de iure accrescendi. Geneuae 1628. f.

Thom. PAPILLONIVS de iure accrescendi. Paris. 1613. 8. et Lugd. Bat. 1640.

Ant. GOVEANVS de iure accrescendi. Ienae 1596. 8.

Amad. ECKHOLT Pentas accretionis iuridicae. Lipsiae 1657. 12.

§. 596.

Sequuntur II. ea scripta de successione allodiali quae spectant ad *successionem germanicam et bodiernam tam legitimam s. intestatam, quam non legitimam.*

Io. Iac. REINHARD von dem Erbfolgsrecht der Töchter vor den Stammvettern. Giessen 1746.

Petr. STOCKMANN de iure deuolutionis. Brux. 1686. 4.

Gottfr. BARTH von der Gerade und Heergeräthe. Leipz. 1721. 4.

Phil. KNIPSCHILD de fideicommissis familiarum nobilitum von Stamm-Gütern. Arg. 1626. 4 et postea saepius. 4.

Bartb. MVSCLVS de successione conuentionali. Osnabr. 1674.

Iac.

Iac. RIKIVS ab ARWEILER de unione prolium. Colon. Agr. 1598. 8.

Georg. Melch. de LVDOLF de introductione iuris primogeniturae. 1702. Editio tertia Ienae 1733. fol.

(b)

DE SCRIPTIS IVRIS PRIVATI PRINCIPVM
SEV ILLVSTRIVM.

Io. Frid. Wilb. de NEVMANN Notitia scriptorum iuris principum priuati, quae praemissa est EIVS Medit. iuris principum priuati de iure personarum illustrium.

§. 597.

Scripta iuris priuati illustrium reduci possunt ad scripta propaedeutica et systemata atque compendia huius iuris, et scripta de singulis argumentis iuris priuati illustrium.

T I T. L

DE SCRIPTIS PROPAEDEVICIS ET
COMPENDIIS. ATQVE SYSTEMATI-
BVS IVRIS PRIVATI PRINCIPVM
SEV ILLVSTRIVM.

§. 598.

Ad scripta propaedeutica iuris priuati illustrium referri debent *Io. Iac. HELFERICH Dissertationes de iurisprudentia priuata ordinum imperii*, quarum prima 1730, secunda vero 1755. Tubingae prodit; et *Seb. Eberh. IHERING Vorläufige Grundlehren der bürgerlichen Rechtsgelehrtheit der teutschen Reichsstände*. Bremen 1732. 8.

§. 599.

§. 599.

Systemata et compendia iuris privati principum seu illustrium vero sunt:

Institutiones iuris principum privati. Frf. 1747. 4.

Mich. Henr. GRIEBNERI Delineatio iurisprudentiae privatae illustris in usum auditorum privatam conscripta postea edita a IO. BENI. REISIG. Göttingae 1736. 8. et sub titulo: Principia iurisprudentiae illustris oder Grund-Sätze des gemeinen Staats-Rechts grosser Herren und Fürsten in lucem edita a V. C. B. Frf. et Lips. 1745. 8.

Io. Stepb. PÜTTERI primae lineae iuris privati principum, speciatim Germaniae. Goett. 1768. 8.

Io. Cbr. Henr. de SELCHOW Elementa iuris publici, Tomus alter continens ius privatum principum. Goett. 1772. 8.

Burc. Gottb. SIRVII Iurisprudentia heroica, seu ius quo illustres utuntur privatam, quod ex b. auctoris schedis edidit ipsius gener IOAN. AVG. HELLFELD Pars I. prodit lenae 1743, cui reliquae sequutae sunt vsque ad P. VII. quae prodit ibidem 1753.

Io. Frid. Wilb. a NEVMANN Meditationes iuris principum privati, 1) de iure personarum illustrium eorumque Ministris. Francof. ad Moenum 1751. 2) de matrimoniis Principum commentatio. Francof. 1751. 3) de patria potestate et tutela principum ibid. 1751. 4) Reale Principum ius. Ibidem 1752. 5) de delictis et poenis Principum. Ibid. 1753. 6) de hereditatibus et successione illustrium. Ibid. 1752. 7) de pactis et contractibus principum. Ibid. 1752. 8) de processu iudiciario in causis principum. Ibid. 1753. 9) Supplementa Ibid. 1756. 4.

TIT.

T I T. II.

DE

**SCRIPTIS DE SINGVLIS ARGVMENTIS
IVRIS PRIVATI PRINCIPVM SEV
ILLVSTRIVM.**

§. 600.

Inter scripta de singulis argumentis iuris priuati illustrium obueniunt *collectiones scriptorum huius classis*, quorsum pertinent.

Io. Steph. PÜTTERI Sylloge commentationum ius priuatum principum illustrantium. Goett. 1768. 8.

Corpus iuris apanagii et paragii cura IOACH. MEIERL. Lemg. 1727. fol.

§. 601.

Reliqua scripta huius classis sunt praeter scripta minutiora, quae hic recenseri nequeunt:

Nic. BETSIVS Tract. nomico politicus de statutis, pactis et consuetudinibus familiarum illustrium et nobilium, illis praesertim, quae ius primogeniturae concernunt. 1611. Edit. sec. cum notis IO. SCHILTERI 1699. 4.

Georg. Melch. de LVDOLF de iure feminarum illustrium. Hsenac 1710. Ien. 1734. fol.

Carl. Frid. GESTLACHER de maiore statuum imperii aetate. Francof. et Lips. 1755.

Io. Leonb. de PÜHEL de tutelis electorum principum ac aliorum imperii statuum. Ienae 1669. 4.

Io. Pbil. RINGLEK de pactis illustrium successoriis. Frf. et Lips. 1693. 4.

Io. Aug. a BERGER lus apanagiale. Lips. 1725. 4.

(C) DE

(C)

DE SCRIPTIS IVRIS FEVDALIS.

Erii MAVRITII *Nomenclator scriptorum in ius feudale*, qui cum aliis opusculis prodiit Francof. 1692. p. 6. 9.

Notitia auctorum iuris feudalis, quae GODOF. ANTONII disputationibus feudalibus praemissa.

Bibliotheca iuris feudalis, Tomo III. Corporis iuris feudalis Lünigiani adiecta,

§. 602.

Scripta iuris feudalis doctrinalia, vel scripta *propaedeutica iuris feudalis* et *systemata atque compendia iuris feudalis* sunt, vel *scripta de singulis argumentis iuris feudalis*.

(a)

DE SCRIPTIS PROPAEDEVVICIS ATQVE SYSTEMATIBVS ET COMPENDIIS IVRIS FEVDALIS.

§. 603.

Et hic, prout semper; praemissis scriptis *propaedeuticis* iuris feudalis, de *systematibus et compendiis* iuris feudalis agendum.

T I T. I.

DE

SCRIPTIS PROPAEDEVVICIS IVRIS FEVDALIS.

§. 604.

Scripta propaedeutica iuris feudalis partim talia sunt, quae praecognita iurisprudentiae feudalis absolvent, partim talia, in quibus non nisi singulares quaedam doctrinae ad ea pertinentes, explicatae sunt.

L I

§. 605.

§. 605.

Scripta prioris generis sunt:

- Hem. Cbrist. L. B. de SENCKENBERG Prodrromus iuris feudalis, in quo de iuris feudalis eiusque studii praecognitis, adminiculis, cognitione ipsa, fatis, fontibus, cautelis, auctoribus et usu ad mores Germaniae praecipue differitur. Francof. 1734. 4.*
- Io. Cbrist. Theod. HELBACH via iuris feudalis. Francof. et Lips. 1728. 8.*

§. 606.

Licet multo plura posterioris generis scripta existent, pauca eorum tamen talia sunt quorum hic mentio fieri potest. Hinc non nisi sequentia hic notanda:

- Io. Christoph. HARPRECHT VON HARPRECHTSTEIN Speculi Sueuici et praesertim iuris feudalis alemannici in foris vicariatus Sueuo-Franconico-Palatini non vsus bodiernus. Kiel 1723. 4.*
- Io. Iac. SORBER de legitimis subsidiis ad solidam cognitionem in iurisprudencia feudali adspirandi. Marb. 1754.*

T I T. II.

DE

SYSTEMATIBVS ET COMPENDIIS
IVRIS FEVDALIS.

§. 607.

Dum iam ab ortu iurisprudenciae feudalis ICri mediis variis systematibus et compendiis iuris feudalis inclaruerunt, nec recentiores ICri in exarandis istiusmodi scriptis suam industriam desiderari passi sunt: duplicis generis systemata et compendia iuris feudalis a se inuicem distingui possunt, nimirum *systemata et compendia*

pendia iuris feudalis mediolorum ICtorum, et systemata et compendia recentiorum.

§. 608.

Mediolorum ICtorum scripta feudalia huius classis, quae olim in summo pretio habita, sunt praesertim:

Petri RAVENNATES in consuetudines feudorum compendium. Coloniae 1568. 8. saepe typis repetitum.

Iac. ab ARDIZONE Summa in usus feudorum. Lugd. 1518. f. saepius postea recusa.

Franc. CVRTII Tractatus feudalis. Papiae 1506. fol. et alibi saepius.

§. 609.

Inter recentiorum ICtorum systemata et compendia vero praesertim notari merentur:

Henr. ROSENTHAL de feudis. Francof. 1662. fol. ibidemque 1682. et Herborn. 1721. fol. denique Francof. ad Moenum 1722. fol. cum praefat. Georg. Melch. a LVDOLE.

Ludolph. SCHRADER tractatus feudalis, studio et opera, IO. BRANDIS, Francof. 1594. fol.

Georg. Ad. STRVVI syntagma iuris feudalis, ex vndecima editione prodit Francof. 1734. 4. cura HENR. CHR. SENCKENBERGII, cuius prodromus iuris feudalis praemissus. Ad hoc syntagma notas edidit IO. SCHILVERVS Argent. 1704. et ex editione secunda accurante IOAN. CHR. SIMONE ibid. 1711. 4. cui adiecta sunt nonnulla responsa et consilia inedita: et analecta NIC. CHRISTOPH. de LYNCKER Ienae 1689. 4. Prodiit etiam: Deutlicher und gründlicher Discours von deutschen Lehnrechten über G. A. STRVVI syntagma iuris feudalis. Bayreuth 1734. 4. Sunt vero hi quos edidit GEORG. CONR. BEYER ser-

miones ex recitationibus academicis BURCHARD
GOTTHELF STRVVII excepti.

*Burc. Gottb. STRVVII NUNC HELLFELD Elementa iuris
feudalis.* Edir. nov. Ienae 1763. 8.

*Casp. Henr. HORNII iurisprudentia feudalis longobardi-
co teutonica* Witteb. 1705. 4. ex secunda editione
ibidem 1720. et tertia editione 1728. ibidem
et ex quinta 1741. 4. cum analectis CHR. HANACCII.

*Ern. Theoph. MAIER commentarius theoretico-practicus
ad ius feudale commune, cum applicatione ad feuda
imperii, imprimis regalia.* Tubing. 1714. 4.

Henr. de COCCII hypomnemata iuris feudalis. Francf.
ad Viad. 1693. 12. et 1702. 1707. 8. quae Io.
Micb. LANGGVTH illustravit, editis animaduersioni-
bus. Ienae 1723. 8.

*Io. SCHILTERI institutiones ad ius feudale utrumque ger-
manicum et longobardicum, seu institutiones ex
genuinis principiis succincte concinnatae, et ad fori
feudalis hodierni usum directae.* Argent. 1695.
iterum 1721. 8. Eas cum notis edidit GEORG.
CHR. GEBAYER Lipsiae 1728. et 1737. 8. IO. GOTTL.
HEINECCI animaduersiones ex dictatis edidit VH-
LIVS Berolini 1742. 8. FRID. CAR. BVRI *ausführ-
liche Erläuterung des in Deutschland üblichen Lehn-
rechts, oder Anmerkungen über Io. Schilteri insti-
tutiones iuris feudalis germanici et longobardici*
primordia coepit Gissae 1732. 4. sequutae sunt
continuatio prima et secunda ibid. 1733. tertia
ibid. 1734. quarta 1737. quinta ibid. 1738. qui-
bus omnibus tria capita priora expediuntur.

*Gottl. Gerb. TITH deutsches Lehnrecht, nach seiner
eigenen Beschaffenheit und Verfassung des deutschen
Staats.* Leipzig 1707. 1714. 1730. 8.

Io. Laur. FLEISCHERI *institutiones iuris feudalis*. Halae 1730. 8.

Sam. STRYKH *examen iuris feudalis*, post iteratas editiones prodijt Francof. ad Viadr. 1745. 8. Sunt ad hoc examen Io. WINZIGER annotationes Lipsf. 1708. 8. Io. FRID. HERTELI *meditationes accessoriae* Ienae 1713. 12. Io. WOLFG. TRIER *animadversiones* Lipsf. 1716. 12. iterumque, accedentibus notis CAR. MATTH. DAEGENERI, ibidem 1750. 8. HENR. HALDEBRANDI *disputationes*. Altorf 1715. 4. CAS. GOTTFR. a BEVST *commentarius*. Lipsf. 1713. 4. I. L. ROTHII *commentarius*. Francof. 1740. 4. Io. PETR. a LUDÉWIG *observationes ad Sam. Strykii examen iuris feudalis*. Francof. 1751. 8.

Io. Iac. WINTZIGERS *Gedancken über D. Hertels Censur seiner annotationum ad Exam. iur. feud. Strykii*. 1713.

Io. Frid. HERTELS *gerechter Wiederball auf die unrichtigen Gedancken D. Io. Iac. Wintzigers*. 1713.

Henr. Cbr. SENCKENBERG *iuris feudalis primae lineae*. Goetting. 1737. 8.

Io. Gottl. SIEGELII *principia iuris feudalis*. Lipsf. 1738. 8. et ex secunda editione ibid. 1746.

Iac. Gabr. WOLFF *elementa iuris feudorum tum provincialium tum imperialium reipublicae romano-germanicae*. Halae 1741. 8. et 1753. ibid. 8.

Henr. BROKES *doctrina iuris feudalis*. Editio tertia prodijt Ienae 1745.

Io Iac. MASCOVIL *de iure feudorum in Imp. R. G. liber*. Lipsf. 1753. 8. et Carl. Ferd. HOMMELII *Academische Reden über dasselbe*. Leipz. 1758. 8.

Georg. Ludov. BOEHMERI *Principia iuris feudalis*. Götting. 1765. Edit. sec. 1767. 8.

Ioan. Christoph. LORBER a STOERCHEN Institutiones iuris feudalis tum germanici tum longobardici. Norimb. 1756. 8.

Io. Com. Sigism. TOPP Vnterricht von den Lehnrechten samt den dazu gehörigen Tabellen. Halle 1752. fol.

(b)

**DE SCRIPTIS DE SINGVLIS ARGVMENTIS
IVRIS FEVDALIS.**

§. 610.

Scripta de singulis argumentis iuris feudalis, sunt partim scripta *plurium* argumentorum, partim scripta *unius* argumenti iuris feudalis.

(X)

**DE SCRIPTIS PLVRIVM ARGVMENTORVM
IVRIS FEVDALIS.**

§. 611.

Inter scripta plurium argumentorum iuris feudalis dantur, quae sunt *collectiones scriptorum iuris feudalis de singulis argumentis iuris feudalis*, et talia quae quidem *plura argumenta iuris feudalis continent, ast collectiones non sunt.*

T I T. I

DE

**COLLECTIONIBVS SCRIPTORVM
DE SINGVLIS ARGVMENTIS
IVRIS FEVDALIS.**

§. 612.

Inter scripta de singulis argumentis iuris feudalis, quae sunt *collectiones scriptorum de singulis argumentis praesertim notari merentur:*

Tracta-

Tractatus de feudis variorum. Francf. 1589. fol.

Gottl. Aug. IENICHEN thesaurus iuris feudalis continens optima atque selectissima opuscula quibus ius feudale explicatur, illustratur atque emendatur, ab editore ordinatus, ac suis annotationibus passim et opusculis auctus atque locupletatus. Tomus I. Francof. et Lipf. 1750. Tomus II. ibid 1751. Tomus III. ibid. 1754. 4. mai.

§. 613.

Quod attinet reliquas collectiones scriptorum de singulis argumentis iuris feudalis, eo referri possunt:

Christ. THOMASII Selecta feudalia. Halae 1708. et iterum 1719, nec non 1728. 8.

Georg. Lud. BOEHMERI Observationes iuris feudalis. Goett. 1764. 8.

Jac. Fr. LUDOVICI collegium iuris feudalis. Halae 1712. 4.

T I T. II.

DE SCRIPTIS PLVRIVM ARGVMENTORVM IVRIS FEVDALIS, QVAE COLLECTIONES NON SVNT.

§. 614.

Scripta huius classis, quae generatim *observationes iuris feudalis* dici possunt, non nisi pro auctorum diuersitate inter se differunt, suntque talia:

Car. Ferd. HOMMELII Oblectamenta iuris feudalis. Lipf. 1755. 8.

Chr. Gottl. BVDERI amoenitates iuris feudalis, observationibus selectis, ex actis libellisque publicis, literis clientelaribus monumentisque fide dignis erutae. Ienae 1741. 8.

Io. Georg. ESTORIS observationes iuris feudalis. Ienae
1739. 4.

Huld. EYBENII electa iuris feudalis. Giesl. 1669. in 4.
et inter opuscula coniunctim recusa Argent. fol.

*Io. Ad. KOPP auserlesene Proben des deutschen Leben-
rechts* P. I. Marb. 1739. 4. P. II. ibid. 1746.

*Io. Iac. SPENERI primitiae observationum historico-feu-
daliū.* Halae 1719. 4.

Io. Henr. BOCRIS Observationes iuris feudalis. Ienae
1740. 4.

J. W. IITTERI Quaestiones vniuersi iuris feudalis. Frf.
1754. 4.

*Georg. Egid. de s^c KENHÄUSEN. Observationes iuris feu-
dalis.* Nor. 1689. 8.

*Ioan Petri de LVDÉWIG Iura feudorum romani imperii
atque Germaniae Principis et prouincialium nobi-
lium Landsassorum ex medii aeni antiquitatibus et
diplomatibus eruta et illustrata.* Halae Salicae
1740. 8.

Iosuae AMICANGVLI Quaestiones feudales. Neap.
1653. fol.

Io. Michael. BEVTHERI Quaestiones iuris feudistici.
Argent. 1617. 4.

Io. Andr. WESTPHAL Quaestiones feudales. Lipsiae
1719. 4.

*Frid. Em. COMITIS de PAPPENHEIM in potiora iuris feu-
dalis vniuersi capita disquisitio.* Alt. 1716. 4.

*Io. Vlv. WOLFF Hendecas quaestionum illustrium feuda-
liū.* Ratisb. 1622. 4.

Iac. KLEIST feudalium conclusioū Decades IV. Fran-
cof. 1568. 8.

Io. COPPEN iuris feudalis obseruationum Decas. Fran-
cof. 1630. 8.

Frid.

*Frid. Herm. CRAMERI Conclusiones iuris feudalis. Bre-
mae 1720. 8.*

*Io. STRASSERT Manipulus scilimentorum feudalium.
Harderouici 1723.*

*Ant. MONACHVS de recta feudorum interpretatione.
Aug. Taurinorum 1635. fol.*

(B)

DE SCRIPTIS VNIVS ARGVMENTI
IVRIS FEVDALIS.

§. 615.

Inter scripta de singulis argumentis iuris feudalis, quae sunt scripta vnivus argumenti, obveniunt talia quae tractant argumentum tale vnivus, quod *ad certam partem theoriae iuris feudalis referri nequit*, et talia quae tractant tale argumentum singulare iuris feudalis quod *eo referri potest*.

(a)

DE SCRIPTIS VNIVS ARGVMENTI IVRIS
FEVDALIS, CERTAM THEORIAE EIVS PAR-
TEM NON CONCERNENTIS.

§. 616.

Licet scriptorum huius classis non sit tanta multitudine, vt operae pretium sit ea secundum certos titulos a se inuicem distingui, in eo tamen inter se differunt quod sint inter ea quae I. *distinctiones* seu *diuisiones* iuris feudalis concernunt, veluti

Carl. Herm. MOELLERI Primae lineae vsus practici distinctionum feudalium ex genuinis iuris feudalis germanici ac longobardici principis eruti et ad feuda tam imperii, quam provincialia speciatim Megapolitana applicati. Rostochii 1749. 8.

L15

§. 617.

§. 617.

Porro huc II. referri debent scripta de controuer-
siis feudalibus, veluti

Sigism. FINCKELTHAVS illustres controuersiae feudales undecim d'sputationibus antebac publice in Academia Lipsiensi propositae et ab auctore ipso paulo post reuisae et emendatae. Ex editione IO. ERNESTI NORICI 1618. 4.

Hub. GIPHANII Antinomiae iuris feudalis. Helmst. 1719. 8.

Io. RÜDINGER difficillimae iuris feudalis controuersiae. Argent. 1608. 8.

§. 618.

Sunt etiam scripta feudalia huius classis III. scripta de feudis huius vel illius reipublicae et prouinciae, quae ideo ad scripta de singulis argumentis iuris feudalis referri possunt, quoniam singulare argumentum iuris feudalis est, si scriptum spectat ad feuda huius vel illius loci. Licet vero haec scripta, tanquam scripta iuridica ad iurisprudentiam positiuam Germanorum communem spectantia, considerari nequeant, et eorum tamen, propter vsum quem praestant in studio iurisprudentiae feudalis Germanorum communis, hic mentio facienda est. Sunt talia scripta de feudis

I. Angliae, Galliae aliarumque rerumpublicarum, veluti Thomae CRAGII ius feudale tribus libris comprehensum quod praeter ius commune Longobardicum, feudales Angliae Scotiaeque consuetudines complectitur. Edinb. 1655. et Ibid. 1731. fol. Lips. 1716 curante LVD. MENCKENIO 4.

Traite de Fiefs par M. POCQVET. a Paris 1756. 1741. 4.

Traite

Traite sur Matieres feodales par GOVGAT. a Paris
1738. V Tomes. 4.

Nouvel Examen de l'usage des Fiefs en France par M.
BRVSSÉL. a Paris 1750. 4.

Denis de SALVAING de l'usage des Fiefs. Grenoble
1731.

*Fridericus a SANDE Commentarius in Geldriae et Zut-
phaniae consuetudines feudales cum collectione iu-
rium et consuetudinum quae in Geldriae vicinis
ditionibus obtinent.* Arnhemii 1674. 4.

Petrus GVDELINVS de iure feudorum et pacis Louani
1624 et postea saepius.

II. *Prouinciaryum germaniae, veluti*

Io. Petr. de LVDEWIG *Positiones von dem teutschen pro-
vincial Lehnrecht.* Lips. 1750. 8.

Petr. TORNOV de feudis Mecklenburgicis. Gustre-
viae 1711. 4.

Io. Brand. ENGELBRECHT *Introductio in notitiam iuris
feudalis Pomeraniae Suecicae.* Gryph. 1744. 4.

*Henr. Cbrist. SENCCKENBERG de feudis Brunsvic. et
Lüneb.* Huxh. 1754.

*Wernerus THVMERMVT Votiva relatio compromissi
feudalis: Krumstab schleust niemand aus.* 1643. fol.
Lipsiae ex editione KRESSII 1718. fol.

Ioan. Frid. SCHANNAT *Fuldischer Lehnboff siue de
Clientela Fuldensi beneficiaria nobili et equestri.*
Francof. ad Moenum 1726. fol. et ad hanc Io.
Georg. ESTOR *Analecta Fuldensia.* Argentorati
1727. fol.

§. 619.

Sequuntur IV. reliqua scripta iuris feudalis huius
classis, quorsum referri possunt:

Io.

Io. RÜDINGERI *Lexicon iuris feudalis*. Argent. 1612. 8.

Wilbelmi LUDWELLI *Tractatus feudales de feudorum diuisionibus, de successione feudali et de renouatione inuestiturae*. Alt. 1665. 8.

Io. Ferrarii MONTANI *in usus feudorum collectanea quodammodo methodica*. Francof. 1554. fol.

Leop. Alb. SCHOPPII *thesaurus feudalis practicus*. Her-nipoli 1678. 4.

Coniugium Feudalitiu quo occasione II. Feud. 58 pr. qui uiri et uxoris est, idem domini et uasalli respectus stabilitur. Ienae 1690. 4.

Frid. Adolph. SORGENS *Chronologie des teutschen Lehnwesens mit Anmerkungen und Beilagen*. Frf. und Leipz. 1764. 4.

(6)

DE SCRIPTIS VNIVS ARGVMENTI IVRIS FEVDALIS, CERTAM THEORIAE EAVS PARTEM CONCERNENTIS.

§. 620.

Quoad scripta huius classis is ordo obseruandus est, secundum quem singulae doctrinae iuris feudalis in systemate iurisprudentiae feudalis se inuicem subsequuntur. Hinc scripta quae non praecise *feuda imperii concernunt*, a scriptis *feuda imperii non concernentibus* separanda sunt. Prioris generis scripta uero redeunt ad scripta 1) quae *feuda; personas feudales et inuestituram atque praescriptionem feudalem generatim* concernunt; 2) *de feudo constituendo*; 3) *de feudo constituto*, quorum alia a) *feudi acquisitionem*; alia b) *iura et obligationes feudales in se spectatas*; alia c) *feudi amissionem seu nexus feudalis dissolutionem* concernunt; 4) *de causis feudalibus*. Licet uero hic exhauriri nequeat notitia omnium horum scriptorum iuris feudalis, potiora scripta

scripta tamen quae libri sunt, illustrationis gratia hic addenda sunt.

T I T. I.

DE

SCRIPTIS DE FEVDORVM ORIGINE,
NATVRA ET INDOLE, PERSONIS FEVDALI-
BVS, ET INVESTITVRA ATQVE PRAE-
SCRIPTIONE FEVDALI IN GENERE.

§. 621.

Quoad I. feudorum *originem eorumque naturam et indolem* in genere huc referri debent, praeter ea scripta quae feudorum originem determinant, et, licet proprie magis ad historica, quam iuridica, scripta pertinere videantur, tamen ad scripta iuridica referri solent, scripta quae feudi *definitionem; essentialia, naturalia et accidentalia feudorum;* nec non *generalissimam feudorum diuisionem in feuda propria et impropria* concernunt. Huc itaque e. g. referri debent:

Henr. BOCERI *Tractatus de substantia, natura, accedente feudi et de qualitate feudi et differentia.* Tubingae 1612. 8.

Io. Petrus de LVDEWIG *de iure clientelari germanorum in feudis et coloniis.* Halae 1717. 4.

Io. WVRMSER *de feudis impropriis.* Tubingae 1657. 8.

§. 622.

Quae scripta II. ad scripta de *inuestitura et praescriptione feudali* in genere referri debeant, per se patet. Hic illustrationis gratia haec scripta notanda sunt:

Henr. Andr. KOCH *Tr. de expectatiuis et inuestitura feudali.* Helmst. 1735.

Georg.

Georg. Lud. BOEHMER de indole et natura expectatiuae et inuestiturae feudalis et huius renouatione. Goett.

1747. 4.

Jac. ALEMANNVS de iure simultaneae inuestiturae. Magdeb. 1615. 4.

Andr. KNICHEN de inuestiturarum pactis. Francof. 1601. 4.

Io. Gottl. SIEGEL de litteris inuestiturarum. Lipsiae 1739. 4.

Io. Henr. EBERHARDT Betrachtungen über die Laudemien, besonders in Beziehung auf die Kaiserliche Wahlcapitulation. Witteb. und Zerbst. 1771. 8. Zweiter Theil. Ibid. 1772.

Henr. BOCERI Tract. de feudi praescriptione. Tübingae 1616. 8.

§. 623.

Tandem III. sub scriptorum de *personis feudilibus in genere* nomine, hic scripta generalia de domino directo et prodomino, vasallo et prouasallo, aliisque qui, aut actu, aut in spe, in nexu feudali sunt, comprehendendo, veluti

Rudolph. TELGMANN de genuina significatione vasalli eiusque exinde fluente iure. Brunsvigae 1728. 4.

T I T. II.

DE SCRIPTIS. DE FEVDO
CONSTITVENDO.

§. 624.

Scripta iuris feudalis de feudo constituendo, sunt ea quae versantur circa *modos feuda constituendi*; res quae possunt *infeudari* et *personas feuda dantes et accipientes*. Vnde praesertim huc etiam referri debent scripta quae

quae spectant ad eas feudorum species, quae vel ex diversis feuda constituendi modis, vel ex rerum in feudum datarum diversitate oriuntur. In hac classe itaque scripta *generalia*, a scriptis *specialibus* quae dictas feudorum species concernunt, separanda sunt.

§. 625.

Sunt vero *generalia* huius classis scripta:

Petri de GREGORIO Tractatus de concessione feudi. Moguntiae 1600. 8.

Franc. de AMICIS Tractatus de his qui feudum dare possunt. Vener. 1600. fol.

§. 626.

Ad *specialia* huius classis scripta referri possunt:

Andr. Wilhelm PAGENSTECHE von den Afterleben aus den Longob. vnd teutsch. Lebn - Recht erläutert. Frf. und Leipz. 1741. 4.

Christ. HANACCIUS de eo quod refert feudum esse datum vel oblatum. Witteb. 1721. 4.

Lud. Mart. KAHLE de feudis advocatiae. Goettingae 1750. 4.

Erasm. a CHOKIER de advocatiis feudalibus. Col. Agrip. 1624. 4.

Aug. Henr. FÖRSTER von Lebnstämmlen vnd deren Rechten. Alt. 1726. 8.

Carl. Matth. DAEGENER gründlicher Unterricht von dem Lebnstämme. Leipzig 1745. Erste Fortsetzung nebst nöthigen Anmerkungen über Försters Tractat von Lebnstämmlen. Leipz. 1747. 8.

Christ. Gottl. BYDERI Diatriba de feudis officialium hereditariorum Procerum et provinciarum regni germanici. Ienae 1736. 4.

TIT.

T I T. III.

DE

SCRIPTIS DE ACQUISITIONE
FEVDORVM.

§. 627.

Quum acquisitio feudorum potissimum fiat per successionem feudalem, huc potissimum pertinent scripta de hoc argumento et de feudis quoad successionem impropriis, qualia sunt:

Marii GIVRBA Repetitiones feudorum de successione feudorum inter adscendentes et descendentes masculos. Lugduni 1679. fol.

Georg. Ernst. Lud. PREVSCHNES Ausführung daß die Lebensfolge der Seitenverwandten in theilbaren Leben nach den Stämmen und nicht nach dem Graden zu beurtheilen sei. Franckf. 1751. fol.

Die Gemeinschaft als der wahre Grund der Erbfolge und der einzige Grund der Lebensfolge derer Seitenverwandten. 1755. fol.

Io. Jac. REINHARDS Neue Anmerckungen von der Lebensfolge aus der Gemeinschaft ohne Mitbelebenschaft. Franckf. und Leipz. 1762. 8.

Henr. BOCERI Tractatus quaestionum controuersarum de iure succedendi in feudum. Tubingae 1612. 8.

Com. a KIRCHBERG Disc. de feudo ex pacto et prouidentia et feudo hereditario. Passaviae 1616. 4.

Carl. Frid. SCHOEPPFII Tr. de feudis Geymaniae gentilitiis. Schweinfurt 1740.

Io. Georg. LAMM de feudi hereditarii censualis qualitate vere feudali. Vinariae 1750. 4.

Henr. Christ. SENCKENBERG von Erb- und Erb-Mannen Leben. Gielen 1740. 4.

Wed.

Wed. Christ. Carl. BÉCMANN de expectatiuis feudalibus,
Goett. 1753. 4.

T I T. IV.

D B

SCRIPTIS DE IVRIBVS ET OBLIGATIONIBVS FEVDALIBVS IN SEPECTATIS.

§. 628.

Haec maxime momentosa classis scriptorum de singulis argumentis iuris feudalis, multa scripta iuris feudalis sub se comprehendit. Huc enim referri debent omnia scripta, quae concernunt iura et obligationes feudales, quoad personam domini directi et vasalli; dominium feudi directum, vtile et rem ipsam quae feudum est, et sunt, vel scripta generalia, vel specialia.

§. 629.

Ad scripta *generalia* huius classis referri possunt:

Herr. BOCERI Tract. de iure et commodo Senioris, siue Domini itemque vasalli quod ipsis constituti et adquisiti feudi nomine competit. Tubingae 1615. 8.
Herr. LOYENS de homagio et obsequiis, quae domino directo debent vasalli. Louanii 1681. 8.

§. 630.

Sequuntur *specialia* huius classis scripta, inter quae obueniunt I. ea quae iura et obligationes feudales quoad personam domini et vasalli concernunt; quorsum et scripta de renouatione inuestiturae referri debent. Sunt talia e. g.

Laur. SYLVANI Tr. de feudi recognitione. Col. Agr. 1601.

M m

Georg.

Georg. Lud. BOEHMERI Commentatio de inuestiturae simultaneae euentualis non desiderata renouatione eiusque impuni omissione. Goett. 1741. 4.

Ant. BONINII Tract. de Caualcata et vasallorum seruitiis pacis et belli tempore praestandis. Spirae 1614 4.

Andr. KOHL de seruitiis feudalibus. Francof. et Lips. 1722. 4.

Clari Mich. HELMONDI das einem Lebn und Landesfürsten vindicirte fruchtnieffende Vormundschafts-Recht. 1712. 8.

§. 631.

Porro huc II. referri debent scripta de iuribus et obligationibus feudalibus circa dominium feudi *directum*, *utile* et *rem ipsam quae feudum est*, quoad *substantiam*, *usum* et *possessionem*. Vnde patet hanc scriptorum feudalium classem sub se comprehendere varii generis scripta feudalialia, cum et huc referri debeant scripta de feudorum *alienatione*, *seruitutibus feudalibus*, *debitis feudalibus* et de *separatione feudi ab allodio*. Interim tamen potiora scripta huius classis sunt scripta minutiora, quae hic non curo. Libros vero quod attinet ad eos e. g. referri possunt:

Bartbolomei CAMERARII Repetitio L. Imperialem de prohibita feudi alienatione per Fredericum. Romae 1558. fol. Basileae a. 1556. per SIMONEM SCHARDIVM et Francofurti 1599. 8.

Bened. CARPZOV de oneribus feudalibus. Lips. 1654. 4.
Carl. Frid. HOMMEL Pertinenz und Erbsonderungsregister, worinnen alle Pertinenz Stücken eines Hauses etc. insonderheit die Lehnptinenzen, wenn eine Absonderung des Lehns vom Erbe vor sich geben soll etc. nach alphabetischer Ordnung aufgezeichnet. Leipz. 1767. 1773. 8.

T I T. V.

DE

SCRIPTIS NEXVS FEVDALIS
DISSOLVTIONEM CONCERNENTIBVS.

§. 632.

Licet non desint scripta minutiora, in quibus haec pars theoriae iuris feudalis satis explicata est, et huc, prout per se patet, referri debeant tot scripta minutiora de felonja: talia scripta tamen, quae ad libros referri, hicque allegari possent, vix dantur, praeter ea quae sequuntur:

Iac. STOPPELI Orationes totius amissionis feudi materiae compendium continentis. Gryphisw. 1581. 4.

Henr. BOCERI Tr. de modis amittendi feudum. Tub. 1626. 8.

Clemens VAILLANT Opuscule, que par l'Eleuation du Vasall a la dignite Royale les fiefs, qu'il avoit auparavant, ne sont vnis au Domaine public. Paris 1398.

T I T. VI.

DE SCRIPTIS DE CAUSIS
FEVDALIBVS.

§. 633.

Prouit pars theoriae iuris feudalis de causis feudalibus, sub se continet doctrinas de ipsis causis feudalibus; remediis iuris feudalibus, tam amicabilibus, quam coactiuis extraiudicialibus et iudicialibus; iudiciis feudalibus, nec non de foro competente causarum feudalium: ita et scripta iuris feudalis, quae circa haec obiecta versantur, ad hanc scriptorum feudalium classem referri debent. Hinc

M m 2

non

non defunt scripta minutiora huius classis: ast libri, qui huc pertinent, vix obeniunt, praeter BART. LEONH. SWEN-DOERFFERI Tr. *de actionibus successoribus feudalis*. Lips. 1703. 4. et IAC. FRID. LVDOVICI *Lebns - Process darinnen von dem ordentlichen Lebn - Richter und denen annoch heut zu Tage an vielen Orten in Teutschland gebräuchli-chen paribus curiae etc. gebandelt wird*. Halae 1717. et postea saepius; quippe quod scriptum huc potius trahi potest, quam ad scripta practica referri, quorsum ta-men et suo modo pertinet.

T I T. VII.

DE

SCRIPTIS DOCTRINAM DE FEVDIS
IMPERII CONCERNENTIBVS.

§. 634.

Non defunt quidem scripta minutiora de feudis impe-rii: ast scriptorum qui ad libros referri possunt, et huc pertinent, numerus satis exiguus est. Interim tamen hic inter scripta quae totam doctrinam de feudis imperii concernunt, sicque scripta generalia sunt, et ea quae non nisi particulam huius doctrinae absoluunt, distinguendum est.

§. 635.

Prioris generis scripta sunt:

1o. *Guil. ITTERVS de feudis imperii*. Francof. 1605. nec non postea saepius veluti 1722. 8. ITTERO iungendus licet proprie huc non pertineat

Burc. Gottl. STRVVI de allodiis imperii commentatio horum originem, exempla atque iura complectens. Ienae 1734. 8.

1o.

Io. Iac. MOSER Tractat. von Reichs-Leben, qui constituit P. III. et initium P. IV. der Einleitung zu dem Reichs-Hofraths-Proceß.

§. 636.

Ad scripta posterioris generis vero referri possunt:

Iac. Car. SPENER de tutela dativa subuassallorum imperii. Halae 1720.

IUSTI Abhandlung von der Abtretung eines Reichslebens in dem Frieden mit auswärtigen Mächten. Francf. 1750.

Beweis das die Reichs-Lebenbare immediate Graf- und Herrschaften obrzweifelbafte Fabnen und Thron-Leben seyen. Oehringen 1743. fol.

(D)

DE SCRIPTIS IVRIS ECCLESIASTICI.

§. 637.

Absolutis nunc scriptis doctrinalibus iuris secularis, sequuntur scripta doctrinalia iuris ecclesiastici, tam propaedeutica et systemata atque compendia, quam scripta de singulis argumentis iuris ecclesiastici.

(a)

DE SCRIPTIS PROPAEDEVVICIS ET SYSTEMATIBVS ATQVE COMPENDIIS IVRIS ECCLESIASTICI.

§. 638.

Scripta propaedeutica iuris ecclesiastici sunt partim talia, quae sistunt eas doctrinas quae ad praecognita iuris ecclesiastici referri debent in complexu, partim sunt singulas doctrinas huc pertinentes spectantia scripta.

M m 3

§. 639.

§. 639.

Primam scriptorum huius generis classem ornant:
 Ioan. DOVIAT L. DOVIATI *Praenotionum canonicarum
 libri quinque, quibus sacri iuris atque vniuersi studii
 ecclesiastici principia et adminicula enucleantur.* Pa-
 risiis 1687. 4. Venetiis 1748. 4.

Hunoldi PLETTENBERG *Introductio in ius canonicum.*
 Hildesii 1692. 8.

Franc. Xauierii ZECH *Praecognita iuris canonici ad
 Germaniae Catholicae principia et usum accommo-
 data.* Monachi 1749. 8.

Steph. RAVTENSRAVCH *Prolegomena vniuersi iuris ec-
 clesiastici cum publici cum priuati.* Pragae 1769. 8.

Ign. MVLTZER *Praecognita in iurisprudentiā eccle-
 siasticā positiuā Germanorum.* Francof. et Lips.
 1770. 8.

Io. Ernst. FLOERCKII *Praenotiones iurisprudētiaē eccle-
 siasticae.* Ienae 1723. rec. Halae 1756. 8 mai.

Io. Christ. QVISTORP *Principia iurisprudētiaē ecclesiasti-
 cae germanicae.* Rostochii 1771. 8.

§. 640.

Secundam classem horum scriptorum quod atti-
 net, non de iure quidem scripta minutiora, quae vnam
 alteramue doctrinarum, quae pertinent ad praecognita
 iurisprudētiaē ecclesiasticae pertractant: ast talia scri-
 pta, quae hic notari merentur, desunt.

T I T. II.

DE SYSTEMATIBVS ET COMPENDIIS
 IVRIS ECCLESIASTICI.

§. 641.

Inter systemata et compendia iuris ecclesiastici primo
 ea notanda quae *Catholicos* auctores habent, sicque
 non

non nisi ius ecclesiasticum Pontificiorum explicant, quorum referri debent, quoad

1. *compendia.*

Io. Pauli LANCELLOTI Institutiones iuris canonici, quae non solum diuersis corporis iuris canonici editionibus sunt adnexae, sed separatim saepissime prodierunt. Inter praestantiores editiones notandae quae prodierunt Lugduni 1588. 4; Venetiis 1704. fol. et 1739; nec non Halae 1716 et 1717. 4.

Valer. ANDREAE Desselii Erotemata iuris canonici, quae quarta vice prodierunt Ienae 1709. 8. cum animaduersionibus GEORG. ADAMI STRVVI. Edidit etiam LYNCKERVS. *Analect.* ad haec erotemata Ienae 1691. 4.

Franc. de ROYE Institutiones iuris canonici. Parisiis 1681. 12. Prodierunt etiam cum notis CASP. ZIEGLERI Lips. 1799. 8. et iterum ibid. 1722. cura CHRIST. GOT. HOFFMANNI. Partem earum constituunt: *brevés iur. can. institutiones* quas AVG. de LEYSER edidit Viteb. 1748. 8.

Claud. FLEVRY Institution au droit ecclesiastique Parisiis 1688. Bruxell. 1722. II. Tom. 8. Hunc auctorem in latinum sermonem transtulit IO. DAN. GRUBER, et IVST. HENN. BOEHMER animaduersionibus illustravit. Halae 1724. 8.

Iuni Vinc. GRAVINAE Institutiones canonicae. Augustae Taurinorum 1742. 8.

Alexandri CHASSANAEL paratitla in Gregorii IX. Decretales. Potiores eius editiones sunt; CHRIST. GOTTF. HOFFMANNI sub titulo: *Introductionis in iurisprudentiam canonico - pontificiam.* Francof. 1725. 8; ABRAH. WIELINGII Francof. 1731. 8; IO. VLRIICI CRAMERI Marb. 1735. 8.

Roberti KOENIGII Principia iuris canonici. Salisburgi 1714. 4.

Viti PICHLERI Candidatus abbreviatus iurisprudentiae sacrae, hoc est, iuris canonici secundum Gregorii Lib. V. Decret. summa seu compendium. Viennae 1753. 8. II. Tom.

Ludov. ENGEL Collegium vniuersi iuris canonici iuxta triplex iuris obiectum, personarum, res et actiones partitum. Salisb. ex decima editione 1710. 4.

Georg. ZALLWEIN Principia iuris ecclesiastici vniuersalis et particularis Germ. Vol. II. Aug. Vind. 1763. 4.

Iord. SIMON Institutiones canonicae. Erfurti 1770. 8.

Ant. SCHMIDT Institutiones iuris ecclesiastici II. Tomi. Heidelbergae 1770 et 1771. 8.

Paul. Ioseph. a RIEGGER Institutiones iurisprudentiae ecclesiasticae. Partes III. Viennae 1768-1771. 8.

Io. Fr. Lotb. SCHRODT Institutiones iuris canonici ad ordinem Decretalium. Liber primus. Pragae 1770. 4.

Steph. RAVTENSTRAVCH Institutiones iuris ecclesiastici germaniae accommodatae. Tom. I. Pragae 1772. 4.

II. systemata.

Viti PICHLERI Summa iurisprudentiae sacrae seu ius canonicum. Augustae Vindel. 1728. fol.

Iac. WIESTNERI S. I. Institutiones iuris canonici. Monach. 1705, V. Vol. 4.

Franc. SCHMIER iurisprudentia Canonico-ciuilis, seu ius canonicum vniuersum. Salisb. 1716. rec. 1737. fol.

Franc. SCHMALZGRVEBERI Ius ecclesiasticum. Libris V. Ingolstadii 1726. fol. 3. Voll.

Anacl. REIFENSTVL Ius canonicum. Monach. 1726. V. Vol. Venetiis. 1730. Antw. 1743. fol.

Zeg. Bernhard. van ESPEN Ius ecclesiasticum vniuersum hodiernae disciplinae praesertim Belgii, Galliae, Germa-

Germaniae et vicinarum prouinciarum accommodatum. Col. 1702 et postea saepius praesertim Lov. 1721. fol.

Corpus iuris canonici per regulas naturali ordine digestas vsuque temperatas, ex eodem iure et conciliis, patribus atque aliunde desumptas, expositi. Opus tum in rebus obscuris claritate, tum dispersis collectione et defectu, in contrariis collectione, eximium, simulque indicibus ac praefationibus, notisque quamplurimis et exquisitis illustratum. In tres tomos diuisum. Auctore IO. PETRO GIBERT, Doctore Theologo et Canonista.

TOMVS PRIMVS complectens Prolegomena ad ius canonicum in se et vniuersum consideratum. Coloniae Allobrogum 1725. fol.

TOMVS SECVNDVS complectens quae ad fidem catholicam pertinent, illiusque prima principia, ac quicquid ad ecclesiam in se sumtam in generalem et particularem diuisum illarumque ministros tum primi ordinis, PAPAM, PATRIARCHAS &c. tum secundi ordinis seu saeculares, seu regulares, PAROCHOS, CANONICOS &c. tum infimi gradus simplici clericorum nomine comprehensos: singulorum, tam maiorum, quam minorum officia communia et peculiaria; personarum immunitates, nec non et locorum, quorum praeterea constructio, dotatio, consecratio, pollutio, reconciliatio ac iuridica profanatio seorsum explicantur. Ibid. eod.

TOMVS TERTIVS includens tractatus de beneficiis ecclesiasticis, de contractibus, de sacramentis, de iudiciis rem sibi propriam minutatim discutientes, prout cuiusque praefatio demonstrabit. ibid eod.

§. 642.

Quae *Euangelicos* auctores habent systemata et compendia iuris ecclesiastici sunt:

I. quae cum iure ecclesiastico Pontificorum simul ius ecclesiasticum *Euangelicorum* tractant, veluti

Arnold. CORVINI a Belderen ius canonicum 1648 recusum cura SAM. STRYKII Halae 1704. 8. et cum NOTIS IVST. HENN. BOEHMERI Ibid. 1721. 8.

Io. SCHILTERI *Institutiones iuris canonici*. Hae institutiones primum prodierunt Ienae 1681. 12. postea saepius recusae, et ad eas pertinent: IVST. HENN. BOEHMERI *Schilterus illustratus et continuatus* Halae 1720; CASP. HORNII *additamenta in bas Institutiones* Viteb. 1718. 8; IOAN. ERNESTI FLÖRCKII *Observationes selectae ad Schilteri Institutiones iuris canonici*. Ienae 1726. 8; DIET. GOTTL. BECKARD *Erklärung über Schilteri Institutiones iuris canonici* 1724 - 1732. III. Vol. 4; SAM. STRYKII *annotationes succinctae in Schilterum*. Norim. 1732 8; AVG. DE LEYSER *praelectiones in eundem* 1753 8.

Gerb. Gottl. TITII Probe des deutschen geistlichen Rechts. Lips. 1709 et 1741. 8.

Iust. Henn. BOEHMERI Institutiones iuris canonici tum ecclesiastici, tum pontificii ad methodum Decretalium, nec non ad fora Cathol. et Protestant. compositae. Halae 1738. 1747. 8. mai.

Io. Laur. FLEISCHERI *Einleitung zur geistlichen Rechtsgelahrtheit*. Halae 1722. 8. postea auct. 1729. 4. et nouiss. 1750. 4. cum mea praefatione.

Io. Georg. PERTSCHII *Elementa iuris Canonici et Protestantium ecclesiastici*. Francof. et Ienae 1731. 8. Nouissima editio prodit 1741. 8.

Io.

Io. Rudolph. ENGAV Elementa iuris canonico-pontificio-ecclesiastici. lenae 1739. 1740. 1744. et 1753. 8.

Lud. Mart. KAHLII elementa iuris canonico-ecclesiasticum veteris, tum bodierni. Halae 1743 et 1744. Tom. I. et II.

EIVSD. Compendium elementorum iur. canon. Pontificio-ecclesiast. tum veteris, tum bodierni. Hanov. 1747. 8.

Georg. Lud. BOEHMERI Principia iuris canonici spectantia iuris ecclesiastici publici et privati quod per Germaniam obtinet. Goettingae 1762. Edit. II. ibid. 1767. 8. quae illustrant HERM. BECKER Gedanken und Erläuterungen über das Kirchenrecht. Bützow .1772. 8.

CVRT. ANTONII Epitome iuris canonici. 1768. 8.

II. solum ius ecclesiasticum Evangelicorum continent.

Io. Baltb. WERNHER principia iuris ecclesiastici Protestantium. Viteb. 1727.

Achat. Car. SCHMIDII Institutiones iurisprudentiae ecclesiasticae, addito processu consistoriali ad usum fori Evangelici, methodo systematica adornatae. lenae 1754. 8.

Christ. Gottl. HOMMELII Principia iuris ecclesiastici protestantium. Vit. 1770. 8.

Erdm. Sal. DEYLINGII Institutiones prudentiae pastoralis. Ex edit. CHR. WILH. KÜSTNERI. Lipsiae 1768. 8.

III. solum ius Pontificiorum continent

Achat. Car. SCHMIDII Principia iurisprudentiae ecclesiasticae Pontificiorum methodo systematica adornata. lenae 1756. 8.

(b) DE

(b)

DE SCRIPTIS DE SINGVLIS ARGVMENTIS
IVRIS ECCLESIASTICI.

§. 643.

Scripta de singulis argumentis iuris ecclesiastici, secundum eam differentiam, quod alia eorum sint scripta *plurium* argumentorum, alia vero scripta *vnus* argumenti, a se inuicem distinguenda sunt:

(X)

DE SCRIPTIS PLVRIVM ARGVMENTORVM
SINGVLARIVM IVRIS ECCLESIASTICI.

§. 644.

Scripta iuris ecclesiastici, quae plura argumenta iuris ecclesiastici simul tractant sunt in triplici differentia. Alia eorum sunt scripta *vnus* auctoris collecta; alia scripta *variorum auctorum* collecta; alia scripta vnus auctoris in quibus *varia argumentis* iuris ecclesiastici coniunctim explicata sunt.

T I T. L

DE COLLECTIONIBVS SCRIPTORVM
VNVS AVCTORIS DE SINGVLIS ARGV-
MENTIS IVRIS ECCLESIASTICI.

§. 645.

Fstant multa et egregia scripta iuris ecclesiastici, quae orta sunt ex collectione scriptorum iuris ecclesiastici vnus auctoris, quae antea separatim prodierunt, sicque *Opera et opuscula canonistarum* dici possunt. Eminent vero inter canonistas, quorum scripta iuris ecclesiastici collecta sunt, quoad numerum scriptorum ab iis editorum, AVGVSTINVS BARBOSA ET CHRISTIA-

NVS

NVS LVP VS. *Collectiones scriptorum horum Canonistarum itaque merito a reliquis separandae sunt, eaeque prodierunt in multis voluminibus. Sic existant BARBOSAE opera decem Tomis comprehensa Lugduni superiori et nostro seculo saepius recusa et nouissime 1716 fol. LVP i Opera cura Thomae Philippini Venetiis 1724. 1729. fol. XI. Tomis prodierunt.*

§. 646.

Quod attinet reliqua huius classis scripta inter ea eminent:

Io. DARTIS opera canonica in III. partes distributa: quarum prima continet commentarios in vniuersum Gratiani decretum, secunda tractatum de beneficiis ecclesiasticis, et tertia opuscula varia. Paris. 1656. f.

Innoc. CIRONII opera in ius canonicum, quae continent
 1) *quintam compilationem decretalium Honorii III.*
 2) *paratitla in V libros decretalium Gregorii IX;*
 3) *observationum iuris canonici Libros V. Tolosae 1645.*

Zegeri Bernh. van ESPEN Opera Tom. I et II. Coloniae 1729 fol. et ex editione praestantissima Lovanii 1753 f. IV. Tomi. In supplementum prioris editionis Coloniae prodit 1755 fol. Commentarius in Canones et decreta iuris veteris et noui et ius nouissimum. Opus posthumum, auctore ZEGERO BERNH. VAN ESPEN.

Franc. ZIPAEI Opera omnia Tomi II. Antw. 1675 fol.

Melch. PASTORIS Opera omnia. Tolosae 1712 fol.

Hemr. CANISHII Opera quae de iure canonico reliquit. Col. 1662. 4.

Petri de MARCA Opuscula. Paris 1687. 4.

Io. STRAVCHII *Dissertationum canonicarum solemnium trias.* Ienae 1673. 4.

Ant. Dad. ALTERESSA *Dissert. iuris canonici.* Tolosae 1651. 4.

Paul. Ios. a RIEGGER *Opuscula iuris ecclesiastici varii argument, sparsim antea, nunc collectim edita et re-cusa.* Vindob. 1769. 4.

Georg. Lud. BOEHMER *Observationes iuris canonici.* Goett. 1766. 8.

T I T. II.

D E

COLLECTIONIBVS SCRIPTORVM IV-
RIS ECCLESIASTICI DE SINGVLIS ARGV-
MENTIS VARIORVM AVCTORVM.

§. 647.

Scripta de singulis argumentis iuris ecclesiastici, quae sunt collectiones scriptorum talium quae varios habent auctores, differunt in eo, quod alia eorum continent quidem plurium auctorum scripta, aut talia, quae in eo conueniunt, quod in iis vnum idemque argumentum, licet a variis auctoribus, tractatum sit; alia vero scripta diuersorum argumentorum continent. Cum itaque priores collectiones referri possint et debeant ad scripta vnius argumenti, hic non nisi de posterioris generis collectionibus agendum.

§. 648.

Ad talia scripta itaque, quae huius loci sunt, referri possunt:

Repetitiones in vniuersas fere iuris canonici partes et materias frequentiores Volumina VI. Venet. 1587. fol.

Abasv. FRITSCHII Ius ecclesiasticum tripartitum. I. Variorum tractatus. ac dissertationes de potestate ecclesiastica;

fastica; officia maiestatis ciuilibus circa sacra et iure episcopali etc. II. *Transactio Passauensis; Pacificatio Religionis et Art. V. P. W. cum commentariis et consiliis quibusdam iuridicis.* III. *Quorundam Imperii principum euangelicorum ordinationes ecclesiasticae et sciagraphia quaedam nouae ordinationis.* Ienae 1673. 4.

Pauli Ios. RIEGGER syntagma selectarum dissertationum ad illustrationem iuris ecclesiastici pertinentium. Vindobonae 1758. 4.

Ant. SCHMIDT Thesaurus iuris ecclesiastici, potissimum germanici. Tomus I. Heidelberg. 1772. Tom. II. Ibid. 1773. 4.

Io. Frid. le BRET Magazin zum Gebrauch der Staaten und Kirchengeschichte vornämlich des Staatsrechts catholischer Regenten in Ansehung ihrer Geistlichkeit. P. 1. 2. 3. Vlm 1771 seqq. 8.

T I T. III.

DE SCRIPTIS PLVRIVM ARGVMENTORVM IVRIS ECCLESIASTICI VNIVS AVCTORIS NON COLLECTIS.

§. 649.

Tandem ad scripta iuris ecclesiastici de singulis eius argumentis, quae plura talia argumenta continent, referri debent scripta non collecta vnivus auctoris. Haec scripta *Observationes iuris canonici* dici possunt, et, cum non nisi pro auctorum diuersitate differant, in sublasses redigi nequeunt.

§. 650.

Sunt inter huius generis scripta notanda:

I. P. MAVRICE Selecta iuris canonici. Paris. 1659. 4.

Ioa. GVTTIEREZ Quaestiones canonicae. Francof. 1607. fol.

Laur.

Laur. Vigili NICOLLIS *Praxis canonica sive ius canonicum casibus practicis explanatum.* Tomi. II. Augustae Vindel. 1732. fol.

Benedicti CARPZOVII *Opus definitionum ecclesiasticarum seu consistorialium.* Lips. 1665. et postea saepius. fol. Prodiere ad eam *ADR. BEYERI Additiones.* Dresdae 1718. fol.

Io. la PLACETTE *Observationes historico-ecclesiasticae.* Amstelod. 1691. 8.

Iust. Henn. BOEHMERI *Dissertationes iuris ecclesiastici antiqui.* Halae 1729. 8.

Diet. Herm. KEMMERICH *origines iuris ecclesiastici.* Lips. 1745. 8.

Carl. Matth. PFAFFII *Origines iuris ecclesiastici una cum dissertationibus rarioribus ius ecclesiasticum illustrantibus, quae emendationi huius editioni accesserunt reuisae, auctae et suppletae.* Tubing. 1756. 4

Kritische Betrachtungen über verschiedene Staatsfragen. Erster Theil. Franc. und Leipzig 1770. Zweiter Theil. Ibid. eod.

Iosua Ioseph RIEFELS *kritische Staatsbetrachtungen.* Dritter Theil. Franc. und Leipz. 1771. Vierter Theil. Ibid. eod. 8.

Io. Iac. MOSER *Abhandlungen aus dem teutschen Kirchenrecht.* Leipz. 1772. 8.

Io. Heinr. FRICKE *Abhandlungen zu dem protestantischen Kirchenrechte.* Rost. und Leipz. 1773. 8.

Vertraute Briefe über die wichtigsten Grundsätze und auserlesene Materien des protestantischen geistlichen Rechtes: herausgegeben und mit einer Vorrede von den Gränzen der Unparteilichkeit und Gleichgültigkeit in Religions-Sachen begleitet von FRID. CARL Freyhern von MOSER. Francf. am Mayn 1761. 8. Dritte Ausgabe Ibid. 1771. 8

(B)

DE SCRIPTIS VNIUS ARGUMENTI SINGVLARIS IURIS ECCLESIASTICI.

§. 651.

Licet pleraque scripta vnus argumenti singularis iuris ecclesiastici talia sint, quae ad certam quandam theoriae eius partem referri possunt: dantur tamen talia quae satis commode ad certam quandam theoriae eius partem referri nequeunt. Vnde et scripta vnus argumenti iuris ecclesiastici secundum has classes a se inuicem distingui debent.

(a)

DE SCRIPTIS VNIUS ARGUMENTI SINGVLARIS IURIS ECCLESIASTICI, CERTAM QUANDAM THEORIAE EIVS PARTEM NON CONCERNENTIS.

§. 652.

Scriptorum huius classis notitia eo redit, vt scripta iuris ecclesiastici, quae sunt scripta vnus argumenti, quibus secundum schema systematis iurisprudentiae ecclesiasticae, de quo §. sequente agendum, certus locus assignari nequit, in hanc classem redigantur. Vnde pro diuersitate systematis iurisprudentiae ecclesiasticae, quod quilibet sibi format, vel plura, vel pauciora scripta ad hanc classem pertinere, per se patet. Ex mea sententia vero, et prout ego mihi concipio systema iurisprudentiae, tanquam exempla scriptorum huius classis notari merentur *I. ea scripta quae quidem generatim ecclesiam christianam concernunt, ast tamen vnum argumentum quod tractant varias theoriae iurisprudentiae partes concernit, exempli gratia*

N n

Ludov.

Ludov. THOMASINI Vetus et noua ecclesiae disciplina circa beneficia et beneficiatos. Paris 1688. Lugd. 1706. Lucae 1728. Vol. III. fol.

Edmundus MARTENE de antiquis ecclesiae ritibus. Editio secunda Antwerpiae 1736. 1737. fol.

Petri PECKII Commentarius in regulas iuris canonici. Helmst. 1588. fol.

Carl. Aug. BOEHMER de iure militum ecclesiastico. Hae lae 1730. 4.

§. 653.

Hic locus porro assignandus est scriptis de II. libertate ecclesiae huius vel illius reipublicae, et speciatim ecclesiae germanicae, veluti

Io. SCHILTER de libertate ecclesiae germanicae. Ienae 1683. 4.

Christ. Com. Wilb. FRIDERICI Von der Freiheit der teutschen Kirche. Francof. 1766. 8.

Io. Georg. ESTOR Freiheit der teutschen Kirche. Francof. 1766. 8.

(b)

DE SCRIPTIS VNVS ARGVMENTI CERTAM THEORIAE IVRIS ECCLESIASTICI PARTEM CONCERNENTIS.

§. 654.

Vt haec scripta, quorum insignis datur multitudo, in ordinem redigi possint, simpliciter ordini systematis iurisprudentiae ecclesiasticae inhaerendum est. Quum itaque ex mea sententia in systemate iurisprudentiae ecclesiasticae, nec iurisprudentia ecclesiastica pontificiorum et euangelicorum, nec publica et priuata iurisprudentia ecclesiastica, separatim tradenda; sed potius pars eius generalis, a parte speciali separanda, inde oritur duplex classis scriptorum iuris ecclesiastici.

(α) DE

(α)

DE SCRIPTIS IURIS ECCLESIASTICI
GENERALIS.

§. 655.

Iurisprudentia ecclesiastica generalis sub se continet doctrinas generales 1) *quoad opera pietatis et functiones sacra concernentes*; 2) *de ecclesiae pontificiae et evangelicae statu publico interno seu politia*; 3) *de statu publico externo utriusque ecclesiae seu habitu utriusque ecclesiae ad se inuicem et ad rempublicam*. Sunt itaque tres classes scriptorum iuris ecclesiastici vnius argumenti generalium constituendae.

T I T. I

D E

SCRIPTIS QVAE OPERA PIETATIS
ET FUNCTIONES SACRA CONCERNEN-
TES IN GENERE CONCERNUNT.

§. 656.

Cum opera pietatis *communia* producant religionis exercitium, *specialia* vero officia diuina, vota, nec non regulas viuendi speciales: quoad *functiones sacra concernentes* vero ordines ecclesiastici, iurisdictio ecclesiastica, regimen ecclesiasticum, nec non officia ecclesiae praestanda, obuenant; ad hanc scriptorum classem multa scripta referri posse, videtur. Ast, cum in systemate iurisprudentiae ecclesiasticae hae doctrinae, hoc loco non nisi generatim et eatenus tractari debeant, quatenus eis non praemissis sequentes doctrinae generales de statu ecclesiae publico interno et externo, distincte tradi nequeunt, huc non nisi ea scripta referri possunt, quae has doctrinas generatim tractant, quae sunt minutiora scripta, sicque hic recenseri nequeunt.

N n 2

TIT.

T I T. II.

DE SCRIPTIS DE STATV PVBLICO
 INTERNO SEV POLITIA ECCLESIAE
 PONTIFICIAE ET EVANGELICAE
 IN GENERE.

§. 657.

Prouit in ipso systemate iurisprudentiæ ecclesiasticæ, a se inuicem separandæ sunt doctrinæ de statu publico interno ecclesiæ *pontificiæ*, et doctrinæ de statu publico interno ecclesiæ *euangelicæ*: ita et scripta huius classis, quæ vulgo sub scriptorum iuris publici ecclesiastici nomine, quod mihi tamen non satis adaequatum videtur, venire solent, in has classes redigenda sunt.

§. 658.

Quod attinet I. scripta de statu publico interno ecclesiæ *pontificiæ*, huc referri debent scripta generalia de hierarchia, tam ordinis, quam iurisdictionis. Unde multa scripta ad hanc classem scriptorum iuris ecclesiastici referri possunt, suntque scripta de hierarchia

1. *ordinis*, quorsum referri debent scripta de statu clericali et clericorum differentia pro ordinum diuersitate,

Io. DARTIS *de ordinibus et dignitatibus ecclesiasticis*. Paris. 1648. 4.

Ioan. MORINVS *de sacris ecclesiæ ordinationibus*. Antw. 1695. fol.

Io. Bapt. GADDI *gemma clericalis*. Forliuii 1709. 4.

Andr. du SAVSSAY *panoplia sacerdotalis seu de venerando sacerdotum habitu*. Paris. 1658.

Caspar. ZIEGLER *de diaconis et diaconissis*. Viteb. 1678. 4.

Leo.

Leo ALLATIVS de aetate et interstitiis in ordine servando.

Car. Annib. FABROTTVS de vita et honestate clericorum.
Parif. 1651. 4.

2. *iurisdictionis*, quorum vero non nisi generalia scripta de iurisdictione ecclesiastica in sensu latiori, et de variis episcoporum speciebus eorumque senatoribus et vicariis, referri debent, alia generaliora, alia specialiora, et quidem quoad

A. *generaliora*

M. Ant. de DOMINIS de republica ecclesiastica Libri X
Heidelb. et Francf. 1618. fol.

Io. Franc. BESSEL Dissertationes ad ius publicum Romano-Catholicum. Erfordiae 1714. 4.

Gregor. MERZENFELD Ius publicum romano-ecclesiasticum. Col. Agrip. 1714. 4.

Principia iuris publici ecclesiastici catholicorum ad statum Germaniae accommodata in usum tyronum.
Francof. 1746. 4.

Mart. GERBER de legitima ecclesiastica potestate circa sacra et profana. S. Blasii 1761. 8.

IDEM de communionem potestatis ecclesiasticae inter summos ecclesiae principes, Pontificem et Episcopos.
Ibid. eod.

B. *specialiora*

Io. Thomas de ROBERTI Bibliotheca maxima pontificia. Romae 1695 seqq. Tomi XXI. fol. cuius contenta vide apud STRUVIVM in *Bibliotheca iuris selecta* Cap. XV. §. 30. editionis octavae.

IUSTINI FEBRONII de statu ecclesiae et legitima potestate Romani Pontificis liber singularis ad reuniendos
N n 3 *diffiden-*

diffidentes in religione christiana. compositus. Bullioni 1763. Edit. sec. 1765. 4. *Tomus secundus ultiores operis vindicias continens.* Francof. et Lips. 1770. *Tomus III.* 1771. 4.

Briefe eines Bayern an seinen Freund über die Macht der Kirche und des Pabstes. 1770. 8.

Zusätze eines Francken zu den Briefen eines Bayern über die Macht der Kirche und des Pabstes. 1772. 8.

De primatu Pontificis. Opus cuius scopus est demonstrare primatum episcopi romani inter alios episcopos nullum nisi honorificum esse, et illum Primatum, nec diuinum, nec iurisdictionis esse. Londini 1770. 8. mai.

Hieronymi PLATI Liber de Cardinalium dignitate et officio, cuius nouissima editio prodit Romae 1746. 4.

Petr. Andr. GAUBARTI Tr. de officio et auctoritate legati a latere. Venetijs 1571. fol.

Aug. BARBOSA de officio et potestate episcopi. rec. Venet. 1707. fol.

Bened. SCHMIER Ordo episcoporum cum ecclesijs cathedralibus, canonicatibus et sacris officiis. Salisb. 1718. fol.

Casp. ZIEGLER de episcopis eorumque iuribus et privilegijs ac viuendi ratione. Norib. 1686. 4.

Henr. LINCKII Tractatus de iure episcopali. Francof. et Lips. 1697. 4.

Petri LEVRENI Tr. de episcoporum vicarijs. Col. Agrip. 1739. fol.

Andr. Hieronymi ANDREVICI Tr. de episcopo titulari seu in partibus infidelium. Romae 1732. 4.

Io.

Io. Paul. KRESSI *rechtsbegründete vollständige Erläuterung des Archi-Diaconal-Wesens und der geistlichen Send-Gerichte etc.* Helmst. 1725. fol.

Io. Georg. PERTSCHENS *Abhandlung von dem Ursprunge der Archi-Diaconen, Archidiaconalgerichten, Bischöflichen officialen und Vicarien.* Hildesh. 1743. 8.

§. 659.

Inter scripta II. de statu publico interno ecclesiae euangelicae, ad quae referri debent scripta de statu clericorum, nec non de iure circa sacra collegiali, seu episcopali et papali principum euangelicorum, vt et de officiis ecclesiasticis regimen ecclesiasticum in ecclesia euangelica concernentibus, obueniunt scripta huius classis

1. *generaliora*

Io. Georg. ESTOR *Ius publicum ecclesiasticum Protestantium.* Francof. 1739. 4.

Iust. Carl. WIESENHAVERS *Grundsätze des Kirchen Staats-Rechts der Protestanten.* 1749. 8.

Io. Christ. MAIERS *Teutsches geistliches Staatsrecht.* Lemgo 1773. 8.

2. *specialiora*

Christ. LIBERI *Untersuchung der conuentional oder collegialrechte der euangelischen Kirche* 1737. Frf. 1742. 8.

Io. Ernst. SCHVBERT *von den bischöflichen Rechten der Landesobrigkeit.* Halae 1763. 4.

Casp. ZIEGLERI *Superintendens.* Viteb. 4.

T I T. III.

DE SCRIPTIS DE STATV PVBLICO
 EXTERNO ECCLESIAE PONTIFICIAE ET
 EVANGELICAE, TAM IN RELATIONE AD POTE-
 STATEM CIVILEM GERMANIAE, QVAM IN
 RELATIONE AD SE INVICEM, IN
 GENERE.

§. 660.

In hac scriptorum classe coniungenda sunt ea scripta, quae generatim concernunt statum publicum externum ecclesiarum germanicarum, in relatione ad potestatem civilem germanicam vtramque, tam summam, quam subordinatam, seu habitum ecclesiae germanicae vtriusque ad rempublicam germanicam et minores in Germania respublicas, cum scriptis quae vtriusque ecclesiae habitum ad se inuicem generatim concernunt. Licet enim in ipso systemate iurisprudentiae ecclesiasticae, haec theoriae generales a se inuicem separandae sint, idem tamen in tradenda notitia scriptorum, quae has theorias concernunt, fieri nequit, cum varia scripta iuris ecclesiastici, quae statum publicum externum ecclesiarum germanicarum concernunt, ita comparata sint, vt ad vtramque theoriam spectent. Immo et ea scripta generalia, quae Tit. praec. allegata sunt, etiam tales doctrinas continent quae huc pertinent. Vt tamen et haec scripta quantum fieri potest a se inuicem distinguantur, et hic praemissis *generalioribus* huius classis scriptis, de *specialioribus* agendum erit.

§. 661.

Sunt vero I. scripta *generaliora* hic notanda sequentia:

Petrus

Petrus de MARCA de concordia sacerdotii et imperii.
 Post primam editionem, Parisiensem 1663 fol. et
 varias eam subsequentes Francof. 1708. cura
 IVST. HENN. BOEHLERI. fol.

*Henr. HENNIGES de summa Imperatoris Romani pote-
 state circa sacra.* Norib. 1676. 8.

*Figmentum iurium status politici in res et personas
 status ecclesiastici.* Amstel. 1764. 4.

*Pauli Iosephi de RIEGGER Principia iuris ecclesiastici
 Germaniae.* Viennae 1771. 8.

*Sammlung einiger Schrifften von der geistlichen iuris-
 diction catholischer Landesberren über ihre euange-
 lische Untertbanen.* Leipz. 1728. 4.

*Sammlung einiger Schrifften von der im W. F. erlaub-
 ten Selbsthülfe, der catholischen Landesberren geist-
 lichen Gerichtbarkeit über die euangelische Unter-
 tbanen und dem Simultaneo exercitio religionis.*
 Leipz. 1756. 4.

*Alex. HAMMER Commentatio ecclesiastico-politico-
 publica de iure principis catholici circa sacra.*
 Bamb. 1744. rec. ibid. 1771. 4.

*Georg. Vlr. TRITSCHLER vom Recht eines catholischen
 Landesberren über seine protestantische Untertba-
 nen.* Vlm. 1753. 8.

*Georg. Ern. Lud. PREVSCHEN daß ein catholischer Lan-
 desberr in Ebe und anderen Kirchensachen seiner euang-
 elischen Untertbanen zu erkennen nicht befugt sei.*
 Giessen 1753. P. 2. 1756. 4.

§. 662.

Sequuntur II. scripta specialiora quae huc referri
 debent, qualia sunt

N n 5

Christ.

Christ. RITTMEIERI Vindiciae iuris reformandi. Coll.
1703. fol.

Io. Nic. HERTII *Tr. iur. publ. de Imperii R. G. iure reformandi iuxta temporum seriem, compositionis scilicet Passauinae et P. W. In Supplementum Comm. et Opusc. Hertianorum denuo recudi curauit et praefatus est* IO. CHRIST. KOCH. Francof. 1771. 4.

Meditationes de origine, indole, effectibus atque historia iuris reformandi Regum et Principum, nec non statuum imperii R. G. circa religionem. Francof. 1728. 8.

Gutachten eines Rechtsgelehrten von Buchborn über 14 das geistliche Staatsrecht der Reichsstände betreffende Fragen. 1767.

Observationes iuris publici germanici de ciuitatum imperii iuribus ecclesiasticis et politicis eo spectantibus. Franckf. 1766. 8.

Io. Dan. HOFFMANN *Comm. iur. eccles. publici: de die decretorio Kalendis Ianuarii Anni MDCXXXV omnique ex pace Westphalica restitutione.* Ulmae 1750. 4.

Io. KIRCHHEIM *Versuch von dem Reichsstädtischen Vnterscheidungsziel zwischen Catholischen und Protestanten zur Erläuterung des 5 Art. §. 29. des Osna-brückischen Friedenschlusses.* 1764. 8.

(6)

DE SCRIPTIS VNIVS ARGVMENTI IVRIS-
PRVDENTIAE ECCLESIASTICAE SPECIALIS.

§. 663.

Singula argumenta iuris ecclesiastici, quae pertinent ad iurisprud. ecclesiast. specialem, vel ipsum cultum diuinum, vel vniuersitates personarum ecclesiasticas

fiasticas, vel res ecclesiae, vel causas ecclesiasticas, pro obiecto habent, indeque ad haec quatuor summa capita totam iurisprudentiam ecclesiasticam specialem reduci, sicque et scripta huius generis in has classes redigi posse, viderur. Ast, cum tota doctrina iuridica satis momentosa de matrimonio, ex variis causis ad iurisprudentiam ecclesiasticam referri, in eaque secundum omnia iura, quae valent in germania explicanda: potius pars specialis iurisprudentiae ecclesiasticae, sicque et scripta huius generis, ita pertractanda, vt scripta de matrimonio a reliquis separentur. Quae cum ita sint scripta huius classis sunt, vel *reliqua scripta praeter scripta iuris matrimonialis*, vel *scripta iuris matrimonialis*. Reliqua scripta praeter scripta iuris matrimonialis vero sunt, scripta de 1) *exercitio religionis, liturgia, diebus festis et singulis operis pietatis atque functionibus sacra concernentibus*; 2) *uniuersitatibus personarum ecclesiasticis*; 3) *rebus ecclesiasticis communibus*; 4) *beneficiis*; 5) *causis ecclesiasticis*. Secundum has classes itaque de scriptis vnus argumenti iurisprudentiae ecclesiasticae specialis agendum.

T I T. I.

DE SCRIPTIS DE EXERCITIO RELIGIONIS, LITURGIA, DIEBUS FESTIS ET SINGVLIS OPERIS PIETATIS COMMVNIBVS ATQUE FVNCTIONIBVS SACRA CONCERNENTIBVS.

§. 664.

Vt pateat quae scripta, praeter ea quae exercitium religionis, liturgiam et dies festos concernunt, tanquam talia quae ad singula opera pietatis communia, et ad singulas functiones sacra concernentes spectant

stant, huc referri debeant, notandum 1) singula opera pietatis esse, vel *communia* e. g. cultus sanctorum, ieiunia, etc. vel *specialia*, quae in officiis diuinis, votorum solemnium et regulae viuendi specialis obseruantia consistunt, et non nisi de communibus hic agendum esse; 2) singulas functiones sacra concernentes vero reduci posse ad *benedictionem, consecrationem, tonsuram, sacramentorum administrationem, missae celebrationem et annunciationem verbi diuini*. Pertinent itaque multa scripta ad hanc classem, quorum pleraque tamen sunt scripta minutiora, ad quorum notitiam hae primae lineae notitiae scriptorum iuris ecclesiastici extendi nequeunt.

§. 665.

Quod itaque libros huius classis attinet, inter eos praecipue notandi sunt:

Michaelis HILTROPVS de diuinis catholicae ecclesiae officiis et mysteriis variis, vetustiorum aliquot ecclesiae patrum et scriptorum ecclesiasticorum libri. Parisiis 1610. fol. de cuius collectionis contentis vid STRVVI *Biblioth. iuris selecta* Cap. XV. §. 50. edit. octauae.

Christ. Gottl. WOLFF Spec. iur. eccles. de diebus poenitentialibus et supplicationum vulgo von Bus-Beth- und Fast-Tägen. Lips. 1729. 4.

Gerard. van MASTRICHT de susceptoribus infantum e baptismo. 1670. 8. Francof. et Lips. 1727. 4.

Lud. Gunth. MARTINI de numero patrinorum in baptismo infantum vfitato. Quedl. 1683. 4.

Io. Georg. PERTSCH Recht der Beichtstühle: darinnen der Ursprung und Fortgang der geheimen Beichte aus den Kirchen Geschichten unpartbeyisch gezeigt und was dabei absönderlich unter den Protestirenden gebräuchlich ist gründlich untersuchet wird. Halle 1721. Wolfenb. 1738. 4.

Traite

Traite du secret de la confession pour servir d'instruction aux confesseurs et pour rassurer les penitens. Paris. 1708.

Andr. BEIER de sigillo confessionis. Ienae 1707. 4.

Ernst. Aug. BERTLINGS Unterrichts vom päpstlichen tubelibr und den Ablas. Helmst. 1749. 4.

EIVSD. Versuch einiger Anmerkungen über die päpstliche tubelbulle BENEDICT des XIV. Ibid. 1750. 4.

T I T. II.

DE SCRIPTIS DE VNIVERSITATIBVS
PERSONARVM ECCLESIASTICIS.

§. 666.

Specialem classem scriptorum iuris ecclesiastici merito constituunt ea quae concernunt doctrinam de vniversitatibus personarum ecclesiasticis, quorsum pertinent scripta de 1) *monachis eorumque ordinibus*; 2) *canonicis et capitulis canonicorum*; 3) *equitibus sacris eorumque ordinibus*; 4) *scholis et academiis*; 5) *parochiis*.

§. 667.

Quoad scripta de I. *monachis eorumque ordinibus* itaque huc referri debent:

Fr. FLORENS de statu regularium in EIVS Operibus (§. 371).

Renati CHOPINI Monasticon seu de iure coenobitarum. Parisiis 1601. Francf. 1709 fol.

Lup. GRVEBER de priuilegiis religiosorum cum additionibus EVSEBII AMORT. Aug. Vind. 1747. 4.

Ascan. TAMBVRINVS de iure et priuilegiis Abbatum praetatorum, abbatissarum et monialium. Tomi IV. Col. Agrip. 1691 fol.

Igna-

Ignatii RODERIQUE de Abbatibus, origine, primaeva et bodierna constitutione Abbatiarum. Wirceburgi 1728 fol.

Ad. Ios. GRENECK de iure abbatum et aliorum praelatorum episcopis inferiorum. Viennae 1729. 4.

§. 668

Inter scripta de *II. canonicis et capitulis canonicorum* notare merentur:

Mattb. Guil. de LOVRE dissertationes de origine, electione, officio et iuribus praepositorum et decanorum ecclesiarum cathedralium et collegiatarum. Leodii 1729 fol.

Eusebii AMORT vetus disciplina cononicorum regularum et secularium. Venetiis 1747. 4.

*De canonicorum ordine disquisitiones. Autore P. ***. Parisiis 1697. 4.*

Aug. BARBOSA de canonicis et dignitatibus, aliisque beneficiariis eorumque officiis in choro et capitulo. Lugd. 1640. et ibid. 1700. fol.

Io. Ad. ab ICKSTATT de capitulorum metropolitanorum et cathedralium archi et episcopatum germanide origine, progressu et iuribus, regimine praesertim territoriali interimistico sede vacante eiusque usu et abusu. Editio auctior. Amstel. 1764. 4. mai.

Georg. Dav. BEGER Nachrichten von dem Rural-Capitel in der H. R. R. Stadt Reutlingen, zu Aufklärung der Begriffe von dem Rural-Capitelwesen in Deutschland und Schwaben überhaupt. Lindau 1764. 4.

Ioan. Ernst. FLOERCKE de canonici scholastici nomine, origine, officio, dignitate et praebenda. Goettingae 1727. 4.

§. 669.

§. 669.

Scripta de III. *equitibus sacris et ordinibus equitum sacrorum* sunt:

Cbrist. Frid. HOLLAND Discursus iuridicus, vel quasi compendium equestre de origine, iuribus et privilegiis ordinis teutonici ac nobilitatis immediatae S. R. I. in suis et aliorum statuum imperii territoriis competentibus. Francof. 1749. 4.

Historisch - diplomatischer Unterricht von des hohen teutschen Ritter - Ordens privilegiis, Immedietaet und Gerechtsamen. Stadt am Hof. 1753 fol.

Io. *Cbrist. BECMANNI Beschreibung von dem ritterlichen Iohanniter Orden und dessen Herrmeistertbum in der Marck.* cum addit. I. C. DITHMARI. Francof. 1726. 4.

§. 670.

Quae sequuntur scripta IV. de *scholis et academiis*, et ad scripta iuris ecclesiastici referri possunt, sunt, praeter varia scripta minutiora, e. g.

Io. GISENIVS *de origine, iure et regimine academiarum.* Rintel. 1627. 4.

Hon. LVCI *de privilegiis scholarum.* Colon. 1582. 8.

§. 671.

Tandem V. ad hanc classem etiam referri debent scripta de *parochiis* seu *scripta iuris parochialis*, inter quae hic notanda sunt sequentia:

Io. FILESACCI *Paroecia seu de paroeciarum et paroecorum origine et missa paroeciali.* Paris. 1608. 8.

Iust. Henn. BOEHMER *ius parochiale ad fundamenta genuina reuocatum,* Halae 1701. 4. et postea saepius.

Lud.

Lud. ENGEL *manuale parochorum de obligationibus Functionibus et iuribus parochialibus.* Salisb. 1662.

12. 1677. 8.

Petrus de MVRGA *de iure parochi unitarum ecclesiarum.* Lugd. 1658. 4.

Petrus MENGONIVS *de eminentiori parochorum dignitate supra canonicos, forensis disceptatio.* Florentiae 1732. 4.

Cbr. Hart. Sam. GATZERT Tr. iur. germanici *de iudaeorum iuribus et obligationibus parochialibus.* Gieslæ 1771. 4.

T I T. III.

DE

SCRIPTIS DE REBUS ECCLESIASTICIS COMMVNIBVS.

§. 672.

De rebus ecclesiasticis communibus, quibus oppono beneficia ecclesiastica, varia exstant scripta, dum hic referri debent scripta de harum rerum variis speciebus, quae sunt res *sacrae, religiosae*, et quae nec *sacrae* nec *religiosae* sunt, vulgo bona ecclesiastica dicta, quaeque, vel *substantiae*, vel *reditus*, tam *ex bonis ecclesiae*, quam *ex aliorum bonis* sunt, et scripta de eo quod iustum est quoad dispositionem de iis, praesertim quoad alienationem. Sunt et haec scripta, vel *generaliora*, vel *specialiora*.

§. 673.

Inter *generaliora* scripta de rebus ecclesiasticis notanda sunt:

Nic. le MAISTRE *illustratio sancti patrimonii seu de bonis ecclesiae et possessionibus.* Parisius 1636. 4.

Mart.

Mart. CHOCKIER de bonis vulgo ecclesiasticis dictis
Groeningae 1650. 4.

Melch. PASTOR de bonis temporalibus ecclesiae acqui-
rendis et conseruandis in EIVS Operibus (§. 646.)
cum NOTIS IO. SOLIER.

Io. Bernb. GLETTLE legis amortizationis et immunita-
tis ecclesiasticae anatomia iuridica. Argent.
1714. 12.

Petri REBVEFFI Tr. de alienatione rerum ecclesiae.
Lugd. 1564. fol.

§. 674.

Scriptorum II. *specialium* de rebus ecclesiasticis com-
muniibus exempla sunt, quoad res

1. *sacras et religiosas*

Henr. LINCKIUS de iuribus templorum Ienae 1674.

Gottl. SLEVOGT gründliche Untersuchung von den
Rechten der Altäre, Taufsteine, Beichtstühle, Pre-
digtstühle, Kirchenstände, Gotteskästen, Orgeln,
Kirchenmusik, Thürmen und Gottesäckern. Ienae
1732. 8. cum praef. *Iust. Henr. BOEHMER.*

Ioach. Car. BACHOVII Tr. de sepulchris, coemeteriis
aliisque rebus sacris et religiosis illorumque iure.
Gothae 1725. 8.

2. *nec sacras nec religiosas*

Io. Wilb. ITTER de bonis ecclesiae eorumque redditibus
in alieno territorio debitis. Francof. 1687. 4.

Ant. Dad. ALTÉSERRAE Diss. binae de censibus, decimis
et oblationibus. In EIVS Dissert. iur. can. (§. 646.)

Ioa. BLVMENS nützlicher Unterricht vom Zehendrecht
Leipz. 1696. 4.

Ioan. WERNDELE vom Zehendrecht. Ingolst. 1629. 8.
Nürnb. 1722. 4.

Ant. SOELL de decimis novialium. Oeniponti 1738. 4.



TIT.

T I T. IV.

DE SCRIPTIS DE BENEFICIIS
ECCLESIASTICIS.

§. 675.

Pars theoriae iuris ecclesiastici de beneficiis ecclesiasticis, quae reedit, praeter ea quae de beneficiis ecclesiasticis in genere praemittenda sunt, ad quinque summa capita, videlicet de eorum 1) *erectione*; 2) *prouisione*; 3) *administratione*; 4) *amissione* et 5) *innovatione*: per varia scripta haecenus exculpta est. Potiora hic recensenda sunt, iterum distinguendo inter generaliora et specialiora scripta huius classis.

§. 676.

Ad *generaliora* scripta referri possunt:

Petri LEVRENI Quæstiones et responsa canonica in materiam de beneficiis vniuersam. Col. Agrip. 1706 fol.

Nic. Franc. GARCIA de beneficiis cum decisionibus rotæ Romanæ. Tomi II. Col. Alobr. 1735. fol.

Io. DARTIS de beneficiis ecclesiasticis vid. *EIVS* Opp. (§. 646.)

Melch. PASTORIS Tr. de beneficiis ecclesiasticis in *EIVS* Opp. (§. 646.)

Franc. FLORENTIS Tr. de præbendis et dignitatibus *EIVS* operibus (§. 371.) insertus.

Io. Arn. CORVINI Tr. de personis et beneficiis ecclesiasticis. Francof. 1708. 4.

§. 677.

Specialiora huius classis scripta sunt:

F. Petri Mariae PASSARINI Tr. de electione canonica. Romæ 1693. fol.

Christ.

- Christ. Wilb. KOCH de collatione dignitatum et beneficiorum. Arg. 1762. 4.*
- Erörterung des Entscheidungsrechts in zwispaltigen Wahlen geistlicher Fürsten. 1766. 8.*
- Io. Casp. BARTHEL de pallio, una cum insertis vindiciis pallii Herbipolensis etc. Herbipoli 1753. 4.*
- Io. Georg. PERTSCHIVS de origine, usu et auctoritate pallii archiepiscopalis. Helmst. 1754. 4.*
- Franc. Mariae PITONII Opus de controuersis patronorum et ab iis ad beneficia et capellanias quascunque promotorum. Coloniae 1732. fol.*
- Franc. ROYE de iure patronatus. Adegauii 1667. 4.*
- Franc. de FARGNA Comm. in singulos canones de iure patronatus qui sparsim tam intra quam extra corpus Iur. Can. vagantur. Tomi III. Montisf. et Romae 1717-1719.*
- Matthias STEPHANI de iure patronatus. Gryphisw. 1631. Gothae 1672. 4.*
- Sigism. FINCKELTHAVS de iure patronatus. Lips. 1680. 4.*
- Georg. Henr. AYRER Ius primariarum precum, quam late patet ex genuinis fontibus deductum. Goett. 1740. 4.*
- CONRADVS OLIGENIVS de primariis precibus imperialibus, Friburgi Brisgoiae 1707. 8.*
- KAROLI BRISDECENII Vindiciae primariarum precum Caes. Maestati suo uno et proprio iure vi ac virtute electionis per imperium Romanum competentium 1712. 8. rec. 1723.*
- Io. CHOCKIER de permutationibus beneficiorum. Leodii 1616. 8.*
- Zeg. Bernb. VAN ESPEN de pensionibus ecclesiasticis. Louanii 1686. 8.*

Io. Pbil. SLEVOGT *de unione ecclesiarum et beneficiorum*
Ienae 1678. 4.

IDEM *de diuisione ecclesiarum et beneficiorum.* Ienae
1681. 4.

T I T. V.

DE SCRIPTIS DE CAUSIS
ECCLESIASTICIS.

§. 678.

Sub hac scriptorum classe comprehendo, praeter scripta de causis ecclesiasticis ipsis, et ea, quae remedia iuris ecclesiastica, tam amabilia, quam coactiua iudicialia et extraiudicialia, iudicia ecclesiastica et forum causarum ecclesiasticarum concernunt. Vnde porro patet ad hunc locum etiam pertinere scripta de grauaminibus religionis et corpore catholicorum et euangelicorum.

§. 679.

Possunt itaque ad hanc classem scriptorum iuris ecclesiastici referri:

Felicianus de OLIVA de foro ecclesiae principaliter materiam utriusque potestatis spiritualis et temporalis respiciens. Coloniae Allobr. 1733. fol.

Martini SCHRADERI Tr. de causis fori ecclesiastici ex iure communi ciuili et canonico, nec non constitutionibus ac obseruantia ecclesiarum, imprimis vero euangelicorum deductus. Editio secunda. Guelpherb. 1710. 4.

Theodori BOLZII manipulus dissertationum de consistorio. Regiomonti 1713. 4.

Carl. Henr. GÄISLER de grauaminibus religionis auctoritate iudiciorum imperii tollendis. Erlangae 1771. 4.
Tracta-

Tractatio iuris publici de appellationibus et euocationibus ad curiam romanam ad illustrationem Art. XIV Capit. Caesareae. Francof. 1771. 4.

Christ. KRAMERS Abhandlung aus dem teutschen Kirchen-Staatsrecht über die Frage: wie in Deutschland über die ausbrechende Religions-Beschwerden zu verfahren sei, und wie dieselben behörig erlediget werden sollen? Wien 1770. 4.

Io. Car. KOENIG Disquisitio de modo et iure intercedendi corporis euangelicorum tam in causis religionis quam politicis. Marb. Catt. 1746. 4.

Io. Iac. MOSER von des corporis euangelicorum Vertretungs-Recht seiner Glaubensgenossen. Zur Prüfung der Sündermablerischen und Riefelischen Lehre davon. Regensburg 1772. 4.

T I T. VI.

DE

SCRIPTIS IVRIS MATRIMONIALIS

§. 680.

Quum, ex mea sententia, doctrina de matrimonio, non nisi in iurisprudencia ecclesiastica tractanda sit, eaque in ea, secundum omnes leges positivas in germania valentes, absoluenta sit, numerus scriptorum iuris matrimonialis non exiguus est, indeque ea in subclasse redigenda sunt. Praemittenda itaque sunt scripta iuris matrimonialis generalia, tumque scripta specialia, de matrimonio contrahendo, contracto, dissoluendo et dissoluto, addenda sunt.

§. 681.

Ad scripta iuris matrimonialis I. generalia referri possunt e. g.

De sponsalibus, connubiis, dote, et clandestinis nuptiis tractatus Ictorum IOACH. & BEVST; CONR. MAVSERI; IO. SCHNEIDEWIN; BAS. MONNENI; MELCHIOR KLING; FR. HOTOMANNA Lips.

Andr. KOHL Tractationes duae, prior de pactis dotibus, altera de successione coniugum, quibus annexa tertio loco declaratio constitutionis Marchicae sub titulo: Erbfälle zwischen Eheleute, et sub titulo: von Kindergeld und Erbegeld. Edit. sec. Lipsiae 1671. 4.

Sam. Frid. WILLENBERG Selecta iuris matrimonialis, hoc est, fundamentorum decidendi causas matrimoniales variorumque matrimoniorum maxime irregularium expositio. Halae 1720. 4.

Herr. BROVWER de iure connubiorum. Edit. sec. Delphi 1714. 4.

Io. Carl. NAEVII Ius coniugum oder das Eherecht. Chemnitz 1709. 8.

Christ. Vlr. GRYPEN de uxore theotisca von der teutschen Frau. Goett. 1748. 4.

IDEM de uxore romana, tum ea quae in manum conuenit farre, coemptione et usu, tum illa quae uxor tantummodo habebatur. Hanov. 1727. 8.

Hieronymi BRUCKNERI decisiones iuris matrimonialis controuersi. Edit. tertia Gothae 1724. 4.

Nic. MYLER ab EHRENBACH Gamologia personarum imperii illustrium. Stuttg. 1664. 1724. 4.

§. 682.

Sequuntur scripta iuris matrimonialis specialis ea quae concernunt II. *matrimonium contrahendum;* quorsum referri debent

Ant. MATTHAEI de sponsalibus. Ultrai. 1652. 12.

I. G.

L. G. SCOPP Tr. de iure sponsaliorum vom Recht der Ebeverlöbniße worinnen sonderlich von den verbotbenen Ehegesetzen gehandelt wird. Nürnberg. 1756. 8.

Io. Dav. MICHAELIS von den Ehegesetzen Moses. Edit. sec. Goett. 1768. 4.

Historische Abhandlung von den Ehegesetzen und verbotbenen Eben. Butzov und Wismar 1761. 8.

Aug. ENGELMAYR Series impedimentorum matrimonium dirimentium iuxta principia theologiae moralis et iuris pontificii. Aug. Vind. et Graeciae 1745. 8.

Georg. Henr. AYRER Comm. de iure dispensandi circa connubia iure diuino non expresse prohibita ad edictum regium Borussiae. Goett. 1742. 4.

Herr. Christ. HOCHMANN de benedictione sacerdotali. Altorf. 1685. 4.

Sam. STRYCKII Tr. de dissensu sponsalicio cum materiis quibusdam affinibus de nullitate matrimonii et malitiosa desertione. Wittenb. 1733. 4.

§. 683.

Inter scripta iuris matrimonialis specialia quae III. *matrimonium contractum* concernunt, notanda sunt sequentia:

Cbr. RODENBURG de iure coniugum. Ultraï. 1653. Colon. 1699. 4.

Tractatus variorum de dote Frf. 1586. et 1561. fol. quae collectio continet opuscula de dote HALDI NOVELLI, IAC. BVTRIGARII, CONSTANTINI ROGERII, ANT. GVIBERTI COSTANI, FRANC. HOTOMANNI, IO. COMPEGII, ODOFREDI, ROLANDI A VALLE, PHANVCCII DE PHANVCIVS ET PARDVLPPI PRATEII.

Mart. PEGIVS vom Recht und Freiheit der Heirathsgüter. Frf. und Leipz. 1714. 4.

Scipio GENTILIS de donationibus inter virum et uxorem. Hanov. 1604. 4.

Abraham a WESEL de conubiali bonorum societate et pactis dotalibus. Amstel. 1674. 4.

Io. Maur. WEYER Comm. de communionem bonorum inter coniuges eorumque diuisione inter liberos de mortui coniugis et superstitem parentem. Lemgov. 1739. 4.

Heimr. Arn. LANGE die Rechtslehre von der Gemeinschaft der Güter unter denen teutschen Eheleuten. Bayr. 1766. 4.

Iac. Car. SPENER de Usufructu maritali in bonis uxoris. Vitteb. 1726. 8.

§. 684.

Scripta iuris matrimonialis specialia III. matrimonium dissoluendum et dissolutum concernentia, sunt, non solum scripta de nullitate matrimonii et diuortio: sed et scripta de coniugum successione, viduis et viduabus, nec non de secundis nuptiis. Inter haec scripta, praeter innumera minutiora scripta, notanda sunt:

Io. Georg. SCOPP Tractatus de iure diuortiorum vom Recht der Ehescheidungen. Francf. 1756. 4.

Herm. NOORDKERK de matrimoniis ob turpe facinus quod peccatum Sodomiticum vocant iure soluendis. Amstel. 1733. 8.

Controuersiae circa iura diuortiorum editis opusculis agitatae et boni publici causa collectae atque editae. Halae 1729. Edit. tert. 1737. 4.

Petr. PECKIUS de testamentis mariti et uxoris coniuncte vel separatim factis. Louan. 1654 et postea sepius. 8.

Fr. Wilb. PESTELII Disq. iuris germanici: de successione inter coniuges ab intestato. Rinth. 1745. 4.

Herm. NETTELBLADT de dotalitio, e legibus et moribus germanorum, speciatim Megapolensium, libellus singularis. Rostochii 1746. 4.

Tractatus de secundis nuptiis, utpote IMM. & RIPAE, IOAN.
de

de GARONIBVS, STEPH. BERTRANDAE, MATTHAEI BOYS,
ANT. GABRIELIS coniunctim editi. Colon. 1600. 8.

(2)

DE SCRIPTIS IURIS CIVILIS PRACTICIS.

§. 685.

Sic absolutis scriptis iuris ciuilibus theoreticis, sequuntur scripta iuris ciuilibus in sensu latiori sumpta quae practica appello, in oppositione ad theoretica scripta iuris ciuilibus (§. 526). Licet enim et haec scripta, prout omnia scripta doctrinalia, theoriam veritatum iuridicarum contineant (§. 339), ideo tamen practica scripta dicuntur, quoniam theoria quam continent concernit modum expediendi negotia iuridica, sicque sunt scripta quae ad iurisprudentiam practicam spectant. Sunt vero scripta practica in toto suo complexu sumpta, vel *scripta practica generalia*, quae ad nullam certam theoriae iurisprudentiae practicae partem referri possunt, vel *scripta practica specialia*, quae ad vnam alteramue partem theoriae iurisprudentiae practicae referri possunt.

§. 686.

Exiguus numerus scriptorum practicoꝝ generalium, non requirit de iis speciatim agi, sed eorum notitia breuibus absolui potest, dum quae huc referri possunt scripta sunt:

I. *Scripta propaedeutica quoad vniuersam iurisprudentiam practicam*, quorsum pertinet vnicum huius generis scriptum quod est:

Abhandlung von der practischen Rechtsgelahrtheit überhaupt, deren Theilen, Quellen und Hülfsmitteln, wie auch der Art und Weise dieselbe zu lehren und lernen, me auctore. Halae 1764. 8.

II. *Elementa vniuersae iurisprudentiae practicae, vel saltem variarum etiam partium*, veluti

Io. Steph. PÜTTERS *Anleitung zur iuristischen Praxi, wie in Teutschland so wohl gerichtliche als außgerichtliche Rechtsbündel oder andere Cantzlei-Reichs- und Staats-Sachen schriftlich oder mündlich verhandelt, vnd in Archiven beygelegt werden.* Gött. 1753. 8vo et postea saepius. Accessit a 1759 Pars secunda sub titulo; *Zugaben zu seiner Anleitung zur iuristischen Praxi. Insonderheit von der Orthographie vnd Richtigkeit der Sprache vnd vom teutschen Cantzley-Ceremoniel.*

Benedict. SCHMIDTS *Anweisungsgrundsätze zur iuristischen außgerichtlichen vnd gerichtlichen Cbur Bayrischen vnd Reichs Praxi.* Ingolst. 1765. 8.

Versuch einer Anleitung zu der gantzen practischen Rechtsgelahrheit, me auctore. Halle 1767. 4.

III. reliqua scripta practica generalia veluti:

Io. Georg. ESTOR *Anweisung für die Beamten und adlichen Gerichtsverwalter in den gerichtlichen und außgerichtlichen Rechtsbündeln.* Marburg 1762. 8.

EIVSDEM *Anleitung für die Advocaten vnd Anwälde.* Edit. rec. Marb. 1752. 4.

C. V. GRVPEN *Observationes I. de forma conficiendi acta apud Romanos. II. de forma testamentorum iudicialium et priuatorum in scriptis.* Hanouerae 1757. 4.

Io. Henr. Gottl. von IVSTI *Anweisung zu einer guten teutschen Schreibart vnd allen in den Geschäften vnd Rechts-Sachen vorkommenden schriftlichen Ausarbeitungen.* Leipz. 1754. 1758. 8.

Nützliche Sammlung zur Erlernung der ächten vnd reinen Canzlei-Schreibart. Marburgi 1746 et ex iterata editione. ibid. 1750. 8.

§. 687.

Praemissis itaque scriptis practicis generalibus, de *specialibus* nunc agendum. Sunt ea varii generis et varias admittunt subdivisiones, quae ex negotiorum iuridicorum expediendorum diuersitate oriuntur. Inter haec negotia praecipuum est *processus iudiciarius civilis* in strictissimo sensu sumtus, in quo non nisi ipse ordo, secundum quem singuli actus, tam partium litigantium, quam personarum iudicialium, in disceptatione causae litigiosae coram iudice se inuicem subsequuntur, indeque ex mea sententia *scripta de processu civili* seu *scripta processualia*, a *scriptis non processualibus* seu *scriptis practicis* *strictè sic dictis*, separanda, haec vero illis praemittenda sunt.

(A)

DE SCRIPTIS PRACTICIS STRICTE
SIC DICTIS.

§. 688.

Scripta practica strictè dicta sunt, vel talia quae concernunt negotia iuridica de nouo tractanda, vel negotia iuridica a suis auctoribus iam peracta quibus ab aliis aliquid addendum, indeque sunt in priori casu *scripta practica strictissime sic dicta*, et in posteriori *scripta practica de arte acta tractandi*. Priora sunt, vel scripta de expeditione negotiorum *publicorum*, vel scripta de expeditione negotiorum *priuatorum*, quae iterum vel scripta de negotiorum *extraiudicialium*, vel scripta de negotiorum *iudicialium* expeditione sunt, et concernunt, vel theoriam de *iudiciis et expeditione negotiorum iudicialium in genere*; vel theoriam de expeditione *negotiorum iudicialium quae sunt voluntariae iurisdictionis*; vel theoriam de expeditione *negotiorum iudicialium quae in disceptatione causarum coram iudice obueniunt*. Quaecum

cum ita sint scripta practica stricte sic dicta reduci possunt ad sequentes classes, videlicet ad scripta de 1) *negotiiis publicis*; 2) *negotiiis extraiudicialibus*; 3) *iudiciis et negotiiis iudicialibus in genere*; 4) *negotiiis iudicialibus quae sunt voluntariae iurisdictionis*; 5) *negotiiis iudicialibus in disceptatione causarum coram iudice obuenientibus*; 6) *arte acta tractandi*.

T I T. I.

D B

SCRIPTIS DE EXPEDITIONE
NEGOTIORVM PVBLICORVM.

§. 689.

Inter scripta quae concernunt negotiorum publicorum expeditionem, sicque pertinent ad iurisprudentiam practicam publicam, haec ante omnia notanda est differentia, quod alia theoriam de *causarum publicarum secularium*, alia vero de *causarum publicarum ecclesiasticarum*, expeditione spectent.

§. 690.

Inter scripta practica de causis publicis *secularibus* dantur I. quaedam *generaliora scripta* qualia sunt:

Christ. Aug. BECKS Versuch einer Staatspraxis oder Cantzeleyübung aus der Politick dem Staats- und Völkerrecht. Wien 1754. 8vo mai.

Io. Jac. MOSERS Einleitung zu den Cantzley-Geschäften zum Gebrauch der Hanauischen Staats- und Cantzley Academie. Hanau 1750. 8vo.

Frid. Carl. MOSERS Versuch einer Staats-Grammatic Francf. am Mayn 1749. 8vo.

IDEM

IDEM *Abhandlung von Europäifchen Hof- und Staats-
sprachen nach deren Gebrauch im Reden und Schreiben.* Francf. 1750. eod.

IDEM *Abhandlung von Abndung fehlerhafter und un-
anftändiger Schreiben nach dem Gebrauch der Hö-
fe und Cantzleyen.* Ibid. eod.

I. S. SNEEDORFF *Essai d'un Traité du stile des courans ou
reflexions fur la maniere d'ecrire dans les affaires
d'Etat; contenant des maximes a ce sujet tirees des
lettres Memoires et Actes publics de notre Siecle
et eclaircies par des exemples.* Goett. 1751. 8.

§. 691.

Quod attinet II. *specialiora* huius classis scripta, quae ad ea referri debeant, facile patet ex sciagraphia iurisprudentiae practicae publicae, quam exhibui in *der Anleitung zu der gantzen practischen Rechtsgelahrt-heit* §. 15 seqq. licet, si discefferis a scriptis minutioribus, raro scripta obuenant, quae vnam alteramue doctrinarum practicarum iuris publici ita tractant, vt ad practica scripta referri possint.

§. 692.

Sequuntur scripta practica de causis publicis *ecclesiasticis*, quae, quoad ecclesiam pontificiam, non solum scripta magni momenti sunt: sed et eorum non paruus datur numerus. Cauendum modo, ne scripta quae ad iuridica scripta referri nequeunt, vel, si et talia sunt, potius ad casuistica scripta pertinent, hic admisceantur, dum theoriam huius vel illius negotii publici ecclesiastici continere debet scriptum, vt dici possit huius classis scriptum esse. Caeterum ego pro instituti ratione hic subsisto, nec opus esse iudico, in his initiis notitiae scriptorum iuridicorum ipsa haec scripta alleganda esse.

TIT.

T I T. II.

DE

SCRIPTIS DE EXPEDITIONE
NEGOTIORVM PRIVATORVM
EXTRAIVDICIALIVM.

§. 693.

Negotiorum extraiudicialium expeditionem concernentia scripta, sicque scripta quae pertinent ad iurisprudentiam practicam extraiudicalem, differunt pro diversitate negotiorum extraiudicialium: ast dantur tamen et inter ea talia, quae praecise ad hoc vel illud negotium, aut saltem ad certam eorum classem, referri nequeunt. Hinc et haec scripta vel *generaliora*, vel *specialiora* sunt:

§. 694.

Ad *generaliora* scripta huius generis referri possunt:

Anleitung zu der außsergerichtlichen practischen Rechtsgelabrtheit, me auctore. Halle 1765. 8.

Franz Georg MEIERS Unterricht von allen im gemeinen Leben vorkommenden bürgerlichen Handlungen als Pächten, Testamenten, Contracten. Neue Auflage Altona 1767. 8.

Andr. Rudolph IACOBI Einleitung zur Kenntniß der Rechte in außsergerichtlichen Handlungen. Celle 1772. 8.

§. 695.

Quod vero attinet *specialiora* scripta de expeditione negotiorum extraiudicialium, eorum suis locis mentio facta in meo libello: *Anleitung zur gantzen practischen Rechtsgelabrtheit*, §. 57 seqq. vnde potiora eorum illustrationis gratia hic adiici sufficere potest. Sunt talia quoad

I. *pacta*

I. *pacta et contractus*

Sam. STRYKII *Tr. de cautelis contractuum*. Francf. et
Lipsi. 1694.

Iust. CLAPROHT *Jurisprudentia beurematica*. P. I. Goett.
1762. P. II. Ibid. 1765. 8.

II. *successionem*

Sam. STRYK *de cautelis testamentorum*. Halae 1703.
4. et postea saepius,

Io. KLEIN *testator cautus*. Lipsi. 1707. 4.

III. *status hominum concernentia negotia extrajudicialia*

Io. Georg. ESTOR *practische Anleitung zur Abnenprobe, so bei den deutschen Ertz- und Hochstiftern, Ritterorden und Ganerbschaften gebräuchlich*. Marburg 1750. 4.

T I T. III.

DE SCRIPTIS DE IUDICIIS ET DE
EXPEDITIONE NEGOTIORVM IUDICIALIUM IN GENERE.

§. 696.

Licet nec doctrina de iurisdictione, nec doctrina de foro competente, sicque nec scripta de his doctrinis, ad iurisprudentiam practicam referri possint: aliud tamen dicendum de scriptis de iudiciis, si nimirum iudicium sumitur pro instituto publico, eo tendente, ut mediante eo certarum partium potestatis iudicialiae expeditio fiat. Cum itaque ad iudicium in hoc sensu potissimum faciant *personae iudiciales*, inter quas praecipuus est *ipse iudex*, et quoad eum praesertim *officium suum* notandum, praeter scripta generalia de expeditione causarum iudicialium, huc etiam scripta de iudiciis, ipsis personis iudicialibus, et praesertim de iudice eiusque officio, referri debent.

§. 697.

§. 697.

Quae cum ita sint haec classis scriptorum iuridicorum multa scripta sub se continet, et alia eorum concernunt speciatim *iudicia imperii*, praesertim suprema, quatenus talia scripta de his iudiciis sunt, quae non tam modum procedendi in his iudiciis concernunt, quam potius ipsam horum iudiciorum internam constitutionem, et quae eo faciunt ut conferentur, quippe quae non ad scripta iuris publici, sed potius huc referri debent: alia vero *reliqua iudicia* sub dicta limitatione. Separanda itaque hic sunt scripta quae *iudicia imperii et personas iudiciales harum iudiciorum, eorumque officium et causarum iudicialium in iis expeditionem generatim* concernunt, a *reliquis huius classis scriptis*, et his praemissis illa sunt addenda.

§. 698.

Ad scripta huius classis quae *reliqua iudicia praeter iudicia imperii*, nec non *iudiciales personas*, praesertim *iudicem eiusque officium et causarum iudicialium expeditionem in genere*, concernunt, pertinent omnia scripta, quae doctrinas in saepius allegato meo libello: *Versuch einer Anleitung zur gantzten practischen Rechtsgelahrtheit* §. 503 seqq. obuias respiciunt, quorum aliqua e. g. hic alleganda, quae, licet ex parte tantum ad iurisprudentiam practicam particularem huius vel illius loci pertinere videantur, optimo iure tamen, ob usum quem praestant in studio iurisprudentiae communis, huc referri possunt:

Andreas OCKEL Tractatio historico-iuridica: de palatio regio seu scabinatu Halensi, nonnullisque aliis ad Burggraviatum Magdeburgensem spectantibus iuribus. Halae 1700. 4.

Carj

Carl Pbil. KOPF Ausfürliche Nachricht von der älteren und neueren Verfassung der geistlichen und Civil Gerichten in Fürstlichen-Hessen-Casselschen Landen. P. I. Cassel 1769. P. II. Ibid. 1771. 4.

Nic. Christ. L. B. de LYNCKER de graüamine extraiudiciali et quatenus ab illo prouocare licet. Editio III lenae 1737. 8.

Casp. ZIEGLERI Dicastice siue de iudicum officio et delictis. Vit. 1672. 1702. 8.

Gerard. FELTMANN Commentarius de iuramento perborrescentiae seu eieratione bonae spei. Coloniae 1702.

* *Fasciculus opusculorum et controuersiarum de non usu iuramenti perborrescentiae aduersus iudicem.* Ex recensione IOAN. PHIL. CARRACH. Halae salicae 1759. 4.

De requisitione iudiciali libellus variis obseruationibus distinctus. Brunswigae 1747. 8.

§. 699

Quae porro huc pertinent scripta de *iudiciis imperii*, partem scriptorum de re iudiciaria imperii concernunt, hincque separanda sunt scripta theoretica de re iudiciaria imperii, quae ad scripta iuris publici referri debent, a scriptis practicis de re iudiciaria imperii. Quoad posteriora vero omnia scripta, quae talia non sunt, vt praecise singulos actus in processu iudiciorum imperii obuientes, vel totum hunc processum, concernant, ad hunc locum: quae vero talia sunt, ad sequentes classes scriptorum practicorum pertinent. Hic itaque notari merentur sequentia scripta:

10. *Steph. PÜTZERI Abbildung des heutigen Zustandes beyder höchsten Reichsgerichte.* Goell. 1749. 4.

P p

Herr.

Henr. Christ. L. B. de SENCKENBERG de iudicio camerae hodierno eiusque conditione, iudice, praesidibus, cancellaria, observationes variae ex legibus et tabulis publicis. Vindobonae 1764. 8.

Georg. Melch. de LVDOLFF Historia sustentationis iudicii supremi camerae imperii. Francof. 1721. 4.

Io. Henr. L. B. de HARPPRECHT Bericht das Unterhaltungswerck des kaiserlichen und Reichscammergerichts betreffend. Francof. 1768. 8.

A. C. D. SIPMANN Systema iurisdictionis supremae in Imp. R. G. praecipue illius, quae ab illustrissimo camerae imperialis iudicio exercetur. Francof. 1758. 8.

Vermehrter und verbesserter abgeforderter Bericht vom Ursprung, Beschaffenheit, Umständen und Verrichtungen der Kaiserlichen Reichs-Cammergerichtlichen Visitationen. Freiburg 1767. 4.

Io. Stepb. PÜTTERS patriotische Gedancken über einige das Kaiserliche und Reichs Cammergericht und dessen Visitation betreffende Fragen. Goett. 1768. 8.

Anmerkungen über Pütters patriotische Gedanken etc. Francf. und Leipz. 1768. 4.

Io. Stepb. PÜTTERS Weitere Ausführung der Frage: Ob die erste Classe der zur Cammergerichts-Visitation bestimmten ordentlichen Reichsdeputation notwendig auf eine gewisse zum voraus bestimmte Zeit abgelöset werden müsse? Goett. 1768. 4.

Vermehrte Beyträge zur Verbesserung des Iustitzwesens am Cammergericht. Frf. und Leipz. 1768. 8.

Reuerien von Verbesserung des Iustitzwesens bei Gelegenheit der Kaiserlichen und Reichscammergerichtlichen Visitation. Frf. und Leipz. 1768. Fortgesetzte Reuerien etc. Ibid. 1769. 4.

Kurtz

Kurtzgefastes Cameral - Lexicon der in der K. und R. Cammergerichtsordnung und dasiger praxi recipirten terminorum iuridico - technicorum erklärt und beschrieben. Erf. und Leipz. 1766. 8.

Quinquertium camerale 1705. 4.

Frid. Guil. TAFINGER selecta iuris cameralis ad illustrandas supplendasque institutiones iurisprudentiae cameralis edita. Tub. 1756 8.

Io. Ferdin. BRAND Thematum selectiorum iuris cameralis fasciculus. Thema I. dubia circa inscriptionem informationum huc relationum aliarumue litterarum quae a camera imperii clausae exiguntur huc illucue mota. Wetzlariae 1758. 4. *Thema II. de camera imperiali in causis ecclesiasticis non iudicante, exsequutionem tamen decernente si inuocata fuerit, quasi vocant, ut brachium seculare.* Ibid. 1759. 4.

Io. Steph. PÜTTERI Opuscula rem iudiciariam imperii illustrantia. Accedunt tres idem argumentum tractantes dissertationes Moguntinae. Goett. 1766. 4.

Io. DECKHERRI Diss. de cultu iuris cameralis in eius Commentationum de rebus cameralibus specimine. Spiraë 1675. 4 num. I.

Erici MAVRITII Praef. de scriptoribus iuris et processibus cameralis, quae praemissa eius Consil. Ebiloniensibus P. I.

Io. Jac. ZWIRLEIN Discursus praeliminaris: de scriptoribus iuris cameralis a MAVRITIO et DECKHERRO omis- sis, qui eius editioni iuris cameralis LVDOLFI prae- missus.

Io. Steph. PÜTTERI Specimen bibliothecae scriptorum specialium, imprimis dissertationum et opusculorum, rem iudiciariam imperii in singulis argumentis ill. st. in- tium. Vid. eius *Nova epitome processus imperii* p. 137 se 19.

T I T. IV.

DE SCRIPTIS DE EXPEDITICNE
NEGOTIORVM IVDICIALIVM
VOLVNTARIORVM.

§. 700.

Si discesseris a scriptis minutoribus huius classis, quae hic non curo, pauca scripta alicuius momenti ad hunc locum referri possunt. Ante omnia vero, tanquam praecipuum scriptum huius classis, notari merentur *Iusti CLAPROTH primae lineae iurisprudenticae extraiudicialis*. Goett. 1760 rec. 1766. 8. quod scriptum, tanquam compendium huius partis iurisprudentiae practicae iudicialis, considerandum est.

§. 701.

Reliqua scripta huius classis quod attinet, ea sunt scripta de singulis argumentis doctrinae de expeditione negotiorum iudicialium voluntariorum, seu, ut aiunt, voluntariae iurisdictionis. Scripta ipsa vero quae huc referri possunt, sunt quoad maximam partem minutoria, quae cum reliquis obueniunt in meo libello: *Anleitung zur ganzen practischen Rechtsgelahrtheit* §. 579 seqq.

T I T. V.

DE SCRIPTIS DE EXPEDITIONE
NEGOTIORVM IVDICIALIVM, QVAE IN
CAVSARVM CIVILIVM DISCEPTATIONE
CORAM IVDICE OBVENIVNT.

§. 702.

Negotia iudicialia, quae in disceptatione causae civilis coram iudice obueniunt, praesupponunt partes litigantes, et tales qui iis in hac disceptatione tanquam

quam aduocati et procuratores adsistunt; praetereaque non solum singula haec negotia consideranda, sed et quaedam generalia de iis in ipsa theoria tractationi de singulis his negotiis praemittenda sunt. Hinc scripta huius classis sunt, vel scripta de *expeditione bonorum negotiorum in genere*, vel scripta de *personis litigantibus iisque in his negotiis adsistentibus*, vel scripta de *singulis negotiis iudicialibus, quae in disceptatione causarum ciuilium coram iudice obueniunt*. Tertii generis scripta vero quadruplicis generis sunt, dum singula negotia a partibus litigantibus in ipsa disceptatione causae ciuilis coram iudice expedienda, vel *status controuersiae determinationem*, vel *probationem*, vel *decretorum iudicis oppugnationem et respectiue defensionem*, aut *eorum declarationem a iudice faciendam*, vel *rei iudicatae executionem*, concernunt.

§. 703.

Licet vero inter tot scripta, quae huc pertinent, dentur talia quae libri sunt: pleraque tamen scripta minutiora sunt; vnde sufficiet hic sequentes libros e. g. notari:

Io. Petr. MOLIGNETVS de reconuentione. Francf. 1604. 8.

Ioan. Georg. WENTENSCHLEGEL processus iudiciarius probatorialis et reprobatorialis. Pedeponi 1742. 4.

Io. Hier. HERRMANN Kurtzgefaster Entwurf des Beweises. Ienae 1746. 8.

Marcelli CALAE de articulandi et probandi modo tractatus. Francof. et Lips. 1693. 4.

Wolfg. Ad. SCHÖEPFF de processu appellationis, nullitatis, restitutionis in integrum, reuisionis et remissionis. Stuttg. 1748. 8.

Fr. Es. PUFFENDORF de iure de non appellando. Hanov. 1730. 8.

Io. Franc. Loth. SCHRODT de iure de non euocando et appellando. Pragae. 1773. 8.

T I T. VI.

DE SCRIPTIS DE ARTE ACTA TRACTANDI.

§. 704.

Scripta practica quae concernunt talia negotia, quae non producunt noua acta, sed acta iam adesse praesupponunt, sicque sunt scripta de duplici arte acta tractandi, nimirum de arte *relatorio-decretoria*, et de arte *archiua tractandi*, sunt, quoad *l. artem relatorio-decretoriam*, duplicis generis.

I. generaliora

Irid. Aug. HOMMELS Kurze Anleitung Gerichtsacta geschickt zu extrahiren, zu referiren und eine Sentenz darüber abzufassen. Leipz. 1739. Nouissima editio prodit Halae 1761. 8.

Iust. CLAPROHTS Grundsätze von Verfertigung der relationen aus Gerichts-Acten zum Gebrauch der Vorlesungen. Goett. 1756. rec. 1766. 8.

Io. Gottfr. SCHAVMBVRGS Anweisung wie man geschickt vnd ordentlich aus den Acten referiren soll, quod scriptum principiis EIVS iurisprudentiae practicae iudiciariae annexum.

Iust. Henn. BÖHMERS Kurze Anleitung zum geschickten Gebrauch der Acten, worinnen deutlich gezeiget wird, wie man Acta lesen, extrahiren, referiren, beurtheilen, darüber decretiren vnd davon iudiciren solle, nebst einem vermehrten formular, wornach die gegebene Regeln zu appliciren. Hal. 1732. 8.

Car. Gottl. KNORRH Elementa artis relatoriae in usum auditorum euulgata. Halae 1753. 8vo.

EIVSD.

EIVSD. *Anleitung zu Referirung der Acten aus dem lateinischen überfetzt, mit Anmerkungen erläutert, und mit einem Anbange versehen von D. ERNST. FRID. KNORREN. Halle 1755. 8.*

VON TEVENAR *Anmerkungen über die Kunst zu referiren. Magd. und Leipz. 1772. 12.*

Carl. Frid. WALCH *Einleitung in die Wissenschaft aus Acten einen Vortrag zu thun und darüber zu erkennen. Ienae 1773. 8.*

2. *Specialiora*

Henr. BROCKES *Notitia actorum commodam actorum lectionem, relationem, sententiaeque conceptionem exhibentem. Vitteb. 1736. 4.*

Io. Baltb. WERNHERI *Principia iurisprudentialae formulariae. Lipf. 1728. Observationibus et notis illustravit THOMAS HAYME. Lipf. 1744. 8vo.*

Io. Georg. ESTORS *Gründlicher Unterricht von geschickter Abfassung der Vrtbel und Bescheide. Edit. sec. Marb. 1749. 4.*

Car. Ferd. HOMMEL *teutscher Flavius, das ist, binlängliche Anleitung so wohl bey bürgerlichen als peinlichen Fällen Vrtbel abzufassen etc. als ein Lexicon bequem eingerichtet. Baireuth 1763. 1766. 8.*

Tractatus de actis extrahendis, perlegendis, referendis ac transmittendis diuersorum celeberrimorum auctorum, scil. BESOLDI, GVNDLINGII, HESERI, LANDWEHRII, RENEMANNI, STYPMANNI, WALDSCHMIDII, WEBERI et WVNSCHII. Wetzl. 1730. 4.

§. 705.

Porro quoad H. *artem archiua tractandi praecipua, quae hic notari merentur, scripta sunt PHIL. WILH. FLADT Anleitung zur Registratur - Wissenschaft*

P p 4

und

und von Registratöribus. Frf. und Leipz. 1764. 4.
1765. 8.

*Iust. CLAPROHT Grundsätze etc. von Einrichtung und
Erhaltung der Gerichts und anderer Registraturen.*
Goett. 1769. 8.

(B)

DE SCRIPTIS DOCTRINAM DE PROCESSV
CIVILI CONCERNENTIBVS.

§. 706.

Prout processus ciuilis, vel processus communis, vel processus particularis est, huiusque species est processus iudiciorum imperii; ita et scripta quae doctrinam de processu concernunt, seu scripta processualia (§. 682), vel sunt scripta de processu ciuili *communi*, vel scripta de processu ciuili *particulari*, speciatim de processu iudiciorum imperii. Vnde ad duas classes reduci possunt scripta de quibus hic agendum.

T I T. I.

DE SCRIPTIS DOCTRINAM DE
PROCESSV CIVILI COMMVNI
CONCERNENTIBVS.

§. 707.

Cum ex antecedentibus pateat, ad scripta de processu ciuili, de quibus hic agendum, non posse referri scripta de singulis actibus in processu ciuili obuenientibus: non nisi ea scripta huius loci sunt, quae concernunt processum in suo cursu consideratum; tam quoad litigantium, quam quoad iudicantium, iisque adfistentium, partes in processu communi.

§. 708.

Sunt itaque scripta de processu ciuili communi
I. *scripta quaedam generaliora huius classis, veluti:*

Iust.

Iust. CLAPROHT *Kurtze Vorstellung von dem Lauf des processus nebst denen Entwürfen und nöthigen Formularien.* Goett. 1757. 1766. 8.

Acbat. Lud. SCHMIDT *Anweisung wie die Regeln des gemeinen und sächsischen processus geschickt anzuwenden sind.* Iena 1766. 8.

EIVSD. *Kurtze Anweisung wie die Regeln der Kunst zu referiren angewendet werden müssen.* Iena 1766. 8.

§. 709.

Porro huc pertinent II. *elementa doctrinae de processu civili*, quae sunt

I. *generalia*, quae omnes vel saltem plurimas eius species simul tractant;

Andr. HOFFMANN *Teutsche Reichs Praxis* 3. Theile. Francf. 1765. seqq 8.

Lüder MENCKEN *tractatio synoptica processus iuris communis et saxonici electoralis ad seriem singulorum titulorum ordinationis processus Saxonicae exacta.* Lipf. 1723. 4.

Godofr. BARTHII *Hodegeta forensis civilis et criminalis.* Editio tertia prioribus longe auctior et emendatior prodit Hildburghusae 1753. 4.

Io. Georg. ESTOR *Anfangsgründe des gemeinen und Reichsprocessus.* Gießen 1744. 8. Ibid. 1752. 4.

EIVSD. *Anderer Theil derselben*, herausgegeben von WOLRAD BURCHARDI. Francf. 1756. 4.

EIVSD. *Dritter Theil derselben*, oder die nöthige Erläuterungen derer Händel, welche entweder in die Ausrechnung einschlagen, oder in den Gerichten vorkommen, nach der Ordnung der Pandecten herausgegeben von WOLRAD BURCHARDI. Francf. 1756. 4.

EIVSDEM *Vierter Theil*, oder Anweisung zu dem im Reiche üblichen Amter oder protocollar Verfahren

- ren, auch den übrigen summarischen Processen.
Frankf. 1756. 4.
- Mich. Henr. GRIEBNERI *Principia processus iudicarii*.
Lipf. 1733. 8.
- Sim. Pet. GASSER *positiones practicae*. Halae 1737. 8.
- Carl. Gottl. KNORRH *Anleitung zum gerichtlichen Pro-
cess*. Halle 1734. 8. et postea saepius.
- Iac. Gottl. SIEBERS *Versuch einer Anleitung zum ge-
richtlichen Process*. Goettingen 1761. 8.
2. *specialia quoad banc vel illam processus speciem, ni-
mirum*
- A. *ciuilem ordinarium, veluti*
- Godofr. BÖNIGKS *Practica practicata b. e. fundamenta
processus ciuilis per definitiones, diuisiones, praesup-
posita et axiomata succincte exposita, per varias for-
mulas scriptorum in foro occurrentium illustrata,
et ad casum in contradictorio adhuc pendentem
applicata*. Franc. 1711 et Halae 1747. 4.
- Io Frid. SEYFARTS *Deutscher Reichsprocess*. Halle
1738 et 1756. 4.
- Ioan. BRUNNEMANNI *Tractatus iuris de processu fori le-
gitime instituendo*. Editio vndecima cum praef.
Car. Gottl. von TOLL. Francof. et Lipf. 1747. 4.
- Io. Gottfr. SCHAVMBVURG *Principia praxeos iuridicae
iudicariae quae modum procedendi in iudicio regu-
larem continent*. Ienae 1738. 1769. 8.
- Pauli Wilb. SCHMIDII *Institutiones praxeos iudicariae
tam fori communis quam Saxonici*. Ienae 1751. 8.
- Iac. Frid. LVDOVICI *Einleitung zum Ciuil-Process*.
Halae cum notis SCHLITTHI anno 1732. 4. prodiit
decima editio.
- B. *reliquas processus ciuilis species, veluti*
- Io. Gottl. SCHAVMBVURG *Principia praxeos iudicariae
quae modos procedendi in iudicio ab ordinario diuer-
fos*

fos sistunt variis observationibus practicis illustratos.
Ienae 1744. 8.

Io. Henr. BERGERI *Electa processus executivi, possessorii, prouocatorii et et matrimonialis.* Lips. 1705. 4. et ex edit. auctiori ibid. 1707. Nouissima editio prodiit 1745 cum supplementis ex ordinatione recognita, addita a TH. HAYME.

Carl. Gottl. KNORRE *Einleitung zum Krieger-Process.* Halle 1740. 8.

Io. BRUNNEMANN *de processu concursus creditorum.* Francof. 1693. 1697. 1742. 8.

Iac. Frid. LVDOVICI *Einleitung zum Concurs-Process.* Halle 1709 et cum notis SCHLITTII editio noua 1740. 4.

EIVSD. *Einleitung zum Lebn-Process* 1717. Septima editio prodiit 1740. 4.

EIVSD. *Einleitung zum Consistorial-Process* 1713. 4.

T I T. II.

DE

SCRIPTIS DOCTRINAM DE PROCESSU
PARTICVLARI, PRAESERTIM IVDICIORVM
IMPERII, CONCERNENTIBVS.

§. 710.

Inter scripta quae spectant doctrinam de processu particulari, praesertim notanda sunt I. *scripta de processu iudiciorum imperii*, quae alteram partem scriptorum de re iudiciaria imperii (§. 699) constituunt. Licet vero pleraque scripta quae sequuntur, et huc referre placuit, plura de re iudiciaria imperii contineant, quam doctrinam de processu iudiciorum imperii, ea tamen ideo ad hanc scriptorum practicum classem pertinere censeo, quoniam potissimum doctrina de processu iudicio-

diciorum imperii in iis explicata est. Sunt itaque tanquam scripta huius generis notanda:

I. *generaliora scripta de processu iudiciorum imperii*

Io. Steph. PÜTTERI *Introductio in rem iudiciariam imperii, speciatim quoque in statum et praxin amborum supremorum imperii tribunalium.* Edit. secunda Goetting. 1752. 4.

EIVSD. *Noua epitome processus imperii amborum tribunalium supremorum.* Goettingae 1757. 1769. 8.

Io. Vlr. L. B. de CRAMER *Systema processus imperii seu superiorum augustissimorum tribunalium.* Vlmae 1767. 4.

EIVSD. *Institutiones iuris cameralis e systemate suo processus imperii seu superiorum augustissimorum tribunalium succincte extractae.* Francof. et Vlmae 1769. 8.

II. *specialiora scripta de processu*

1. *Iudicii imperialis aulici*

Io. Frid. CRAMERI *Manuale processus imperialis, siue compendiosa introductio ad praxin August. iudicii caesareo imperialis aulici.* Norimb. 1704. Francof. 1730. 8.

Io. Iac. MOSERS *Grundsätze der R. H. R. Praxis,* Francof. 1743. 8.

I. F. W. de W. *Principia processus imperialis aulici bodierni, cum differentiis processus cameralis nebst einem vollständigen Formular-Buch des heutigen Reichs-Processes bey beyden Höchsten Reichs-Gerichten. In fünf Theilen abgetheilt.* Francf. et Lipf. 1747. 4.

2. *Camerae imperialis*

RODING *Pandectae iuris cameralis.* Nouissima editio prodijt Wetzlariae 1750.

Iac.

- Iac. BLVM processus cameralis* Edit. nov. Col. 1738
 hucque pertinent DECKHERRI *Vindiciae pro veritate
 et iustitia rei iurisque cameralis in notis et animad-
 versionibus ad IAC. BLVMII processum cameralem eius-
 que titulos XXX priores.* Wetzl. 1723. 4. *Iac.
 de RAMPACH Palaestra S. R. Imp. Archi-Tribuna-
 lium Viennae* 1726. fol. et *Ioan. Chrif. BOCKEN
 in lectione Blumiana iuris cameralis, seu notis perpe-
 tuis ad Iacobi Blumii processum cameralem.* Colon.
 1728. 4.
- G. M. de LVDOLF de iure camerali commentatio syste-
 matica.* Edit. nouiff. cum Praef. 10. IAC. ZWIRLEIN.
 Wetzl. 1741. 4.
- Io. Peter BANNITZAE Gründliche Einleitung zu dem
 Kayserl. Reichs-Cammergerichts-Processse.* Würzb.
 1740. 4.
- Gosw. Ios. von BÜNINGCK Anfangsgründe des Reichs-
 Cammer-Processses.* Duisb. und Francf. 1754 8.
- Frid. Guil. TAFINGERI Institutiones iurisprudentiae ca-
 meralis.* Tubingae 1754 8.
3. *reliquorum iudiciorum imperii*
*Andr. Chrif. SCHNEIDERI processus iuris et iudicii pro-
 vincialis Suevoici.* Francof. 1780. rec. Vlm. 1713. 4.

§. 711.

Superfunt II. *reliqua scripta de processu civili parti-
 culari,* quae itaque processum reliquorum iudiciorum
 in germania, praeter iudicia imperii, concernunt. In-
 ter haec scripta vero, quae secundum horum iudicio-
 rum diuersitatem differunt, pro praesentis instituti ra-
 tione non nisi talium hic mentio facienda, quae in stu-
 dio doctrinae de processu communi vltim praestant,
 qualia sunt sequentia processum saxonicum concernen-
 tia scripta:

Lud.

Lud. Guntb. MARTINI Comm. in ordinationem processus iudiciarii Iob. Georgii Elect. Sax. Dresdae 1696. 1710. fol.

EIVSDEM Processus continuatus seu Analecta forensia 1710. fol.

Herr. BERGERI Electa disceptationum forensium secundum Ordinat. Proc. Elect. Saxon. concinnata. Lips. 1706. 4. Quibus accessere supplementorum ad electa disceptationum forensium Pars I. Lipsiae 1707. 4. et Pars II. 1709. 4. Recentiores editiones Lipsiae 1738 et 1741. 4. cura THOMAE HAYMII prodierunt.

Quinti Sept. Flor. RIVINI Enunciata iuris ad ordinationem Proc. Iudic. Sax. Electoralem collecta. Ex schedis edita paternis a filio IO. FLOR. RIVINO. Lipsiae 1705. 4. et Hildburghusae 1749. 4.

C A P V T. III.

BIBLIOTHECA IVRIS CIVILIS CASVISTICA.

§. 712.

Absoluta bibliotheca iuris ciuili legali et doctrinali, sequitur bibliotheca casuistica, quae sub se comprehendit casuistica scripta (§. 374.). Sunt vero huius generis scripta, vel talia quae formulas et exempla sistunt; vel deductiones; vel consilia et decisiones; vel scripta casuistica miscellanea.

T I T. I.

DE SCRIPTIS QVAE FORMVLAS ET EXEMPLA SISTVNT.

Carl. Frid. von MÖSER Nachrichten von alten Cantzelei- und Gerichts-Formular-Büchern in seinen kleinen
das

das Staats- und Völkerrecht erläuternden Schriften.
Vol. III num. IV. pag. 395 seqq.

Gottfr. Dan. HOFFMANN'S *Geschichte der lateinischen so wohl als teutschen Formularbücher und ihres beständigen Gebrauchs in Teutschland, von den ältesten Zeiten bis auf das XVII. Iahrbundert, in den Vermischten Beobachtungen aus denen Deutschen Staats-Geschichten und Rechten. Pars III. num. VII.*

§. 713.

Scripta quae formulae et exempla sistunt, sunt vel talia quae antiquas formulas continent, veluti BARNAB. BRISSONIVS *de formulis et solennibus populi romani verbis Libri VIII.* Paris. 1583. fol. et Lips. 1754 cum notis IO. AVG. BACHII, vel talia in quibus formulae et exempla obueniunt quae adhuc hodie usum habent in praxi.

§. 714.

Quod attinet posterioris generis scripta huius classis, eorum alia magis praxin publicam, alia magis praxin priuatam concernunt, suntque talia quae ad priorem classem pertinent sequentia scripta:

Io. Christ. LÜNIG'S *großer Herren vornehmer Minister und anderer berühmter Männer gebaltene Reden* 1709. 8.

EIVSD. *Angenehmer Labyrinth der Staats- und gelebten Beredsamkeit.* Pars I. 1725. Pars II. 1730. 8.

Sammlung auserlesener Reden, als Lob- und Glückwünschungs-Reden, Huldigungs- und Gesandtschafts-Landtags-Inaugurations-Condolenz-Reden. Nordhausen 1726 und vermehrt 1730. 8.

Neue Sammlung von Staatsbriefen. und Reden nebst einer vorgesetzten Abhandlung von der politischen Schreibart. Helmst. 1756. 8.

Io.

Io. Cbrist. LÜNIG Theatrum ceremoniarum. Lipsiae 1720. Tom. II. fol.

§. 715.

Formulas et exempla, quae *priuatam* praxin magis, quam praxin publicam, respiciunt, sistenta scripta sunt scripra

I. generalia quoad praxin priuatam utramque, tam iudicalem quam extraiudicalem, veluti
Adami VOLCKMANNI Neu verbesserte Notariatskunst.

Prima editio prodit 1621. 4. quae postea saepius recusa, donec cura et studio GEORGII BEYERI prodit 1695 sub titulo: GEORGII BEYERI *Volckmannus emendatus*, quae editio itidem saepius prodit. Nouissima VOLCKMANNI editio et optima vero est. quae lucem vidit lenae 1763. 4.

Jab. Gottfr. BOLTZ wohl instruirter Amts- und Gerichts-Actuarus. Editio sexta prodit Faancof. 1751. 8.

Io. Iohst. BECKS vollständiges und nach dem heutigen Curial stilo eingerichtetes Formular. Prima editio prodit 1716. 4. quae saepius repetita.

II. specialia quoad unam alteramve praxin eiusque partem quandam, veluti

Io. Frid. SEYFARTS Formular-Buch, worinnen alle zu dem processu ordinario gehörige Schiften, Besebeide, Citations und Registraturen, nach dem neuesten Reichs und Sächsischen stilo curiae mit notbigen Anmerkungen angewiesen werden. Prodit vna cum eiusdem *Deutschen Reichs-Process.*

Iul. Bernhard von ROHR Vorrath von auserlesenen Contracten und anderen Aufsätzen die bey der Hauswirthschaft, Humalung und Handwecken vorkommen. *Verbessert auch mit neuen Aufsätzen und einer*

einer

einer Einleitung vermehrt von D. CHRIST. GOTTH. GVTSCHMID. Leipz. 1754. 4.

III. *specialissima quoad praxin supremorum imperii iudiciorum.*

Io. Fr. Wilb. de NEVMANN *Vollständiges Formular des heutigen Reichs-Processes.* Existat cum EIVS principis processus iud. imp. aulici. Francof. 1747. 4.

Io. Steßban. PÜTTERS *Versuch einer näheren Erläuterung des processus beyder höchsten Reichsgerichte in einer practischen Sammlung gantz neuer Cammergerichts und Reichsbofrathsachen.* Goett. 1751. 4.

Henr. Wilb. LIER *Formulae cancellariae cameralis.* Spirae 1667. 4. postmodum 1683 et 1702 in eadem forma auctius recusae.

T I T. II.

DE DEDVCTIONIBVS.

Io. Christ. LÜNIGII *bibliotheca deductionum S. R. I. antezzo in eine geschicktere Ordnung gebracht, durchaus verbessert und ansehnlich vermehret durch GOTTL. AVG. IENICHEN.* Leipzig 1745. 8. Prima editio prodit ibid. 1711.

Christ. Gottl. BVNTERS Praef. *Von dem Wehrte und Nutzen der Deductionen, quam STOLII Historie der iuristischen Gelahrtheit praemissit.*

§. 716.

Sub *deductionum* nomine veniunt ea scripta casuistica, in quibus ius quaesitum in casu quodam dato alicui

Qq

alicui competens euincitur, et praesertim differunt pro casuum diuersitate, indeque sunt deductiones in causis *publicis, feudalibus, ecclesiasticis* etc.

§. 717.

Ad classem eorum scriptorum quae sub deductionum nomine veniunt, referri debent I. *ea scripta quae sunt collectiones deductionum, veluti;*

Christ. LÜNIGS Grund - Veste Europäischer Regenten Gerechtsame, worinne durch auserlesene deductiones, informationes, repraesentationes, demonstrationes, vnd andere merckwürdige Schriften ausführlich dargethan wird, wie es so wohl um der R. K. Mai. als Churfürsten vnd Stände des H. R. R. ingleichen auswärtiger Könige, Republicuen vnd freyer Fürstenthümer vnterschiedene bohe iura, Ansprüche vnd Praecedenz - Streitigkeiten eigentlich beschaffen sey. Leipz. 1716. fol.

Frid. Gar. MOSEK'S Sammlung der neuesten vnd wichtigsten deductionen in Teutschen Staats - vnd Rechts - Sächén. Tom. I - VIII. Franckf. vnd Leipzig 1752 - 1754. 4.

§. 718.

Alter species scriptorum huius classis sunt II *singulae deductiones*, si vero tot scripta satis momentosa huius classis in ordinem redigenda, pro ea deductionum diuersitate, cuius §. 717. mentio facta, a se inuicem separanda sunt, tumque vterius subdividenda. Ast, cum praesens institutum non permittat singulas deductiones hic recenseri, plura de hac scriptorum classe non addo.

TIT.

T I T. III.

DE

CONSILIIIS ET DECISIONIBVS.

§. 719.

Scripta casuistica quae sub *consiliorum* et *decisionum* nomine venire solent, differunt in eo, quod vel *varii generis casus*, vel non nisi *huius vel illius generis casus*, concernant. Quoad priorem classem scriptorum huius generis a se inuicem distingui possunt *decisiones dicasteriorum*, et *consilia et decisiones ICtorum*, quae vel priuato nomine, vel nomine collegii ICtorum cuius membra sunt, data et factae.

§. 720.

Consilia et decisiones quae I. *casus varii generis concernunt*, et sunt *decisiones dicasteriorum*, in eo differunt quod sint decisiones

I. *iudisiorum impexii*, veluti

Raphael SEYLER Cammer-Gerichts Bey- und End-Vrtheil, siue Selectissimarum sententiarum in summo sacrae Imperialis Camerae iudicio ab a. 1495 ad a. 1570 publicatarum partes duae. Francof. ad Moenum 1572 fol. Successit Pars Tertia sententias usque ad a. 1573 publicatas complectens ibid. 1573 fol. et iterum sub titulo: Vrtbel vnd Bescheid am Kayserlichen Cammer-Gericht, welche Raphael Seyler verfertiget durch Christianum BARTH. Spirae 1608 fol. V. Vol. quibus Sententiae et Decisiones Camerae imperialis ab a. 1495. usque ad a. 1587 prolatae continentur.

Q 9 2

Rerum

Rerum in supremo camerae imperialis iudicii senatu iudicatarum duodecennalis periodus VON IOHANN DECKHERRN. Wetzlar 1725. 4.

Rerum in augusto iudicio cameralei decisarum collectio noua, continens sententias potiores iudicii cameralei ab a. 1588 vsque ad a. 1688. Francof. ad Moenum 1715. 4.

Herr. Güntberi THVLEMARII Relationum, Decisionum ac Votorum ab Augustissimi ac supremi camerae imperialis iudicii Dn. Assessoribus et Assessoratus candidatis elaboratorum Opus. Wetzlariae 1727 in 4to secunda vice emissum.

Io. DECKHERRI *Liber singularis relationum, votorum et decisionum August. Camerae imperialis iudicii* 1681. 4. rec. Wetzl. 1724.

Io. Jac. MOSERS *Merckwürdige Reichsbofraths conclusa.* 8 Theile. Franckf. 1726-1732. 8.

EIVSD. *Auserlesene Reichsbofraths conclusa.* Acht Stücke in einem Bande. Bayreuth 1740. 8.

EIVSD. *Alte vnd neue Reichsbofraths conclusa.* Vier Theile. Francof. 1743-1745. 8.

2. *aliorum dicasteriorum, quorum pertinet:*

Collectionis notabiliorum decisionum supremi appellationum Hasso - Cassellani inde ab eius constitutione emanatarum, cura et reuisione praefidis huius iudicii LEONH. HENR. LVD. GEORGII de CANNENGIESSER *nunc editae.* Tom. I. Cassellis 1768 fol. Tom. II. *ibid.*

§. 721.

§. 721.

Inter consilia et decisiones, quae II. casus varii generis concernunt, et sunt consilia et decisiones collegiorum ICtorum notari merentur:

Consilia et responsa iuris Altdorfina per CONRADVM RITTERSHVSIYM Frf. 1603 fol. et ex ANDREAE DINNERI MSR. locupletata a CHRIST. LEONH. LEVCHTIO Nor. 1662 fol. quibus accessit EIVSDEM cura Vol. II. Nor. 1704 fol.

Consilia Hallensium ICtorum. Tom. I. Halae 1733. Tom. II. 7734 fol.

Tubingensia consilia per Christ. BESOLDVM. Tubingae 1661 fol.

Nova consiliorum Tubingensium collectio in VIII. Voluminibus. Tub. 1731 seqq. Vol. IX. accurate WOLFG. AD. SCHOEFFIO. Ibid 1750. fol.

Consilia Marburgensia IV. Volumina. Collegis HERMANNVS VVLTEIVS tria volumina Francof. ad Moenum 1629 fol. Quartum ibidem 1631 fol. impressum.

Argentoratensia consilia per Ioach. Frid. SCHMIDIVM. Argent. 1642. fol. II. Vol.

Selectiores Consultationes collegii ICtorum academiae Gryphiswaldensis. Edidit et praefatus est HERM. HENR. ENGELBRECHT. Strall. et Gryphisw. 1741. f.

Selecta iuridica Rostochiensia. Fasciculus I. Rostochii 1741. Fasc. II. ibid. 1744. Fasc. III. ibid. 1746. Fasc. IV. ibid. 1747. 4.

*Inclytæ Facultatis iuridicæ Erfordiensis, Respon-
sorum et sententiarum selectiorum collectio. Collegit
et præfationem de facultatis iuridicæ Erfordiensis
ortu, organisatione, fati aliisque ad eam pertinenti-
bus rebus præmisit CHR. FRID. IMM. SCHORCH- Er-
ford. 1770. fol.*

§. 722.

Sequuntur consilia et decisiones, quæ III. casus va-
rii generi concernunt, et sunt consilia et decisiones singulo-
rum Ictorum, siue proprio siue collegii cuiusdam
Ictorum nomine data vel factæ, quorsum pertinent

1. *Collections consiliorum et decisionum variorum Icto-
rum:*

*Laur. KIRCHHOVII Collectio consiliorum seu responsorum
præstantissimorum Germaniæ, Italiæ, Hispaniæ
Ictorum. Francof. 1605. fol.*

*Chr. Frid. HEMPEL Lexicon iuridico - consultatorium.
Tom. I - IX. Francof. et Lipsiæ 1751-
1756. fol.*

2. *huius vel illius Icti consilia et decisiones*

*Iust. Henn. BOEHMERI Consultationes et Decisiones.
Tom. I. Halæ 1733. Tom. II. in duas partes di-
uisus ibid. 1734. Tom. III. in tres partes diuisus
ibid. 1748. fol.*

*Io. Christ. Gottl. HEINECCI Consilia, Decisiones et re-
sponsa iuris. Vratisl. 1744. fol.*

*Nic. Christ. LYNCKERI Decisiones quarum Partes tres
siue*

*sue Centuriae XV. prodierunt Ienae 1701. 4. et ex
secunda editione Ienae 1719. 4.*

EIVSD. *Decisiones DC. disceptationum forensium.* Ienae
1713. 4.

EIVSD. *Consilia et Responsa.* Vol. I. Ienae 1710. fol.
Vol. II. ibid. 1715 fol. Recusa 1736. et 1745. f.

Ernest, COTHMANNI *Consilia et responsa iuris.* Volu-
mina VI. Francof. 1609. postea recusa.

Christ. WALDVOGELII *Responsa et consilia.* Ienae
1717. fol.

Henrici CÖCCENII *Consilia illustra.* Lemgouiae Tom. I,
1725. Tom. II. et III. 1728. fol.

Io. Nic. HERTII *Responsa Consilia et Deductiones.* Vol. I.
Frf. 1729. fol. Vol. II. ibid. 1730. fol.

Casp. Henr. HORNII *Conf. Responsa et Sent.* Dresdae
1711. fol.

Io. Henr. BERGERI *Responsa ex omni iure, quo in pri-
mis Germania utitur, repetita.* Lips. 1708. fol.

Io. Steph. PÜTTERS *Auserlesene Rechts-Fälle aus allen
Theilen der in Teutschland üblichen Rechtsgelahr-
theit, in deductionen rechtlichen Bedencken, Relatio-
nen und Urtheilen.* I-IV. Theil Goett. 1768. fol.

Wolfg. Adami SCHÖEPFII *Selectae decisiones et resolutio-
nes Tubingenses.* Tubingae 1726. 4.

Aug. HOFFMANNI *Consilia in illustrium non minus
quam priuatorum causis arduis.* Francof. ad Moe-

num Tom I. 1714. Tom. II. 1718. Tom. III.
1723. 4.

Io. Rud. ENGAV Decisiones et responsa iuris selecta curante PAVLO WILH. SCHMIDIO. Ienae 1761. fol.

Nic. Hier. GVNDLING rechtliche Ausarbeitungen bestehend in consiliis, responsis und deductionibus. Erster Theil. Halle 1772. Zweiter Theil. ibid. 1773. 4.

§. 723.

Superfunt IV. consilia et decisiones quae certi generis casus alios, quam criminales, concernunt, veluti

Franckfurtische Wechsel-Responsa. Franckf. an der Oder 1749. 4.

Io. Lud. SCHMIDTS rechtliche Entscheidungen, wodurch zugleich seine Abhandlung von den Müntzsorten in welchen eine Geldschuld abzutragen, practisch erläutert wird. Nebst beygefügtten neuen Münzverordnungen und einem vermehrten Verzeichnis hieher geböhriger Schriften. Iena 1769. 4.

T I T. IV.

DE

RELIQVIS SCRIPTIS CASVISTICIS

§. 724.

Praeter casuistica scripta quae formulas et exempla sistunt, aut deductiones vel consilia et decisiones sunt, dantur adhuc plura alia scripta casuistica, quae ad nullam dictorum scriptorum classem

sem referri possunt. Huc pertinent varia scripta, quae sub actorum publicorum nomine venire solent. Licet enim varia horum scriptorum talia sint, quae ad bibliothecam legalem referri possunt, et eo §. 486 seqq. relata sunt: aliis tamen, potiori iure hunc locum adsignandum esse videtur. Sufficit vt scriptum hunc locum occupare debeat, illud, saltem a potiori, nec leges, pacta foederaue, nec scripta doctrinalia continere, aut, licet et talia contineat, tamen plura alia continere, quae non permittunt scriptum ad legalia vel doctrinalia scripta referri posse.

§. 725.

Me iudice itaque alius, magis conueniens, locus adsignari nequit sequentibus, iisque similibus, scriptis seu potius collectionibus scriptorum, a scriptorum iuridicorum numero ideo non excludendis, quoniam et historica scripta continent. Sunt vero talia quoad ea quae

I. *absoluta sunt*

Mich. Casp. LONDORPS *acta publica.* Tomi XII. Frf. 1621. 1625. 4. Tomi XVII. 1627-1719. fol.

Mart. MEIERS Londorpius suppletus et continuatus. Tomi IV. Frf. 1665-1667. fol. Tubing. 1740^o 1741. fol.

Ant. FABRI Europäische Staatscantzlei. Tomi 1-120. 8. 1697-1760.

Electa iuris publici. Tom. 1-20. 8. 1709-1724.

Io. Iac. MOSERS Reichs-Fama. 1-22 Theil. Franckf. vnd Leipz. 1727-1738. 8.

Io. Carl. KOENIGS Selecta iuris publici nouissima. Tom. 1-48. 1740 feqq. 8.

Sammlung einiger Staatschriften, welche nach Ableben Kaiser CARL des VI. zum Vorschein gekommen. 4 Bände Franckf. 1741-1743. 8.

Historische Sammlung von Staatschriften zur Erläuterung der neuesten Welt- und Teutschen Reichsgeschichten vnter CARL den VII. 3 Bände 1744-1747. 8.

Neue Sammlung von Staatschriften zur Erläuterung der neuern Welt- und teutschen Reichs-Geschichten nach Ableben Kayfers CARL des VII. 3 Bände. Frf. vnd Leipz. 1745. 1747.

Vollständige Sammlung von actis publicis vnd Staatschriften zum Bebuf der neuesten Welt vnd Teutschen Reichsgeschichten vnter Kayser FRANTZ. 1746-1752. 8. 6 Bände.

Io. Iac. MOSERS Teutsches Staats-Archiv 1751-1737. 13 Bände. 4.

Sammlung der neuesten Staatschriften zum Bebuf der Historie des ietzigen Krieges in Teutschland auf das Jahr 1756. Francf. vnd Leipz. 1757. 4. quae collectio continuata sub titulo: Teutsche Krieges-Cantzlez auf das Jahr 1757. IV. Bände: 1758 III. Bände: 1759. III. Bände: 1760 III. Bände 4.

II. adhuc continuantur

Ant. FABER Neue europäische Staatscantzlei 1761 feqq. 8.

Auser-

Auserlesene neueste Staatsacta 1767 feqq. 8.

Sammlung der neuesten Staatsangelegenheiten 1767 feqq. 8.

M E M B R V M. II.

BIBLIOTHECA IVRIS CRIMINALIS.

§. 726.

Absolutam notitiam scriptorum iuris civilis in sensu latissimo sumti, excipit notitia scriptorum iuris criminalis (§. 373). Sunt vero scripta iuris criminalis, prout scripta iuris civilis, vel *legalia*, vel *doctrinalia*, vel *casuistica* scripta (§. 339). Legalium et casuisticorum scriptorum iuris criminalis notitia paucis absolui potest: at, quod attinet doctrinalia scripta iuris criminalis, in earum notitia a se inuicem separanda sunt scripta *propaedeutica et compendia atque systemata iuris criminalis*, et scripta de *singulis argumentis iuris criminalis*. Posterioris generis scripta, vel talia non sunt quae ad certam quandam partem theoriae iuris criminalis referri possunt, vel talia sunt. Haec itaque secundum ordinem systematis iurisprudentialis criminalis a se inuicem distinguenda, indeque sunt, vel scripta iuris criminalis *generalis*, vel iuris criminalis *specialis*, haecque, vel scripta iuris criminalis *theoretici*, vel scripta iuris criminalis *practici*. Quae cum ita sint, tota notitia scriptorum iuris criminalis redit ad tractationem, de scriptis iuris criminalis 1) *legalibus*; 2) *propaedeuticis et compendiis atque systematibus iuris criminalis*; 3) *plurium argumentorum singularium iuris criminalis*; 4) *vnus argumenti iuris criminalis generalis*; 5) *vnus argumen-
ti*

ti iur. crim. theoretici; 6) vnius argumenti iuris criminalis practici; 7) casuisticis.

T I T. I.

DE

SCRIPTIS IVRIS CRIMINALIS
LEGALIBVS.

§. 727.

Licet praeter constitutionem criminalem Carolinam et Bambergensem, dentur aliae leges criminales in Germania valentes: potiora scripta iuris criminalis legalia tamen sunt ipsi textus harum constitutionum criminalium, cum reliquis scriptis legalibus, quae eas concernunt; licet quoad leges criminales romanas, tanquam scriptum quod ad legalia scripta iuris criminalis referri potest, hic notari mereatur ANTONII MATTHAEI *Comment. ad Lib. XLVII. et XLVIII. de criminibus Traiecti 1644.* et postea saepius, nouissime vero Antwerpiae 1761. 4.

§. 728.

Sunt itaque scripta legalia iuris criminalis hic notanda *I. variae editiones et versiones constitutionis criminalis Carolinae et Bambergensis,*

Bambergische Halsgerichtsordnung. Bamberg 1507.

Des Allerdurchlauchtigsten, Großmächtigsten Vnüberwindlichsten Kayser Carls des Vten vnd des beiligen Römischen Reichs peinlich Gerichts- Ordnung, auf den Reichs- Taegen zu Augspurgk vnd Regenspurg in iabren dreißig vnd zwey vnd dreißig gehalten, aufge-

aufgericht und beschloffen, cum gratia et privilegio imperiali. Excusa est Moguntiae ab Ivone Schoeffern. 1533. fol.

Hals oder peinliche Gerichts-Ordnung Kaiser Carls V und des H. Römischen Reichs. Nach der original Ausgabe von Jahr 1533 auf das genaueste abgedruckt und mit der zweiten Ausgabe von Jahr 1534 verglichen etc. von D. IOHANN CHRISTOPH KOCH. Gies- sen 1769. 8.

Caroli V. Constitutio a IVSTINO GOBLERO latine reddita et commentario aucta. Basileae 1543 fol.

Nemesis Karulina D. Karuli V. Imp. PP. Aug. inui- Etiff. sacrique imperii ordinum leges capitales a GEORGIO REMO paraphrasi expositae et scholiis auctae. Herb. 1594. 8. Francof. 1618. 4.

Caroli V. Constitutiones criminales, vulgo peinliche Halsgerichts- Ordnungen; cum notis practicis IAC. FRID. LVDOVICI. Accessit mater Carolinae Ordina- tio criminalis Bambergensis cum remissionibus ad sororem Carolinae ordinationem Brandenburgensem. Halae 1716. 4.

Io. Cbrist. KOCH Pr. de primis constitutionis criminalis Bambergensis editionibus. Gies- sae 1765.

9. collationes C. C. C. cum aliis iuribus.

Nic. VIGELII collatio constitutionum criminalium cum iure communi. Basil. 1583. 8. et sub titulo: Con- stitutiones Carolinae publicorum iudiciorum in or- dinem redactae. Basil. 1596. et 1613. 8.

Caroli

Caroli V. Constitutiones publicorum iudiciorum cum iure communi collatae a Matthia STEPHANI. Hanov. 1626. Brunswigae 1678. 4.

III. *commentarii in C. C. C.*

Dan. CLASEN Commentatius in C. C. C. cura et studio Io. Andr. Minneri. Lips. 1718. 4.

Io Paul. KRESSII Commentatio succincta in C. C. C. Hannouerae 1744. 4.

Hier. Christ. MECKBACH Anmerckungen über Kaiser Carl des V. und des H. R. R. peinliche H. G. O. nebst einer ausführlichen Beschreibung vnd Erlaeuterung der so genanten Bambergischen Tortur. Iena 1756. 4.

Io. Sam. Frid. de BOEHMER Meditationes in C. C. C. Halae 1770. 4.

T I T. II.

DE

SCRIPTIS PROPÆDEVTICIS ET COMPENDIIS ATQVE SYSTEMATI- BUS IVRIS CRIMINALIS.

§. 729.

Inter scripta propædeutica iuris criminalis hic, præter scripta minutiora, notari merentur

Christ. Gottfr. HOFFMANNI Praenotiones de origine progressu et natura iurisprudentiae criminalis germanicae Lips. 1722. 4. nec non EIVSDEM Comm. academica

demica de insignioribus defectibus iurisprudentiae criminalis, eorumque emendandorum ratione et mediis. Francof. 1731. 4. quae vna cum praenotionibus modo laudatis Francof. ad Viadr. 1757 typis repetita. 4.

Ios. Ant. RIEGGERS Vormerkungen zur peinlichen Rechtsgelahrtbeit. Augsb. und Freyb. 1766. 8.

§. 730.

Systemata et compendia iuris criminalis quod at-
tinet talia sunt:

Petri MÜLLERI iurisprudentia criminalis. Ienae
1701. 4.

Petri THEODORICI Collegium iuris criminalis. Ienae
1718. et adjunctis Dissert. criminalibus STRUVII
ibid. 1671. 4.

*Georgii BEYERI Delineatio iuris criminalis secundum
Const. Carolinam cum legibus variarum provincia-
rum collati et ad usum hodiernum attemperati.
Editio quarta, quam notis et enunciatis criminali-
bus auxit D. GVST. HENR. MYLIVS Lips.* 1737. 8.

Car. Guil. GAERTNERI Instit. iuris criminalis. Lipsiae
1729. et cum NOTIS BREVNINGII. 1765. 8.

*Frid. Sam. BOEHMERI Elementa iurisprudentiae crimi-
nalis.* Halae 1733. 1738. 1743. 1749. 8.

Io. Rud. ENGAVII Elementa iuris criminalis. Ienae
1738. 1742. cum Observ. Io. Aug. HELLFELDI
1767. 8.

Io.

Io. Petr. BANNIZAE *Systema iurisprudentiæ criminalis.*
Viennæ 1756. 8.

Frid. Georg. MEISTERI *Principia iuris criminalis.*
Goettingæ 1756. 1767. 8.

Io. Cbrist. KOCHII *Institutiones iuris criminalis.* Ienæ
1755. 1770. 8.

Zach. RICHTERI *Institutiones iuris criminalis.* Lemgo-
viæ 1763. 8.

Io. Cbrist. QVISTORP *Grundsätze des teutschen peinli-
chen Rechts.* Rost. 1770. 8.

T I T. III.

DE

SCRIPTIS PLVRIVM ARGV- MENTORVM SINGVLARIVM IVRIS CRIMINALIS.

§. 731.

Ad hanc classẽ scriptorum iuris criminalis referri
possunt I. *opera criminalia*, sicque scripta iuris
criminalis vnius auctoris de variis singularibus argu-
mentis, quæ antea seorsim prodierunt et ex post col-
lecta sunt, veluti

Prosp. FARINACII *Opera criminalia.* Francof. 1606-
1616. fol.

Steph. GVAZZINI *Opera criminalia.* Antw. 1682. fol.
et Lips. 1716. fol.

§. 732.

§. 732.

Porro huç referri possunt II. *variorum auctorum scripta iuris criminalis in collectionem redacta*, veluti

Variorum auctorum Praxes et Tractatus rerum criminalium a FRANC. MODIO editi. Francof. 1557. fol.

§. 733.

Huc etiam pertinent III. *scripta unius auctoris, in quibus coniunctim varia singularia iuris criminalis argumenta explicata sunt*, veluti

Bened. CARPZOVII Practica rerum criminalium. Witteb. 1668. Nouissima editio prodit cum FR. SAM. BOEHMERI obseruationibus Francof. ad Moenum 1759. fol.

Fr. Sam. BOEHMERI Obseruationes selectae ad Ben. Carpzouii practicam nouam rerum criminalium. Francof. 1759. fol.

Io. Henr. BERGERI Electa iuris criminalis. Lipsiae 1721. 4.

Io. Otton. TABORIS Racimationes criminalium definitio- num. Argent. 1651. 4.

Io. Zachar. HARTMANNI Obseruationum iuris criminalis theoretico practicarum Spec. I. Hamb. et Kiliae 1729. 4.

Iusti OLDEKOPP Obseruationes criminales practicae. Francof. 1685. 4.

Tbeod. PETREI Thesaurus controuersarum conclusionum criminalium. Marp. Catt. 1598. 4.

Rr

Christ

Christ. Gottl. WOLFFII selecta opuscula iuris criminalis.
Lipsiae 1731. 4.

10. *Christoph. Theod. HELLBACH selecta criminalia.*
Hildb. 1751. 4.

T I T. IV.

DE

SCRIPTIS DE SINGVLIS ARGUMENTIS IVRIS CRIMINALIS GENERALIS.

§. 734.

Prouit in theoria iurisprudentiae criminalis, iurisprudentia criminalis generalis praemittenda iurisprudentiae criminali speciali: ita et in notitia eorum scriptorum iuris criminalis, quae scripta vnius argumenti sunt, ea scripta vnius argumenti, quae tractant thema quod pertinet ad iurisprudentiam criminalem generalem, reliquis sunt praemittenda. Huc itaque referri debent ea scripta iuris criminalis, quae concernunt quatuor illa summa capita, ad quae redit tota iurisprudentia criminalis generalis, et sunt doctrinae de 1) *delictis in genere*; 2) *delinquentium obligatione ad poenam et satisfactionem priuatam in genere*; 3) *potestate civili criminali vtraque, tam imperatoris, quam dominorum territorialium*; 4) *re iudicialia criminali*, quorum pertinent doctrinae de iudiciis criminalibus, iurisdictione criminali, foro criminali et expensis criminalibus.

§. 735.

§. 735.

Licet itaque non parvus numerus scriptorum criminalium hanc classem ornet, si minutiora scripta in computum veniant: paucis tamen, quoad libros, notitia horum scriptorum absolui potest, quorum potiores sunt, quoad

I. *delicta in genere*

de BECCARIA *dei delitti e delle pene*. Versio germanica prodit. Vlmæ 1767. 8.

Christ. CRYSIVS *de iudiciis delictorum*. Rint. 1682. f.

II. *obligationem delinquentium in genere*

IAC. DOEPLER *Schauplatz der Leib- und Lebensstraffen*. II Tomi Lips. 1697. 4.

Casp. ZILESI *Tract. theor. pract. de multa et multandi iure*. Francof. 1713. 8.

Nic. KLOECKHOFF *historia iuris rom. de bonis damnatorum*. Lugd. Bat. 1749. 8.

Io. Henr. POTT *de poena conatus*. Francof. 1698. 4.

Io. Rud. ENGAV *iuristische Betrachtung von der Verübung in peinlichen Fällen*. Iena 1750. 8.

III. *potestatem civilem criminalem*

Iosephi VLLHEIMER *Commentatio de potestate punitiva ecclesiastica et seculari, nec non utriusque obiectis tam in genere, quam in specie*. Francof. et Lips. 1772. 4.

Ant. Balth. WALTHER Tr. *de principe ex iustis causis delinquentes aggravante*. Vratisl. 1740.

IV. *rem iudiciariam criminalem*

R r 2

Io.

Io. Iod. BECK praxis aurea de iurisdictione superiori criminali. Norimb. 1679. 4.

Henn. Adolph. MEINDERS de iudiciis centenariis et centumviralibus sive criminalibus et civilibus veterum Germanorum, imprimis Francorum et Saxonum, vulgo von den Zentgerichten der alten Deutschen. Lemgov. 1715. 4.

Marq. FREHERI Tr. de secretis iudiciis olim in Westphalia aliisque Germaniae partibus usitatis postea abotitis. Edit. noua per IO. HENK. DAV. GOEBEL. Ratisb. 1762. 4.

And. Lud. GEISELII Disq. de abusu fori deprehensionis in territoriis germaniae. Rintellii 1727-8.

Adr. BEIERI Tr. de expensis executionum criminalium. Ienae 1679. 4.

T I T. V.

DE

SCRIPTIS IVRIS CRIMINALIS SPECIALIS THEORETICI.

§. 736.

Iurisprudencia criminalis theoretica continet theoriam de singulis delictis, indeque huc pertinent scripta de singulis delictis, et ordo doctrinarum de singulis delictis, est etiam is ordo, secundum quem horum scriptorum notitia acquirenda est. Quae cum ita sint, scripta de delictis *mere secularibus*, et *mere ecclesiasticis* a se inuicem separanda sunt. Scriptorum prioris generis vltior differentia vero inde oritur, quod alia eorum sint scripta de delictis *communibus*, alia scripta de

de delictis certis personis propriis, veluti de delictis personarum illustrium, ministrorum principis, militum etc. et scripta de singulis delictis communibus, vel scripta de delictis iuris romani, vel de delictis iuris germanici sunt.

§. 737.

Quae cum ita sint, haec classis scriptorum iuris criminalis maximam eorum partem sub se comprehendit. Dantur inter ea omnino varia scripta, quae ad minutiora scripta referri nequeunt, quorum hic aliqua mentio facienda, cum ad plenioram notitiam omnium scriptorum huius classis manuducat KOCHVS in *Instit. iuris criminalis*, ubi suis locis singula haec scripta sedulo annotata sunt. Speciminis causa itaque hic non nisi sequentia notanda scripta sunt:

Io. Guil. HOFFMANN *ad legem Iuliam de adulteriis*.
Lipsiae 1752. 4.

Io. Iod. BECK *Tr. de eo quod iustum est circa stuprum*.
Nürnberg. 1743. 4.

Henr. BOCERVS *de crimine maiestatis*. Tub. 1608. 8.
IDEM *de furtorum poenis criminalibus*. Tub. 1625. 8.

Io. Frid. Wilb. NEVMANN *Commentatio de delictis et poenis principum*. Francof. 1753. 4.

Io. Georg. CRAMER *de natura et indole delictorum et poenarum in causis statuum imperii Rom. Germanici*. Francof. 1728.

Aug. LEYSERI *Minister principis delinquens*. Viteb.
1735. 4.

Io. Georg. PERTSCH *de simoniae crimine*. Halae 1719. 4.

T I T. VI

DE

SCRIPTIS IVRIS CRIMINALIS
SPECIALIS PRACTICI.

§. 738.

Fa scripta iuris criminalis specialis, quae ad scripta practica iuris criminalis referri debent, sunt in hac differentia, quod alia eorum sint scripta practica *in sensu stricto*, alia scripta de ipso *processu criminali*, et priora, vel *scripta practica in sensu strictissimo*, vel scripta de arte tractandi *acta criminalia*, in eo sensu in quo supra §. 687. 688. scripta practica iuris civilis ita diuisa sunt.

§. 739.

Quae ad I. *scripta practica iuris criminalis in sensu stricto* referri debent scripta, sunt potissimum scripta practica in sensu strictissimo, quae concernunt expeditionem singulorum actuum in processu criminali obuenientium, a KOCHIO l. c. ubique allegata, inter quae hic notanda :

Tob. GRANZII defensio inquisitorum. Francof. et Lips.
1718. fol.

Gerh. FELTMANN de cadauere inspiciendo. Bremae
1692. 4.

Christ. Vlrici GRYPEN Observatio iuris criminalis de applicatione tormentorum cum dissert. prael. de tormentis Romanorum et Graecorum. Hann. 1754. 4.

Alet. SCHNVRBEIN Liber vnus de tortura caute adhibenda. Hamb. 1703. 4.

Iust. OLDEKOPP Tr. de appellationibus in causis criminalibus. Coburg. 1722. 4.

§. 740.

§. 740.

Scriptorum de II. ipso processu criminali potiora sunt:

Esaias PVEFFENDORF *Intr. in processum criminalem.*
Edit. sec. annotationibus aucta a CONR. FR. PVEFFENDORFF. Hann. 1768. 4.

Iac. Frid. LUDOVICI *Einleitung zum peinlichen process,*
mit Io. Gerb. Schlittens Anmerkungen. Halle
1750. 4.

Christ. Iac. HEHL *iudex et defensor in processu inquisitionis.* Lips. 1617. 4.

Christ. Frid. MEISTER *ausführliche Abhandlung des*
peinlichen Processes in Teutschland 1 - 5 Theil et
sub titulo generali: *Vollständige Einleitung zur*
peinlichen Rechtsgelehrsamkeit in Teutschland. P. I.
Goett. 1764. 4.

T I T. VII

DE SCRIPTIS IVRIS CRIMINALIS
CASVISTICIS.

§. 741.

Superfunt scripta iuris criminalis casuistica. Huc pertinent I. scripta quae *formulas et exempla* fiunt, quorsum referri possunt varia scripta, quae continent acta criminalia in arduis causis criminalibus conscripta, et publici vsus causa typis exscripta e. g.

Die vollständige acta des wider die vier Ober-Factoren ergangenen processus und hochgemüßigten inquisition. Blanckenburg 1727. fol.

§. 742.

Sunt porro scripta iuris criminalis casuistica II. ea scripta, quae continent *reorum defensionem*, sicque deductiones in causis criminalibus sunt, veluti

Io. Frid. SEYFARTS *Sammlung einiger peinlichen Vertheidigungs-Schriften.* Halle 1770. 8.

Frid. Aug. HERZOGS *Sammlung auserlesener responsorum iuris criminalis.* Hamburg 1745. 4.

H. W. v. L. *Vermebrte relationes et casus criminales cum rationibus dubitandi et decidendi.* Zelle 1721. 4.

Io. Georg. BREMENS *Schutz-Schriften verschiedener dieses und ienes Verbrechens, theils angeschuldigten, theils geständigen, theils auch überführten Personen.* Altenb. 1734. 4.

§ 743.

Tandem ad scripta iuris criminalis casuistica referri debent III. *responsa et decisiones iuris criminalis, inter quae notanda sunt:*

Herm. Ant. de CLINGENSSPERG *Confilia et responsa criminalia.* Ingolst. 1738. fol.

Georg. Frid. HARPRECHT *decisiones criminales.* Tub. 1746. fol.

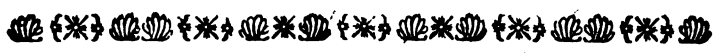
Frid. Aug. HERZOGS *Sammlung auserlesener responsorum iuris criminalis.* Hamburg 1745. 4.

Io. Christ. Theod. HELLBACH *Selecta criminalia.* Hildb. 1751. 4.

Chr. Fr. Georg. MEISTERS *rechtliche Erkenntnisse und Gutachten in peinlichen Fällen.* Goett. Erster Th. 1771. Zweiter Th. 1772. fol.



APPENDIX I.
SPECIMEN BIBLIOTHECAE
SCRIPTORVM IVRIDICORVM
A N O N Y M O R V M
ET
PSEVDONYMORVM.



§. 1.

Vt fidem §. 332. quoad scriptores iuridicos anonymos et pseudonymos datam liberem, specimen quoddam bibliothecae scriptorum iuridicorum anonymorum et pseudonymorum subiiciendum. Ast, quum non nisi specimen promiserim, nemo hic expectabit completam eorum recensionem.

§. 2.

Sunt vero scriptores iuridici *anonymi* seu *innominati*, ii qui, sine omni nominis designatione, scripta iuridica publicarunt. *Pseudonymi* scriptores iuridici vero sunt, ii qui, addito quidem nomine, ast, vel per litteras initiales tantum designato, vel plene quidem expresso, ast non suo, scripta iuridica publicarunt. Vnde, breuitatis causa, proprie *κευπτωνυμους* dicendos, sub pseudonymis comprehendo, et perinde est quoad pseudonymos, siue nomen additum sit fictum, siue verum, ast non eius quem scriptum auctorem habet.

§. 3.

Licet exstet magna copia scriptorum iuridicorum anonymorum et pseudonymorum, nemo tamen de his scriptis iuridicis ex instituto egit; licet in communibus scriptis litterariis huius argumenti, veluti in DECKERI, PLACCII, MYLII scriptis de *Anonymis et Pseudonymis*, obueniunt quaedam, quae huc pertinent.

§. 4.

Redit vero tota de scriptis anonymis et pseudonymis doctrina, quatenus rem litterariam concernit, ad 1) *regulas, in detegendis scriptorum anonymorum et pseudonymorum veris auctoribus, obseruandas*. 2) *ipsam eorum scriptorum recensionem, adiectis auctoribus detectis*.

§. 5.

Quoad prius thema nihil, quod singulare est, et tantum de scriptis iuridicis huius generis valet, obuenit: generalia vero legi possunt praesertim apud HEVMANNVM in *Schediasmate de Anonymis et Pseudonymis*. Hinc itaque, quum ibi dicta repetere nolim, quoad prius thema subsisto, et quoad posterius addo

**SCHEMA CATALOGI SCRIPTORVM
IURIDICORVM ANONYMORVM
ET PSEVDONYMORVM.**

I.

DE SCRIPTIS IURIDICIS ANONYMIS.

§. 6.

Scripta iuridica anonyma, sunt partim talia quae pertinent ad *bibliothecam iuridicam generalem* §. 349 seqq. partim talia, quae ad *bibliothecam iuridicam specialem* §. 373 seqq. referri debent. Ast prior classis tuto negligi potest, quum non nisi inter ea scripta huius generis, quae sunt collectiones scriptorum variorum auctorum diuersi argumenti, scripta anonyma obueniant, quorum nullum vero notatu dignum. *Posterioris* classis scripta anonyma vero vel *legalia*, vel *doctrinalia*, vel *casuistica* scripta sunt, de quibus sigillatim agendum.

§. 7.

Vix datur scriptorum iuridicorum classis, quae continet plura scripta anonyma quam bibliotheca *legalis*, quum huc pertineant scripta iuridica quae ipsas leges continent, quaeque, si non omnia, saltem pleraque sunt anonyma. Hic itaque detegendi sunt ii scriptores, qui hanc vel illam legem conceperunt, vel legum collectiones compilarunt nomine suo non addito

addito, sicque e. g. de *Speculi Saxonici; Sueuici; Constitutionis criminalis carolinae* etc. auctoribus hic agendum. Ast, quum scriptores historiae iuris hac de re agere soleant, plura de his scriptis anonymis non addo. Quum vero ad scripta legalia relata etiam sint scripta quae faciunt ad legum illustrationem, quae inter ea anonyma sunt huc etiam referri debent e. g. *Wablcapitulation Carl des VI. mit nöbigen Anmerkungen*, cuius auctor est HENR. BURCH. MEDER; *Gegenwärtige Verfassung der Kaiserlichen Regierung in Deutschland, wie solche enthalten in Carl des VI. Wablcapitulation etc.* cuius auctor est BERNH. de ZECH. *Meditationes ad Instrumentum pacis* quae HENRIC. de HENNIGES auctorem habent.

§. 8

Sequuntur scripta iuridica *doctrinalia*, inter quae itidem non infrequentia sunt scripta anonyma; ast tamen pleraque eorum suum verum laudant auctorem. Potissimum autem inter scripta de *singulis argumentis* huius vel illius partis iurisprudentiae obueniunt scripta anonyma, quorum illustrationis gratia, sequentia aduicio exempla. Sic impressi sub titulo: *Cölnischer Krumstab schleust niemand aus* Hildeshemii 1696 fol. aduersus THUMMERMVTHIVM publicati, auctorem ferunt CAROLVM PAVLVM ZIMMERMANNVM. Libri *Historischer Bericht von den alten Reichs-Vogtbeyen* Stuttgart 1655. 4. auctor est DANIEL HEIDERSVS. *Institutionum iuris publici Germ. Rom. ex ipsis Recessibus et legibus eius reipublicae fundamentalibus adornatae* Franc. ad Viad. 1683. auctor est IO. FRID. RHETIVS sub cuius nomine etiam prodierunt 1687. *Manuductionis ad vniuersum ius canonicum et ciuile* Francf. et Lipsiae 1677. 12. auctor est ANDREAS MYLIVS *Meditationum de origine, indole, effectibus atque historia iuris reformandi regum ac principum, nec non statuum Imp. R. G. circa religionem.*

Francf. et Lipf. 1728. 8. auctor est PHIL. EB. ZECH. *Ma-
re iberum siue de iure quod Batavis competit ad Indicu-
ta commercia dissertatio* Lugd. Bat a. 1609. 8. HVG-
GROTIVM auctorem habet. etc. etc.

§. 9.

Scripta iuridica *casuistica*, quoad *deductiones* ad
ea relatas id singulare habent; quod auctoris nomen
in fronte gerere non soleant. Vnde in hac classe ite-
rum obuenit insignis numerus scriptorum anonymo-
rum, nec horum auctores tam facile detegi possunt,
quam reliquorum scriptorum anonymorum auctores.
Inter *reliqua* scripta *casuistica* vero vix vnum alterumue
scriptum anonymum obuenit, indeque in hac classe
fere omnia eo redeunt vt singularum deductionum au-
ctores, quantum fieri potest, detegantur.

II.

DE SCRIPTIS IURIDICIS PSEVDONYMIS.

§. 10.

In recensendis scriptis iuridicis pseudonymis alia
magis commoda via non datur, quam ipsa nomina fal-
sa, aut initiales litteras, secundum ordinem alphabeti-
cum recensere, addito vbique scripto ita edito, vero-
que auctoris nomine. Schema istiusmodi catalogi sit
sequens:

I) *Emeran* ACKOLD.

Sub hoc adscito *Ackoldi* nomine scripsit ANDREAS OCKE-
LIVS *Gründlicher Vnterricht von dem aus Landesfürstlicher
Hobeit berspringenden Postregal.* Halle 1681.

II) *Zytbander a* BVDE.

Tractatus de iure braxandi THEODOSII SCHOEPPFERI pri-
mum sub hoc nomine 1664 editus, in recentioribus editio-
nibus vero SCHOEPPERVS nomen suum verum professus est.

III) *Ric-*

III) *Ricciardus* de ANTIQVIS.

HENR. CHRIST. SENCKENBERG sub hoc nomine ficto scripsit *Epistolam quæ Sinceri sententia de usu iuris feudalis Longobardici in Germaniæ terris exponitur et trutinatur.* Col. 1709.

IV) ALEXIVS & MASSALIA

Diatribæ de mutui alienatione Leidæ 1640. 8. sub hoc nomine editæ auctor est CLAVDIVS SALMASIVS.

V) ALBANVS de SPINETO.

Sub hoc nomine latere HERTELIVM in *Initiis* §. 331. iam monui.

VI) *Philippus Andreas* BVRGOLDIENSIS.

Auctor *Discursus ad instrumentum Pacis Osnabrugensis* sub hoc nomine editi, est PHIL. ANDREAS OLDENBURGER.

VII) *Car.* BRISDECENVS.

NICOLAVS CHRISTOPH. de LYNCKER sub hoc ficto nomine edidit: *Vindicias primariarum precum caesariæ maiestati proprio iure competentium.* Jen. 1712. fol.

VIII) *Nicolaus* DANCKWERTH.

Quæ sub hoc nomine a. 1683 prodierunt *Institutiones iuris publici*, sunt PHIL. REINHARDI VITRIARII, eo infcio et sub hoc nomine typis exscriptæ, inde postea sub veri auctoris nomine prodierunt Leidæ 1686. 12.

IX) *Hector Gottfried.* ERDMANN Med. Licent.

Sub hoc nomine edidit CHRIST. THOMASIVS *Gespräch vom Simultaneo.* Amsterdam 1723. 8.

X) CAESARINVS FÜRSTENERIVS.

Sub hoc nomine edidit G. G. LEIBNITZIVS tractatum *de iure suprematus ac legationis Principum Germaniæ* 1678. 8.

XI) *Iul.* FRANCKENBERG.

GEORG. MELCH. de LVDOLFF *Schlendrianus celebrer practi-
corum magister.* Col. 1720. sub hoc ficto nomine prodiit.

XII) *Anton* FABER.

Sub ficto hoc nomine prodiit et adhuc prodit *die Europäische Staatskanzlei*, quem librum edere coepit io CHRIST. LEVCHT ab aliis postea sub hoc eodem ficto nomine continuatus.

XIII)

XIII) *Adrianus* GYLMAN.

Exstant sub hoc nomine operum cameralium quinque tomi quibus sextum PAUL. MATH. WEHNERVS addidit. Quis vero GYLMANNVS fuerit non satis constat. Forſan ſub hoc nomine latet LVD. GILHAVSEN, cuius *Commentarius ad Inſtit.* ſub ſuo vero nomine 1606. emiſſus, poſtea 1610 praefixo *Adriani Gylmanni* nomine editus.

XIV) G. G. L. L.

Sub his litteris initialibus *Godofr. Guil.* LEIBNITZIVM Lipſienſem latere conſtat, qui ſub iis edidit: *novam methodum docendae diſcendaeque iuriſprudentiae ex artis dialecticae principiis.* Franſc. 1667. 12.

XV) *Chriſtianus* LIBER.

Sub hoc nomine *Chriſt. Ph.* LIERNVS Superintendens Bipontinus edidit 1733 *Tr. Vnterſuchung der conuentional oder collegial Rechte der euangelischen Kirche.*

XVI) *Lud. Petr.* GIOVANNI.

IO PETR. DE LVDEWIG *Germaniam principem complectentem S. Rom. Imp. Electores.* Halae 1711 ſub hoc nomine ſc̄to edidit.

XVII) *Eidel Frid. von* HEERDEN.

Hoc ſc̄tum nomen adſumſit RVDOLPHVS HEIDEN in titulo ſcripti ſui: *Des H. R. R. teutſcher nation Grund-Feſte aus dem 8ten Articul des Osnabrückiſchen Friedens-Schluffes vorgeſtellet.* Franſc. 1724. 8.

XVIII) *Peter von* HOHENHARDT.

Prodiit ſub hoc nomine *Preuſſiſches Neuburg und deſſen Gerechtfame* cuius ſcripti verus auctor eſt *Io. Petrus* de LVDEWIG.

XIX) *Veridicus* IVSTINIANVS.

Sunt qui putant IOHANNEM IACOBVM ROSENFELDIUM eſſe qui *Rationem corporis iuris reconcinnandi* 1669. 12. ſub hoc nomine edidit: aſt verius eſt huius ſcripti auctorem eſſe G. G. LEIBNITIVM.

XX)

XX) *Franciscus* IRENICVS.

Quod hoc nomine praefixo prodiit *collegium iuris publici* verum auctorem habet *Phil. Andr. OLDENBURGERVM.*

XXI) *Pacificus* IRENICVS.

Sub hoc nomine PHIL. ANDR. OLDENBURGERVS edidit *notas et stricturas ad Monzambanum.* Geneuae 1668. 8.

XXII) *Hippolitus* a LAPIDE.

Alii BOGISLAVM CHEMNITIVM; alii IO. PHIL. STEINBERGIVM, alii Dn. a DRANSE sub hoc nomine latere in *Dissert. de ratione status in Imp. Rom. Germ.* quae primum 1640. 4. prodiit, putant.

XXIII) *Seuerinus* a MONZAMBANO.

Certius est, qui sub hoc nomine edidit a. 1662. in 12 librum *de statu imperii germanici* ad Laelium fratrem esse *Samuel. PVFFENDORFIVM.*

XXIV) *Antonius* de MARA.

Sub hoc nomine FINCK a FINCKENSTEIN, Eques Westphalus, edidit 1686 Osnabrugae *Institutiones minores iuris scientiae.*

XXV) *Antonius* a MARA.

Sub hoc nomine ELIAS SCHNEGAS a. 1689 *Tra-ctatum de concursu creditorum in foro ciuili formando* publicae luci exposuit.

XXVI) *Iulianus* MAGENHORST.

Ignoti auctoris *centuria obseruationum cameralium* non solum, sed et KOCHIORVM, notae in O. C. sub hoc nomine allegari solent.

XXVII) *Karolus Sylbindus* NICEVS.

NICOL. CHRIST. LYNCKERVS sub ficto hoc nomine edidit *monita ad STRYKII Tr. de actionibus.* Vid. §. 678.

XXVIII) *Salom.* NIGARD.

Verus auctor qui sub hoc ficto nomine edidit: *Disquisitionem iurium et obligationum,* quae circa P. W. in Imp.

R. G. regi ac regno Galliarum competunt Lugd. Bat. 1750. 4. est Sub. DRAING.

XXIX) *Seuerin* NEVROD.

Quis sit qui sub hoc ficto nomine edidit *pragmatische Erleuterung des iüngereren Reichs Abschiedes*. Jen. 1752. 4. nondum constat.

XXX) *Conradus* OLIGENIVS.

Sub Oligenii nomine in Dissert. *de primariis precibus imperialibus* Friburgi Brigoiae siue Leodii 1706. 4. et 1707. 8. edita, latere volunt IVST. FONTANINVM. Alii vero hoc scriptum tribuunt PETRO MARCELLINO.

XXXI) *Io. Georg.* SVLPITIVS.

Dissertationis *de studio iuris publici recte instituendo et de scriptoribus eo pertinentibus*, quae sub hoc nomine 1688. 8. prodit, verus auctor est Nob. Dom. de KVLPIVS.

XXXII) *Conradus* SINCERVS.

Idem KVLPIVS sub hoc nomine Epistolam *de germanicarum legum veterum Romanique iuris in republica nostra origine auctoritateque praesenti* edidit a. 1682. in 12.

XXXIII) *Cassander* TVCELIVS.

IO. CHRIST. LEVCHT idem sub hoc nomine latitat in editis sub eo a. 1694. *Electis iuris publici curiosis von dem Nouemuiratu* 4.

XXXIV) *Ventura* de VALENTIIS.

Est IVRGA VALENTINVS WINTER qui sub hoc nomine edidit *F'arthenium litigiosum*.

XXXV) R. Z.

Id est, RICHARDVS ZVCHAEVS, qui sub his litteris initialibus edidit Oxoniae 1650 in 4. *Iuris et iudicii feccialis explicationem*.

XXXVI) *Ebrenhardt* ZWEIBVRG.

Theatrum praecedentiae Francof. 1706 fol. editum sub hoc nomine conscriptum est a ZACHARIA ZWANZIG qui et in recentiori editione de a. 1709 verum nomen suum confessus est.

APPEN-

A P P E N D I X II.
SPECIMEN CATALOGI
SCRIPTORVM IVRIDICORVM
R A R I O R V M.



§. 1.

Quod hic exhibeo, §. 333 promissum specimen catalogi scriptorum iuridicorum rariorum, neutquam complectitur completam horum scriptorum recensionem: sed potius eo fine hic adiicitur hoc specimen, ut appareat qua ratione litteraturae iuridicae operam dans versari debeat in acquirenda notitia huius qualitatis scriptorum iuridicorum, adiectis potioribus eius exemplis. Idque eo magis necessarium esse iudico, quum inter tot de libris raris in genere scripta, quorum recensio VOGTII *catalogo librorum rariorum* praemissa est, nullum occurrat de scriptis iuridicis raris, nec huc referri possit scriptum quod Ienae 1725 sub titulo: *Nachricht von auserlesenen, gröſtentbeils raren, alten und neuen iuristischen Büchern* prodit. Vnicum scriptum huius generis itaque est, quantum scio, ANDR. BOEHMII *Progr. rariores quosdam in bibliotheca academica Giessensi obuios ad iuris scientiam pertinentes libros recensens*. Giessae 1771.

§. 2.

Ut vero hic non repetam ab aliis de raritate scriptorum in genere iam satis dicta, statim me conuerto ad ea, quae de raritate scriptorum iuridicorum in specie notanda, quaeque redeunt ad 1) *ea quae de hac re in genere notanda*; 2) *ipsius catalogi scriptorum iuridicorum rariorum delineationem*.

§. 3.

Quae de scriptis iuridicis raris in genere notanda, paucis comprehendi possunt; quum hic repetere, et ad libros iuridicos applicare, nolim, quae de libris raris in genere valent et breuib. axiomatibus a VOGTIO l. c. comprehensa sunt. Sic e. g. prout in genere
scripta

scripta rara, vel quoad materiam, vel quoad formam, vel quoad utrumque, rara sunt: ita et scripta iuridica vel quoad materiam, vel quoad formam, vel quoad utrumque rara sunt.

§. 4.

Quae itaque generatim de scriptis iuridicis raris notanda, hicque praemittenda esse duco, exhibent quae sequuntur positiones:

- I. *Quae sub deductionum nomine veniunt scripta iuridica in regula pro variis immo rarissimis habenda, nisi sint talia quae collectionibus deductionum et actorum publicorum inserta.*
- II. *Scripta iuridica quae collectionibus scriptorum iuridicorum tam generalibus §. 351 seqq. recensitis, quam aliis inserta sunt, raritatem, quam olim forsitan habuerunt, quoad materiam, amiserunt, licet raritas quoad formam maneat.*
- III. *Ratione raritatis scriptorum quae inde oritur quod tempus impressionis proxime accedat ad tempus inuentae artis typographicae, quoad scripta iuridica generatim notandum, non solum ea rara esse quae ante Sec. XVI excusa sunt, sed et ea quae in primis dicti seculi decenniis typis exscripta sunt.*

§. 5.

Ipsa scripta iuridica rariora quod attinet, optima, qua in iis recensendis incedendum via, quidem esset, si, secundum causae raritatis diuersitatem, in certas classes redigerentur: at haec via multis difficultatibus, quas vix superare licet, est obnoxia, indeque alia est eligenda, et in iis recensendis is ordo observandus, secundum quem in Notitia scriptorum iuridicorum singula scripta iuridica recensita sunt.

§. 6.

§. 6.

Quoad scripta itaque quae I. ad *bibliothecam iuridicam generalem*, §. 349 seqq. referri debent, raritate se commendant e.g. BONEFIDII et LEVNCLEVII §. 420 et 421. recensitae collectiones; LEEVII collectio §. 391; vulgo sic dictus *Tractatus tractatum* §. 351 seqq.; Neapolitana editio Operum CONANI de a. 1724; GOVEANI Opera Lugd. 1599. 8. impressa; PITHOEI *Opera sacra, iuridica, historica miscellanea* Paris 1609. 4; HVGONIS DONELLI *Opuscula posthuma*: Hanov. 1604. 8.

§. 7.

Progredior ad bibliothecam II. *specialem*, vbi inter scripta iuris ciuilibus 1) *legalia* potissimum obueniunt scripta rariora, de quibus figillatim quoad iuris *Romani*; *Francici aliorumque antiquorum populorum qui Germaniam olim inhabitauerunt*; *Germanici et iuris ecclesiastici* scripta agendum.

§. 8.

Inter scripta legalia iuris A) *Romani* ad rara scripta referri debent STEPHANI PERRAEI *Edicta praetoria ex libris Digestorum congruo ordine desumpta* Parisiis 1554. 4; editiones *codicis Theodosiani* SICHARDI, TILII et IAC. CUIACII (§. 383); HALOANDRI editiones I. ff. C. et N.; TAVRELI *Pandectae* (§. 402); FABROTI *libri Basilicorum* (§. 415); variae *Corporis iuris ciuilibus editiones*, quales sunt pleraeque editiones a BRENCMANNO loco §. 395 citato recensitae, quibus addo *Corpus iuris ciuilibus cum notis Accursii, Goueani, Connani, Duareni, Cuiacii et Hotomanni* Tomi IV. Lugd. 1600. 4.; *Ant.* FABRI *rationalia pandectarum* (§. 381); EIVSD. *Commentarius ad Tit. ff. de regulis iuris antiqui* Lugd. 1590 fol.; *Casp.* SCHIEFORDECHER *controuersiae forenses ad Ant. Fabrum* Oppenheimii 1610 fol.; *Hier.* BORGIAE *Inuestigationum iuris*

vis ciuilis Libri XX. contra Antonium Fabrum Neapoli 1678. fol.; *Ant. PICHARD Comment. in Instit. Iustinianas* Tom. I. et II. Genev. 1657 fol.; *Petr. PITHOEI Observationes ad Codicem et Nouellas* Paris. 1689. fol.; *Franc. GRATIANVS de conciliatione legum Digestorum et Codicis* Venetiis 1573. 4; *Renati AVBERTI index rerum et verborum quae in Pandectis tractantur* Parisiis 1558. 8.; *Iacobi CVRTII Coniecturalia iuris* Louanii 1554. Tomi II. 8.; *Marci MANTVAE Bonauiti Observ. legalium* Lib. X. Vener. 1555. 8.

§. 9.

Inter scripta legalia iuris B) *Francici et reliquorum antiquorum populorum qui olim germaniam inhabitauerunt*, ad rara scripta referri possunt *BALVZII Capitularia regum Francorum* (§. 427); *SICHARDI, HEROLDI et LINDENBROGII collectiones* (§. 425); *Textus iuris feudalis Longobardici editiones* §. 430. recensitae; *CVIACII de feudis libri V.* (§. 431); ea editio *Commentarii in Consuet. feudorum* FRANC. DVARENI quae Col. Agrip. prodiit 1569. 8.

§. 10.

Rara scripta legalia iuris C) *germanici* sunt, praeter plerasque legum prouincialium et statutorum antiquas editiones, *Speculi Saxonici* editiones quae post inuentam artem typographicam, partim iam Seculo XV, partim ineunte Seculo XVI, prodierunt, de quibus conferri mererur praefatio GAERTNERI suae *Speculi Saxonici* editioni praemissa. Ad rara scripta huius classis etiam pertinet illud corpus iuris cameralis quod a. 1724. cum praefatione *Georg. Melch. de LVDOLFF* prodiit, cuius §. 483 mentio facta.

§. 11.

§. 11.

Scriptorum rariorum legalium D) *iuris ecclesiastici* exempla sistunt IVSTELLI et VOELLI *bibliotheca iuris canonici veteris* (§. 455 seqq.); BEVERIGII *Synodicum* (§. 456); ANT. AVGVSTINI *Decretulum antiquae collectiones* IV. Paris 1621. fol; ANT. DAD. ALTESERRAE *Innocentius III. Pontifex Maximus seu Comm. perpetuus in singulos Decretales Innocentii* Lut. Paris. 1666. fol.; *Codex canonum veteris eccles. Rom. cum notis* FRANC. PITHOEI Paris 1687 fol.; *Innocentii III. Epistolae ex editione et cum notis* STEPH. BALVZII Tomi II. Paris 1682. fol.

§. 12.

Sequitur bibliothecae specialis iuris civilis pars quae scripta 2) *doctrinalia* sub se comprehendit, hucque pertinent scripta doctrinalia rariora iuris *publici; privati; feudalis; ecclesiastici*, nec non scripta *practica rariora*. Quum vero ingens detur numerus scriptorum rariorum huius classis, quae singula hic recenseri praesens institutum non permittit, quaedam exempla eorum, prout in mentem veniunt, tantum subiicio: *Car. RVBEVS seu de RVBEIS de confusione et distinctione iurium defuncti et heredis* Parmae 1697. fol; *M. Aur. GALVANVS de usufructu* Patavii. 1650. fol. Genevae 1676. 4.; *Guil van LOON de manumissione servorum apud Romanos* Ultraï. 1685. 12; *Ant. Guil. COSTANI de dotibus et earum iure commentarii* Lugd. 1556. 4.; *Laur. PIGNORIVS de servis et eorum apud veteres ministeriis* Patavii-1656. 4.; *Io. DOVIAT Praenotionum canonicarum libri quinque* Parisiis 1656. 4.; *Io. DARTIS opera canonica* Paris 1656. fol.; *M. Ant. de DOMINIS de republica ecclesiastica* Libri X. Tomi III. Heidelb. 1618. fol; *Ant. Dadin. ALTESERRA Ascetixōv ne*
b. origi-

originum rei monasticae Lib. X. Paris 1674. 4; *Franc. L'ALOVETTE de l'origine de Fiefs* Paris 1567. 4; *Louis Chantereau le FEBVRE Traite des Fiefs et de leur origine, avec les preuves tirées de divers Auteurs anciens et modernes* a Paris 1662. fol.; *Ant. MATTHAEI Tract. de nobilitate* Amstel. 1636. 4.; *Casp. a LERCH DE ET IN DÜRSTEIN de ordine equestri Germanico Caesareo, bellico politico* Mogunt. 1626 fol. etc. etc.

§. 13.

Nec desunt inter scripta iuris ciuilis 3) *casuistica*, rariora scripta, praeter deductiones quae in regula (§. 4) scripta rariora sunt. Huc enim pertinent, ut vno alteroue exemplo dictis fidem faciam: *Volumen IV. Consiliorum Marburgensium*, quod Francofurti ad Moenum 1631 fol. typis impressum: *PAVL. MATTH. WEHNERI Consiliorum Franconicorum Decades XI.* Francof. 1615. fol. etc.

§. 14.

Quod tandem attinet 4) *scripta iuris criminalis*, rara huius classis scripta e. g. sunt, praeter ipsas *Constit. criminalis Bambergensis* et *Carolinae* priores editiones, quas *KOCHIVS* in Praef. suae editioni C. C. C. de a. 1533. praemissa §. 5 recenset, *Caroli V. Constitutio Criminalis a IVSTINO GOBLERO latine reddita et commentario aucta* etc. Basil. 1543. fol.



APPENDIX III.
INDEX ALPHABETICVS
SCRIPTORVM
IN
TRACTATV TRACTATVVM
NEC NON
OTTONIS ATQVE MEERMANNI THESAURIS
CONTENTORVM.

THE UNIVERSITY OF
SOUTH ALABAMA
LIBRARY
SERIES
IN AFRICAN STUDIES
VOLUME 1
NUMBER 1
1968
UNIVERSITY OF SOUTH ALABAMA
MOBILE, ALABAMA



A.		Coll.	Tom.	Pars.
<i>Aa, Petri van der</i> , Comment. de privilegiis creditorum	Me.	2		
<i>Idem</i> liber	Tr.	18		
<i>Abaunza, Petri de</i> , Praelectio ad tit. 10. de Sagittariis, Lib. V. Decretalium	Me.	2		
<i>Acceptantibus, Franciscus de</i> , de sententia definitiva et interlocutoria	Tr.	5		
<i>Actius, Thomas Forosempronienſis</i> , de ludo Scachorum	-	7		
<i>Aegidius, Iacobus</i> de testibus	-	4		
<i>Aezema, Toppii Scheltonis ab</i> , Dissertationum ex Iure Civ. Libri duo	Me.	6		
<i>Afflictus, Matthaeus Neapolitanus</i> , de iure protimiseos	Tr.	17		
<i>Agusellis, Iohannes de</i> , de Caesena, de Protestatione	-	17		
<i>Aiata, Petri Pantoia de</i> , Commentaria ad Tit. D. et C. de Aleatoribus	Ot.	4		
<i>Aiello, Iacobus de</i> , Neapolitanus, de iure adnoae, releuii atque subsidii	Tr.	12		
<i>Albertinus, Arnaldus</i> , Maioricenſis, Episcopus Pactenſis, de agnoscendis assertionibus catholicis et haereticis	-	11		
<i>Albinianus, Petrus Tretius</i> , de Pontificia potestate	-	13		1
<i>Albanus, Hieronymus</i> , Bergomas Cardinalis,				
de Cardinaliatu	-	13		2
de donatione Constantini	-	15		2
de immunitate ecclesiarum et personis confugientibus ad eas	-	13		2
de Potestate Papae	-	13		1
<i>Alciatus, Andreas</i> , Mediolanenſis, de eo quod interest	-	5		

	Coll.	Tom.	Part.
de Praesumptionibus	-	5	-
de singulari certamine	-	4	-
<i>Albini, M. Tatii</i> , Epistola, in qua furtum per lancem et licium conceptum quid sit, aliter quam hactenus explicatur, et iurium studiosis cognitu utilis futura. Accedit <i>Viti Ammerbachii</i> ad <i>Andream Alciatum</i> epistola, de furto per lancem et licium concepto, sub cuius initium etiam ostenditur, quid significare videatur <i>Iustinianus</i> per aquam profluentem in Tit de Rerum divisione	Me.	7	-
<i>Amglebermeus, Iohan. Pyrrhus, Aurelianus</i> de donatione mutua inter virum et uxorem	Tr.	9	-
<i>Idem</i> , de Magistratibus Romanis	Tr.	1	-
de Suitate et hereditate per fictionem transmittenda	-	8	2
<i>Andreas</i> , Hispanus, ord. D. Benedicti, Episcopus Aiacensis, de Decimis	Tr.	15	-
<i>Antromania, Ambertus de</i> , Bononiensis, de quaestionibus et tormentis	-	11	1
<i>Antonius</i> , Archiepiscopus Florentinus,			
- de excommunicatione	-	14	-
- de interdicto ecclesiastico	-	16	-
- de irregularitate	-	16	-
- de suspensione	-	16	-
- de usuris			
<i>Aninyon, Michael de</i> , de unitate ouillis et pastoris	Tr.	13	2
<i>Antibolus, Petrus</i> , Allobrox, de muneribus	-	14	-

Arc-

	Coll.	Tom.	Part.
<i>Altamirani et Velasquez, Ioan.</i> Comment. in priores XIII. libros ex XX. Quaest. Q. Ceruidii Scaeuolae	Me.	2	-
<i>Ansoni, Nicolai</i> , de exilio, siue de exilii poena antiqua et noua exulique conditione et iuribus, Libri III.	-	3	-
<i>Andreas, Iohannes</i> , de consangu. et affinitate	Tr.	9	-
- feudales quaestiones	-	10	2
- de interdictis ciuitatis, castri et de iis quae seruari non possunt	-	14	-
- de Sponsalibus et matrimoniis	-	9	-
<i>Aquilantis, B. Bernardinus</i> , de nubere volentibus	-	9	-
<i>Ardizone, Iacobus de</i> , Veronensis, de feudis	-	10	-
<i>Arena, Iacobus de</i> , Parmensis, de bannitis	Tr.	11	1
- de cessione actionum	-	ibid.	-
- de commissariis	-	8	1
- de excussionibus bonorum	-	3	2
- de expensis	-	ibid.	-
- de positionibus	-	4	-
- de praeceptis iudicum	-	3	2
- de quaestionibus	-	11	1
- de sequestrationibus	-	3	2
<i>Arelatanus, Iohannes Nicolaus</i> , de haeticis	-	11	2
<i>Arles, Martinus de</i> , de superstitionibus	-	ibid.	-
<i>Arias, Franciscus</i> , Hispanus de bello et eius iustitia	-	16	-
<i>Arreio, Benaguida de</i> , de dispensationibus	-	14	-

	Coll.	Tom.	Pars.
<i>Arcadis, Marii et Petri Aldrobandini,</i> Interpretatio L. 1. C. de edendo	Ot.	5	-
<i>Auctor in nom. contra apostatas quo-</i> <i>modo proceditur</i>	Tr.	11	2
- contra haereseos inquisitos for-	-	-	-
ma procedendi	-	-	-
- de cessionibus,	-	3	2
- de crimine laesae maiestatis	-	11	1
- Taxae cancellariae apostolicae	-	15	1
<i>Aufrerius, Stephanus, Tolofanus, de</i> <i>potestate ecclesiastica super laicis et</i> <i>eorum rebus</i>	Tr.	13	1
- de potestate seculari super ec-	-	-	-
clesiis ecclesiasticis personis	-	11	1
- de recusationibus	-	3	1
- de testibus	-	4	-
<i>Augustini, Antonii, Emendationum et</i> <i>Opinionum lib. IV. Ei. ad Mode-</i> <i>stinum, siue de excusationibus, lib.</i> <i>singul.</i>	Ot.	4	-
- de nominibus propriis τῶν πον-	-	-	-
δέκτων Florentini cum notis	-	-	-
<i>Ant. Augustini</i>	-	1	-
<i>Avellani, Petri, Restitutiones loco-</i> <i>rum aliquot bonorum auctorum</i>	-	1	-
<i>Arze, Iohannes, ab Otalora, de No-</i> <i>bilitate Hispaniae</i>	Tr.	16	-
<i>Avezan, Iohan. d' Contractuum liber</i> <i>prior</i>	Me.	4	-
- Contractuum liber alter, plu-	-	-	-
res tractatus continens, sci-	-	-	-
licet: a) de emtione et ven-	-	-	-
ditione, b) de locatione et	-	-	-
conductione, c) de societa-	-	-	-
te, d) de mandato et nego-	-	-	-
tiorum gestione	-	-	-
- Servitutum liber	-	-	-
			- Liber

Coll. Tom. Pars

- Liber de censuris ecclesiasticis
continens tractatus, tres a)
de Excommunicatione, b)
de depositione, degradatio-
ne et suspensione, c) de in-
terdicto, cum diff. de pon-
tificia et regia potestate.
- Liber de Renunciationibus,
sive resignationibus et pen-
sionibus beneficiorum ec-
clesiasticorum deque por-
tione congrua et competenti
ex eorum redditibus Vicariis
perpetuis assignanda 4
- Dissertatio, de sponsalibus et
matrimonio -
- Diff. Patronatus iuris Ponti-
ficii -

B.

<i>Bagarottus</i> , Patavinus, de Exceptio- nibus dilatoriis et declinatoriis iu- dicii	Tr.	3	2
- de Reprobatione testium	-	4	-
<i>Baldus</i> , <i>Bartolinus</i> , de Perusio, s. No- vellus, de dotibus	-	9	-
<i>Baldus de Ubaldis</i> , Perusianus			
- de aditione cum inventario	-	7	2
- de carceribus	-	11	1
- de constituto	-	6	1
- de exceptionibus	-	12	-
- de feudis additione	-	10	1
- de Pactis	-	6	1
- de iure Protimiseos	-	17	-
- de quaestionibus s. tortura	-	11	1
- de Syndicatu Officialium	-	7	-
- de statutis	-	2	-

b 5

- Reg.

	Coll.	Tom.	Pars.
- Reg. Statutorum	-	-	-
- de substitutionibus	-	8	I
- de Tabellionibus	-	3	I
- de testibus.	-	4	-
<i>Balduinus, Franciscus, Parisiensis, de</i> LL. XII. Tbb.	Tr.	I	-
- de pignoribus et hypothecis	-	6	I
<i>Baptista, Iobannes, Perusinus, de ar-</i> bitriis et compromissis	-	3	I
<i>Balbus ab Aureliana, Io. Franc.</i> Taurinensis, de Praescriptionibus	-	17	-
<i>Baro, Eguinianus, Gallus, de Obliga-</i> tionibus diuiduis et indiuiduis	-	6	2
<i>Barbatia, Andreas, Siculus, de Car-</i> dinalibus, legatis à latere	-	13	2
- de Praestantia Cardinalium	-	-	-
- de Testibus	-	4	-
<i>Bardus, Marcus Antonius Senensis,</i> de tempore vtili et continuo	-	5	-
<i>Bauerius, Marcus Antonius, Bono-</i> nienfis, de mora et eius effectibus de virtute et viribus iuramenti	-	6	3
-	-	4	-
<i>Basilicorum Libri quatuor XLIX. L.</i> LI. et LII. ex Codice Manuscripto Reg. Biblioth. Pariss. nunc primum integre editi. Latine vertit, va- riantes lectiones collegit, notasque criticas, ac iuridicas, tam aliorum, quam suas addidit <i>Gulielm. Otto</i> <i>Reiz</i> ICtus.	Me.	5	-
<i>Barclait, D. Guil. ICti, ad Leg. Im-</i> perium Dig. de Iurisdictione, Com- mentarius. Cui accedunt Io. Matth. Magni, ICti ad sex priores leges eiusd. tituli Praelectiones	-	7	-
<i>Idem, Commentarii in Tit. D. de Re-</i> bus creditis et de iureiurando	Ot.	3	-

Baren-

	Coll.	Tom.	Pars.
<i>Barenfis, Hermannus</i> , de libellis for- mandis	Tr.	3	-
<i>Bayso, Petrus de</i> , Nauarenfis, Dire- ctorium electionum	-	15	I
<i>Bartolus de Saxo ferrato</i> , de con- siliis habendis	Tr.	3	I
- de excussionibus pignorum	-	3	2
- de reprobatione testium	-	4	-
- Regulae Statutorum	-	2	-
- de testibus	-	4	-
<i>Bartolus de Hucio</i> , de quartis de Substitutionibus	-	8	I
<i>Beatus, Gaspar</i> , Hispanus, de Debi- tore inopie	-	3	2
<i>Belleninus, Bartholomaeus</i> , Mutinen- sis, de caritativo subsidio	-	15	2
<i>Bellapertica, Petrus de</i> , de feudis	-	10	2
<i>Bellinus, Petrus</i> , de re militari et bello	-	16	-
<i>Bertrandus, Petrus</i> , Cardinalis, de Iurisdictione ecclesiastica et seculari	-	12	-
de Origine iurisdictionis	-	3	I
<i>Belusio, Iacobus de</i> , de primo et se- cundo decreto	Tr.	3	2
- de Excommunicatione	-	14	-
<i>Bertrachinus, Iobanne</i> , de Firmo, de Episcopis	-	13	2
- de Gabellis, Tributis et Ve- tigalibus	-	12	-
<i>Bellamera, Aegidius</i> , de Beneficiorum permutatione	-	15	I
<i>Benincasius, Cornelius</i> , Perusinus, de paupertate et eius priuilegiis	-	18	-
<i>Bernardus, Comensis</i> , Lucerna in- quisitorum	-	11	2
<i>Belosi, Petri</i> , Variorum iuris civ. Li- bri quatuor; it. Disput. de succes-			

sione

	Coll.	Tom.	Pars.
fione ab intestato, de iure pignorationum, l. Marguae et de compensationibus	Me.	4	-
<i>Benedicti a Iesu Christo</i> Nouae veteres Vindiciae dignitatis et auctoritatis Iur. Civ.	Ot.	5	-
<i>Berterii, Philippi</i> , Pithanōv Diatribae duae, quibus ciuilibus Imp. Rom. notitia et Ecclesiae Politia illustrantur	-	4	4
<i>Blanchus, Iohannes</i> , Marsiliensis, Epitome feudorum	Tr.	10	3
<i>Blancus, Marcus Anton.</i> Patauinus, de Compromissis et exceptionibus	-	3	1
- de Except. impediētib; litis ingressum	-	-	-
- de Indicis homicidii	-	11	1
<i>Blastio, Baptista de S.</i> Patauinus, de actione et eius natura	-	3	2
- contradictiones Iur. Civ. cum Canonico	-	-	1
- de correlatiuis	-	18	-
- differentia inter arbitrum et arbitratorem	-	3	1
- de Priuilegiis dotalibus	-	9	-
<i>Bobio, Vberus de</i> , de Positionibus	Tr.	4	-
<i>Boccatii, Virginius de</i> , de Cingulo, de Interdicto vti possidetis	-	3	2
<i>Boerius, Nicolaus</i> , Burdagalensis, de custodia clauium, portarum, ciuitatum castrorum et aliorum locorum	-	16	-
- de ordine et praecedentia graduum vtriusque fori	-	-	-
- de Potestate legati a latere	-	13	2
- de Seditiosis	-	11	1
- de Statu et vita haeremitarum	-	13	2

Bologi-

	Coll.	Tom.	Pars.
<i>Bologninus, Ludovicus, Bononiensis, de indulgentiis</i>	-	14	-
<i>Boncampagnis, Cataldinus de, de Vis-fo, de Syndicatu</i>	-	7	-
- de translatione Sacri Concilii Basileae	-	13	1
<i>Bonincontrus, Bononiensis, filius D. Ioh. Andreae de accusationibus et inquisitionibus</i>	Tr.	11	1
- de appellationibus	-	9	-
<i>Bonius, Benedictus, Cortoniensis, de Censibus</i>	-	6	2
<i>Bonacossa, Hyppolitus, Ferrariensis, de equo, siue caballo</i>	-	6	1
- de feruis vel famulis	-	-	-
<i>Bont, Guilielmus, Poena mortis quibus in causis imponitur</i>	-	11	1
- de Usuris	-	7	-
<i>Boschaeus, Iohannes, Neustrius, de legitimis nuptiis</i>	-	9	-
<i>Bolognetus, Albertus, Bononien. Cardinal. de Lege, Iure et aequitate</i>	-	1	-
<i>Bottaerus, Henricus, Brixianus, de Synodo episcopi</i>	Tr.	13	2
<i>Bouius, Iohannes Baptista, de statuta-rii vrbis praescriptione</i>	-	17	-
<i>Brenemann, Henricus, Lex Remmia, siue de eius legis exitu Liber singul. et Diss. de fatis calumniatorum</i>	Ot.	3	3
<i>Brogi, Francisci, Analogia iuris ad V-estem, qua iuris Nat. Gent. et Civ. species illustrantur</i>	Me.	-	5
- Parallela legis et nummi, quibus triplex iuris species, Nat. Gent. et Civ. philolo-gice exponitur	-	-	-

Brogi,

	Coll.	Tom.	Part.
<i>Broëi, Iohann.</i> Nuptiae Iuris - Consulti et Philologiae	-	-	-
<i>Brunellus, Iohannes, Aurelianensis,</i> de dignitate et potestate legati	Tr.	13	2
- de Sponsalibus et matrimoniis	-	9	-
<i>Brissoni, Barnabas, Gallus,</i> de Rit tu nuptiarum	Tr.	9	-
- de iure connubiorum	-	-	-
<i>Brunus, Albertus, Astenfis</i> de augmento et deminut. mo netarum	-	12	-
- de augmento rebusque additis	-	17	-
- de deminutione et deteriora tione	-	-	-
- de interitu et peremitione	-	-	-
- de mutatione et transforma tione	-	-	-
- de permanentibus in eodem statu	-	-	-
- de rebus seu dispositionibus dubiis	-	18	-
- de refectione	-	17	-
- de statutis feminas et cognato rum lineam a successione ex cludentibus	-	2	-
<i>Brunus, Conradus,</i> de Haereticis	-	11	2
- de Seditiosis	-	-	-
<i>Brunus, Franciscus, Astenfis,</i> de In diciis et tortura	-	-	-
<i>Brunus, Matthaeus, Ariminensis,</i> de Cessione bonorum	-	3	2
<i>Burgii, Petri,</i> Electorum liber, quo varios iuris locos illustrandi, conci liandi et sanandi ratio tentatur	Ot.	1	-
<i>Butrigarius, Iacobus, Bononiensis,</i> de Dote	Tr.	9	-

: de

	Coll.	Tom.	Pars.
- de oppositione compromissi	-	3	I
- de renunciationibus iuris ciuilibus	-	6	I
- de testibus	-	4	-
<i>Butrio, Antonius de, Bononiensis,</i> de Notorio	-	4	-
C.			
<i>Cabotii Vincent.</i> Variarum iuris publici et priuati Dissertationum, libri duo	Me.	4	-
<i>Caballinus, Gaspar,</i> de Cingulo	Tr.	6	I
- de aeditiis actionibus	-	5	-
- de eo, quod interest	-	6	-
- de euictionibus	-	6	-
<i>Caccialuppus, Ioh. Baptista, a S. Severino,</i>	-	-	-
- de debitore suspecto et fugi- riuo	-	3	2
- de feudis	-	7	I
- de ludo	-	7	-
- de pactis	-	6	I
- de pensionibus	-	15	I
- de transactionibus	-	6	-
- de vnionibus	-	15	-
<i>Calderinus, Iohannes, Bononiensis,</i> de Interdicto ecclesiastico	-	14	-
<i>Calderae, Eduardi,</i> de erroribus Pragmaticorum Lib. IV. totidemque variarum lection.	Me.	3	-
<i>Calletii. Franc</i> Commentar ad tit. 45. Libr. VIII. Cod. de euictionibus	Me.	2	-
<i>Caepolla, Bartholomaeus Veronensis,</i>	Tr.	1	-
- de cognitione librorum iuris	-	16	-
- de Imperatore militum deli- gendo	-	6	2
- de seruitute praediorum	-	7	-
- de simulatis contractibus	-	7	-

Campe-

	Coll.	Tom.	Pars.
<i>Campejus, Iohannes, Bononiensis.</i>			
L de dote	-	9	-
- de statutis	-	2	-
- de reftibus	-	4	-
<i>Campejus, Thomas, Bononien. Episc.</i>			
Feltren. an Romanus Pontifex possit dirimere matrimonium contractum ab haereticis	-	9	-
- de auctoritate sacrorum conciliorum	-	13	-
- an Papa possit incurrere la- - borem Simoniae	-	15	2
- de beneficiorum pluralitate	-	-	-
- de pensionibus	Tr.	15	2
- de fructuum reservatione	-	-	-
- de regressuum reservatione	-	-	-
- de beneficiorum reservationibus	-	-	-
- de beneficiorum commendis	-	-	-
- de unionibus ecclesiarum	-	-	-
- de annatarum institutione et earum defensione	-	-	-
- de residentia episcoporum	-	-	-
- de coadjutore episcoporum	-	-	-
<i>Cambanis, Vitalis de, de Clausulis</i>	-	18	-
<i>Calesatus, Petrus, de equestri dignitate</i>	-	-	-
<i>Canibus, Ioh. Iacobus a, Patavinus,</i>			
- de executoribus ultim. voluntatum	-	8	1
- ds Repressaliis	-	12	-
<i>Canario, Antonius de</i>			
- de excusatore sine mandato	-	11	2
- de executione instrumentorum	-	5	-
- de insinuationibus	Tr.	6	2
- de quaestionibus	-	11	1

Can-

<i>Coniuncta</i> , <i>Claudius</i> , de officio iudicis	Coll.	Tom.	Part.
<i>Capistrano</i> , <i>B. Iohannes a.</i>	-	3	1
- de canone poenitentiali	-	14	-
- de excommunicatione	-	-	-
- de matrimonio per modum consilii	-	9	-
- de potestate Papae et con- silio	-	13	1
- speculum conscientiae	-	1	-
<i>Carafa</i> , <i>Iohannes Neapolitanus</i> ,	-	-	-
- de Simonia	-	15	2
<i>Carrerius</i> , <i>Alexander</i> , <i>Patauinus</i> ,	-	-	-
- de sponsalibus et matrimoniis	-	9	-
<i>Carrerius</i> , <i>Ludouicus Patauinus</i>	-	-	-
- de haereticis	-	11	2
<i>Castello</i> , <i>Amadeus Justinus de</i>	-	-	-
- de Syndicatu	Tr.	7	-
<i>Casonus</i> , <i>Franciscus Opiterginus</i>	-	-	-
- de iudiciis et tortura	-	11	1
- de maleficis	-	-	-
- quaestiones criminales	-	-	-
<i>Castillo</i> , <i>Jacobus de</i> , alias de Villa Scta	-	-	-
- de Duello.	-	12	-
<i>Castellione</i> , <i>Lupus de</i> , <i>Florentinus</i> ,	-	-	-
- de canonica portione & quarta	-	15	2
- de hospitalitate	-	14	-
<i>Carolus</i> , <i>Philippus de</i> , <i>Regiensis</i>	-	-	-
- de testamentis et ultim. volunt.	-	8	1
<i>Castaldus</i> , <i>Restaurus</i> ; <i>Perusinus</i> ,	-	-	-
- de Imperatore	-	16	-
<i>Castro</i> , <i>Nicol. Fernandez de</i> ,	-	-	-
Aquaeductus nouae et antiquae Ro- mae; f. praelectiones extemporales ad Theodosium et Valentinianum in Leg. ad reparationem. 7. Cod. de Aquaeduct. L. XI.	Me.	2	-

c

Ejusd.

<i>Ejusd.</i>	Exterminium gladiatorum; siue Praelectiones solemnes in Flavium Constantinum in Leg. un. C. de gladiator. penitus tollend. L. XI.	Coll.	Tom.	Pars.
<i>Catharini, Nicolai</i>	Observationum et coniecturarum, Libri IV.	-	6	-
<i>Ejusd.</i>	Observat. & coniecturarum Liber	Ot.	1	-
<i>Catiani, Gabr.</i>	de eo quod interest Syntagma	Me.	7	-
<i>Cavalcanus, Borguinus, Fiuizanensis</i>	de tatore et curatore	Tr.	8	2
<i>Cautius, Capillus, Patauinus</i>	de pensionibus episcopalibus	-	15	2
<i>Charondas, Ludouicus, Gallus</i>	de LL. XII. Tabb.	Tr.	1	-
-	in titulos XXIX Vlpiani	-	-	-
<i>Chorerontus, Bermundus</i>	de publicis concubinariis	-	11	1
<i>Choppinus, Rhenatus, Andeganus</i>	de priuilegiis Rusticorum	-	18	-
<i>Charondae, Ludouici, Πειθαρχών</i>	seu Verisimilium Libri III. ad Tit. de verb. obligat. et de iurisdictione et imperio	Ott.	1	-
<i>Chiffetius, Claudius</i>	de substitutionibus	-	5	-
-	de portionibus legitimis	-	-	-
-	de iure fideicommissorum Libri IV.	-	-	-
-	de secundo capite Leg. Aquilinae	-	-	-
<i>Chiffetius, Johan.</i>	Diff. apologetica de iuris vtriusque Architectis Iustiano, Triboniano, Gratiano et S. Raymundo	Ot.	1	-
<i>Cioffi, Andreas</i>	de Pisis, de Gefundiis	Tr.	18	-

Colum-

	Coll.	Tom.	Pars.
<i>Columbanus, Antonius</i> , de forma procedendi extraordinarie in controuersis criminalibus	-	11	I
<i>Cosetus, Antonius, Neptinus Siculus</i> ,			
- de auctoritate glossae	-	18	-
- de brauiis	-	12	-
- de iuramento et eius priuilegiis	-	4	-
- de minimis	-	18	-
- de priuilegio pacis	-	12	-
- de fallentiae regulae; Spoliatus ante omnia restit.	-	3	2
- de Trebellianica	-	8	I
- de verbis geminatis	-	18	-
<i>Clementius, Afcanius</i>			
- de patria potestate	Tr.	8	2
<i>Coratius, Antonius Maria, Cortoniensis</i> ,			
- de communi opinione	-	18	-
<i>Costanus, Antonius Gubertus</i>			
- de donibus earum iuribus et priuilegiis	-	9	-
- de sponsalibus et matrimoniis	-	-	-
<i>Colleg. Papiense in Consilio</i> ,			
- de monetarum augmento et deminutione	-	12	-
<i>Comitibus, Prosdocius de, Patauinus</i> ,			
- arbor consanguinitatis	-	4	-
- de differentiis legum et canonum	-	1	-
<i>Clarus, Iulius, Alexandrinus</i> , de testamentis et vltimis voluntatibus	-	8	I
<i>Corsus, Raynaldus, Corrigiensis</i> ,			
Indagationes iuris	Tr.	1	-
- de priuata reconciliatione	-	12	-
<i>Copus, Iohannes</i> , de fructibus	-	17	-
<i>Corastus, Iohannes, Tolofanus</i> ,			
- de beneficiis	-	15	2

	Coll.	Tom.	Pars.
- de inuentario	-	8	2
- de iure ciuili in artem redigendo	-	I	-
<i>Constantinaei, Iacobi</i> , subtilium enodationum siue elucidationum libri duo: quæis plurima responsa prudentium belle enodantur, Imperatoriae constitutiones quam multae scite elucidantur, et quaedam summorum Pontificum rescripta enucleantur	Ot.	4	-
<i>Coleri, Christophori</i> , Parerga ad varios Pandectarum et Institut. locos, obiter etiam varii scriptores emendantur, at noue explicantur	Ot.	I	-
<i>Costa, Stephanus</i> , Lusitanus			
- de consanguinit. et affinitate	Tr.	9	-
- de Ludo	-	8	-
<i>Costa, Janni a</i> , Commentarii, seu praelectiones ad Tit. Dig. de seruitutibus, item ad quatuor titulos Cod. ex delictis defunctorum in quantum heredes conueniantur, de constituta pecunia, de probationibus et de testibus	Me.	I	-
<i>Costae, Caesaris</i> , Variarum ambiguitatum iuris libri tres	Ot.	4	-
<i>Costani, Antonii Guiberti</i> , Quaestionum iuris memorabilium liber	-	5	-
<i>Costacciaris, Ludouicus Carbo a</i> , - de repacificatione, dilectione inimicorum et iniurarium remissione	Tr.	12	-
<i>Cotta, Cætelianus</i> , Mediolanensis, - de Iurisperitis	-	I	-
<i>Covarruuias, Didacus</i> , Toletanus, - de mutatione monetarum			

- de

	Coll.	Tom.	Pars.
- de successiōibus ab intestato	-	8	1
- de testament. et vlt. volunt.	-	8	1
<i>Coteraeus, Claudius, Turonensis,</i>			
- de iure et privilegiis militum			
<i>Cravetta, Haymon, a Sauiliano,</i>			
- de antiquitatibus temporum	-	17	-
- de indemnitatibus mulierum	-	6	2
<i>Crottus, Iohannes, a Monteferrato,</i>			
- de testibus	-	4	-
<i>Crusii, Georgii Conradi, ad leg. 40 ff.</i>			
- de heredibus instituendis. Item de Pactis et Conuentionibus	Ot.	1	-
<i>Cucchus, Marius Antonius, Papiensis,</i>			
- de mentiente circa possessionem	Tr.	3	2
- de moratoria praescriptione	-	17	-
<i>Curtili, Bonus de, Brixienſis,</i>			
- de Nobilitate	-	16	-
<i>Cuiacius, Iacobus, titulos XXX. VI-</i> <i>piani</i>			
-	-	1	-
<i>Cuneo, Guilielmus de,</i>			
- de muneribus	-	12	-
- de securitate	-	-	-
<i>Curtii, Iacobi, ΕΙΚΑΣΤΩΝ id est</i> <i>Coniecturalium Lib. VI.</i>	Ot.	5	-
<i>Curtius, Franciscus, Papiensis,</i>			
- de feudis	Tr.	2	2
- de iureiurando propter ca- lumniam	-	3	-
- de monetis	-	12	-
- de positionibus et interrogat.	-	4	-
- de sequestris	-	3	-
- de testibus	-	4	-
<i>Curtius, Rochus, de statutis siue de</i> <i>consuetudine</i>			
-	-	2	-
<i>Cyrillus, vid. Thalelaeus.</i>			
<i>Cyntholtz, Iohannes, Germanus,</i>			
- de consanguinitate et affinitate	-	9	-

	Coll.	Tom.	Pars.
<i>Cynus</i> , Pistoriensis, de successione ab intestato	-	18	-
D.			
<i>Dallerius</i> , Leobinus, Aurelianensis, de mandatis apostolicis	Tr.	15	I
<i>Damasus</i> , de Brocardiis	-	18	"
<i>Dambouderius</i> , Iacobus, Brugenfis, - de Pupillorum et prodigorum interesse	-	8	2
- de Pupillar. et prodigor. be- ne gubernatorum gratiarum actione	-	-	-
- Pupillorum patrocinium	-	-	-
- de subhaftationibus	-	6	I
- de tutoribus et curatoribus	-	8	2
- de tutorum et curatorum ra- tionis justificatione	-	-	-
- de tutor. et curat. liberatione	-	-	-
- de tutor. et curat. mercede	-	-	-
- de tutor. et curat. improbe ad- ministrantium periculis	-	-	-
<i>Datti</i> , Ioh Phil Diatriba de vendi- tione liberorum, ad L. 2. Cod. de patrib. qui fil. distrax.	Me.	2	-
<i>David</i> , Claudii, Velitatio legalis ad proemium, duosque titulos priores libri lmi Institut.	Me.	4	-
<i>Donellus</i> , Ugo, de pignoribus et hy- pothecis	Tr.	6	I
<i>Duarenus</i> , Franciscus, Bituric. - de beneficiis	-	15	2
- de iure accrescendi	-	8	I
- de pactis	-	6	I
- de ratione discendi docendique iuris	-	I	-

Duc-

	Coll.	Tom.	Parq.
<i>Dulcerus, Augustinus, Veronensis, de Syndicatu</i>	-	7	6
<i>Durandus, Guilielmus, dictus Speculator Bononiensis,</i>			
- de modo celebrandi concilii generalis	-	13	1
<i>Durans, Iob. Dilectus, Gualdensis,</i>			
- de acquirenda l. repud. hereditate	-	8	1
- de arte testandi	-	-	-
- de heredibus instituendis	-	-	-
- de Legatis	Tr.	8	1
- de mutatione testamenti	-	-	-
- de sepulchris	-	-	-
- de substitutionibus	-	-	-
- de testamentis ordinandis	-	-	-
- de tutore et executore testamenti	-	-	-
- de variis testatorum præceptis	-	-	-
<i>Dyemeni, Guil. Tractatus de formulis quibusdam copulatis et disjunctis ad Saluii Iuliani nobilissimum locum ex libro eius singulari de antiquitatibus (in L. 13. §. 2. seq. D. de rebus dubiis)</i>	Me.	3	-
<i>Dynus, Mugellanus, de Glossis contrariis</i>	Tr.	18	-
- de Interesse	-	5	-
- de Praescriptionibus	-	17	-
- de Successionibus ab intestato	-	8	51

E.

Eleni, Hieronymi, Exercitationum ad Ius Civ. libri tres, quorum primus continet de ratione studii iuris Orationes tres, secundus locorum

	Coll.	Tom.	Part.
quorundam iuris novae explanationes et LL. antinomias	Ot.	2	-
<i>Ernstii, Henrici</i> , Variarum obser- vationum libri duo	Ot.	5	-
<i>Ejusd.</i> Breuiores adnotationes in lib. I. Digest. vna cum explanatione L. Princeps 31. D. de legibus	Me.	6	-
<i>Exea, Andreas ab</i> , de Pactis	Tr.	6	2
<i>Exea et Descartii, Iosephi ab</i> , Reci- tatio solemnisi ad L. un. C. de Pala- tiis et domibus dominicis libri XI.	Me.	3	-
F.			
<i>Fabianus, Ianuensis</i> , de Cambiis	Tr.	6	1
<i>Fabianus</i> , de Monte Sauini, de Con- tractibus in genere et de emtione et venditione	-	-	-
<i>Fabroti, Car. Amthal.</i> Praelectio in tit. Decretalium, de vita et honestate clericorum	Me.	4	-
<i>Ejusd.</i> Iur. Canon. Selecta, et eorum, quae ad vsum fori gallicani perti- nent, breuis comprehensio, seu, summa ac recitatio in quosdam ti- tul. Decret. Gregorii IX. Opus a Io. Petr. de Maurice inchoatum, a Fa- broto absolutum	-	-	-
<i>Ejusd.</i> Replicatio adu. Salmasium de mutuo, in qua leges pleraeque et alia auctorum loca emendantur.	Ot.	3	-
- ad Tit. Cod. Theodosiani de paganis, sacrificiis et templis	-	-	-
- Exercitationes XII. etc.	-	-	-
- Replicatio adu. Cl. Salmasium, in qua mutuum alienationem esse ostenditur, it. de domi- nio dotis etc.	Tr.	9	-

Faianus.

	Coll.	Tom.	Pars.
<i>Faianus, Nicolaus</i> , Viterbienfis, mulier transiens ad secunda vota, an honeste faciat?	Tr.	9	-
<i>Falconibus, Aeneas de</i> , de magliano Sabinensis,			
- de Reseruatis Papae et Legatis	-	15	1
<i>Fano, Martinus de</i> ,			
- de brachio siue auxilio implorando per iudices ecclesiasticos	-	11	2
- de exceptionibus dilatoriis	-	3	2
- de negatiua probanda	-	4	-
<i>Fara, Iob. Franciscus</i> , Sardus,			
- de essentia infantis, proximi infantiae et proximi pubertati	-	8	2
<i>Feraldus, Iobannes</i> , Cenomanus, de iuribus et priuilegiis Regni Francorum	-	16	-
<i>Ferrariis, Albertus de</i> , Placentinus, de horis canonicis	-	15	2
<i>Federicus, Stephanus de</i> , Brixienis. de interpretatione legum	Tr.	1	-
<i>Ferandi</i> , Adduensis, Explicat. lib. II. quorum primus in Pandect. secundus in alias I. Ciu. partes	Ot.	2	-
<i>Ferretus, Aemilius</i> , Gallus,			
- de mora & eius effectibus	Tr.	6	-
<i>Ferrarius, Iobannes</i> , Montanus,			
- de appellationibus	-	5	-
- in feudorum vsus collectanea	-	10	2
<i>Ferretus, Iulius</i> , Ravenna,			
- de duello	-	12	-
- de gabellis publicanis & oneribus	-	-	-
- de iure & re nauali	-	-	-
<i>Festafus, Nicolaus</i> , Mutinensis,			
- de aestimo & collectis	-	12	-

APPENDIX III.

	Coll.	Tom.	Pars.
<i>Fichardus, Iohannes, Germanus, I</i> Cto- rum recentium vitae	-	I	-
<i>Follerius, Petrus, de</i> contractibus censuariis	Tr.	6	2
<i>Forcatulus, Stephanus, de</i> mora et eius effectibus	-	6	3
<i>Forsterus, Valentinus, Germanus, Hi-</i> storia iuris ciuilis	-	I	-
<i>Forsteri, Valentini, Guilielmi, Obser-</i> uationum successuarum libri duo	Ot.	2	-
<i>Ej. Interpres, siue de</i> interpretatione iuris, libri duo	-	-	-
<i>Fornerii, Guilielmi, Selectionum lib.</i> III. accessione postumarum ipsius auctoris notarum locupletiores	-	-	-
<i>Fornerii, Radulphi, Rerum</i> quotidiana- narum lib. VI. in quibus plerique tum iuris vtriusque tum variorum auct. loci illustrantur, et multa ad antiquit. studium tractantur	-	-	-
<i>Fillean, Ioan. Tractatus singularis de</i> Comitibus Consistorianis, ad tit. 10. lib. XII. Cod.	Me.	I	-
<i>Fraguier, Raymundus, de</i> religiosis sectis earumque auctoribus	Tr.	14	-
<i>Francus, Philippus, Perusinus, de</i> Pe- itorio	-	3	2
<i>Franciscus, Squillacensis Episcopus,</i> de fide catholica	-	14	-
<i>Freberi, Marquardi, Parergorum seu</i> Verisimilium lib. II. in quibus varia Iur. Civ. loca noue explicantur, emendantur, illustrantur	Ot.	I	-
<i>Ejusd. Sulpicius, siue de</i> æquitate Commentarius ad L. I. C. de legibus	-	4	-
<i>Fumeus, Antonius, Parisiensis,</i> de conjunctionibus	Tr.	18	-

de

Coll.	Tom.	Pars.
-	5	-
-	8	-

de eo quod interest
de substitutionibus

G.

<i>Gallaesius, Antonius Massa, Romanus, contra usum duelli</i>	Tr.	12	-
- de exercitatione iurisperitorum	-	1	1
- de forma cameralis obligationis	-	6	2
- de iudiciis bonae fidei	-	3	1
<i>Galuanus, Bononiensis,</i>			
- de Differentiis legum et canonum	Tr.	1	-
<i>Gambellionibus, Angelus de, Arretinus, de testamentis et ultimis voluntatibus</i>	-	8	1
<i>Gammarius, Petrus Andreas, de Casali Bononiensis,</i>			
- de beneficiorum permutatione	-	15	1
- de extensionibus	-	1	-
- de officio atque auctoritate legati a latere	-	13	-
- de veritate et excellentia legis scientiae	-	1	-
<i>Garatus, Martinus, Laudensis,</i>			
- de bello	-	16	-
- de cardinalibus	-	13	2
- de castellanis et castris	-	16	-
- de confederatione, pace et conventionibus Principum	-	-	-
- de Consiliariis Principum	Tr.	16	-
- de crimine laesae maiestatis	-	11	1
- de dignitate	-	16	-
- de fisco	-	12	-
- de legatis principum	-	16	-
- de legitimatione	-	8	2
- de milite	-	16	-
- de monetis	-	12	-
			- de

	Coll.	Tom.	Pars.
- de officialibus dominorum	-	16	-
- de primogenitura	-	10	I
- de principibus	-	16	-
- de privilegio	-	18	-
- de repressaliis	-	12	-
<i>Garò, Iohannes, Auenionensis,</i>			
- de poenis et remediis secundo nubentium	-	9	-
<i>Garsta, Fortunius, Hispanus de ultimo fine iuris</i>	-	I	-
<i>Garsta, Iohannes, Callaecus Hispanus, de expensis et meliorationibus</i>	-	17	-
<i>Garzonius, Hieronymus, Auximas,</i>			
- de feminis ad feuda recipiendis vel non	Tr.	10	2
- de laudo meri iuris	-	3	I
<i>Gast, Gabriel de, Disceptatio, de actione arbitraria ad L. centum Capuae 8. D. de eo, quod cert. loc. dari oportet</i>	Me.	6	-
<i>Ejusd. Commentarii in duos titulos Cod. de impub. et aliis substitutionibus; Et de sententiis, quae pro eo, quod interest, proferuntur</i>	-	-	-
<i>Gaudentii, Paganini, de Iustiniani Saeculi moribus nonnullis, Part. 2. Accedit de lege, quae feminas a successione repellit, Exercitatio</i>	-	4	-
<i>Ejusd. Expositionum iuridicarum Lib. 2. quibus etiam Tacito, Suetonio aliisque lux conciliatur</i>	Ot.	3	-
<i>Geminiano, Nellus de S.</i>			
- de bannitis	Tr.	11	I
- de testibus	-	4	-
<i>Gentilis, Iacobus, Parmensis, de ordine iudiciorum</i>	Tr.	3	I

Genti-

	Coll.	Tom.	Pars.
<i>Gentilis, Scipionis, Parergorum ad ff,</i> libri duo	Oct.	4	-
<i>Gendre, Ioan. le, Episcopale iudicium</i> aduersus calumnias <i>Iacobi Gothofre-</i> <i>di</i> accerrime defensum, nec non ab omni falsi suspicione plenissime vin- dicatum	Me.	3	-
<i>Georgio, Iacobinus de S. de feudis</i> de homagiis	Tr.	10	I
<i>Gigas, Hieronymus, Forosempronien-</i> <i>sis,</i>			
- de crimine laesae maiestatis	-	11	I
- de pensionibus	-	15	-
- de residentia Episcoporum	-	13	2
<i>Gillottus, Iobannes, Briennensis,</i>			
- de iurisdictione et imperio	-	3	I
<i>Gomesius, Ludouicus, Episcop. Sar-</i> <i>niensis, de gratiis expectatiuis</i>	Tr.	15	I
<i>Gonny, Remigius de, Gallus,</i>			
- de caritatiuo subsidio	-	15	2
- de immunitate ecclesiarum	-		
- quoad personas fugientes ad eas	-	13	I
<i>Gordonii, Francisci Marsti</i> Praetermissorum Iur. Civ. liber, in quibus legum antiqua et recepta le- ctio, contra omnium Interpretum emendationes, defenditur	Oct.	2	-
<i>Gothofredi, Iacobi, Fontes IV. Iur.</i> Civ. puta Legis XII. Tabular. et Leg. Iuliae et Papiæ fragmenta no- tis illustrata; it. Edicti perpetui, vt et Sabinianorum librorum ordo se- riesque		3	-
<i>Eiusd. Animaduersionum Iuris Civilis</i> Liber			

de

	Coll.	Tom.	Pars.
- de Cenotaphio deque diuersis super religione Vlpiani et Martiani sententiis Diatribe	Ot.	3	-
<i>Grand, Io. Matth. le, vid Magnus Grangiani, Petri, Paradoxa Iur. Ci- vilis</i>	-	5	-
<i>Grassis, Iohannes de, Bononiensis,</i>			
- Arbor iurisdictionum	Tr.	3	1
- de cessione iuris et actionum	-	-	2
- de rescriptis apostolicis	-	-	1
- de substantialibus Procuratorii	-	-	1
<i>Grillandus, Paulus, Castellioneus Florentinus</i>			
- de haereticis	-	II	2
- de poena omnifariam coitus il- liciti	-	-	-
- de quaestionibus et tortura	-	II	1
- de relaxatione carceratorum	-	-	-
- de sortilegiis	-	II	2
<i>Graslotii, Hieronymi, de Vfucapiom- nibus</i>	Ot.	5	-
- ad L. lecta 40. D. de rebus cre- ditis	-	-	-
<i>Guterius, Iohannes, Placent. Hispa- nus</i>			
- de actibus iudicialibus iuratis	Tr.	3	1
- de contractibus iuratis	-	6	2
- de vltimis voluntatibus	-	8	1

H.

<i>Hametonius, Gulielmus, Gallus, de iure feudorum</i>	Tr.	01	1
<i>Hauteserre a Saluaifon, Elau. Franc. de, Notae et animaduersiones ad indiculos ecclesiasticorum Cano- num Fulgentii Ferandi et Cresconii</i>			

Afr

	Coll.	Tom.	Pars.
Afri. adiectae sunt. Notae Petri Franc. Chiffetii in eadem opuscula	Me.	I	-
<i>Hauteserre a Saluajon, Franc. de,</i> Exercitationes ad Tit. Decret. de aetate, qualitate et ordine praefi- ciendorum	-	7	-
<i>Henrifonis, Eduardi,</i> Commentatio ad Tit. 10. Lib. II. Institut. de te- stam. ordinandis	-	3	-
<i>Ejusd. pro Eguin. Barone aduersus</i> Antonium Goueanum de Iurisdic- t. Libri II.	-	-	-
<i>Heraldi, Desiderii,</i> de rerum iudica- tarum auctoritate Libri II.	Ot.	2	-
- Obseruation. et Emendationum Lib. vnus	-	-	-
<i>Herculanus, Franciscus, Perusinus,</i> - de attentatis appellatione pen- dente	Tr.	5	-
- de negatiua probanda	-	4	-
<i>Homodeus, Signorollus de,</i> Vtrum praeferendus sit miles an doctor?	Tr.	18	-
<i>Hopperus, Ioachimus, Pbrsius,</i> de iuris arte	-	1	-
<i>Husmani, Francisci,</i> Paradoxa ad Leg. Falcidiam	Ot.	5	-

I.

<i>Iacobatiis, Dominicus, Cardinalis,</i> - de concilio etc.	Tr.	13	I
- an Papa possit accusare de haeresi.	-	-	-
- ex quibus causis, et quomodo Papa possit deponi?	-	-	-
- de appellatione a Papa ad con- cilium	-	-	-

Inno-

	Coll.	Tom.	Part.
<i>Innocentius, Quartus, de exceptionibus</i>	Tr.	3	2
<i>Iohannes, Ictus Romanus, de Executoribus ultimarum voluntatum</i>	-	8	1
<i>Iohannes, Monachus Cisterciensis, Defensorium iuris</i>	-	3	2
<i>Iordanus, Laelius, Romanus, Episcopus Acernensis</i>	-	-	-
- de romanae sedis origine et auctoritate	-	13	2
<i>Isidorus, Episcopus Hispalensis, contra Iudaeos</i>	-	14	-
K.			
<i>Koolius, Ioannes, ad Legem Ateriam Tarpeiam de multis</i>	Ot.	5	-
L.			
<i>Labbaei, Caroli, Veteres glossae verborum iuris, quae passim in Basilicis reperiuntur</i>	Ot.	3	-
<i>Lana, Ludovicus, Brixienensis, de arte testandi</i>	Tr.	8	1
- de formulis testamentorum	-	-	-
<i>Lancellottus, Galliae, de statutis</i>	-	-	-
- de non legando vxori ultra certam summam	-	2	-
<i>Lancellottus, Politus, Senensis, de officio aduocati</i>	-	3	1
- de substitutionibus	-	8	1
<i>Lancellottus, Robertus, Perusinus, de attentatis et innouatis</i>	-	5	-
<i>Lanfrancus, de Oriano</i>	Tr.	3	1
- de arbitris	-	-	-
- de citationibus	-	-	-
- de confessionibus	-	4	-
- de dilationibus	-	3	2
			de

	Coll.	Tom.	Pars.
- de exceptionibus	-	-	-
- de expensis	-	-	-
- de instrumentorum fide et productione	-	4	-
- de petitionibus	-	3	2
- de probationibus	-	4	-
- de recusatione	-	3	1
- de testibus et eorum dispositionibus	-	4	-
<i>Lanfranchinus, Christoph. Veronenf.</i> vtrum sit praeferendus miles, an Doctor?	-	18	-
<i>Lunde, Iacobi de la,</i> Exercitationes vtriusque iuris. ad Tit. de aetate qualitate et ordine praeficiendorum apud Gregorium IX. cum breui Tra- ctatu, de nuptiis clericorum vetitis aut permissis, et ad Tit. de liberis praeteritis l. exheredatis, Cod.	Me.	4	-
<i>Ejusd.</i> Praelectiones in Tit. de Deci- mis, primitiis et oblationibus, Lib. III. Decretal. Gregorii IX.	-	-	-
- Dissertatio iuris, de ingressu in Secretaria iudicum, et cum his confidendi societate, viris honoratis competente, et de honorariis dignitatibus	-	-	-
- Traité du Ban et Ariere Ban	-	-	-
- Iuris Diss. ad Nouellam Iusti- niani CXXX. cuius argumen- tum est, de Transitu militum eorumque annona, et de me- tatis	-	-	-
<i>Landi, Constantii,</i> Enarrationes, In- terpretat. exercitat. et praetermissa	Ot.	3	-

	Coll.	Tom.	Pars.
<i>Langebekii, Detleuii</i> , in Leges aliquot perdifficiles et nondum satis intellectas nouae Annotationes	Ot.	I	-
<i>Laurentius, Bernardus</i> , in quibus causis iudex secularis potest imponere manus in personas clericorum sine metu excommunicat.	Tr.	II	I
- de potestate super ecclesiis seu ecclesiasticis personis	-	16	-
<i>Lechasserius, Iacobus</i> , de Vocabulis ad geographiam Iur. Rom. pertinentibus	Ot.	5	-
<i>Lectius, Iacobus</i> , de Vita et scriptis Aemilii Papiniani, seu de officio prudentium, Oratio.	-	I	-
<i>Idem</i> , de Vita et scriptis Domitii Vipiani, Orationes duae	-	I	-
- ad Aemilium Macrum, de publicis iudiciis	-	-	-
<i>Idem</i> , ad Modestinum de poenis	Ot.	I	-
<i>Lecirier, Iohannis</i> , Parisiensis, de Primogenitura	Tr.	10	I
<i>Lenaudauius, Petrus</i> , Codomensis, de Priuilegiis Doctorum	-	18	-
<i>Leonijs, Paulus</i> , Patavin. Episcop. Ferrariensis,	-	8	I
- de substitutionibus	-	-	-
<i>Leonini, Elberti</i> , Praelectiones in Tit. Cod. de iure emphiteutico	Ot.	5	-
<i>Lescurii, Antonii</i> , Iulii Pacii, Ioan. Merceri, Fr. Dauydargentei et Marquardi Freheri in L. frater a fratre 38. D. de conditione indebiti Commentarii	-	-	-
<i>Lescur, Nicolaus</i> , Gallus,	Tr.	4	-
- de tertium examinatione	-	-	-

	Coll.	Tom.	Pars.
<i>Leuenclausii, Ioannis, Notatorum Li-</i> <i>bri II.</i>	Or.	3	-
<i>Lignano, Iohannis a, Mediolanus</i>	Tr.	12	-
• de amicitia,	"	26	-
• de bello	"		-
• de beneficior. ecclesiasticor. plu- ralitate	"	15	1
• de censura ecclesiastica	"	14	-
• de duello,	"	12	-
• de horis canonicis	"	15	2
• de interdicto ecclesiastico	"	14	-
• de tabula remissoria	"	-	-
<i>Lindembrogii, Friderici, Comment. in</i> <i>l. vnic. C. si quis Imp. maledic. et</i> <i>l. 8. T. I. Lib. 2. Legum Wisigo-</i> <i>thor. de non criminando principe,</i> <i>notae breuiores</i>	Or.	4	-
<i>Lopez, de Madera vid. Madera.</i>			
<i>Loysel, Antoine, La Vie de Publius</i> <i>Rutilius Rufus, ICte Stoicien</i>	Me.	1	-
<i>Luca, F. Hieronymus de,</i>			
• de Cambiis et Marcharum dif- ferentiis	Tr.	6	1
<i>Lucanus, Franciscus, Parmensis,</i> <i>de Priuilegio fisci</i>	"	12	-
<i>Lucius, Horatius, Calliensis,</i> <i>de Priuilegiis Scholarium</i>	"	18	-
<i>Lupus, Iohann. Baptista, Geminianus,</i> <i>de vsuris</i>	"	-	-
<i>Lupus, Iohannes, Segobiensis,</i>			
• de bello et bellatoribus	"	16	-
• de confœderat. Principum	"	-	-
• de libertate ecclesiastica	"	13	1
• de matrimonio et legitimatione	"	9	-
<i>Luuernanus, Gulielmus, Arbor iuris-</i> <i>dictionum</i>	Tr.	3	1

M.

<i>Maderae, Gregorii Lopez,</i> Animaduerfionum Iur. Civ. liber fingularis	Ot.	3	-
<i>Magalottis, Gregorius de, Romanus</i> de fecuritate et faluo conductu	Tr.	11	2
<i>Magifter, (le Maitre) Aegidius</i> Eques, de Amortizationibus, feudis, ho- miniis et Vafallis; Regaliis	-	13	2
<i>Magni, Io. Matthaei,</i> Rationum et differentiarum Iuris Civ. Lib. II.			
<i>Prior,</i> de Actionibus arbitrariis; <i>Alter,</i> de eo, quod intereft	Me.	3	-
<i>Maleis, Albericus de,</i> Papienfis, de teftibus	Tr.	4	2
<i>Maluetius, Troilus,</i> Bononienfis, - de oblationibus, de fanctorum canonizatione	-	14	-
- de fortibus	-	11	-
<i>Mandofius, Horatius,</i> Romanus, - de priuilegiis ad inftar	-	18	-
<i>Mantofius, Quintilianus,</i> Romanus, <i>Annales</i> cafus	-	17	-
- de inhibitionibus	-	5	-
- de monitoriis	-	7	2
<i>Manfredus, Hieronymus,</i> Ferrarien- fis, - de Attentatis appellat. pendente	Tr.	5	-
- de Cardinalibus	-	13	2
- de facrofancto collegio cardina- lium	-	-	-
<i>Mangiaria, Hieronymus,</i> Papienfis, Arbor confanguinitatis et affinitat.	-	9	-
<i>Maurua, Marcus,</i> Patauinus, - de concilio	-	13	1
- de legitima filiorum	-	8	-
			de

	Coll.	Tom.	Pars.
- de libertatis fauore	-	-	2
- de priuilegiis militaribus	-	16	-
- de pupillorum fauoribus	-	8	3
- de uiris illustribus	.	I	-
<i>Marcilii, Theodori</i>			
- Legis XII Tabb. Collecta et Interpretamentum	Ot.	4	-
<i>Marinis, Iohan Thomas de, Capuanus, de generibus feudorum</i>	Tr.	10	I
<i>Marsilius Columna, Marcus Antonius, Bononiensis,</i>			
- de ecclesiasticis reeditibus	-	15	2
<i>Martresii, Petri, ad Leg. Veteribus</i>			
39. D. de pactis Commentarius	Me.	6	-
<i>Eiud. in aliquot ICtorum locos notae</i>	-	-	-
<i>Matthaeis, Antonius de, Romanus, de iudiciis et iurisdic. prorogatione, praeuentione, iure reuocandi donum, et reorum transmissio</i>	Tr.	3	I
<i>Matthaeiflianus, Matthaeus, Bononiensis,</i>			
- de electione opinionum	-	18	I
- de successione ab intestato	-	8	-
<i>Mauritius, Iohannes, Bolanus,</i>			
- de restitutione in integrum	Tr.	5	-
<i>Maurus, Marcus Vertranius,</i>			
- de iure liberorum	Tr.	8	2
<i>Idem de eadem materia</i>	Ot.	13	-
<i>Meermannii, Gerardi,</i>			
Specimen animaduersionum criticarum in Cuii Instit. secundis curis auctius. Accedit earundem Cuii Instit. Summarium, a Petro Aegidio, Antwerp. primum publici iuris factum a. 1517. nunc uero			

	Coll.	Tom.	Part.
iterum et emendatius quidem in lucem editum	Me.	7	-
<i>Medices Sebastianus</i> , Florentinus,			
- de acceptilationibus	Tr.	6	2
- de compensationibus	-	-	-
- de definitionibus	-	18	-
<i>Idem</i> , de fortuitis casibus	Tr.	7	-
- de nouationibus	-	6	2
- de venatione, piscatione et aucupio	-	17	-
<i>Mendoza, Alfonsus Hoieda de</i> , Carmonens.			
- de beneficiorum incompatibilitate	-	15	1
<i>Merillii, Edmundi</i> , ad Lib. II. Quaestion. Callistrati Commentarii Ei. Comm. ad singulas LL. Tit. D. de Seruit. et ad Leg. 31. prior. Tit. D. de Reb. creditis	Or.	3	-
<i>Eiusd.</i> Obscurorum, seu de iure accrescendi et coniunctionis lib. singular.	-	-	-
<i>Mercerii, Iohannis</i> , Opinionum et Obseruationum Libri duo	-	2	-
<i>Mondagato, Gulielmus de</i> , Nemaufensis, de electione nouorum Prae-latorum	Tr.	15	-
<i>Monferato, Gulielmus de</i> , Catalanus, de Successione Regum	Tr.	16	-
<i>Montaigne, Iohannes</i> , de auctoritat. et praeceminentia magni Concilii et Parliamentorum	-	-	-
- de bigamia	-	9	-
- de Parliamentis	-	16	-
<i>Moltanbano, Nepos de</i> ,			
- de exceptionibus	-	3	2
- de testibus	-	4	-

Mon-

Coll. Tom. Pars.

<i>Montaldus, Ludovicus, Syracusius</i> Cyprius			
- de reprobatione sententiae Pi- lati	-	14	-
<i>Monte, Gulielmus de, Brixienfis, Ma-</i> gistratum civilium schedulare	-	16	-
<i>Monte, Hieronymus de, Brixienfis,</i> - de finibus regundis	Tr.	3	2
<i>Monte, Petrus Iacobus a, Pessulano,</i> - de arbitris	-	-	-
<i>Monte, Petrus a, Venetus,</i> - de primatu Papae	-	13	1
<i>Monticellus, Iob. Mariae, de Robio,</i> Repertorium circa materiam testium	-	4	-
<i>Monticulus, Sebastianus, Vicetinus,</i> - de Inventario	-	8	2
- de patria potestate,	-	-	-
<i>Montuanus, Maturinus, de Heredi-</i> tibus ab intestato venientibus	-	8	1
<i>Moronus, Nicolaus, Gualdensis,</i> - de fide, treuga et pace	-	11	1
<i>Mureti, Marci Antonii, Obseruatio-</i> num iuris liber singularis	Or.	4	-
<i>Musconius, Hieronymus, Cyprius, de</i> iurisdictione et imperio	Tr.	3	2

N.

<i>Natta, Georgius, Astenfis,</i> - de Pactis	-	6	2
- de statutis, excludentibus femi- nas a successione extantibus masculis	-	2	-
<i>Negusanius, Antonius, Fanensis,</i> - de pignoribus et hypothecis	-	6	1
<i>Nerii, Iosephi, Analectorum Lib. II.</i> in quibus praeter ea, quae ad ius pertinent varia historica, et quae-			

	Coll.	Tom.	Pars.
dam in Tacito illustrantur, emendantur	Ot.	2	-
<i>Nicellus, Antonius, Gallus,</i> - de concordia glossarum	Tr.	18	-
<i>Nider, Iohannes, Gallus,</i> - de contractibus mercatorum	-	6	I
<i>Niero, Doctoris, Tractatus academic.</i> de Praelegatis, nunc primum editus	Me.	7	-
<i>Novellus, Iacobus, Venerus,</i> - de defensionibus reorum	Tr.	11	I
- de iure protimiseos	-	17	-
O.			
<i>Odofredus, Beneventanus,</i> - de curatore bonis dando	Tr.	8	2
- de libellis formandis	-	3	2
- de ordine iudiciorum	-	3	I
- de positionibus	-	4	-
I - de primo et secundo decreto	-	3	2
- de restitutione dotis	-	9	-
<i>Ory, seu Ofir, Francisci, de pacto</i> dotalibus instrumentis adiecto ne puella quam pater aut agnatus elocat, patri vel agnato succedat	Me.	7	-
<i>Eiusd.</i> dispunctor ad Merillium de variantibus Cuiacii interpretationibus	Ot.	3	-
<i>Oseyza et Olano, Athan.</i> Parahipomenon et Electorum iuris civilis, selectarumque antiquitatum, Tom. Imus.	Me.	I	-
<i>Ottonis, Eusrardi, de Vita & scriptis</i> Serui Sulpicii, lib. singularis	Ot.	5	-
<i>Eiusd.</i> Alfenus Varus, ab iniuriis veterum & recentiorum liberatus	-	-	-

Coll. Tom. Pars.

P.

<i>Pacz, Ferdinandus, Olysiptonenfis,</i>			
- de excusandis parentibus a publicis muneribus ob auctum liber.	Tr.	12	-
<i>Palaeottus, Gabriel, Bononiensis,</i>			
- de nothis spurisque filiis	-	8	2
<i>Palaeottus, Vincencius, Bononiensis,</i>			
- de Dote	-	9	-
<i>Palaez a Meris, Melchior, Grana-</i>			
<i>tens, Quaestiones feudales maiora-</i>			
<i>tuunt & meliorationum</i>	-	10	1
<i>Palatii, Laurus de, de Fano, de Sta-</i>			
<i>tutis quod stantibus masculis femi-</i>			
<i>nae non succedant.</i>	-	2	-
<i>Pandus, Io. Bernardinus, [Grauinen-</i>			
<i>sis, Dotatio</i>	-	9	-
<i>Papa, Guido, Delphinus,</i>			
- de appellationibus tam in ciuilibus, quam in criminalibus	-	5	-
- de compulsoriis literis	-	3	2
- de forma inuentarii conficiendi	Tr.	8	2
- de praesumptionibus	-	4	-
- de primo & secundo decreto,	-	3	2
- de rescriptis	-	-	-
- de usuris & contractibus	-	7	-
<i>Papillonii, Thomae, Commentarius</i>			
<i>in priores quatuor titulos Liber Imi</i>			
<i>Digestorum</i>	Me.	2	-
<i>Idem, Tractatus de directis heredum</i>			
<i>substitutionibus</i>	Or.	4	-
<i>Passagerius, Rolandinus, Bononiensis,</i>			
- de codicillis, de donationibus causa mort.			
- de successione ab intest. de testam. & ultim. voluntatibus	Tr.	8	1
	d	5	<i>Pau-</i>

	Coll.	Tom.	Part.
<i>Pauinis, Ioh. Franciscus de, Pata-</i>			
<i>vinus,</i>			
- de officio & potestate Capituli			
fede vacante	Tr.	13	2
- de visitationibus	-	14	-
<i>Paulli, Iulii, Sententiarum recepta-</i>			
<i>rum ad filium Lib. V. cum Notis</i>			
<i>Petri Fabri Icti &c. nondum an-</i>			
<i>tea editis, eiusdemque obseruatio-</i>			
<i>nibus pariter anecdotis in notas Ia-</i>			
<i>cobi Cuiacii ad easdem Paulli sen-</i>			
<i>tentias, item animaduersionibus</i>			
<i>nonnullis Ger. Meermannii</i>	Mc.	7	-
<i>Peckius Petrus, Zirizaeus,</i>			
- de amortizatione bonorum	Tr.	11	1
- de iure sistendi & manuum in-			
iectione siue arrestatione	-	3	2
- de testamentis mariti & vxoris			
coniuncte vel separatim factis	-	8	1
<i>Pegna, Franciscus, Hispanus,</i>			
- de forma procedendi contra in-			
quisitos de haeresi	-	11	2
<i>Pelleus, Ludouicus, Carnutensis,</i>			
<i>Ius Ciuile artem esse & scientiam</i>	-	1	-
<i>Plouius, Nicolaus, Posnoniensis,</i>			
- de excommunicatione	-	14	-
- de horis canonicis	Tr.	15	2
- de interdicto ecclesiastico	-	14	-
- de irregularitate	-	-	-
- de sacramentis, & eorum ad-			
ministracione	-	-	-
- de sacrificio missae	-	-	-
<i>Pergamo, Albertus de,</i>			
- de Praepositionibus	-	18	-
<i>Periglis, Angelus de, de Perusio</i>			
- de sequestris	-	3	2

- de

	Coll.	Tom.	Part.
- de syndicato	-	7	-
- de societatibus	-	6	1
- de fuitate	-	8	2
- additiones in materia testium	-	4	-
<i>Personalis, Achilles, Mirandulanus,</i>			
- de adipiscenda possessione iuxta l. fin. Cod. de edict. D. Hadr. toll.	-	8	2
<i>Perrenonii, Petri, Animaduersionum & variarum lectionum Iuris Civilis Lib II.</i>	Ot.	1	-
<i>Perusio, Gaspar de, de beneficiorum reservationibus</i>	Tr.	15	1
<i>Perusio, Petrus de, de mutatione sta- tus ecclesiarum</i>	Tr.	14	-
- de mutatione status personarum	-	-	-
- de reuocatione Unionum	-	15	1
- de Unione ecclesiarum	-	-	-
<i>Phannuccius, Pannuccius de, Lucensis,</i>			
- de inuenario	-	8	2
- de iureiurando in litem	-	3	-
- de lucro dotis	-	9	-
<i>Piso, Guerrinus, Soacius,</i>			
praeludia feudorum	-	10	1
<i>Piaggius, Antonius, Hispellas,</i>			
- de tutore & curatore	-	8	2
<i>Piperata, Thomas de, de Fama</i>	-	11	1
<i>Pithoeus, Petr. Excerpta ex aduersa- riis Petri Pithoei quae ad Ius Rom. pertinent</i>	Me.	1	-
<i>Platea, Franciscus, de Excommuni- catione</i>	-	14	-
<i>Plumbino, alias de Barzis, Benedi- ctus de,</i>			
- de Discussionibus	-	3	2
- de filiis non legitime natis	-	8	2
- de guarentigiis	-	6	2
			- de

	Coll.	Tom.	Part.
<i>Placentinus</i> , de accusationibus publicorum iudiciorum	Tr.	11	1
- de actionibus personalibus	-	3	2
- de actionum varietate	-	-	-
- de iudiciis & iurisdictionis prorogatione	-	3	2
- de Scitis	-	1	-
- ad Sctum Macedonianum	-	-	-
<i>Politi a Sancto Sigismundo, Alex.</i>			
- de patria in condendis testamentis potestate Eib. IV.	Me.	1	-
<i>Ponte, Amodeus a, Lambriasus,</i> quaestiones laudemiales	Tr.	10	2
<i>Porcellinus, Franciscus, Patauinus,</i> de duobus fratribus	-	6	1
<i>Ponzinus, Franciscus, Placentinus,</i>			
- de Lamiis	Tr.	11	2
- de ecclesiasticis redditibus	-	15	-
<i>Pontanus, Iohannes Baptista, Romanus,</i>			
- de alimentis	-	8	1
- de spolio	-	14	-
<i>Praevidellus, Hieronymus, Regienfis,</i>			
- de peste & eius privilegii	-	13	-
<i>Praetis, Antonius de, Pisauriensis,</i>			
- Clypeus pastoralis	-	13	1
- de iurisdictione episcoporum	-	-	-
<i>Prateius, Pardulphus, Gallus</i>			
- de fundo dotali	-	9	-
<i>Eiusd.</i>			
- ad tit. Instit. de officio iudicis	Ot.	5	-
<i>Eiusd.</i> Iurisprudentia vetus; siue Draconis & Solonis, nec non Romuli Romanor. Regis, ac XII. Tabul. Leges collectae	-	4	-
<i>Eiusd.</i> Iurisprudentiae mediae Lib. IV. exhib. Geminationes, Omissiones,			

Inuer.

	Coll.	Tom.	Pars.
Inuersiones & Concisa, Sententias, Catapodismon libros duos, Dicaeo- logiam, & Solonis leges reliquas	-	3	-
<i>Probus, Philippus</i> , Biturix, - de iure regaliae	Tr.	12	-
<i>Probi, M. Valerii</i> , Libellus de inter- pretandis Romanorum litteris, ex MSS. Codicibus auctus, & notis il- lustratus ab Henr. Ernstio. Acce- dunt Obseruat. Frid. Tiliobrogae	Me.	1	-
<i>Pruftelli, Guilielmi</i> , (<i>Prousteau</i>) Recitationes ad L. 23. Digestor. de regulis iuris	Me.	3	-
<i>Pfelli, Mich.</i> Synopsis legum versibus iambis & politicis, graece edita, ad- iecta latina interpretatione & notis Franc. Bosqueti, itemque obserua- tionibus Cornelii Siebenii	-	1	-
<i>Puluaeus, Hadrianus</i> , Gallus, - de alienatione iudicii mutandi causa facta	Tr.	3	1
- de rei alienae distractione	-	6	2
- de rei furtivae prohibita vsuca- pione	-	17	-
<i>Puluaei, Adriani</i> , ad Leg. Atiniam. sive de rei furtivae prohibita vsuca- pione, liber singularis	Ot.	4	-
<i>Puteo, Paris de</i> , Neapolitanus, - de ludo	Tr.	7	-
- de reassumptione instrumentor.	-	4	-
- de re militari	-	16	-
- de syndicatu	-	7	-
Q.			
<i>Quintinus Iobannes</i> , Aeduus, Aristocrata christiana civitatis	Tr.	16	-

Quin-

	Coll.	Tom.	Par.
<i>Quintanaduegnas & Villegas, Anton,</i> - de iurisdictione & imperio, Lib. II.	Me.	2	-
R.			
<i>Raevardus, Iacobus, Brugensis,</i> - dies fessionum qui dicantur? - de Leg. XII. Tabb.	Tr.	3	1
<i>Raevaudus, Martinus,</i> Speculum iudicum	-	1	-
<i>Ramos del Manzano, Franciscus,</i> - ad leges Iuliam & Papiam, & quae ex libris Ictorum frag- menta ad illas inscribuntur, Commentarii & Reliquationes. Accedunt Diff. duae extemporales, prior ad Ti- tum Cajum, de usufructu mu- nicipibus legato, in L. 3. D. de Usufr leg. altera, de Do- mesticis & protectoribus, ad L. 2. C. de excusat. mun. His omnibus praemissa est Auctoris vita, Scriptore Gre- gorio Majansio, nunc pri- mum edita	Me.	5	-
- Schediasma de Concubinis, ea- rumque tum similitudine, tum differentia a legitimis vxoribus	-	-	-
- de Priuilegiis rei rusticae Col- lectanea, siue in pragmati- cam Eborensem, in fauorem agricolarum emissam a. 1619. quae hodie extat Libr. 28.	-	-	-

Coll. Tom. Pars.

tit. 21. Lib. IV. Compil. Recitationes solemnes

ad Tit. C. de Apothis publicis, & de Descriptionibus curialibus, & de Distributionibus ciuilibus, Lib. X. Commentatio Methodica, in Academia Salmanricensi recitata a. 1629.

ad Tit. Cod. de nauiculariis, Lib. XI. iuncto tit. X. Lib. VII. Regiae Compil. Breues & dilucidae enarrationes, dictatae in Acad. Salmant. 1629. Me. 5

ad Tit. Dig. de institoria actione, Commentarius aduersarius, multo diu elaboratus, nondum digestus 1645.

ad L. I. §. ult. D. depositi; academica Comment. publice recit. 1627.

Tractatus, de Sctis & constitutionibus circa moram, in fideicommissaria libertate factis. Ad L. 26. §. 7. L. 28. §. 4. L. 51. §. 4. L. 52, 53. D. de fideicom. lib. L. & 17. C. eod.

ad Tit. D. de Seruitutibus, Commentar.

ad nobilissimam Leg. frater a fratre, 38. D. de cond. indeb. breues et dilucidae recitationes

ad Tit. D. de acquirenda l. amittenda possess. recitationes Nov. antiquae

- ad

- ad Tit. D. de re iudicata, & de effectu sententiarum, & interlocutionibus, Curae secundae, recitatae, a. 1638.
- Recitationes academicae ad Tit. D. de verborum obligationibus publice recitatae a. 1639. & 1640. Me. 5
- de Venditione liberi hominis ad Paulum in difficili lege, si vsus fructum, 23. D. de liberali causa selecta & brevis Commentatio
- Praelectio ad L. 25. D. de actione rerum amotarum. Habita a. 1641.
- Commentarius ad Scaeuolam in Leg. Gallus 29. D. de lib, & posth. hered. instit. & exhered. recitatus 1641.
- ad Vlpianum in lege, si totam 83. de acquirend. l. amitt. hered. Commentar.
- ad Titulos D. de leg. & fideicommiss. I. II. & III. Praelectiones, recit. 1642. & 44.
- ad Tit. D. de vulgari & pupillari substitutione. Praelect. in Acad. Salmanticensi dictatae a. 1644.
- *Randaeus, Iohannes, Gallus,*
- de dispensationibus & earum formulis 14
- *Ranchini, Guilielmi, Tractatus,*
- de successione ab intestato Me. 3
- Edictum perpetuum Saluii Iuliani restitutum 3

	Coll.	Tom.	Pars.
- Variarum lectionum Libri III.	Ot.	5	-
<i>Ravennas Petrus,</i>			
- de feudis	Tr.	10	2
- de statutis	-	2	-
<i>Raynaudus, Iohannes, Avenionensis</i>			
- de memoriis & cuius auctoritate fiant?	Tr.	12	-
- de monetis	-	-	-
- de fuitate & extraneitate	-	8	2
<i>Redin, Iohannes, Gallus,</i>			
- de Maestrate Principis	-	16	-
<i>Redoanus, Gulielmus; Genuensis Vernatia, episcopus Neobientis,</i>			
- de rebus ecclesiae non alienandis	-	15	2
- de simonia mentali	-	-	-
- de spoliis ecclesiasticis	-	14	-
<i>Rebuffus, Petrus, Montepessulanus,</i>			
- de beneficiorum congrua portione	-	15	2
- de decimis	-	-	-
- de feudis	-	10	-
- de nominationibus	-	15	2
- de pacificis possessoribus	-	-	-
- de privilegiis scholarium	-	18	-
<i>Regii, Gilberti, Enantiophanon iuris civilis Lib. II.</i>	Ot.	2	-
<i>Reizii, Guil. Ott. Epistola ad Ger. Meermannum de Theodoro Her- mopolita</i>	Me.	6	-
<i>Retes, Iosephus Fernandez de,</i>			
- ad Tit. Dig. de interdictis & relegatis	-	5	-

e

- Epi-

Coll. Tom. Pars.

- Epitaphia illustrata, siue Solennis publica Relectio (ad L. 6. C. de relig. & sumt. fun.) habit. Salmant. Me, 6
- Opusculorum Lib. IV. quorum primus est totus varius miscellaneusque, & ex noua plerumque obseruatione; secundus, de contractibus incertis & actionibus, quae ex illis competant, & de pactis in continenti adiectis; Tertius, Comment. ad librum singul. quaestionum publice tractatarum Scaeuolae; quartus & vlt. notas vberiores continet ad Notas Claudii, praefixas libris Responsorum & Digestorum eiusdem Scaeuolae Me, 6
- Opusculorum alii lib. IV. Me, 6
- Ad leges, edicta, Principumque Constitut. ex quibus prohibita vsucapio est, Selectio succisua. Accedit ad leges Atiniam, Plautiam Iuliamque de vi & repetund. academ. selectio eiusd.
- Ad titulos de bonorum possessione contra tabulas, de legatis praestandis, & de inoffic. testam. Scholaistica aduersaria; pro eorum publicis propug-

natio.

	Coll.	Tom.	Par.
nationibus ex more academi- co congesta, nondum digesta aut expolita	-	-	-
- Praelectio sesquihoralis ad L. Claudius Seleucus 13. de his, quibus vt indign.	-	-	-
- Academica, Relectio, de Dona- tionibus, quam suis excepto- ribus distavit 1663. nunc vero auctam iisdem studios. dedicat.	-	-	-
- de donationibus inter virum & uxorem, liber singularis	-	-	-
- Reperita Praelectio ad D. de Verb. obl. dictata 1656.	-	7	-
- de Tit. D. de adquir. l. amittend. posses. Praelectio academica	Me.	7	-
- de interdictis & remediis pos- sessoriis, scholastica Relectio, dictata 1660.	-	-	7
- ad Tit. D. de re iudicata, noui Tr. academ. dictati 1660 & 61.	-	-	-
- Subcessiva Selectio ad L. vt he- redibus, 50. D. de leg. II. re- citata 1665.	-	-	-
- ad Leg. inter stipulantem 83. D. de verb. obligat. nouanti- qua Praelectio	-	-	-

- de diuiduis & indiuiduis obligationibus. Commentatio repetitae praelectionis academ.			
- de fideicommissis perpetuo familiae relictis, ad titulos de legat. I. II. & III. academ. praelectio, dict. a. 1667.	-	-	-
<i>Riccii, Chr.</i> Vindiciarum iuris Praemessa, aduersus nouatorum affanias & corruptelas	Ot.	2	-
<i>Ricchus, Iacobus,</i> de Vnione Prolium	Tr.	6	1
<i>Rigaltii, Nic.</i> De lege venditioni dicta, obseruatio duplex ad L. curabit praeses, §6 de act. emt.			
- de modo foenori proposito, Diff. ad constitut. reg. a. 1643.	Me.	1	-
<i>Rivallius, Aymarus,</i> Allobrox. Iuris Ciuilis Historia	Tr.	1	-
<i>Rhamusius, Gregorius,</i> Tarinas, - de consanguinitate & affin.	-	9	-
<i>Rogierius,</i> antiquus Glossator,			
- de praescriptionibus diuerfis	-	17	-
- de ead. mar. dialogus	-	12	-
<i>Rogierius, Constantius,</i> Gallus,			
- de dote	Tr.	9	-
- de iuris interpretatione	-	1	-
- de legis potentia	-	-	-
- de protestatione	-	17	-
- de remediis possessoriis	-	3.	2
			- de

	Coll.	Tom.	Pars.
- de summo bono	-	-	-
- Commentum in l. si cum dotem soluta matrim.	-	9	-
<i>Rodulphus, Laurentius de</i> , Florentinus, - de Vfuris	-	7	-
<i>Roffiniacus, Christophorus</i> , Coffagaeus, - de beneficiis, ac eorum adqui- sitione & amissione	-	15	2
<i>Roma, Paulus de</i> , - de ecclesiastica pensione	-	15	1
<i>Rofate, Albericus a</i> - de Statutis	-	2	-
<i>Rofellis, Antonius de</i> , Patauinus, - de iudicii & tortura	Tr.	11	1
- de indulgentiis	-	14	-
- de legitimatione	-	8	2
- de successione ab intestato	-	8	1
- de vfuris	-	7	-
<i>Rouille, Gulielmus le</i> , Alenconiensis, - de iustitia & iniustitia	-	1	-
<i>Royas, Iohannes</i> , Episc. Sergentensis, - de haereticis - epitome successioneum ex testa- mento & ab intestato	-	8	1
<i>Roye, Francisci de</i> , Dissertatio triplex ad L. 51. Transfugam D. de acqui- rend. rer. dom. ad L. un. C. de athletis ad L. 4. D. de Vfur. & fruct.	Ot.	2	-

	Coll.	Tom.	Pars.
<i>Rubeus, Iob. Antonius, Alexandrinus,</i> - de potestate Procuratoris et de- - fensoris in causis criminalibus	Tr.	11	1
<i>Rue, Tuffani de la,</i> - Amoenae iuris obseruationes	Ot.	5	-
<i>Rutilius, Bernardinus, Vicetinus,</i> - de iuris consultorum vitis	Tr.	1	-
<i>Ruzaeus, Arnulphus,</i> - de iure regaliae.	-	12	-
S.			
<i>Saa, Iacobus a, Lusitanus,</i> - de primogenitura	Tr.	10	1
<i>Saliceto, Bartholomaeus de,</i> - de mora	-	6	2
<i>Sandaus, Felinus, Ferrariensis,</i> - de indulgentia plenaria	-	14	-
<i>Santerna, Petrus, Lusitanus,</i> - de affecurationibus & spon- - sionibus mercatorum	-	6	1
<i>Saporta, Iobannes,</i> - de collationibus	-	8	1
- de mora & eius effectibus	-	6	2
<i>Sardis, Ludouicus a, Ferrariensis,</i> - de naturalibus liberis & eorum - successione	-	8	2
<i>Sarmentus, Franciscus, Hispanus,</i> - de inuentarii confectioe	Tr.	8	2

Scala,

	Coll.	Tom.	Pars.
<i>Scala, Pax Patauinus,</i>			
- de consilio sapientis in forensibus causis adhibendo	-	3	1
<i>Schenck, Federicus, Germanus,</i>			
- de appellationibus	-	5	-
- de executione	-	-	-
- de expensis in iudicio factis	-	3	2
- de feudis	-	10	-
- de in ius vocando	-	3	2
- de probationibus	-	4	-
- de satisfactionibus, quae in iudicio praestantur	-	3	2
- de sententia & re iudicata	-	5	-
- de testibus	-	4	-
<i>Selua, Iobannes, Gallus,</i>			
- de beneficio	-	15	1
- de iureiurando	-	4	-
<i>Seluaghi, Caroli,</i>			
- de Origine, Etymo et Praestantia Pandectarum, & L. I. de Iustitia & L. 3. de iurisdic. Recitationes solennes	Ot.	1	-
<i>Senis, Federicus de,</i>			
- de beneficiorum permutatione	Tr.	15	1
<i>Seuerolus, Hercules,</i>			
- de remissionibus litigatorum	-	3	1

	Coll.	Tom.	Pars.
<i>Sengeberi, Io. Polycarp.</i>			
- Disceptatio, de muro, aduersus Claudii Salmasii nouum Dogma	Me.	3	-
<i>Silimanis, Martini de,</i>			
- de feudis	Tr.	10	I
<i>Simanca, Iacobus, Pacensis,</i>			
- de catholicis institutionibus	-	II	2
<i>Simoncellus, Octavius, Calliensis,</i>			
- de decretis ceterisque solemnitatibus in contractibus minorum	Tr.	6	2
<i>Siluanus, Laurentius, Cafalensis,</i>			
- de feudi recognitione	-	10	I
<i>Soarez a Ribeira, Emanuel, Observationum Liber I.</i>	Me.	5	-
<i>Socinus, Marianus, Senensis,</i>			
- de iudiciis & iurisdictione	-	3	I
- de oblationibus	-	14	-
- de testibus	-	4	-
<i>Solfina, Franciscus, Angulatiensis, lucerna laudemiorum</i>	-	10	2
<i>Sonsbeckius, Franciscus,</i>			
- de feudis	-	-	-
<i>Solorzanus, Ioannes,</i>			
- de Parricidii crimine	Qt.	5	-

Spi-

	Coll.	Tom.	Pars-
<i>Spina, F. Bartholomaeus de, Pifanus,</i>			
- de Lamiis	Tr.	11	2
- de potestate Papae super coniug.	-	12	1
- de praeceminentia Sacrae theologiae	-	11	2
- de strigibus	-	-	-
<i>Steckii, Ioannis, Observationes anticriticae iuris, seu Vindicationes legum a corruptelis Criticorum & Neotericorum interpretum</i>	Ot.	1	-
<i>Stephani, Henrici, Juris Civilis fontes & riui</i>	Me.	1	-
<i>Stephanus, vid. Thalelaeus</i>			
<i>Stephanus, Iosephus, Valentinus,</i>			
- de adoratione pedum	Tr.	13	2
<i>Staphylaeus, Iobannes, Romanus,</i>			
- de gratis expectatiuis	-	15	1
<i>Straccha, Beneuentus, Anconitanus,</i>			
- de adiecto	Tr.	6	1
- de affecurationibus & sponfionibus mercatorum	-	-	-
- de conturbatoribus seu decoctoribus	-	-	-
- de pactis contentis inter creditores & decoctores	-	-	-
- quomodo contra decoctores procedendum sit?	-	-	-

	Coll.	Tom.	Pars.
- qui potiores in bonis decocto- rum habeantur?	-	-	-
- de libellis seu petitionibus	-	-	-
- quomodo procedendum sit in causis mercatorum	-	-	-
- de iudicibus & consulibus mer- catorum	-	-	-
- de mercatura seu mercatore	-	-	-
- de nauibus	-	-	-
- de nauigatione	-	-	-
- de nautis	-	-	-
- de proxenetis	-	-	-
<i>Sufannis, Marquardus de, Vtinenfis,</i>			
- de coelibatu sacerdotum non abrogando	Tr.	14	-
- de iudaeis & infidelibus aliis	-	-	-
<i>Suzaria, Guido de, Mantuanus,</i>			
- de guarentigiato instrumento	-	6	2
- de iudiciis & tortura	-	2	1
- de iure emphyteutico	-	6	2
- de ordine iudicii	-	3	1
- de primo & secundo decreto	-	3	2
<i>Sudorii, Nicolai,</i>			
- Disputationum Ciuiliu liber	Ot.	2	-
<i>Sverin, Henrici a, Repetitarum le- ctionum iuris ciuilis liber</i>			
	-	4	-
<i>Suarezii de Mendoza, Ioan. Com- mentarius ad Legem Aquiliam</i>			
	Me.	2	-

T.

Taegius, Bartholomaeus, Mediolanens.

- de Criminibus in genere Tr. 11 1

Tancretus, de Cornelo,

- de ordine Iudiciorum - 3 1

Taurellus, Laelius, Fanensis,

- de militiis ex casu - 12 -

*Idem, ad Gallum & legem Velleam
ad Catonem & Paulum de militiis
ex casu*

Or. 4 -

Textor, Oliuarius, Turonensis,

- de successione ab intestato Tr. 8 1

Thomatus, Aegidius, Turonensis,

- de collectis, seu muneribus patrimonialibus - 12 -

Thierry, Iohannes, Lingonensis,

Tr. 11 1

- de fuga

*Thalelaei, Theodori, Stephani,
Cyrilli, aliorumque Auctorum
Graecorum Commentarii in Tit. D.
& C. de Postulando. Siue, de Ad-
vocatis & procuratoribus ac Defen-
soribus graece & latine, ex editio-
ne & cum notis Davidis Ruhnkenii
Pars I.*

Me. 3 -

Thale-

	Coll.	Tom.	Pars.
<i>Thalelaei</i> etc. Commentarii etc. cum notis Daudis Ruhnkenii Pars 2.	-	5	-
<i>Theodorus</i> , vid. <i>Thalelaeus</i>			
<i>Triuorii</i> , <i>Gabrielis</i> , Obseruatio apo- logetica ad inscriptionem orationis ad Antecessores Digestis Iustiniani propositae, aduersus quosdam Iu- risconsultos & Procopii Anecdota	Ot.	1	-
<i>Trochaeus</i> , <i>Iohannes Rogerius</i> ,			
- de Officio iudicis in causis capi- talibus	Tr.	3	1
<i>Tyndarus</i> ,			
- de compensationibus	-	6	2
- de decimis	-	15	2
- de testibus	-	4	-

V.

<i>Valla</i> , <i>Nicolaus</i> ,			
- de rebus dubiis & quaestioni- bus in iure controuersis	Tr.	18	-
<i>Valle</i> , <i>Rolandus a</i> , <i>Casalensis</i> ,			
- de inuentarii confectione	-	8	2
- de lucro dotis quaestiones	-	9	-
<i>Vallii</i> , <i>Gabrielis</i> , Libri singularis ad varias leges,			

L. Gal.

	Coll.	Tom.	Pars.
L. Gallus 29. D. de lib. & posth.	Ot.	I	-
L. un. Cod. de Sentent. quae pro eo quod etc.	-	-	-
L. in Quartam 91. D. ad L. Falcid.	-	-	-
L. filium quem 24. C. famil. hercisc.	-	-	-
<i>Vanderanus, Petrus, Vid. van der Aa,</i>			
<i>Vantius, Sebastianus, Romanus,</i>			
- de nullitatibus processuum ac sententiarum	-	4	-
<i>Vargas, Franciscus, Hispanus,</i>			
- de auctoritate Pontificis	Tr.	13	I
<i>Vbaldis, Angelus de, de Inventario</i>	-	8	2
<i>Vbaldis, Nicolaus de, de successione ab intestato</i>	-	8	I
- de successione ab intestato clericorum regularium & secularium	-	-	-
<i>Vbaldis, Petrus de,</i>			
- de beneficiorum permutatione	-	15	I
- de canonica episcopali & parochiali	-	10	2
- de collectis	-	12	-
- duo consilia eiusdam de ead. mater.	-	-	-
- de duobus fratribus	-	6	I
<i>Ve, Martinus de,</i>			
- de protestatione	-	17	-

Venien-

	Coll.	Tom.	Pars.
<i>Venentus, Iacobus, Bononiensis,</i>			
- de annua praestatione	-	6	2
<i>Vgo, Selestadiensis,</i>			
- de officio quatuor Praelatorum	-	13	2
<i>Vgolinus, Zanchinus, Arimiens.</i>			
- de haereticis	-	11	2
<i>Vgonius, Celsus, Brixienfis.</i>			
- de Clausulis	-	18	-
<i>Vgonius, Mattbias, Brixiens. Episcop.</i>			
- de Praestantia patriarchali	Tr.	10	2
<i>Vicetinus, Simon,</i>			
- de iudiciali missione in possessionem	-	3	2
<i>Vignate, Ambrosus,</i>			
- de haeresi	-	11	2
- de vsuris	-	7	-
<i>Villadiego, Gundissalvus de, Hispanus,</i>			
- de haereticis	+	11	2
- de legato	-	13	2
- de origine ac dignitate & potestate S. R. E. Cardinalium	-	-	-

Vischis,

	Coll.	Tom.	Pars.
<i>Vischis, Iobannes de,</i>			
- de immunitate ecclesiarum & de personis fugientibus ad eas	Tr.	13	I
<i>Vio, Thomas de, Caietanus, Cardinalis,</i>			
- de cambiis	-	6	I
- de monte pietatis	-	-	-
<i>Vitalis, Nemaufensis,</i>			
- de collationibus	-	8	I
<i>Vitalis, Ludouici,</i>			
- Variarum lectionum Lib. II.	Ot.	2	-
<i>Vlcurunnus, Michael, Papien.</i>			
- de regimine mundi	Tr.	16	-
<i>Vulpellius, Octavianus,</i>			
- de fide, treuga & pace	-	II	I
<i>Vlpianus, Tituli ex corpore Vlpiani XXIX.</i>	Me.	7	-

Z.

Zannettinus, Hieronymus, Bononiens.

- de differentiis inter ius ciuile et
canonicum Tr. I
- de foro conscientiae & contencioso - 3 I

Zafius,

	Coll.	Tom.	Parts.
<i>Zafius, Vdalricus, Germanus,</i>			
- de feudis	-	10	1
- legum antiquarum catalogus	-	1	-
- de substitutionibus	-	8	1
<i>Zingerlingius, Iustus,</i>			
- ad L. 5. D. de Nautico foenore	Ot.	5	-
<i>Zoanetti, Francisci, Restitutionum</i> ad libros L. Digestor. liber singul.	-	4	-
<i>Zoanettus, Franciscus, Bononiens.</i>			
- de emtione & venditione sub pacto retrouenditionis	Tr.	6	1
- de romano imperio & eius iurisdictione	-	16	-
<i>Zotchus, Iacobus, Ferrariensis,</i>			
- de ieiunio.	-	14	-

